

III 29883
Inv. H. 16.488

NASCEREA

B

LA

ROMÂNII

STUDIŢ ETNOGRAFICŢ

DE

S. FL. MARIANŢ

MEMBRU ALŢ ACADEMIEI ROMÂNE.

161314

EDIŢIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE.

DonaŢia Th. Rosetti

BUCURESCI

LITO-TIPOGRAFIA CAROL GÖBL

16, STRADA DÓMNEI, 16

1892.

CONTROL 1953

BIBLIOTECĂ ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
COTA 24 883

B.C.U. Bucuresti

C113191

PRECUVÎNTARE.

Cele mai însemnate momente din viața omului sunt nascerea, nunta și înmormântarea.

Multe și frumoase sunt datinele și credințele Românilor ăitate în aceste momente.

De multă am dorit ă scôte la lumină măcar o parte din acestă tesaură neprețuită.

Timpulă de multă așteptată a sosită și dorința mi s'ă împlinită.

«Nunta» am publicat'ă în anulă 1890, «Înmormântarea» înaintă de-o lună, iar astăzi prezenteză On. publică cetitoră «Nascerea».

Însă cu aceste trei opură lanțulă de datine și credințe, cară înferică vieța Românulă dela nascere pâna la mörte, nu e completă.

Spre completarea lui ne-ar fi mai rămasă încă de descrisă și „Junețea la Români.”

Cu ajutorulă lui Dumnezeu și a ómeniloră bună, cară sciă să prețuiască munca celoră ce se ocupă cu astă-felă de lucrări, speră că în scurtă timpă voiă scôte și „Junețea” la lumină.

Până atuncă primăscă toți acei P. T. Domni, cară mi-ău stată mână de ajutoră la alcătuirea și publicarea acestui studiū, mulțămirile mele cele mai profunde.

Suceva, în 18/30 Novembre, 1892.

AUTORULŪ.

I.

DORULŪ ROMÂNCEI.

Unŭ proverbŭ străvechiŭ Ţice : «*mulŢimea copiilorŭ, bucuria Românuŭ*» sau «*mulŢimea copiilorŭ, averea Românuŭ.*» Deci una dintre dorinŢele cele d'intâi ale noilorŭ însurâŢei, Ţi cu deosebire ale tinerei neveste e Ţi aceea ca prea bunulŭ Ţi prea puterniculŭ DumneŢeu sã-Ţi binecuvinteze cu nascere de fii Ţi fiice sau, cum se mai Ţice, cu *glótã*.

Câtŭ de mare Ţi ferbinte e însã dorinŢa nevestei românce de a avé Ţi ea, dacã nu mai mulŢi, măcarŭ *unŭ singurŭ copilaŢŭ*, credŭ cã nime n'ar puté-o esprima mai bine Ţi mai potrivitŭ, de cum a cântat'o ilustrulŭ Ţi nemuritorulŭ nostru poetŭ V. Alecsandri, în poesia întitulatã «*Dorulŭ Româncei*», care urmézã aici :

De-ar vré bunulŭ DumneŢeu
Sã-mŢi asculte dorulŭ meŭ !
De-aŢi avé unŭ copilaŢŭ,
Dragulŭ mamei ŢngerãŢi !

Câtŭ e Ţiua, câtŭ e nópte,
I-aŢi Ţopti cu blânde Ţópte,
Câtŭ e nópte, câtŭ e Ţi,
Totŭ la sînu-mŢi l'aŢi păzi !

L'ași păzi, l'ași desmerdă,
Mii de sărutări l'ași dă,
Și l'ași dice 'ncetișorū:
Nani, nani, puișorū!

De-ar fi cerulū cu priință
Să 'mplinése' a mea dorință.
De mī-ar da unū băiețelū,
Dragulū mamei voinicelū!

N'ar fi pruncū mai fericitū
Și pe lume mai iubitū!
Altū copilū n'arū fi ca clū
Mititelū și frumușelū!

Obrăjelu-i ca de spume
N'ar avé sémēnū pe lume!
N'ar fi ochii nimēruī
Dulci ca ochișorii lui!

Iar eū mândra măiculiță
Pe-ai sēi ochi, pe-a sa guriță
Ne 'ncetatū l'ași sărută,
Săruta și l'ași cântă.

Și l'ași face-o descântare
Să ajung'unū vitēzū mare,
Unū vitēzū ce-ar străluci,
Cum n'a fostū, nici n'ar mai fi!

Și l'ași pune să se culce
Pe alū meū sînū, lēgănū dulce,
Și l'ași dice 'ncetișorū:
Nani, nani, puișorū!

Acēsta e dorința româncei!

Și dacă nu se vede curēndū *în stare binecuvîntată*, dacă
dorința ei nu se împlinesce în primii ani ai căsătoriei sale,

atunci, temându-se ca nu cumva să rămâe lungă timpă saŭ chiar pentru totu-d'a-una *stérpă*, și bărbatulă ei să nu prindă maî de grabă aŭ maî târđiŭ a se plânge și a se căină pe dînsa, a se supêră și-a o muștră, numind-o *stérpitură*, caută tóte chipurile și mijlócele încuviințate, cum ar puté maî de grabă *purcede grea*. Incepe maî întâi și întâi a se rugă din tótă inima lui Dumneđeŭ, a umblă pe la mănăstiri și biserici ca să i se cetescă, a face *lumină câtă statulă ei de lungi* și a le aprinde, ca să ardă la icóna Maicei Domnului, apoi atâtă ea câtă și bărbatulă ei a plăti *sărindare*, *acatiste* și liturghiă, a *încunjură biserica* și a *îngenunchiă sub daruri* (1), și în fine a ținé posturile, cu deosebire însă *postulă Vineri marî* (2) și *Lunile* (3).

---

(1) «*Ce-ți-e scrisă, în frunte ți-e pusă*» poveste publ. în «Țera nouă,» Tom. III. Bucuresci 1887. p. 444.

«Unŭ neguțătorŭ fôrte bogatŭ era însuratŭ de vr'o dece anî și nu avea nici unŭ copilŭ, *totŭ se ruga lui Dumneđeŭ să le dea și lorŭ unŭ copilŭ*. Ba ce *acatiste! ce liturghi! ce sărindare! nu le maî rămăsese bisericiă la care să nu se fi dusŭ*; și în sfrîșitŭ dete Dumneđeŭ de li se împlini pofta . . . Dumneđeŭ le ascultase rugăciunea și făcuse să aibă și ei unŭ copilŭ.»

Ioanŭ Kóvary, *Stati-Cotŭ*, poveste, publ. în «Gazeta Transilvaniei» an. LII, Brașovŭ 1889, No. 259: «Stati-Cotŭ avea de tóte cu prisosință, dar pentru aceea elŭ numai fericitŭ nu era, căci îi lipsia fericirea sêracului, averea Românului, — îi lipsiaŭ copiii. Elŭ n'avea copii, și acestŭ lucru ilŭ punea pe gânduri. *Făcu'ta rugăciuni, ținut'a posturile, dat'a sărindare, cunjurata biserica, îngenunchiat'a sub daruri* . . . In zadarŭ, lui Dumneđeŭ nu i se făcu milă de elŭ.»

(2) Sub «*Postulă Vineri marî*,» se 'nfelege o *șeptemână întregă*, în care nevasta, ce s'a prinsŭ să postescă, nu mănăncă numai o dată pe ȝi *de secŭ* și anume după asfințitulŭ sórelui, iar în Dumineca ce urmêză, plătesce o slujbă.

Vinerile în genere se ținŭ și pentru furtune, apoi ca să capete fetele norocŭ și să le ajute *S-ta Vineri* ca să se pótă câtă maî curindŭ mărită.

(3) E o credință veche și fôrte lățită la Româniî din Bucovina, *că celŭ ce se apucă să postescă Lunia*, aceluia în multe privințe îi merge bine. Așa nevetele, cari n'au copii și dorescŭ să aibă, dacă postescŭ douê-spre-dece Lunî după o laltă, credŭ că vorŭ nasce copii. Asemenea mulți și dintr'aceia, cari căpêta dureri crincene de ochi, că maî nu potŭ vedé nimica, încă se apucă a posti maî multe Lunî, unii chiar și tótă vieța. Alții iarăși se prindŭ a

Dacă rugăciunile și închinările pe la mănăstiri și biserici, precum și plătirca de liturghii și sărindare n'au ajutatū nimicū, atunci nevasta își iea refugiulū la alte mijlōce, prin carī sperēzā ea cā-și va ajunge scopulū, și anume la prepararea și bēutura unorū sucuri de plante. Cele mai usitate plante, carī le întrebuițēzā ea spre scopulū acesta, sunt: unele dintre orchidee, apoi trandafirū albū, liliacū albū, rujā etc. Pe tōte acestea le pune și ferbe în miere saū vinū și suculū ce ese dintr'însele ilū bea.

Neajutāndu-ī bēutura acēsta, iea nouē fire de usturoiū, le pune pre tōte în jumētate litru de rachiū, în care le lasā sā stee nouē țile pe hornū, iar dupā a noua țī începe a bea din rachiū de acesta cāte atāta cātū cugetā ea cā-ī va ajunge pentru nouē țile ce urmēzā.

Afarā de acēsta mai bea ea încă și sēmīnțā de epure și epurōicā, iea adecā bōșele unuī epure și matca unēi epurōice, le usucā bine, dupā ce s'aū uscatū de ajunsū le pisēzā pānā ce se facū ca pulberea; le pune apoi, fie-care deosebitū, în cāte unū șipușorū cu rachiū, iar șipușorele bine astupate le pune într'o cahlā, unde nu se face focū, și acolo le lasā nouē țile. Dupā a noua țī, luāndu-le din cahlā, bārbatulū bea sēmīnțā cea de epure, iar nevasta cea de epurōicā.

---

postī Lunia, din causā cā li se bolnāvescū și pierū vitele. Mai pe scurtū fie-care pentru ce voesce și pentru ce-lū dōre inima, și dicū cā de cānd *s'aū apucatū a postī Lunia*, de-atunci și-aū ajunsū scopulū doritū. E de 'nsemnatū și aceea, cā cei ce s'aū apucatū sā postēscā tōtā viața lorū, postescū chiar și'n Lunia Paseilorū, iarā ceia-lalți, carī se prindū a postī numai unū numērū anumitū de Lunī, nu mănāncā de felū pānā în țiuā urmātore. Și dacā, *fīndū apucatū, se 'nfruptū* în vre-una din aceste țile, atunci, spunū ei, cā *cā nu li se aratū*, adicā le merge rēū. De aceea fie-care apucatū observā cea mai mare strictețā în postirea acestorū țile. De-aici apoi, dela acēstā datinā stră-veche, s'a nāscutū țicala *«postesce Lunile»* și se aplicā mai cu sēmā acelora, ce orī cā nu aū sērmanī de multe orī nimica ce mānca și postescū de nevoe, orī cā nu aū *de fruptū* saū, în limbagiulū Transilvānenilorū, *de dulce*.

În fine se scaldă într'o apă, în care au fost făcute: *hemeiū*, *capusnicū* (crepusnicū) și flóre de româniță (1).

După ce s'a scaldat își cumpără o cordică roșie de mătășă așa de lungă ca să se pótă încinge cu dînsa, o duce la biserică, o dă pălimariului ca acesta s'o puie sub cămeșa mesei celei sfinte din altar, unde o lasă să stea până ce se împlinesc 12 liturghii, și la fie-care din aceste 12 liturghii plătesce preotului câte o liturghie, adică câte 10—12 cr., după cum se plătesce de obicei, anume ca să fie amintită totu-deauna în decursul serviciului dumnezeesc. După această își ia nevasta cordica acasă și, încigîndu-se cu dînsa pe sub cămeșă, o pörtă unu timpū mai îndelungatū (2).

Ne ajutându-î nici acestea nimicū și temîndu-se ca nu cum-va să rămăie pentru totu-deauna stérpă, și din cauza această apoi să fie nu numai certată și asuprită de bărbatulū său, ci chiar și bătută, pentru că nu e în stare să nască copii, umblă sate întregi de-a lungulū și de-a latulū, ca dóră dóră ar da peste vre-unū lécu. Ba cele mai multe dintre nevestele sterpe, în desperarea lorū că tótă viața vorū rămăné astū-felū, nu se mulțamescū numai cu atăta, ci-și iaū în urma urmelorū refugiu la descântători și descântătoare, vrăjitori și vrăjitoare, cari după credința lorū, știu tóte tainele până chiar și cele mai ascunse, și ca atari trebuie nu-mai decât să le ajute și lorū, ca să facă și să aibă copii (3), cari să le fie urmași, să aibă cui încredința averea, ca

---

(1) Com. de d-lū Panerațiū Prelipeenū, învățetoriū superiorū în Șcheia, comună aprópe de Sucéva.

(2) Com. de d-lū Vasile Turturénū, preotū în Vicovulū-de-sus, comună în districtulū Rădăuțului.

(3) P. Ispirescu, *Legende sau basmele Românilorū*, Bucuresci 1882, p. 243: «A fost odată unū împératū și-o împérătésă. Amendoi erau ómeni de trebă și frumoși. Ei se iubiau, nevoe mare. Dar erau totū mahniti și amăriti, că nu făceau copii. Tóte lécurile ce luase împérătésa de pe la *vraci* și *vrăjitoare* nu-î folosise intru nimicū.»

acéstă să nu se iroséscă și pustiéscă; iar după mórte să aibă cine-î comânda și pomeni (1).

Maî pe scurtû se pune luntre și puncte și nu se lasă până ce nu-și vede dorința împlinită! (2).

Multe femeî sunt de părere, că ele ar fi avêndû unû felû de morbû lâuntricû, numitû *matriciû*, *matrice* sau *mătrice*, și din cauza acestuia nu potû să nască copii.

Deci unulû dintre descântécele cele maî usitate, cari le întrebuintéază ele spre ajungerea scopului doritû e și celû de *matriciû* sau *matrice*, care sună precum urméză:

Stăi matriciû!
Nu hui,
Nu pocni,
Prin ôse nu te porni!
Matriciû prin sete,
Matriciû prin fôme,

Matriciû prin deochiû,
Matriciû prin ostenélă,
Matriciû prin fierbințélă
Matriciû prin spaimă,
Matriciû prin neodihnă.
Matriciû de 99 de feluri,

---

(1) N. D. Popescu, Carte de basme. Culegere de basme și legende populare. Vol. I, Ed. II. Bucuresci 1892, p. 73:

«A fost odată unû împêratû și o împêrătésă, cărora le dăruise Dumnezeu trei fete totû una și una de frumôse, care cu câtû cresceau, cu atât inebunea lumea de frumuseța lorû.

«Părinții lorû nu erau de locû mulțumitî de astû întreitû darû, fiindû că ei doriau din inimă unû *coconașû*, care să le moștenéscă tronulû și averea. Ei în totû-deauna se rugau lui Dumnezeu să le dăruéscă unû băiatû, și *alergau și pe la vrăjitori și descântători, ca să li se împlinéscă dorulû*.

«Dumnezeû le îndeplini cererea, le dăruî unû *coconașû*, dar nu lăsă să trecă nepedepsită cărtirea lorû împotriva șartului dumnezeescû, și maî cu samă pentru că alergase la lucruri necurate, ca să siluéscă mila sa.»

(2) Femeile, cărora *cerulû nu le-a fostû cu priință*, cari au perdutû tótă speranța că vorû mai avé când-va copii proprii, voindû cu tôte acestea a avé în casa lorû unû copilû, ca să aibă pe cine desmierda și cu cine se mângâia, se punû în cale cu bărbații lorû și *iaû unû copilû de sufletû*, de regulă dela unû frate sau dela o soră, care e împovărată cu multă glôtă, sau, cum maî dice Românulû, care *are casă grea*. Unii Români însă, cari nu au copii, adese-orî iaû de sufletû și pe unû *copilû țipatû, lepêdatû* și apoi *aflatû*, creândû că e fôrte bine a ocroti unû ast-felû de copilû găsitû și nevinovatû, care de altmintrelea arû puté să fie espusû celei maî mari miseriî.

Matriciū de 99 de soiuri,
Ieși de unde ești:
Din pieptū,
De sub pieptū,
Din inimă,
De sub inimă,
Din șele,
De sub șele,
Din brațe,
Și din mațe,
Din tóte încheeturile
Și din tóte ciolanele!
Că tu de nu mi-î eși,
Cu 99 de cóse te-oiū cosi,
Din trupū și din tóte ósele
Te-oiū porni.
Cu 99 de seceri te-oiū seceră,

Din trupū și din tóte încheeturile
Te-oiū luă
Și'n Marea-négră te-oiū mână
Și acolo te-oiū așeză,
Acolo-î sta,
Acolo-î bea,
Acolo-î mîncă,
Și pe N. în pace îi lăsă.
N. să rămăe curată
Și luminată
Ca Dumneđeū, când a făcut'o,
Ca maică-sa, când a născut'o,
Ca argintulū strecuratū,
Cum e de Dumneđeū lăsatū,
Ca sórele pe seninū,
In vecii vecilorū, aminū!

Descânteculū acesta, după cum mi-a spusū Gafișa a lui Iacobū a Luchi din comuna Mălini, județulū Sucéva, plaiulū Muntele, în *Moldova*, care mi l'a dictatū, se descântă numai Lunī diminéța, până a nu rēsări sórele, în rachiū, vinū saū borșū prospētū implutū, din care nu s'a gustatū de felū, rostindu-i-se versurile de trei orī după olaltă. Din rachiulū, vinulū saū borșulū astū-felū descântatū se dă apoi femeei de trei orī de gustatū și anume pe nemâncate.

Poporulū românū din ținutulū Chiorulū, comitatulū Sarmarū, în *Ungaria*, numesce «*matriciū*» morbulū numitū altcum «*sgărcuri*» saū «*cârcei*».

Dacă vre-o femeie e atacată orī pătimesce chiar de morbulū acesta, chémă pre atare descântătorū saū descântátore, ca să-î cote — descânte — de *mătriciū*.

Acésta *cotare* — descântare — se face așa, că se iea untură rîncedă, veche de mai mulți ani, și aceea se pune într'unū vasū. Apoi cu unū cuțitū de șatră, închegătorū și

baremă cu două tăişuri (custurî), la care cuşitul e de lipsă să fie ceva parte făcută din aramă, ţinându-l în mâna dreaptă şi atingându continuu cu el untura cea rancedă, ūice următorulă descântec :

Mă luaî,
Mă duseî
Dela casa mea,
Dela masa mea
Pe cale,
Pe cărarare.
Când fuseî la mijlocū de cale,
La mijlocū de cărare,
Mătricele mă 'ntîmpinară,
Mătricele cu frecatulū celū mare,
Mătricele de 99 de feliuî,
Mătricele de 99 de nĕmurî.
Pe gură mi s'o băgatū,
Prin ōse mi s'o 'nşiratū.
Io prinseî a mă cânta,
Prinseî a mă văeta.
Nime'n lume nu mă vede,
Nime'n lume nu m'aude,
Numai singurū Maica slîntă
De-asupra pămîntului,
Din naltulū cerului,
Din pŕta raiului.
Maica slîntă mă întrebă:
—Ce te cântî,
Ce te vaeşî?
—Da cum nu m'oiū cânta,
Cum nu m'oiū văeta.
Mă luaî de la casa mea,

Dela masa mea,
Pe cale, pe cărare.
Când fuseî la mijlocū de cale,
La mijlocū de cărare,
Matricele mă 'ntîmpinară,
Matricele cu lucru rĕū,
Matricele cu rĕndulū lorū,
Matricele cu frecatulū celū mare,
Matricele de 99 de feliuî,
Matricele de 99 de nĕmurî,
Pe gură mi s'o băgatū
Prin ōse mi s'o 'nşiratū.
— Oh! fica mea!
Nu te cântă,
Nu te văetă,
Nu gāndi nemică,
Nu ūi-a fi nemică.
Cuşitul de şatră
In mâna dreaptă
Lua-oiū,
In untură rancedă cota-şî-oiū
La Marea-roşie duce-le-oiū.
Acolo să peie,
Să respeie
Ca spuma de mare,
Ca scopitulū sub piciŕe,
Tu sănĕtŕsă să rĕmăi.

Aici atătū femeea morbŕsă câtū şi descântătorulū său descântătoŕea *scopescū* de trei ŕŕi şi *scopitulū* ilū frĕcă bine cu piciŕulū.

Cu untura descântatā se unge femeea morbŕsă pe unde

o dore, iar descântarea numai Marția și Sâmbăta séra se pôte face ca să aibă folosă (1).

Femeea, căreia i s'a descântatū descânteculū acesta, crede că trebuie numai decât să aibă copii.

Femeea, care nu are copii, se țice că nu e bună la Dumneșe, și din cauza aceea nu pôte avé (2); iar aceea, care anume face ca să nu aibă e, după părerea poporului, *drăcôie* și în cea-laltă lume o sugă *gândaciș*, adecă șerpiș, de țife, iar fētulū eș, ce ar fi avutū să-lū nască viū, e pierdutū (3).

---

(1) Acestū descântecū, dict. de economulū Ioanū Botū din Vălenii Șomeutei-mari, se află publ. de d-lū Elia Popū în «Gutinulū» an. I. No. 30, Baia-mare 1889.

(2) Cred. Rom. din Mahala, districtulū Cernăuțului, com. de d-lū Ionică alū lui Iordachi Isacū, agricultorū.

(3) Cred. Rom. din Șomeuta-mare (Chiorū) și împrejurime, com. de d-lū Elia Popū. invēțătorū.

II.

IN ALTĂ STARE.

Pe câtă de mare i-a fostă mai nainte tinerei neveste tēma că nu va binecuvinta-o Dumneșeu cu glōtă, pe atătă de mare îi este ei grija, după ce a *purcesă acuma grea* (1), ca să nu piērdă fētulă, pentru că în genere tōte nevestele, cari se află în *altă stare*, fiindă fōrte gingașe și simșitōre mai pentru tōtă nimica, sunt mai multă sau mai pușinū espuse de-a nu putē purta copilulū totū timpulū câtă se cere ca să-lū pōrte. Dreptū aceea fie-care nevastă caută acum a se feri de tōte acelea, cari arū putē să-i fie atătū ei câtă și copilulū, ce-lū pōrtă, spre ōre-și care scădere sau daună, și acēsta ferire, împreunată cu diterite datine și credinșe

(1) Femeea, care se află în stare bine-cuvintată, se numeșce în limba poporului din Bucovina *grea*, *îngreunată*, *îngrecată*, *însărcinată*, *încărcată*, *înpovărată*, *grōsă*, în *altă stare*, *neslobodă*, iar în șinutulū Năsēudului din Transilvania, pe lângă unii din termenii înșirașii mai sus, se mai întrebuintēză încă și aceștia: *tărsă* și în *starea darului*.

O fată mare însă, care se află în asemenea împrejurări, se șice că e *burdușă*, *burduhănōsă*, cu *pāntecelē până la gură*, cu *ciolane în pāntece*, iar, după ce-a născutū, se numeșce în cele mai multe părșii din Bucovina, cu deosibire însă la munte, *vēdand*.

apucate din moși strămoși, duréză totu timpul de când a simțit că a purcesu grea și până după nascere, atât în decursul ocupațiunilor sale de toate ȃilele, câtu și în timpul mȃncării și a bȃutului; atât în decursul gȃtirii, preumblării și petrecerii, câtu și în celu alu odihnei, mai pe scurtu la ori și care ocasiune.

Așa din momentul când a simțit că e în altă stare, se încinge neconținut peste totu timpul îngreunării. De lucratu nu-i vorba că se apucă ea singură la lucru, atât prin casă câtu și pe-afară, unde și când cere trebuința, dar în totu timpul însărcinării se feresce de a se osteni din cale afară, prea bine sciindă că ostenela cea mare precum și rădicăturile fôrte lesne potu să-i strice.

Cele mai usitate datine și credințe în timpul lucrării sunt deci următoarele:

Ca o femeie însărcinată să facă lesne, de câte ori mătură și iea gunoiul în pólă, aruncându-l, să ȃică: «cum aruncu gunoiul acesta de iute, așa să și facu de lesne!»

Femeea însărcinată, care va culege surcele în pólă, copilul ce-lu va face va avé pe corpă nisce pete de diferite mărimii; iar aceea, care va culege în pólă surcele eșite din rindea, va face copilul cu pěrul creșu (1).

Să nu pună vre-o legătură după capu ca s'o depene, că apoi are să fie copilul cu buricul pe după capu (2); iar dacă trece cine-va peste o femeie îngreunată și nu-și aduce de grabă aminte, atunci copilului i se învirte buricul pe după grumază (3).

Să nu desculțe pe nime, nici să nu tragă ciórecii cui-va,

---

(1) G. S. Ionénu, Mica colecțiune de superstițiile, pop. rom. Buzeu 1888, p. 6.

(2) Com. de d-lu Romulú Simu, invetătoru din Orlatú în Transilvania.

(3) Dict. de Mariuca Nistoru, Romăncă din comuna Mălinii, jud. Sucéva, pl. Muntele în Moldova.

că apoi nu p^ote nasce până ce acela, pe care l'a descul-
tat^u s'au desbrăcat^u, nu-i va da apă din opincă sa^u cismă, etc.

Să nu dee nim^{er}uⁱ apă în timpul^u stării bine-cuvîntate,
căci apoi nu p^ote nasce până ce acela, căruia i-a dat^u ea
apă, nu-i va da apă de b^{eu}t^u din pumnⁱ.

Să nu sufle în coptorul^u cu pâne, că face copilul^u cu
limba prinsă (1).

Prin r^{es}boiul^u de 'nv^{er}lit^u pânza să nu trecă nici o fe-
mee, pentru că nasce *copii gemeni* (2).

Când gată femeea pânza de țesut^u trimete pe un^u co-
pil^u al^u ei afară călare pe fuștei^u r^{es}boiului^u cu ochii închiși.
În drum^u îi deschide și ce vede întăi, bărbat^u orⁱ femeie,
de acel^u sex^u are să fie cel^u mai de apr^ope născut^u al^u
femeii (3).

In timpul^u măn^{ca}rii și al^u b^{eu}tului:

O femeie grea nu se prea lasă a se duce într'o casă,
unde se mănâncă, ca nu cum-va să râvnescă și ea, cu t^ote
că o ast^u-fel^u de femeie, orⁱ-unde s'ar duce și ar afla ómeni
măn^{ca}nd^u și b^{en}d^u, ómenii respectivi nu mănâncă nici nu
be^u nimic^u până ce n'o îmbie și pre dⁱⁿsa, d^{an}du i în ace-
lași timp^u din fie-care specie de măn^{ca}re și b^{eu}tură să
guste și ea măcar^u cât^u de puțin^u, ca să nu i se înt^{im}ple
vre un^u r^{eu}, sciind^u fie care prea bine că t^ote femeile în-
greunate fără deosebire, cap^{et}ă felurite gusturⁱ de măn^{ca}re
și b^{eu}tură (4), și dac^ă nu li s'ar da de gustat^u, f^orte lesne
ar put^e să p^{er}dă.

(1) Com. de d-l^u R. Simu.

(2) «Luminătorul^u» an. X. Timiș^ora 1889. No. 27. în «Foiș^oră.»

(3) Călin^{dar}ul^u poporului pe anul^u com. 1889. an. IV. Sibii^u, p. 73.

(4) S'a observat^u adeseorⁱ că o s^{em}ă de femeii îngreunate, cari av^{en}d^u pe
de-o parte mare jig^u pe de altă parte însă căp^{et}ând^u felurite gusturⁱ, unele
mai ciudate decăt altele, măn^{ca}u, dar mai mult^u pe ascuns^u, *criđă*, *bucăfi*
de sare, *var^u*, *cărbuni*, *humă*, *căramidă*, *lută dela gura coptorului*, etc.

Și femeea, de ar fi câtu de sfiiciosă și rușinosă, nu se opune, sciindū ea prea bine că, dacă n'ar gusta, lesne ar puté mai pe urmă să-î fie rău (1).

Dacă o femeie îngreunată *poftesce* dela cine-va vre-unū felū de mâncare sau bētură și acela nu-î dă, atunci spunū Româniī din *Bucovina* că e pēcatulū celui ce nu i-a datū, și cu câtū e femeea mai *pofticiósă*, cu atâta și pēcatulū respectivului e mai mare.

Româniī din *Moldova* credū și spunū că dacă ți-a cere ceva o femeie însărcinată și nu i-î da, aū să-ți ródă șorecii lucruri din casă (2).

Dela credința cea fōrte răspânditā în tōte părțile locuite de Români, că adecă e pēcatū a nu da femeii îngreunate ceea ce poftesce, vine apoi și datina că cei mai mulți, când vėdū p̄re vre-o femeie îngreunată și credū că i-ar fi din ceva rău, îndată îi dau de gustare.

Adese-orī însă se 'ntēplă că unele femeii îngreunate, fără să vadă pre cine-va mâncândū sau bēndū, capētā poftă ca

---

(1) Pretutindene în Bucovina, apoi în Transilvania com. de d-niī R. Simu și I. Georgescu.—In *Moldova* dict. de M. Nistorū: «femeea îngreunată să nu poftescă nimicū, iar dacă poftesce să i se dea orī ce ar fi, că de nu perde.» — «Șeđtōrea», directorū Arturū Gorovei, an. I. Fălticeni 1892. p. 52: «Femeea îngreunată trebuie să guste din totū ce vede, să-și aducā aminte că-î îngreunată la vederea tuturorū lucrurilorū urite, și să nu ție mânilē în crucișū pe pāntece.»

În Banatū, com. de d-lū Ioanū Popovici, invēțătorū în Opatița: «Sunt unele femeii greoie, cărorā vėdēndū ceva bunū și gustosū de mâncare, îndată *li se lasă* (poftescū) a mânca. Deci femeile cele sciute și pățite în d'ale de astea, îndată dau din cele ce aū femeii celei *îngreunate*, dīcēndū: «na, că sciū ca ți s'a lăsa, și să nu lepeđi băiatulū.» Iar cele nepractice și nepățite nu-î dau și apoi femeea, ce a vėcutū și n'a căpētātū să guste, fiindū-î gāndulū totū acolo, și dacă-î este rușine și nu cere, nu multū dupā aceea lapēdā băiatulū.» — In Ungaria, com. de d-lū Elia Popū, invēțătorū în Șomcuta-mare: «Femeea îngreunată, dacă intrā în cutare-va casā și vede atare mâncare prin care i s'ar cășuna ceva, trebuie să-î dai să mănānce sau celū puținū să guste.»

(2) El. Sevastos, Călătorii prin Țera-romānescă, Iași 1888, p. 48.

din seninū te miri de ce lucru. Atunci bărbații lorū se facū luntre și punte ca să le aducă lucrulū poftitū (1).

Neputēndū însă bărbații a le aduce și a le da la timpū cele poftite și vēdēndū că începe a li se face rău, alērgă de grabă la mōșă sau la o babă sciutōre, care se pricepe în ale lécurilorū, și o chiamă ca să vie să le facă ceva, dōră nu pierdū.

Mōșa său baba sosită iea de grabă 8—9 *simburi de pepene* și vr'o douē rămurele de *cimbru bună*, adecă *cimbru de grădină*; piséză bine atâtū simburii câtū și rămurelele și puindu-le apoi în rachiū său și apă, dă femeii bolnave rachiū de acesta să bea. După ce a bēutū, pune vr'o câte-va coji de cēpă într'unū hārbū cu cărbuni și o afumă cu fumulū ce iese din coji. Bēutura și afumatulū acesta se repeșescū mai adese-orī.

Făcēndu-se acēsta se țice că femeii i se face bine, *nu pierde*, și dacā copilulū e viū, îlū *pōrtă* mai departe, până ce-ī soșesce timpulū ca să nască (2).

Alte femei din contră, vēdēndū pre una îngreunată că e *fără vreme pālītă* și că se află în pericolū de a perde, o afumă cu *nasū (nări) de vulpe*. Făcēndū acēsta, femeea, dacā nu i-a fostū sositū timpulū, nu perde, iar dacā e cu vreme, nasce cum se cade, fără să i-se intēple ceva din causă că a afumat'o.

Cu nări de vulpe se afumă nu numai acele femei, căroro li s'a făcutū rău din causă că aū fostū poftitū ceva și nu li s'a datū la timpū, ci și cele ce s'aū spāriatū de ceva (3).

În *Moldova* unele femei, cari sunt în pericolū de-a perde,

---

(1) Com. de d-lū Ioanū Berariū, parochū în Stroesci.

(2) Dict. de Catrina Racolța din Calanfindesci.

(3) Dict. de Paraschiva Lehaciū-Leuștēnū din Fundulū-Moldovei, districtulū Cămpulungulū.

caută de grabă *cruce de nucă* (1) și sămînță de *pepini* (cras-taveți), le rășnescu sau piséză binișorū la unū locū, le amestecă cu rachiū, vinū, apă, adecă cu ce le vine mai de grabă din demână, și apoi le beū. Altele ardū bumbi de sumanū de ori și ce colóre, punū scrumulū ce se face dintr'in-șii în apă, și apă de aceea beū în trei restimpuri. Și iarășī altele, avēndū *códă de păunū* (2) strinsă, o usucă, o rișnescū bine, și apoi, amestecāndu-o cu apă, iarășī o beū.

Dacă e chemată mōșa sau o altă babă sciutóre, aceea, pe lângă întrebuiņarea mijlócelorū mai sus arătate, mai încāldesce încă și o cărāmidă, o aruncă într'o strachinā cu rachiū, și apoi cu aburulū ce iese dintr'acesta aburesce de jos în sus corpulū femeii, ce e în pericolū de a perde. Dacă nu-ī ajută acēsta, spală icóna Maicii Domnului și-ī dă apă de aceea de bēutū; sau iea o cósă, deschide o ferēstrā, prinde cósă de māsea, o plēcă puņinū cu virvulū în jos pe ferēstrā afarā, tórnă apă de trei ori pe pānza cósēi, astū-felū ca să se scurgă pe lângă vargă într'unū vasū și apoi din apă de acēsta dă femeii de trei ori de bēutū, iar cu restulū o spală mai întâi pe capū, apoi pe totū corpulū.

După tóte acestea, care trebuie să se facă câtū se póte de iute, iea *tortū de invēțatură*, adecă de acela la care s'au invēțatū întâia óră copilele a tórcē, ilū deșirā, ilū udă pu-ņinū, și apoi o légă cu dīnsulū peste pāntece, și astū-felū legatā trebuie să umble trei ȓile, adicā pānă ce a trecutū tótă primejdia (3).

O femeie îngreunată trebuie mai departe să se ferescă fórtē tare de-a mânca fie-ce, pentru că și acēsta încă póte fórtē lesne să-ī strice.

---

(1) Simbure de nucă, pentru că acesta e cu cruce.

(2) *Códa de păunū* — unū felū de floricică.

(3) Com. de mai multe romānce din Bucovina și Moldova.

Așa nu e bine să mănânce două pome, cari sunt crescute și lipite una de alta, sau, după cum spună Bucoveninii și Moldovenii, să nu mănânce nici unŭ felŭ *de pome îngemănate*, căci *va face copii gemeni* (1).

Nu e bine să mănânce din *mărŭ ruptă*, începutŭ, adecă netăiatŭ, *că face copilŭ cu semnŭ, ca și când ar fi mușcatŭ de-unŭ câne* (2).

Să se ferescă, în timpulŭ cât e grea, de măncarea *pome-lorŭ crude*, dar avându poftă să i se împlinescă, căci la din contră nasce fără timpŭ, și neîmplinatorului i se imputeză acésta ca unŭ păcatŭ din cele mai mari (3).

Asemenea nu e bine să mănânce Duminica *fructe păstăiose*, căci copilulŭ se face *bolândŭ* și timpŭ la minte, și tótă viața lui comite numai fapte rele. «*Dacă Dumneđeŭ vrea să te bată, îți iea mintea,*» ȃice proverbulŭ, dreptŭ aceea se cuvine ca prin postŭ să se depărteze acésta nenorocire dela copilŭ (4).

Să nu mănânce carne netăiată din frigare că face copilulŭ cu limba prinsă (5).

Să nu mănânce borșŭ umplutŭ în ȃi de secŭ, căci copilulŭ va avé unŭ felŭ de bubușore numite *focuri* (6).

Să nu mănânce nici când, câtŭ timpŭ e îngreunată, aripă de găină, rață, găscă, sau și de altă pasere, căci copilulŭ, după ce-lŭ nasce, capetă morbulŭ numitŭ *aripi* (7).

(1) In Bucovina și diet. de M. Nistorŭ. Veȃi G. S. Iónenŭ, op. cit. p. 5.— «Șeȃetóreă», dir. Arturŭ Gorovei, an. I, p. 127: «Lucruri îngemănate să nu mănânci, că faci copii gemeni.»

(2) Com. de d-lŭ R. Simu.

(3) Aurelŭ Iana: «Credințele la naseri. din părțile Oraviței,» publ. in «Familia» an. XXV. Oradia-mare 1880, N-ro 41, p. 483.

(4) Dr. Heinrich v. Wislocki, Aus dem Leben der Siebenbürger Rumänen. Hamburg 1889, p. 6.

(5) Com. de d-lŭ R. Simu.

(6) El. Sevastos, Călătorii, p. 69.

(7) Diet. de mai multe românce din Bucovina.

În fine, în totu timpulă îngreunării, trebuie să se ferescă ca să nu fure nimicū de ale mâncării, pentru că fiindū prînsă, în rușinea ei, lesne arū putē să se prîndă cu mî-nile de obrazū, și prîndēndu-se, copilulū ce-lū nasce se ivesce cu semnulū lucrulū furatū pe trupū (1).

De-aceea în *Țera-Românescă* se recomandă mamelorū, cari puftescū la ceva și cari dorescū mai cu sēmă pōme, pe cari nu le potū avē îndată, de a nu pune mîna pe corpulū lorū, de témă ca copilulū să nu pōrte aidoma însemnatū în acelu locū obiectulū ce ele aū voitū să aibă

Credința acēsta se găsește și în *Francia*, *Lotaringia*, și la multe alte popōre, deși sciința modernă o respinge ca ne'ntemeiată, cu tōtă autoritatea contrarie a lui Hippocratū, Galienū, Aristotū și Voltaire (2).

In timpulū gătirū:

Să nu-și înnōde pletele, că face copilulū cu limba împiedecată.

Să nu-și pue flōre la brău, că face copilulū cu semnū (3).

In timpulū preumblării.

Femeea îngreunată, când va fi cu o lună înaintea vremii nacerii, să umble multū, și să bea mintă fiértă cu vinū sau limbricariță albă (4).

Femeii împovērate să nu-î trecă nimeni pe dinainte totū timpulū cātū se află în acēstă stare, căci acela în ceea-laltă lume o pōrtă în spinare. Asemenea să nu svirle cu vr'o flōre într'însa, că copilulū se face cu semnū (5).

Femeea îngreunată, atātū după credința Românilorū din

(1) Com. de d-lū Victorū Tocariū, învățătorū în Valea-Puntei.

(2) T. G. Djuvara, Superstițiuni populare la Români și la diferite 'popōre, publ. în «Țera nouă» an. II, Bucurresei 1885, p. 248.

(3) Com. de d-lū R. Simu.

(4) Lupașcu, Medicina babelorū, p. 62.

(5) Com. de d-lū R. Simu.

C113191

Bucovina câtă și a celoră din *Transilvania*, să nu se uite nici când lungă și cu prea mare pasiune la lucruri și ómenī sluiți, urīți, ologi, schiopī, orbi, mai pe scurtă să nu se uite, cum se spune, uitându-se la ceva, fie omă, animală defec-tuosă, însemnată, ci îndată cum a vedută ceva să-și aducă aminte că e în stare bine-cuvintată și că, prin urmare, nu e bine a se uita multă și lungă la nimică, că atunci copi-lulă se nasce după cum a arătată lucrulă saă omulă ce l'a vedută.

În părțile *Oraviței* din contră e datină că, vedându femeea în restimpulă stării bine-cuvintate ceva urită (omă șchiopă, orbă, saă altă lucru), spre a nu fi nou-născendulă asemenea, ăice: «nu vedă unulă, ci vedă doi.» Asemenea nu este iertată să fure în acestă restimpă ceva și de se va întimpla ună astă-felă de casă, apoi să nu ducă mâna la față, în credință ca nu cum-va acelă obiectă să se facă la celă nou-născendă, și să ăică: «nu ieăă unulă, ci ieăă doi» (1).

În alte părți ale *Banatului* se ăice că muierea *greóne*, sub totă decursulă însărcinării, nu e bine să iasă din casă și să mērgă în locuri de acelea, unde ar avé prilejă să vadă lucruri stră-ordinare, prin cari i s'ar puté apoi atra-ge și însuși fētului, ce-lă pórtă, nisce asemănări și mișcări de ale aceloră lucruri, persóne saă animale, ce le-ar vedé.

Dacă însă o muere prin vedere și mirare a atrasă dejă fētului seă unele însușiri nefiresci, cari după nascere și până într'o lună de ăile se cunoscă fórtē bine, atunci trebuie să urmeze astă-felă:

Să ieă într'o *Duminică tînēra* (2), pe timpulă acela când

---

(1) Aurelă Iana, Credințe la nasceri, publ. în «Familia» an. XXV. Oradia-mare 1889, No. 41, p. 483.

(2) Sub „*Duminica tînēă*“ se 'nțelege duminica dintăi după lună nouă.

se află ómenii în bisercă, și anume cam pe la mijlocul liturghiei, pe copilulú celú cu semnú în brațe, să se așeze cu dinsulú pe pragulú *sobei* (a chilie), unde locuesce și, ținându-lú în póle, să-i dea țiță, aducându-și în același timpú aminte și gândindú la aceea ce a văđutú și s'a miratú, să se róge în gândulú sóu lui Dumneđeú ca acesta să depărteze tóte însușirile nefirescí și neomenescí dela fiulú saú fiica eí. Cam la vr'o douě minute după acésta să se scóle de acolo și să se pună să ședă pe pragulú dela cuină (culină) în mijloculú ușei și iarăși să-i dea țiță. Apói și de aci să se scóle și, puindu se pe pragulú dela coridorú, să ședă, ținendú piciórele pe pămíntú, chiar unde picurá apa din ștreșină casei, asemenea să-i dea țiță gândindú la celea ce le-a văđutú, rugându-se la Dumneđeú și đicendú:

«Dómne, Dumneđeule, a-totú-puternice, care aí făcutú pe omú după chipulú și aseménarea ta, îndepărtéză dela fiulú (fiica) meú N.

Tóte apucăturile
Și tóte 'nsușirile
Cele nefirescí
Și neomenescí.
N. să rămână.
Curatú
Și luminatú
Ca aurulú strecuratú,
Ca sfânta Maică Marie,
Ce l'a lăsatú,
Ca róua 'n câmpú,
Ca stéoa 'n cerú!
Aminú!

Acéstă procedurá să se repețescă de trei orí, adecá în trei Duminecí tinere, în timpú de trei luní, și după ce va

fi făcută acésta, se crede că tóte semnele și însușirile cele neomenesci și nefiresci trebuie să dispară de la copilul (1).

În *Transilvania*, dacă copilul are semne pe față ori pe trup, mama sa se pune și șede în timpul acela, câtă stă în casă, pe pragul casei în șese Vineri și totu-deauna scuipesce pe copil. Iar dacă nu-i trece în restimpul acesta, face și de altă dată ori și când póte umbla prin casă (2).

În *Bucovina* și 'n unele părți ale *Transilvaniei* se crede că dacă femeea îngreunată va fura ceva, copilul ce-lă va nasce, va fi hoț (3).

Dacă va vedé vre-ună focă mare, vre-una saă mai multe case arđendă, să nu pue de felă mâna la față, nică să nu se mire, căci noulă născută va avé pete roșii pe obraz, și mai alesă acolo, unde a pusă mai întâi mâna (4).

Vedéndă ună mortă, spre a nu fi colórea nou-născutului palidă, rostesce cuvintele, ce le rostesce când vede pe vre-ună omă diformă, adecă: «nu vedă unulă, ci vedă doi (5).»

Mai departe femeea îngreunată să nu dee cu piciorulă în vre-ună căne, căci copilulă ce-lă va face, va fi cănosă la inimă (6), saă după cum spună și credă Românii din *Transilvania*, copilulă femeii ce va da cu piciorulă în vre-ună căne saă miță, va fi flocosă și pėrosă ca animalulă, pre care l'a lovită (7).

Dacă vre-o femeie în stare bine-cuvintată prinde vre-ună porcă de pėră, saă umblă și cu pėri de porcă în mână,

---

(1) Com. de d-lă I Popovici, invěțătoră

(2) Com. de d-lă B. Iosofă.

(3) Com. de d-lă R. Simu.

(4) Pretutindene în Bucovina.

(5) Aurelă Iana, op. cit. N. 41, p. 483.

(6) G. S. Ionénă, op. cit. p. b.

(7) Com. de d-lă R. Simu.

atunci copilul, după ce-lu nasce, capătă morbulu numitū:
përulū porculūi (1).

l'omâniî slavisafi din *Moravia* spunū cā unei femeî îngreunate nu-î este iertatū sā umble cu capulū golū, nici sā lovescā vre-unū câne saū mâţā cu piciorulū, pentru cā în casulū acesta va nasce prea de grabă. Iar despre caii, pe cari căiăresce o femeie îngreunată, se crede cā asudă tare (2).

Femeea însărcinată care va călca cu piciorulū pe vre-unū toporū, va face copilulū cu nisce semne pe pieptū ca creştăturile de toporū; iar care va călca cu piciorulū pe focū, va eşi pe copilulū ce-lū va nasce unū feliū de focū numitū «*focū viū*» (3).

Femeea însărcinată sā nu stea jos pe vre-unū pragū, căci pōte veni în urmă-î vre-unū vrăjmaşū sā dea cu toporulū în pragulū pe care a statū, şi atunci face copilulū cu o buză crăpată ca o tăietură.

Femeea îngreunată sā nu trecā peste o funie, cā face copilulū cu buriculū încurcatū pe după gâtū; nici nu trebuie sā stea pe vre-unū sacū, cā va nasce greū.

Femeea însărcinată, care va şedē pe treptelele unei scări dela casă, va face copilulū anevoe, iar aceea, care va şedē pe vr'o alvie, va nasce fată.

Femeea însărcinată, care cunună, îi va muri prunculū; iar aceea care se scie cā este însărcinată şi nu spune când este întreată, va nasce copilulū mutū.

Femeea îngreunată, care pōrtă mai greū, va nasce băiatū, dacā pōrtă mai uşorū, va nasce fată (4).

---

(1) Cred. Rom. din Ilişesci, comună în district. Suceviî.

(2) I. Nep. Enders, *Der Molkencurort Rožnau in Mähren und seine Umgebungen*. Wien 1872. p. 39.

(3) G. S. Ionénu, op cit. p. 6.

(4) Com. de Ionică alū Iordachi Isacū, agricultorū în Mahala, districtulū Cernăuţulūi.

Dreptu aceea tôte femeile însărcinate, cari sciũ ^{ciș} ceva carte, să citescă în fie care ȃi Visulũ Maicii Domnului, căci atunci vorũ nasce ușorũ și le va trăi prunculũ (1).

In fine o cimilitură din Bucovina descrie pre femeea îngreunată ast-felũ:

Merge duda pe cārare,
Patru ochi, patru piciore,
Patru-ȃeci de unghișore.

Iar o chiuitură din ȃinutulũ Săliștei, în *Transilvania*, adresează unei femei îngreunate, care uită că în scurtũ timpũ are să se rēstorne carulũ, sună precum urmēză (2):

Lasă-ȃi, mândră, dragostea
Și-ȃi caută fașia;
Lasă-ȃi, mândră, urĩtu
Și-ȃi caută scutecu;
Peste-o lună, peste douē
Iȃi trebuie trócă nouă,
Trócă nouă de lemnũ verde,
Că prunculeȃulũ ȃi se vede!

---

(1) G. S. Ionenu, op. cit. p. 5 și 6.

(2) Com. de d-lũ B. B. Iosofũ.

III.

SBURĂTORIULŪ.

De multe ori femeile îngreunate sunt espuse a perde copiii, după credința poporului, nu numai din cauza celor arătate în capitolul premergător, ci și din cauza unor spirete rele.

Unul dintre acele spirite e și *Sburătoriulū*.

Sburătoriulū, după credința poporului din *Țera Românească*, e un spirit rău, ca un *Smeū*, care întră noptea pe coșul său horn în casele ómenilor, sub formă de șerpe și cu aparență de flacără, și care chinuesce tótă noptea pre femeea, ce are *lipitură*, adecă pre aceea, care se scólă demineța fără puteri, sdrobită de ostenelă și cu vinețele pe corpū.

Femeea, care e cuprinsă de acéstă ființă rea, simte pe totū corpulū ei o mare greutate, mușcături, ciupeli și gâdlituri, și din causă acésta apoi, dacă se află în stare binecuvintată, nasce copilulū mortū.

Deci fie-care femeie îngreunată, care a avutū nenorocirea să fie visitată de *Sburătoriū*, voinďū a scăpa câtū mai de grabă de *lipitură*, adecă de bóla căusată de acestū spiritū,

chiamă într'o Marți sau Vineri pre mōșă sau și pre o altă babă sciutōre, ca să-î descânte și s'o vindece.

Mōșa sau baba chemată aduce apă ne'ncepută și o tōrnă într'o căldare. Iea apoi nouē feluri de plante și, punēndu-le și pre acestea pre rindū în căldare, ȃice:

Avrămésă,
Cristinésă,
Leuștēnū,
Și odolēnū,
Mătrăgună,
Sânge de nouē frați,
Iarba ciutei,
Și mama păduri (1).
Cum se sparge târgulū,
(Cum se sparge oborulū),
Așa să se spargă faptulū
Și lipitura
Și sburătoriulū
Cum se respândescū respântiile,
Așa să se spargă farmecele
Și lipitura
Și sburătoriulū.
Cum se respândescū respântiile,
Așa să se rāsipescă vrăjile
Și lipitura
Și sburătoriulū!

După acēsta pune căldarea la focū ca să fiarbă dimpreună cu cele nouē feluri de plante.

După ce a fiertū de ajunsū și anume pe timpulū când *«se sparge târgulū»* (în Bucuresci *«oborulū»*), bolnava se scaldă în scăldătōrea într'acēstū chipū preparată.

Gătindu-se de scăldatū, mōșa, sau cine este, iea scăldătura

---

(1) Aceste plante și rădēcini sunt adunate de babe sau țigance în luna lui Maiū de prin păduri și de pe cāmpuri.

și o aruncă la răsăntii c'o mare olă nouă, în trei zile pronunțându versurile de mai sus dela 1—13.

Afară de scaldătorea și descântecul acesta se mai facă contra lipiturei și a Sburătoriului încă și hapuri cu lucruri țise «sfinte», adecă cu tămâe, smirnă, miră mare, târnoselă, prafă de foi sfințite, cari se pună la icone pe timpulă câtă femeea e însărcinată, iar când nasce și până ce «iese la moliftă», peste 40 de zile, iea câte două hapuri de acestea, după ce se închină și face câte 15 mătănii (1).

---

(1) G. Dem. Teodorescu, Poesii populare române. București 1885. p. 379—380.

IV.

SAMCA SAU AVESTIȚA.

Unŭ altŭ spiritŭ necuratŭ, cu multŭ mai înfiorătorŭ și periculosŭ decât *Sburătoriulŭ*, este *Samca*, numită altmintrelea în Bucovina și *Spurcata*, iar în Țera-Românească *Avestița*, *aripa Satanei*.

Acestŭ spiritŭ rău, care după credința Românilorŭ și cu deosebire a celorŭ din *Bucovina*, e celŭ mai viclénŭ și mai periculosŭ dintre tóte spiritele necurate, și care după unii are 19, iar după alți până la 24 numiri și totŭ pe atâtea răutăți în sine, se arată femeilorŭ îngreunate mai alesŭ când acestea se află în patulŭ nascerii și nu numai că le înspăimintă, ci totŭ-odată le și frămintă, le torturéză și le smintesce, așa că cele mai multe dintre dînsele saŭ morŭ îndată, mai înainte de ce ar fi apucatŭ a nasce, saŭ rămânŭ pentru totŭ-deauna schimosite și neputincióse.

Totŭ așa face elŭ și cu prunciŭ noŭ născuți, de cum-va aceștia nu morŭ mai nainte de a se nasce, adecă pe când aŭ fostŭ mamele lorŭ maltratate de dînsulŭ. Pe aceștia încă

îi torturază și schimosesce în totu chipulū; așa că partea cea mai mare dintre dînșii trebuie numai decât să móră, iar cei ce mai rămânū în viață capetă bóla numită, pe lângă *Samcă*, încă și *Rēulū* sau *Rēutatea copiilorū* și *Spasmă*, care asemenea îi muncesce și schimosesce în totu chipulū, și din cauza căreia, dacă nu se caută din bună vreme, încă morū.

Samca se arată femeilorū îngreunate și pruncilnrū atâtū diua câtū și nóptea în diferite chipurī, precum: ca muscă, cărăbușū, pasere, mătă, căne, păingenū, găină, capră, porcū, cióră, bróscă, precum și ca multe alte animale și insecte, numai ca óie, vițelū și porumbelū nu se póte arăta, fiindū că acestea representă nevinováția și curățenia, și din cauza acésta apoi nu se póte nici când preface în chipulū lorū. De casa sau persóna aceea însă, la care se află tóte numirile sale scrise, nu se póte nici de cum apropia, de óre-ce ea pe când avea să nască prea-curata fecióră Maria pre Domnulū nostru Isus Christosū, voindū a merge ca s'o smin-téscă și pre dinsa, fiindū întîmpinată de *Arhanghelulū Mihailū* și aflândū acesta din propria ei mărturisire ce are de gândū să facă, atâta ce mi-o bătū cu unū biciū de focū, până ce-i promise că nu se va apropia nici decum de casa sau persóna la care se vorū află numirile ei scrise (1).

Dreptū aceea mai fie-care femeie îngreunată și mai alesū acelea, cari aū fostū, încă pe când erau micī, atacate de acestū spiritū rău, temēdu-se ca nu cum-va să fie cuprinse și maltratate de dīnsulū și în timpulū naceriī, punū ca să li se scrie în formă de cārticică unū felū de rugăciune, numită în unele părți ale Bucovinei «*rugăciunea sf. Arangelū Mihailū*,» care nu numai că cuprinde în sine tóte numirile sale, ci e totū-odată și îndreptată în contra lui, și pre care

---

(1) Com de d-lū G. Tomoiagă, cant. bis. Dar să se vadă și rugăciunea ce o reproducemū mai la vale.

femeile o pórta apoi ca amuletú la sine, de cum s'aú sim-
țitú că aú purcesú îngreunate și până după nascere, unele
chiar și tótă viața.

Se caută însă totú-deauna ca să li-o scrie unú moșnegú
bêtrânú și neputinciosú, care, cum se ȃice, «și-a trăitú tra-
iulú și și-a mâncatú málaiulú;» nici când însă unú feciorú saú
o fată mare, unú bărbatú saú o nevestă, pentru că *Samca*
se légă apoi de celú ce a scris'o, pe când de moșnegi nu
se légă așa de ușorú, și chiar dacă se și légă, nu le póte ni-
micú alta strica decât dóră numai că-i face să crisce nóptea
prin somnú din dinți și din măsele, mai multú nimicú.

Celú ce se prinde că va scrie-o, și care dreptú rêsplată
pentru întreprinderea și munca sa capêta de multe orí și
până la 4 fl. v. a, o scrie totú-deauna pe numele femeii ce
are *Samca* saú se teme că va căpêta-o, și care apoi trebuie
să o pórte la sine, dacă voesce să nu se lege *Samca* de
dinsa.

Scriitorulú, dacă e deprinsú, desémná mai întâiú chipulú
Samcei și alú Arh. Michailú, bătêndu-o cu unú biciú de focú
saú strâpungêndu-o cu o sabie, și apoi îi scrie tóte numele
și rugăciunea îndreptată contra ei (1).

Mulți inși îndătinéză de-a scrie cele 19—24 numiri ale
Samcei și pe unulú dintre pãreții casei saú și în altú locú
din casă, cređêndú că de nimeni apoi din casa, unde-i sunt
scrise numele și-i e desemnatú chipulú cum o bate Arh.
Michailú, nu se póte apropia; iar dacă cine-va din casă a
fostú atăcatú de dinsa, flú pãrăsesce și nu se apropie mai
multú de dinsulú.

Iată acuma și rugăciunea, despre care ne-a fostú mai sus
vorba :

---

(1) Dict. de Paraschiva Lehačiu-Leușténú din Fundulú-Moldovei, comună
in distr. Cămpulungulú.

«In numele Tatătui, și alü Fiului și alü sfintului Duhü, Amin. S. S. S. D. S.

«Eü sfintulü Arhanghelulü Mihailü voevodulü oștilorü ceresci, pogorându-më în munții Eleonului, întâmpinaï pe *Avizurha*, *aripa satanei*, și era förte gróznică: përlulü capului ei era până în călcâi, și mânile ei erau de fierü și unghile la mâni și la picióre ca la secere; ochiü erau ca stelele. Și o întrebără Arhanghelulü Mihailü: «de unde vii tu, duhü «necuratü, și în cotro mergi, și cum îți este numele tëü?» Iar ea a ñisü: «Eü sunt *vașcă-Avizuha*, *aripa satanei*, și më «ducü în Vefleemulü Iudeei, c'am auñitü că vrea să nască pe «Iisusü Chr. din Maica feciöră Maria; și mergü să o smintescü «pe ea.» Atunci o luă Arhang. Mihailü de përlulü capului ei, și o băgară în lanțü de fierü și i-a pusü paloșulü în cóstele ei și o bătură förte tare, ca să-i spună tóte meșteșugurile ei. Iar ea a ñisü: «Eü më facü ogarü, și «bróscă, și ciöră, și porumbü (1), și muscă, și päiajenü, și să-«gëtă gróznică; și așa întru în casele ómenilorü și le smin-«tescü bărbații și le bolnăvescü femeile și prunciü, și omorü «în pripă și dobitócele lorü. Și am 19 nume: 1 më chiamă «*Vestița*, alü 2-lea *Navodaria*, alü 3-lea *Solnomia*, alü 4-lea «*Silina*, alü 5-lea *Linicoida*, alü 6-lea *Avizuha*, alü 7-lea «*Scarmila*, alü 8-lea *Miha*, alü 9-lea *Lepiha*, alü 10-lea *Gripa*, «alü 11-lea *Stana*, alü 12-lea *Naconta*, alü 13-lea *Atana*, alü «14-lea *Hubiba*, alü 15-lea *Huba*, alü 16-lea *Giona*, alü 17-lea «*Glubina*, alü 18-lea *Isprava*, alü 19-lea *Tihana*; și unde «sunt aceste nume ale mele scrise și chipulü meü, eü de «acea casă nu më potü apropia atâtü câtü de 70 hotare de «locü.» Atunci i-aü ñisü ei Arhanghelulü Mihailü: «Iată îți «spuiü și-ți ñicü ție și te legü cu numele Domnului nostru

---

(1) Póte că aice ar trebui să stee *ciöră porumbă*, căci în porumbü, după cum s'a arătätü mai sus, nu se póte preface.

«Is. Hris. Dumneđeũ, sã n'ã putere a te apropia de casele
«robilorũ lu Dumneđeũ N. N., și de fiĩ lorũ N. N., nici de
«dobitõcele lorũ, nici de cãștigulũ lorũ datũ. Dumneđeũ ñice
«sã te duci ın munți pustii, unde omulũ nu locuesce și co-
«coșulũ nu cãntã, ın pietre seci, acolo sã-ți fie locuința ta ın
«veci. Și iar te jurũ cu numele Domnului nostru Is. Hrist.
«și cu prea curata lui maicã pururea feciõrã Maria, și cu
«Ioanũ Botezãtorulũ, și cu cei 12 prooroci, și cu cei trei Ierarhi
«Vasilie celũ mare, Grigore bogoslovulũ, și cu Ioanũ Zlataustũ,
«cu Maftei, Luca, Ioanũ și Marco, cu cei 4 evangheliști, cu cei 318
«pãrinți de la Nichea, cu sfintulũ m. m. Gheorghe, și sfintului
«Dumitru, și Ierarhulũ Nicolae, Teodorũ Stratilatũ, și cu
«Ioanũ celũ noũ dela Sucẽva, și cu toți sfinții cuvioși și cuvio-
«sele mucenice, și cu toți sfinții acum și pururea și ın veci
«vecilorũ aminũ (1).»

O variantã a acestei rugãciuni, scrisã pe-o jumãtate de
cõlã de hãrtie, care mi-a comunicat-o d-lũ C. Sorocẽnũ, can-
torũ la biserica sfintului Nicolae din Sucẽva, și care la rĩn-
dulũ seũ a cãpẽtat'o, dupã cum mi-a spusũ, de la unũ cãlugãrũ
din mãnãstirea Dragomirna, sunã precum urmẽzã :

«In numele Tatãlui, și alũ fiului și alũ sfintului Duhũ,
Aminũ!

«Eũ st. Arhangelũ Mihailũ, pogorĩndu-mẽ din muntele
Elionului, ıntãlnii pe acestũ duhũ necuratũ, cu pielea gõlã,
ochi ca sticlele, cu țitele *pãrã* la genunchi, cu pẽrulũ capu-
lui *pãrã* la cãlcãi, unghiile ca secerile; și l'am ıntrebatũ:
«unde mergi tu duhũ necuratũ?» și a respunsũ: «mergũ,
«cã am auđitũ cã vrea sã nascã Maria feciõrã pruncũ din-
«tr'ĩnsa, și eũ mergũ sã o smintescũ pe ea!»

---

(1) Acẽstã rugãciune am reprodus'o dintr'o cãrticicã micã tipãritã ın Sibiuũ
la 1862, ın care se mai aflã tipãrite ıncã și «*Epistolie a Domnului nostru
Is. Chr., ce a trimis-o D-đeũ din cerũ,*» apoi «*Epistolia Maicii Domnului*» și
«*Afurisaniile Arch. Mich. asupra satanei de Saca.*»

«Și acésta auđindü Arh. Mihailü, s'a mâniatü fórté rëü, și l'aü luatü de përulü capuluï, și l'aü bätutü cu paloșulü celü de focü, și l'aü legatü de grumazü cu lanțü de fierü, și l'aü întreatü cum îi este numele. Iar acelu duhü necuratü a răspunsü, că are 19 nume, precum: *Aripa Satanei, Abaroca, Ogarda, Nesuca, Muha, Aspra, Hluchica, Sarda, Vinița, Zoița, Ilinca, Merana, Feroca, Fumaria, Nazara, Hlubicü, Nesatora, Genția, Samca*; iar unde sunt numele mele scrise, nu mă potü apropia de aceea casă și de acelu omü de 100 mile de locü.

«Și iar îlü scutură Arh. Mihailü și-lü întrebă: «cum poți tu intră în casele creștinilorü de smintesci pe femeï și «pe pruncii lorü?»

«Și a răspunsü Satana cătră Sf. Arh. Mihailü, că se preface în felurite chipuri, precum: mătă, muscă, păingenü, pasëre, umbră, șórecü, și așa intru în casele ómenilorü de smintescü pruncii femeilorü!

«St. Arh. Mihailü l'a blăstëmatü cu numele Domnuluï nostru Is. Christosü și a Maicei preacurate fecióră Maria, și cu tóte puterile ceresci, cu Heruvime și Serafime, cu Anghelü, Arhanghelü, cu cetele mucenicilorü, proorocilorü, patriarhilorü, cuvioșilorü, dreptilorü, și cu marele Vasilie, Grigorie cuvîntătorulü de Dumneđeü și Ioanü gură de aurü, cu Aftanasie și Chirilü, cu Antonie și Teodosie, cu Niculaiu dela Mira și Spiridonü făcëtorulü de minuni, și cu toți sfinții, și-i ڇise: «Să nu te apropii de 7 mile de casa robilorü luï «Dumneđeü, și a fiilorü lorü, nici de ograda lorü, nici de «tóte câte le-aü datü Dumneđeü lorü, că toiagulü celü de fierü, «și foculü celü nestinsü, și pedépsa rësplätirii și-aü rînduitü «ție, diavole, Dumneđeü, ca să te muncesci, tu duhü necuratü, și cu cele-lalte duhuri necurate și cu toți slujitorii tëi, «carï ați căđutü din lumina cea de sus din cerü, și v'ați fă-

cutū din űngerī luminaűi, draűi ĩntunecaűi, cā ĩnsuűi Dumne-deū v'a rĭnduitū ca sā muriűi cu toűi slujitorii ĩn fundulū Tartarului, unde vermele nu dōrme űi foculū nu se stinge nesāvērűi ĩn veci! Amin.»

Ce se atinge ĩn specialū de rugāciunea acēsta, care ĩn unele esemplare tipārite e ĩnsoűitā de o iconiűā, ce reprezintā de-o parte pe *Sf. Sisoē* cu unū copilū micū ĩn braűe, iar de altā parte pe St. Arhangelū Mihailū strāpungēndū cu sabia pe *Samca* sau *Avestiűa*, (veűi figura I űi II), űi asupra cāreia d-lū B. P. Hasdeū a scrisū unū studiū fōrte interesantū űi instructivū, argumentāndū cā e de origine bogomilicā, adecā alcātuitā de ereticulū *Bogomilū* (1), trebuie sā amintimū aice cā ea este fōrte rēspānditā nu numai la Romāni, ci űi la *popōrele slave*.

Ba ea se aflā chiar űi la *Evreī* ĩntr'o formā aprōpe identicā cu cea romānā, servindu-le űi lorū ca amulete pe lāngā nepōte sau leuze, ca űi Romāncelorū, cu acea deosebire numai cā ĩn legenda Evreilorū ĩn locul Arh. Mihailū se ĩntālnesce prooroculū Ilie cu Lilithū, spiritū, care iea loculū Samcei sau Avestiűei; ĩn colo fondulū, ba chiar űi vorbele sunt mai acelea-űi. Lilith, ca űi Samca, se duce sā smintēscā femeea, ce se aflā pe patulū nasceriī űi sā omōre prunculū nou nāscutū, dar este bātutū de Ilie, cāruia ĩi spune apoi unū űirū de numiri ce are, űi pe urmā ĩi promite cā se va depārta de acea casā, unde-űi va vedē numirile scrise (2).

ĩncāt pentru numele *Samca* sau *Avestiűa*, care i se dā mai cu sēmā acestui spiritū necuratū űi rēutāciosū, űi ĩn contra cāruī a fostū dintru ĩnceputū alcātuitā rugāciunea acēsta de cātrā ereticulū *Bogomilū*, trebuie sā amintescū aice cā elū nu e nimicū alta decāt numai personificarea *frigu-*

---

(1) — Cuvinte din bētrāni. t. II, Bucuresci 1879, p. 263—291 űi 717—720.

(2) Dr. M. Gaster, *Literatura popularā romānā*. Bucuresci 1882, p. 396.

Arch. Mihail.

St. Sisoie.

Avestita,
aripa Satanei

Fig. I.

Arch. Mihail.

Satana.

Sf. Sisoe.

Fig. II.

rilor și a *fierbințelei*, de cari sunt cuprinse mai alesu fe-meile cele slăbănóge în timpulú nascerii (1).

În fine, merită a fi amintitú aice încă și aceea, că și Ro-mâniî din unele părți ale *Transilvaniei* încă credú că există unú spiritú necuratú și réutáciosú, care omórá pre copiii ceî nebotezați și care se numesce *Baba Cója*.

Baba Cója, care corespunde ființei mitologice germane «*Frau Brechta mit dem Klumpfuss*» și care e regina tutu-rorú spiritelorú celorú necurate și rele, are, după credința Ro-mânilorú transilvăneni, unú piciorú de fierú, unghiî de aramă la degetele mânelorú, și unú nasú lungú de sticlă. Ea omórá pre copiii nebotezați, iar sufletele lorú le închide în tufișe de socú, unde petrecú apoi până ce le putreșesce corpulú.

Din cauza acésta apoi Româniî nici când nu strică saú sapă bucosú socú (2).

Din cele arátate în șirele de mai sus resultă, după pă-reea nóstră, ca *Baba Cója* nu e alta, ci una și aceeași fi-ință mitologică, care în Bucovina se numesce *Samca* și *Spurcata*, iar în Țera-Românescă *Samca* și *Avestița*.

Rugăciunea, despre care ne-a fostú mai sus vorba, fiindú fórte răspânditá în tóte țérite locuite de Români și fórte adese-orî întrebuintată, s'a prefăcutú cu timpulú în gura po-porului de rîndú, care nu scie scrie și ceti, și mai cu sémă în gura babelorú descântátóre, într'unú *descântecú de Samcá* saú de *ciasú rěú*, care se întrebuintéză spre același scopú ca și dînsa.

Deci dacá nu se află nimeni, care ar puté scrie rugăciunea

---

(1) Veđi mai pe largú despre chipulú și faptele Samcei precum și despre rugăciunile și mijlócele ce le întrebuintéză Româniî contra ei, pe lângă stu-diile citate mai sus, încă și «*Samca*» (din mitologia daco-română), studiú publ. de S. Fl. Marianú în «*Amiculú familiei*» an. IV. Gherla 1880, p. 70 și 87.

(2) Dr. Heinrich v. Wlislócki, *Aus dem Leben der Siebenbürger Rumänen*, Hamburg 1889. p. 8.

acésta și a o da femeii îngreunate s'o pórte ca amuletù la sine, atunci spre a evita orî și ce pericolù, care ar puté să se întîmple, se chiamă o babă sciutóre, aceea îi *descântă de Samcă*.

Iată și unù astù-felù de descântecù din *Țera Románescă*:

Aũ purcesũ N. pe cale,
Pe cãrare.
Când la jumétate de cale
A întãlnit-o o *Samcã*
Cu patru picióre,
Cu pãrũ de ursũ îmbrãcatã.
Bine o a'ntãlnitũ
Trupu i-o schimositũ,
Pieptu i-o stricatũ,
Ochii i-o pãinjenitũ
Sãngele i-o bẽutũ,
Carnea i-o mãncatũ,
Tóte puterile i-o luatũ.
Nime n-o vẽdut'o
Nime n'o aũdit'o
Numã Maica Domnului
Din pórta cãrului,
O aũdit'o
Și-o vẽdut'o,
Și-o întrebat'o:
—Ce te vãicãrezi
Și te cãinezi?
—Cum nu m'oi vãicãrã,
Și cum nu m'oi cãinã,
Cã am purcesũ pe cale,
Pe cãrare,
Grasã
Și frumósã;
Când la jumétate de cale

M'o întãlnitũ o *Samcã*
Cu patru picióre,
Cu pele de ursũ îmbrãcatã;
Trupulũ mi l'a schimositũ,
Pieptu mĩ-a stricatũ,
Ochii mĩ-a pãinjenitũ,
Sãngele mĩ-a bẽutũ,
Carnea mĩ a mãncatũ,
Puterea mĩ-a luatũ,
Și nime nu m'o aũditũ,
Și nime nu m'o vẽdutũ!
Și i-a ñisũ Maica Domnului:
— Du-te la cine scie descãntã.
Cu mãtura de a mãturã,
Dela tine l'a depãrtã;
Cu aculũ l'a împunge
Și la strãpunge,
Dela tine s'a duce;
Cu biciu l'a biciui,
Dela tine s'a porni.
Peste marea nãgrã l'a aruncã
Unde popa nu tóccã,
Lui Dumneðeũ nu se rógã.
Acolo sã-ĩ fie cina
Și odihna.
Și N. sã rãmãe luminatã
Ca cristalulũ de curatã,
Cum Dumneðeũ a zidit'o.
Și mã-sa ce a fãcut'o.

Descãnteculũ acesta se descãntã în trei lunĩ, în fie-care lunã cãte trei ñile, și la fie-care datã cãte de trei orĩ, cari

facu de 9 ori pe di, cu unu paiu de matura, cu unu acu si o biciusca de gasitu, in rachiu, cu care se spală femeea si din care si bea (1).

Altu descantecu de Samca din *Bucovina* si anume din Vicovulu-de-sus, districtulu Radautulu, in care insa numele *Samca* e schimbatu in *Borza* iar Arh. *Mihailu* e inlocuitu prin *Cosma* si *Diaminu*—Dămianu, sună precum urmază :

Borza inborzata,
Borza blastemata,
Cu dintii rinjiti,
Cu ochii beliti,
C'urechi dabalata,
Cu gura cascalata,
Cu mani crepacioase,
Cu mani flotocose,
In cotro ai purcesu
Cu dintii rinjiti,
Cu ochii beliti?
— Am purcesu la N.
Ca s'o 'nspaimintezu,
S'o inferbintezu
Si s'o infiorezu,
Sa mi-o ingrozescu,
S'o farmu, s'o sdrobescu,
Sangele sa-i beu
Viața sa i-o ieu,
Carnea sa-i manancu
Viața sa i-o stingu!
— Tu Cosma Diaminu!
Borza inborzata,
Borza blastemata
Si ciasulu celu reu
Din N. N. scoteți-lu

La mare duceți-lu.
Pe l'apusu de soro,
La marea cea mare,
Ca acolo este
O mrēna galbēna
Cu cōda gēmēna.
Pe-aceea cātați-o
Si inspaimintati-o
Si inferbintati-o,
Farmați-o,
Ingroziti-o,
Sdrobiti-o,
Inima scoteți-i,
Sangele beți-i,
Carnea mancați-i
Viața luați-i.
Ca carnea (Ilenii)
Nu e de mancatu,
Ca-i de cane turbatu.
Mergeti in tuga mare
La ostrovulu mare,
Ca acolo este
O mrēna galbēna,
Cu cōda gēmēna.
Pe-aceea cātați-o
Si inspaimintati-o,

(1) Lupașcu, Medicina babelorū, p. 8.

Și înfierbîntați-o,
Și înflorați-o,
Fărmați-o,
Ingroziți-o,
Sdrobiți-o,
Inima scoteți-î,
Sângele beți-î,
Carnea mâncați-î
Viața luați-î.

Acolo locuiți,
Acolo să periți
Ca róua de sóre,
Ca spuma de mare.
N. să rămâe curată
Și luminată
Cum e de Dumneđeũ lăsată,
Sănětósă
Și voiósă! . . .

Descântătórea, care descântă descânteculũ acesta, iea unũ vasũ, bună óră o strachină, pune într'insa aghiasmă, orĩ și rachiũ, — ce se întimplă, — și rostindũ cuvintele de sus asupra vasului dă puțină apă saũ rachiũ, în chipulũ acesta descântatũ, femeii ca să guste, iar cu restulũ o spală (1).

Făcẽndu-se acésta, credũ Romãncele din Bucovina, cã *Samca* saũ *Spurcata* nu se póte mai multũ apropiã de femea îngreunată.

---

(1) Com. de d-lũ V, Turturẽnũ, preotũ.

V.

N A S C E R E A.

În toate Țările locuite de Români este datină, ca femeile îngreunate, când vedă că se apropie ziua ca să nască, să se ducă la biserică ca să se mărturisască și să se cuminice.

În părțile Oraviței din *Banat* femeea, care a ajuns în stare bine-cuvîntată, adică care simțesce că i s'a apropiat acumă limpul ca să nască, iea apă într'o olă și aruncându-o peste strășina casei, o sprijinesce cu ună ciură, din jos de care să fie ună blidă sau altă vasă, și Țice:

— «Cât pestesce apa pe strășină, și cât pestesce apa în ciură, atâta să pestescă și băiatul său fata;» sau: «cum nu stă apa pe strășină, așa să nu pótă sta băiatul său fata.»

Apoi o bea de trei ori, făcându-și înainte cruce și din care își udă pușină și pântecele (1).

---

(1) Aurelă Iana, «Credințe la născeri, din părțile Oraviței,» în «Familia» an. XXV. Oradia-mare 1889 No. 41, p. 483 și No. 51, p. 603 și 604;—com. de d-lă Ios. Olariu din Domană.

Iea apoi unŭ oŭ, îlŭ pune în spuza focului și când pocnesce oulŭ eșindŭ dintr'insulŭ albușulŭ și gălbenușulŭ, rostesce din noŭ cuvintele de mai sus (1).

Curêndŭ după acêsta se duce la o punte peste o apă, avêndŭ cu sine o *frîmbie* (legătură) de *breciri*, pe care le slobode de pe punte în apă în spre partea ce curge riulŭ și ȃice: — Câtŭ pestesce apa sub punte, atâta să pestescă prunculŭ saŭ prunca!

Venindŭ apoi a casă, ia *plosconișă* de cânepă (2), și *loboditură* de móră (3), pe cari aprinȃendu-le se afumă. După acêsta merge la o vrăjitoare spre a-i descântă de lécu.

Cele mai usitate descântece, cari se descântă la acêstă ocașiune, sunt: descânteculŭ *de pază*, de *isdatŭ* și de *întorsŭ*.

Descântarea de *pază* se face totŭ d'a-una Marȃia în următorulŭ chipŭ: Descântătórea iea o frîmbie de breciri, din care mësura trei coși, și ȃice:

Pe cotŭ am cotitŭ,
Pază am sprijinitŭ,
Pază dela améȃi,
Pază de séră,
Pază dela mieȃulŭ noȃii,
Pază din vërsatulŭ zorilorŭ,
Pază venită,
Pază năprătită,
Pază întălnită,
Pază mânată,
Pază cu muma codrului,
Pază cu moșu codrului,
Pază cu fata pădurii.

---

(1) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ.

(2) Flórea de cânepă de vară.

(3) Prima făină măcinată de petrele nouă de móră

Lea apoï un cuțitū cu care face semnū pe brecirī ca și cum le-ar tăia și dice :

Nu tai brecirile,
Ci tai muma codrului,
Moșu codrului,
Cu fata codrului.
Tai tóte pezele,
Tóte năprătiturile.
Cu cuțitulū le-am tăiatū
Și 'napoï le-am înturnatū.

Merge atunci în grădină, avëndū cu sine și cămașa bolnavei și puțină făină de grâu și o bucată de pânză, care este așternută lângă o buriană numită *scévă*. Face din făină nouă colaci pe degetulu celū micū dela mâna dréptă, îi pune iarăși pe pânză și pe fie-care pune câte unū crucerū. In jurulū acestora înșiră apoï brecirile și pe tóte le ocolesce cu cărbuni aprinși pe unū vătralū cu tāmăe și dice :

Pază venită,
Pază năprătită,
Iacă te cinstescū
Și te dăruescū
Cu nouă colaci de grâu,
Cu o pânză nouă
Să te lași de cea betégă,
Să n'o strînesci,
Să nu o pocesci.

Tóte acestea le lasă apoï acolo până diminéță. Diminéța (Miercuri) merge descântătórea și vede de cum-va s'a veștejitū buruiana și din colaci óre mâncațū e? și daca da, atunci femeea, pentru care se descântă, are lécū și nasce în césū bunū, iar dacā colaciū nu sunt mâncați, este semnū răū.

Se crede că în nópte aceea vine o insectă négră, numită *Pază*, care mănâncă din colaci și róde răděcina buruenei

și prin acésta făcându-i-se în destulú, nu mai pocesce pre bolnavă.

Cămașa se dă spre îmbrăcare femeii celei ce pătîmesce, iar cu brecirile se încinge, însă pânza și crucerii rămânú descântătorei de lécú și pentru ostenelă

După acésta, venindú mai pe urmă descântătorea la patul bolnavei ca să-î descânte de *izdată*, își face cruce de trei orí și ȓice:

Crepí izdate

Necurate

Odată;

Crepí izdate

Necurate

De două orí;

Crepí izdate

Necurate

De trei orí;

Crepí izdate

Necurate

De patru orí;

Crepí izdate

Necurate

De cincí orí;

Crepí izdate

Necurate

De șése orí;

Crepí izdate

Necurate

De șapte orí;

Crepí izdate

Necurate

De șapte-ȓeci de orí și șapte.

Și să fugă netrebnicú,

Ogrisítú,

Urítú

Izdatú,

Din capú, din mánú,

Din vênú,

Din picióre,

Din inimióre,

Din jigírícióre,

Din fiere,

Din putere,

Din crescetú până 'n degeȓele.

Ieși din tóte închieturile

Și să apucú pădurile,

In codri muȓi

Și surȓi,

Unde nu-í ieșchie (așchie) sărită

De voinicú tăiată,

Nicí glasú de cocoșú,

Să se duc'n petri mușchiate,

Ne mai umbrate!

În fine, teméndu-se bărbatulú saú altulú óre-care dintre familianȓi ca nu cum-va prin vre o vraȓă să se vatême femeea bolnavă, iea cămașa acesteia și o duce la descântătore spre a-í descânta *de întorsú*.

Descântătórea, luândü cămaşa, o întórcé în continuú şi pe faţă şi pe dosü până descântă şi dice :

Cine-o fi făcutü cu una
Io-î întorecü cu douë,
Cine-o fi făcutü cu douë
Io-î întorecü cu trei,
(Până la nouë)
Cu nouë noi,
Cu nouë-şeci de boi
Indërëptü înapoi.
Şi mai înfocate
Şi mai pipërate,
Tóte făcături,
Tóte mânături,
Tóte unsuri.
De o fi unsü
De o fi pusü
Vrăji pe N.

Napoi să se'ntórcă.
De-o fi mânatü de străini
De vecini
Napoi să se'ntórcă,
De-o fi din Hale
Lécü să slobódă.
De-o fi dela Dumneşeu
Mila să-şi întórcă.
Să se întórcă
Şi mai înfocatü
Şi mai mâniatü
Beteşugurile,
Visurile rele,
Visurile grele
Dela N. N. (1)

După cele arătate până aici femeea nu se depărtéză de felü de pe lângă casă. Iar când o cuprindü durerile nascerii începe a pregăti tóte cele trebuincióse pentru copilü, precum şi patulü în care are să petrecă totü timpulü câtü va fi bolnavă, iar bărbatulü e celü d'întăiü, care alérgă după *móşă*.

Sosindü *móşa*, lucrulü ei celü d'întăiü este ca tóte cele trebuincióse la *moşitü* să-i fie dindemână (2).

Intre multe altele trebuie să fie pe lângă patü şi o *şevă*, ca fiindü pericolü de mórte, să-i pótă inspira aerü pe grumazü, saü fiindü astupatü, o femeie sciutóre îi scóte ceva materie de pe grumazü, prin care s'a împedecatü respirarea (3). Depărtéză apoi pre toji copiii cei mai mari, dacă sunt, de acasă, trimiţendu-i în vecini saü pe la consângenî, ca să se

(1) Aurelú Iana, «Credinţe la nasceri, 'din părşile Oravişei,» în «Familia,» an. XXV. Oradia-mare 1889, No. 41, p. 483, No. 51, p. 603 şi 604.

(2) Pretutindene în Bucovina.

(3) A. Iana, *Familia* cit. p. 483.

jóce, căci copiiloră mai mărișori nu le este încuviințatū a petrece în odaia, unde se află muma lorū. Ceī mai mici de regulă se scotū în altă odae saū, după împrejurări, rămânū și acolo.

Bărbatulū, în totū timpulū naseriī, îi este iertatū a intrā în odaia soției sale. Despre unele femei se ȃice chiar că nici nu potū nasce, pâna ce nu vinū bărbații lorū și asistā la actulū naseriī (1). Nu-ī este însă iertatū nici lui și nici mōșei a istorisi despre casuri nenorocite (2). Ceī mai mulți bărbați însă nu staū în casā, unde se află soțiile lorū, parte pentru că nu sunt nici de cum suferiți de soțiile lorū, parte din causā că sunt prea miloși (3).

În părțile *Oraviței* nemijlocitū înainte de ce nasce femeea se pune lângă patū o furcă de torsū, unū toporū și o botā (măciucă), însemnându că de va nasce pruncă, să tragă la furcă, iar de se va nasce pruncū ca să tragă la toporū saū botā, ȃicându:

De va fi fatā
Să iasă la furcă,
De va fi feciorū
Să iasă la toporū (4).

Dacă mōșa se pricepe bine la moșitū, dacă *e ușorā la mânā*, femeea bolnvă nu se muncesce multū, ci îndată *hălăduesce*.

Când o femeie nasce greū se pune în genunchi și începe a se ruga.

Romani credeau că îngenuchiarea grăbesce nascerea (5).

În unele părți ale *Transilvaniei*, când o femeie nu pōte să nască, bea apă de pe icóna Maicii Domnului, iar bărba-

(1) În Bucovina, com. de d-lū V. Turturēnū și alții.

(2) A. Iana, *Familia*, an. XXV, p. 483.

(3) În Bucovina, com. de d-lū Viet. Tocariū și V. Turturēnū.

(4) A. Iana, *Familia*, an. XXV, p. 483.

(5) L. Preller, *Römische Mythologie*. Dritte Auflage. II. Bd. Berlin 1883. p. 209.

tulū ei dă cu pușca peste casă, și mōșă de trei ori cu piciorulū în ușă (1).

În alte părți, totū din *Transilvania*, când începū durerile născerii, bărbatulū ia două topóre și le înlântă încrucișū în unulū dintre stâlpii acoperemîntulū dela casă (2).

Unele mōșe din *Bucovina* vĕdĕndū cā femeea nu pōte iute născe, punū sub așternutulū ei unū toporū, unū cuțitū saū altū lucru de metalū, anume ca să-î alineze durerile și să grăbĕscă născerea (3).

Alte mōșe, nu numai din *Bucovina* ci și din *Ungaria*, sunt de părere cā, afară de dînsele, altuia nimĕruī nu-î e iertatū să scie cā cutare femeie se trudesce de născere, pentru cā cāți ómeni vor sci, atātea óre nu va putĕ femeea născe (4).

În *Macedonia*, când o femeie este aprópe să născă, se ieaū tóte precauțiunile de mumă-sa saū de sócra ei, ca să nu afle cum-va vecinii saū rudele de momentele născerii. Îndată ce se manifestă primele dureri, o femeie bĕtrână chĕmă o *babă* (móșă), care trebuie să vie pe ascunsū, ca să nu o afle nimeni, căci este credința în poporū, ca și în Dacia traiană, cā femeea născe cu mare anevoe, dacā lumea scie despre acestū lucru.

Simplulū faptū cā o femeie scie cā alta are să născă esplică, după credința Macedonenilorū, truda la facere, și pentru a ușura pre bolnavă, se chĕmă femeea presupusă cā are cunoscința, s'ó stropĕscă cu apă din gură, saū s'ó afume cu o bucățică din vestmîntulū cu care e îmbrăcată.

În *Vlaho-Clisura* este obiceiulū numai, cā aceea femeie să-și scótă veriga din degetū și s'ó pună la bolnavă (5).

(1) Călindarulū poporului pe anulū comunū 1889, an. IV. Sibiu, p. 73. — com. de d-lū B. Iosofū.

(2) Dr. H. v. Wislocki, op. cit. p. 7.

(3) Com. de d-lū Tocariū, invĕțătorū în Valea-Putnei,

(4) Com. de d-lū Ionică alū lui Iordachi Isacū, și d-lū Elia Popū.

(5) T. T. Burada, Obiceiurile la născerea copiilorū poporului românū din Macedonia, în «Convorbiri literare,» an. XXVI. Bucuresci 1892, p. 39.

Nesciindū nime și cu tôte acestea neputēndū nasce, atunci mōșa iea și întorce tôte lucrurile din casă, câte se potū întorce, și anume: covefi, lopefi, cociorvă, vătraiū, mătură, ôle, ceaône etc. în credința că în urma acēsta va nasce mai ușorū.

Întimplāndu-se ca atunci, când se trudesce femeea de nascere, să vie cine-va străinū la acea casă, mōșa prindēndū de veste, îi iase de grabă înainte și-i dīce, dacā e bărbatū: «nu te băga în nuntru că ți-orū lua cușma orī pālăria!» iar dacā e femeie: «nu intra că ți-orū lua brânețele!»

De cum-va însă a intratū pe nesciute și pe nesimțite în casă, atunci nu-ī daū drumulū să mērgă de unde a venitū, ci-lū ținū în casă până după nascerea pruncului. Dacā s'ar lăsa să mērgă, ar urma o nascere și mai grea (1).

În *Banatū* precum și 'n alte părți, din contră, cum a simțitū femeea simptōnele nascerii, carī se numescū *curmăturī* sau *strīnsurī*, și nu pōte nasce în restimpū de o ôră, iea tāmăe orī smirnă, și mai alesū de aceea ce o are din cădelnița preotului dela sērbători mari, precum: Crăciunū, Botezū și Pasci, despre care crede ea că-ī cu multū mai folositōre; o pune pe cărbunī aprinși, își face cruce și, afumāndu-se cu dīnsa, se rōgă lui Dumneđeū, și mai cu sēmă la preacurata feciōră Maria, în speranță că acēsta, ca protectōrea femeilorū ce nascū fiī, cunoscēndū durerile și greutățile nascerii, macar că ea n'a născutū în dureri și chinurī ca femeile cele pēcătōse, se va pune pentru dīnsa pe lângă fiulū sēū, și acesta, ca Dumneđeū a-totū-puternicū, îi va ajuta și ușura greutatețile nascerii (2).

Dacā cu tôte acestea femeea bolnavă totuși nu pōte nasce de grabă, dacā *îngăduesce* și se chinuesce mai multe

---

(1) Com. de d-lū Ionică alū lui Iordachi Isacū și d-lū Elia Popū.

(2) Com. de d-lū Ios. Olariū și I. Popovici.

óre saũ chiar și ȃile întregi, atunci este datina în *Bucovina* și *Moldova* că se adunã mai multe mueri la unũ locũ, mai alesũ dintre nẽmuri, și se consultã între olaltã ce e de începutũ și de fãcutũ? Unele dintre femeile adunate, fiindũ de pãrere cã pôte prunculũ are o construcție puternicã, și din cauza acẽsta mã-sa nu-lũ pôte nasce de grabã, altele iarãși cã pôte bolnava s'a ostenitũ prea tare pe timpulũ purtãrii, saũ n'a umblatũ de ajunsũ, ci a statũ mai multũ pe acasã, saũ cã prunculũ e prinsũ prin ceva în nãuntru, întrebuintezã tôte mijlócele ce cugetã ele cã ar putẽ folosi și grãbi nascerea. Și iarãși altele, cređendũ cã *i-a fãcutũ cineva pe ursitã*, adecã vre-o fatã bẽtrãnã — stãtutã, ce a trasũ mai nainte nãdejdea bãrbatului ei, saũ vre-o vẽdanã, cãreia i-a muritũ bãrbatulũ, și acuma, umblãndũ cu vrãji și fãcẽturi, i-a fãcutũ sã mórã anume ca bãrbatulũ bolnavei mai târđiũ s'o ien pe dinsa de soție, sunt de pãrere ca, de cum-va nu i-a *desfãcutũ* saũ *ĩntorsũ* mai înainte de ce a apucatũ a se bolnãvi, sã-i desfãcã acuma (1).

Credința din urmã mai cu sãmã e fõrte respãnditã la poporulũ de rĩndũ. Din cauza acẽsta apoi, în credința sa cea deșartã, poporulũ în casurĩ de acestea alergã pãnã și prin alũ treilea satũ, ba une-orĩ și mai departe, pãnã ce aflã și aduce pre nisce babe saũ moșnegi, despre carĩ aũ auđitũ cã arũ putẽ *desface de ursitã*, și care desfãcere babele vrãjitorẽ o întrebuintezã la tôte bólele cele mai grele, precum: *lungórea*

---

(1) Com. de mai multe Romãnce din Bucovina, precum și de d-nii G. Tomoiagã, cant. bis., și V. Turturẽnũ, preotũ: «Cãnd e o femee spre nascere, în cele trei lunĩ din urmã și o lunã dupã nascere, dușmancele iĩ potũ *face pe ursitã*, și cãnd are sã nascã, potũ s'o omóre. Dacã femeea capẽtã înainte de nascere de repețite orĩ *cercãri*, e unũ semnũ cã i-a fãcutũ cine-va, decĩ e bine sã se caute și *sã-și desfãcã de ursitã*. Asemenea e bine sã-și alẽgã de patronũ unũ sfintũ, care s'o pãzescã și ferescã.»

Com. de M. Nistorũ și alte romãnce din Mãlinĩ în Moldova: «Dacã se intĩmplã la facere cã o *pãlesce de ursitã*, și nu se aflã nime ca sã-i desfãcã, atunci móre.»

nebună, felurite friguri, la dureri de dinți și de măsele și la durere de cap, însă mai cu sémă la nascere.

Deci, presupunându-se că bolnavei i s'a făcutu pe ursită și temându-se ca nu cum-va să móră în cele mai crâncene dureri ale nascerii și ale ursitei și pe urmă să-i ocupe locul fata bêtână sau vèduva, care i-a făcutu pe ursită, una dintre femeile adunate, care se pricepe în ale descântării, apucă de grabă unũ *toporũ*, merge mai întâi în unghiul casei de cãtră icóne spre răsăritu; și, făcendu acolo cruce cu toporulũ, ñice:

Ho! vacă roșă,
Poroșă,
(Ho! vacă négră
Ponégră) (1)
Nu te asupri;
Nu te nãrãvi,
Nu te nãvãli,
Nu te nãpãsti,
Copiĩ nu-mĩ serãci!
Nu te-amestecã,
Nu te apucã,
Nu amestecã
Copiĩ tãĩ cu acesteia!
Nu te apucã,

Nu-ți amestecã
Blidele
Și lingurile,
Și strachinele
Ólele,
Tindeicile
Și strecurãtorile,
Casa
Și masa,
Cã de te-ĩ apucã
Și te-ĩ amestecã
Cu toporulũ acesta,
Capulũ ți-oiũ tãia!

Dupã ce a sfiřitũ da rostitũ cuvintele acestea, ñmplãntã toporulũ în unghiul casei. Apoi merge la cele-lalte unghiuri și face asemenea. În urmã se duce la *meșter-grindã*, de este, ñmplãntã într'acesta toporulũ din tóte puterile, și acolo ilũ lasã apoi peste tótã nóptea urmãtore. În chipulũ acesta crede și ñice descãntãtoreã cã lãgã pre femeia ce-a ursitũ, și deslãgã pre cea ñngreunãtã, care, nãscẽndũ, se mântuesce de mórte și se ñsãnãtoșezã (2).

(1) Adecã dupã cum e fatã sau vèduvã, despre care se presupune cã arũ fi făcutũ femeii bolnave pe ursitã.

(2) Com. de d-lũ G. Tomoiagã.

Altă descântecă, totă *de ursită*, și anume din Satulă-mare, districtulă Rădăuțului, care asemenea se descântă nu o dată femeiloră ce nu potă nasce, și mai alesă celoră mai tinere, sună precum urmază :

Ho vacă roșă,
Poroșă!
Ho vacă négă
Ponégră!
Ho haită fărmeacătoare,
Ho haită de fată mare,
Hochi înapoi să te 'ntorci
Dela N. N.
Că de nu te-î înturna,
Eă îndată voiă lua
De-unde-oră fi, de-unde-oiă afla
Vr'o căți-va țeruși
Oră nisce țepuși
Și țî le-oiă bate
In creștetulă capului,
Și țî le-oiă scôte în ochi
Și țî le-oiă bate în ochi,
Și le-oiă scôte în măsele
Și le-oiă bate în măsele,
Și le-oiă scôte în andrele
Și le-oiă bate în andrele,
Și țî le-oiă scôte în pieptă
Și țî le-oiă bate în pieptă,
Și le-oiă scôte în plămăi
Și țî le-oiă bate 'n plămăi,
Și le-oiă scôte 'n inimă
Și le-oiă bate 'n inimă,
Și le-oiă scôte în rărunchi
Și le-oiă bate în rărunchi,
Și țî le-oiă scôte în splină
Și țî le-oiă bate în splină,
Și țî le-oiă scôte în șele
Și țî le-oiă bate în șele,

Și le-oiă scôte în ședută
Și le-oiă bate 'n ședută,
Și țî le-oiă scôte în cōpse
Și țî le-oiă bate în cōpse,
Și le-oiă scôte în genunchi
Și țî le-oiă bate 'n genunchi,
Și țî le-oiă scôte în pulpă
Și țî le-oiă bate in pulpă,
Și țî le-oiă scôte în flueră
Și țî le-oiă bate în flueră,
Și țî le-oiă scôte în glesnă
Și țî le-oiă bate în glesnă,
Și le-oiă scôte în călcăiă,
Și țî le-oiă bate 'n călcăiă
Și le-oiă scôte în căpută,
Și țî le-oiă bate 'n căpută,
Și le-oiă scôte 'n degetulă celă
mare

Și le-oiă arunca în cale.

— Bună calea, juncană negru!

— Mulțumescu-ți N. N!

— Hochi înapoi să te 'ntorci,

Că de nu te-î înturna,

Eă focă că mî-oiă așîța,

Bolohană voiă 'n fierbîntă

Și te-oiă arde și te-oiă frige

Până ce mi te veș stînge;

Și apoi mi te-oiă luă

Și 'n móră te-oiă măcină,

Și 'n vîntă că te-oiă vîntură,

Să nu remăi de felă

Nici cătă ună grăunte de macă

In 44 despiciată

In mare aruncatü.
N. să rămâe curată,
Luminată,
Ca argintulü strecuratü
Ca aurulü celü curatü
Ca sórele luminatü,
Ca mă-sa când a născut'o.
Iar faptulü
Şi totü datulü

Şi-aruncatulü,
Tótă făcătura
Si-aruncătura
Să péră
Să respără,
Cum piere spuma pe mare
Şi stupidulü în cărare
Şi bruma de sfîntulü sóre.

Sfîşindü descântórea de rostitü cuvintele acestea, cari se repeşescü de 3—9 orî, stupescce după fie-care descântare asupra bolnavei ca să se depărteze totü rëulü dela dînsa (1).

Unele descântátóre din *Transilvania* desfacü saü întorcü într'unü casü ca acesta în următorulü modü: ieaü apă sfinţită dela Bobotéză şi turnându-o într'unü vasü noü, daü femeei suferinde să bea de trei orî dintr'însa; apoi spëlându-î totü de atâtea orî corpulü, rostescü în gura mare următorulü descântecü:

Nemernica mea!
Nu tuna în curtea mea,
Nu tuna 'n pojata mea,
Nu mulge vaca mea,
Nu tuna în casa mea,
Nu şedea pe vatra mea!
Nu te culca 'n patulü meü!
Nici cu bărbatulü meü!
Tu vëduvă grasă,
Tu fată rëmasă!
Să eşiţi din femeea acésta,
Din osulü spinării,
Din baerele inimei,

Din sgârciulü nasulü,
Din tēemplele capulü,
Din răděcina măselelorü,
Din vinele grumajilorü,
Din lumina ochilorü,
Din mēduva spinării,
Din născutü,
Din şeđutü,
Că voi, de nu veţi înturna,
Prin inimă vë voiü săgeta.
Să vë duceţi, unde-sü
Douë măturü după usă! (2)
Acolo să locuiţi,

(1) Com. de d-lü Panc. Prelipcénü, invetătorü în Şcheia.

(2) În casa, unde staü douë măturü după usă, se crede că e multă cértă şi gălcévă, şi prin urmare puţinü norocü.

Să vă îmbetrâniți!
N. să rămăe curată,
Luminată,

Cum e de Dumneđeu lăsată!
De la noi numai isbânda,
Dela Dumneđeu dobânda!

Descântătórea rostese cuvintele acestea de trei orî după olaltă și anume cu ușa deschisă. In urmă tămâiază odaia cu tămăe, anume ca să depărteze spiritulū celū rēu alū facerii pe ursită și din odae, de cum va acesta se mai află óre-unde ascunsū într'insa. Iar vasulū ilū îngropă pe la mieđuľ noppîi într'unū locū pe unde numai rarū se umblă (2).

In fine, o seamă de românce, cređundū că femeea îngreunată arū fi de cine-va diochiată, și din cauza acéstă nu póte să nască, îi descântă și *de diochi* in următorulū chipū:

Descântătórea iea mai întâi nouē cărbunî aprinși și-i aruncă într'unū vasū cu apă néncepută; după aceea iea nouē bucățele de fierū de găsitū saū trei frigări, le légă pre tóte la unū locū cu o brăfare de cósă, le pune la încălditū și apoi, scoțendu-le din focū și începēndū a descânta cu dînsele apa din vasulū, in care s'aū aruncatū mai nainte ceî nouē cărbunî aprinși, dice:

Sub o salce rēsădită
Șade-o fată despletită
Cu unū ochiū de apă
Și unulū de focū,
Și-o datū celū de apă
Peste celū de focū,
Și cum l'o cuprinsū
Pe locū l'o și stînsū.
Așa să se stîngă,
Și să mi-se ducă

Diochiulū de la N.
Diochiulū de omū negru,
Ponegru;
Diochiū de femee négră,
Ponégră;
Diochiū de fată négră,
Ponégră,
Diochi de câmpū veșteđitū,
Diochiū de vēntū rēu, cumplitū,
Diochiū de multe

(2) Robert Prexl-Mühlbach, Besprechungsformeln der Rumänen in Siebenbürgen, in «Zeitschrift für Volkskunde,» II Bd. 2. Heft. Leipzig 1889. p. 78.

Și mărunte :
 De strigare,
 Restrigare,
 Și căscare ;
 De răhnă
 Și ne-odihnă...
 Pasere albă,
 Cu dalbă !
 Picî de ici, picî de colea,
 Picî dela nepóta mea.
 Picî diochiu
 Dintre ochi !
 Să nu rămăe rău.
 In trupulū sēu
 Cătū unū firū de macū
 In patru despícatū,
 În drumū aruncatū,

Să pice,
 Să respice
 Ca róua de sóre,
 Ca stupitu 'n cărare,
 Ca spuma de mare.
 N. să saie,
 Să resaie
 Curată,
 Luminată,
 Ca Dumneđeū, când o făcut'o,
 Ca maica-sa, când o născut'o
 Ca argintulū străcuratū,
 Ca aurulū celū curatū,
 Ca sórele pe seninū
 In veci, amin !
 Dela mine descânteculū,
 Dela Maica Domnului léculū !

După rostirea de trei orî a acestorū cuvinte, descântătórea spală cu o parte de apă descântată pre femeea ce se crede a fi diochiată pe față și pe tēple, o parte i-o dă de bēutū, iar restulū dimpreună cu cărbuniū ilū aruncă pe unū parū (1).

La *Romanî*, loculū descântătórelorū române de astăđi ilū ocupaū douē țeițe, numite *Carmentes*, cari, ca și descântătórele nóstre, ajutaū femeilorū îngreunate a nasce nu numai prin rostirea de descánțece și formule magice, ci în același timpū puindū și singure mâna; de aceea se și deosebiaū ele între olaltă numindu-se una *Prosa* saū *Porrîma* iar cealaltă *Postverta*, adecă după cum sosia copilulū pe lume: cu capulū saū întorsū (2).

(1) Dict. de Anița Pletosū din Rădășeni și Gafița a lui Niculai Iacobū a Luchi, din Mălini, comune în Moldova, județulū Sucéva.

(2) L. Preller, Róm. Myth. II, p. 208—209.

În unele părți din *Bucovina*, precum bună-ora în Poiana-Stampii respective Pilugani, cum a *hălăduită* femeia și nou născutul a sosit pe lume, moșa care l'a *rădicat*, nemijlocit după ce l'a prins în mâni, i-a tăiat și legat *buricul*, *ține*, dacă e băiat:

Acest băiat,
Ce l'am rădicat,
Să fie norocos
Și mintos
Și voios,
Și drăgăstos,
Și sănătos
Și 'nvățat
Și bogat,
Om de treabă
Și luat în sémă!

Iar dacă e copilă *ține*:

Acéstă copilă
Să fie frumósă
Și mintosă
Și voiósă,
Drăgăstósă,
Sănătósă
Și 'nvățată
Și bogată
Și femeie de treabă
Și luată 'n sémă! (1)

În *Căndreni*, cum se nasce copilul, moșa *ține*:

— Cine-î acesta? orî vornicul?

— Vornicul! — răspunde totu moșa.

---

(1) Dict. de Maria Vasiluțu, moșă din Poiana-Stampii.

— Cine-î acesta? ori dascălul? —
— Dascălul! răspunde iarăși mōșa
— Ori îi omŭ de omenie,
Ori nu-î omŭ de omenie?
— Ba îi omŭ de omenie!
Omŭ cu minte și de trebă
Și de toți luatŭ în sēmă;
Omŭ trumosŭ, voinicŭ, bogatŭ.
Cu cei sēraci îndurati.
Nu-î bețivŭ, dar 'ndrăsnețŭ
Ca ómenii cei isteți,
Ca toți ómenii cei mari,
Cari aŭ fostŭ mai de demultŭ
Din moși
Din strămoși
Și rēstrāmoși!

Apoi îl lipesce de masă și ȃice:

—Acesta să fie la capŭ de masă, și cuvintulŭ lui luatŭ
în sēmă de toți cāți îl vorŭ auȃi!

În fine, însemnādu-lŭ cu semnulŭ s-tei cruci și ȃicēndŭ
de trei ori după olaltă: «în numele Tatălui, și alŭ Fiului
și alŭ sf. Duchŭ, aminŭ,» îl spală cu apă calduțā, de
regulă însă rece, anume ca să fie deșteptŭ, și apoi, în-
vĕlindu-lŭ într'o cămeșā de-a tatălui sĕŭ, îl pune de-o
parte (1).

În *Fundulŭ-Moldovei*, mōșa, îndatā ce a rădicatŭ copilulŭ,
după ce i-a tăiatŭ și legatŭ buriculŭ, îl pune într'o covă-
țicā cu apă rece, fie iarnā fie vară, și așa îl spală. Apoi,
învelindu-lŭ într'o cămeșā saŭ și în altă haină, care-î pică
mai de grabă din dāmānă îl pune, dacā e iarnā, pe cup-
tiorŭ, iar dacā e vară, pe laițā saŭ pe vatră, adicā unde
crede ea că e mai caldŭ, ca nu cum-va să se rĕcĕscā (2).

(1) Com. de Petru Ursulŭ, fostŭ cant. bis.

(2) Dict. de P. L. Leuștĕnŭ.

În cele mai multe părți din *Bucovina* și *Moldova* (1) însă, cum a hălăduită femeea, rădicându mōșa copilulū și ținându-lū de-asupra unei *baleuțe* sau covățele, tōrnă de-asupra lui apă rece, și așa îlū spală anume ca să fie *nesimțitorū și târ-diū la frigū*. Iar după ce-lū spală și învelesce bine într'o cămeșă sau altă pândătură, îlū pune pe unū momentū josū, de regulă sub masă.

În *Istria*, când se nasce unū copilū i se pune în gură o bucățica de mērū muiatū în vinū ca să fie voinicū și veselū (2).

Grecii cei vechi, cum sosia unū copilū pe lume, îndată îlū spēlaū, ca și Romāncele, cu apă (3).

Romani aveaū unū șirū întregū de țeități, parte bărbătesci parte femeesci, cari scutiaū și grijiaū pre copilulū noū-născutū. Augustinū (IV, 11,) numesce întâi pe *Ops*, adecă *Mama pământului*, ca țeiță îngrijitōre de copii. De aceea Romani, conformū datinei străvechi, puneau sau așezaū îndată pe copilulū noū-născutū pe pământū (4).

De aice se vede că vine și datina Romānilorū de a pune copiii, după nascere, sub masă.

În același timpū, când pune mōșa copilulū sub masă, toți cei ce aū fostū de față la nascere, numai dacā sunt în stare, aruncă peste capū o pētră dicēndū: «*Acēsta în gura strigoiului*». Prin acēstă datină se vede că poporulū românū, fără să scie, face alusiune la Saturnū, care-și înghiția

---

(1) Diet. de M. Nistorū.

(2) T. T. Burada, O călătorie în satele romānesci din Istria, în «Tribuna» an. VIII. Sibiu 1891. No. 161 în Foiță.

(3) L. Fürstedler, Die Götterwelt der Alten. Kurze Darstellung der Mythologie der alten Griechen, Römer und Deutschen. Pest 1886, p. 154: «Sobald die Kinder zur Welt kamen, wurden sie mit Wasser gewaschen.»

(4) Ovid. trist. IV. 3, 46: tactaque nascenti corpus haberet humus. — Sueton. Octav. 5: esse se possessorem ac velut aeditum, soli, quod primum D. Augustus nascens attigisset. — Preller. Röm. Mith. II. p. 209.

copiii și care mai pe urmă fu înșelatū prin petre învălitate în pelinci (1), apoi și la *strigile*, despre cari vomū vorbi mai la vale.

Nemijlocitū după ce a rădicatū copilulū, l'a spălatū și l'a pusū în unele din locurile arătate mai sus, mōșa se 'ntorce la *nepōtă* (2), ca să-i dea ajutorulū trebuinciosū, ca nu cum-va în urma crâncenelōrū dureri și vĕrsare de sânge să se întemple vre o nefericire saū chiar nenorocire.

Intre multe alte mijlōce, ce le întrebuițeză ea la acēstă ocaziune, e mai cu sēmă în părțile dela munte și celū următorū:

O unge cu untū de oi saū de lemnū orī și cu holercă (rachiū) peste totū corpulū, apoi punēndu-i o perinuțā la mateă (3), o încinge bine și strinsū cu unū brăū latū saū cu o chingă.

După ce a încins'o fierbe holercă cu zahărū și cu sēcărea pisatā mĕrunțelū și-i dă unū paharū saū douē, câtū socōte că nu-i va fi spre stricăciune, de bĕtūtū; dacā e slabă atunci nu-i dă nimicū de bĕtūtū, pentru că *o sbōră la inimă*. De mâncatū însă mai nici o mōșă nu îndrăsnescē a-i da de grabă, temēndu-se ca să nu-i strice. Totu-și după câte-va

---

(1) W. Schmidt, Das Jahr und seine Tage in Meinung und Brauch der Romänen Siebenbürges. Hermannstadt. 1866. p. 26.

(2) În cele mai multe părți ale *Bucovinei*, apoi în *Dobrogea*, în unele părți ale *Transilvaniei*, *Banatului*, *Ungariei* și *Moldovei*, femea ce-a născutū, din ziua născerī și până după 40 de zile, se numescē *nepōtă*, iar acēsta spune celei ce a *moșitū*, fie orī și cine va fi aceea, *mōșă* dem *moșică*. Eū credū că numirile aceste sunt usitate a se da astū-felū din timpurile cele mai străvechi, când nu erau mōșe învățate, ca în timpulū presentū, ci mai fie-care *mōșă* respective *bunică* rădica copii *nepōtei* sale. În unelele părți din Bucovina, Moldova și Țera-Romānescă însă femea ce-a născutū se numescē c'unū terminū slavonū *lehuză*, *lăuză* saū *leusă*.

(3) O sēmă punū în loculū perinuței simple, o petică, saū o perinuțā anume spre acēstū scopū făcută, în care se află lutū frământatū învălitū.

ore dela nascere, îi daă și de mâncatù, și anume: zamă, lapte dulce și acru, mai pe scurtù cine are, dar și de-acestea cu măsură (1).

După ce a datù nepótei ajutorulù trebuinciosù se întórce iarășì la copilù, și rădicându-lù de unde l'a pusù caută și de rindulù acestuia.

După *scăldarea copilului*, despre care vomù vorbi mai pe largù în unulù din capitolele următóre, și mai cu sémă după *sloboțirea casei*, unde acésta din urmă este usitată în ziua naseriì, póte orì și cine să visiteze pre femea ce-a născutù. Intre cei ce o visitéză fórtè lesne se póte întêmpla ca unulù saù altulù să aibă *ochi reri* și s'o *dióche*. Decì móșa, ca să previe unei asemenea întêmplări, mai nainte de ce apucă a întrà vre-unù străinù saù străină în casă, *îi descântă de diochi*. Móșa își face cruce, făcându-și și nepóta de trei orì, apoi suflă peste capulù bolnavei și dice:

Nu suflai sufletù,
Numai suflai deochetù,
Din creeriì capului,
Din merele obrazului,
Din sgârcele nasului,
Din ficăței,
Din rărunchei,
Din totù sângele ei.
De o fi deochiată
De ochi mățoși,
De ochi negri,
De ochi verđi,
De ochi de 99 de feluri,
Napoi să se 'ntórcă
Tóte deocheturì,

Tóte mirături
Și tóte pocituri.
De-o fi deochiată de nevestă
Pieptulù să-ì plesnescă,
Laptele să-ì pornescă;
De-o fi deochiată de unù voinicù,
Pântecele să-ì plesnescă;
De-o fi deochiată de fată mare,
Pêrulù să-ì pice,
Ochii să-ì împăinjenescă,
Buzele să-ì pișcănescă,
Să nu se mire de N.
Să se mire de ei
Cum o să facă,
Cum o să petrecă,

(1) Diet. de P. L. Leușténù, din Fundulù-Moldovei, și de M. Nistorù din Mălini.

Să se mire de *Staticotă*
Cu barbă-î cu totă,
Cu ună cală ŝchiopă,
C'o sarcină de drogă,
C'o *străcătore* (1) de cașă roșă.
Și elă așa striga:
«Haî la cașă roșă (de 3 orî)!

Cine-lă auđiă
Surđiă,

Cine-lă vedé
Orbiă,
Cine gustă
Crepă.
Să crepe tóte deochiturî,
Tóte mirăturî,
Tóte năprătiturî,
Tóte pociturî.

Apoi, udându-o cu limba pe frunte și scuipându-î jos, ăice
măi departe;

Cum își linge óia mielulă
Și vaca vițelulă,
Așa spělă eă pe N.
De tóte deochiturî,
De tóte mirăturî.
Cu limba o spělai
Și la pămîntă ilă lepėdai.

Calcă apoi scuipatulă cu piciorulă și iară-și ăice:

Să se așeze tóte deochiturî,
Cum așeză pămîntulă
Sub lume, sub țeră,
Sub tóte cară,
Așa ca să așeze
Tóte durerile,
Totă deochiatulă dela N.
Să rēmână curată,
Luminată,
Maica Maria
Cum a lăsat'o.

---

(1) *Străcătore* = strecurătore, prin care se strecură laptele inchegată (în Bucovina orî și care lapte).

Că ea pe mine m'o îndemnată,
De cu sufletu i-am suflată,
Cu limba o am spălată
De deochetură,
De mirătură.

Lângă pată josă în nemijlocită apropiere a scuipatului, ba une-oră și peste scuipat, face pe pământă cruce și ȃice :

Cine s'o află
Să măsore cerulă de naltă
Pământulă de lată,
Acela să mai pôtă deochiă pe N. (1).

Nemijlocită după ce i-a descântată de *deochi* saă și înainte de acăsta, îi lăgă *ună firă roșă* la gătă, pe care leuza trebuie să-lă țină până ce iese la biserică, asemenea *ca să nu se deóche* (2).

Móșele din *Bucovina*, cum nasce nepóta, facă ună *canafă de lână roșă* și-lă bată cu ună cuișoră de-asupra ușei. Acestă canafă are așșderea putere de-a apără oră-ce diochitură și fărmeătură (3).

Cele din *Moldova*, toțu pentru acestă scopă, pună de-a-supra ușei, unde se află copilulă și mama, o lăcă de strămătură roșie împlântată cu ună acă (4).

Cele din *Istria* împlântă în pragulă ușei ună cuțită, iară în lăgănă pună două ace, pentru ca, după credinta loră, să nu se apropie spiritele cele rele să iese copilulă (5).

---

(1) Aurelă Iana, «Din credințele la nasceri», în «*Familia*» an. XXV, p. 603.

(2) Iónenă, op. cit. p. 13.

(3) Dict. de P. L. Leușténă.

(4) Dict. de M. Nistoră din Mălină.

(5) Burada: «O călătorie în satele romănesci din Istria», în «*Tribuna*», an. VIII. Sibiu 1891, No. 161.

În *Macedonia* se pune de-asupra uşei din odaia, unde se află lehuza, unŭ firŭ de aţă albă şi altulŭ roşŭ răsucitŭ, formândŭ numai unulŭ ca mărţişorulŭ în România, pentru ca toţi cei ce intră să vadă pe lehuză, să trecă pe sub acestŭ firŭ; acęsta se face pentru ca copilulŭ să fie feritŭ de-a se umplę de vre-o bŭlă lipiciosă dela cei ce au intratŭ în casă. Unŭ asemenea firŭ se lęgă şi la lehuză împreună cu inelulŭ de cununie, ca să fie ferită de *ochi ręi* (deochiŭ). Atătŭ firulŭ dela uşă cătŭ şi celŭ dela gătulŭ lehusei se păstręză 40 de zile.

În *Vlaho-Clisura* se obicinuesce ca să se lege de-asupra patului lehusei douę fire de aţă, unulŭ roşŭ şi altulŭ albŭ, în formă de cruce, pentru ca să aibă în totŭ d'auna semnulŭ sfintei cruci de-asupra capului ei, fiindŭ că ea 40 de zile nu-şŭ face cruce, nefiindu-ŭ ertatŭ acęsta (1).

Romanii aveau o deiţă, numită *Carna* sau *Cardea*, despre care credeaŭ că păzesce odaia, în care se afla femeea ce-a născutŭ, stândŭ la uşă şi la feręstră ca să nu între spiritele cele rele în năuntru; de-aceea era ea apoi considerată ca o deiţă a intrării şi a eşirii, pentru că se pricepea la artele miraculoase şi iubia ascunzişulŭ. Atributulŭ acestei deiţe era *măceşulŭ* sau *pęducelulŭ* (spinum album), căruia nu numai în Italia, ci şi în Asia şi Grecia, i se atribuia o putere mare contra influenţelorŭ demonice. din care causă se anină elŭ apoi la nasceri şi înmormintări de-asupra uşei din afară, sau se ardea de naintea uşei, sau se ungeau atătŭ pe sine cătŭ şi casele cu alifie făcută dintr'insulŭ (2).

Măceşulŭ e apărătorŭ contra spiritelorŭ celorŭ necurate şi rele, mai alesŭ însă contra *Ielelorŭ*, şi după credinţa Ro-

(1) Burada, Obiceşurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, op. cit., p. 42.

(2) Preler, Röm. Myth. II. B. p. 237—239.

mânilorū. Dar, de óre-ce nu fie-care móșă póte să aibă măceșū din dēmână, de aceea pune de-asupra ușei unū canafū saū și altă materie roșie, care după credința generală, are asemenea putere apărătoare și mai cu sémă în contra diochiului.

Totū atunci, când se bate canafulū, saū se implântă strămătura, i se pune la picíoare și la gătū usturoiū, ca să nu capete, după credința Româncelorū din Țera-Românescă, *Bóla babitelorū* (1), iar după credința celorū din Bucovina ca să nu se apropie *strigóicele* de dinsa.

Dacă o femeie, în decursulū timpului câtū a fostū îngreunată, a mâncatū póme îngemēnate atunci. după credința generală a Românilorū, nasce de comunū câte doi copii de odată.

Despre copiii aceștia cari pretutindenī în Bucovina se numescū *copii de a gemenea, gemeni, gemēndări și gemenari*, sing. *gémēnū* și *gemēnarū*, se crede pe de o parte că potū face fórtē multe lucruri bune, potū ajuta la diferite bóle (2), pe de altă parte că aū o putere fórtē mare de a fărmecca, descânta și vindeca (3).

Mai departe totū despre gemeni se crede, că unulū dintre dînșii trebuie mai timpuriū ori mai târđiū numai decât să móră. Dacă supravețuescū anulū alū treilea, atunci ambii potū să trăiēscă unū timpū mai îndelungatū (4).

Din contră, despre copiii născuți afară de cununie și mai alesū de fete mari, numiți în Bucovina *spurī*, sing. *spurū*, fem. *spuróică*, apoi *urzicari, feciori și copii din flori, feciori de isbelisce*, iar în Transilvania : **copii din flori, copii de lele*,

---

(1) Ionénū, op cit. p. 9.

(2) Com. de d-lū Rom. Simu.

(3) «Familia» an. VI, Pesta 1870. p. 555

(4) Com. de d-lū V. Turturénū.

copii de căpătată, copii dela umbra saŭ proptéua gardului, foachî de la mag. faty și bitongi dela mag. bitang (1), sè crede în genere că sunt cu multŭ mai talentați, mai deștepți mai isteți, mai întreprinđători și mai frumoși decât mulți dintre copiii născuți din căsătorie legitimă, dar totŭ-odată și mai desfrânați, căci ȳice proverbulŭ : «*pe unde a sãrită capra, maî pe sus va sãrî iadã,*» saŭ :

Capra sare peste masă,
Iarã iadã peste casã.

Ba nu o datã o mărturisescŭ acésta chiar eî singurî.
Iatã, spre esemplu, ce spune o fatã mare, care s'a nãscutŭ în asemenea împrejurãri :

M'a fãcutŭ mama pe ghiațã
Duminecã diminéțã
Sã fiŭ iute și istéțã.
M'a fãcutŭ mama pe vântŭ
Sã fiŭ iute la cuvântŭ.
M'a fãcutŭ mama 'ntre vãî
Sã fiŭ dragã la flãcãî! (2)

În privința *spurilorŭ*, de cari, dupã credința Românilorŭ din Țera-Românescã, nu se prinde nici unŭ farmecŭ, vrajã saŭ blãstêmŭ (3) și cari de regulã pörtã numele mamei

---

(1) Com. de d-lŭ R. Simu. — Totŭ așa se numescŭ copiii aceștia și 'n districtulŭ Bacãului din România. Veđi «*Columna lui Traianŭ*», an. IX, Bucuresci 1882, p. 426: «Atãtu bãeții câtŭ și fetele nãscute din flori poporulŭ îi numesc *bitongi* și-î secotesce ca nelegiuți.» — În județulŭ Sucéva din Moldova se numescŭ și *orfani*.

(2) Din Horodniculŭ-de jos, districtulŭ Rãdãuțului.

(3) Dumitru Teleorã, Scene și portrete, Bucuresci 1886 p. 279: «Parcã era *copilŭ din flori*, saŭ *fiŭ de lele*, căci nu se lipia de elŭ nici unŭ descãntecŭ, nici o vrajã, nici unŭ blãstêmŭ.»

lorū (1), până la eventuala căsătorie a acelora, cari aū avuļū împreună respectivulū spuriū mai sunt încă următóarele de insemnatū :

Pe cei mai mulți dintre spuri tatălū lorū nu voesce a-ı recunósce de ai sēi. Din cauza acēsta apoi se nascū adese-óri procese.

Dacā prin judecătórie se póte constata recunósccrea, feciorulū trebuie să plătescā fetei rușinea ce i-a făcut'o și o sumă óre-și care de bani pentru crescerea până la alū șep-telea anū alū spuriului, în casū când nu voesce a o lua de soție. La avere însă are spuriulū numai atunci dreptulū, când adevēratulū părinte l'a recunoscutū ca alū sēū înainte mar-torilorū. In casulū din urmă pórtā de regulā și numele de familie alū tatălū sēū și nu alū mamei sale (2).

In unele părți din *Moldova*, precum în districtulū Bacăului, copiii din florī, fiindū cunoscuți părinții lorū atātū de dīnșii cātū și de alții, aū totū dreptulū la moștenirea averii acelorū părinți numai atunci, când părinții respectivī n'aū alți copii legitimi sau niscai rude de aprópe (3).

Ce se atinge de credințele și mai cu sēmā de datinele usi-tate la nasceri, despre cari amū vorbitū până aici și despre cari vomū vorbi în capitolele următóre, când nasce o fatā mare, numitā în casulū acesta în unele părți din Bucovina

---

(1) Datina acēstā esistā la Romāni din timpurile cele mai depārtate. Porecla datā bunā órā lui *Ioanū Vodā celū cumplitū* de *Armēnulū*, precum ilū numesce *Urechii* și vestitulū diplomatū și istoricū francezū contimpuranū Hubert Lan-guet, venia dela mama lui, o Armēncā, soția lui Sarpega. Și fiindū că *copii naturali, numiți de obiceiū după mama lorū*, apoi Ioanū deveni *Armēnulū*, după cum *Petru*, fiulū naturalū alū lui Ștefanū celū mare, devenise *Rareșū*, și *Alexandru* (Petru) fiulū naturalū alū lui Bogdanū și alū unei Lăpușence, căpē-tase numele de *Lăpușnénu*. Veđi A. D. Xenopol, *Istoria Romānilor*, t. III, Iași 1890. p. 94.

(2) Com. de d-lū Rom. Simu.

(3) Columna lui Traianū, an. IX., p. 426—427.

vădană, nu sunt mai de felu luate în sémă. Nimene nu-și bate capulă cu ceea-ce e bine și ce e rău de făcută. Totă ce se face, se face câtă se póte pe scurtă și în taină.

Afară de cele înșirate până aici merită a fi însemnate încă și următóarele credințe, cari există la Români în timpulă naserii, și anume:

Când se nasce ună copilă și pică pe mâna dréptă, tótă vieța lui va fi cu dreptate, iar daca pică pe mâna stângă, va trăi numai cu strimbulă (1).

Când se nasce ună băiată, atunci *de bucurie ridă și chectorile de la casă*, și asta din causă că băeții se potă fórte lesne cresce și căsători, iar când se nasce o fată, plângă, pentru că fata e petró în casă, și dacă mai are încă și minte rea, atunci e vai și amară de dinsa (2).

De aici vine apoi că Români, în genere, se bucură cu multă mai tare când capătă ună băiată, decât când capătă o fată.

Cum se nasce ună băiată sau o copilă, tot-d'a-una se înscrie în ceră într'o carte, care se numesce *cartea sorții*, nu numai numele, ci și totă viitorulă seă cum are să fie: bună ori rău, de unde vine apoi și dicala: «*așa mî-a fostă scrisă, așa mî-a fostă scrisă în slovele ursitóre*» sau: «*așa mî-a fostă sórtea*» Daca s'a născută într'ună *ceasă bună*, în tótă viața lui are să fie norocosă și fericită, iar dacă s'a născută într'ună *ceasă rău*, în tótă viața lui are să fie nefericită (3).

Pe lângă acésta se mai crede că fie-care copilă capătă la nascerea sa o *stea*, și câtă timpă stéua căpătată luesce pe bolta cerului, până atunci trăesce și individulă, căruia i s'a

---

(1) Com. de d-lă Ionică ală lui Iordachi Isacă.

(2) Dict. de mai mulți Români din Bucovina, de M. Nistoră din Mălină in Moldova și de d-lă El. Popă din Șomeuța-mare in Ungaria.

(3) Despre acésta să se vadă mai pe largă in cap. despre *Ursitóre*.

datu, iar când îi cade stéua din ceru, atunci i se curmă și lui ڃilele, atunci trebuie numai decât să moră.

Acéstă credință, fórte răspândită în tóte ڃerile locuite de Români, se vede că l'a inspiratú și pe poetulú care cântă:

Pe cerulú, unde staú presurate,
Cu ochi de aurú, nenumérate
Stele, ce vecinicú parcă privescú,
Totú omulú are stéua-í amicú,
Fie lucéférú, fie stea mică,
Care-lú păzesce cu dorú cerescú !

*Când flórea vieșii se ofilește,
Stéua pe bolta-í și ea pálesce,
Apoi apune în infinitú.
Când în natură cadú triste șópte,
Lunecă stele în négra nópte,
Noi plângemú siințe ce ne-aú iubitú !*

De-aici vine apoi și altă credință totú atâtú de răspândită, anume că de câte ori se vede picândú câte unú *meteorú*, care de cătră poporulú de rindú e consideratú ca stea, de atâtea ori móre câte unú omú.

Și dacă pe vr'unú omú ilú amenință vre-ú cursă saú nenorocire mare, atunci se ڃice că *i s'a întunecatú stéua* (1), iar dacă-í merge fórte réú, dacă e fórte necăjitú, asupritú și nefericitú, atunci, în desperarea sa, ڃice că *n'are stea în cerú*, cu alte cuvinte, că n'are nimicú ce mai așteptá aici pe pámintú, că i s'a curmatú totú binele și fericirea.

Afară de acésta nu odatá auđimú pre ómenii cei necăjiți saú cei ce se află în vre-unú pericolú mare esclámândú: *vai de stéua mea! — vai de stéua nóstrá!* ~~☞~~ *vai de viața nóstrá!*

Din contră, dacă unui omă îi merge bine, dacă e deplină sănătosă și fericită, atunci, după cum arată și următorea chiuitură din *Transilvania*, stéua lui nu se urnesce de felú de pe bolta cerului, ci ea câtú e nopticica de mare stă locului și lúcesce :

Câte stele sunt pe cerú
Până 'n ȃiuă tóte pierú,
Numai stéua mândrului
Șade 'n vârfulú muntelú,
Nici nu sue, nici cobórá,
Gândesci că-í petró de móră (1).

Asemenea se crede că dacă unú copilú s'a născutú într'o *Duminică* saú într'unú piasnicú mare, bună-óră în ȃiua de *Crăciunú* saú *Pasci*, e fórte norocosú și va ajunge la timpulú seú unú omú însemnatú (2). Din contră dacă se nasce *Sâmbăta* se crede că nu va trăi lungú timpú.

---

(1) I. Popú Reteganulú, Chiuituri, Gherla 1891, p. 29.

(2) Cred. Rom. din Bucovina. — Veȃi și W. Schmidt, Das. Jahr. pag. 25—26: «Deosebitú de norocitú e consideratú copilulú acela, care zăresce lumina lumii într'o *Duminică*. Pe acela ilú iubescce Dumneȃeú mai multú.»

Dr. Emilian Voinȃchi, *Despre superstiȃiuni*, discursú ȃinutú în 4 Oct. 1892 cu privilegiulú inaugurării sale festive ca rectorú la universitatea din Cernăuȃú, publ. în «Gazeta Bucovinei» an. II, No. 79: «La Románi sunt în fie-care lună doué ȃile rele saú nenorocóse. În aceste ȃile nici o întreprindere nu póte se succedá, și femeia care nasce într'una din aceste ȃile, trebuie chiar să móră. În privinȃ ȃilelorú de peste seȃptemána existá în generalú regula că nenorocóse sunt: *Lunia*, care e favorabilá numai pentru totú ceea ce are să creóscă; *Marȃia*, care e bună numai pentru afaceri judecătoreóse și de contracte; *Joia*, în care ȃi acolo unde locuescú elemente slave nu e permisú să se serbeze nici o cununie, căci altú-felú va fi *vijelie* în viéȃa conjugalá, și *Vinerea* care e cea mai nenorocóasă dintre tóte ȃilele din seȃptemána. La ȃilele cele norocóse se numérá *Sâmbăta* și în specialú *Duminea*, care se are în vedere mai alesú la nasceri și acȃiunii bisericesci. *Copii născuȃi Duminea sunt copii norocului și potú să vadă și să cunóscă multe ce altora nu le e datú să vadă și să cunóscă și, dacă vorú fi botezaȃi într'o Duminecă, ei potú să vadă și spirítele și să cérá multe lucruri dela ele.»*

Aurelú Iana, «Din credinȃele poporului rom. din Maidanú, de lângă Oraviȃa.»

Care copilul în ce *zodie* se nasce, așa are să-i fie norocul și firea. Dacă zodia-i bună va fi norocit, dacă-i rea, va fi nenorocit. De aici vine apoi și dicăla: «*așa i-a fost zodia.*»

Norocoși se cred a fi și aceia, cari se nasc ușor. Mai norocoși însă sunt cei ce se nasc după miezul nopții până în ziua.

Mai departe se dice, atât în *Bucovina* cât și în *Moldova*, că dacă un copil se nasce în *cămeșă*, adică învălit într'un fel de peliță, va fi foarte norocos, iar dacă se nasce fără cămeșă, va fi mai puțin norocos.

În *Țera-Românească* asemenea se crede că copilul, care se va nasce cu *căiță* pe cap, va fi norocos. Acea căiță însă să se usuce și să se lege de gâtul copilului din când în când, fiind bună de deochi (1).

În alte părți, tot în *Țera-Românească*, din contră se crede că copilul, care se nasce cu *căiță* pe cap, după moarte se va face strigoii (2).

În *Macedonia*, de se întâmplă ca noul născut să se nască în *cămeșă*, ceea ce se întâmplă foarte rar, toți se bucură în casă, căci are să fie cu noroc totă viața sa, iar de este băiat, acea cămeșă se pune la o parte pentru moment, căci se crede că este un talisman de mare preț, ce are putere de a apăra viața celor ce s'ar afla în primejdie, și a veni în ajutorul celui ce se servește de ea pentru ca să i se împlinescă tot ceea ce dorește. Pentru ca acest talisman să capete acea putere, trebuie mai întâi să stea patru-șeci de zile în altarul bisercii sub s-ta masă, apoi să fie purtat prin trei orașe mari, capitale a trei țări,

---

în «*Familia*» an. XXVI. Oradia-Mare 1890, p. 7: «Cine se nasce în ziua de *Pasci*, sub restimpul tragerii clopotelor la biserică, este om norocos în întreaga viață.»

(1) Ionenu, op. cit. p. 11.

(2) Ionenu, op. cit. p. 41.

pe urmă să se potrivescă, ca să fie pusă sub un pod, pe când are a trece peste el vre-un împărat sau vre-un pașă, vre-un mitropolit sau vre-un arhier, acesta însă în trei rînduri diferite; după aceea acel talisman își capătă putere, și cel ce are nevoie se poate servi de el; așa d. e. avîndu cine-va o judecată, pentru ca judecătorul să-i facă dreptate, și să nu-l strîmbătescă, să ia cea cămeșă pe care o cîștie mai întîi într'o bucașică de postav și o anină de gîtu cu un gaitan negru de mătasă, puind'o subsuara drăptă sub strae ca să nu se vadă. Când vine înaintea judecătorului și acesta nu vorbesce în favoarea lui, atunci apasă mîna de corp ca să strîngă legătura în care se află cămeșă, acesta o face pentru ca vorba judecătorului să nu aibă putere să mîergă mai departe și să rămîe numai acolo, în judecătorie, fără efect; iar dacă voesce ca vorba lui să fie ascultată de judecător, atunci ridică mîna ce apasă cămeșă, pentru ca să-i mîergă vorba mai departe și să fie ascultată, dîcîndu atunci în gîndul său: *cum are trecere vorba Impăratului, a Mitropolitului sau a Pașei, așa să aibă trecere și vorba mea.*

Mai departe cred și spun Romîni macedoneni ca întîmplîndu-se să se nască copilul pe timp rău și furtunos, atunci are să aibă multe valuri în viața lui de întîmpinat, iar dacă timpul e frumos, atunci are să fie cu noroc.

Cînd se nasce vre-un monstru, se crede, ca și în țările române de dîncoce de Dunăre, că femeia s'a uitat la vre-o dihanie, sau că părinții au păcătuit foarte; și de aceea trebuie să se pocăiescă totă viața lor prin rugăciuni și pomeni, pentru ca să le fie bine pe lumea cea-laltă.

De se nasce copilul însemnat cu vre-o pată pe corp,

atunci se crede că femeea însărcinată a mâncat vre-un fruct pe care l'a furat (1).

Când un copil se naște și are testicule cam mari sau, cum spun Bucovinenii, *capu mare*, ȕic Românii din Țera-Românescă că are apă în ele (2).

În casul acesta, ca să pără acea apă, se duce mă-sa la un puț de unde se bea apă, și tornă apa dintr'o doniță, ȕicându: «nu tornă apă din doniță, ci pe cea din testiculele copilului meu (3).»

Dacă un copil are o vênă albastră pe frunte, cred Românii din *Transilvania*, că va fi espus periculelor de apă; dacă însă are o dunguță roșă pe grumaz, atunci va muri de foc. Decî, spre a delătura periculele acestea, e bine ca tatăl și mama lui să se taie la degetul cel mic dela mâna stângă și să lase ca să cadă trei picuri de sânge sub lęgănul copilului, ȕicându în același timp: «*iea și ne apără pe noi pe toți de foc și de apă, de fier și de pără, de bolă și de nepricepere (bolândie.)*» Aceste cuvinte sunt îndreptate cătră *schima casei*, o ființă cobaltică, pe care ori și care familie o veneră foarte mult (4).

Românii aveau o ȕeiță scutitoare de lęgănu, numită *Cunina*, care, după credința lor, păzia copilul în lęgănu de ori și ce stricăciune și vrăjitorie (5).

Românii au înlocuit pre ȕeița acesta cu *schima casei*.

Dacă o mamă a avut șese fete după olaltă și tôte trăesc, și a șapte oră a căpătat iarăși o fată, crede poporul român din *Bucovina*, că cea de pe urmă trebuie numai

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilor în Macedonia, în op. cit. p. 39, 40 și 41.

(2) Ionenu, op. cit. p. 11.

(3) Ionenu, op. cit. p. 18.

(4) Wlilocki, op. cit. p. 8.

(5) Preller, Röm. Myth. II. p. 210.

decât să fie *strigóicã*. Dreptu aceea *strigóicele* acuma din ziua nãscerii sale începũ a o cerceta și a o învãța tóte meșteșugurile lorũ, și nu o pãrãlescũ nici odatã, fie botezatã ori nu (1).

Dar nu numai *strigóicele* sunt acelea, cari vinũ dupã nascere ca să smomescã pre copilele, despre cari ne-a fostũ vorba, ci și *Samca* sau *Baba Cójã*, despre care amũ vorbitũ în cap. IV, apoi *Ielele*, *Tricolicũ*, *Stahiile*, *Moroiũ*, *Mama-pãdurĩ*, *Uscãciunea*, *Pociturile*, și multe altele.

Tóte spiritele acestea se crede cã vinũ de regulã înainte de miežulũ noptĩi și nu numai cã chinuescũ și schimosescũ în totũ chipulũ pre copiii nebotezați, ci pre mulți chiar îi și furã, înlocuindu-ĩ cu alții urțiți și schiloși de-aĩ lorũ.

Deci, ca să nu aibã spiritele cele necurate și rele putere de-a se apropia de casã și copilulũ noũ nãscutũ, e, dupã credința poporului din Bucovina, de neapãratã trebuințã, ca din ziua nãscerii începẽndũ și pãnã dupã botezulũ copilului să ardã în fie-care nópte ne 'nterruptũ o luminã de cãrã curatã în casa unde dórme elũ (2).

Romãniĩ din unele pãrți ale *Transilvaniei* din contrã credũ și spunũ cã o femeie, pre care aũ lovit-o durerile nãscerii, ca să pótã lesne nasce; și mulțimea spiritelor rele, precum *Striģele*, cari aũ chipũ omenescũ și códã lungã ca de cãne, însă mai cu sémã *Baba Cójã*, regina tuturorũ spiritelorũ rele, să nu pótã strica nemicã copilului noũ nãscutũ, e bine să se încingã cu unũ sãcușorũ umplutũ cu țernã din ținterimũ amestecatã cu busuiocũ, și aprindẽndu-se luminĩ sfințite de preotulũ să se pue la gura hornului ca să ardã, pentru cã ființele cele rele vinũ de regulã prin hornulũ casei. Asemenea se aprinde și o candelã, care se aflã mai în fie-care

---

(1) Com. de d-lũ G. Tomoiagã, și alți Rom. din Bucovina.

(2) Com. de d-lũ G. Tomoiagũ, cant. bis. precum și de alți Romãniĩ din Bucovina.

casă românească, de 'nainte icónei familiare, în genere a sf. Ioanů Botezătorulů, a sf. Petru sau sf. Nicolae, și atâtů odaia câtů și patulů se stropesců cu apă sfințită. Iar după ce s'a născutů acuma copilulů e bine ca până la botezů să ardă o lumină lângă légănulů sěu, și să se păzescă nóptea (1).

În alte părți din *Transilvania*, precum bună óră în Orlatů, câtů timpů e nebotezatů copilulů, se aprinde în tótă séra în casă o *sdranță de lână négră*, și atâtů copilulů câtů și muma se afumă cu dinsa în totů timpulů acesta, ca să nu se apropie *lucru slabů* de dînșii (2).

În *Macedonia*, se vede că spre acela-și scopů, îndată după nascere se aprinde în odaia lehusei candela care arde neconținutů 40 de țile (3).

În acela-și timpů nu e bine, după spusa Românilorů din *Transilvania*, ca nepóta să iasă fără lumină aprinsă séra nici măcarů până în tindă, iar în alte locuri fără mătură (4).

De asemenea se bagă de sémă ca să nu se pue nóptea lumínarea prea aprópe de ochii copilului, căci nebăgândů după aceea móșa de sémă, copilulů crudů și slăbănogů fiindů încă la vedere, fórté lesne ar căpětă aprindere de ochi, și ușorů și-ar puté apoi perde vederile (5).

Ce se atinge de spiritele cele rele și mai cu sémă de *Strige* (6) amintimů aice că și *Romanii* încă credeaů că arů fi periculóse copiilorů, atâta numai că ei aveaů cu totulů

---

(1) Wlilocki, op. cit. p. 6—8.

(2) Com. de d-lů Rom. Simu.

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorů în Macedonia, op. cit. p. 40.

(4) Com. de d-lů Rom. Simu.

(5) Auđitů dela mai multe Românce din Bucovina.

(6) Aceste ființe mitologice, se numesců în Bucovina mai multů *strigóice*, sing. *strigóică*, masc. *strigóiu*; în unele părți din Transilvania și Banatů însă mai multů *strige* sing. *strigă*.

altă inchipuire despre forma corpului lor de cum au astăzi Români.

Strigele, după inchipuirea Romanilor, erau nisce ființe înaripate foarte uricioase, cu capu mare, cu ochi boldiți, cu ciocu ca de pasere răpitoare, cu pene cenuși și cu ghiare mari ascuțite, cari, dacă doica nu lua bine sama, se furișau nóptea în casă, luau copilul din légănă și-i sugeau sângele.

Ele se numesc *strige* dela *stridere*, στρίζειν, pentru că șoșăescú nóptea într'unu chipu înfiorătoru; însă cum s'au născutu nu se scie, orî de sunt unu soiă anumitu de paseri saă póte nisce *femei bêtrâne*, cari după mórtea lor s'au prefăcutu în asemenea paseri prin influența unor vřăji.

Strigele intrară și 'n odaia lui Proca, fiul regelii latinu, care, fiindu abia de cincî zile, era câtu pe-aci devină prada lor. Ele îi sușseră sângele din inimă, și copilul în zădaru țipa după ajutori. Doica, auđindu, alérgă la dînsul și vede urma ghiareloru pe obrazul lui celu fragedu; copilul avea deja o colóre ca frunđa cea veștedă de pomu. Doica, vedéndu acésta, își iea refugiul la deita *Carna*, care pe locu se apropie de légănul miculu principe, mângae pre părinți și le ajută la nevoe. Ea atinge mai întâi ușorii și pragul ușei de trei ori cu frunđa de frăgaru (*Erdbeerbaum*), apoi stropesce intrarea cu apă și iea măruntaele unu purcelu în mâna sa. După acésta rostescé fórmula: „*crutați, voi paseri nocturne, măruntaele copilului, gingașă vită să fie pentru gingașul băiatu, inimă pentru inimă, măruntae pentru măruntae, sufletu pentru sufletu*“. După acésta doica pune bucățelele de purcelu afară și nimenui nu-i este iertatu a se uita înderăptu după dînsele. În fine pune varga cea de pëducelu a lui *Ianus* în feréstră și apoi nici o strigă nu póte intra mai multu în casă, și copilul capëtă iarăși colóre sa.

Strigele, după credința *vechilor Greci și Italiani*, mănăncă

inima și măruntăele copiilorū morți, puind în loculū acestora paie, sorbū mēduva celorū vii și șoșăescū în aerū ca *strigele* sau *strigóicele* nóstre (1).

Din cele înșirate până aici resultă că Româniū aū mai totū acea credință despre *Strige* și întrebuintéză mai totū acelea-și mijlóce în contra lorū ca și *Romanii*, cu acea deosebire simplă numai că, pe când Romanii credeau că ele mănâncă inima și măruntăele copiilorū morți și punū în loculū lorū paie, pe atunci Româniū spunū că pre cei mai mulți îi fură și-î înlocuescū cu de ai lorū; mai departe, pe când Romanii puneau o vargă de măceșū sau pēducelū în feréstră, Româniū de pretutindene punū usturoiū, cređendū că acesta e mijloculū celū mai bunū de apērare în contra strigelorū. In fine, pe când țeița *Carna* le punea spre măn-care măruntae de purcelū, Româniū, după cum ne vomū încredința mai la vale, le aruncă meīū și grâu.

Ce se atinge de datina Românilorū de-a aprinde după nascere o lumină și a o lăsa apoi în fie-care nópte până după botezū ca să ardă în casa unde petrece copilulū nou-născutū, trebuie să amintimū aice că ea, de și în altū înțelesū, se afla și la *Romanii*. Așa una dintre țeițele romane, carī ajutaū la nascere, era și *Candelifera*, pentru că la nascere se aprindea o *lumină*, probabilū ca simbolū alū luminei, la care ajungea copilulū prin nascere; și anume trebuia să fie numai o lumină, nici de cum însă o *candelă*, pentru că mirosulū unei candelē, care se stinge, se considera de fórtē periculosū (2).

Grecii cet vechi adoraū asemenea o țeiță de nascere, numită *Eileithya*, pre care monedele din Aegion ne-o înfățișeză

---

(1) Preller, Röm. Myth. II. p. 238 și 239.

(2) Plin. H. N. VII. 43: Miseret atque etiam pudet destimantem quam sit frivola animantium superbissimi origo, cum plerumque abortus causa odor a lucernarum fiat extinctu. — Preller, Röm. Myth. II, p. 208.

dela capū și până la picióre învălită într'o țesătură, c'o mână spre ajutorū, iar în cealaltă *ținendū o făclie, simbolulū născerū la lumina lumii* (1).

În fine se caută ca femeea, ce a născutū, să nu dórma de felū nemijlocitū după născere, și anume dacă a născutū nóptea, tótă nóptea aceea, iar dacă a născutū ziua, totū restulū zilei pentru că se crede că la femeea care dórme; se arată spiritele cele necurate și o chinuescū până ce móre. Dreptū aceea fie-care móșă înțeléptă nu o lasă de felū ca să dórma, ci o deștéptă anume ca să nu-î înceteze circulaarea sângelui, ceea ce fórte lesne ar puté să-î aducă mórte.

---

(1) L. Preller, Griechische Mythologie. I. Band. III. Auflage, Berlin 1872. p. 422.

VI.

P E R D E R E A.

Dacă o femeie, câtă timp e îngreunată, nu caută ca să se terască de toate acelea, cari puteau să-i fie spre stricăciune, adică dacă muncesce și se obosesce prea tare, dacă alérgă sau rădică ceva prea greú, dacă se încórdă și se întinde prea sus, dacă nu se feresce de răcélă; mai departe dacă se spărie sau cade de undeva fórte răú, dacă-i vine dorú de ce-va să mánânce sau să bea și nu căpétă îndată, ori dacă capétă poftă când vede pre alți ómeni máncându sau béndú și nu se încumetă a cere ca să-i deé și ei de gustare; în fine dacă viséză prin somnú că vede ceva bunú de máncatú sau de bétú și când se trezesce nu află ceea ce a visatú ca să guste; atunci nasce fără vreme, și copilulú născutú e mai totdeauna mortú.

Multe femei însă nascú copii morți încă și din cauza *Spurcatei* adică a *Samcei*, care avénd-o de copile mici, adese ori le trântesce și le maltratéză, precum și din cauza morbului numitú *matrice* (1).

---

(1) Dict. de Măriucă Nistorú, Româncă din comuna Mălini, jud. Sucéva, în Moldova : «*Matricea* sparge loculú copilului, de aceea perde femeea. Și ca să nu pérdă i se descântă de *Mătrice*.»

Despre o atare femeie, care nasce copii morți, se ține pretutindene în Bucovina și Moldova că a *perdută*, mai rară că a *avută păcate* sau a *născută fără vreme*, iar în Transilvania, Ungaria și Banat că a *lepădată*, a *stîrpiută*, i s'a *cășunată* sau i s'a *lovitū rău* (1).

Femeia, care a *perdutū* sau a *lepădatū*, credū Românii din unele părți ale *Transilvaniei* că trebuie să fie de cineva *legată*. Deci, ca să nu i se mai repețescă lepădarea, trebuie numai decât să fie deslegată și anume de către preotul (2). Mai departe atātū în Transilvania cātū și 'n Bucovina se crede și se ține că o atare femeie a *perdutū* copilul pentru păcatele sale sau ale părinților săi, și e mare întristare în familie când se 'ntimplă așa ceva (3).

Când o femeie îngreunată a fostū maltrată și bătută de bărbatul său sau de altul cineva și din cauza acesta a *perdutū*, atunci tōtă vina și păcatul cade asupra aceluia, iar ea nimic n'are să răspundă înaintea lui Dumnezeu pentru pierderea pruncului. Când însă prin nebagare de sēmă și nepăsare a pierdutū adevărată a născutū copilul mortū, atunci se ține că a *māncatū* sau a *perdutū* unū sufletū, pre care nu-lū pōte mai multū nicăeri află. Prin urmare are unū păcatū fōrte mare, pentru care va trebui să-și dea sēma înaintea lui Dumnezeu în cea-laltă lume (4).

O femeie, care a *perdutū* cu intențiune, adevărată care a făcutū nisce boscōne sau a bētū lécuri veninoase anume ca

---

(1) Com. de d-nii Rom. Simu, I. Georgescu și Elia Popū; veđi și «Șeđetōrea» an. II. Buda-Pesta 1876, p. 29 și 47. — Verbulū a *lepēda* sau *lapēda*, de unde subst. *lepēdare* sau *lăpădare*, în înțelesū de a perde (abortiren), e cunoscutū și'n Bucovina, însă elū se 'ntrebuințēză numai cu privire la animale, nici când însă la femeii. Iar sub verbulū a *stîrpi* se 'nțelege când a încetatū de a mai da lapte.

(2) Com. de d-lū Rom. Simu.

(3) Com. de d-lū I. Berariū, parochū în Stroesci și I. Georgescu.

(4) Com. de d-lū V. Turturēnū și El. Popū.

să-lă omóre și să-lă pérđă ca să *scape de grijă* și să *rè-mâe tot-deauna frumósă*, după cum crede ea, nu numai că e fôrte rêu vêđută și vorbită de ómenî, nu numai că după credința generală are fôrte mare păcată pentru acêsta, ci totă-odată se crede că 'n cea-laltă lume va servi ca *talpă iadului* și va fi acățată de limbă, iar copiii ce i-a lepêdată, se voră prefăce în *șerpî veninoși*, cari voră suge-o (1).

Ce se atinge de copiii perduți, respective morți născuți, precum și de aceia, cari moră nebotezați și cari de regulă se înmormintéză într'ună locă separată, într'o margine saă ungheră ală ținterimului, crede poporul română din *Bucovina* că se prefacă într'ună felă de spirite necurate și reutăcióse numite *Moroî*, cari iesă nóptea din mormintă, facă ómeniloră și cu deosebire mameloră loră diferite neplăceri și daune și până la ală șéptelea ană strigă în fie-care nópte boteză.

În *Moldova* atâtă copiii *perduți*, câtă și cei ce s'aă născută vii dar aă murită nebotezați, se numescă, ca și în *Bucovina* *Moroî*, și făcându-li-se ună sceriașă îi îngropă tatălă loră saă móșa mai la o parte în ținterimă. Ei, după credința Româniloră din unele părți ale acêstei țeri, iesă la șépte ani, după ce s'aă îngropată, și se arată în vedenii mai alesă când e lună, și atunci intră pe feréstră în casele omenesci și sugă rărunchii copiiloră celoră mici. De aceea omulă la casa căruia se arată, trebuie neîncetată să stee cu ferestrele astupate. Dară ei se arată ómeniloră și-i supără atâtă pre aceștia câtă și pre vitele loră, nu numai atunci când sunt îngropați lângă casă, ci și când îi supără și pre dinșii cine-va. Dacă sunt îngropați în ținterimă se đice că atunci nu se arată nici la o casă (2).

---

(1) Com. de d-lă Rom. Simu, I. Georgescu și El. Popă.

(2) Cred. Rom. din Mălină, județulă Sucéva, dict. de Mariuca Nistoră. — Veđi și Sevastos, Călătorii, p. 98.

În *Țera-Românească*, comuna Grebănu, copiii ce morū nebotezați sunt socotiți ca *mortăciuni*; nu merge să-î îngrôpe nici popa, nici dascălul; se ducă fără cosciugū, fără pomene și fără rugăciuni și se îngrôpă în grădină sub perji, în pătulū, saū după casă (1).

Românii din unele părți ale *Banatului* credū că *copiil perduți*, fiindū nebotezați, mergū în cea-laltă lume la unū locū rău, și nici de cum la unū locū bunū împreună cu cei botezați. Acolo se prefacū apoi în *tălharil* și trăescū numai din cea ce fură de pe la copiii cei botezați, cărora mamele lorū le daū felurite lucruri de pomană. Tot-odată se mai spune că fie-care copilū perdutū are în cea-laltă lume câte o traistă, o olă și unū bățū, cari obiecte le cerū și le capetă dela mamele lorū de pomană. În traistă punū atâtū celea ce li se daū și lorū din când în când de pomană în lumea acēsta, cât și celea ce le fură și le răpescū de pe la alți copii; ola o umplu cu apă, care asemenea li s'a datū în lumea acēsta de pomană, iar cu bățulū se apēră și fugū de alți copii, cari voescū să le iee cu de-asila celea ce le aū în traistă și în olă, și care, uitându mamele lorū cu totulū de dinșii și nedându-le nimică de pomană, nu aū alta ce mânca și ce bea decât numai ceea ce fură.

De copilulū, care nu are traistă, olă și bățū, e vai și amarū; acela nu are nimicū în cea-laltă lume, căci totū ce arū putē să aibă vinū ceialalți copii și saū i-o fură saū neavendū cu ce se apāra, i-o ieaū cu de-a sila (2).

Românii din împrejurimea Șomcutei mari, Comitatulū Satmarū în *Ungaria*, credū și spunū că copiii perduți se

---

(1) Sevastos, *Călătorii*, p. 98 : «Aici în Grebănu nici morților celorlalti nu li se facū pomene ca pe la noi (adecă ca în Moldova) de 3 zile, de 6 zile, de 9 zile, totū câte nouē colaci frumoși și de fie-care colacū câte o luminare.»

(2) Com. de d-lū Ioanū Popovici, inv. în Opațița.

prefacă în *diavoli* sau *draci*, și ca atari ți și nópte plângu, țipotesc și se vaeta prin întunericu, ȃicându:

«Vaı de noi și de cine ne-a făcutu pre noi.»

Apoi începü a cere botezulu, și dacã-ı aude cine-va și-ı botözã, e bine, iar de nu, începü a-și blãstãmã pãrinții de ce nu i-aũ făcutu cu vreme și de ce nu i-aũ botezatü.

Astü-felü plângü și se vaeta ei prin întunericu unü anü întregü. Iar la ȃiua Sfintuluı Adreiü li se luminözã și lorü și dacã pãrinții le daũ atunci ceva de pomanã, aũ și ei în cea-laltã lume, dar din întunericu totü nu scapã (1).

Romãniı din *Transilvania* totü despre acești copii credü cã, nefindü curãții prin taina sãntuluı botezü de pecatulu strãmoșescü, mergü în iadü.

Și dacã i se face luı Dumneȃeu milã de dınșii, atunci îi scöte din iadü, îi preface în *Vêrcolaci*, și astü-felü apoi umblã ei prin aerü pãnã ce ajungü la lunã de o mãnãncã (2).

Dar nu numã Dumneȃeu singurü, ci și mamele lorü, ba chiar și alți ömeni, dacã voescü, potü sã mãntuöscã pre acești copii nefericiți de munca cea eternã a iaduluı și sã-ı preface din *Moroı*, din spirite necurate și rëtãciöse, în copii ca toți copiii ceı morți, cari nu iesü nici odatã din mormintele lorü, ca sã facã cui-va vre-unü rëü.

Așa în unele pãrți ale *Bucovinei* este datinã ca înainte de ce se îngropã asemenea copii, sã se spele cu aghiasmã și sã se însemneze cu semnulü s-teı cruci, iar în mormintü

---

(1) Com. de d-lü Elia Popü, inv. în Șomeȃa-mare.

(2) Com. de d-niı Rom. Simu și I. Georgescu. — W. Schmidt, Das Jahr, p. 26: «Copiii nebotezați, dacã morü, nu aũ nici o speranță ca sã mergã în cerü, ei ei se ducü în lunã pe care o mãnãncã. Dacã scade sau se 'ntunecã luna, e unü semnü de durere și intristare, simțindu-se prinsã ca într'unü clesce de acești *Vêrcolaci*». — Com. de Aurelü Chintoanü, stud. gimn. «Despre *Vêrcolaci* se crede cã sunt copiii ceı perduți și nebotezați și aceștia sunt cauzatorii întunericimii de söre și de lunã. Poporulü ȃice, când se întunecã, luna, cã o mãnãncã *Vêrcolaci*!»

să se pue *piperu*, *tămăe* și *usturoiă*, și acésta anume că să nu se pótă preface în *Moroî* (1).

În ținutul Cămpulungului este datină ca nănașul său nănașa să care prin 40 de zile aghiasmă la mormîntul copilului mortu-născut și să o tórne în mormîntu printr'unu canalu anume spre acestu scopu lăsatu la înmormîntare din fundul mormîntului până sus. Făcêndu acésta credu Românii că pruncul se botéză și nu este mai multu *Moroiu* (2).

În ținutul Dornei din contră ducă și tórna pe mormintele copiilor perduți sau cari au muritu înainte de-a fi botezați *aghiasmă dela șapte Bobotezi* spre același scopu ca și cei din ținutul Cămpulungului.

Însă celu mai potrivit și mai ușoru chipu de a-i mântui este, după credința generală a poporului, ca acela care vede pre vre-unu *Moroiu*, sau îl ude strigându botezū, să iea o hăsmăluță albă, sau, dacă nu are la sine basmă, să rupă o bucățică din haina cu care e îmbrăcatu și aruncând-o asupra lui să dică: «*Botéză-se robulū lui Dumneđu N. în numele Tatului, alū Fiului și alū sfîntului Duhă, aminū!*» și atunci *Moroiu*lū, botezându-se, nu ese mai multu din mormîntulū seū afară, nici nu face nimêruī nici unū rēū (3).

Românii din districtul Cernăuțului, și cu deosebire cei din Boianū, credū că sufletulū fie-căruī *Moroiu* e perduțu. Cu tôte acestea însă elū totuși se pôte mântui dacă prin șapte ani de zile se tórna aghiasmă în loculū acela unde s'a înmormîntatū. Ba elū se pôte mântui chiar și mai de grabă, dacă la *Botéză*, adecă la *Jordanū*, se aduce apă sfințită (aghiasmă) dela șapte biserici și i se tórna pe mormîntu.

---

(1) Com. de d-lū Victorū Tocariū, invêțatorū.

(2) Com. de d-lū I. Berarū, exarchū și parocū în Stroesci.

(3) Veđi mai pe largū „*Moroii*“, studiū de S. Fl. Marianū, publ. în „*Albina Carpaților*“, an. III. Sibiu 1878—1879, p. 86.

Făcându-se acésta, se crede că Moroiul s'a botezat și că mai mult nu e de felu periculosu.

Neturnându-i-se aghiasmă pe mormintu după șapte ani de ȕile Moroiul învie, se preface într'unu spiritu rău și luându diferite forme, mai alesu însă de copilă micu, umblă prin lume sbuciumându-se, văetându-se și cerëndu séra pe la amurgu și nóptea botezú.

Intímplându-se să-lú audă cine-va, când cere botezú, să se îndure de dinsulú și să-lú boteze, rostindu-í formula botezulú și aruncându-í în același timpú o bucăȕică de pânză, o batistă saú ce are mai din demână, în semnú de crijmă; sufletulú seú se întórce și se duce voiosu la sufletele cele curate.

Neafându-se nimene cine să-lú boteze, Moroiul, după cum am spusú, devine spiritu rău și fórté periculosu pentru toȕi cei ce trecú pe loculú unde e elú înmormintatú, precum și pentru toȕi cei ce clădescú vre-o casă saú altú ceva pe loculú acela. Așa bună-órá, dacá se pune vre-o casă pe loculú acela, supără și primejducesce pre ómení; dacá se pune unú grajdú saú ocolú, nenorocesce vitele, din care causă de multe orí proprietarulú acaretelorú respective, dacá voesce să aibă pace, trebuie să strămúte casa, grajdulú, saú ce este, saú să le părăsésca cu totulú. Altmintrelea nu póte eși în capétú (1).

În *Moldova* cine voesce să boteze și să scape pre *Moroș* dela osânda cea vecinică, le tórnă în ȕiua de *Bobotéză* aghiasmă dela Iordanú pe mormintu (2), iar preotulú, când iese cu învierea, le face și lorú moliftă. Acésta se repeșcesce șapte ani după olaltă, iar după alú șéptelea anú copiii nebotezaȕi scapă din rîndulú *Moroilorú* (3).

---

(1) Com. de d-lú V. Turturénú, preotú.

(2) Dict. de M. Nistorú din Măliní.

(3) Sevastos, Călétorii, p. 98.

Mai de multu era datinã în *Moldova* cã mamele copiiloru perduți saũ nebotezați strãngeaũ în ȃiua de Bobotézã aghiasmã dela șepte biserici saũ mai bine ȃisũ dela șepte *Iordanuri*, și a doua ȃi de Bobotézã, turnãndu-le desdininetã aghiasmã de acetã pe mormintũ, îi botézã punẽndu-le la bãieți numele *Ioanũ* iar la copile *Ioana* (1).

În multe locuri, totũ din *Moldova*, pãrinții copilulu nebotezatũ, adecã a celui opritũ ca sã-și mãntuescã sufletulu, facũ în ȃiua de *Moșiã Duminicẽi mari* unũ prasnicũ, la care invitã 40 de bãieți și copile de aceeași mẽsurã, adecã dela 2—3 ani, și le daũ de sufletulu copilulu perduto saũ mortũ nebotezatũ 40 de ulcele cu apã curatã și 40 de covrigi cãte cu o luminã aprinsã. Prasniculu acesta se face de regulã afarã pe iarbã verde. Copilulu nebotezatũ, se crede cã în urma acestui prasnicũ, se mãntuesce (2).

În *Transilvania* se facũ pentru mãntuirea sufletelorũ copiiloru perduți 40 de *cocoloșe* cõpte din aluatũ de fãinã de grãu. Trei ȃeci și cincĩ din acelea se daũ la 35 de copii, iar 5 *cocoloșe* se aruncã pe apã, pentru ca, precum isvoresce apa din isvorũ, așã sã aparã și sufletele celorũ morți-nãscuți în raiũ. Apoi se mai facũ și trei *parastase* și trei prescuri mai mari, cari se ducũ la bisericã ca unũ felũ de jertfã pentru cei morți-nãscuți, cari cu vreme se ducũ și ei în raiũ (3).

---

(1) Dict. de M. Nistorũ și A. Pletosu din Rãdãșeni.

(2) Dict. de M. Nistorũ și alte Romãnce din Mãliuã.

(3) Com. de d-lũ Rom. Simu, inv. în Orlatũ.

VII.

SCĂLDĂTOREA.

Nu multă după nascere, atât în *Bucovina* cât și în celelalte țări locuite de Români, urmază *scăldătorea* nou-născutului.

Unele mōșe prepară scăldătorea acesta îndată după nascere, altele însă nici nu mai așteptă până ce se va nasce copilul, ci cum vĕdū ca s'a apropiatū timpulū și nu mai este multă până ce va *halădui* femeea bolnavă, caută o ólă și umplĕnd'o cu apă curată o punū la focū ca să se încăldĕscă.

Óla, care se folosește de astă dată la încăldirea apei, trebuie să fie *nóud* și anume de aceea ca, precum sună óla cea nóuă, așa și copilulū nou-născutū să aibă o voce curată, pĕtrundĕtore și plăcută (1).

Apa trebuie să fie numai ciș-ceva *călduță*, nici decum însă *fierbinte*, cu atâta mai puținū *clocotită*; și acesta parte de aceea ca copilulū nou-născutū să nu devie desfrănatū (2),

(1) Com. de d-lū Victorū Tocariū, invĕțătorū.

(2) Com. de d-lū Rom. Simu. Veđi și «*Luminătorulă*» an. X. Temișóra 1889, No. 65 în «*Foișórá*:» Scăldarea nou-născutului prima óră să nu se facă cu apă *clocotită*, pentru ca să nu fie curvarū.»

și parte de aceea ca viața lui să nu fie neliniștită ca apa când fierbe și clocotesc, adevă ca să n'aibă neconținut neastâmpăr, certe și supărări.

În genere se caută ca scaldătorea cea dintâiu, numită altminterea în Bucovina încă și *scaldx*, *scaldușă* și *scaldușcă*, în Țera-Românescă *baie*, iar în unele părți ale Transilvaniei și Ungariei *ciupă* (1), în care se scaldă nou-născutul pentru prima oră, să fie mai mult rece decât caldă, și acesta pentru ca copilul scaldat într'insa să nu bage sémă de recelă, nici să nu se sparie, pentru că el de regulă, când se vîră pentru prima oră în apă, se sparie (2).

Unele mōșe iarăși, înainte de-a scaldă pre nou-născutul copilul în scaldătore și anume cum îl prind în mână, au datina de a-lu spēla mai întâiu cu o *lécă de apă rece*, anume ca să fie vioiu, sprinten voinic, deștept, isteț (3).

După ce a rădicat acuma copilul, după ce i-a legat buricul și după ce a dat femeii ajutorul trebuincios ca să nu i se întemple nici un rău, iea mōșa o vânușă, sau o covățică numită altminterlea și *albie* (4), mai pe scurt vasul, care mai înainte de acesta a fost în stare să-lu pregătescă părinții copilului, așeză vasul unde-va pe-o laiță sau pe un scaun și tōrnă într'insul apă din óla cea nouă. Iea apoi o *rămurică de busuioc dela Țiua Crucii*, unul sau mai mulți *banți de argint*, o *flóre de bujor*, *lemnul Domnului*, o *bucățică de fagur de miere*, una de *pâne* și alta de

---

(1) Dr. I. U. Jarnik și And. Bârsenă, Doine și strigături din Ardelu. Bucuresci 1885. p. 18. și 331; — Com. de d-lu Elia Popu, invetatoru in Șomecuta-mare; — M. Pompiliu, «Graiul românesc din Biharia,» in «Convorbiri lit.» an. XX. Bucuresci 1887 p. 1007: «*Ciupă* = apă caldă în care se scaldă copiii, când sunt în lęgănă.»

(2) Datina Rom. din mai multe părți ale Bucovinei.

(3) Dict. de Maria Vasiliu din Poiana-Ștampii.

(4) «Șečetorea» an. I. Fălticeni, 1882. p. 19 «*Albie* e covățica în care se lęgănă copiii țeranilor și în care se scaldă.»

zahărü, unü *oă*, puținü *lapte dulce* precum și o lécă de aghiasmă saü apă sfințită, și pre tóte obiectele acestea le pune în scăldătóre.

Busuioculü însemnézá ca nou-născutulü, și mai ales dacă e copilă, să fie curată, iubită și atrăgétóre ca busuioculü.

Baniü de argintü, ca să fie scumpü și nepătatü ca argintulü, și precum iubescce fie-care omü argintulü, așa să iubescă și pre copilulü nou-născutü. Mai departe, precum s'a scăldatü întâia órá în scăldătóre cu bani, așa să nu-ı lipsescă baniü în tótă viața (1).

Bujorulü, dacă e băiatü, să fie rumenü și voinicü ca bujorulü.

Mierea să fie dulce la vorbă ca mierea, și precum fie-care iubescce mierea, așa să iubescă și pre prunculü nou-născutü.

Pânea, să aibă tótă viața sa îndestulare și să fie bunü ca pânea de tóte ȓilele.

Zahărulü, să-ı fie viața dulce ca zahărulü.

Oulü, să fie sănétosü și întregü ca oulü.

Laptele dulce, să fie curatü și albü la piele ca laptele; mai departe să fie bogatü. — In fine

Aghiasma saü apă sfințită, ca să nu se pótă apropia spiritele cele necurate de pruncü (2).

Mai pe scurtü ca să fie:

Scumpü ca argintulü,

Dulce ca mierea,

Bunü ca pânea,

---

(1) T. Fráncu și G. Candrea, Románii din Munții apusenii (Moții). Bucuresci 1888, p. 147. «In cea d'intăiü scaldă a copilului se punü bani de argintü ca viața lui să rămăie nepătată ca argintulü.»

(2) Pretutindene în Bucovina. — In unele părți ale Transilvaniei, după cum ne spune Wislocki (op. cit. p. 7), apa pentru prima scăldătóre a copilului nou-născutü o aduce móșa dintr'unü páriü, și dacă e cu puțință din sus de móră; iar după ce se sfințescce de preotü, caută ea ca totü-deauna în fie-care scaldă să tórne numai câte atâtă din acéstă apă sfințită, ca să-ı ajungă în decursulü a șése sęptemăni.

Sănătosu ca oulă
Rumenu ca bujorulă
Atrăgătoru ca busuioculă
Și albă ca laptele.

În *Banatū* și *Ungaria*, unde asemenea este datină a se scâlda copilulă nou-născutulă în apă numai de abia călduță, care se aduce în genere dela unū isvorū și se încăldește cu vrăsură culese de pe drumuri (1), se pune în prima scâldătoare a acestuia *moliftă*, adecă aghiasmă sau apă sfințită adusă cu puțină mai nainte de acēsta dela preotulă; apoi puțină *lapte dulce* ca să-i fie pielea albă ca laptele, unū *ouă* ca să fie sănătosu ca oulă, felurite *flori* ca să fie drăgălașu ca florile, una sau două *nuci* ca să nu se vateame, o *pietricică* ca să fie *răbduriu* ca pētra, adecă ca să pōtă resiste frigului precum și altorū neajunsuri, și unū *banū de argintū* (unū decerū sau talerū), ca să fie curatū și ca să nu se prindă de 'dinsulă farmecele, vrăjile și aruncăturile, adecă bubele rele, cum nu se prinde rugina de argintū (2).

În unele părți din *Moldova*, precum bună oră în județulă Sucēva, se pune în prima scâldatură *lemnă* (3) ca copilulă să umble de grabă în piciōre, apoi *sdrevețū* (4), *popchișorū* (5) și *cătușnică*, ca să fie *vêrtoșelă*, *cânepă* ca să crească ca câ-

---

(1) Com. de d-lă Ios. Olariū, învățătorū în Domanū: «În *Banatū* apa pentru prima scaldă o aduce mōșa dela isvorū și când vine cu dinsa acasă adună și nisece vrăsură de lemne, pe cari, sosindū acasă, le pune îndată pe focū, ca nepoțelulă să-i fie sirguitorū și adunătorū.»

(2) Com. de d-lă Ios. Olariū, I. Popovicī, învățătorū în Opațița, și Elia Popū învățătorū în Someța-mare.

(3) *Lemnă* e unū felū de plantă lemnōsă, care crește pe prunduri și are frunze asemenea pelinului.

(4) *Sdrevețū* e o plantă, care crește prin lunci și din care facū omenii grădinuțe.

(5) *Popchișorulă* e o buriénă mică cu flōre galbēnă.

nepa, unū *ouă* ca să fie sănătosū ca oulū, și *untură de porcă* că să se ingrașe ca unū purcelū (1).

În *Țera-Românească* este iarăși datină ca în apa, în care se scaldă unū copilū micū pentru întâia oră, să se pună *ordū*, *porumbū* și *flori*, și acēsta anume ca copilulū să aibă parte de cereale și să fie plăcutū ca florile.

Totū în *Țera-Românească* se mai pune în întâia scaldătore încă și *sare*, care după unii însemneză ca copilulū să nu se opărească, iar după alții ca simbolū alū prieteniei; apoi puținū *untū de lemnū* și o *monedă*, cari representă belșugulū; în urmă se sparge unū *ouă* în ea, ca să crească și să se împlinescă copilulū ca oulū (2).

Unele mōșe îndătinēză a pune în scaldătorea primă numai ouē de rață. De aice vine apoi, după credința Românilorū din *Țera-Românească*, că le place copiilorū a se juca în apă, când se scaldă (3).

O sémă de mōșe, când punū obiectele înșirate mai susū în scaldătore, rostescū, ca și nemijlocitū după ce aū rădicatū copilulū, următorele cuvinte, și anume, dacă e băiatū:

Să fie sănătosū
Și norocosū
Și mintosū
Și voiosū
Și frumosū
Și drăgăstosū
Și 'nvățatū
Și bogatū,
Omū de trebă
Și luatū la sémă!

(1) Dict. de Măriucă Nistorū din Mălini.

(2) Ionénū, op. cit. p. 13. și 14. — T. G. Djuvara, în «Țera nouă» p. 248—249: «Indată ce se nasce copilulū, se pune în baia, în care va fi scaldatū, puținū untū-de-lemnū, o monedă și sare. Untū-de-lemnulū și moneda representă belșugulū, iar sarea e simbolulū prieteniei.»

(3) Ionénū, op. cit. p. 25.: «Copiilorū le place să se jōce în apă, căci când se nascū, mōșele în scaldătore punū ouē de rață.»

Iar dacă e copilă :

Să fie sănătoasă
Și norocoasă
Și mintoasă
Și voinică,
Și frumoasă
Și dragăstasă
Și 'nvățată
Și bogată
Femeie de treabă
Și luată la sémă! (1)

După ce a aruncatú tóte obiectele, cari se înțelege de sine că trebuescú să fie de mai nainte preparate, în năuntru, móșa începe a-lú scálda, adecá a-lú spéla peste totú corpulú până chiar și în gură.

Dacă sunt *gemeni* se scaldă de regulă în una și aceeași scáldátóre.

În *Macedonia*, îndată ce noulú născutú a vėđutú lumina đilei și s'a datú mumei primele îngrijiri, móșa îlú scaldă cu apă caldă într'unú lighianú mare de aramă, păzindú ca să nu-lú ajungă apa pe capú, căci atât în Magaroza câtú și în alte părți, este obiceiulú ca copilulú, după ce a implinitú unú anú, atunci numai să se spele pe capú.

În *Vlaho-Clisura*, îndată ce se nasce copilulú, móșa îlú presură cu sare multă peste totú corpulú, și-lú lasă așa timpú de două-spredece óre și mai multú (2); și după aceea numai îlú scaldă cu apă caldă, în care tórnă și vinú, spēlându-lú și pe capú. Acésta se face pentru ca copilulú să fie sănétosú (3).

(1) Dict. de M. Vasilúțú din Poiana-Stampii.

(2) Presurarea copiilorú noú născuți cu sare e usitată și la *Armenii* orientali din Bucovina. Románcele din Dacia-traiană și cu deosebire cele din Bucovina, după câtú seiú eú până acum, n'o facú acésta nici când, din caúsă că, după cum spunú ele, numai viței și mieii de curéndú fėtați se presară cu sare.

(3) Burada: Obiceiurile la nascerea copiilorú, publ. în op. cit. p. 41.

Móșele din unele părți ale *Transilvaniei*, nemijlocitū îna-
inte de-a viri pre copiii nou-născuți în prima scăldătoare,
îndătinéză a-i cumpeni, mēsură, cređēndū că copilulū, care
înaite de acēsta se cumpenesce, *nicī când nu se deóche* (1),
măcarū că, după credința unora, copilulū nebotezatū nu se
deóche nicī odată, căci nu este creștinatū (2).

Totū așa facū și móșele din unele părți ale *Țerei Româ-
nesei*. Iată ce ne spune în privința acēsta d-lū Ionēnū : «In-
dată ce unū copilū se nasce, să se cāntărăscă, *ca să nu se
lipéscă farmecele de elū nicī odată.*»

«Dacă unū copilū la nascere este cāntăritū, să se țină
minte câtă greutate a avutū, ca descāntāndu-i se vre-odată
de lécū, să i se descānte în atāta apă câtū a cāntăritū
la nascere, căci numai așa va avé lécū (3).»

În alte părți, totū din *Țera Romānéscă*, copilulū, până nu-lū
botezá, îlū trecū prin spițele rótelorū de carū anume ca să
nu turbeze (4).

În *Vlaho-Clisura* este asemenea obiceiulū, ca îndată ce se
nasce copilulū să se cāntărăscă, punēndu-se de o parte a
cumpenei copilulū, iar pe cea-laltă parte o pétră de aceeași
greutate ca copilulū, ca să nu bată cumpēna mai multū de-o
parte saū de alta; apoi îlū ducū la biserică și-lū punū pe
pragulū bisericei ca să-lū găsească cine-va și să-lū boteze,
făcēndu-se apoi obiceiulū, care se face în casulū când nu
trăescū copiii în familie (5).

Dacă din întēmplare se află și alte femei de față pe când
scaldă móșa copilulū, atunci femeile respective în cele mai
multe locuri îndătinéză nu numai de a arunca în scăldătoare

---

(1) Com, de d-lū Rom Simu.

(2) Ionēnū, op. cit. p. 17.

(3) Ionēnū, op. cit. p. 7.

(4) Revista pentru ist. și arch. an. II. vol. III, p. 388.

(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorū, publ. în op. cit. p. 50.

diferite florî și bani de argintû, ci totû o dată de a pune pe unû momentû la capulû copilului și diferite unelte, mai alesû de acelea, cu cari nou-născutulû ar avé să se ocupe îtu viață sa, anume ca, după ce va cresce mare, să fie harnicû și pricepătorû la tôte. In multe locuri băeților li se punû în mână cărți și condeie spre a avé talentû la carte și scrisû, iar alții și mai alesû meseriașii acû, sulă, ferestreû, sflederû, bardă, gialăû, mai pe scurtû la ceea ce dorescû ei ca copilulû lorû să aibă mai mare aplecare și talentû (1).

Moșii ascemenea punû la capulû copilului tôte instrumentele meseriilorû pre cari le profeséză ei, ca semnû pivitorû la sôrta ce îlû aștéptă (2).

Môșele din unele părți ale *Ungariei*, pe lângă acésta, îi mai daû încă și puțină apă de bêtû dintr'unû clopoțelû sleitû, anume ca să fie cântărețû mare (3).

După ce l'a gătitû de spelatû, îlû trage puținû de nasû, ca acesta să nu fie *turtitû* saû *borcănôsû*, apoi îlû *mësura* în crucișû, adecă îi aduce genunchiulû piciorului dreptû până aprópe de cotulû mânei stânge și genunchiulû piciorului stângû până la cotulû mânei drepte. Mësurarea acésta se face pentru aceea ca, fiindû cum-va copilulû sclîntitû saû șolditû, să se îndrepte.

Sfirșindu-lû și de mësurațû îlû scóte de capû afară, anume ca să nu fie scurtû ci lungû în grumazû, și acésta cu scopû ca, după ce va cresce mare, să nu fie espusû la o mulțime de bóle de gâtû, precum: *gâlci*, *șopârlaiță*, etc.

Cum l'a scosû atară suflă asupra scăldătórei în crucișû și apoi stupesce într'insa. Acéstă suflare și stupire însemnéză ca să se depărteze tôte spiritele cele rele, însă mai cu

---

(1) Com. de d-lû G. Tomóiaga, cant. biser.

(2) Frâncu și Cândrea, op. cit. p. 147.

(3) Com. de d-lû Aurelû Chintoanû.

sămă *strigóicele*, să nu se pótă apropia de copilú, căci pe la cei nou-născuți, după cum am amintitú, adese-orí umblă strigóicele ca să-í fure. Apoi urméză *înfașarea*.

Obiectele, cari servescú de comunú unei femeí mai avute dela țéră spre *înfașarea* unui copilú, sunt următóarele:

O fașă, unú *brânețú* sau *frânghie*, mai multe *pelinci*, numite altmintrelea și *cârpe*, apoi vr'o câte-va *scutece*, unú *oghelașú*, unú *tulpánașú* și o *căiță*.

Fașa e unú felú de brăușorú lătărețú, făcutú din lână sau din bumbacú.

Románcele din unele părți ale *Transilvaniei* îndătinéză a lega, respective a cóse, într'unú capetú alú acesteí fașe trei fire de usturoiú, trei de piperú, trei fire de grâú de primă-vară și trei de tómnă, trei de tãmâe, trei de sare, trei sfărâmături de pâne și trei bucățele din casa copilului, de tóte noue felurí anume ca copilulú să nu se *deóche* (1).

În *Banatú*, unde este datină ca fașa să se facă în genere din lână de óie împletitá în trei vițe și cam de 2 metri de lungă, móșa légă în unulú din capetele acesteia unú peticú de pânză nouă, în care se află unú banú de argintú, tãmâe, puținú praú (pravú), sare și aiú (usturoiú). Totú la capetulú acesta mai légă încă și trei toporele de metalú cam de 2 cm. de mari. Tóte obiectele acestea se crede a fi apărátóre pruncului de *Mama-țadurii* și de *Moșulú Cochrlui*.

De multe orí însă móșele din acéstă țéră, când înfașă prima óră pre copii, îi încingú cu unú lanțú ca să fie tari ca fierulú (2).

Brânețulú pl. *brânețe*, e unú brăușorú asemenea celorú ce le întrebuintéză femeile la încinsulú catrințelorú.

Frânghia, care e asemenea fașei, o împletesc de regulă

---

(1) Com. de d-lú Rom. Simu.

(2) Com. de d-lú Ios. Olariú.

românca singura din lână colorată, mai alesă însă tricoloră: albastră, galbănă și roșie.

Pelincele, sing. *pelincă*, sunt nisce bucățele mici de pânză; de regulă se întrebuintează spre scopul acesta cămăși vechi

Scutecele, sing. *scutecă*, sunt nisce *mindirașe* sau *salteluțe* pătrate și făcute din pânză cu multă mai grosă decât cea din care se fac pelincele:

Unele Românce, mai alesă pe la orașe, întrebuintează în loc de scutece *chilotuțe* sau *chiloțele*, făcute ca nisce perinuțe.

Oghelașul e ună oghială în miniatură. In fine:

Căița e o *cepsuică* mică sau bonetă, care se pune copiilor pe cap, anume ca să le fie mai caldă și să arete mai frumoși.

Atât în Bucovina cât și în celelalte părți locuite de Români e datină ca să se puie în partea de dinainte a căiței, care vine pe frunte, ună semnă specială, precum o *cordeluță roșie* sau ună *bănuț*, și acēsta anume ca vedēndu-lă omenii și în specială femeile cele rele de ochi să-și aducă aminte pre cine au dinaintea lor și să *nu-lă dióche* (1).

Totă în contra *dióchiului* îndătinēză Români din cele mai multe părți a lega copiilor mici încă și o *cordeluță*, dar mai alesă *lână roșie* la mâna dreaptă, iar la grumază a le pune *ghiocei* (2).

Românii, voindă a apăra pre copiii lor de oră și ce făr-mecătorie și vrăjitorie (*fascinatio*), le puneau la grumază în ziua lustrării (*dies lustricus*) diferite mărunțișuri înzestră-

---

(1) In Bucov. și Trans. com. de d-lă I. Georgescu. — Djuvara în «Țera-nouă» p. 251: «Se obicinuesce a se îmbrăca copiii cu roșu sau a le atărna de *scu-fițe* funde de panglică roșie.»

(2) Pre *ghioceii* acēstia îndătinēză Româncele din Bucovina a-i pune mai întâi la ună locă cu pasca pe care o sfîntesce preotulă în ziua de Pască, anume ca să-i sfîntescă și pre dinșii, și abia după aceea a-i lega la grumazulă copiilor.

tóre (*crepundia*) precum și *bullă*, adecă unŭ medailionŭ saŭ în forma inimei, care conținea în sine diferite materii de apărare în contra diochiului și a invidiei numite *praebia* (1) și care se purta regulatŭ de cătră băeři până la primirea togei virile (*toga virilis*), iar de cătră copile până ce se măritaŭ. **B**ulele acestea, cari se purtau de cătră toři *pueri ingenui*, erau de două feluri, și anume unele de aurŭ iar altele de piele; pre cele de aurŭ le purtau numai copiii cei nobili (2), iar pre cele de piele cei sërmanŭ (3).

Tóte obiectele arătate mai sus și le prepară fie-care femeie singură cu vre-o câte-va ȃile saŭ chiar sêptemâni înainte de nascere. Unele dintre dînsele le capetă după botezulŭ copilului delă *cumătra cea mare*, nânașa copilului.

În *Țera-Românescă*, dacă părinții voescŭ ca unŭ copilŭ să țină mai multŭ la tatălŭ sêŭ, îlŭ *înfășoră*, când se nasce, într'o cămașă de-a tatălui sêŭ, iar de voescŭ să țină mai multŭ la mamă-sa, îlŭ *înfășoră* într'o cămașă de a ei (4).

---

(1) Varro de l. L. 7. 108: *praebia* a *praebendo*, quod sint remedia in collo pueris.

(2) Statius silv. 53, 116, ȃice despre tatălŭ sêŭ:

Non tibi deformes obscuro sanguinis ortus,

Nec sine luce genus etenim te divite ritu

Ponere purpureos infantia adegit amictus

Stirpis honore datos et nobile pectoris aurum.

Juven. 5. 164: *antiquitus nobilium pueri bullas aureas habebant, pauperum de loris, signum libertatis.*

Unŭ exemplu despre unŭ băiatŭ, care, fiindŭ că a devenitŭ cu totulŭ sërmanŭ, nici *bullă* de aurŭ nu o posedă mai multŭ, ni-lŭ arată Cic. ac. in Verr. 1. 58, 152.

(3) Juven. 5, 164:

quis enim tamnudus, est illum

Bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum

Vel nodus tantum et signum de puerpere loro.

Copiii cei sërmanŭ așa dar purtau amuletulŭ într'o punguță de piele, saŭ îlŭ innodaŭ într'o curelușă, pe care o purtau în prejurulŭ grumazului.

Veři despre tóte acestea mai pre largŭ: Preller: *Rom. Myth.* II. p. 210, și I. Marquardt: *Das Privatleben der Römer.* I. Th. Leipzig. 1879. p. 81 — 84.

(4) Ionénu, op. cit. p. 15.

Totû așa facû și Româncele din unele părți ale *Banatului* și *Bucovinei*, precum bună oră cele din ținutul Dornei (1).

O sémă de mōșe, după ce l'au *înfașatû* în obiectele mai sus arătate, astû-felû ca fașa să formeze o cruce la pieptû și una la spate, anume ca să nu se pôta apropia spiritele cele necurate de dînsulû (2) și după ce l'au îmbroboditû ceva cam strînsû c'unû tulpănașû ca să nu capete capû mare, bolocănosû, ci micû, rotundû și frumosû, îi facû cruce cu degetele pe față (3), și apoi îl ducû la feréstră, ca să vadă lumea, și acolo îl închină *Ursitelorû*. Iar după ce l'au dusû la feréstră, mōșa dice:

— Uită-te la lume: *cicia! cicia!* (frumósă, plăcută) (4).

Apoi îl ducû și-lû daû mamei sale, care, mai alesû dacă nou-născutulû e copilă, sărutându-o pe frunte, îi uréză:

— Draga mamei! cum te iubescû eû, așa să te iubescă lumea! . . . Să fii norocósă și frumósă, și orî-ce lucru veî prinde în mână să-ți fie dragû a-lû găti!

În același timpû îi pune degetulû dreptû pe barbă, cređendû că făcendû acésta, s'ar face în mijloculû barbei o *așeđatură* (bortîță, gropiță), care, când cresce copilulû mare, mai alesû dacă e fetiță, îi stă fórte bine. Apoi îi pune degetele cele mari dela amêndouê mâniale la amêndouê fețele obrazului spre acela-și scopû, adică asemenea ca să capete gropițe și în obrazû. După acésta, luându-o în brațe, o sărută din tótă inima pe obrazû đicendû:

— «Draga mamei! dragă să fii la ómenî și la tótă lumea!» sau «Draga mea! dragă și cinstită să fii la tótă lumea!» (5)

(1) Com. de I. Popovici și de Petru Ursulû, fostû cant. bis. in Căndreni.

(2) In Bucovina și Transilvania, veđi Wlislóki, op. cit. p. 9: «auch wird das Band mit welchem die Bindeln befestiget sind, so umgeschniert, dass es ein Kreuz bildet.»

(3) Datină fórte răspândită in Bucovina.

(4) Com. de d-lû I. Berariû, preotû.

(5) Com. de d-lû G. Tomoiagă și P. L. Leușténû.

Luându-l în brațe, fie băiat sau fetiță, nu e bine să-l pue la piciore, căci punându-se la piciore se crede că totă viața lui va rămâne totu la piciorele altuia (1).

Asemenea nu e bine ca maică-sa până a treia zi, adică până ce nu se scaldă, să-l culce cu dînsa alătura în pat, pentru că în casul acesta, și mai cu seamă, când, ostenită și somnorosă fiind, ar uita și s'ar întorce cu spatele la dînsul, capătă *rofiți*, iar când acuma e mare și eșit în lume, totă lumea se întorce cu dosul către dînsul. Ba, ce este și mai rău, în casul acesta, chiar și atunci când ar fi luminare în casă, spiritele cele necurate pot să vie la dînsul ca să-l schimosescă, să-l omore, sau chiar să-l fure și să-l înlocuască cu altul (2).

Totu așa cred și Românii din Munți apusenii ai *Transilvaniei*. Ei zic că după nascerea copilului mama trebuie să privilezeze și să nu doarmă cu spatele spre el, fiindcă *Smeocele* s'ar folosi de o asemenea ocaziune ca să schimbe copilul cu un altul, care de regulă e *tontu*, *habăuciu*, *surd*, *mut*, *lunatic*, etc. Răpirea sau schimbarea copilului se poate întâmpla numai înainte de a-i fi croit *Ursitoarele ursita* (3).

Și pe când mama desmărdă copilul și-i rostesc cuvintele citate mai sus, precum și multe altele, pe atunci moșă se apucă de treburi, cari țintesc la sôrtea viitoare a copilului nou-născut, precum: mătură casa, prinde acul în mână, apucă furca și fusul de tors; iar dacă e băiat, se apucă de lucruri bărbătești (4).

---

(1) Com. de d-l G. Tomoiagă.

(2) Com. de Parașchiva L. Leuștenu și G. Tomoiagă. — Acastă credință deșartă se pare că vine de acolo; că multe femei, dormind foarte greu și întorcându-se noaptea prin somn, fără să știe, să simțescă și să voiască își madașă copiii.

(3) Frâncu, op. cit. p. 148.

(4) Com. de d-l G. Tomoiagă.

Cele mai multe mōșe din *Bucovina* însă, după ce au scaldat copilul și l'au înfășat în chipul mai sus arătat, îl pun pe *vatră*, dar mai cu sémă sub *masă* sau sub *laița* (1).

Totú atunci punú lângă dînsul și o *căciulie de usturoiú*, anume ca *să-lú ferescă de diochiú* (2), sau îi facú, spre același scopú, unú *benghiú* în frunte, adecă rădică piciorul dreptú cu călcâiul întorsú înderăptú în sus, iaú cu degetele puțină tină de pe călcâiú, o frământă cu *stupiditú*, și cu frământătură de acésta îi facú apoi unú punctú rotundú câtú ține buriculú degetului arătorú în frunte.

Datina acésta de-a face copiilorú *benghiú*, numitú în *Țera Románescă sbenghiú* (3), iar în *Moldova* nu numai *benghiú* ci și *benchiú* plur. *benchi* (4), există nu numai la poporulú românú, ci ea este usitată și la alte popóre. Așa în Peloponezú de abia ce se nasce copilulú și mōșa îi acopere capulú cu unú vëlú și-i pune pe frunte *pușinú noroiú* luatú dintr'unú vasú, unde apa a statú multú timpú (5).

Fóрте respânditá trebuie să fi fostú datina acésta și la creștinii de pe timpulú *Sf-tului Ioanú Gură-de-aurú* și cu deosebire la *Greci*, căci iată ce ne spune acestú s-tú părinte despre dînsa:

«Muerile punú lutú în scaldătóre, apoi nutritórele și servitórele, luándú cu degetulú din acélú lutú, însémná fruntea

---

(1) Diet. de M. Vasiluțú, P. L. Leușténú, G. Tomoiagá și alți Románi din Bucovina.

(2) Com. de d-lú Vict. Tocariú, invetătorú în Valea-Putnei.

(3) Djuvara, în «Țera nouă» an II. p. 251: «*sbenghiulú*, pe care și la noi îlú întrebuinteză mumele pentru a feri copiii de diochiú.»

(4) «Șeșetóreá» ed. Arturú Gorovei, an. I. Fálticeni 1892, p. 15: «*Benghiú* e o patá negră, făcută în fruntea copiilorú mici cu cernélá ori funingine, ca să nu fie diochiați de cei ce i-arú vedé.» — Diet. de Anița Pletosú din Rádășeni și M. Nistorú: «Ca să nu se dióche, se iea lutú de pe călcâiú sau funingine din gura cuptorului și se unge pe frunte, făcéndu-se unú semnú, care se numesce *Benghiú*. Omulú se uitá la semnulú acesta și nu-lú dióche.»

(5) Migne, Execl. theolog. t. II. p. 879. apud Djuvara, op. cit. pag. 251.

pruncului. Și de-ai întreba că ce înseamnă acestă lut, această imală? voru răspunde că prin acea ungere să se alunge *diochiulă* (ochiulă celă rău, invidia și pisma).»

«Uită-te! câtă putere se atribue lutului și imalei, ca să înfrângă puterea diavolului?

«De se întemplă așa ceva la *Greci* nu e de mirat, dar cum că aceea se întemplă la aceia cari adorază crucea și sunt părtași misterior, și atâta filosofeză, acesta cu adevărat e demn de multe lacrimi.

«Dumnezeu te-a onorat cu ungerea spirituală, și tu deturpezi pre fiul (tău) cu lut? Dumnezeu te-a înfrumusețat și tu te spurci? Și când ar fi trebuit a impune în frunte crucea, ce are putere insuperabilă, tu lăsându acesta, cați în nebunie satanică?... Celu ce unge pre acelu (pruncu), cu lut, cum să nu-lă facă despectat? întreb, cum ilu va aduce sub mânele preotului? cum te vei ruga ca cu mâna preotului (presbyteri) să i se pună în frunte signalul unde lă unsu cu lut? (1).»

Din cele arătate până aici precum și din spusa Românilor, rezultă că *benghiulă* sau *sbenghiulă* se face numai în contra *diochiului*.

Dacă vomă lua însă bine sémă că cuvintul *benghiu* are mare asemănare cu numele unei ființe mitologice, care e foarte respândită și cunoscută Românilor și care se numesce *Benga* (2) precum și cu adj. *bengușă*, care e usitată mai ales în Transilvania și care însemneză *ciudat, rău, alu Dracului* (3),

---

(1) «Preotul Român» an. XV, Gherla 1889, p. 248.

(2) A. T. Laurian și I. C. Massim: Glossariu, Bucuresci 1871. p. 66 : «*Benga*» s. f. după următoarele esemple pare de-o însemnătate cu *epilepsia*, *dracu* etc.: *pare că a intrat Benga în el; bagu pre Benga în tine, lua-te-ară Benga!*»

(3) Veđi «Gazeta Transilvaniei» an. LV. Brașov 1892, No. 99, p. 4.

apoi ori și cine póte să concedă că Româniî facú *benghiurile* din cestiune nu numai în contra diochiului, ci și în contra acestei ființe (1).

Ce se atinge de *stupitú* (scuipitú, scuipatú), despre care amú ðisú mai sus că se întrebuinteză la frământarea lutului din care se face benghiulú, trebuie să amintimú că și elú asemenea e consideratú în tóte ținurile locuite de Români ca unú mijlocú apărătorú în contra diochiului. De aici vine apoi și datina că Románcele, voindú a feri pre copiii lorú de diochi tot-d'auna de câte ori îi scaldă, după ce-i scotú, stupescú în scăldátore, iar când cine-va se uită prea lungú la dânșii, ilú rógă să nu se mire și să stupescă (scuipe) de trei ori spre copii (2), ceea ce ori și cine o face, chiar și în casulú acela, când muma copilului nu l'ar fi făcutú luătorú de sémă, rostindú în același timpú cuvintele: «*să nu-ți fie de diochi!*» sau «*să nu vè fie de diochi!*»

La *Romanî*, ðice Persiú, II, 31—34, când copilulú era de-o sèptămână și trebuia să i se dea unú nume, după ce era îmbăiatú, doica îi ungea buzele și fruntea cu scuipatú, pentru ca să-lú pázescă de ochii cei rëi (3).

În *Transilvania* móșa, după ce a scăldatú și înfășatú copilulú, ilú închină la Maica Domnului, apoi bagă crucea întrunú blidú cu apă și stropindú cu apă de aceea pre noulú născutú ðice:

— Închină-se robulú său róba lui Dumneðeu (Ioanú sau Maria) în numele Tatălui, alú Fiului și alú s-lui Duchú!

Apoi, atingându-lú de vatră și de ușă, urmèză:

---

(1) În Bucovina provine numele acestei ființe în urmátorele *rostiri*, cari se adreséză mai alesú copiilorú celorú neastèmpèrați: *du-te la Benga; lua-te-a ú Benga să te iee; la Benga cu tine!*

(2) Veði și Djuvara în «*Țera nouă*» an. II, p. 251.

(3) Djuvara, în «*Țera nouă*» an. II, p. 251.

—Să fii bună să tacî ca cuptorul, ca vatra, ca uşa!...

După acesta îl aşeză puţin, așa înfăşat cum este, *sub masă* (1).

Cum a făcut şi acesta, mîşa, luîndu banii cei de argint, cari s'au pusă mai nainte în scaldătoare şi cari sunt de regulă meniţi pentru dînsa, îi strînge, iar scaldătorea o scôte şi o aruncă afară.

Aci e de observat că atât scaldătorea acesta, în care s'a scaldat pentru prima oră copilul, cât şi toate scaldătoarele următoare nu se aruncă în fie ce loc, ci totu-deauna într'unu loc retras, curat, unde nu umblă nimene, şi acesta din cauză că, după cum am amintit mai sus, se pune într'însa *apă sfinţită*, şi fiindu această sfinţită, e păcat să se arunce în fie-ce loc (2).

Mai departe nu e nici o dată bine ca *scalduşele*, în cari se scaldă copilul, să se arunce asupra sa pre *sfîntul sôre*, pentru-că sôrele dă lumii lumină şi ne încălîdesce, ci totu-deauna în altă parte, de comunu spre miezul nopţii.

Mîşa saŭ mama, cari aruncă scaldătorea spre sôre, are mare păcat, iar copilul mamei respective, îndată cum flă scaldă, face bube pe trup.

Asemenea nu e bine a se arunca pe *foc*, căci unu cântec poporan din *Transilvania* ŭice:

Măicuŭă, alŭ meŭ norocŭ
L'ai ŭipatŭ cu ciupa 'n focŭ.
Măicuŭă, a mea tienelă
O-ai ŭipatŭ cu ciupa 'n pară ! (3)

Întăia scaldătoare a copiilor e bine să se arunce mai cu sémă pe florî, anume ca copiii să fie frumoşi şi atrăgători

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(2) În Bucovina, Transilvania şi Banatŭ, com. de d-lŭ I. Georgescu şi I. Popoviei.

(3) Com. de d-lŭ T. Oltenu.

ca florile (1), ori la trupina unui *nucă*, *mără*, sau *pără*, anume ca precum crescă și rodescă pomii aceștia așa să crească și să rodască și copiii, cari s'au scaldatū într'insă (2).

După ce a aruncatū acum scaldătorea afară și după ce a căutatū iarăși de nevastă, ca să nu i se 'ntemple nimicū rău, dacă noū născutulū e băiatū, mōșa așteptă plină de bucurie până ce intră tatălū sēu în casă; iar dacă a intratū, îlū poftesce să ocupe locū pe unū scaunū sau pe laiță, căci ea are să-ī aducă o veste bună, o veste fōrte îmbucurătore.

Tatălū copilului se așeză pe scaunulū arătatū și așteptă cu cea mai mare nerăbdare vestea îmbucurătore.

Insă mōșă nu-ī spune de o cam dată nimicū, ci se duce mai întâi la unū dulapū sau în altū locū, scōte unū șipū de rachiū cu miere, tōrnă într'unū paharū și după ce închină la dīnsulū și cīnstesce ea mai întâi un paharū, umple din noū paharulū și apoi întīndēndu-i-lū dīce:

Tinde māna,
Că ți-ī vina!

Bărbatulū primesce paharulū și-lū cīnstesce și elū de bine.

Mōșă îi apucă acum cușma și o pune într'unū cuiū de-
asupra nepōtei, unū semnū acesta că noū născutulū este
băiatū și cum că are să se îngrijescă de dīnsulū ca să-ī
cumpere vestmīnte bărbătescī, și până ce nu și-a rescum-
pēra-o cu banī sau cu vr'unū altū darū, mōșă nu vrea să
i-o reīntōrcă.

In alte locurī e datinā că mōșă, după ce intră tatălū
noulū născutū în casă, după ce-lū poftesce să șēdă și-lū
cīnstesce, să-lū descingă de brău și pre acesta să nu i-lū
dee îndērēptū, până-ce nu-lū rescumpēră.

Tatălū băiatului scōte cu cea mai mare bucurie și dă

---

(1) Dat. Rom. din cele mai multe părți ale Bucovinei.

(2) Com. de d-lū G. Tomoiagă.

móșei darulú pretinsú, și acésta cu atâta mai de grabă, de óre-ce atâtú în Bucovina, câtú și 'n cele-l-alte locuri locuite de Români, tatálú totú-deauna se bucură mai multú de nascerea unui băiatú, a unui feciorú decât a unei copile, pentru-că printr'insulú parte și-a câștigatú unú noú succesorú, dela care speréză mai mare ajutorú și hrană decât de la o fată, parte și din acea causă că femeea e considerată cu multú mai pe jos decât bărbatulú, și totú-odată avéndú o poziție mai grea în viață (1). Pe când dacă noú născutulú e o *fetiță* saú, după cum spunú Transilvănenii, *băiată*, se bucură mai multú mama sa (2).

Scurtú díșú: mai fie-care Românú e cu multú mai bucurósú dacă are mai mulți băeți decât fete, căci prin băeți numele de familie se perpetuéză, pe când dacă are numai fete, acela se perde, și numai atunci nu, când bărbatulú adoptéză numele de familie alú soției, ceea ce însă fórte rarú se 'ntêmplă.

Dacă noú născutulú e fetiță, lasă móșa pre tatálú sêú în pace. Când întră însă vr'o femeie în casă, o desbrobodesce pre aceea de ștergarú saú îi descinge brânețele anume ca să fie pentru noú născuta, că ei de acestea îi trebuescú, și până ce nu-í dá și femeea vr'unú darú óre-și care nu-í întorce lucrurile luate.

Totú așa facú și móșele din *Moldova*.

«Când întră tatálú în casă — díce repausatulú Lambrior — baba móșă, pe a cărei sbârcită față, deprinsă cu posomorítú, se vede o rază de seninú, îi sare înainte sprintenă ca o copilă și-í spune voiósa veste că are unú băețelú saú

---

(1) Com. de d-lú Rom. Simu.

(2) În Bucovina și Transilvania, com. de d-lú V. Turturénú: «Părinții se bucură de regulă mai multú de băieți decât de copile, pentru că băieții pórtă numele tatálui. Mamele se bucură de copile, pentru că prin copile mai câștigă unú fiú, adecă pre ginere.»

o fetiță. Dacă noulă născută e băiată, atunci baba se repede și-i smulge căciula din cap, vestindu-i prin acesta, înainte de a-i spune vre-o vorbă, că are ună fecioră, căruia îi trebuie astă-felă de lucruri. Totă asemenea face și cu alți bărbați, ce se ivesc în casă (1).»

În *Macedonia*, când femeea nasce băiată, acesta se consideră ca ună evenimentă fericită și atunci în casă este mare veselie. Mășa vine în grabă de anunță acesta tatălă, luându-i ea însași măi întâi fesulă de pe cap, când tatălă atunci plină de bucurie, o mulțămescă pentru vestea ce i-a adusă, dându-i bani; din contră când se nasce fată, veselia în familie este restrînsă, și mășa anunță acesta tatălă cu óre-care vorbe de mângăere, care se mătneșcă și simte în sufletulă seă împreună cu nepóta ună regretă, despre cea ce i s'a întemplată.

După ce s'a anunțată tata, se trimite ună băiată ca de vr'o doi-spre-șce ani, să dea de scire despre acesta pe la tóte némurile și cunoscințele măi de aprópe. Acei încunoscinițași, daă dreptă mulțămire băiatulă cincă saă șce parale alții măi cu dare de mână și măi multă (2).

După ce i-a luată căciula saă l'a descinsă și după ce a primită banii de rescumpărare, mășa îi arată copilulă ce se află sub masă saă sub laiță, adecă unde l'a fostă pusă cu puțină măi înainte de acesta.

Tatălă se scólă acum de pe scaună, se duce până lângă masă, unde se află copilulă, se plécă, îl rădică și sărutându-lă îl duce și-lă dá maicei sale.

Acestă datină de a rădica tatălă pre copiii nouă născuți dela pământă și a-i dá maicei loră se vede că e de origine ro-

---

(1) Lambrior, Obiceiuri și credințe la Români, în «Convorb. liter.» an. IX, Iași 1875—76, p. 2.

(2) Burada, Obiceiurile la nascerea copiiloră, publ. în op. cit. p. 40.

mană, pentru că *Romanii*, când le recunoscea paternitatea, încă aveau datină de a-i rădica dela pământ.

Iată ce ne spune d-l Dr. At. M. Marienescu în privința acésta:

«În ziua de nascere, după datina veche, se punea pruncul pe pământ, ca să se probeze dacă e de viéță și drept, iar nu strămb? Tata avea drept să-l rădica sau ba, și dacă îl rădica, recunoscia că e al sēu, are viéță și trebuie să-l crească, și atunci se invoca *Iuno Levana* (rădicătoarea); dacă nu-l rădica, atunci sau nu-l recunoscea de al sēu, sau pruncul era un monstru, și în casul din urmă avea drept să-l omóre de loc, cum cincî vecinî au constatat că pruncul n'are viéță; iar dacă era dubiu, atunci în al treilea an avea drept să-l omóre, de regulă să-l înnece, și dacă abusa tata de acest drept își perdea jumătate din avere (2).»

Datina de-a lua bărbaților cușma din cap și a-i descinge de brâu sau curea, iar pre femei a le desbrobodi sau a le descinge de brânețe se repeșce din ziua nacerii și până după botezul pruncului.

Așa când întră vre-un bărbat după nascere în casa unde se află femeea bolnavă de nascere, luându-i cușma dice: «*îți iaș cușma, că-ți fecior!*» iar când vine o femeie: «*îți iaș tulpanul, că-ți fată!*»

Și nime nu se pune de pricină, ci fie-care, bărbat sau muere, fecior sau fată, îi dă de norocul copilului câte un mic present sau plătesc câți-va crucerî mōșei ca să-i întorcă lucrurile luate.

De aice apoi, dela acésta datină vine și dicala: «*nu te duce la cutare casă, ca ți-oră lua cușma sau tulpanul*» adecă:

---

(2) Cultul păgân și creștin. T. I, Serbătorile și datinele romane vechi București 1884, p. 307 — 308.

nu te duce acolo fără de nemică în mână, pentru că acolo s'a născutū unū băiatū sau o copilă! (1)

În *Munții apusenî* ai Transilvaniei, ori-ce străinū care intră în casa, în care s'a născutū de curēndū unū copilū, trebuie asemenea să-i dea unū darū câtū de micū, de regulă în bani, altū-felū ar însemna că desprețuesce familia și în specialū pre mama copilului (2).

În unele părți din *Țera-Românescă* din contră trei Țile dela nascerea unū copilū, nu se spune adevēratū de este *băiatū* sau *fată*, și acēsta pentru ca nou-născutulū să nu se deóche și să trăiescă (3).

Totū în *Țera-Românescă*, îndată după ce a născutū o femeie, se face cruce de tărîțe de grăū, una în mijloculū casei și alta la ușă și cine intră Țice:

Aci de casa de tărîțe să te apuci,
Iar de copilū să nu te atingi!

Acēsta se face anume ca copilulū să nu plāngă câtū va fi micū (4).

Când părinții n'au parte de copii, când le morū, atunci móșa din *Transilvania*, cum a rădicatū pre celū nou născutū, cum l'a scāldatū și l'a prezentatū părintelui sēu, spuindu-i de ce felū de sexū e, ilū scóte afară și-lū pune la uliță, și care omū trece mai întāi și află copilulū, acela e obligatū ca să-lū boteze. Făcēndū acēsta, atātū móșa câtū și părinții credū că copilulū, care a fostū astū-felū pusū, nu va muri (5).

În părțile Oraviței din *Banatū*, murindū în o familie în continuū copiii, apoi la proxima nascere se prinde unū co-

---

(1) Dat. Rom. din cele mai multe părți ale Bucovinei.

(2) Frāneu și Candrea, op. cit., p. 147.

(3) Ionēnū, op. cit. p. 13.

(4) Ionēnū, op. cit. p. 13.

(5) Cred. Rom. din Trans. com. de d-lū I. Georgescu.

coșu, de este pruncu, iar de este pruncă o găină, și se îmbracă în îmbrăcămîntul cu care a venit cel nou-născut pe lume și se dice:

Daŭ capu
Pentru capu,
Ochi
Pentru ochi,
Nasū
Pentru nasū,
Gură pentru gură,

Înșirându tôte ce se află la omu. Se face apoi o grópă în chilia, unde a căđutū copilulū când s'a născutū, și cosându-se cioculū animalulū cu ață tare se îngropă acolo, puindu-se în grópă o bucățică de marmoră, o bucățică de tāmăe albă și alta négră.

Se face de multe ori totū pentru acestū casū, ca și'n Transilvania, că nou-născutulū se scóte în drumū afară, și primulū care va trece pe lângă elū, acela se iea de nașū, cređendu-se că primulū nașū este pécățosū și pentru pécatele sale pătinescū fiii sufletesci (1).

În alte părți, totū din *Banatū*, când unorū părinți le morū necontenitū prunciū, móșa pune pre prunculū de curéndū născutū într'unū légănū, în care mai pune încă și unū lanțū de fierū; apoi îlū scóte pe feréstră afară și-lū duce în drumulū mare, unde pázindu-lū îlū lasă să stee până ce vine unū omū, o muere saū unū copilū, de-lū află. Omulū ce l'a aflatū se privesce apoi de nașū alū copilulū aflatū.

Prunculū se scóte pe feréstră, iar nu pe ușă, pentru că pe ușă aū fostū scoși frații sēi cari aū muritū (2).

În unele părți din *România*, precum bună-óră în județulū

---

(1) Aurelū Iana, «Credințe la nasceri,» în «Familia», an. XXV, p. 483.

(2) Com. de d-lū Ios. Olariu.

Ilfovū, când morū cui-va copiii, aruncă pre celū nou-născutū în drumū, și cine-lū găsește, acela să-lū boteze (1) în altele; este datină ca mōșa, voindū să trăescă copilulū pre care l'a rădicatū, cum se nasce, se duce cu elū la biserică, și pre cine-va întâlni întâi la biserică, aceluia i-lū dă să-lū boteze.

Totū așa îndătinéză de a face și mōșele din unele părți ale *Macedonieș*.

Iată ce ne spune în privința acésta d-lū T. T. Burada:

«Când într'o familie nu trăescū copiii, ei morū de mici, este obiceiulū, pentru a se evita acésta, ca mōșa să iea copilulū îndată ce s'a născutū, fără însă ca să scie mama, să-lū ducă la biserică și să-lū lase la pragulū ușei, pentru ca să-lū găsescă cei ce vorū eși din biserică. Atunci cine are plăcere iea copilulū găsitū și-lū botéză. Mōșa care era acolo, și nu o scia nimeni că pândesce cine-va, boteza copilulū, vine la nașū și-i spune alū cui este copilulū, și acesta îlū duce a casă la mama lui, și atunci acésta îlū înfiéză ca și cum arū fi unū copilū străinū.» (2).

În unele părți din *România* mai este încă și aceea datină, ca nu multū după ce se nasce copilulū, să se trecă prin torțile unei căldări de aramă, apoi cu acea căldare nu se mai imblă până ce copilulū nu se face mare ca s'o pótă rădica singurū de jos. Acésta se face asemenea ca copilulū să trăescă ani mulți și să fie tare ca metalulū din care se face căldarea (3).

Scăldătórea primă a copilulū precum și celea de până la *Botejune*, dacă botejunea nu se întârđie prea lungū timpū,

---

(1) «Șeđetőrea», ed. Gorovei, an. I. Fălticeni 1892, p. 154: «Când îți morū copiii, pe celū nou-născutū aruncă-lū în drumū, și cine l'o găsi să-lū boteze.

(2) Obiceiurile la nascerea copiilorū, în op. cit. p. 50.

(3) Ionénū, op. cit. p. 12 și 13.

le face de comună mōşa, sau şi altă femeie. Dela botejune începēndū înainte, le face de regulă mama copilului.

Şi dacă mai nainte mōşa n'a trecutū nici una dintre dă-tinele şi credinţele înşirate mai susū cu atâtū mai precaută şi mai rigurosă e mama copilului în privinţa împlinirii lorū.

Aşa caută mama cu mare scrupulositate nu numai *cum*, ci totū odată *când* şi *de unde* se aduce apa pentru scăldătōrea copilului, căci nu e totū una dacă se aduce orī şi când şi orī de unde.

Atătū pentru scăldătōrea primă, dacă e cu putinţa, însă mai cu sēmă pentru tōte scăldătōrile următōre apa trebuie să se aducă totū-deauna după resăritulū şi înainte de apusulū sōrelui (1).

Asemenea se caută ca scăldătōrea să se facă orī şi când cu apă din unulū şi acelaşi locū, căci altū-felū, când se amestecă apa din douē fântāni sau se schimbă, luāndu-se o dată dintr'o fântānă iar altă dată din altă fântānă, atunci copilulū, care s'a scăldatū într'o asemenea scăldătōre, nu mai dōrme cum a dormitū până la schimbarea apei; şi atunci e vai şi amarū de capulū mamei: nu mai are nici ōi nici nōpte odihnă de plānsetele şi răcnetele copilului (2).

Dacă apa de scăldătōre se iea dintr'ună *iazū*, atunci copilulū, care se scaldă într'insa, după credinţa poporului, când va ajunge mare, *va fi numai de năcuzū*. Iată ce ne spune despre acēsta o doină din *Bucovina*:

Mama mea, când m'a făcutū,
Bine ei nu i-a părutū,
De subsuorī m'a luatū
Şi 'n apă că m'a scăldatū,

---

(1) Com. de d-niū Rom. Simu şi I. Georgescu.

(2) Com. de d-lū G. Tomoiagă.

*In apă de cea de iază,
Ca să petrecă cu năcază...
Și 'n covățică de-arină
Ca să petrecă totă străimă.
Apușóra n'a fostă bună,
Apușór'a fostă de iază
Ca să petrecă cu năcază.
Mă-a pusă la grumază mărgele
Să petrecă dăile mele
Totă cu năcază și cu jele! (1).*

Altă doină din *Moldova* și anume din comuna Deleni, ne spune în privința acésta următoarele:

*Decât maică mă făcei
Măi ghini mă prăpădeî,
Ficiorașu nu mă avei.
Măi scăldatū cu-apă di iazū
Să sciū numa di năcază (2).*

Insă nu numai apa cea de iază, ci chiar și cea *de pârîu*, mai alesă când acésta e cam tulbure, încă nu e bună. Dovada despre acésta avemă următoarea doină totă din *Moldova*:

*Măicuță, măicuță,
Tu când m'ai făcutū
Bine ți a părutū;
Când m'ai legănatū
Rău m'ai blăstematū,
Cu blăstemū de focū
Ca să n'am norocū.
Iur când m'ai scăldatū
Văi că m'ai scăldatū
Cu apă din iazū
Să fiū de năcază,*

---

(1) Din Stroesci, satū în districtul Suceviî, com. de Gr. Poleacū, stud. gimn.

(2) M. Canianū, Poesii populare, Doine. Iași 1888, p. 96.

Măicuță, măicuță,
Tu când m'ai făcutu
Bine ți-a părutū;
Când m'ai legănatū
Rēū m'ai blăstematū
Cu blăstēmū de focū
Ca să n'am norocū;
Iar când m'ai scăldatū
Vai rēū m'ai scaldatū
Cu-apă din pârēū
Să fiū cu toți rēū (1).

Cum că apa din unele riuri săū părae are, după credința poporului, o influență fatală asupra viitorului copiilorū scăldați cu ea, se pōte cunōsce și din următōrele versuri, ce le scōtemū dintr'o baladă din *Țēra Romānēsă*:

Taci, că te-am scăldatū
Cu apă de Prutū,
Să fiī totū uritū;
Cu apă de luncă,
Să fiī totū de ducă . . . (2).

Credința în privința *mărgelelorū* amintită în poesia de mai sus din Bucovina, există și în *Țēra Romānēsă*:

«La băcēi — ne spune d-lū Ionēnū — să nu se pună mărgele la gātū, căci făcēndu-se mari, și imbētāndu-se vreedată plāngū până se trezescū (3).»

Dacă apa se iea dintr'unū vadū săū dintr'unū locū, unde se află mulți spinī, asemenea nu e bine. Dovadă despre acēstă credință avemū următōrele versuri dintr'o doină din *Moldova*:

Frunđulēnă lemnū uscatū,
Când mamuca m'a scăldatū

---

(1) Sevastos Cāntece Mold., Iași 1888, p. 15.

(2) Teodorescu, Poesii pop., p. 438.

(3) Ionēnū, op. cit. p. 21.

Of! că rău m'a mai scădată
Cu apuşoră din vadă
Să umblu din sată în sată,
Cu apuşoră din iază
Să fiu lumii de năcază,
Cu apşoră trestioră
Să umblu din țeră'n țeră
Cu traista subsuoră;
Cu apuşora din spină
Să umblu totă prin străini (1).

Altă doină, totă din Moldova, și anume din Hârlău, în care se amintesce *apa de spină*, sună așa:

Maică duiosă,
Rămăi sănătosă,
Tu când m'ai făcută
Ghine, maică, țî-o părută,
Da când m'ai scădată;
Rău m'ai blăstemată,
Cu blăstemu ce ală de focă
Di nu mai am în lumi norocă.
Și m'ai scădată cu apă de schină,
Di sunt în lume totă străină,
Și m'ai scădată cu apă din iază
Și sunt în lumi di năcază (2).

Maî pe scurtă *oră ce apă stătută* sau *stătătore*, *lină curgătoare* și în același timpă tulbure sau amestecată cu felurite ingrediențe nu e nici de cum bună de scaldă pentru copilulă nou-născutulă, căci o astă-felă de apă e simbolulă nenorocirii. Dovadă despre acésta maî roproducemă încă și următoreă doină din Fundulă-Moldovei în *Bucovina*:

Frunțișoră mără măruntă,
Mămuța când m'o făcută

---

(1) Sevastos, Căntece, p. 21.

(2) Canian, op. cit., p. 183.

Tare bine i-o părută,
Iară când m'o legănată
Tare rău m'o blăstemată
Cu blăstēmă amară de plânsă,
Tare de mine s'o prinsă.
C'ună picioră m'o legănată
Și din ochi o lăcrămată
Din gură o blăstemată . . . .
Diminēța m'o scăldată
M'o scăldată cu apă lină
Ca să fiu, mamă, străină,
L'amiață cu-apă din lătocă (1),
Ca să nu mai am norocă,
Séra cu apă din iază
Ca să fiu totă de năcază (2).

Dacă apa se iea dintr'ună pârîu curatū și repede, curgătorū său dintr'o fântână, care după credința poporului e cea mai potrivită, atunci băiatulū, ce se scaldă într'insa, va fi sănētosū și bine crescutū; iar dacă va fi luată de *sub vre-o punte*, atunci *va fi vitēzū de munte*. Iată ce ne spune o doină poporală și în acēstă privință:

Spune-mi maic' adevēratū
Cu ce apă m'ai scăldatū!
Orī cu apă de pârîu
Să portū pistole la brău?
Orī cu apă de fântână
Să portū sabia 'nt' o mână?
Orī cu apă de sub punte
Să fiū vitēzulū de munte! (3)

Pe lângă plantele înșirate mai sus, cari sunt îndătinate a se pune în prima scăldătoare a copilului, mama acestuia,

(1) În Moldova cuvēntulū acesta se rostescē *lăptocă*.

(2) Dict. de Paraschiva L. Leuștēnū.

(3) P. N. Oltenescu: «Căntece pop.» în «Amiculū poporului,» an. I. Pesta 1867, p. 295.

după ce se însănătoșează și se rădică din pat, mai pune după împrejurări și trebuință încă și multe altele, parte pentru ca copilul să nu se dióche (1), parte pentru ca să se întărească, să fie frumos, sănătos și voinic. Cele pentru întărire sunt mai cu sémă *românița*, *mintă creță* și *négră*.

După botezul copilului mai pune încă și *câte-va fire de grâu*, cari însemnéază că precum e grâul mai ales și mai căutat între toate pânilé, așa să fie și pruncul nou-născut. Și grâul de-aceea se pune abia după botez în scaldătoare, pentru că el, după credința poporului, e *sfântu ca și mirul* (2), de óre ce, după cum arată și următórea legendă din *Maramureșu*, e făcutu din carnea Domnului nostru Is. Chr. când a fostu restignit:

Dumneđeú când a umblatú
Țoți sfinții l'au întreatú:
— «Grâulú celú curatú,
Vinulú strecuratú,
Și mirulú celú sfintú
Din ce-sú pe pámintú?
Din ce sunt făcute,
De-sú așa plăcute?
— «Voi prea bine sciți,
Deci ce mai voiți,
Bine, fórte bine,
Căci ați fostú cu mine,
Când noi am eșitú
La câmpú părăsitú
Sus la Rusalimú,
Ca să mai privimú
Grâne fără spicú
Și vii fără vinurí
Și florí fără mirurí.

Indată în cale
La fântână 'n vale,
Rece vântú ușorú,
Paltinú gâlbitorú,
Sub frunđe mărunte,
La umbră rotundă
Boi, vaci adăpămú
Și noi însetămú.
Voi ați și-adormitú,
Eú am strejuitú
Tiranií, Evreií,
Mânioși ca leií,
Aú și auđitú,
La noi aú venitú,
Voi toți ați scăpatú,
Dar eú m'am lăsatú
Să pațú pentru voi
Și turma de oi.
Și ei mă legară

(1) Com. de d-lú Rom. Simu.

(2) Dict. de Maria Vasiluțú din Poiana-Stampii.

Și prinsu mă purtară
Până la Pilatū,
La casa de sfatū.
Legea îmi punea
Din care eșia
Să fiu răstignitū
Și batjocoritū
Pe cruce de bradū
Precum vrea Pilatū.
Apoi m'aū întinsū
Și tare m'aū strînsū,
Carnea josū cădea,
Pe unde pică
Grăū bunū se făcea.

Cue de oțelū
Dândū cu maīū de fierū,
In mână, în picióre,
Cuele bătea,
Sângele-mi curgea,
Pe-unde picurà,
Vinū bunū se făcea.
Și spinī adună
Și mă 'ncunună,
Tare mă 'mpungea,
Sudórea-mi curgea,
Pe unde pică
Miruri înfloreă (1).»

Româncele din *Transilvania*, pe lângă unele din plantele arătate mai sus, mai punū încă și o *nucă mică* ca aluna, pentru ca copilulū ce se scaldă într'însa să nu se vateme, iar dacă *bóșele* i sunt ceva mari, să scadă; la copile să nu le crească prea mari țitele (2).

Româncele din *Țéra-Românescă*, scaldândū copiii în ȝua de *Sân-Tóderū* punū în scaldătóre *pietricile și florī de fénū*, ca să fie sănătoși ca *pétra* și *drăgăstoși* ca *florile* (3).

Pe lângă acésta mamele mai întrebuintéază încă și o mulțime de descântece, farmece și vrăji în timpulū scaldării, și anume: descântecele ca stingerea cărbunilorū în scaldătóre, pentru ca să nu se dióche, apoi și pentru ca să fie feritū de tote răutățile, bólele și spiritele cele necurate; iar farmecele și vrăjile, mai alesū dacă e fetiță, pentru ca acésta să fie frumósă, atrăgétóre, încântátóre și farmecátóre.

Iată ce ne spune, cu privire la acéstă datină fórte răs-

(1) Familia, an. VIII, Pesta 1872. p. 198.

(2) Com de d-lū Rom. Simu. — O fată, care are țite mari, nu e frumósă, ci cu câtū e mai trasă cu atáta e mai frumósă.

(3) Ionénū, op. cit., p. 21

pândită printre Români și V. Alecsandri în «*Legenda Rândunică*:»

O dîină coborîță din zodia ceréscă
Veni să o descânte, s'o legene, s'o créscă,
Să-î dee farmecû dulce, podóbe, scumpe darurî,
S'o apere 'n viéță de-a țilelorû amarurî.
Ea-î puse-o scăldătóre cu apă ne'ncepută,
De plóie neatinsă, de sóre nevêđută,
Și 'n apa încălđită cu lemnû mirositorû
O trestie, unû fagurû și-o flóre de bujorû,
Menindû prin șópte blânde copila să devie
Năltuță, mlădiosă ca trestia verđie,
La graiû ca mierea dulce, la chipû fărmeccătóre,
Și ca bujorulû mândru de ochî atrăgétóre (1).

Datina de-a pune diferite plante, și mai alesû flori mirositóre, în scăldătóre copiilorû, e usitată nu numai la Româniî din Bucovina, ci și la cei din alte țeri. Dovadă desprea acésta avemû nu numai esperința de tóte țilele, ci și o mulțime de doine. Iată una din *Transilvania*:

În cea verde dumbrăviță
Șéde-o dalbă copiliță
Têneră ca și-o mlădiță.
Cățî voinici că o vedea
Toți din gură îi đicea:
— Copiliță, draga mea,
Ian trageți tu cununa
De pe códa ochiului
Mai pe vírvulû capului,
Că tu 'n lume de-î trăi
Mulți voinici îi nebuni.
— Nu-î de vină cununa,
Că-î de vină maica mea,
De ce m'a făcutû așa.

---

(1) Opere complete. Poesii. Vol. III, Bucuresci 1875. Legende, p. 80.

Frunză verde lemnă de bradă,
Că pe mine m'a scaldată
Totă în rosmarină și floră
Să fiă dragă la feciori,
In rosmarină de celă verde
Să fiă dragă cui mă vede (1).

Ba, mamele trebuie să iee foarte bine sēma nu numai la ceea ce pună în scaldătore, ci chiar și la vānuța saă covățica, în care se scaldă copilulă, din ce felă de lemnă e făcută acēsta, precum și la aceea, pe ce timpă se cuvine a se scaldă copilulă.

Dacă e vānuța, trebuie să fie făcută din lemnă de bradă, iar dacă e covățica mai cu sēmă de teiă. Din arină însă nu e bine să se facă nici una nici alta, căci în casulă acesta noă-născutulă copilă, când va fi mare, va petrece mai multă prin străini.

Copilulă trebuie scaldatū totă-deauna înainte de apusulă sōrelui. Dacă se scaldă când apune sōrele saă mai târziū, atunci capetă plānsori și nu pōte de felă dormi (2).

În Tēra-Romānescă credū Romāncele că e bine, și de-aceea și 'ndătinēză, de a scaldă copilulă numai diminēța după rēsăritulă sōrelui și sēra mai nainte de-a apune, ca să nu-i piēră vederile când se va face în vērștă (3).

În timpulă scaldării, dacă copilulă e spurcatū, e bine, după credința Romāncelorū din Transilvania, să se bage în scaldă viorele albe și cōjă de salcă, după ce mai întâi par-tea de-asupra, adecă cea verde, i s'a rasū (4).

Totă pentru spurcatū se mai observă încă și următōrea procedură: i se face în trei Vineri scaldă de lapte mulsū

(1) I. Popă Reteganulă Trandafir. și viorele, p. 89.

(2) Pretutindene în Bucovina.

(3) Ionēnū, op. cit. p. 15.

(4) Com. de d-lū Rom. Simu.

dela trei vaci în trei Vineri de *trei mueri iertate*, adecă bētrâne. Iar nemijlocitū după scaldă se unge cu untură rāncedă de căpētātū. Untura acēsta se pune de-asupra la unū cornū, unde adecă se întâlnescū douē garduri saū ziduri, iar laptele se varsă peste untură (1).

Romāncele din *Bucovina* spală nu numai corpulū copilului, ci și gurița acestuia, anume ca să nu capete *plesne*.

După scāldare mai fie-care romāncă îndătinēză a unge pre copilulū scāldatū cu untū saū și cu altū-felū de unsóre, anume ca să i se mōie ciolanele, și; dacā cum-va e sclintitū, șolditū, saū are unū altū defectū óreși-care corporalū, să-lū pótă din cu bună vreme afla și îndrepta.

Datina acēsta se vede și din următōrea poesie pop. din Bārgăū în Transilvania :

Pân' ce-sū negru, nu-sū țiganū,
Că-sū copilū de moldovanū,
Că m'o unsū mama cu untū
Să fiū tuturorū plăcutū,
Că m'o unsū mama cu zară
Să fiū plăcutū la o țēră (2).

Mai departe adese-orī îndătinēză mamele după scāldare, nu numai a înfășa pre copiii lorū, fie băeți saū copile, în obiectele necesare spre acestū scopū, ci totū-odată a-i și împodobi cu diferite flori.

O doină poporană, care ne amintesce datina acēsta, sună precum urmēză :

Māndră māmuc' am avutū,
Frumosū copilū m'a făcutū,
M'a 'nfășatū cu flori de munte,
Toți gura să mī-o asculte,
Māndrele să mī-o sārute (3).

(1) Com de d-lū Rom. Simu.

(2) I. Popū Reteganulū, Chiuituri, de cari strigă feciorii în jocū. Gherla 1891, p. 99.

(3) Poesii pop. în «Amiculū pop.» an. I. Pesta 1867. p. 264.

Precum după scaldare, așa și după ce l'au înfășat și pus în légănă ca să adormă, fie-care mamă atât din Dacia-traiană cât și din *Macedonia*, iea cu degetele stupidă din gură și-l unge la ochi, îi face cruce de trei ori, dacă e botezat, și-l trage de nas până la 40 de zile, parte, după cum am spus și mai sus, ca să nu se pôtă apropia spiritele cele necurate de dînsul, și parte ca să fie vioi și nasul său să capete o formă frumoasă (1).

Când aruncă scaldătorea afară nu e de ajuns în cotro și unde o aruncă, ci totă-odată și când o aruncă. Așa, după credința Româncelor din *Transilvania* și *Moldova*, nici odată nu e bine de a se arunca scaldătorea afară după ce înserăză sa și chiar în decursul nopții, ci totă-deauna înainte de acésta. De aceea se și dice apoi că copilul nu e bine să se scalde înainte de apunerea sórelui (2).

Tot așa cred și Româncele din unele părți ale *României*. Iată ce ne spune în privința acésta d-lă Ionénú:

«Lăturile, în cari se scaldă un copil, să nu se mai arunce afară, dacă a scăpătat sórele, căci capetă copilul plânsă, suspin și murdărie în cap (3).»

Asemenea nu îndătinéază de-a arunca scaldătorea pe vreună gardă, căci dice o doină poporană din *Transilvania*:

Spune-mi maic' adevărată
Scalda unde mi-ai țipat?

---

(1) Datina și Credința Românilor din Bucovina. — Burada: Obiceiurile la nascerea copiilor, în op. cit., p. 45: «După ce copilul s'a înfășat și s'a pus în *sărmăniță* (légănă) ca să adormă, muma iea cu degetele scupat din gură și-l unge la ochi, îi face cruce de trei ori, de e botezat, și-l trage de nas până la 40 de zile, pentru ca să fie vioi.»

(2) Com. de d-lă Rom. Simu; — «Șeșetorea», edit. Artur Gorovei, an. I. Fălțiceni, 1892, p. 52: «Scaldătorea copiilor nu e bine s'o dai nóptea afară.»

(3) Ionénú, op. cit., p. 17.

Dór în vîrvelū gardului
Să fiū sluga satului
Cătana 'mpëratului? (1)

Altă doină, totū din *Transilvania*, care asemenea ne aminteste despre credința acēsta, sună :

Spune, maic', adevëratū
In ce scaldă m'ai scaldatū:
In scaldă de Joī séră
Ca să 'nconjurū maic' o țeră?
Spune, maic', adevëratū
Unde scalda m'ai țipatū:
Peste unū gardū cu spinī
Ca să fiū totū în străinī?
Spune, maic' adevëratū:
Unde scaldă m'ai țipatū:
Peste unū gardū cu pirlazū
Ca să fiū totū de năcazū
Și cu lacrimi pe obrazū? (2)

Dacă voescū ca copilului să-i mērgă bine, să se ingrașe, atunci Româncele din unele părți ale *Transilvaniei* îndătineză de-a arunca scalda în apropierea unei *cocine* sau *cotețū*, însă și în cazul acesta se iea tare bine sēma ca loculū, unde se aruncă să fie curatū (3).

În alte părți, totū din *Transilvania*, aū datină de-a vërsa apa, în care și-aū scaldatū copiii si cu deosebire copilele, nu numai într'unū locū curatū, ci totū-odată și la *tulpina unū nucū* (4), și acēsta din urmă cu scopū ca tōtă făptura

---

(1) Ioanū Stapa Poesiī pop. din Serpreușiu, comitatulū Aradului, în «Gazeta poporului,» an. IV. Timișōra 1888, No. 19.

(2) Eufrosina Sândianū. «Doine și hore din poporū» în «Șeșetōrea» ed. de Ios. Vulcanū, an. VIII, Oradiā mare, 1882, p. 88.

(3) Com. de d-lū Rom. Simu.

(4) Jarnīk și Bărsēnū, op. cit. p. 332: «Asemenea facū și fetele cu apa, în care s'aū spëlatū. Totū-odată përulū, ce le rēmâne la pëptănatū, ilū viră fetele într'o scorbură de nucū, căci astū-felū credū ele, că vorū avē totū-deauna cōde lungī și frumōse.»

și statura corpului loră să fie frumoasă și atrăgătoare. Dovadă despre acesta avemă, între altele, și următoarele versuri dintr'o doină poporană:

—Eă, lele, de dorulă tĂă,
Nu potă sluji domnu-meă,
Nici s'ascultă pe tată-tĂă!
—Bade, nu te supĂă,
Că đĂă nu e vina mea
Ci-ă vina măicuța mea.
Ea frumoă m'a făcută
Și eă ție ț-am plăcută
Ca piperulă Greciloră,
Ca tĂăia popiloră.
CĂnd măicuța m'a scĂdată
Ea ciupa cĂ m'ă țipată
Totă în umbra nuciloră
Spre chinulă voiniciloră (1).

Totă spre scopulă acesta, adecă ca copilele, cĂnd voră ajunge fete mari, să placă juniloră, îndĂtinĂă și RomĂncele din *Banată* a arunca scĂldĂtoărea, în care-și scaldă copilele cĂnd sunt mici, în *resvorulă viiloră* (2). Iată o doină și din acĂstă țĂra, care ne arată nu numai unde se aruncă scĂldĂtoărea, ci totă-odată și aceea în ce o încĂldescă, adecă într'o olă nouă, ca și RomĂncele din Bucovina, și mai de parte ca și ele îndĂtinĂă a-și scaldă copiii în lapte dulce:

Pe cĂmpulă cu seminică
Ară badea și-ună voinică,
—Bună lucru, bade, la plugă,
Bine tragă boii în jugă.
—Mulțamă, mĂndră drĂgĂstĂă,
Ce scii da vorbă frumoă!

---

(1) Jarnik și BărsĂnă, op. cit. p. 17.

(2) În *resvorulă viiloră*.

—Nu-sù de vină eù, bădiță,
Ci-î de vin-a mea măicuță:
Că mama mea m'a scăldatù
Și scălduș' a lepădatù
In resvorulù vinilorù
Să fiù dragă junilorù.
Nu-sù de vin' eù, bădiță,
Ci-î de vin-a mea măicuță:
M'a scăldatù din ôlă nouă
Ca să fiù dragă și vouë.
Nu-sù de vină eù, bădiță,
Ci-î de vin-a mea măicuță:
M'a scăldatù din ôlă verde
Să fiù dragă cui mă vede.
Nu-sù de vină eù, bădiță,
Ci-î de vin-a mea măicuță:
M'a scăldatù în lapte dulce
Să fiù mândră ca și-o cruce,
Și scălduș'a lepădatù,
De câte ori m'a scăldatù,
In resvorulù vinilorù
Să fiù dragă junilorù (1).

Precum scăldătorea nu e bine de-a se arunca în fie-ce locù, totù așa nu e bine de-a se pune și vănuța saù covățica, în care s'a scăldatù copilulù, ori și unde.

Dacă *tróca* (covățica) de scaldă se pune cu gura în josù ori cătră părete, atunci credù *Româncele din Transilvania* că copilulù móre (2).

În fine vr'ó câte-va cuvinte și asupra pelincelorù, și apoi închiermù capitolulù acesta.

Pelincele unui copilù se spală de regulă în scăldătorea în care s'a scăldatù acela. Nu este însă bine ca ele să se

---

(1) G. Trăilă, în Familia, an. 1866. Pesta p. 393.

(2) Com. de d-lù Rom. Simu.

spele pe dosă, până ce copilul nu va împlini trei ani, *căci i se va întorce și lui anusul pe dosă* (1).

Pelincele său cârpele unui copil să nu se usuce la sora nici la vânt, până nu este botezat, *căci se pârlesce când va umbla prin sora*.

Când se pună cârpele unui copil afară să se usuce, să nu le apuce sfințitul sorelui, *că copilul capătă plâns mult*; dacă însă le apucă afară, să le scuture pe foc, apoi să le aducă în casă (2). Iar dacă le-a adus și voesce să înfeșe copilul, să le afume mai întâi cu *secărică*, căci numai dacă le afumă nu capătă copilul *plânsori* (3).

Dacă pelincele copilului rămân peste noapte afară, se crede că spiritele necurate, despre cari amă amintit deja mai sus, le pocesc. Iar dacă au rămas și, aducându-se după aceea, se întrebunțază, atunci lesne i se poate întâmpla copilului ceea ce i se întâmplă în casul când rămâne singur (4).

În *Banat* se crede asemenea că scutecele nu este bine a se întinde să se usce (svêteze) pe gard, pe prăjini sau pe sfori, ci ele să se pună la svântat pe o rotă de car sau de trăsura, adusă anume spre scopul acesta și pusă în chilie lângă cuptor sau sobă. Când se pună la uscat mama sau moșa trebuie să țină :

«Cum e rota de iute și de ageră, așa să fie și nepoțelul său nepoța mea N. de iute, ageră și îndămânică!»

Făcându-se acesta se crede că copiii, pentru cari s'au uscat în chipul acesta scutecele, voru avé o deosebită agerime și istețime! (5).

(1) Ionénu, op. cit. p. 18.

(2) Ionénu, op. cit. p. 17.

(3) Dat. și cred. Rom. din Bucovina.

(4) Com. de d-lă G. Tomoiagă. — «Ședătorea» edit. Artur Gorovei, an. I. Fălticeni 1892. p. 52: «Scutecele copiilor nu trebuie lăsate noaptea afară.»

(5) Com. de d-lă I. Popovici.

Copilul micu să nu se ștergă la gură cu cârpe dela ședututū lui, căci când se va face mare îi va mirosi gura (1).

Asemenea nu e bine, din ȕiua în care a început copilul a se înfășa și până după botezū, ca pelincele menite pentru dînsul să se întrebuițeze de cei de casă ca *obielle* (sing. obială), fiind că se crede și se ȕice că *acelū copilū nici când nu pōte fi omū însemnatū, cu vaȕă în lume, iar când* ajunge în etate de 2—3 ani începe a-i puȕi din gură, și așa-i pute apoi până ce mōre (2).

În fine mama română din *Bucovina* și *Transilvania*, după ce a scăldatū copilulū, după-ce l'a înfășatū și i-a spelatū pelincele, trebuie numai decăt să se spele și ea în altă apă curată și abia după aceea să-i dee țȕȕă, căci *alt-felū ū curgū urechile* (3).

În *ȕera-Românescă* în scăldătōrea unui copilū nebotezatū mōșa își spală piciōrele, *ca copilulū să umble curēndū în piciōre și să fie iute la mersū* (4).

După ce s'a botezatū copilulū, nu e mai multū nimēruī iertatū să-și spele piciōrele în scăldătōre, căci e pēcatū (5).

---

(1) Ionēnū, op. cit. p. 19.

(2) Com. de d-lū G. Tomoiagă.

(3) Com. de d-lū Rom. Simu.

(4) Ionēnū, op. cit. p. 17.

(5) Credinȕa Romānilorū din Bucovina.

VIII.

SLOBODIREA CASEI.

În cele mai multe părți locuite de Români este datină ca în aceiași zi, în care s'a născut pruncul, să se facă și *slobodirea casei*.

Acésta se face ast-felū:

Preotulū, însciințatū fiindū de cătră unū familiantū alū femeii bolnave, se duce la locuința acesteia, și ajungendū la starea locului face mai întâi *sfințirea cea mică a apei* după rînduiala bisericescă. Apoi, aprindendū o lumină și cădindū tótă casa cu tămâe, începe: *Bine cuvintatū este Dumneșeulū nostru; ... Sfînte Dumneșeule; ... Tatălū nostru; ... Că a ta este împărăția și tropariulū șilei saū alū sfintulū de rîndū*. După acésta, puindū *epitrachilulū* pe capulū nepoței, cetesce rugăciunile prescrise din rugăciunariū (moltivenicū) *pentru grabnica ei însănătoșare și rădicare din patulū durerilorū precum și pentru curățirea de tótă spurcăciunea și întinăciunea trupescă; apoi pentru păzirea ei de tótă tirania diabolulū și de tótă năvalirea dukurilorū celorū nevădute; de neputință, slăbiciune, rîvnă, invidie și deochi;*

iar pruncului nou-născutū ca să fie păzītū și feritū de tōtă fermecătura și rēutatea, de totū vișorulū protivniculū și de duhurile viclene din ȃi și cele din nōpțe, și ca să se pōtă învrednici a se închină bisericeii pămîntescii, care este de Dumneȃeu pregătītă spre preamărire a numelui sēu celui sfintū într'însa.

Nemijlocitū după ce s'au cetitū rugăciunile acestea nepōtei, luândū mōșă, care a rădicatū prunculū, pre acesta în brațe și ingenunchindū cu dînsulū, preotulū îi cetesce și ei rugăciunea de curăȃire.

Dacă, afară de mōșă, au mai statū și alte femei întru ajutorū nepōtei la nascere, atunci preotulū le cetesce și acelora rugăciunea de curăȃire.

Sfirșindū preotulū de cetitū tōte rugăciunile usitate la acēstă ocașiune și făcēndū încheierea, dă nepōtei din apa sfințītă de trei ori de bēutū, stropesce apoi în crucișū atātū casa cātū și pre nepōtă precum și pre toȃi cōi ce se mai află în casă, dândū în același timpū fie-căruia s-ȃa cruce de sărutatū.

Cu acēstă apoi se încheie întrēga rînduială usitată la *Sloboȃirea unei case* (1).

În *Macedonia* asemenea se chēmă preotulū, nu multū după nascere, ca să facă aghiasmă, cu care se stropesce apoi copilulū, lehusa și tōtă casa; apoi mōșă, lehusa și tōte femeile, cari au fostū în casă înainte de sosirea preotulū, se spală pe mîni cu acea aghiasmă (2).

În multe locuri însă nu e datină ca preotulū să facă *Sloboȃirea casei* în acēeași ȃi, în care s'a născutū prunculū,

---

(1) În Bucovina și România veȃi Ionēnū, p. 8. În Banatū și Ungaria, com. de d-l I. Popovicī și El. Popū: «Sloboȃirea casei se faceȃsa : se stropesce casa cu apă sfințītă, și apoi e iertatū ori și cui a întra într'însa.»

(2) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorū în Macedonia, op. cit. p. 40.

ci cu vr'o câte-va țile saū chiar și sēptēmāni mai tārđiū, și anume atunci, cānd nepōta s'a rādicatū din patū și pōte umbla prin casā.

În acele locuri deci, unde se află datina din urmă, îndată ce o femeie a nāscutū, se duce mōșa la preotulū localū cū un vāsciorū, o stecłā de apă curatā, cu unū struțū de busuiocū pusū în gura steclei, ca preotulū să facā rugāciunile apei (1).

Preotulū face *sfințirea micā a apei*, ca și 'n casa nepōtei, apoi cetindū mōșei *rugāciunea curățeniei*, îi dā apă sfințitā ca s'o iee cu sine.

Mōșa, luāndū apa sfințitā și întorcēndu-se la casa nepōtei, îi dā cesteia dintr'însa de trei ori de bēutū și totū de atātea ori o stropesce, apoi o spalā pe māni și pe fațā anume ca *sā fie curatā* și abia după aceea mānāncā și bea, *cāci altū-felū lehuza este spurcatā* (2).

Stropesce după aceea și ea tōtā casa, ca și preotulū, cu o parte din apa sfințitā adusā; cea-laltā parte însă o pāstrēzā, ca să aibā ce pune și 'n scāldātōrea pruncului, și anume cam atāta, cātū i-ar putē ajunge pentru trei, cinci saū nouē scāldātōri. De regulā se pāstrēzā cam atāta, cātū i-ar ajunge de pusū în trei scāldātōri măcarū câte unū micū pāhārelū. Iar apa acēsta se pāstrēzā și se pune în scāldātōrea copilului de aceea, ca acesta să fie feritū de bóle, de diochiū, de fermecātōrii, precum și de multe alte rēutāři.

---

(1) În Bucovina, Romānia, Banatū și Ungaria, com. de d-nii I. Popovici și El. Popū.

(2) În Bucovina și la Ionēnū, op. cit. p. 8—9, și dict. de Mariuca Nistorū, romāncā din comuna Mālini în Moldova: «*Słobodirea casei* se face după nas-cere; se face aghiasmā, cu care se spalā nevasta și mōșa, cea dintāiū, ca să pōtā eși pānā afarā, cea din urmă ca să pōtā merge și în altū locū. La acēstā ocaziune dā nevasta mōșei, pentru că acēsta i-a turnatū aghiasmā pe māni ca să se spele, o pāreche de māneci de mōșā.

Atătŭ femeea, care a născutŭ, câtŭ ŝi mōŝa, care a *radicatŭ* saŭ a *apucatŭ* prunculŭ, sunt, după cum am amintitŭ ŝi mai sus, considerate de poporŭ ca *necurate, întinate, spurcate*. De aceea atătŭ uneia câtŭ ŝi alteia i se cetesce rugăciunea de curăţire ŝi se stropescŭ cu apă sfinţită.

Despre mōŝă, care se 'ncumetă a eŝi din casa nepôtei ŝi a întră în altă casă străină, înainte de ce i s'a cetitŭ rugăciunea de curăţire, se crede ŝi se spune că *spured totŭ satulŭ*. Dreptŭ aceea nici o mōŝă creŝtină, respective română, nu se încumetă de felŭ a merge în altŭ locŭ, înainte de ce i s'a cetitŭ rugăciunea acēsta, dōră numai la preotulŭ, însă ŝi aice anume numai ca să i se cetescă rugăciunea acēsta.

După ce i s'a cetitŭ rugăciunea de curăţire, mōŝa pōte ori ŝi unde să mērgă. Pe câtŭ timpŭ însă se ocupă cu pregătirea mâncării la nepōtă, ŝi voesce să se ducă acasă, nici odată nu e bine a se lăsa să mērgă cu mâna gōlă, ci ori de câte ori s'ar duce e bine ca să i se dee, de nu alta, măcar o bucăţică de pâne saŭ unŭ blidŭ de făină ŝi acēsta din causă ca copilulŭ să nu fie *sărăcaciosŭ*, ci să aibă totŭ-deauna de unde da, să fie avutŭ ŝi îndestulatŭ în viaţa sa, precum s'a îndestulatŭ ŝi mōŝa (1).

Nepôtei însă până la 40 de ăile nu-i este de felŭ iertatŭ să iasă saŭ să însereze peste hotarulŭ gospodărei sale. Iar dacă iese după apusulŭ sōrelui din casă, atunci celŭ puţinŭ să se îmbrobode; nefăcēndŭ acēsta, se crede de obiceiŭ, că spiritele cele rele potŭ să o pocescă, ŝi ori o ameţescŭ, ori o nebunescŭ, ori o schimosescŭ; ba se crede, că o potŭ lua chiar ŝi pe sus ŝi apoi nu se pōte mai multŭ nicăiri afla (2).

Nepōta, care cuteză a umbla fără de rugăciunea de 40

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă ŝi alţi Români din Bucovina.

(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

de zile prin satū saū numai prin vecinī, e privitā de cātrā cele-lalte femei ca o cālcătore de lege, necredincioasă și mare pēcătōsā. Dreptū aceea rarū cine își face de lucru saū vorbesce cu dīnsa (1).

Dupā credința Romānilorū slavisați din *Moravia*, nepōtei asemenea nu-ī este nici cānd încuviințatū să iasā din odaie și din casā în timpulū celorū șese sēptēmāni. Dacă nepōta s'ar încumeta să iasā sub ceriulū liberū, atunci s'ar face vinovatā viitōrei batere de ghiață (Hagelschlag) (2).

În *Ungaria*, femeii care a nāscutū, nu-ī este de felū iertatū pānā la 40 de zile să între în țarinā (hotarū) din aceeași causā, din care nu-ī este iertatū nici celei din *Moravia*.

Asemenea nu-ī este iertatū să mērgā la fântānā și la vale, pentru că, dacă merge, îi rēmāne acolo țīța. Care vrea să mērgā la fântānā și totū-odatā să aibā și țīță, dupā ce a ajunsū să mănānce o bucatā de pāne șeđēndū pe lodbele (disdelele) fântānei (3).

În *Macedonia* lehusa pānā la patru deți de zile nu iese din casā dupā ce a asfințitū sōrele. Cānd se duce pentru prima datā prin ogradā, își acopere pieptulū cu pērulū ca să nu-ī fugā laptele; în Vlaho-Clisura și în alte locuri își pune coșile în gurā (4).

Și precum mōșei și nepōtei, pānā ce nu li se cetescū rugāciunile de curățenie, nu le este încuviințatū a cālcā peste pragulū altei case, așa și orī-cārei femei care are *rīndurile*, consideratā fiindū de poporū asemenea de necuratā, nu-ī este iertatū, o sēptēmānā începēndū din ziua naserii, chiar și'n casulū acela, cānd s'ar fi botezatū copilulū în restim-

---

(1) Com. de d-lū I Berariū, parohū și exarhū.

(2) Enders. op. cit. p. 39

(3) Com. de d-lū El. Popū.

(4) Burada, Obiceiurile la nāscerea copiilorū în Macedonia, op. cit p. 48.

pulū acesta (1), ba după unii chiar și până la șese sеп-
tēmâni (2), a se duce în casa, unde se află vre-o nepôtă,
ca copilulū nou-născutū să nu capete bóla numită *roșată* sau
rofii precum și alte bube rele. Și dacă cu tóte aceste, din
nesciință saū din altă causă óre-și care, o astū-felū de femeie
întră într'o casă, unde e unū copilū nou-născutū, e îndătorită
să spue mamei copilulū poziția sa. Și atunci copilulū nu
capetă *roșată*. Dar dacă tăinuesce adevěrulū, atunci copilulū
de bună sémă mai de vreme saū mai târziū capetă *roșată*.
Și de se întēplă una ca acēsta, atunci mama copilulū se
supēră grozavū de tare asupra femeii, care i-a tăinuitū sta-
rea sa.

Spre a se evita însă o astū-felū de neplăcere, ca să nu
capete copilulū *roșată*, móșa saū, dacă acēsta nu e în casă,
apoi mama copilulū saū și altă femeie întrébă pre femeea
ce a venitū orī de este curată.

Dacă femeea este curată spune, iar de nu atunci se duce
la copilū și prindēndu-lū de picioruțe țice: să fii mai curatū
și mai frumosū de cum sunt eū acum (3).

Totū pentru ca să nu capete copilulū *roșată* unele móșe
anină unū semnū roșū de-asupra ușei în casă, d. e. o bu-
cată de strămătură roșă, o cordea roșă, unū pěrū roșū, etc.
Făcēndū acēsta se crede că copilulū e feritū de orī și ce
rēū (4).

In unele părți din *Transilvania* se face *Slobođirea casei*

---

(1) Dict. de P. L. Leuștēnū.

(2) Com. de d-lū G. Tomoiagă.

(3) Dict. de P. L. Leuștēnū.—In *Transilvania*, serie d-lū B. Iosofū, dacă
vre-o femeie care tocmai atunci este cu rēndurile femeesci cereetēză pe ceea
ce a născutū de curēndū și intrāndū în casă nu țice, uitēndu-se și admirāndū
pe copilū: «eū sunt mai uritā decât tine.» atunci copilulū se umple de bube.—
Totū așa e usitatū și la Romāniū din Ungaria, com. de d-lū Elia Popū.

(4) Com. de d-nii I. Berariū și V. Tocariū.

abia după șese săptămâni, în altele însă, ca și în *Bucovina*, mai nainte și mai ales când e lucrul câmpului. Prin urmare în totu timpul acesta nu-i este permis să iasă și să meargă mai departe, decât curtea (ograda) casei, nici să cósă, sau să arunce ochii spre sóre, căci e păcat. Ba în unele locuri *femea oprită* săptămâna întâia trebuie să stee în pat, în care timp nu se cuvine nici măcar să atingă pământul cu piciorul (1).

Dacă femeia se duce unde-va afară din curte, până nu e slobođită din casă, își pierde țița. Iar dacă o slobođe preotul din casă, când merge întâia óră la fântână, după ce a slobođit-o din casă, trebuie să verse mai întâi apă pe picioare, și apoi să se întórcă cu vasul acasă (2).

Mai departe, când iese nepóta din casă până afară în timpul celor șese săptămâni trebuie să pună peste pruncu sau lângă dînsul în légănă ceva fieru precum: unu cuțitu, unu fórfece, etc.; dacă nu e fieru, măcar o *mătură*; iar la capu să i se pună *Visulă Maicîi Domnului*, că de nu face acésta, vinu *Puternicele* și i-lu schimbă. Asemenea și mama, trebuie să iee la sine vre-o bucățică câtu de mică de fieru anume ca să nu se apropie *lucru slabu* și de dînsa (3).

«Copilul, pe câtu timp nu e botezat, — scrie W. Schmidt, — se păzesc cu cea mai mare grijă ca să nu fie depărtat din casă nici să se pue la pieptul altei femei decât numai la alu mamei sale, pentru că améndoué acestea aduc nenorocire.

«Așșderea copii nebotezați nu se lasă nici când singuri fără ca să li se pue sub perinuță ca scutu o bucățică de fieru sau o mătură contra spiritelor rele sau contra strigelor.

---

(1) Com. de d-lu Rom. Simu.

(2) Com. de d-lu B. Iosofu.

(3) Com. de d-nii Rom. Simu, B. Iosofu și I. Georgescu.

Pentru acésta se împiedică mai cu sémă ca la întórcere spre casă să nu fie într'unú chipú neplăcutú supriusă de cătră unú copilú uriciosú, adecă de cătră unú monstú. Dacă însă se află unulú ca alare atunci să se bată fără cruțare, până ce spiritulú celú rău saú *striga* nu aduce copilulú furatú iarăși înderéptú (1).»

Cătú de lăfiță e credința acésta la Românií din *Transilvania* se póte vedé și din următorulú pasagiú, pre care-lú reproducemú dintr'o poveste íntitulată «*Nu minți*»:

«Nu multú dupá botezulú copilului, când era crăiasa singurá acasă și-și legána copilulú, întrá *zina Iliana* la ea și o íntrebá:

— «Spune-mí dreptú: íntat'ai în casa de cătră răsăritú?

«Ea făcú cu capulú că nu.

— «Nu aí íntatú?

— «Nu!

«Atunci đina íea copilulú din légănú și se face nevėđutá.

«Cu cătú fu bucuria de mare la nascerea pruncului, cu atátú fu acum supėrarea mai mare. Vremea însă le schimbá tóte. Peste unú anú are crăiasa altú copilú, mai frumosú decát celú d'íntáiú.

«Acum bucuria le era nespúsú de mare; ospețe peste ospețe, veselíi peste veselíi, dar odatá, când era iarăși numai crăiasa singurá acasă și-și scálda copilulú, se ívesce *zina Iliana*, pe unde și cum scia ea, și đice crăesei:

— «Fost'ai în casa de cătră răsăritú a palutei mele?

«Crăiasa iar face din capú, că nu a fostú.

«Atunci đina iar se face nevėđutá, ducėndú cu sine și pe acestú copilú.

«Supėrarea acuma nu avea măriginí. Nu se puteau din destulú mira cum și *cine le furá copiiú, unulú din légănú și*

---

(1) Op. cit. p. 26.

altulă din ciupă (scaldă)! Unii curtenii își dau cu socotelă, că crăiasă e în legătură cu necuratul și acela-i fură copiii; alții diceau, și cu deosebire muierile, că mamonul a nenorocito de s'a făcut crăiasă și că ea îi e dătore să-i dea lui rodul pântecelui; alții diceau, că e *strigóie* și-și omorâ ea copiii, orî îi mănâncă (1).»

În unele părți din *Banat* din ziua născerii începându înainte și până la botezul unui prunc, dacă mama acestuia e singură acasă și avându trebă pe afară, e silită a lăsa copilul nebotezat singur în casă, pune la căpătâiul său o bucătică de ori și ce felu de fier, creșându, că în absența ei sau a altei persoane ce l'ar păzi, acea bucătică de fier îl păzesce și feresce, spre a nu se apropia duhul cel rău și necurat de dînsul. Dela timpul botezării înainte însă poate rămâne și singur, căci duhul cel rău nu se apropie mai mult de dînsul, fiind copilul acum dat în scirea Tatălui ceresc și avându pe îngerul său păzitor, care-l păzesce și feresce nu numai de toate relele, ci și de toate spiritele cele necurate (2).

Tot așa cred și Româncele din părțile *Oravițe*. Acestea încă dicu că, câtu timp e copilul nebotezat, nu este bine, ca să se lase singur în odaie, ca nu cum-va necuratul să-l fure; dar dacă s'ar întempla să rămâe singur, este bine să se pună lângă dînsul un obiect de metal, de comun un cuțit (3)

În *Ungaria* femeea, după ce a născut, trebuie tare bine să cote de copil, ca nu cum-va să vie *Păduréna* și să-l schimbe cu alu ei, căci mai alesu când dorme copilul atunci îl poate, Dómne ferî, mai iute fură, și când se scólă află

(1) I. Popu-Reteganul, Povești ardelenesci. Partea V. Brașov 1888, p. 20.

(2) Com. de d-lu I. Popovici.

(3) Aur. Iana, în Familia, an. XXV, p. 483

pe alū *Pădurenii*, care e hidū, peritū, uscatū și pērosū până chiar și pe obrazū. Iar dacă femeea are de mersū până la o vecină după ceva saū numai până afară după vre o trebă óre-și care, atunci trebuie să pue pe pieptulū pruncului, care se află în légănū, mătura dela ușă și fórfecele, căci apoi *Pădurena* nu-lū póte nici cum schimba (1).

În *Moldova* se crede că copilulū micū nu e bine a-lū lăsa singurū în casă, din causă că întră *Necuratulū* în elū; iar dacă se lasă singurū, trebuie să se pună lângă albia lui o mătură ori unū cuțiț (2).

Românii din Bucovina asemenea credū și spunū că înainte de botezū, ba chiar și după acesta până la șese sēptēmāni, nu e bine ca să se lese copilulū singurū în casă fără a i se pune, când e culcatū în covățică saū în légănū, *clescele cele de luatū foculū* saū vātrariulū, ori *mătura* saū alte lucruri de fierū ori de lemnū din casă încrucișū pe légănū, anume ca să nu se póta apropia spiritele cele necurate de dīnsulū.

Intrebuințarea *fierului* ca mijlocū de apērare contra spiritelorū necurate este de origine fórte veche. Ea era usitată și la *Romāni*. Iată ce ne spune în privința acēsta naturalistulū Pliniu (XXXIV, 44):

«Fierulū servesce încă și spre alte mijlōce vindecătore... așa folosesce elū contra vrājitoriilorū stricăciōse atâtū la cei înaintați în vīrstă câtū și la copii, dacă se descrie cu dīnsulū împrejurulū lorū unū cercū saū dacă se pórtă o armă (sabie) în prejurulū lorū, mai departe contra spiritelorū nocturne, dacă cuie scōse de pe mausolee se batū în pragulū ușei...»

---

(1) Com. de d-lū El. Popū.

(2) «Șeđetőrea», an. I. Fălticeni 1892, p. 52. — Idem. p. 19: «Când eși din casă și leși copilulū în albie singurū, să puī lângă elū mătura ori unū cuțiț, ca să nu între Necuratulū în elū.»

Lăsându-se prunculă singură până la șese săptămâni în casă și nepuindă maica sa, chiar și când iese numai până afară sau se repede după ceva la o vecină, nisce *clesce*, *mătură*, *coleșeriū* (melesteū), sau măcară unū simplu bețū în crucișă peste lăgănulă sau covata, în care e așezatū, atunci vinū spiritele cele necurate la dînsulă, și ce felū de spiritū rău vine mai întăi la dînsulă, așa lucrăză și cu prunculă de rău, adecă unulă e în starea să-lă *muțescă*, altulă să-lă *calicescă*, alū treilea să-lă *schimosescă*, alū patrulea să-lă *strîmbe*, alū cincilea sa-lă *chiorescă*, alū șeselea să-lă *usuce*, alū șeptelea să-lă *nebunescă*, și multe bóle și neputințe potū să-ī causeze.

Mai departe spunū și credū Româniī din Bucovina că până la șese săptămâni și mai alesū până după botezū nu e nici de cum bine de-a scóte copilulă afară după apusulă sórelui, căci și în casulă acesta încă póte să i se întemple vre-o nenorocire (1).

Totū din acéstă causă, până nu iese femeea din casă la șese săptămâni, nu e bine să usce cârpele copiluluiă afară (2).

Aceeași datină și credință se află și la Româncele din *Macedonia*.

Iată ce ne spune în privința acéstă d-lū Burada:

«Nici odată prunculă nu se lasă singură în odaie; de se întemplă ca muma să mérgă măcar până în odaia de alătură, atunci ea pune lângă elū o mătură, care ține locū de o persónă, căci altmintrelea se crede că vine *strigoiiulă* îndată și-lă schimbă, vedēndu-lă singură, sau ilū face *vampirū* (li-liacū).

«Asemenea și hainele copiluluiă nu se lasă în ogradă după ce a sfințitū sórele, decăt numai după ce a împlinitū

---

(1) Com. de d-lū G. Tomoiagă.

(2) Com. de d-lū Rom. Simu.

unū anū. Se crede că *Zinele*, cari sunt foarte iubitoare de copii mici, aducă bolă în hainele lorū ca să-ī ıee apoi cu ele (1).»

La *Slobođirea femeii din casă* moșele din *Transilvania* îndătină de-a pune copilului aiū și grău la fașă pentru *deochiū*; iar când ese femeea din casă afară, se crede că nu e bine să se ducă nicăiri de acasă, ca să nu se facă copilulū ulițarnicū (2).

În *Moldova* există credința, că pe unde umblă o nepotă fără molifta de 40 de ȓile, *pe acolo arde pământulū*. De aceea, de cum a născutū și până după 40 de ȓile, nu e bine să mērgă la fântână nicī la vite, că e mare pēcatū. Iar trei ȓile, după ce începe a eși afară, trebuie să ıea cociorva în mână, pentru *diochiū*, *ciasū rēū* și alte rele, ca să nu se lipescă de dīnsa (3).

În *Țera-Romānescă* se crede din contră că, dacā o femeie *leuză* se uită pe vre-o câmpie cu erbă verde, *se va usca acea erbă*. Mai departe se ȓiee, ca și 'n *Moldova*, că nu e bine ca o femeie leuză să se ducă la vre-unū puțū saū fântână să ıea apă, căci luāndū va seca acelu puțū saū fântână (4).

Totū în *Țera-Romānescă* există credința, că nu e bine ca o leuză să se vadă cu alta 40 de ȓile, căci dacā se vēdū le vorū muri prunciī.

Când din întēmplare se vēdū douē leuze mai nainte de a se ımplini 40 de ȓile, facū schimbū între dīnsele cu ace, și anume: ceea ce are băiatū dă acū cu gămălie, iar ceea ce are fată, unulū cu urechī, și pōrtă acestū schimbū până ce

---

(1) Obiceiurile la nascerea copiilorū în Macedonia, în op. cit. p. 44, 45.

(2) Com. de d-lū Rom. Simu.

(3) Dict. de Măriucă Nistorū Mălini.

(4) Ionēnū, op. cit. p. 9.

se împlinesc 40 de zile. Acésta se face ca să nu le móră pruncii (1).

În *Macedonia* asemenea nu este iertat ă ca o lehusă să vėdă pre altă lehusă înainte de 40 de zile dela nascere. Dacă se întemplă una ca acéstă, lehusele schimbă între ele câte o pâne, pe care după 40 de zile și le dau iarăși îndėrėptu (2).

O femeie, cât ă timp ă este leuză, de câte ori iese afară, dacă nu i s'au cetit ă rugăciunile de curățenie, e bine ca să iese cu dinsa o mătură și un ă cușit ă, ca să se apere contra duhurilor rele, căci *ingerul ă nu se p ăte apropia de dinsa s'o apere, fiind ă spurcată* (3).

Femeea, de care nu se atinge bărbat ă în cele șese sėptemăni de leuzie, când iese la biserică se țice că *«se duce ăia cu mielul ă în gură»*, iar dacă este atinsă *«se duce c ățeaua cu c ățelul ă în gură»* (4).

Ca și la Romăni ă din *Dacia-traiană*, tot ă așa și la cei din *Macedonia*, muma r ămăne 40 de zile în casă până la bine-cuvintarea bisericeii sub cuvint ă că este *necurată*. Foc ă nu se împrumută la vecini din casa, unde este l ăuză, în aceste 40 de zile; în acea casă nu se c ăntă, nu se j ăcă în timpul ă l ăuziei; și un ă străin ă ce ar ă intra n ăoțtea în casă, este îndătorat ă să p ășescă peste un ă t ăciune de foc ă ce se aduce înadins ă în tipsie (5).

Dacă o femeie a *perdut ă* copilul ă, atunci preotul ă nu se duce de fel ă la dinsa acasă ca să facă *sloboțirea casei*, nu sfinșesce apă, nici nu cetesce rugăciunile, ce se cetesc ă unei femeii care a născut ă prunc ă vi ă; ci femeea respectivă merge

(1) Ion ăn ă, op. cit. p. 10.

(2) Burada, Obiceirile la nascera copiilor ă în Macedonia, în op. cit. p. 46.

(3) Ion ăn ă, op. cit. p. 14.

(4) Ion ăn ă, op. cit. p. 15.

(5) Bolintin ăn ă, Căl ătorii la Romăni ă din Macedonia, Bucuresci 1863, p. 89.

singură la dînsul de-î cetesce, și anume numai o singură rugăciune *pentru iertarea păcatelor, pentru însănătoșare, pentru ferirea de totu meșteșugul diavolului și pentru curățirea de totă spurcăciunea.*

În fine, aici e locul de-a aminti încă și aceea, că mōșa trebuie să caute ca femeea, care a născut, până a treia ȃi dela nascere, să nască numai decăt și *locul* său *casa*, în care s'a aflat copilul, căci numai de la nascerea acestuia atărnă sănătatea bolnavei.

Când femeea bolnavă nu pōte până a treia ȃi să nască locul, atunci, ca să nu i se întēple vre-unu rēu, mōșa o aburesce cu ovēsū, cu coji de cēpă, și o lēgă cu ovēsū fiertū la mijlocū (1).

---

(1) Dict. de Mariuca Ursaca din Dorna.

IX.

R O D I N I I.

După *slobođirea casei* și *însemnarea pruncului* său, unde este acésta îndătinatū de-a se face nemijlocitū după nascere, apoi nu multū după ce a adusū mōșa apă sfințită dela preotulū și a stropitū cu dinsa pre nepótă și casa, lășindu-se scirea prin satū, că cutare femee a născutū, începū a veni una câte una vecinele și prietenele, dar mai cu sémă femeile, ce sunt mai de aprópe înrudite, precum: surorile, cumnatele, cuscrele, nănașele, cumetrele, finele, precum și alte femeī cunoscute, la casa nepótei, ca s'o vadă, să-i ureze și să-i aducă fie-care, după voință și putere, câte unulū său și mai multe daruri, numai să nu vie cu mâna gólă.

Darurile, cari se aducū la acéstă ocașiune și cari în Bucovina se numescū *rodinī* sing. *rodinū*, în Moldova *rodine* (1), în Transilvania *poconū* (2) și *ploconū* (3), iar în Banatū *cin-*

---

(1) A. Lambrior, «Conv. lit.» an. IX, p. 2, — Com. de mai multe Romānce din comuna Mălinī.

(2) Com. de d-lū I. Georgescu.

(3) Com. de d-lū Rom. Simu.

stă și crăvaiă (1), constau în prima linie din diferite bucate gustose, precum: *zamă de găină, găini fripte, plăcinte, vèrzări, scoverze* (lipii, clătite), *chiroște* sau *colțunași, gălusce, plachii, dumatică cu vin, chisaliță din vin, grâu cu miere*; din fructă: *brânză cu smântână* sau *samachișă, unt, ouă, lapte, carne, puț de găină, găini*; din pâne: *pâne, bulci* sau *jemne, turte dulci, făină de grâu sau de păpușoiu*; din fructe: *smochine, strofide, mere, pere, pome, povirlă, pómă de vie, nucă, țaguri de miere sau zahăr* etc. și în fine: *pânză, ștergare* de îmbrobodit, *scutece*, precum și multe alte lucruri trebuincóse mai alesă pentru copilulă nou-născută.

Totă la acéstă ocasiune unele mai aducă încă și câte ună șipă de rachiă fiertă cu miere sau cu zahăr și o bucățică de sare. Vină însă nu aduce nici una, pentru că acesta, turburându liniștea din năuntru a omului, lesne ar puté să strice nepótei (2), și acésta pentru oră ce în lume nu ar voi să i se întempe.

Rodiniă sau mai bine dișă *aducerea rodinilor*, care se exprimă prin *a se duce* și *a merge în rodini* sau *în rodine*, duréză în cele mai multe părți din diua în care s'a născută copilulă și până după botezulă acestuia. După ce se botéză, nime nu mai merge în rodini.

În totă restimpulă dela nascere și până la boteză nu e mai nici o singură di, în care să nu vie una sau mai multe femeă în rodini.

Totă odată e de însemnată încă și aceea, că Românele îndătinéză a merge în rodini nu numai la acelea, cu cari sunt înnemurite, ci și la cele străine, și avutele nu numai la celea de séma lor, ci și la celea mai sërmană, numai Române să fie.

---

(1) Com. de d-lă I. Popovici.

(2) În Bucovina și Transilvania, com. de Rom. Simu.

În casulū din urmă, într'unū satū cu ómenī bunī și dar-nicī, adese-orī copiii unū omū nevoiașū aū de tóte; astū-felū că cu ocasiunea căpătării unū nou frățiorū saū sorióre tră-escū, cum ȃice Românulū, ca și în sīnulū lui Dumneȃeū, ne maī sciindū prin vr'o 3—7 ȃile ce e fómea.

După ce aū sositū la starea locului, pune fie-care femee rodinulū adusū lângă nepótă și anume saū lângă capulū ace-
steia, saū la piciórele patului, și atingēndu-o cu mână ȃice :

— Dumneȃeū să te rădice! . . . Dumneȃeū să te'ntă-
rēscă! . . . Dumneȃeū să-ȃi dee braȃe pline! . . .

Saū așa:

Bine v'amū găsitū!

Intr'unū ȃiasū bunū cu norocū!

Și totū bine să vē fie

De-acum și până 'n vecie.

Dar cu ce vē lăudaȃi:

Cu fete orī cu feciori?

Să vē trăiască odrasla

Intru mulȃi anī fericiȃi.

S'ajungeȃi s'o botezaȃi

Și s'o cununaȃi! (1)

Apoi, întorcēndu-se spre copilū și dorindu-i și acestuia
crescere ușóră, viaȃă îndelungată, sănătate, minte și norocū,
stupesce asupra lui ȃicēndū: «*să nu-ȃi fie de diochiū* »

Móșa saū și altă femee, care stă deobște lângă nepótă,
primesce darurile aduse și, după ce le pune într'unū locū
anumitū, scóte dintr'unū dulapū saū de pe unū blidariū unū
șipū cu rachiū și cinstesce pre fie-care femee care a venitū
în rodinī câte c'unū paharū saū douē de rachiū, dāndu-i în
același timpū și ceva de gustare.

Dacă nepóta e sērmană și nu e 'n stare să primēscă pre

(1) Com. de d-lū V. Turturēnū, preotū.

femea ce i-a adusă daruri cu' ceva dela sine, atunci mōșă o primesce și cinstesce cu cele ce i-a adusă ea.

Femea, primindă paharul în mână, trebuie numai decât să-l cinstescă de bine, căci numai așa pōte fi copilul *curat*, pe când din contră copilul devine *mucos* pentru tōtă viața sa. Ună stropă însă totuși trebuie lă-lă lese pe fundă, ca să aibă ce arunca jos, căci așa e bine! (1)

Cele mai multe femei, după ună pahară două de cinste și mai cu sēmă dacă vină una câte una pe rëndă, luându-și rămasă bună, se ducă pe acasă.

Dacă din întēmplare s'au adunat mai multe femei deodată, atunci, mai alesă în *Moldova*, după ce a uratū fie-care la vremea sosirei sale sănătate nepōtei și veacū lungū cu norocū copilului, se pună la *cinste și totū* îndesândă paharele de rachiū îndulcitū cu miere își deșchidū din vorbă în vorbă tōtă inima. Ieău mai întâi prilejū de vorbă delanisce stative (resboiū) ce zacū în casă, sau dela nisce ghemme, ce staū pe cōrdă, ori dela o furcă ce stă zăhăită pe hornū de când gazda este bolnavă, și apoi grăesce fie-care de pânzele și gospodăria sa, în vreme ce paharele se totū umplu și se deșertă, și sănētățile mergū după obiceiū. Cărma tōtă a acestei mici ceremonii o are viitōrea nănașă, cumătra lehuzei, care de obiceiū este nuna cea mare. Câte prietenii nu se lēgă și se întărescū cu asemenea prilejuri!

Dar vremea întărđie și bărbații aū să vină dela mōră, dela pădure, din tārğū sau dela cāmpū; una mai grijilie le vestesce acēsta și atunci se deschide vorba despre apriga purtare și chiar nāsālnicia bărbaților. Fie care țice câte ceva despre alū sēu: pe când unele își spunū năcazurile și viața chinuită, altele se plāngū, că de când s'au măritatū, bărbatulū nici măcarū le-a pomenitū că-i sunt negri ochii;

---

(1) Datina Romānilorū din Crasna și Calafindesci.

iar altele mai ascunse la inimă, cu tótă puterea rachiului, răspundă oftându: «bărbații ca bărbații, și mai bine și mai rău, așa-î la gospodărie!»

Negurile serei începă a se vërșa și femeile se rădică și, luându-și diua bună dela lehoză, dau *somnă copilului* și iesă mai întrebându odată: *pe cândă botezulă?* (1)

În *Transilvania*, cum a născută nevasta în pace, némurile și vecinele mergă de o feliicită, dar, ca și cele din Bucovina și Moldova, nu mergă cu mâna golă, nu facă visită ca dómnele, pe $\frac{1}{4}$ de oră, ci o caută totă mereu, adesea se întâlnescă câte 2—4 de-odată în casa noiei mame. Una îi aduce ună puiuță friptă, alta nisce plăcintuțe numai cu lapte și cu ouă frămîntate, alta o lécă de bătură bună îndulecită cu miere de stupă ori cu zăhară, alta tăiței de găină și așa mai departe, dar nimeni nu vine la ea cu mâna golă.

Care cum vine își descopere cu vorbe prietenescă bucuria, că a scăpată Dumneđu în pace pre noua mamă de durerile naserii.

Și aceste visite țină în *Transilvania* șese săptămâni, în care timpă adecă mama română nu-î iertată să iasă din casă (2).

În *Banată* din contră este datină că *baba*, adecă móșa, după ce a rădicată copilulă și a căutată cu cea mai mare luare de sémă de nepótă ca aceștea să nu i se întemple nimică, și după ce i-a adusă *molița*, adecă apă sfințită dela preotulă, se duce la dînsa acasă ca să-î aducă și ceva de mâncare și de bătură, precum : pogace albă, supă bună, friptură, și aluatură gătite cu bună gustă, apoi póme, mere pere, struguri și o sticlă de *rachiú* de prune.

Aducerea acestoră mâncări și bătură, numite *cînste* sau

---

(1) A. Lambrior, în op. cit. p. 2—3.

(2) «Gazeta Transilvaniei» an. LIV. Brașovă 1891. No. 32 în «Foiletonă».

crđvaiă, se face în Banatŭ de două orî pe ęi în cele trei zile după nascere (1).

În fine, totŭ cam astŭ-felŭ de daruri ducŭ nepŕteî după nascere ŝi Româncele din *Ungaria* (2), precum ŝi cele din *Macedonia*.

«A doua ęi după nascere, — scrie d-lŭ T. T. Burada, cu privire la Româniî din Macedonia, — rudele începŭ a vizitã pre leuzã; nimeni nu întrã sã o vadã, cu mâna golã, i se duce ca darŭ *simitã* sau gogŕse cu untŭ-de-lemnŭ numite *tigãni*, pilafŭ, vinŭ roŝiŭ într'o sticlã acoperitã cu unŭ testimelŭ coloratŭ, ŝi altele de ale mãncãriî, pentru ca le-husa sã aibã multŭ lapte, cãci nu se aflã ca o mamã sã-ŝi dea copilulŭ la doicã sã-lŭ alãpteze; simita se pune pe perna lehusei ęicẽndu-i: «*aistu puřinŭ lucru ti laptele a nãic-lui*» (3) = acestŭ puřinŭ lucru pentru laptele micuțului. Dacă noulŭ-nãscutŭ e bãiatŭ, i se mai ęice: «*s'banãzã, s'gione mare, nunta ŝ'liu macam, curuna ŝ'liu bãșãm*» = sã trã-escã, sã fie mare, voinicŭ, sã mãncãmŭ la nuntã, sã-i sãrutãmŭ cununia; iar de este fatã se ęice: «*s'banãzã pãrinții, s'banãzã ŝi nuna cu tihie, ŝi la feciorŭ s'řinim*» (4) = sã trãiascã pãrinții, sã trãiascã ŝi nașa cu norocŭ, ŝi la bãiatŭ sã venimŭ! (5)

În scurtŭ ęisŭ *Rodinî* sunt pretutindene usitați.

Afarã de cele înșirate pãnã aici trebuie sã mai amintimŭ încã ŝi aceea cã femeile bẽtrãne din *Macedonia*, cãnd intrã în casa lehusei, îndãtinãzã ca sã-i spunã încetișorŭ: «*mașa-*

(1) Com de d-lŭ I. Popovič.

(2) Com. de d-lŭ Aurelŭ Chintoanŭ.

(3) ñ = gn italieneŝe.

(4) Punemŭ ř grecesŭ pentru a reproduce cu fidelitate sunetulŭ particularŭ macedonãnŭ, care nu pŕte fi reprodușŭ cu o literã romãnã.

(5) Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 42—43.

la», apoi tare: «*ghine că dește Dumneđeũ că făceși cu ușurétã*» = bine că dește Dumneđeũ că făcuși cu ușurință!

Când cei ce au venitũ ca sã vadã pre lehusã se retragũ pe la casele lorũ, lehusa nu le dã mâna nici le dice dupã obiceiũ: *închinãciunĩ a casã saũ ursea cu sãnětate* (poftimũ cu sãnětate), ci tace, acẽsta ca sã nu se ducã laptẽle cu cei ce au venitũ s'o vadã (1).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorũ, in op. cit. p. 40—41.

X.

L Á P T A R E A.

Românele de pretutindene, după câtu sciü eü până acuma, nu îndătinéză a da copiilorü nou-născuți îndată după nascere de suptü, ci abia a treia saü a patra ñi, adecă până după trecerea *Ursitorilorü*, când le-a venitü laptele, căci adevse ori se întemplă că celorü mai multe mame nu le vine laptele până după a treia ñi și anume după ce le-a scäl-datü móşa. Până atunci copiii se nutrescü cu lapte de vacă rãritü cu puțină apă și îndulcitü cu zahãrü.

Unele móşe din *Bucovina* daü pruncului nou-născutü întâia óră să sugă printr'o petecuță curată *lapte acru*, anume ca să fie iute, sprintenü, să nu fie desmierdatü și gingașü la mâncare, să-i priescă ori și ce felü de bucate, și abia după aceea prindü a-i da lapte dulce. Totü așa facü mai pe urmă și mamele, cari aü puținü lapte. Acelea ieaü zahãrü saü franzolă muiată în lapte dulce și, puind'o într'o petecuță curată, o daü copilului de suptü.

A treia ñi, când copilulü póte să fie *aplecatü*, se cade că mă-sa să-i dee mai întâi țîța de suptü, iar nu altă fe-

mee, ca în viața lui să nu atârne de la bucdura altuia (1). Atunci, înfășindă mōșa copilulū câtū se pōte de curatū și așezându-i-lū la pieptū, mama scurge mai întâi laptele celū rēū din țife, se spală apoi cu aghiasmă, și abia după aceea îi dă să sugă (2).

În același timpū însă trebuie tare bine să iee sēma ca de astă dată dându-i de suptū să nu-lū ție pe mâna stângă, nici să nu-lū lăpteze din țifa stângă, căci tōtă viața lui va fi apoi *stângaciū*; ci să-lū ție pe mâna dréptă și să-i dea de suptū din țifa dréptă, căci în casulū acesta îi va fi îndă-mână a lucra tōte lucrurile cu mâna dréptă, iar nu cu stânga, ceea ce causéză o mare neplăcere și disgustū persónelorū, carī vinū în atingere cu unū omū stângaciū, care tōte trebile le împlinesce totū numai cu mâna stângă (3).

Dacă însă nici până a treia și nu i-a sositū mamei laptele, și fiindū temere ca nu cum-va să se bolnăvescă copilulū, atunci mōșa chēmă pre o femeie cu copilū micū din apropiere și mai cu sēmă pre una, care e înrudită cu mama saū tatălū copilulū, ca aceea să-i dee de suptū. Femeea respectivă însă trebuie să fie mai nainte de tōte *curatā*, apoi harnică și cu minte (4), și când iea copilulū în brațe spre a-i da să sugă să-lū pue pe mâna dréptă și să-i dee de suptū din țifa dréptă din aceeași causă, care s'a amintitū mai sus (5).

Aducēndu-se o femeie ca să lăpteze copilulū micū, tatălū acestuia, mōșa, saū cine este, caută s'o hrănescă și s'o cin-

---

(1) Ionēnū, op. cit. p. 9, și com. de d-lū I. Popovici.

(2) În Bucovina și Moldova, com. de mai multe Romānce din comuna Mălini.

(3) Com. de d-lū Ionică alū lui Iordachi Isacū, proprietarū în Mahala, și I. Popovici, învățătorū în Opațița.

(4) Com. de d-lū G. Tomoiagă.

(5) Com. de d-ni Ionică alū lui Iordachi Isacū și I. Popovici.

stéscă cum se cuvine, ca copilul să se sature de grabă și să nu umble după mâncare (1).

Femeile, cari alăptéză copiii și li se umflă vre o țiță, din care causă simtū durere, ے bine să se ducă la latrină și să le stórcă în ea ځicéndū: «*La ce ai poftitū, aici găsesci,*» căci îi va trece; sau să caute prin sare pisată nouă perī și să-i pună în apă și să-i bea (2).

Se întémpă nu o dată că la unele femei le vine cu multū mai de grabă laptele decât la altele. In casulū acesta, neputéndū copilulū sugē totū laptele câtū se stringe, fiindū prea slabū spre acésta, nu numai că *li se bolohănescū țițele*, ci de multe orī capetă și *friguri de lapte*. Decī móșa, sciindū prea bine că *frigurile de lapte* sunt fórte periculóse, nu aștéptă până ce vorū învechi, ci caută din bună vreme ca să le depărteze.

Intre multe alte mijlóce, ce le întrebuintéză móșa spre depărtarea frigurilorū acestora, e și următorulū descântecū:

Iea unū ou, ilū sparge la capulū celū mai grosū, în care scuipă bolnava, și tăindū din fie-care unghie atátū dela mână câtū și dela degetele peciórelorū, pune câte unū dărabelū în elū.

Iea apoi unū *ițū* părăsitū mēsuratū după mărimea bolnavei, ilū face *motchița* (3) și-lū pune peste spărtura de ou.

Apoi luândū unū firū de mătură cu care mestecândū în ou ځice:

«Cum se mătură gunoiulū din casă, așa să se măture florile, tremurile, frigurile dela N.»

După tóte acestea, luândū oulū, ilū duce la o *proptă* de gardū și îngropându lū ځice:

---

(1) Sevastos, Călătorii, p. 46.

(2) Ionénū, op. cit. p. 23.

(3) L'adună pe degete.

Când din ăstă ou puiu va mai învia,
După cloșă o plecă.
Și cloșă oră plecă,
Și demâncare le-o dă
Și puii oră mână,
Cu picioră oră umblă,
Cu ochii oră vedé,
Cu aripi oră sbură,
Atunci să mai vină frigurile,
Fiorile,
Tremurile
Dela (cutare).

Ițulă îl duce și-lă pune unde se despartă drumurile, și
dice:

Cum se despartă drumurile,
Așa să se despartă de N. fiorile,
Tremurile
Și toate frigurile! (1)

Maî departe e de amintitū încă și aceea că, după cre-
dința poporului, e bine ca în cea dintâi Duminecă dela
nascerea unui copilū, să-i dea mă-sa țîță pe pragulū ușei, ca
să nu capete arțagū la plânsū (2).

Iar în cele șese săptămâni dintâiū nu e bine să ședă cine-
va, maî alesū bărbatū, pe patulū în care e copilulū și pe
așternutulū mamei sale, căci dacă șede, femeii i se umflă țîțele
și i se iea laptele (3).

Din contră, când vine o femeie ce are încă copilū micū în
casă, trebuie numai decăt să mulgă țîță pe copilulū de casă

---

(1) Aurelū Iana. «Din credințele la naseri», în «Familia» an. XXV. Oradia-
mare 1889, No. 51, p. 604.

(2) Ionénu, op. cit. p. 16.

(3) Com. de d-nii Rom. Simu, și B. Iosofū.

saŭ pe așternutulŭ nepótei, ceea ce în semnáză că-i lasă lapte (1).

În timpulŭ câtŭ unŭ copilŭ suga, femeea ce-lŭ alăptéză, *să nu bea apă*, căci iea copilulŭ vântŭ în nasŭ (2).

Iar dacă-i dă țîță cu mânila pline de aluatŭ, capetă frasă (3).

Când unei femeii, care alăptéză vre-unŭ copilŭ, îi vine țîță și curge singură, se crede că copilulŭ ce alăptéză doresce țîța și trebuie să-i dea (4).

Dacă unei femeii până la trei zile nu-i vine țîță, *este semnŭ că nu-i va trài prunculŭ* (5).

Dacă unei femeii, din nebagare de sémă cu apa ce-a beut'o, i s'a întâmplatŭ să bea și vre-unŭ pěrŭ, atunci capetă morbulŭ numitŭ *astuparea țîței* (6).

În *Macedonia* prima alăptare se face după ce aŭ trecutŭ 24 de óre, și se potrivește ca să fie odată cu răsăritulŭ sórelui, punându-se atunci pe capulŭ lehusei o sită și înăuntru o pâne, pentru ca să aibă multŭ lapte; câte odată se trece gurguiulŭ printr'o verigă, lăsându astŭ-felŭ să sugă prunculŭ, apoi se rupe o bucățică din pânea ce a fostŭ pe capulŭ lehusei și muind'o în vinŭ, i-o dă să o mănânce.

Din odaia lehusei, după asfințitulŭ sórelui, nu se scóte nici lumínare aprinsă, nici cărbuni aprinși și nici vr'unŭ altŭ obiectŭ, căci se crede că dacă s'ar face astŭ-felŭ, acésta ar atrage după sine pèrderea lăptelui lehusei (7).

---

(1) Com. de d-nii Rom. Simu, și B. Iosofŭ: Dacă pe cea ce a născutŭ o cercetéză în timpulŭ acela câtŭ stă în casă (40 zile) altă muiere, ce încă lăptéză unŭ pruncŭ, și dacă acésta nu mulge lapte pe așternutulŭ născutei de curéndŭ, îi duce țîța la acésta, ce a cercetat'o.

(2) Ionénu, op. cit. p. 15.

(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(4) Ionénu, op. cit. p. 24.

(5) Ionénu, op. cit. p. 8.

(6) Com. de d-lŭ Elia Popŭ.

(7) Burada, Obiceiuri'e la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 43.

În *Bucovina* din contră există credința, că până ce nu se botéză copilul nou-născut, nu e bine de a se da nici unŭ lucru din casă; de aceea, ca nou-născutul, trăind, să se fie de casă. Dacă se dă ceva din casă, atunci copilul respectiv tótă vieța lui e numai óspe acasă, numai pe drumuri și prin sat trăesce (1).

Mai departe este datină la Români din Macedonia să se păzescă ca nu cum-va perdelele de la ferești să fie rădicate, pentru ca lehuza să nu vadă lumină la vr'o altă casă, căci atunci îi fuge laptele.

Asemenea nu se lasă lehuza singură în casă până ce nu se botéză copilul, nici nu póte nimene intra la dînsa după ce s'a culcat. Iar înainte de culcare se acoperă oglinzile cu prosópe, apoi se afumă cu tămâe și se închid uşile; acesta se face până la 40 de zile dela nascerea pruncului.

Lehusa nici odată nu dă cu mâna sa vr'unŭ obiectŭ său parale, căci se crede că-și dă laptele (2).

În *Ţera-Românescă* femeile, ce nu au lapte, ieaŭ pásatŭ cu sĕmință de mărarŭ și ferbĕndu-le, beaŭ zama ce iese dintr'insele; sau ieaŭ mazere cu rădĕcini de pătrunjelŭ și rosmarinŭ și flóre de nucşóră, facŭ ciorbă dintr'insele, și în tótă vremea o mănâncă nelipsitŭ, pe lângă altele ce mai au gustŭ (3).

În fine, credŭ Români din unele părți ale *Bucovinei* că dacă unŭ copilŭ móre îndată după nascere, fără de a gusta fița mâne-sa (mă-sii), acela numai dacă i s'a rostitŭ formula botezului se face ingerŭ (4).

De se întĕmplă să fugă laptete dela lehuza, atunci se toc-

---

(1) Com. de d-lŭ Ionică alŭ lui Iordachi Isacŭ.

(2) Burada, Obiceiurile la nascere, op. cit. p. 43.

(3) Lupaşcu, op. cit. p. 62.

(4) Com. de d-lŭ Ionică alŭ lui Iordachi Isacŭ.

mesce unŭ omŭ, ca să iea turta ce a fostŭ lăcută pentru *cașmete* (ursite), s'o înmóie în apă curgétóre saŭ într'o fântână, și după aceea s'o dea lehusei s'o mănânce, pentru ca să-i vie laptele(1).

Româncele din *Transilvania* din contră, dacă își perdŭ laptele, facŭ o gaură în loculŭ acela unde a născutŭ, varsă puțină apă într'insa, și apoi bëndŭ cu o țevă apă din gaura aceea, credŭ că capătă iarăși laptele înděrěptŭ.

Mai departe, dacă o femeie își perde laptele, este datină totŭ în *Transilvania*, că iea o fălie de pâne se duce și se pune din jos de roșile morii, ține pânea acolo unde stropește róta învêrtindu-se și apoi, mănâcândŭ acea fălie de pâne, crede că capătă iarăși laptele la locŭ (2).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 46.

(2) Com. de d-lŭ B. Iosofŭ.

XI.

U R S I T Ó R E L E .

Ursitórele, numite altmintrelea și *Ursite*, iar la Români din *Macedonia*, *mire*, *albe*, *hărăsite* și *cașmete*, sunt trei *fete* saū mai bine ȃisū trei *ȃine* (1), cari, după credinȃa unora, vinū, ca să croească *ursita* copilului noū-născutū (2), totū-deauna în sēptēmāna în care s'a născutū unū copilū, în noȃtile fāră de soȃū, adecă: a treia (3), a cincea și a șēptea

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorū în Macedonia, în op. cit. p. 44: «Aceste *trei mire*, numite și *albele* saū *hărăsitele* saū și *cașmetele* (ursitele), se crede că sunt trei fete mari saū neveste îmbrăcate în albū, cari staū prin grădină saū pe sub strēșina casei, iar nōptea se primbă și prin ogradă; de aceea este obiceiulū că, dacā cine-va iese nōptea din casă, să se ducă prin ogradă, trebuie numai decāt să tușescă și să-și facă cruce, ȃicēndū vre-o rugăciune, *Tatălū nostru* saū *Sfinte Dumneȃeule*, acēsta pentru ca să audă cele *trei mire* și să se ferescă, ca nu cum-va să fie cālcate în piciorē, ceea ce ar fi mare pēcatū.»

(2) Wlislöcki, op. cit. p. 9: «În aceste șēse sēptēmāni a *opta nōpte* după nascere e de mare însemnătate pentru tōtă familia, pentru că în acēstă nōpte vinū cele trei *Ursite* în casă și hotărescū sōrtea noū-născutului.»

(3) Frāncu, op. cit. p. 148. — Ionēnu, op. cit. p. 15. — Laurianū și Masimū, Dict. limb. rom. II, 543. — I. Slavici, Die Romānen in Ungarn, Siebenbürgen

nópte (1); după a altora însă în cele trei nopți dintâi după nascere (2), și cu deosebire în cea dintâiu (3); și iarăși după a altora abia într'a opta nópte.

Mai nainte însă de a porni, a veni și a croi sórtea se slătuescú asupra *urselei* copilului. Cea mai bătrână întréba pre cele-lalte: ce sórte să-î croescă? Cele două mai tinere răspundú să-î croescă bine. Ea însă ursescse după cum a fostú mulțămită sau nu, adecă bine sau răú, đicéndú: «*să aibă traiulú meu din (cutare) đí și somnulú meu din (cutare) nópte.*» Cele-lalte două, sciindú prea bine că în aceea đí și nópte ea n'a fostú mulțămită, o rógă să fie milósă (4).

După ce s'au înțelesú în privința *Urselei*, se pornescú tustrele la casa unde se află copilulú nou-născutú ca să-î ursescă.

În timpurile vechi, pe când ómenii erau mai buní, mai drepti și mai priincioși, și nu așa de răi, invidioși și pécătoși ca în điuva de astăđi, se đice că mulți le vedeau când vinú și le auđiau cum ursescú, cu deosebire însă móșele, carí priveghiau pre copiii nou-născuți precum și pre mamele acestora (5).

În timpurile de față însă nu se mai arată nici nu mai spunú niméruí nimicú, pentru că móșele precum și alte per-

---

und der Bukovina, Viena 1881. p. 167. — «Téra nouă», an. III. p. 445: «Dar veni điuva *Ursitorilorú*, adecă la trei đile după nascere, la mieđulú nopții venirá să dea hotărire de ceea ce are să pățescă copilulú, când o să ajungă omú.»

(1) Fráncu op. cit., p. 148.

(2) «Téra nouă», an. II. Bucuresci 1886. p. 250. — Bolintinénu, Călétorii în Macedonia, p. 89: «Ca și țéranii noștri din Principate, Románii Macedoní au *Ursitorile*. Trei đile dela nascere, credú că trei femeí spirite vinú în casa unde s'a născutú prunculú și ținú sfatú la căpétaiulú légánului despre a lui ursită.»

(3) Șeđetőrea, redact. de Ios. Vulcanú, an. II. p. 26.

(4) Fráncu, op. cit. p. 148.

(5) Com. de d-lú I. Georgescu. — «Téra nouă», an. III. p. 444: «Pe când lumea bună era și ursítórele le auđia.»

sóne din timpurile trecute cari le vëdură și le auđiră, aű destăinuitű tóte secretele lorű, și de aceea acum se ferescű de urechile lumii și cu atătű mai multű de ochii sėi. Afarű de acėsta nici nu e bine ca omulű sű-și scie înainte *ursita* sa, cűci atunci, dupű cum spune unű cűntecű din Bucovina:

De-ar sci omulű ce-arű pűți,
De 'nainte s'ar feri,

saű:

De-ar sci omulű ce-ar pűți,
Nici din casű n'ar eși.

Și de-órece în timpulű de faűă nime nu scie nici nu vede, cűnd sosescű *ursitórele*, pentru cű ele vinű de regulű pe la mieđulű noptii, cűnd toți cei din casű dormű, și anume cűtű se póte de încetișorű și vorbescű șoptindű (1); de-aceea, dupű credinűa Roműnilorű din unele pűrți ale *Țereț-Roműnesci*, e bine, cűnd unű copilű se nasce și cűnd se presupune cű aparű ursitórele la ferėstrű sű se ținű ușile și ferestrele deschise, și sű fie cea mai mare liniște în timpulű facerii (2).

Asemenea e bine ca optű đile dela nascerea unui copilű pűrinții lui sű fie totű veselű, iar nu triști, cűci dacű sunt triști, se'ntristėzű și ursitórele, și cum vorű fi ele în acele optű đile, așa va fi apoi și copilulű în viėűă (3).

Maű departe fiindű ursitórele adese ori fórte tonatice și supėraciówe, Roműncele cautű din cu bunű vreme tóte chipurile și mijlócele cum le-arű putė mai bine intra în voe,

---

(1) Com. de d-lű G. Tomoiagű.

(2) Ionėnu, op. cit. p. 8.

(3) Ionėnu, op. cit. p. 11. — Negoescu, Credinűe pop. publ. în «Lumina pentru toți», an. III. Bucuresci 1888. p. 473: «Nu este bine ca pűrinții copilulű, în cele dintűi optű đile sű fie triști, pentru cű scűrbescű Uristórele și, cum vorű fi ele atunci, așa va fi și noulű-nűscutű.»

ca să ursescă nou-născutului copilul o viață îndelungată, bună, senină, liniștită și fericită.

Așa în unele părți ale *Transilvaniei* nemijlocit după ce a început femeia a se trudi de nascere, mōșa pune pe masă un cotul de pânză nouă, fină și curată, iar pe pânză un blid plin cu fărină cernută de grâu; apoi, sare, pâne, un caerul de lână și un deceriu. Tote obiectele acestea trebuie să rămăe trei zile și trei nopți pe masă. Când se mplinesc trei zile dela nascere se vede pe fărină urma ursitoarelor. Dacă în restimpul acestor trei zile, cât umblă ursitoarele, nu află acest dar, se supără și ursesc ca nou-născutul copil să n'aibă nimic în viața sa (1).

În alte părți totu din *Transilvania* se pun asemenea pe masă, care e frumos și curat așternută, trei talgere cu grâu fiert, trei pahare cu apă și trei cu unt-de-lemn, iar într'o scăfiță o sumă anumită de bani, anume ca prin acesta să le despue bine. Apa, după credința poporului, însemneză viață, iar untul de lemn, avuție. Și acum, pe când membrii familiei, stându într'o anumită depărtare de masă, murmură unele rugăciuni, pe atunci mōșa, cum se apropie miezul nopții, prinde a lauda bunătatea și puterea ursitoarelor printr'un cântec, care se numesce «*Cântecul ursitelor*» (2).

În *Banat* în sēra a treia după nascere, când, după credința Românilor din această țēră, vinu *ursitorile* ca să ursescă sortea pruncului nou-născut, pune mōșa la capul copilului o *pogace* făcută din făină de grâu curat, iar deasupra pe *pogace* trei cruceră (3), apoi o oglindă, un pieptene și

(1) Com de d-lu Rom. Simu.

(2) Slavici, op. cit. p. 167.— Wlilocki, op. cit. p. 9—10.

(3) Dacă pune numai un singur cruceriu, atunci *ursitorile* încep a se sfădi, alu cărei din ele să fie cruceriu, și așa sfădindu-se ursesc copilului viață rea. Însă dacă sunt 3 cr. atunci fie-care ursitoare își ia cruceriu sēu și îndestulându-se cu acesta ursesc copilului bine.

o lingură cu untură; anume ca, viindū ursitorile, să aibă fie-care câte unū cruceriū de cheltuielă, apoi ce mânca, în ce se căuta și cu ce se pieptăna. Totū atunci mai pune ea de-
asupra pogacei încă și o păreche de *brăcirî* nouă.

Adoua ȃi de diminéță mōșa încinge cu brăcirile pre nepōtă, iar pogacea, untura și cruceriū îi duce și-i dă porcarului satului său altui păstorū sătescū ce trece pe stradă și mână vitele la pășune, și anume: pogacea ca s'ō mănânce, cu untura să se ungă pe capū, iar pre cei trei cruceri să-și cumpere ceva (1).

În alte părți totū din *Banatū* mōșa pregătesce în spre séra a treia după nascere o cină, numită *cina* sau *cinișóra ursitorilorū*, în următorulū chipū:

Îea cam pe timpulū când e sórele la chindie, o *sînie* (2), și o acopere cu o bucată de pânză curată și ne mai purtată. Împrejurulū sîniei pune nisce *brăcirî noi*, iar la mijloculū ei unū *blidașelū* curatū, în care tōrnă de 3 ori câte 3 mână de făină de grăū cernută prin o sită désă; de-asupra făinei pune o lingură nouă cu sare și alta cu untū și unū paharū nou și curatū cu apă de isvorū neincepută, adecă din care n'a bēutū nime. Prinde apoi 3 lumini de céră de tórtele blidașelului, iar împrejurulū lui pune totū felulū de cereale precum: grăū, cucuruzū, pasule, etc.

După ce a pregătitū tóte acestea, măsură statulū pruncului nou-născutū cu trei fire de mătasă roșie pre cari le înfășură apoi împrejurulū paharului cu apă de pe sînie.

Fiindū astū-felū sînia — masa — preparată o pune la capulū nepótei și a nou-născutului său nepoțelū, aprinde cele trei lumini de céră de pe tórtele blidașelului, face de trei ori cruce și apoi se rōgă mai de multe ori cătră Dumneđeū

---

(1) Com. de d-lū Iocanū Popovici, învățătorū.

(2) *Sînie* se numese o masă rotundă de lemnū cam de unū metru în diametru de mare și făcută de strugarū.

și cătră precurata fecióră Maria ca să trimită ursitorile, dicëndü:

Dómne, Dumneđeule !
Trimite ursitorile,
Să vină tóte voióse,
Voióse și bucuróse,
La sînie să gustéscă
Lui N. bine se 'mpărțéscă (1)
N. puținelü să muncéscă
Și multü bine să trăéscă ! etc.

După rostirea cuvintelorü acestora lasă sînia să stee peste nópte acolo, unde a pus'o dimpreună cu tóte cele ce le-aü așezatü pe dînsa, iar părinții nou-născutului dimpreună cu móșa grijescü ca să vadă ce vorü visa.

Mâne ți, după revérsatulü zorilorü, vine móșa cu trei fetițe de vîrstă până la șépte ani, cărora le împărțesce tóte lucrurile de pe sînie, orî numai unele máncări copilăresci, precum: mere, pere, nucî, etc. ; iar cele-lalte, luându-le și ducéndu-le la sine acasă, le mánăncă ea cu casnicii sëi (2).

În unele părți din *Moldova* și *Țéra-Románéscă* trei țiile după nascerea unui copilü se întinde asemenea în camera, unde se află acesta, o masă mare încărcată cu mánăcare, spre a îndupleca ursitórele, cari vinü atunci nóptea și cari, după credința poporului, aü nevoe să mánănce, ca să-î urseze bine (3).

În alte părți, și mai alesü din *Țéra-Románéscă*, a treia ți după nascerea unui copilü, séra, se pune în casa, unde elü dórme, pâne, sare, vinü și bani, căci în acea séră vinü

---

(1) În unele părți din Banatü se întrebuintézá verb. *a împărți* în locü de *a ursi*.

(2) Com. de d-lü Ios. Olariü, învățătorü.

(3) Bolintinéü, op. cit. p. 89. — «Țéra Nouă,» an. II. p. 250.

ursitórele copilului să-l urseze și să găsească ele de bcutú, de mâncatú și bani de cheltuială (1).

La Româniî din *Munții apusenî* ai Transilvaniei, adecá la *Moși*, lucrulú celú dintâiú este, dupá nascerea unui copilú, să-i dea o linguriță cu unsóre de ursú ca să pótá resista influenței ursitórelorú (2).

În *Macedonia* este datiná ca a treia și dupá nascere să se facá *masá mare*, și se procedéză la unú faptú, care se crede că are mare înfrurire asupra viitorului noulú născutú : se pune adecá unú báiátú saú o fatá ca de 12 ani, ai cărui părinți tráescú, ca să fráminte o turtá micuță, făcutá din aluatú nedospitú, care se cóce în vatra casei în cenușá. Acea turtá se pune apoi sub perna pruncului și se păstréză 40 de zile. Dacă este báiátú, se mai pune o pungá cu bani, o armá, o carte, cálimari, hártie și o paná, și alte obiecte dupá profesiunea ce părinții dorescú să îmbráțișeze ; dacá este fatá i se pune acú, degetarú, fórfecei și altele.

În nóptea ce urméză se culcá toți mai de vreme și se închidú ușile, cari nu se deschidú cu nici unú prețú orí cui ar veni din afará, cáci se crede că *în cea nópte aú să viná cele trei mire să scrie noroculú și sórtea pruncului*.

De aici este credința la poporulú românú din Macedonia, că omulú nu trebuie să se scârbéscá despre orí ce nenorocire i s'ar întempla, cáci orí-ce ar fi făcutú ca să se evite cea ce i s'a întemplatú, ar fi fostú cu neputință, cáci *așa i-a fostú scrisú să pátésca*.

De se întemplá ca la casa omului să fie câni, atunci în

---

(1) Ionénu, op. cit. p. 15. — Laurianú și Massimú, Dict. II, 543. «*Ursitorile* vinú în acea și nóptea, și de aceea pentru acea nópte, se pune la capulú pruncului o masá cu cele mai simple mâncári : páne, sare, vinú, etc. din cari să mánce ursitorile și să fie bine dispuse pentru pruncú.»

(2) Fráncu, op. cit. p. 147.

nóptea aceea, se trimită pe la némuri său prietenī ca nu cum-va lătrându, să se sparie *cașmetele* și să fugă (1).

În fine, *Românii* din *Bucovina* credă și spună că venindă ursitórele și neaflându lumină în casa, unde se află copilulă nou-născută, atunci se mânie, și-ī *ursescă* o sórte rea. Din contră, aflându lumina, îi *ursescă* o sórte bună. Dreptă aceea, fie-care móșă precaută, cum prinde a se îngână điaa cu nóptea, aprinde o lumină și o pune pe masă ca să ardă tótă nóptea (2).

Sosindă acuma ursitórele, spună o sémă de Români, că intră fórté încetă pe feréstră saă pe ușa casei în care se află copilulă nou-născută, se ducă până la légănulă aceluia. se pună la capétaiulă lui și acolo apoi stăndă îi țesă viitorulă (3). Dela acéstă credință se vede că vine apoi și dă-tina Româniloră din unele părți ale *Țerei-Românesce* de a ținé, când se nasce ună copilă, ușile și ferestrele casei deschise, ca să aibă pe unde întra ursitórele (4).

Cei mai mulți inși însă credă și spună că ele, după ce aă sosită, se postéză la feréstra casei, unde se află copilulă (5), și stăndă acolo începă mai întâi și întâi a-ī tórce firulă vieței, și anume cea mai mare, adecă *Ursitóreă* ținéndă o furcă în mână pune firulă și învirte fusulă; cea mijlocie, adică *Sórtea*, îlă tórce din caerulă prinsă la furca ce o ține *Ursitóreă* în brăă, și-lă învirtesce pe fusă; iar cea mai mică,

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiiloră în Macedonia, în op. cit. p. 43—44.

(2) Com. de d-lă G. Tomoiagă.

(3) Frâncu, op. cit. p. 147. — Bolintinénu, op. cit. p. 89.

(4) Ionénu, op. cit. p. 8: «Când ună copilă se nasce, apară ursitorile la feréstră, de-aceea se țină ușile și ferestrele deschise și cea mai mare liniște în timpulă facerii.»

(5) «Șeđetőrea», ed. de Ios. Vulcană, an. II. p. 26. — I. St. Negoescu: «Credințe», în «Lumina pentru toți», an. III. Bucuresci 1888, p. 473. — «Familia», an. XIX, p. 302.

adecă *Mórtea*, ținându în mână unŭ fórfece pintre tăișurile căruia trebuie să trecă firulŭ, când voesce, atunci strînge fórfecele la olaltă și taie firulŭ (1).

După ce i-aŭ torsŭ firulŭ vieșei, dacă copilulŭ s'a născutŭ într'unŭ *ciasŭ bunŭ*, prindŭ a cântă cu unŭ versŭ fórte frumosŭ, voiosŭ și plăcutŭ și a-î sorși de bine; iar dacă s'a născutŭ într'unŭ *ciasŭ răŭ*, nu numai că prindŭ a dauli și a cântă cu unŭ viersŭ fórte duiosŭ și tristŭ, ci totŭ-odată a-î și sorși de răŭ (2); apoi începŭ pe rîndŭ: una a-î da minte și norocŭ, alta frumuseșe saŭ uriciune, a treia bogășie saŭ sărăcie, glorie saŭ *robie*, mai pe scurtŭ a sorși sórtea noulŭ-născutŭ, spunêndŭ din firŭ în pèrŭ tóte celea ce aŭ să i se întêple, și când va muri, de ce felŭ de mórte are să móră.

De aici apoi, dela acéstă credinșă, se vede că vine și datina móșelorŭ din unele părți ale *Transilvaniei* de a nu privi la feréstră, când se nasce vre-unŭ copilŭ, temêndu-se ca nu cum-va să vie *ursitórele* și prin acéstă, fiindŭ-că nu le este iertatŭ să le vadă, să le supere (3).

Ce se atinge în specialŭ de *ursita* lorŭ, trebuie să notămŭ aici că ea, fie 'n bine fie 'n răŭ, fie orî și cum va fi aceea, după-ce aŭ rostit-o odată și aŭ scris'o într'o carte, numită «*Carta Sorșii*» (4), nu numai că trebuie să se împlinêscă, ci ea rămâne vecinică, neschimbată, nimene în lume, afară de uniculŭ Dumneșeu, care e mai mare și mai puternicŭ decât dînsele, de s'ar pune luntre și punte și de ar întrebuișta orî și ce ar voi, nu e în stare să prefacă ceea ce aŭ ursitŭ ele odată; orî să-lŭ scape din pericolulŭ

(1) «Familia», an. XIX, p. 312.

(2) «Familia», an. XIX, p. 302. 313, an. XX, p. 586.

(3) «Familia», an. XIX, p. 302.

(4) I. Popŭ Reteganulŭ, Povești, Partea IV, p. 50. — Credinșa Românilorŭ din Bucovina.

său mórtea care i-aŭ predestinat'o (1). Unŭ singurŭ mijlocŭ prin care s'ar schimba *ursita* unui omŭ, e numai acela : dacă auđindu-le ce aŭ ursitŭ, s'ar ruga nemijlocitŭ după acésta și anume până ce n'aŭ apucatŭ a i-o scrie în *Cartea Sorții*, să-i croéscă altă ursită mai bună. Dacă însă aŭ apucatŭ acuma a o scrie, atunci e în zadarŭ (2).

Unŭ copilŭ, la căpătâiulŭ căruia ursitórele nu s'aŭ pututŭ înțelege, va avé o viață sbuciumată în bine și în rău (3).

Credința în *ursitóre*, în nemărginita lorŭ putere de a croi după voință sórtea fie-căruŭ omŭ și nestrămutabila lorŭ hotărire, nu numai că e fórte răspândită și adâncŭ înrădăcinată în sînulŭ poporului românŭ, ci ea este totŭ-odată și fórte veche, de óre-ce, după cum ne vomŭ încredința din șirele următóre, Româniŭ aŭ moștenit'o dela străbuniŭ lorŭ, dela vechii *Romaniŭ*.

Romaniŭ aveaŭ, ca și Româniŭ de ađi, trei đine de nascere pre cari le numeaŭ în genere *Parcae*, dela verb. *pario-partus* a nasce, iar în specie pre una *Parca*, dela actulŭ nascerii, pre a doua *Nona* și pre a treia *Decuma*, dela lunile a noua și a đecea, în cari se nascŭ ómenii. Mai pe urmă însă, voidŭ a le asimilá *Moerelorŭ* (*Μοῖρα*) grecesci (4), elimináră pre *Parca* și adaoseră lângă *Nona* și *Decuma* pe *Morta* ca đină a morșii, pentru că în nascere se cuprinde și *Mórtea*.

Aparițiunea și lucrativitatea acestorŭ *trei surorŭ torcétóre* saŭ *ursitóre* se citéză de cătră poeșii și sculptura romană

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu. — «Șeđetóre», ed. de I. Vulcanŭ, an. II, p. 27.

(2) Com. de d-lŭ Antonŭ Georgiu, din Transilvania.

(3) Frâncu, op. cit. p. 148.

(4) *Grecii cei vechi* credeaŭ că într'o peșteră intunecósă nu departe de tribunalulŭ suteranŭ se aflaŭ *trei đine de sórte*, pre cari le numiaŭ ei cu unŭ nume colectivŭ *Μοῖρα*, iar în deosebii pre cea dintâi *Κλωθῶ* (*klotho* = torcétóre), pre a doua *Λαχῆσις* (*Lachesis* = hotărítóre de sórte) și pe a treia *Ἄτροπος* (*Atropos* = neindepártóre dela hotărirea sa.)

cu puține abateri întocmai după modelul mitologiei grecesci. Precum *Moerele* grecesci, așa și *Parcele*, ca dîne de sörte, vină la celü născutü și-ı anunță sörtea, întâia și a doua hotărîndu-ı bine, iar a treia de regulă o mörte cürëndă, spunēndu-ı tot-odată din ce are să fie aceea (1).

Pe lângă *Parcae* Romaniı mai aveaü încă și o altă specie de dîne de nascere anume *Fata Scribunda*, cari dela împēratulü Augustü încöce s'au recunoscutü a fi identice cu *Parcele* și cari se invocaü în dıua din urmă a sēptemānei ca să hotărască sörtea pruncului (2).

Fata Scribunda veniaü cāntāndü și scriaü sörtea nou-născutului într'o carte saü pe o tablă, unde sunt scrise sorșile tuturorü ómenilorü, și ce a fostü odată scrisü a fostü *fatum*, dısä divină (3).

Astü-felü credeaü Greciı și Romaniı!

Deci din cele reproduse pānă aici rezultă că *ursitöarele romāne*, atätü în privința numărului cätü și aparițiunii și ursirii lorü, corespundü întrü töte cu *Moerile* grecesci și cu *Parcele* și *Fata Scribunda* ale Romanilorü.

Se nasce acum întrebarea: de ce le numescü *Romāniı ursitöre* saü *ursite*, și nu *Moere* saü *Parce*, cum le numiaü Greciı și Romaniı?

Atätü Greciı cätü și Romaniı credeaü că *Moerele* saü *Parcele* nu numai că *torcü firulü vieșei omenesci*, din care causă s'au numitü ele apoi atätü de uniı cätü și de alții *torcētöre*, *surorü torcētöre* (4), ci totü-odată că ele ilü și urđiaü (5).

---

(1) Preller, Römische Myth. II. Bd. Berlin 1883, p. 193. — Marienescu, Cultulü pāgānü și creștinü. I. Bucuresci 1884, p. 309.

(2) La Greci *Moerele* veniaü a șēptea dı să hotărască sörtea. După Tertulianü (de an. c. 39) in dıua din urmă a sēptemānei, ceea ce corespunde cu a șēptea dı, iarä Preller (Röm. Myth. II, 210) le invöcă a noua dı.

(3) Marienescu, Cultulü pāgānü, p. 310.

(4) Preller, Gr. Myth, I, 434. — Idem, Röm. Myth. II, 193.

(5) Senec. Apocol. At Lachesis plena orditur manu et Neroni multos annos de suo donat.

A *urđi* însă vine dela verb. lat. *ordior*, *orsus* (*orditus*) *sum*.

Deci dela verb. *ordior* s'au formatu pe de o parte în limba română cuvintele: a *urđi*, *urđire*, *urđitū-ă*, *urđoie* sau *urđoia* și *urđitoră*, *urđitoare* și *urđelă*; iar pe de altă parte și anume dela sup. *orsus* verb. a *ursi* și *preursi* = a predestina, *ursitoare* și *ursite* = ținetele ce predestinează, ce soțesc, *ursitu* dim. *ursitelu* fem. *ursita* = persoanele predestinate a se însoți între olaltă, și *ursitori* și *ursitoare* = persoanele, respective vrăjitorii și vrăjitoarele, cari *facu pe ursita* (1).

Prin urmare credința în *Ursitoare* și în *ursirea* sau predestinarea lor nu pôte fi de altă origine, fără numai romană.

Afară de acésta ne mai potu servi ca dovadă despre originea lor romană, — pe lângă ținetele *așa mi-a fostu ursita*, *așa mi-a fostu sôrtea*, *așa mi-î sôrtea*, *așa mi-a cântatū Ursita când m'am născutū*, — încă și acestea: *așa mi-a fostu partea*, *așa mi-a fostu împărțitū*, ceea ce însemnează atâta câtu: *așa mi-a fostu ursita* sau *sôrta*, *așa mi-a fostu ursitu* sau *sortitū*; apoi: *asta mi-a fostu partea*, adecă: *asta mi-a fostu ursita*, *asta mi-a fostu menită de Ursitoare* ca să-mi fie soție, ceea ce ne aduce aminte de *Parcele* romane, căci din aceeași rădăcina, din care se trage cuv. *Parca*, se trage și cuv. *pars* = parte = sôrte.

În fine, ca dovadă despre originea romană a *Ursitoarelor*, ne mai potu servi încă și cuvintele fôrte întrebuintate de poporul român, precum: *asta mi-î scrisa*, *așa mi-î scrisa*, *așa mi-a fostu scrisū*, *așa stă scrisū în slovele ursitoare*, apoi: *așa mi-î data*, *așa mi-a fostu datū să fie*, *ce să facū dacă nu mi-a fostu datū altmîntrelea?* etc. ne aducă aminte de *Fata Scribunda* și de *fatum* alu Romanilor.

(1) De aici vine apoi că unii, bună oră ca Cihac, Dict. I, au scrisū și pre ținetele din cestiuane cu *z* și nu cu *s*, *urđitoare* = (țină) în locu de *ursitoare* (asemenea țină), ceea ce însă nu e corectū.

XII.

B O T E Z U L Ū.

Dacă prunculă nou-născută e de o constituție sănătăsă, părinții săi în genere nu-lă botéză de grabă, ci-lă lasă până a opta đi, unii chiar și mai târđiă, adecă până ce se însănătoșeză și rădică nepóta; iar dacă e de o constituție slabă, bolnăviciósă, atunci caută ca să-lă boteze câtă mai de grabă, ca nu cum-va să móră nebotezată.

În genere însă caută, ca fie-care prunculă să se boteze câtă se pôte mai de grabă, ca să nu crească ca *păgână* (1).

Românii slavisași din *Moravia* credă și spună că copilulă, care nu se botéză timpă mai îndelungată, vă avé ochi mari, și asta de dorulă botezului (2).

---

(1) Românii din unele părți ale Transilvaniei, după cum ne scriă d-nii R. Simu și B. Iosofă, credă că copiii nebotezați, ca păgâni, crescă cu multă mai repede decât cei încreștinași. În comitatulă Solnocă-Doboca, după cum mi-a scrisă Aurelă Chintoană, stud. gimn., dacă copilulă nu e slabă îlă țină 2—3 đile, iar alții îlă țină până într'o đi de sərbătóre și apoi îlă botéză cu solemnitate.—În *Macedonia*, copilulă se botéză de ordinară la a șeptea đi, potrivindu-se ca să fie în đi de Duminecă, când pe la cei mai cu dare de mână se face atunci și masă mare. Veđi Burada, Obiceirile la nascerea copiiloră, în op. cit., p. 46.

(2) Enders, op. cit., p. 39.

Mai înainte însă de ce vom trata despre datinele și credințele române usitate la *Botez*, vom vorbi puțin despre *nași* sau *nănași*, adică despre persoanele cari țin prunci la botez și fără de cari nici un prunc sănătos nu poate să se ncreștineze.

Obiceiul de a cere dela aceia, cari se botéză câte un *naș* sau *nănaș*, care să garanteze pentru buna credință și vieță a lor, este foarte vechiu și ajunge până la timpurile apostolice. Unii vedă în persoana apostolului Andrei pre întâiul *naș*, basându-se pe cuvintele s-tului evangelist Ioan, I, 40—42:

«Unul din cei doi, cari aușiseră de Ioan și-i urmaseră, era Andrei, fratele lui Simon Petru. Acesta a aflat întâi pe Simon, fratele său, și a șis: «noi am aflat pe Mesia, adică pe Christos. *Și l'a adus la Isus.*»

Incotenzabilă însă este, că instituțiunea *nașilor* este cel puțin tot așa de veche ca și botezul copiilor mici. Este evident că copiii mici nu puteau să vie singuri și să céră botezarea lor, prin urmare sau trebuia să remăe nebotezați, sau trebuia să fie cine-va, care să-i aducă la botez și să céră pentru ei harul sacramental (1), care să-i ție în brațele sale în timpul botezului (2), și care, după cufundarea lor în apă, să-i rădice și să-i priméscă (3).

Afară de acésta, cel ce se boteză, trebuia să depună mărturisirea credinței sale și să renunțe la diavolul și la operele lui și la cultul lui și la totă pompa lui. Acésta mărturisire și renunțare era imposibil să o facă copiii; era deci necesar ca să fie cine-va, care să mărturiséscă și să răspundă în numele

---

(1) Offere ad baptismum, ad percipiendam spiritualem gratiam.

(2) Gestare manibus, tenere in baptismo, super fontem in ulnis tenere.

(3) Suscipere a fonte, a sacramento baptismale; ex sacro fonte; de baptismo, de sacro fonte filios spiritualiter suscipere; elevare de sacro fonte.

copilului și să făgăduescă în locul lui, căci altă-țelă ar fi fostă trebuință să schimbe orânduiala botezului păzită la botezarea copiilor. Dar biserica, admițându ca la botez să răspundă nașul în locul copilului, n'a avut în vedere numai ca să păstreze tipul său formele obicinuite ale celebrării acestui sacrament, ci a căutat delă început a satisface și o altă trebuință superiőră și mai profundă. Biserica consideră ca o dătorie a ei a boteza numai pre acei copii, despre cari se putea crede că, rămânându în viață și crescându, voru avé o educațiune creștină și voru împlini promisiunile date la botez; de aceea ea dar considera representațiunea copilului la botez prin naș ca unū felū de garanție din partea acestuia; ea privia pre aceia, cari dau răspunsurile în numele copilului (*responsores*) ca răsponsabili și garanți (*sponsores, fidejussores*).

Cine aducea unū copilū la botez, cine cerea botezul pentru unū copil și-lū representa la celebrarea sacramentului cu mărturisirea și cu răspunsurile, lua prin acésta asupra și o grea răspundere și îndătorire înaintea lui Dumnezeu, a bisericei și a copilului. Elū garanta pentru viitorea instrucțiune a copilului în învățăturile creștine și pentru educațiunea sa creștină. Ceea ce elū a mărturisit și făgăduit în numele copilului conține o promisiune din partea sa proprie, adecă făgăduința că elū va îngriji întru câtū stă în puterile omenesci ca renunțarea la diavolū și mărturisirea credinței să devie în viitorū o adevărată faptă a copilului.

Din cele șise urméză dar, că instituțiunea nașilor era o necesitate din momentul ce admitea și trebuia să admită botezul copiilor.

Dar noi găsimū nași nu numai la copii, ci și la adulți sau ómenī crescuți. Trebuie dar mai înainte de tóte să facemū deosebire între nași de copii și nași de ómenī mari.

Nașii de copii. La începutu figurau ca nași ai copiiloru de obiceiū *părinții lorū trupesci*, și într'adeverū ei puteau să împlinescă mai ușorū dătorile ce incumbă nașulu. Căci cine ar puté îngriji sau stăruī mai multū pentru educațiunea creștină a copilulu decât părintele seū?

Cu tóte acestea încă de timpuriū s'a născutū și în fine a predominatū opiniunea că nu este permisū părințiloru trupesci a fi totū-odată și părinți duhovnicesci, adecă nași. Motivele acesteī escluderī parū a fi fostū următoarele:

1) Că părinții trupesci n'au totū-deauna cultura cerută, ca să pótă da copiilorū instrucțiunea și educațiunea creștină, după cum doria biserica.

2) Că, în casulū încetării din vieță a părințiloru, copilulū să nu rămână fără nici unū protectorū, care să îngrijescă pentru educațiunea lui.

3) Din momentulū ce părinții creștini deja ca părinți trupesci sunt dători a îngriji pentru educațiunea copiilorū lorū, așa că din nașie nu se nasce pentru ei o nouă îndătorire, din contră însă se póte întêmplă ca ei să negligeze împlinirea dătoriei lorū, era fórte prudentū a separă pe părintele trupescū de părintele sufletescū (nașulū) și prin acésta a dobândi o garanție mai întinsă pentru crescerea creștină a copilulu. Totū-odată prin acéstă separațiune se arată și mai clarū deosebirea între educațiunea trupescă și educațiunea spirituală, precum și valórea mai mare a acesteia din urmă.

4) În fine, se póte că, fiindū-că nașii erau considerați și ca *marturi* pentru botezarea copilulu, s'a cređutū necesarū a nu admite pre părintele trupescū ca nașū, spre a nu fi bănuită mărturia sa.

Nașii aveaū îndatorirea, după cum s'a đisū mai sus, a anunța și a aduce pre copii la botezū, a dă în numele lorū

cuvintele răspunsuri la celebrarea sacramentului, și ca nisce garanți ce sunt să îngrijescă pentru viitoră viață spirituală a finilor lor, sprijinindu-i cu sfaturi bune ca să împlinescă făgăduințele date lui Dumnezeu la botez.

Augustin punea nașilor îndătorirea a se gândi că, încheind pentru finii lor legătura cu Dumnezeu, s'au sacrificat și pre sine însuși lui Dumnezeu, și de aceea sunt dători, nu numai a îndemna pre finii lor cu vorbe, ci să le fie chiar prin propria lor viață esemplu de o viață sântă și plăcută lui Dumnezeu. Dela fericitul Augustin avem și un lung discurs adresat către nași. — «Vă sfătuesc — le dice el între altele — ca de câte ori vine solemnitatea Pascilor, toți bărbații și toate femeile, cari ați rădicat copii din botez, să cunoscă că ei s'au pus pe sine garanți pentru ei la Dumnezeu și că de-aceea trebuie să aibă pentru ei solitudine de o adevărată dragoste și să-i sfătuesc a păzi castitatea, a conserva virginitatea până la căsătorie, a reține limba lor de ori-ce blăstem și perjur, a nu scoate din buza lor cântece rușinoase și necurate, a nu fi mândri nici ambițioși, a nu avea în inima lor mânie sau ură, a nu se ocupa cu prediceri, a nu atârna nici odată nici șie-și nici altora talismane și alte lucruri diabolice, a fugi de fărmeători și servitorii diavolului, a păstra credința catolică, a visita mai des biserica, a asculta cu urechea atentă lecțiunile divine fără a vorbi, a primi bine, după cum li s'a dls la botez, pre străini, a fi pacinici înșiși, și pre cei în discordie să-i îndemne la concordie, și să arate către preoți și părinți respect și o adevărată dragoste.» (Ierm. 163.)

Nașii din botez la ómenii mari. Când cel ce se botéza nu mai era copil, ci om deja crescut, regula generală era ca să aibă de naș pre acela care l'a instruit în învățătura creștină și l'a prezentat episcopului pentru primirea

botezului. Și fiind-că cu catechizarea tinerilor erau însărcinați diaconii (respective diaconițele), de aceea găsim de obicei ca naș, la tineri de sexul bărbătesc pre diaconi, iar la cei de sexul femeesc pre diaconițe, regulă pre care o vedem recomandată și de constituțiunile apostolice (lib. III. c. 16.)

Cu toate acestea însă nu era oprit ca să figureze ca naș și alte persoane, cari stau în relațiuni amicale cu cel ce se boteza.

Se înțelege dela sine, că nașii de categoria acesta n'aveau aceleași datorii ca cei-lalți; ei n'aveau a răspunde în numele celor ce se botează, căci aceștia erau înșiși în stare a da răspunsurile necesare, afară numai dacă ei erau muți, sau aflându-se într'o bătă gravă au pierdut uzul limbei. În privința acestui din urmă casă Cirilul din Alexandria scrie următoarele :

«Pentru aceea, cari se află într'o bătă periculoasă și trebuiesc botezați, se lepădă (de diavol) și se unesc (cu Christos) persoane, cari din dragoste împrumută limba lor celor ce sunt împedicați de bătă.»

Misiunea principală a acestor nași consistă într'acesta: de a garanta pentru viața viitoare a finilor lor, pentru constanța credinței lor, pentru curățenia moravurilor lor și a-i îndemna spre bine.

Din datoriile nașilor rezultă dela sine condițiunile ce pune biserica spre a admite pre cine-va ca naș. Nașii trebuiau să fie membri credincioși ai bisericii și în stare de a da cuvenita instrucțiune, bucurându-se totu-odată și de o purtare piasă și nepătă. De-aceea nu se primiau ca nași *necredincioși, eretici, catehumeni*, cei aflați în penitență și cei posedați sau lipsiți de mintea sănătoasă, precum în fine nici oamenii neculți. Iar pentru ca să fie sigură despre ca-

pacitatea lor, biserica regulase ca numele lor să se înscrie în registre și să se publice înainte de a se săvârși botezul.

Câtă privește în fine numărul nașilor nu era fixat, se poate însă admite ca regulă generală, că la fie-care botez era un singur naș.

Biserica desaproabă obiceiul unora de o lua mai mulți nași, căci, afară de alte inconveniente ce avea acest obicei, apoi mai era și interesul de a nu se întinde prea mult rudenia duhovnicască, care constituia un impediment de căsătorie (1).

Tote așezămintele bisericesci, câte s'au înșiratu până aici în privința nașilor, precum și toate datorințele față de fiilor lor sufletesci, cari sunt numiți de cătră dînșii pretutindene, în toate țerile locuite de Români, *fini* sau *cini* sing. *fină*, dim. *finișoră*, *finucă*, *finuță*, fem. *fină*, *finișoră*, *finucă*, *finuță*, rostită și *cină*, *șină*, *cinișoră*, *șinișoră*, *cinucă*, *șinucă* și *cinuță*, *șinuță*, mrom. *chilină* fem. *chilină*, sunt usitate, cu puține modificări și abateri, după cum ne vom încredința din șirele următoare, până ați la poporul român.

Mai pretutindenă, nu numai în *Bucovina*, ci și în celelalte țeri locuite de Români, este datină ca nepoata a doua sau a treia di, după ce s'a sculat din pat, să se pue la cale cu bărbatul său cam pe când să fie *botezul* nou-născutului copil și pre cine anume să pue de *cumătru* sau *cumătră* (2)

---

(1) «Biserica ortodoxă română,» jurnal periodic-eclesiastic, an. VI. Bucuresci 1882, pag. 300—304.

(2) *Cihac*, voindă, precum se vede, numai decât să argumenteze că *Românii au fostă încreștinați de cătră Slovenii din Panonia* (Dict. d'étym. dacorom. t. II. p. VIII.), derivă cuv. rom. *cumătru*, *cumătră* și *cumătrie* (cuv. dim. *cumătriță*, *cumătreă*, verb. *a se încumătri* și adj. *încumătrită* nu-î sunt cunoscute) dela vsl. *cūmotrŭ* (compater) și *cumotra* (commater).

D-lă Dr. D. Onciulă însă e de părere că cuv. rom. *cumătru* vine dela lat.

respective de *nașu* (1). De regulă cei mai mulți însurației în dătinéză a lua ca *cumătri* respective ca *nași* la primii loră copii pre nașii, cari i-aă cununaă pre dînșii. De aici se vede că vine apoi și numirea de *nănași* saă *nănași*, care e după părerea mea, compusaă din *nună* și *nașu*, și care se dă, mai alesă în Bucovina și Transilvania, tufuroră persó-

con-matrius («Convorbiri lit.» an. XIX. Bucuresăi 1886. p. 183.). De aceeași părere e și d-lă A. D. Xenopol (Istoria Romăniloră, vol. I. Iași 1888, nota dela p. 153.)

Care dintre acești domni are dreptate, alégă filologii. Eă numai atăta voiă să dăcă că Romăniă, când aă incepuă ași *boteza* copiii, a intrebuiăa cuv. *boteză*, *butejune*, *botezătorii*, *botezată-d* și *a boteză*, cari cuvinte, după cum recunósce și Cihac insu-și (op. cit. p. XIII.) vină de la lat. *baptizo*, aă trebuiă să numescă și pe persónele, cari *le-aă ținută copiii la boteză*, asemenea c'ună cuv. de origine latină.

(1) *Cihac*, din aceleași motive, cari s'aă arătată in nota precedentă, voină cu oră ce prețu să arăte că și cuv. rom. *nănașă*, *nașă*, *nănașă*, *nașă* și *nășică* (form. *nănașă*, *nănașă*, *nănașă* și *nănașică* nu le cunósce), cu cari intituléză copiii romăni de pretutindene pe persónele ce i-aă ținută la boteză, sunt de origine slavonă, le amestecă la ună locă cu cuv. rom. *nană*, *nene*, *nene*, *nea*, *neică*, și *neiculă*, ca cu atăta mai lesne să póta ajunge la rezultatulă dorită. Uită însă, saă nu voesce să scie că *nași* faă de *finii* loră sunt numiți și *părinți sufletesci* spre deosebire de *părinți corporali* ai acestora. Mai departe saă nu scie saă nu voesce să scie, că persónele, cari sunt numite de cătră finii daco-rom. *nași* saă *nănași*, și *nănași*, finii mrom. le numescă *nună*. *Nună* se numesce în Macedonia omulă care *boteză* ună copilă, iar nu se dăce *nașă*. Când copilulă e botezată de o muere, acăsta se numesce *nună*, iar nu *nașă* (Vang. Petrescu Crușovenu, Mostre de dialectulă macedo-rom. Basme și poesii pop. Bucuresăi 1881, pag. 155.)

Prin *boteză*, după cum ne învaă s-ta Scriptură, *copii se nască de a doua óră*, iar născătorii loră de astă-dată sunt cei ce-i țină la boteză, acăcă *nași*.

Primii născători sufletesci ai copiiloră ce se boteză aă fostă, după cum am vėdută și mai sus, insiși părinții loră corporali, iar mai pe urmă *nună*, acăcă persónele, cari aă cununaă pre părinții loră.

Nași însă sunt nu numai *părinți sufletesci*, ci totă-odată și *nonni* saă *nonnae-le* finiloră, acăcă *crescătorii* loră, căci cuv. lat. *nonnus-i* și *nonna-ae* (Freund, Wörterbuch der lateinischen Sprache; III Bd. Leipzig 1845 p. 436—437), dela care credă că se derivă cuv. rom. *nună* și *nună* = *nașă* și *nașă*, insemnézá nu numai călugără și călugăriță, ci totă-odată și *crescătoră* (Erzieher); prin urmare persónele ce țină pre copii la boteză sunt in același timpă și *nună* și *nași* prescarlată *nună*—*nașă* = *nănașă*—*nănașă*.

nelorū, ce ținū la botezū nu numai pre primii născuți, ci și pre cei-lalți copii.

Maî pe urmă, dacă aū maî mulți copii, ceea ce se în-tēmplă celorū maî mulți însurați, atunci iaū ca *nași* saū *nănași* pre cine voescū și cine le maî e dragū, în genere însă dintre consângenii, iar în lipsa acestora și pre alții (1).

Dintr'unū satū străinū numai rare-orî se îndătinēză a luā cumătri, și dacă se și iaū atunci respectivii trebuie să fie rudenii. De altă lege, maî alesū la poporulū de jos, se iaū numai rare-orî.

După ce s'aū pusū acum la cale cine să le fie *cumătru* și nou-născutului copilū *nașū*, iea bărbatulū unū șipū saū o ploscă cu rachiū saū cu vinū, se duce la respectivulū, pe care doresce să-lū aibă de *cumătru* și spuindu-î scopulū pentru care a venitū, îi închină cinstea adusă.

În *Macedoniū*, când are nănașulū să vie ca să boteze, i se ducū cu trei ȃile maî înainte maî multe daruri pe unū *tăftă* (tablă): *cofeturi*, *tiganii*, *rachiū*, *distimele* (prosōpe), *părpozii* (colșunii), *căftane* (batiste de mētasă), și altele; tōte acestea acoperite cu *una cevre* (batistă) *brodată cu petelă*, ȃicēndu-î: «*Sursiți la biserică a pategiune*» = poftiți la biserică la botezū!

Celū ce a adusū aceste daruri primesce unū *piat cu uriz* (o farfurie cu orezū) saū *paradzi* (parale) (2).

Bărbatulū saū femeea poftită ca nașă nu se pune nici când de pricină, ci, după ce primesce pre viitorulū seū cu-

---

(1) Com. de d-lū Vasile Turturēnū, preotū: «de *nași* se iaū în prima linie cei ce aū cununatū pre părinții copilului, apoi și alte nēmurii și amici.» —R. Simu, învățatorū în Orlatū, precum și alți Romāni. —Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorū în Macedonia, în op. cit. p. 47: «Este obiceiulū că acela ce a cununatū să și boteze, și numai în casū când îi este cu neputință, atunci părinții copilului caută unū altū nănașū.»

(2) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorū în Macedonia, în op. cit. p. 47.

mătru într'unu chipu câtu se póte de amicalu, îi promite că, numai dacă nu va fi cum-va împedecatú, îi va împlini cu cea mai mare bucurie și dragoste dorința, și acésta cu atâta mai de grabă cu câtu că, după credința generală a Românilorú, fie-care creștinu adevératú este datorú a se prinde cumătru, de arú fi celú ce-lú îmbie unú omú orí și câtu de sërmanú și nebăgatú în sémă; de óre-ce pentru fie-care copilú botezatú i se iartá câte unú păcatú și se face mai plăcutú lui Dumneđeú; apoi și de aceea pentru că și Domnulú nostru Is. Chr., când a umblatú cu Sân-Petru pe pămîntú, încă nu s'a pusú nici odatá de priciná, ci nu odatá a botezatú până chiar și celorú mai sërmani ómeni, cari l'aú poffitú ca cumătru.

Celú ce refuzá primirea oficiului de *nașú* are, după credința poporului românú, fórte mare păcatú, iar celú ce primesce și botézá de bună voe, acelaia nu numai că pentru fie-care copilú botezatú i se iartá câte unú păcatú, nu numai că are pomaná, ci totú-odatá îi aduce fie-care încreștinare mare norocú și multú bine.

Domnulú nostru Is. Chr., când umbla pe pămîntú, botezá nu numai celorú ce-lú rugaú, ci elú adese-orí se îmbia și singurú. Decí óre n'ar fi unú păcatú strigătorú la cerú, credú și đicú Românií, dacă eí ar face mai altmintrelea de cum a făcutú Mântuitorulú lumii? Dreptú aceea mulți inși nici nu mai aștéptá a fi îmbiați și rugați, ci singurí se îmbie cu đile, ba chiar și cu sêptemâni înainte, ca să fie primiți ca cumătri.

Mai alesú cei mai avuți și fără de copii se apucá de-a rîndulú ca cumătri, și care a botezatú pre unú copilú, botézá de regulá și pre cei-lalți.

Datina și credința acésta nu numai că e fórte răspândită printre Românií de pretutindene, ci ea se aflá exprimată

chiar și 'ntr'o sémă de cântece poporane. Așa balada «*Română Grue Grozovanulă*» ne spune în privința acésta următóarele :

Apoi Grue se pornesce
Și 'n Moldova se ivesce
Ca unŭ sóre, ce 'ncălđesce,
    Incălđesce
    Și rodesce.
Că multŭ bine 'n lume face
Sufletulŭ să și-lă împace :
    Creștinéză
    Și botéză ;
    Dă de finŭ
    Câte-unŭ tretinŭ,
    Și de fină
    O tretină. . . .

Iar Alecsandri, culegătorulŭ baladei din cestiune, țece cu privire la versurile acestea :

«Românii sunt fórte bucuroși de cumătrie, judecândŭ după marele numărŭ de cumătre ce se găsescŭ în fie care satŭ (1).»

Dacă móre cumătrulŭ saŭ cumătra, dacă sunt împedecați saŭ bolnavi, atunci copiii lorŭ ținŭ la botezŭ. Și numai atunci se schimbă cumătrulŭ celŭ dintâiŭ, când nu mai rămâne nime mai aprópe din seminția lui.

Când se botéză unŭ *Jidovŭ* saŭ altŭ necredinciosŭ, atunci de regulă se prindŭ mai mulți fruntași ca *nași*. Ii facŭ chiar și vestminte românesce, îi dăruescŭ bani și pămîntŭ ca să devie și elŭ gospodarŭ în rîndŭ cu dînșii ; iar dacă e holteiŭ caută de-lŭ și însóră, ca să nu umble lela și mai pe urmă să devie apostatŭ.

Ce se atinge de numărŭ, se iewa în genere pentru unŭ co-

---

(1) Poesii pop. ale Românilor, Bucuresci 1866, p. 81 și 84.

pilă numai câte un singur naș, rar câte doi, și de totu rar mai mulți decât doi.

Excepțiune dela această regulă generală se face numai în casul acela, când unei femei nu-i trăescă copiii, cu toate că nasce mai în totu anul câte unul, creșându că dacă va luă mai mulți cumătri, atunci îi va trăi copilul (1).

Asta se face, ca și în vechime, mai multu din cauză ca să nu se lățescă și înmulțescă prea tare *rudenia sufletescă*, căci la Români înrudirea prin botez însemneză mai multu chiar și decât un frate.

Dovadă despre acesta avem următoarea împrejurare, că botezându un frate sau soră la un alt frate sau soră, ei nu se numescă mai multu *frați* sau *bădică* și *lelică*, ca mai înainte, ci *cumătru* și *cumătră*.

Mai toți membrii dintr'o comună sunt cumătri mai depărtați sau mai apropiăți.

Acastă înrudire spirituală îi ține apoi pre toți la olaltă, aceasta îi înșghébă și întăresce.

Totu din această cauză un cumătru are foarte mare trecere la altu cumătru. De-aice vine apoi că cumătri cei sermanți sunt foarte multu ajutoarați de cătră cumetrii loră cei mai avuți.

Și dacă *cumătrii* între olaltă se țină așa de aprópe înrudiți, cu atâta mai multu e considerată înrudirea dintre *nași* sau *nănași* și dintre *finii* botezați de dânșii.

Din cauza acesta apoi nici când nu se póte încheia o căsătorie între un *finu* și *nașa* sa, și vice-versa. Acesta ar fi păcatul cel mai mare. Dreptu aceea nime nici nu se încumetă a gândi la așa ceva. Ba nici chiar fiii cumătrilor, după

---

(1) Com. de d-lu Ionică a lui Iordachi Isacú: «Dacă unei femei nu-i trăescă copiii, cu toate că nasce în totu anul câte unul, trebuie să-și iea 12 cumetri la botez, și atunci îi va trăi copilul.»

credința poporului român, nu pot să se căsătorască între olaltă, căci ei sunt considerați ca și frați.

«In toate părțile — scrie d-șora Elena Sevastos, — unde am întrebat, mi-aș spus, că rudenia în Christos e multă mai puternică decât cea de sânge; că bună oră mai curându ai pute lua în căsătoria sora decât cumătra, că nașul e mai mult decât părintele, de vreme ce unul ți-a dat numai viața, pe când celalalt te-a creștinat; și acest păcat numai atunci ți s'ar ierta, când, după ce ți-ai uns trupul cu ceară și i-ai dat foc, ai pute scăpa tefăr (1).»

Dovadă despre această credință și datină foarte lătită avem pe lângă experiența de toate zilele, încă și o mulțime de poezii populare din toate țerile locuite de Români.

Iată ce spune un fin nașei sale, carc voia ca finul său s'o iee de nevastă:

Să mă ierți nașă, pe mine,
Nu mă pot iubi cu tine,
Nici să fiu bărbatul tău,
C'asta nu vrea Dumnezeu
Un fin și-o naș'a se iubi,
N'a fost, și nici n'a mai fi! (2).

Și acum, după ce am vădit când, cum și pre cine aleg Români de *cumătri* respective *nași* și ce cred ei despre dânșii, să trecem la credințele și datinele dela *botez*.

Cumătri, după ce au fost invitați și au primit asupra lor îndatorirea ca să fie *nași*, prepară următoarele obiecte, cari sunt de neapărată trebuință, parte în decursul botezului, parte mai pe urmă, și anume:

---

(1) Nunta la Români. Studiū istorico-etnografic comparativ. Edițiunea Academiei române. București 1889, p. 26—27.

(2) Avram Gorcea, «Rozanū» baladă pop., in «Tribuna», an. VI. Sibiu 1889. N-ro 267.

Luminile de botez. Acestea mai de multu le preparaũ nașii singurî din c er a curat a galb en a sau  i albă. In timpul de fa a inș a, pe când mai totu comerciul  e in mâna străinilor, le ieau nu odat a  i de prin dugheni. Luminile le impodobesc u cu diferite flori naturale, mai ales u cu busuioc u, apoi cu strămătură, cu bumb acel u, cordele de mătasă, precum  i cu alte obiecte colorate. Pe lângă ac esta mai l eg a de dinsele in c a  i vre-o c a i-va co i da cit u sau de lână, ori un  șalu u, sau un  șal  dar mai cu s em a o bucat a de pânză albă ca la doi co i de lung a, ori un  ștergari u sau tulpan u.

Afar a de ac esta mai duc u la botez u in c a  i o altă bucat a de pânză albă sau un  ștergar u frumos u, care se numesce *crijma*, in unele p ar i inș a *fașd*,  i in care de comun u se pune  i se inv elesce copilul u, după ce-l u sc ote preotul u din apa in care l a cufundat u  i botezat u.

At atu din *crijma* ac esta c atu  i din p anza cea albă, ce se l eg a la lumin a, se face mai pe urmă *c ameș a* pentru copilul u botezat u (1). Cu c ameș a ac esta se imbrac a copilul u, când  e de 3—4 luni.

După rânduiala bisericeii inș a *crijma* ar trebui să se păstreze până la m orte, când se pune pe fa a repausatului; de regul a inș a i se face in cele mai multe p ar i dintr insa un  vestm int u alb u, simbolul u vieții nep etate.

Din co iile cei de lână iș i face mama copilului o fotă, o fustă  i un  șarafan u (2).

In fine, mai prepar a  i duc u nașii in c a  i *scutece*, *c așd* in cap u, un  *oghelaș u*, un  *br aneț u* f orte frumos u țesut u,

---

(1) Com. de d-l u Ionică a lui Iordachi Isac u, agricultor u in Mahala, districtul Cern uțului. «Din *crijma*, cu care să ținut u copilul u la botez u, se face c ameș uic a, totă p anza se pune in acea c ameș a, nimică nu se l ep ed a».

(2) Or. Dlujanski, in «Albina Carpaților», an. IV, p. 75.

numitū în genere «*fașă*,» apoi *mâncei* precum și alte vestimente mai mici menite pentru copilul ce are să se boteze, acestea din urmă însă, afară de brânețu, nu le ieau cu sine la botezū, ci le lasă acasă la nepotă.

În unele locuri este datină ca preotulū cu *brăulū* sau *brânețulū* (fașa) acesta să stropescă pre copilū după ce l'a botezatū, în locū de a-lū stropi cu buretele.

În *Transilvania* nașa prepară asemenea *scutece, cârpe, fașă*, în cari îlū duce pre copilū la botezū. *Pânza*, care o aduce nașa, trebuie să fie atâta de lungă, câtū să se potă încinge cu dînsa, adecă să o cuprindă pre nașă (1).

În *România* există credința că dacă *fașa*, ce se dă unuī copilū de nașū, se brodesce prea lungă, *se va însura copilulū bētrânū*, iar de va fi scurtă *se va însura tînērū* (2).

Totū în *România* se crede că cu *betele* dela botezulū unuī copilū nu e bine să se încingă mă-sa, pentru că îmbētrănesce curēndū și va fi mai multū bolnăviciosă decât sănētósă (3).

În *Ungaria*, comitatulū *Satmarū*, înainte de botezulū unuī pruncū, nănașa duce finulū sēū ca darū o bucată de giolgiū, numită *crușmă*. Dacă se întēmplă să-i móră finulū îndată după botezū, orī și mai târziū până la unū anū, atunci nănașa sa numai decât îi cósă o cămeșă din *crușma* acēsta și-lū îmbracă cu dînsa, cređēndū că la județulū de pe urmă se va scula cu cămeșa acēsta. Dacă nănașa nu i-ar da *crușma* acēsta, atunci finulū sēū ar trebui la județū să se scōle cu pielea gólă (4).

(1) Com. de d-lū Rom. Simu.

(2) Ionēnu, op. cit. p. 27. — «Șeđētórea» an. I. Fălticeni 1892 p. 125: «Când botezi copii să le dai fașă lungă.»

(3) Ionēnu op. cit. p. 26. — «Lumina pentru toți,» an. III, p. 473.

(4) Com. de d-lū El. Popū, invēțătorū în Șomcuta-mare.

În *Macedonia* lucrurile ce le primesce pruncul la botez că dară sunt: *fuștănice* (rochiță), *parpoză* (colțuni), *fesa* (scufiță) *de zofe* sau *de sultănie* (stofe de mătăsă și lână) cu dantele, avându aninată în mijlocul ei o *flurie* (monedă de aur), *fesa* se mai face și din *mantină*, *curazei* și *giamfeză* (stofe de mătăsă); toate aceste lucruri se numesc în *Magarova armata a nielui*, iar în *Vlahoclisura* și alte locuri se numesc *tacămea a nielui* (1).

Sosindă ziua, în care are să se boteze copilul, atâtă mōșă câtă și cumătri, cari ieaă cu sine toate cele pregătite pentru botez, se adună mai întâi la casa nepoței și de aici apoi, luândă mōșă copilul, se ducă cu dănsul sau la biserică sau la preotulă acasă, adecă unde are să fie botezul, căci mai alesă în *Bucovina* unii preoți îndătinăză a boteza la dinșii, alții însă, și cu deosebire cei din *Macedonia*, numai la biserică (2).

Înainte de plecare, dacă nou-născutul e băiat, mōșă îl scaldă frumos și-l înfașă într'o cămeșă albă de a tătâne-său, dacă-i copilă într'una de a mâne-sa (3).

În unele părți totă atunci mōșă îndătinăză de a-i pune între scutece sau în fașă și anume pe pieptă o franzolă sau o bucățică de pâne și una de sare, une ori chiar și bani, cu scopă ca totă viața sa să aibă pâne și sare, să fie, după cum spune românul, nu numai norocit, ci totă-odată și bună ca pânea cea de grău (4).

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilor în Macedonia, în op. cit. p. 47—48.

(2) Burada, Obiceiurile, p. 47: «Botezul se face totă-deauna la biserică și în nefința părinților; de obicei nu vine nimeni străin decăt cei invitați mai din nainte cu *nohotă și strafide*.»

(3) Dict. M. Ursaca.

(4) Com. de d-lă V. Turturénă, preotă, precum și alți Români din Bucovina.

În *Suceava* precum și în unele sate din prejurul acesteia, când are să se boteze pruncul, îl îmbracă nănașa sa cumătra cea mare în straele de botez, iar maică-sa îi pune la piept niște bani de argint ca să fie cu noroc (1).

În *Transilvania*, când pleacă la botez, mōșa viră la fașa copilului *sare* și *pāne*, pentru ca să se facă avut și norocos. Iar când îl ia în brațe, ca să se ducă cu dinsul la biserică, mōșa ȃice: «*ducū unū pāgānū ca sǎ aducū unū creștinū.*» La 'ntōrcere ȃice: «*am dusū unū pāgānū și am adusū unū creștinū*» (2).

În alte părți, totū din *Transilvania*, înainte de-a pleca la botez saū în decursul botezului, nănașul capetă unū sașuorū de pāne pe care-l păstrēzǎ, ca suvenire despre datoria sa; și în casū de trebuință spre a griji pentru susținerea trupescă și sufletescă a nou-născutului (3).

În părțile *Oraviței* din Banatū, înainte de a pleca mōșa cu celū nou-născutū la biserică, îl atinge cu cresetul de pragulū ușei de jos în semn ca să nu se prindă deochiulū de elū, ȃicēndū:

—Cum se așezǎ pragulū sub lemnū, sub lume, sub țerǎ, așa să se așeze și deochiulū la celū nou-născutū.

La eșirea din casă îl dǎ pe ferēstrǎ, ȃicēndū.

—Cum se ține ferēstra de casă, așa să se țină și nou-născutulū de mama sa! (4).

În alte părți, totū din *Banatū*, când iese mōșa cu pruncul din casă ca să mērgǎ cu dēnsulū la biserică să-l boteze, unulū dintre casnici o întrebǎ:

—Ce ai, mōșǎ, în lēgānū?

---

(1) Dljanschi, în op. cit. p. 75.

(2) Com. de d-lū Rom. Simu.

(3) W. Schmidt, op. cit. p. 26.

(4) Aurelū Iana. «Credințe la Nasceri» în «Familia.» an. XXV. Oradia mare, 1889 p. 483.

Moșa, dacă prunculă ce are să se boteze e băiată, răspunde: «*ună moșă*», iar dacă e copilă: «*o mōșă*».

—Moșă—mōșă—să dea Dumneșeu să ajungă!— țice la acēta casniculă.

Eșindă și mergēndă cu prunculă la biserică caută mōșă cu cea mai mare precaușione ce felă de ómenă va întâlne pe drumă, cāci cum e înfășășarea și purtarea ómeniloră ce-ă întâlnește așa crede ea că va fi și prunculă când va cresce mare.

La biserică pune totă mōșă mâna drēptă a nepoșelului sēu pe cartea preotului, rugāndă pre Dumneșeu ca și nepoșelulă sēu să ajungă cārturariū și omă mare (1).

În împrejurimea Șomcutei-mari comitatulă Satmară, din *Ungaria*, când are să se boteze ună prunculă, i se pune la capă o carte, anume ca să fie cārturariū, ori o secure, ca să fie meșteră, ori alte obiecte cari le placă mai bine părinșiloră (2).

În *Țera-Romānescă*, când se duce nașulă de iea pre copilă dela mama sa ca să-lă boteze, trebuie să lase jos ceva *argintă* spre noroculă copilului; în realitate însă argintulă acesta e pentru mōșă (3).

La Romāniți din *Istria*, când se scóte copilulă din casă spre a-lă duce la biserică să se boteze, se umple ună paneră cu de ale māncării și se duce cu copilulă, ca viēșă prunculă să fie înbelșugată (4).

În cele mai multe părți ale *Bucovinei* e datină ca nașii, când mergă la boteză, să ducă preotului și ună felă de

---

(1) Com. de d-lă Iosifă Olariū, învășatoră în Domană.

(2) Com. de d-lă Elia Popă, învășatoră în Șomcuta-mare.

(3) «Lumina pentru toșă», an. III, pag. 473.

(4) Burada, «O cālătorie în satele romānesci din Istria», în «Tribuna», an. VIII. Sibiu 1891. No. 161.

cinste adecă o găind, o huscă de sare și un șipă de rachiu, dacă botezul se săvârșește la dînsul acasă, iar dacă se săvârșește la biserică, cinstea acésta o duce mōșa mai nainte, și anume atunci când i se anunță că aū să vie cu copilul la botezū.

Deci preotulū, dacă botezul se săvârșește la dînsul acasă, cum a primitū cinstea ce i s'a adusū, îndată *însemnēzā prunculū*, adecă îi *dă* sau îi *pune unū nume*, care-i remāne apoi pentru tōtā viēța.

În *Macedonia* numele, pe care are să-lū dea copilulū nașa, nu-lū scie nimene mai nainte decāt ea. De aceea în momentul când preotulū botēzā copilulū se strîngū împrejurulū lui o mulțime de băieți, ca să audă numele ce se dă copilului; după aceea ei se repedū ca să ajungă care de care mai de grabă acasă la mama copilului, ca să-i spue ce nume i s'a datū. Băiatulū ce a adusū mai întāi acésta scire la părinți, primește o mulțămire în bani (1).

Nemijlocitū după *însemnarea pruncului* și cetirea rugăciunilorū usitate la însemnare, începe a ceti *jurāmintele*, adecă *rugăciunile de lepēdare de Satana și împreunare cu Is. Chr.* După cari urmēzā apoi săvârșirea s-tei taine a botezului.

Ce se atinge în specialū de săvârșirea tainei acesteia, trebuie să notāmū aice că ea se săvârșește în tocmai după cum prescrie s-ta nōstră biserică și după cum arată *«rēnduiala s-tului botezū»* cuprinsă în *Euhologionū* sau *Molitvenicū*; cu acea deosebire numai că unii preoți cufundă pre copiii ce-i botēzā într'unū vasū de lemnū anume spre acestū scopū făcutū și numitū în unele locuri *cristelnița*, iar alții, mai alesū când copiii sunt ceva cam slabi, îi udă numai peste totū corpulū cu apă sfințită.

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea cop. în Macedonia, în op. cit. p. 47.

Afară de cele strictu religiose se mai observă în decursul botezului încă și următoarele datine și credințe :

Cine a avut ocasiune să asiste mai de multe ori la botez și mai ales cine a fost mai de multe ori *cumătru mare*, respective *nașu*, trebuie să fi observat că mai fie-care copil, nemijlocit după ce a început preotul să-i cetască *jurămintele* sau *exhorcismele*, adică *rugăciunile de lepădare*, începe a plânge. Unii copii plângu mai încet, alții însă așa de tare, că nu ești în stare să-i molcomesci.

Românii din unele părți ale *Bucovinei* cred că plânsetul acesta nu e natural, ci că diavolul, care este provocat ca să iasă dintr'insul și să-l părăsască, l'ar face să plângă și să strige așa de tare anume că d'ora i-ar stârni vre-o b'olă; însă de ar plânge copilul ori și cât de mult și ori și cât de tare, nimic rău nu p'ote să i se 'ntempe.

Dacă copilul în restimpul acesta tace, dacă nu se urnesce nici nu plânge de feliu, atunci, după credința Românilor din *Transilvania*, e un semn rău (1).

În poporul român din *Țera-Românească* însă este ideea că, când copilul plânge neîncetat înainte de botez, cere ca numai decât să fie botezat (2).

Acésta este apr'ope de ideea emisă de către sinodul convocat la an. 252 de S. Ciprianu.

Dreptu aceea toți Românii din *Țera-Românească* cred că nașul, care ține copilul în brațe, totu timpul cât îl ține să nu-l *șișie* (*șișiéscă*) dacă plânge înaintea popii, căci îi *șișie* (*șișue*) norocul, ci să-l lase să plângă (3).

Mai departe e de observat că dacă la botezarea unui

---

(1) Wliskoeki, op. cit. p. 10.

(2) «Biserica ort. rom.» an. VI. Bucuresei 1882, p. 199. Nota I. — Ionenu, op. cit., p. 18: «Copiii cari nu sunt botezați și plângu multu, prin acelu plânsu ceru botez.»

(3) Ionenu, op. cit. p. 26. — «Lumina pentru toți», an. III, p. 173.

copilū sunt doi nași, atunci amândoi îl ținū pe rîndū și anume celū dintăiū, celū mai cu vađa, în totū decursulū ceteriei *rugăciunilorū* dela însemnare și până după cufundarea și scóterea sa din apă, saū mai bine đisū până după rostirea formulei dela botezū; iar alū doilea dela scóterea sa đin apă și până la fine, adecă totū timpulū căt duréză rugăciunile dela *taina s-tului mirū*, care urméză nemijlocitū după botezū.

Dacă botéză unū bărbatū și o femeie, atunci îl ține mai întăi bărbatulū și apoi femeia și anume totū-deauna după ce-lū scóte din apă.

În unele locuri, dacă sunt mai mulți copii de-odată de botezatū, este datină ca toți să se cufunde în una și aceeași apă, dar *nu li se dă unulū și același nume*, ci fie-care capătă unū nume deosebitū. În cele mai multe părți însă fie-care copilū se cufundă deosebitū în apă anume pentru dînsulū sfințită.

Dacă se botéză în una și aceeași apă, atunci copiii respectivī se consideră de cătră popóruľ romănu din *Bucovina* și *Moldova* ca *frați, frați din botezū*, și din cauza acésta, fiindū de deosebite sexuri, adecă unū băiatū și o copilă, când sunt mari, nu se potū căsători, căci dacă s'ar căsători, nu numai că ar fi unū mare păcatū, ci totū o dată copiii ce s'ar nasce dintr'înșii ar fi nisce arătări, monstri (1).

«*Frați în botezū*, — scrie d-șóra El. Sevastos, — păcatū de mórte să se iea. Dela S-tu Nichiforū se scie, că de se întemplă să ai unū *finū* în Constantinopole și o *fină* în Veneția și de se 'ntemplă, că daraveri de negoțū și felū de

---

(1) Com. de d-lū V. Turturénū, preotū: «Copiii se botéză în ape deosebite. Dacă se botéză într'o apă se înfrățescū (se inemurescū) și acésta inemurire e o pedică de căsătorie. Dacă s'ar căsători astū-felū de copii între olaltă, apoi s'arū nasce din ei nisce *arētāri* (monstri).»

felu de întimplări ce vinu pe capulū omulū, să-î întâlnească și întâlbindu-se să se placă și plăcându-se să se căsătorască, atunci păcatū va fi saū ba, și-a ȕisū S-tu Nichiforū, că de vorū sci, că-sū *fraȕi din botezū* și se vorū lua e păcatū de mórte; iar' de nu vorū sci, atunci cum n'orū sci nimicū, așa nu le va fi nimicū. Poporulū ține rudenia de sânge până la alū treilea némū, iar cea din Christosū până la alū șeptelea (1).»

În *Transilvania*, când sunt de-a se botezā mai mulȕi băieȕi de-odatā, se crede că e bine să se boteze într'o apă și de regulā se și botézā.

Din contrā se crede, tocmai ca și 'n Bucovina și Moldova, că nu e bine a se botezā unū băiatū și o fatā în una și aceeași apă, pentru că se póte întempla ca aceștia să se căsătorască mai pe urmă și ar fi unū păcatū dacā s'ar lua doī fraȕi (2).

În *Țera-Românească* existā credinȕa că nu numai cei ce se botézā în una și aceeași apă sunt *fraȕi sufletesci*, ci chiar și aceia, carī aū fostū ținuȕi de una și aceea-și persónā la botezū. Prin urmare, precum celorū dintāi, așa și celorū din urmă nu le este încuviinȕatū a se căsători într'olaltā (3).

---

(1) Nunta la Romāni, p. 27.

(2) Com. de d-lū Rom. Simu.

(3) «Voinȕa bisericeī romāne», an. I, No. 21, Bucuresci 1891: «În comuna Olānesci, pl. Cozia, judeȕulū Vâlcea, se urmézā trataȕiunii de căsătorie între locuitorulū Gh. Filipū Olānescu și Elisaveta Costicā Olānescu, juni, carī pe lângā că sunt veri alū doilea, *mai sunt și fraȕi sufletesci, botezaȕi de același nașū.*»
Și mai la vale:

«Negreșitū acestū faptū a fostū revoltātorū moralei publice, ceea ce a făcutū pe părintele Părvulescu, parochulū acelei comune, a se opune cu totū dinadinsulū efectuării acestei căsătorii.

«*Aceste douē casuri de rudenie*, fiindū de naturā a opri căsātoria religiósā acestora, a făcutū pe Păr. Protoereū a-și exprima părerea pentru oprire, căci de s'ar efectua o asemenea căsătorie, ar fi unū scandalū faȕā cu dogmele bisericeī.»

Gemenii se botéză de regulă de cătră doi sau și mai mulți nași, după cum sunt la număr, dar se scaldă totu într'o *trócd* (vănuță) și se culcă totu într'unu légănü (1).

Mai de multü, după câtü am înțelesü, era datină în *Bucovina*, ca și 'n unele părți ale *Rusiei*, de-a se boteza copiii în *apa Iordanului* (Bobotezei) la riü în produhü. Acéstă datină bigotă însă astăzi a eșitü cu totulü din usü.

În *Macedonia* la botezulü unui pruncü femeile bătrâne plângü, avëndü în vedere nefericirile ce așteptă în vieță pe unü pruncü, după ce se face omü. Iar, pe când la *Greci* preotulü și nașulü suflă, ca să gonéscă pre diavolulü, la *Români*, toți câți sunt de față trebuie să sufle și să scuipe. Mama nu póte să stea față la botez. Copiii ce se află acolo se trimitü să dea de scire numai că botezulü s'a sêvêșitü și li se daü bani sau cofeturi (1).

După ce l'aü botezatü și anume după ce l'aü scosü din apă, preotulü pune pe copilulü botezatü în *crijmă* și 'n acésta se ține apoi până ce ajungü cu dinsulü acasă.

Ce se atinge de apa în care s'a botezatü, e de observatü că se aruncă tot-deauna într'unü locü curatü și mai cu sémă lângă unü pomü sau pe straturile cu flori.

În *Transilvania*, unde, fie érnă fie vară, se cufundă în *cristelniță* și anume în biserică, aruncă móșa apa dela botezü într'o bortă anume spre acestü scopü menită, care se află într'unü ungheriü de biserică, rostindü în același timpü unele formule și đicale misteriose (2).

Fie-care copilü nemijlocitü după lepédarea de Satana și împreunarea cu *Christosü*, sau mai bine đisü nemijlocitü după ce s'a botezatü și 'ncreștinatü, capétă, după credința popo-

---

(1) În Bucovina și Trasilvania, com. de I Georgescu.

(2) Bolintinénü, Călătoriü în Macedonia, p. 88.

(3) Wlislöcki, op. cit. p. 10—11

rului român, câte un *îngeră păzitoriă*, care prin întregă
decursul vieții sale îl scutesce și apără de toate relele.
De-aceia fie-care copil se cuvine să se roge în totă séra
îngerului său păzitoriă, recitându următorea rugăciune:

Îngeră, îngerășulă meă!
Rógă-te lui Dumneđeă
Pentru suflețelulă meă
Peste ți și peste nópte
Pân' la ciasulă celă de mórte!

O variantă a rugăciunii acesteia sună astă-felă:

Îngeră, îngerășulă meă!
Sluguța lui Dumneđeă,
Păzè-mi (1) suflețelulă meă
Celă de ți și celă de nópte
Pân'n ceasulă celă de mórte,
Îngeră bună păzesce-mă,
Cruce dulce-adórme-mă (2).

Altă variantă, auđită dela o Româncă din comuna Bă-
lăcena, districtulă Sucevi:

Îngeră, îngerășulă meă
Rógă-te lui Dumneđeă
Pentru suflețelulă meă
Și din ți și din nópte
Pân' la ciasulă celă de mórte.
Sfîntă cruce-adórme-mă,
Îngeră bună așteptă-mă,
Dómne sfinte iartă-mă!

A treia variantă din *Moldova*, județulă Suceva, plaiulă
Muntele, comuna Mălini, dict. de Mariuca Nistoră, sună așa:

Îngeră, îngerășulă meă,
Rógă-te lui Dumneđeă
Pentru suflețelulă meă

(1) *Păzè-mi* = păzesce-mă.

(2) Dict. de ună Româncă din Vicovulă-de-sus.

Și din ȃi și din nópte
Pân' la ciasulú celú de mórte.
Sfíntă cruce apěrá-mě,
Îngerú bunú deștéptă-mě,
Dómne miluesce-mě,
Cu crucea păzesce-mě,

A patra și cea din urmă variantă, auđită de la Marióra
Corjanú, româncă din orașulú Sucéva, sună precum urméză :

Îngerú, îngerășulú meú,
Sluguța lui Dumneđeú,
Feresce-mi sufletulú meú
Peste ȃi și peste nópte
Pân' la ciasulú celú de mórte.
Cruce'n casă,
Cruce'n masă,
Cruce'n tuspatru cornurí de casă,
Cruce'n ceriú, cruce'n pămíntú,
Cruce'n loculú un' mě culcú !

O altă rugăciune, care asemenea e îndătínatú de-a o ínvěța
și a o rostí copíi ceí micí ínainte de cină și de culcare, e
acésta :

Cruce 'n casă,
Cruce 'n masă,
Cruce 'n patru cornurí de casă.
Dumneđeú cu noi la masă,
Maica sfánta la feréstră.
Îngerășulú mě păzesce,
Sfánta cruce mě 'ntăresce ;
Îngerășulú mi-í lumină,
Sfánta cruce mi-í hodină (1).

O variantă a acestei rugăciunii sună astú-felú :

Cruce 'n casă,
Cruce 'n masă,

---

(1) Din Mitoculú-Dragomirneí, com. de d-lú Dr. St. Saghinú.

Cruce 'n tuspatru cornuri de casă.
Şede sfîntulŭ Nechita în casă
La mijlocŭ de masă
Cu sabia scósă
Cu straele scurte,
Scurte, mohorîte,
Şede şi cetesce
Ne 'necatŭ din zori
Până 'n cântători
Şi din cântători

Pân' la răsăritulŭ sórelui . . . .
Sórele a răsăritŭ,
Mă uitai spre răsăritŭ
Vêđui *Unghia* (?) venindŭ
Trei picuşuri o picuratŭ,
Ceriulŭ totŭ s'o luminatŭ
Dumneđeŭ s'o bucuratŭ (1).

O altă variantă a acestei rugăciuni din districtulŭ Năsău-
dului, în *Transilvania*, sună așa:

Cruce 'n casă,
Cruce 'n masă.
Că nu-î casă,
Că-î cetate
Cu uşile 'nferecate,
Cu ferestrele 'nziuate.
Şede Mninŭ
Cu Vêrtolominŭ
De mă străjuesce
Din mēđă-nópte
Până 'n cântători,
Din cântători
Până 'n răsărita sórelui.
Din resărita sórelui
Se facŭ douē luminele:

Una se ruga lui Dumneđeŭ
Pentru sufletelulŭ meŭ,
Şi de ăiuă şi de nópte
Până 'n ceasulŭ celŭ de mórte.
Cruce sfînt' adormi-mē,
Îngerŭ bunŭ deşteptă-mē.
Sus în naltulŭ cerului
E o biserică albă.
În biserică cine şede?
Luca *vangelescŭ* (2)
Ţine mâna dréptă
Ţine-o carte albă,
Ţine mâna stângă
Ţine-o carte sfîntă.
Cum cetiă,

(1) Dict. de Florea Curcanŭ, agricultorŭ în Bosanci, districtulŭ Suceviŭ.
(2) Luca vangelescŭ = evangelistulŭ Luca.

Aşa grăia :

«Auđiți

«Voï sfinți,

«Precum ați auđitü

«De Domnulü Christosü :

«Restignitu-l'o,

«Treï cuie de ferü bätutu-ï-o,

«Treï picuri de sânge picuratu-ï-o,

«In paharü sprijinitu-ï-o,

«In obrazü isbitu-ï-o . . . »

Şede sfintulü Nechita

Cu cămaşă scurtă,

Cu sabia smultă (1).

Când în carte cântă

Lacrimel-e-și vërsă,

Mere de aurü se făceaü,

Ingerii le strîngeaü,

La Dumneđeü în cerü le suiaü (2).

In fine, a treia rugăciune cu multü mai lungă decât cele precedente, dar care, după cum prea lesne ne vomü încredința din cuprinsulü ei, e o compilațiune din trei alte rugăciuni, cari așîşderea trebuie să fie respândite în poporü și care se rostescce mai multü de cătră copiii ce au fostü atacați de *Samcã* sau mai bine ăisü cari au avutü *Rëulü copiilorü*, sună precum urmëzã:

Îngerü, îngerăşulü meü !

Rógã-te lui Dumneđeü

Pentru suflețelulü meü.

Rógã-te din ăi de nópte

Pân' la ciasulü celü de mörte!

Iar când mörtea nemilósã

A veni cu crunta-ï cósã

Suflețelulü să mi-lü iee,

Atuncea să mi se dee

Luminiță mândrã 'n mânã

Și precistanie 'n gurã,

Tãmâiță învëlitã

Cu cërã acoperitã

La sfânta bisercã dusã

Și pe sfînta cruce pusã . . .

Mama mea, când m'a născutü,

Pe cruce că m'a făcutü,

Pe cruce m'a botezatü,

Sfânta cruce m'apëratü

De duhulü celü necuratü

Şepte ăile și mai bine.

Dumneđeü e totü cu mine

In tóte sfintele ăile . . . . .

Trei surorï de-ale lui Lazãrü

Una Malina,

Una Mădãlina,

Una dalba Rusalina,

Diminëță s'aü sculatü

Și pe câmpü că s'aü luatü

Pe câmpulü Salimulü

Și-a Ierusalimulü,

Și după ce s'aü luatü

Acolo c'aü căutatü

Nouë floricele.

(1) Smultă = scósã.

(2) «Gazeta Transilvaniei» an. LI. Braşovü 1888, No. 112.

Dară ele
Floricele
N'aũ găsitũ,
Ci-aũ găsitũ
O mic' albinițã,
Și din albinițã
S'a făcutũ ceruțã
Și din ceruțã
S'a făcutũ o luminițã.
Luminițã s'a aprinsũ
Raiulũ s'a deschisũ
Dumneșeũ a 'nvisũ,
Pe noi ne-a cuprinsũ

Și din gur'a ȃisũ :
«Cine-a sci și-a spune
«Astã rugãciune
«Totũ la lunã,
«La șeptemãnã,
«Suflețelulũ și l'a scôte
«Din cãte rele din tôte
«Din negurã,
«Din pęcurã,
«Din brósce cãtũ vacile,
«Pãingenĩ cãtũ casele,
«Din nãpãrci cãtũ fagiĩ
«Și din șerpĩ cãtũ brațĩ!» (1).

O variantã a acestei rugãciuni, și anume a pãrții din urmã, care se numesce de cãtrã poporũ «*Rugãciunea sfinteĩ Vineri*», sunã ast-felũ :

Sfãnta Vineri, Vinereã,
C'ești la fațã tinereã,
Inima țĩ încãrunțã,
Nime nu se pricepeã,
Numãĩ trei fete fecióre
A lui Lazãrũ sorióre :
Una Maria Malina,
Una blãnda Mãdãlina,
Și-una dalba Rusalina.
Ele, cum mi te-aũ vęđutũ,
Indatã s'aũ priceputũ
Și în cãmpũ cã mi s'aũ dusũ
Dela Rusalimũ spre-apusũ
Pe la revęrsatũ de zori
Sã gãsescã nouę florĩ,
Nouę florĩ bune de lęcũ.
Ele florĩ bune de lęcũ
Orĩ și cãtũ

S'aũ truditũ
N'aũ găsitũ,
Cĩ-aũ găsitũ
Pe la 'nserate
Nouę lumĩnãri curate.
Luminele s'aũ aprinsũ
Raiulũ s'a deschisũ,
Christosũ a învinsũ,
Maica-sa a rĩsũ
Și din gur'a ȃisũ :
«Cine a sci și-a spune
«Astã rugãciune
«A prea sfinteĩ Vineri
«Tot-deauna Joĩ sęra
«Cãte de trei ori
«Și Vineri deminețã
«Cãte patru ori
«Scosũ îĩ va fi sufletulũ

(1) Din Vama, com. de G. Lucanũ, stud. gimn.

«Din negură
«Din păcură
«Din văpaia focului
«De supt talpa iadului,

«Din viță
«In viță
«Până într'a șeptea viță» (1).

Afară de rugăciunile până aici înșirate mai este încă una, numită «*Rugăciunea săptămânei*», care sună precum urmază:

Sântă Lună!

Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumneșeu lăsată,
Mă închină ție
Ajută-mă mie!

Sântă Marți!

Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumneșeu lăsată,
Mă închină ție
Ajută-mă mie!

Și totu așa pentru fie-care și ce urmază până Duminică.
Iar când ajunge la acesta, dize:

Sântă Duminică!

Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumneșeu lăsată,
Mă închină ție
Ajută-mă mie!
Precum ai ascultat
Și ai ajutat
La 40 de mucenici
Și la 40 și cincă
De mânăstiri.
Și mă închină ție
Ajută-mă și mie!

---

(1) Dict. de Florea Curcanu, agricultorului în Bosancă districtului Sucevi.

Și mă închină
Și la Maica Domnului
Să-mi ajute-a țice
Aceste cuvinte,
Cu luare aminte
Séra culcându-mă
Și deminéța sculându-mă ! (1)

Am spusă mai sus că fie-care copilă capătă la boteză ună *îngeră păzitoră*. De aceea, când cine-va în decursulă vieții sale se lasă înduplecată și condusă mai multă de alții decât de mintea sa, sau când se teme de totă nemica, când e din cale afară fricosă, se țice că e *slabă de îngeră*. Din contră, când e din cale afară prea curăjosă, îndrăsneșă sau chiar rătăciosă, când se restesce cu cuțitulă asupra cui-va, voindă a-lă străpunge, atunci se crede că îngerulă fuge de dînsulă (2).

Românii din unele părți ale *Transilvania* însă credă și spună că fie-cărui omă i se dă la nascerea sa nu numai ună îngeră ca conducătoră și apărătoră în acéstă vale a plângerii, ci totă odată și ună *spirită răă*, ună *diabolă*, care stă cu îngerulă păzitoră în neconțință luptă ; și faptele omulă atărnă apoi dela împrejurări, după cum adecă unulă capătă putere asupra altuia (3).

Spună Românele din unele părți ale *Bucovinei* că nu e bine ca *luminile de boteză* să se dea cui-va, ci să ardă numai în casa, unde se află copilulă de curéndă botezată.

De aceea *cumătri ceș mari*, adecă nașii, nici când nu lasă

---

(1) Dict. de Mărióra Corjană, Româneă din orașulă Sucéva.

(2) «Șețetóre» an. I. Fălticenă 1892 p. 125: «Sătenii aă credință că fie-care sufletă are pe lângă elă ună îngeră, care îlă apără de rele; când sătenii facă rătății și mai alesă când se rătăcesă (adecă voescă a da, ridicândă mâna) cu cuțitulă, îngerulă se depărțeză de omă.»

(3) Schmidt, Das Jahr, p. 25.

luminile de botezū preotului, ei le ducū cu sine la casa părinților copilului botezatū (1).

Din contră, în *Țera-Românească* este datină ca din lumina-rea dela botezulū unui copilū să se opréscă o bucată, ca să o arate copilului când se va îmbolnăvi, căci i se va face bine, iar restulū să se lase la biserică (2).

Cele trei lumînări însă de pe marginea *putinei* (cristelniței), adecă a vasului în care se botéză copilulū, se păstrează, că dacă se deóche, să-lū afume din ele (3).

După ce s'a întorsū acasă *luminile de botezū* în unele părți din *Bucovina*, și mai alesū în acelea unde nu este datină să se întórcă cu dínsele aprinse, se punū pe masă ca să ardă. Și dacă celū botezatū e *fată*, trebuie luminile să ardă în trei serī după olaltă, ca să se mărite. Dacă nu ardū, nu se mărită. La băieți nu e numai decât de trebuință ca să ardă (4). În alte părți, totū din *Bucovina*, cum s'aū întorsū dela botezū, cumătri le aprindū și le dau nepótei. Acésta, luân dule, le stînge.

În comuna *Calanfidesci*, districtulū Siretiului, după ce s'aū întorsū de la botezū, móșa, cum întră cu copilulū în casă, se pune cu dînsulū pe laiță în capulū mesei pe o perină; pune apoi copilulū pe o pâne și o bucată de sare, ce se află pe masă. După-ce l'a pusū, vine tatălū copilului cu unū paharū de bētură și cinstesce cu dînsulū pre móșă.

Móșa dice:

— Să te vedū sănétósă, nepótă. Dumneđeū să te rădice cu sănétate și cu brațele pline. Cum amū ajunsū la botezū, așa să ajungemū și la cununie! — Cinstesce. —

---

(1) În Ilișesci și alte sate.

(2) Ionénu, op. cit. p. 27.

(3) Ionénu, op. cit. p. 26.

(4) Din Dorna, dict. de V. Diacū.

Nepóta, luându paharul diresu, și cinstindú la *cumátru* respective la *cumátra-mare*, ȓice :

— Să te vėdú sănėtosu (sănėtósă)! Dumneȓeu să-ȓi dea sănėtate și multú bine, că ne-aȓi statú intru ajutorú!

Acum móșa strigă pre tatálú copilului și dându-i-lú pe acesta, ȓice să-lú crėscă cu ușurinȓă și cu bucurie.

Cumátru dacă sunt doi *cumátri*, cinstesce la cela-laltú cumátrú, cumátrulú la bucătăriȓă, adecă la femeea care a statú nepótei de ajutorú și a făcutú bucatele trebuincóse pentru *cumátrie*. După acėsta cinstescú pe rındú la toȓi cei ce se află în casă (1).

În comuna *Crasna*, întorcėndu-se móșa dela botezú cu copilulú în braȓe înaintea cumátrilorú, cum a ajunsú și a intratú în casă, se duce cu copilulú dreptú la masă, la mijloculú căreia se află de mai nainte pusă o pâne întrėgă, netăiată; și se așėză în capulú acesteia, chiar și în casulú acela când copilulú ar plănge orí și câtú de tare. Cumátrii, așezându-se așisȓderea împrejurulú mesei, punú luminile stinse de-a curmezișulú acesteia. Vine apoi o femeė și aprindėndú o lumină o dă cumátrulú mare. Cei-alalȓi cumátri aprindú luminile dela acesta. Vine după acėsta *nenele* copilului și iea șipulú cu paharulú, carí asemenea se află de mai nainte puse pe masă, și cinstesce pre móșă, *bea unú paharú de bine*; móșa cinstesce pre cumátrulú celú mai bėtránú, acesta pre cei-alalȓi cumátri și așa pe rındú până ce a umblatú paharulú pe la toȓi și fie-care trebuie să bea de bine. După ce s'aú părındatú toȓi, móșa se scólă dela masă și, luându pânea de pe masă precum și copilulú, se duce la patulú nepótei și închinându-i copilulú ȓice :

— Poftimú cu norocú și sănėtate, cu voc bună; . . . creșcere ușóră să-ȓi trimită Dumneȓeu!

---

(1) Dict. de Catrina Racolȓa.

După acésta îi dă copilul și pânea.

Totă așa facă și cumetri dându-î luminele.

Mama primindă copilul pânea și luminele, sărută mâna mōșei și mulțamesce atâtă acesteia câtă și cumătriloră ȃi-cēndū:

—Mulțamescū, moșică dragă, și d-vōstră cumătriloră și nānașiloră! Cum aȃi ajunsū de l'aȃi botezatū, așa să ajungeȃi să-lū și cununaȃi!

Cinstesce apoi și ea atâtă pre mōșă câtă și pre cumătri.

După acésta, dacă *cumătria* nu se face în aceea ȃi, își ieau rămasū bunū și se ducū cu toȃi pe acasă (1).

În *Frătăuȃlū-vechiū* districtulū Rădăuȃlulū, cum se întorcū dela botezū, unulū de casă, orī și care, pune o perină pe masă, mōșă pune copilulū pe perină iar la capulū lūi *pāne* și *sare*. După acésta nenele copilulū cinstesce pre mōșă, iar mōșă pe cumătri cei mari. Fie-care *trebue* sa cinstescă câte unū paharū de bine în sănētatea copilulū. După ce a cinstitū fie-care, aprindū luminele, și dacă sunt mai multe cumătre sau cumătri ieau copilulū dimpreună cu luminele, pânea și sarea, se ducū apoi la nepōtă, și închināndu-i-le ȃicū:

Poftimū cumătră prunculū acesta
Pe care l'amū botezatū
Și încreștinatū
Și'n lege l'amū băgatū.
Ți-lū dāruimū dumi-tale
Cu pâne și cu sare,
Cu darulū sfinȃiei sale,
Cresce-lū ușorū
Și sănētosū! (2)

După acéstă presentare și închinare urmēză masa sau

(1) Dict. de Aniȃ Ursachi.

(2) Dict. de Zamfira Ignătōiei.

mai bine ȃisŭ *cumătria*, despre care vomŭ vorbi în capitululŭ XVI.

În alte părți ale *Bucovinei* mōșa, cum întră în casă, înmănuéză copilulŭ nou-botezatŭ mamei sale, ȃicendŭ :

—Bine v'amŭ aflatŭ! bine și norocŭ să dea Dumneȃeŭ prunculuiŭ nou-născutŭ! și creștere ușoră; și de-asemena și D-tale, nepoȃică dragă, sculare ușoră și 'nsănėtoșare!

Să-ți fie brațele pline,
Casa cu norocŭ și bine!
Acesta bine să nu creșcă
Dumneȃeŭ altulŭ să vė dăruescă!
Precum ați ajunsŭ pre acesta
De l'ați botezatŭ
Și încreștinatŭ,
Așa să ajungeți
Ca să-lŭ și creșteți,
Și să vė învredniciți
Ca să-lŭ și căsătoriti!

La care rėspundŭ părinții:

—Dă Dómne, moșică dragă! . . . Dumneȃeŭ să teaudă!.. să-ți fie cuvintulŭ deplinŭ, și să ajungă și d-ta cu noi la tóte cele ce ne-ai uratŭ nouė și prunculuiŭ! (1).

În comuna *Vama*, districtulŭ Cămpulungului, sosindŭ nănașulŭ cu finulŭ seŭ a casă, îlŭ închină mai întâi pe la icóne ȃicendŭ:

Să fiı, finule, cinstitŭ,
De toți ómenii iubitŭ
Ca și sfintele icóne!
Toți să se uite la tine,
Și așa să ți se 'nchine
Cum se 'nchină la icóne!

Apoi, întorcėndu-se cătră părinți, le uréză ȃicendŭ :

---

(1) Com de d-lŭ G. Tomoiagă.

Să trăiți, cumătrilor!
S'ajungeți
Să vedeți
Pe acestu finu căsătoritū
Și deplinū gospodăritū.
Și s'ajungeți să vedeți
Și fiii fiilorū sēi
Adecă pe nepoței!

După acēsta, desbrăcându-se de cojocū și puindu-lū pe masă cu pērulū întorsū în sus, așeză pre finulū sēu de-a-supra cojoculū, și iară-și uréză:

Finule, să străesci,
Și să cresci
Și să te 'nmulțesci,
S'ai atâtea oi cu miei
Și vaci cu viței
Și norocū
Căț perī în acestū cojocū (1).

În *Transilvania*, după ce s'au întorsū dela botezū, pune mōșa pre copilū de-a dreptulū pe masă și chēmă pre părinți ca să-lū iea de acolo și anume dacă e feciorū pre tatălū sēu, iar daca e fată pre mama sa (2).

În alte părți, totū din *Transilvania*, după ce au sositū casă, copilulū se predă prin o cuvîntare sērbătorēscă din partea cumătrilorū, mamei sale, iar acēsta, primindu-lū ilū pune pe masă, care e fōrte frumosū acoperitā, primindū în acela-și timpū darurile din partea celorū de fașă. O masă animatā încheie apoi acēstā ȃi însemnatā, la care se înțelege de sine că nu lipsescū datinele și părerile superstițiose. Așa de es., dacă-i pică cui-va în timpulū ospēțului cușitulū sau furculișā jos și se implântă în pămîntū, e unū semnū

(1) Com. de d-lū Nicolaiū Lucanū, cant. bis. din Vama.

(2) Com. de d-lū Rom. Simu.

rëu, căci se crede, că copilul va muri de o mörte nenaturală. Dar în ziua acésta nici vitele domestice nu sunt trecute cu vederea, din contră gospodariul de casă le dă de astă dată nutrețu mai bun, ȳicëndu în acela-și timp: «*mâncați și vë rugați pentru copilul meu!*» În unele locuri înainte de masa dela *botejune* cumătrul mare aruncă paserilor meiü saü grău, care a statü trei ȳile și trei nopti în lëgănulü copilului, ȳicëndü: «*să cânte tatălu cerescă laudă și onöre și să-lü röge ca să-i deé copilului sănëtate!* (1) »

Datina din urmă ne revocă în memorie datina *Romanilor* de-a da mëruntae de purcelü *Strigelorü*, pe cari le credeau ei că sunt unü felü de paseri uriciöse de nópte (2).

În *Țëra-Românescă*, după ce unü copilü este botezatü, adusü acasă dela biserică, se pune pe o baligă de vacă din oborü, apoi se duce mă-sa și-lü iea de-acolo. *Acésta se face ca să aibă copilulü parte de vite* (3).

Totü în *Țëra-Românescă*, unü copilü, după ce s'a botezatü, în ziua acésta se pune lângă elü unde dörme unü fierü, o mătură, și se presară țărițe și spuză din focü, ca să nu vie *Mama-pădurei* să-lü omöre saü să-lü pocescă (4).

După tóte acestea urmëză *cumătria* saü, cum se spune în Transilvania, *ospëtarea*, despre care vomü vorbi mai la vale.

În *Macedonia*, îndată după botezü în bisercă chiar, se îmbracă copilulü cu fustănice, punëndu-i și fesa pe capü, și apoi nașa ilü iea pe brațe, precum și douë lumînări aprinse împodobite cu dantele roșii și verđi, pe cari le ține una într'o mână și alta în cea-laltă; și așa merge până la casa

---

(1) Wlislöcki, op. cit. p. 11.

(2) Preller, Röm. Myth. t. II p. 238.

(3) Ionénu, op. cit. p. 27.

(4) Ionénu, op. cit. p. 28.

lehusei. Când intră în odaia lehuzei, face mai întâi cu o luminare aprinsă semnul crucii pe pragul uşei, ȳicendũ:

«*Tihi bună s'âncherdisască pãrinȳii, s'bãneazã sã-ĩ mãcãm numta* (norocũ bunũ, sã se bucure pãrinȳii, sã trãescã, sã-ĩ mãcãmũ nunta, adecã *sã mãncãmũ la nunta*); iar de va fi fatã: *şi la feciorũ sã dea Dumneȳeũ!*

Dupã rostirea acestorũ cuvinte pune lumĩnãrile aprinse intr'o pãne anume, ca inima copilului sã fie curatã şi sã fie belşugũ la casa lui.

Dacã se întẽplã de se stingũ lumĩnãrile pe drumũ, atunci credũ Românii macedonenĩ, cã copilulũ n'are sã fie cu norocũ, iar dacã nu se stingũ şi e timpũ frumosũ în aceea ȳi, atunci copilulũ va fi cu norocũ.

Dimpreunã cu mõşa şi naşii saũ *nunii* mergũ şi toȳi, cei ce aũ fostũ invitaȳi la botezũ, acasã la lehusã şi o felicitãzã; apoi li se serveşte cafea, rachiũ, lucumi, nohotũ, strafide, tigãni şi vinũ, apoi se punũ la masã (1).

În fine, trebuie sã mai amintimũ încã şi aceea cã, dacã copilulũ noũ-nãscutũ aratã simptome de mõrte, mõşa saũ şi altã persoanã põte sã-lũ boteze şi fãrã de preotũ; şi asta din causã ca copilulũ sã nu mergã neincreşinatũ în cea-laltã lume, unde, prefãcẽdu-se în *Moroiũ*, l'arũ aştepta cele mai crãncene torturi.

În cazul acesta e de ajunsũ ca mõşa, saũ cine este, sã-lũ stropescã cu apã sfinȳitã şi sã-ĩ rostescã corectũ formula botezului.

Atãtũ în *Bucovina* cãtũ şi în *Transilvania* şi *Ungaria*, dupã cãtũ imĩ este mie cunoscutũ, în astũ-felũ de casuri bãeȳiorũ li se dã numele *Ioanũ* şi copilelorũ *Maria*, şi deci formula botezului acestuia sunã aşa:

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorũ în Macedonia, în op. cit. p. 48.

«Botéză-se robulū lui Dumneḑeu *Ioanū (Maria)* în numele Tatălū și alū Fiulū și alū S-tulū Duhū, aminū! (1).»

Și dacă unū copilū astū-felū botezatū móre, se 'ngrópă de cătră preotū ca și orī care altū creștinū, iar dacă nu i se rostese formula, dacă móre ne 'ncreștinatū, îlū ingrópă de regulă móșa și anume într'unū ungheriū alū ținterimulū.

În părțile *Oraviței*, fiindū copilulū slabū și nefiindū speranță de vieță, i se dă unū nume, închinându-lū la o iconă din chilie, ca nu cum-va murindū să fie perdutū pe cea-laltă lume (2).

În *Macedonia*, de se 'ntemplă ca copilulū să fie gravū bolnavū și în pericolū de mórte, de nu póte să vie în grabă preotulū să-lū boteze, femeile ce s'arū fi aflândū acolo îlū botéză, turnândū apă peste elū, făcēndu-se una nașă și ȑicēndū:

«Luplu să-l măcă, vru să ȑi ti-l iea ne patizat, tata, mama, creștini aȑi fură, și cu creștin aȑi mi fac (Lupulū să-lū mănânce (draculū) vru să mi te iea nebotezatū, tata, mama, creștini imi fură, eū creștinū mă facū.)

Apoi spunū mai multe rugăciuni, *Tatălū nostru, Sfinte Dumneḑeule*, și altele.

Dacă copilulū móre nebotezatū, se ingrópă de móșă și tată în afară de cimitirilū bisericeī, fără sicriū și pusū numai pe o scândurică negeluită (3).

---

(1) Com. de mai mulți Români din Bucovina, și Aurelū Chintoanū, stud. gimn. din Chicediū, comitatulū Solnocū-Doboca: «De cum-va prunculū născutū este slabū, móșa face forma botezului, turnândū apă pe mână în semnū de cruce, și apoi stropindu-lū pe capū și punēdu-i numele. Acesta se ȑice în poporū a *inchina prunculū* noū-născutū.»

(2) A. Iana, «Credințe la născeri,» în «Familia» an. XXV p. 483.

(3) Burada, Obiceiurile la născerea copiilorū în Macedonia, în op. cit. p. 46—47.

XIII

NUMELE DE BOTEZŪ.

În cele mai multe părți locuite de Români este datină ca părinții să nomineze singuri pre nou-născuții lor copii, în altele îi nominază nănașii, și iarăși în altele, mai ales când copiii se nasc în vre-o ȃi însemnată, li se dă de regulă numele sfântului sau a sfintei respective, care se serbeză în ȃiua aceea, în credinȃ că dacă nu li s'ar da numele acestora, sfântul sau sfinta respectivă s'ar supăra și atunci ar fi rău de nou-născuții copii.

Unii părinți, mai ales când li-au murit copii cei din-tâi, le dau celor ce s'au născut în urmă numele ce-lu pörtă ei, alții alu moșilor și strămoșilor, și iar alții alu unui dintre nămurii, care are mai mare noroc de copii decât dinșii.

Cei mai mulți inși însă, atât dintre părinți cât și dintre nănași, nu se uită nici la ȃiua, în care s'a născut între copil, nici la împrejurarea că cei mai de nainte-le-au murit, ci caută un nume care le convine și le place lor mai tare și pre acela îl dau apoi fiilor respective finilor

săi ce au să se încreștineze. Dar, după cum ne vom încredința din șirele următoare, și aceștia aleg mai totdeauna numele unui sfânt mai însemnat, anume ca copilul, când va fi mare, să scie când are să-și serbeze ziua onomastică.

Preoții, cari botéză pre asemenea copii, trebuie apoi la săvârșirea tainei sf. botezului să se acomodeze dorinței exprimate de părinți și nănași.

Au fost însă totdeauna și mai sunt încă și în ziua de azi foarte mulți preoți, cari nu voru nici de cum să iea în considerare dorința exprimată de părinți și nănași, de ar fi aceea ori și cât de îndreptățită, ci ei fie-cărui copil nou-născut îi dau numele sfântului de rând, în care și s'a născut sau în care se botéză copilul respectiv. Ba unii preoți mergu și mai departe, ei adecă, dacă au ořeși care antipatie sau mânie asupra părinților, ori dacă copilul, ce are să se boteze, e născut de fată mare, alegu numele cele mai întortocate și mai urite și apoi cu numele acelea îi botéză.

De-î frumos și totu-odată consultu din punctul de vedere pastoral să o facă acesta, nu e tréba noastră s'o discutăm aice. Una însă totuși trebuie s'o amintim. Sunt adecă mulți părinți, cari, blândi și răbdători fiindu din firea lor, deși nu au căpătat copilul lor numele dorit de dinșii, nu mai spunu niméruî nemică, ci se mulțămescu numai cu atâta că inediatu după încreștinare îi schimbă numele ce l'a primitu la botez cu altul, cu care ilu numescu apoi câtu trăsese sau, în casul celu mai favorabil, îi întortocă numele astu-felu că nime nu-lu mai póte cunosce de unde se trage, bună óră ca *Nicanor* în *Canonir*, *Dămian* în *Dămin*, *Veniamin* în *Vehamin*. Sunt iarăși mulți părinți cari nu se mulțămescu numai cu atâta, ci ei, vedéndu că copilul lor a primitu unu nume, ce nu le convine de fel,

nu numai că rezonéză asupra preotului, ci încă, când li se nasce altă copilă fie acela bolnăviciosă ori sănătosă și tare ca tunulă, înduplecă pre moșă ca să-î rostéscă mai întâi formula botezului și abia după aceea îlă ducă la preotulă ca să-î cetéscă rugăciunile usitate la botezū.

Nu e bine să fie omulă totdeauna prea îngăduitoriū. Dar și când e din cale afară încăpăținatū încă nu e bine, căci, după cum am văđutū din cele espuse mai sus, prin încăpăținare de multe ori ajunge la unū rezultatū cu totulă contrariū voinței sale.

Dacă preoțimea, din capulă locului, cum aū începutū a se încréștina Româniī, i-ar fi lăsatū pre aceștia în pace să-și aléga ei înși-și numele, după cum le-aū apucatū din moși strămoși, dacă o parte de preoți nu s'arū fi ținutū strictū de cărțile bisericesci, iar altă parte și mai alesū cei de naționalitate străină, n'arū fi datū copiiloră acestora nume de acelea cari le-aū convenitū și plăcutū lorū mai multū, atunci de bună sémă că astăđi amū întimpina la Români cu multū mai puține nume de botezū de origine străină și cu multū mai multe de origine romană de cum provinū în realitate. Așa însă numele de botezū usitate în timpulă de față la Români le putemū împărți în patru părți principale, după epocelă în cari aū fostū ele prima oră adoptate și întrebuițate de Români, și anume după

I. Epoca romană,

II. Epoca slavonă,

III. Epoca fanariotică, și

IV. Epoca română.

În șirele următore noi vomū reproduce vr'o câte-va nume de botezū, cari sunt mai usitate la Români și cu deosebire la cei din Bucovina.

Țicemū numai vr'o câte-va, căci dacă amū sta să le reproducemū pre tóte, atunci n'ar încăpea în cadrele unui capitolū ca celū de față, ci ne-arū trebui spre scopulū acesta unū spațiu cu multū mai mare și totū-odată unū timpū și studiū mai îndelungatū.

Vomū începe deci mai întâi cu cele din:

I. Epoca romană.

Saghină = Sabinus.

Corjină = Corvinus (1).

Logină = Longinus

Marină lem. *Marina* = Marius

Sorină = Solinus.

Macsină = Maximus dim. Maximinus.

Casionă = Cassius.

Costantină = Constantinus, *Costandină*, dim. *Costandinașă*, presc. *Tantină*, *Tintină*, *Tică* dim. *Ticuță*, *Dinu*, *Dinuță*, *Ginu*; nume de familie: *Costantinescu*, *Dinu*, *Dinulescu*.

O doină din *Transilvania* și anume din *Țera Oltului*, în care provine numele *Dinu*, sună precum urmază:

Măi bădiță *Dinule*,
Pe tine *Dinulū* te chémă,
Eū-ți ducū dorulū fără sémă.
De nu te-ar chema *Dinulū*
Nu ți-ași mai duce dorulū.
Dine, cu a ta mândrie
M'aī adusū la sērăcie.
Intru'n casă focu-i stînsū,
Iesū afară lemne nu-sū.
Și mergēndū și pe la șurā
Nu vėdū picū de-adunăturā

---

(1) Aceste două în timpulū de față provinū mai multū ca nume de familie.

Ca să iea pasărea 'n gură ;
Și mergându și pe la șopu
N'am aflat tînu nici unu stropu
Câtu să iea pasărea 'n ciocu (1).

Costanu = *Constans*, se rostesc și *Costănu*, dim. *Cos-tănașu*, *Costănelu*, *Costăniță*, *Costănuță* ; presc. *Stanu*, *Stand*, *Stănilă*, fem. *Stancă*, dim. *Stănică*, *Stăncuță* ; nume de familie : *Stăncescu*, *Stănescu*, *Stanciulu* ; sate : *Costăna*, *Stănescu*. *Costea* presc. din *Constantem*, dim. *Costeiu*, *Costică*, *Costiță* ; nume de familie : *Costașu*, *Costescu* ; sate : *Costesci*.

Aci trebuie să notăm că în timpul prezentu rară care preotă mai dă copiilor numele *Constans*. Poporul însă nu l'a uitat nici acuma și de-aceia îl dă elă adeseori copiilor, cară aș primită la botez numele *Constantinu*.

Crăciunu ; nume de familie : *Crăciunu*, *Crăciunașu* și *Crăciunescu*.

Iacobu = *Iacobus*, dim. *Iacobuță*, *Iacobuțu* ; ca nume de batjocură *Coblea* ; nume de familie : *Iacobanu* ; sate : *Iacoben*, *Iacobesci*.

Stefanu = *Stefanus*, dim. *Ștefănașu*, *Ștefănelu*, *Fănelu*, *Ștefănică*, *Fănică*, *Ștefănucă*, *Fănucă*, *Ștefăniță*, *Făniță*, *Ștefănuță*, *Fănuță*, presc. *Fănă*, în Banat și *Cenă* : nume de familie : *Ștefanescu*, sate : *Ștefănesci*.

Nicoră = *Nicolaus*, se 'ntrebuințeză în timpul de față mai multă ca nume de familie : *Nicorescu*, rutenisatū : *Nicorovici* ; sate : *Nicoresci*.

Andrea = *Andreas*, dim. *Andreașu*, *Andreișu*, *Andreiucă*, *Andreiuță*, *Andreuță*, altmintrelea și *Andreiū*, *Udrea*.

Luca = *Lucas*, nume de familie : *Lucaciū*, *Lucanu*.

Ioanu = *Ioannes*, *Ionu*, *Onu*, *Ona*, *Onea*, *Oncea*, *Oncu*, dim.

---

(1) Doine, strigături și chiuituri, culese de mai mulți învățători zeloși, Brașovă 1891. p. 172.

Ionașu, Ionașcu, Ionelă, Ionică, Nică, Nicu, Nicuță, Nicuțu, Cuță, Ioniță, Niță, Nițu, Nițucă, Ionuțu, Nuțu, Ionete; fem. *Ioana*, dim. *Ionica, Ionuța, Iónca*; nume de familie: *Onea, Oncea, Oncescu, Onciulă, Oncu, Onișoră, Onigă, Ionașcu, Ionescu, Nuțu*; numele sfântului; *Sânt-Ionă*.

Lazără = *Lasarus*, dim. *Lăzărelă, Lăzărică*; nume de familie: *Lăzărénă, Lăzărescu și Lăzăróiu*.

Petru = *Petrus*, provine adese-orî *Petru* și *Petrea*, dim. *Petrașă, Petrașcu, Petrică, Petrucă, Pietrucă, Trucă, Trucu, Pietruță, Truță, Pietrișoră, Pietriucă, Pietrucă, Pietrușcă, Trușcă*; aceste patru din urmă se întrebuintează mai multă pintre rezeșii din Bucovina, districtulă Storojineșului, carî vină adese orî în atingere cu Rutenii din acestă districtă; serbătórea: *Sân-Pietru* și *Sân-Chietru*; nume de familie: *Petrașă, Petrașcu, Pietrișoră*.

Florea = *Florianus*, se 'ntrebuintează și ca nume de familie; dim. *Florină*; fem. *Flórea* dim. *Florică*; nume de familie: *Florénă*.

Dumitru = *Demetrius*, *Duñitru, Mitră, Dumitrașă, Duñitrașă, Nitrașă, Dumitrică, Mitrică, Trică, Dumitriță, Mitrăță, Dumitrelă, Mitrelă, Mitică, Dumitruță, Duñitruță, Truțu, Mitu, Mita, Tuță, Tuțu, Trucă, Tia, Dumitruță, Mitrăță, Nitruță, Nitruță, Truță*; fem. *Dumitra*; în vechime trebuie să fi fostă și *Medru*, căci dacă n'ar fi fostă așa, poporulă n'ar numi serbătórea acestui sfintă *Să-Medru*; nume de familie *Dumitrașcu, Dumitrescu*.

Toaderă = *Theodorus*, *Todoră, Tudoră, Tudorină, Tudură*, dim. *Toderașă, Toderelă, Todirelă, Tudorelă, Tudurelă*; *Toderică, Toderică, Toderiță*; fem. *Tudora; Todorăță*, nume de familie: *Toderénă, Todorană, Toderescu*; sate: *Toderesci*; serbătórea: *Sân-Toaderă*.

Georgiă = *Georgius*, *Giurgiu, Giurgia, Giurge, Gheorghe*,

dim. *Gheorghieșu*, *Gheorghiuță*; nume de familie: *Giurgiuvenă*; orașe *Giurgiu*, *Sân-Giurgiu*; sate: *Giurgesci*; sărbătorea: *Sân-Georgiu*.

O doină poporană din giurulă Bărcăului, în *Biharia*, în care provine mai de multe ori numele *Giurge*, se începe astă-fel :

Strigă *Giurge* din *Giurgesci*
De la porcii cei domnesci:
Nime 'n lume nu-lă d'aude,
De și graiulă lui pătrunde
Până chiar la maică-sa
In pragu vecină-sa.
Mă-sa din graiă i grăia :
— Ce ți-î ție *Giurge* meă,
Tragu-mă 'n noroculă tăă?
Opincile ți s'aă ruptă,
O merindea ți-o trecută?
Giurge din graiă i grăia :

— O măicuță, maica mea,
Merindea nu mī-a trecută,
Opincile nu s'aă ruptă,
Ci mă topesce ună doră,
Ună doră că vreă să mă 'nsoră . . . (1)

Iar o baladă de pe valea Crișului negru, în care provine numele *Giurgiu*, se începe așa:

Frună verde de urzică,
Strigă, Dómne, cine strigă,
Strigă *Giurgiu* dintre luncă,
Dela boi și dela juncă.
Nime 'n lume nu aude
Strigătele sale crude,
Număi sacă maică-sa

---

(1) Antoniu Papp, Doine poporale, în «Familia» an. XXV. Oradea-Mare 1889, p. 439.

Din grădina soro-sa.
Ea tare se îngrozia,
Pân' la dînsul se ducea
Și din graiū așa grăia :
— Ce ți-I ție *Giurgiu* meū,
Ce-a ajunsū pe capulū tēū ? . . . (1)

Marcu = Marcus, dim. *Mărcuțū*, *Mărculețū*, *Mărcușorū* ;
nume de familie: *Marcu Mărcuțū*.

Domnica = Dominica-ae, dim. *Domnicuța*.

Maria = Maria-ae, dim. *Marica*, *Mărióra*, *Măriorica*, *Măricica*, *Măriuca*, *Măriucuța*, *Măriuța*, *Mărița*, *Mărițica*, *Mărișuca*, *Bia* ; sērbătórea: *Sântă-Măria-mică* și *Sântă-Maria-mare*.

Numele acestea precum și derivatele sale le întēlnimū fóрте adese-orī nu numai în vorba de tóte țilele, ci și în poesia poporană.

Iată câte-va exemple :

O doină din *Bucovina* se 'ncepe astū-felū :

Măriórá dela țéră,
Nu lăsa omulū să móră
Pentr'unū picū de gurișórá!

Altă doină din *Transilvania* și anume din *Țera Oltului* sună precum urméză :

Măriușo bărbatū n'ăi,
Tu gurița cuī o daī?
Dă-mī-o mie, lele *Marie*,
Pân s'o cóce póma 'n vie,
Atunci ți-o daū și eū ție.

A treia doină totū de acolo :

Măriușo șurțurī multe,
Ți mă-tiī să te mărite,

---

(1) Pompiliu, Balade populare române. Iași 1870. p. 41.

Că și eu încă mă 'nsorū,
Să-mi facū casă cu pridvorū,
Grădină cu foișorū.
Și 'n grădină-mi facū fântână
Să spele Măriuța lână.
Ea mi-o spală, ea mi-o 'ndrugă
Să facă lui *Ghiță* glugă (1).

A patra doină din *România*, județulu Vlaşca, comuna Ungurenî, se începe așa:

— Și-am ȓisū verde sălcioră,
Marițico, *Marióră*,
Căci n'ai tindă și cămară
Să mă găzduesci diséră.
— Și am ȓisū verde costreiu,
Ba am tindă și bordeiū
Să găsduescū doi și trei (2).

Titiana = Tatiana, masc. *Tatinū* = Tatius. — Probabilū că în legătură cu numele acesta stă și planta numită de poporū *Iarba lui Tatinū* sau simplu *Tatină* lat. *Symphytum consolidum*.

Domnița = Domitia.

Gracina = Agripina, *Gracina* și *Grachina*.

Matrona = Matrona.

Vióra, dem. *Viorica*.

Margareta = *Margarinta*.

Irina, lat. Irena, dim. *Irinuca*, *Irinuța*.

Păuna, masc. *Păunū*, dim. *Păunașū*, *Păunelū*, acestū din urmă și ca nume de familie.

Amëndouē numele acestea provinū fôrte adeseorî și în litura poporană, cu deosebire în cântece, unū semnū că sunt fôrte respândite și întrebuițate.

(1) Doine, strigături și chiuituri, culese de mai mulți invetători zeloși, Brașovū 1891, p. 173 și 174.

(2) «Șeșetóra» an. I. Fălticeni 1892, p. 113.

O horă din *Bucovina*, în care provine numele *Păuna* sună așa :

Frunză verde și una,
Se mărită *Păuna*
Și remâne grădina,
Grădina cu florile,
Stratulă cu garofele (1).

O doină din *Transilvania* și anume din comitatul *Albeș de jos*, în care provine numele *Păunașu*, sună precum urmază :

— *Păunașu*, péna rotatú,
Unde mergi așa gătatú ?
— La mândruța într'altú satú.
— Țipă péna, păși mai tare,
Că mândruța ta mai móre :
Frate-so-î ține lumină
Soru-sa plânge 'n grădină,
Mumă-sa pânză-î croia,
Tatalú-séu casă-î făcea
«Lasă, tată, sălașulú,
Că m-ă venitú drăguțulú,
Dragulú mamei, dragú frumosú,
Și dela mórte m-ó-a-í scosú (2).

Ana = *Anna*-ae dim. *Anica*, *Anicuța*, *Anița*, *Anițuca*, *Anuța*
Anca, *Ancuța*, *Rarița*, *Rarițuca*.

Pulcheria = *Pulcheria*-ae, *Porchira*, *Prochira*, dim. *Pulche-rița*, acesta e de provenință mai nouă; *Fira*, *Firuca*, *Firuța*; nume de familie *Porchirénú*.

Catrina = *Catharina*-ae; presc. *Trina*, dim. *Catrinuța*, *Catinca*, *Tinca*, *Catincuța*, *Tincuța*, *Cuța*, *Catița*, *Țița*; o fată saú femee naltă și holocănósă: *Catrinoiú*.

(1) Marianú, Poesii poporale române, doine și hore. Cernăuți 1875, p. 215.

(2) Doine, strigături și chiuituri, culese de mai mulți învățători zeloși, Brașovú 1891, p. 14.

II. Epoca slavonă.

Vasile = *Basilus*, dim. *Vasilică*, *Silică*, *Lică*, *Vasilicuță*, *Licuță*, *Vasilcu*, acesta totu-odată și ca nume de familie, *Viliciu*, *Vilică*. (Veđi despre acestea două și «Familia» an. VIII, p. 280), *Țilică*, *Țilea*.

Iacovă = *Iacobus*, nume de familie *Iacoviță*. Poporul de rîndu nu-lu întrebuinteză mai de felu, ci numai unii dintre rezeși, la carı provine și numele de familie citatü.

Niculaă, dim. *Niculădeșu*, *Niculică*, *Culică*, *Niculuță*, *Culiță*, *Nicoluță*, *Niculcea*; nume de familie: *Niculcea*, *Niculiță*.

Grigore, *Gligore*, dim. *Grigorașu*, *Grigoriță*, *Grigoruță*, *Grigoruțu*, *Gogu*, *Goguțu*, *Goruțu*; nume de familie: *Grigorașu*, *Gorașu*, *Grigorenü*, *Grigorescu*, *Grigorcea*, *Gorcea*.

Ilie, *Ilea*, dim. *Iliașu*, *Ilieșu*, *Iliucă*, *Iliuță*, *Iliuțu*, *Iluță*, *Iluțu*, *Luță*; nume de familie: *Iliuțu*, *Luță*; satü: *Sânt-Ilie*.

Gavrilă, *Gavrilă*, dim. *Gavrilașu*, *Gavriluță*, *Gavriluțu*, *Vriluță*; nume de familie: *Gavrilescu*.

Pavelü, *Pavelü*, *Păvelășu*, *Păvelucă*, *Păvelucă*, *Pavelică*; nume de familie: *Pavelea*.

Alexandru, *Lisandru*, dim. *Alexandruță*, *Druță*, *Sandu*, *Sandutu*, *Duțu*, tem. *Sanda*, *Alecu*, *Alecuțu*.

Mihailü vsl. rus. *Mihail*, *Mihailo*, *Mihalı*, *Mihaiü*, *Mñihaiü*, *Nihaiü*, *Mnihăeșu*, *Mihăilă*, *Mñihăilă*, *Nihăila*, *Mihăiță*, *Mñihăiță*, *Nihăiță*, *Mihăicuțu*, *Mihalaciucă*, acestea două usitate mai alesü în Transilvania, *Mihaluță*, *Mñihăluță*, *Nihăluță*, *Mihălucă*, *Nihălucă*, *Mihailașu*, *Mihălașu*, *Mnihalașu*, *Mihălaü*, *Mihu*, *Miu*; nume de familie: *Mihăilă*, *Mihădescu*, *Mihălescu*, *Mihălénü*, *Mihuță*; sate: *Mihatcea*, *Mihăileni*.

Iléna = *Helena*, dim. *Ilenuța*, *Nuța*, *Ilenuca*, *Ilinca*, *Ilincuța*, *Ilencușa*, *Ilionca*, *Léna*, *Lena*, *Nena*.

Odochia, *Dochia*, *Odoca*, *Odochița*, *Dochița*, *Chița*.

Paraschiva, Chiva, Părasca, Pătrăscuța, Paraschița, Paraschițuca, Pachîța, Chița, Pachîțuca.

Mardalina = *Magdalena, Mădălina, Mădălinuța, Nina.*

Vârvara, Vărvărica, Vărvăruca, Vărvăruța.

Samuilă, Samoilă, Samuilă, Samoilă, Șamolea, Samolașu, Molică:

III. Epoca fanariotă.

Costandachi = *Constantină, Costachi, Costăchelă, Costăchiță.*

Dumitrachi = *Dumitru, Dumitrache, Mitralache, Trache, Tachi, Tăchița.*

Petrache = *Petru, Petrachi, Pătrachi, Pătrăchelă, Trachi.*

Manole = *Emanuil, Manoilă, Manuilă, Manolachi, Lachi, Manolașu.*

Mihalache = *Mihaiu, Mihalachi, Lachi.*

Aice trebuie să notăm, că toate numele cari se sfârșesc pe *achi* sau *ache* provinu numai la Români de prin orașe și la rezeși, la țeranî însă numai rar.

Marghiola = *Maria, Ghiola, Marghiolica, Ghiolica, Margolița, Lița:*

Gheorghe = *Giorgiu, Ghiorghiașu, Ghiorghieșu, Ghiorghică, Ghiorghita, Ghița, Ghiorghitucă, Ghițucă, Ghiorghilită, Ghiorghiuță, Ghiuță, Iuță Ghiorea, Gogu, Goguță, Guță; nume de familie: Ghica, Ghiorghiu, Gheorghescu, Ghiorghianu, Ghițescu, Ghiuță, satu: Gheorghiteni.*

Spiridonu = *Σπειριδών, Schiridonu, Sriedonu, Scridonu, Scridonașu, Scridonelu, Scridonucă, Scridonuța.*

Nichiforu = *Νικήφορος, Chiforu, Chifuru, Chiforașu, Chiforelu.*

Nechita = *Νικήθας, Nichita, Nichituța, nume de familie: Nichitușu, Nichitenu.*

Garofa, Garofina, Garofița.

Pinteleiū = Πανθελείον, *Pântea, Pinteia*; acestū din urmă și ca nume de familie.

Frosina = Eufrusina, *Frosinca, Frosincuța, Frosinuța, Frāsina, Sinuța.*

Lisaveta = Elisabeta, *Saveta, Savetca, Savetcuța, Veta, Vetuca, Vetuța, Savetuța, Safta, Săftica, Săftița, Săftuța.*

Smaranda, Smarandița, Mandița, Maranda, Marandița, Maranduița, Maranduca.

Zamfira, Zamfirica, Zamfiruca, Zamfiruța, Zunchira, Fira, Firona; masc. *Zamfirū, Firū, Firicū*; nume de familie: *Zamfirescu.*

Rucsanda, Rucsanduița, Casandra, Căsandruca, Căsandruța.

IV. Epoca română.

În această epocă o parte bunicică de părinți și nănași, până chiar și din mijlocul poporului de rînd, au început a da fiilor, respective finilor, nume de origine romană.

Totū așa făcū și unii preoți în comunele păstorite de dînșii.

Partea cea mai mare însă nici acum nu se pōte desbăra cu totul de numele și diminutivele străine, cugetându pe semne în mintea lor cea corcită, că dacă se vorū împoța în pene străine vorū arăta cu multū mai frumoși și nobili de cum sunt în realitate (1).

---

(1) Veđi despre materia acēsta și studiulū «Numele române» în «Gazeta Transilvaniei» an. LV. Brașovū 1892 No. 118: «... Unū poporū, ce nu-și scie istoria străbunilorū sēi pōte să cadă în ōrba erōre, de a iubi mai multū ce e străinū, cugetându că e mai bunū decăt ce e alū sēū. Și aci în mare parte aparține poporulū rusticū, care neavendū luminători în sinulū sēū, cari să-lū deștepte, nu scie sērmanulū că se numără și elū între alte popōre. Ba, de es., când bietulū țeranū aude pe preotulū sēū, pe învățătorulū sēū sau

Să sperămă însă că în curîndu fie-care Română adevărată va veni la cunoștință că haina străină, nu numai că nu-lă încăldește, ci încă îlă și diformeză!

---

pre altă inteligentă din sată, strigăndu-și băteii cu numele de *Ianoș! Șandor! Marișca!* cugetați ca nu cade în osănda de a crede, că ală lui *nume de Ionă Grigore, Toaderă,* sunt prostesci și neînsemnate, că veți Dămnă, de ar fi de ceva, domnulă ista încă și-ar pune la copii nume de *Ionă, Grigore,* etc.

«Numai ună poporă care își cunoșce istoria și și-o iubescă cu pasiune, își va iubi cu pasiune numele, portulă, datinele și cāntecele sale.

«Credeți că în timpurile vechi ale năstre, cānd erău fōrte puțini, ba de locă inteliginți în poporă, poporulă era mai curată în criteriile sale de naționalitate. Mai de multă erău preoți cari erău Romāni intru tōte, — adecă nu se deosebiau intru nemică de poporulă de rāndă, și astă-felă fiindă, aă susținută criteriile de naționalitate în Romānă. Basați pe acestă adevără, susținemă aci, că de es. înainte cu 100, 200 de ani mai tārđiă erău mai multe *nume romane* în poporulă nostru. Atunci în timpurile intunecate, Romānulă trāia ca rustică, și în rusticitatea sa își apăra numele și moșia.

Ah! ce timpă era atunci,
Cānd Romāni ca păstori,
Tera loră și-o apărau
Ca și bravii luptători.

«Vedeți că indată ce unele familii romāne, trecendă la altă confesiune, sau nobilitāndu-se, ori făcendū-se grafi și baroni, lāsāndu-și națiunea, își lāsără și numele.»

XIV.

MĂRTURIILE.

În *Țera-Românească* este datină că în decursul botezării unui copil și anume când cântă preotul «*câți în Christos s'a botezat în Christos s'a și îmbrăcat, aleluia,*» nașul, carele a ținut copilul în brațe și, în numele finului, de trei ori «*s'a lepădat de Satana,*» să bage mâna în pungă, ca, după ce a plătit preoților și dascălilor, să mai împartă bani și celor ce au stătu de față la împlinirea tainei botezului, și anume tuturor persoanelor ce se află în biserică, fără deosebire de bogat sau sărac.

Firescul înțeles, ce se atribue împărțirii acestor bani, e că cei ce i-au primit sunt «*martori,*» cari pot atesta, la orice împrejurare, că întru adevăr noul născut a îmbrățișat religiunea creștină, cu toate dogmele și după toate riturile biserice. De aici apoi și numirea de «*mărturie*» dată monedelor dăruite. Câte s'a împărțit, atâtea «*mărturie*» va avea copilul despre autenticitatea botezării sale. Dacă, prin vre-o necurată ispită, mai târziu s'ar îndoii de acest fapt, apoi toți câți au primit «*mărturie*» la a lui creștinare

și cari s'aau legatū pe tăcute s'o constate la vreme de ne-voe, se consideră ca fiindū gata să «mărturisescă» că în adevărū copilulū cutare în anulū, luna, ȃiua și biserica cu-tare, s'a împărtășitū cu marea taină a botezului.

La țară s'a obicinuitū să se dea în totū-deauna numai monede de aramă. Dacă nașulū e omū cu dare de mână, apoi împarte de argintū, și trebuie să fie bogatū de totū ca să împartă de aurū. Acestū din urmă casū se întemplă fôrte rarū, și numai în cerculū restrînsū alū avutelorū famliii, când botezarea se face acasă.

În epoca *Fanarioțilorū* și în totū timpulū câtū a circulatū în România moneda turcescă, cei bogați da mahmudele, ico-sari și nisfiele de aurū. De multe ori, între mărturiile date personalū micului finū, se vedeau constantinați și vechi monede de o adevărată valóre pentru numismatică. Adesea nașulū hărăzea copilului bani de aurū bātuți de Greci și de Romani, ca lucruri fără nici unū prețū pentru elū neprice-putulū. «Ce mai trébă, își ȃicea ȃinsulū, de-alū de aceste aū și Țiganiū!»

Cătū despre sārăcime, la care datinele se păstréză totū-deauna mai cu tārrie, sārăcimea da lăscăi de argintū și de aramă. Când se întrebuița moneta nemțescă, *mărturiile*, consta, în orașe ca și pe la țară, din «*firfirici*» de 13, 22 și 23 de parale; cei bogați se suiaū chiar până la jumē-tăți de «*sfanțū*» sau «*sorocovețū*».

Particularitatea de căpetenie a mărturiilor era de a fi străpunse și legate de o mică cordea ori bandlică roșie sau albastră, înodată cu fundă. Astū-felū se fixă cu unū acū pe pieptulū asistențilorū dela botezū și erau purtate tótă ȃiua, mai cu sēmă de rudele și musafirii casei, cari prășnuiaū noua cumătrie.

Aȃi în sfrșitū sātenii mai sāraci împartū bani romānesci

de câte 10; cei mai bogați dau monede de 50 în argint. Cât pentru bogați, obiceiul a luat o altă față; căci pentru fie-ce botez anume se fac medalii de argint sau de aur, pe cari se înscriu data nasterii, anul și numele noului născut, ziua botezării, une-ori chiar și numele nașului.

Înțelege orî-cine marea deosebire dintre mărturiile monedă și mărturiile medalii. Cele dintâi au fost, sunt și vor fi în totu-deauna cheltuite, astu-fel încât, de ne-am ține la stricta-le însemnare, putem dice că copilul botezat rămâne fără «mărturiî», în cas de a ave nevoie de aceste documente autentice pentru a și constata creștinarea. Scopul dar nu e cătuși de puțin ajuns, căci menirea lor e de a fi păstrate ca probe pipăite despre îndeplinirea riturilor religiose, pe când în practică se transformă în nisce bani dați de pomană, cari, îndată după eșirea din biserică, pot trece din mână în mână și călători, ca orî ce ban, din pungă în pungă.

Și în adevăr, din cauza acestui din urmă rezultat, unită cu o interpretare despre care va veni vorba mai la vale, mult și de mulți s'a totu crezut că «mărturiile de botez» n'au fost născocite pentru altu-ceva decât ca să fie o pomană, nu se scie pentru sufletul căruî răposat. Chiar preoții nu le sciă da altă însemnare; căci dintre câți am avut ocasiune să cercetez în acéstă privință, toți mi-au explicat lucrul în acestu înțeles, că sunt nisce bani dați de pomană, ceea ce, precum vom vedé, e cu totul departe de adevăr.

Nu e însă totu astu-fel și cu mărturiile-medalii. Prin tr'însele, scopul datinei se îndeplinesce de minune; căci neputându fi cheltuite, rămân în păstrarea celui ce le-a dobândit ca, la vreme de trebuință, să probeze faptul spre pomenirea căruia au fost anume pregătite. Împărțirea lor

dar nu mai are caracterul unei pomeni în bani, ci o valoare genealogică, ca însemnătatea unui soi de registru numismatic, foarte apropiat de intențiunea cu care s'a statornicită acestă vechiă obiceiă.

În urma acestor expuneră, e locul să ne întrebăm: unde și de când s'a început datina, în ce chip și pentru ce serviciu?

Ca multe din vechile instituiră, ea își are originea în credințele religioase, în mitologia greco-romană. A ei închipuire pare-mă destulă de istetă, ca să merite a ne atrage băgarea de seamă. De aceea voi și stărui asupra-i pe câtă se cuvine acestor repede cercetări.

Nu pôte fi îndoială că nascerea omului a fostă totă-deauna considerată ca ună faptă de mare însemnătate, la cei vechi, ca și la moderni, la păgâni ca și la creștini, la sêlbatici ca și la civilizați. Analele feluritelor popore înregistrează cele mai ciudate obiceiuri păzite înainte ca și după nascerea copilului. Aici tatălă trebuie să ajuneze și să postescă cu lunile, pentru ca prunculă să fie ferită de o mörte prematură, de vițuri și de infirmități corporale; colo e nevoit să iea loculă lehusei și să rabde dela rude și prietenă mulțime de neajunsuri; dincöce noulă-născută e primită cu sgomotose petreceri, aiurea cu doiose lacrimi.

Spiritulă greco-latină se sciă depărtă chiar dela începută de eresuri atâtă de complicate și se mulțami numai să puie nascerea omului sub bine-voitörea ocrotire a dumnezeirii.

Când dar noi dămă ađi copilului numele sfântului, a căruă și e sêrbătorită, în timpulă când s'a născută, nu facemă decât să urmămă, pe nesciute, acestui spirită religiosă și bisericescă, credendă negreșită, că punemă prunculă sub imediata protecțiune a sfântului în ziua căruia s'a născută și ală căruă nume l'amă adoptată pentru miculă din fașă.

Bătrânii Greci nu mergeau atât de departe, și nici Romanii, deși o puteau face prea bine ca politiciști ce erau. Ei fără a da nume de zei și semi-zei, puseră nascerea copiilor sub auspiciile *Junonei*, această suverană a ținelor, cum o numesce Pindar. Junona însă, deși suverană, și tocmai pentru că era suverană, nu asista la toate nasterile. Cu această misiune era însărcinată fiica sa *Ilitia*, sora *Ebiei*, a Tinereții. Copilul dar nu se nășea fără religione. Din contră: cșia în lume profesându religionea politeistă, căci nu-și dătora vieța, după credințele de atunci, decât divinităților Olimpului. Dacă dar la noi creștinarea vine după trei zile și chiar mai târziu, la dinșii autoritatea religiunii se arăta și se exercita chiar din primul minut.

Pe aceeași *Junonă*, totu-deauna suverană, Romanii o numiau *Lucina*, pentru motivul că asista la nascerea copiilor. Lehusele se adresa la ea ținându-i: «Juno Lucina, fer opem, serva me, obsecro.» Te conjur, Juno Lucină, dă-mi ajutor și-mi slujesce!

Iată credința religioasă, veche ca și însă-și rasa greco-latină. Dela dinsa până la datină nu era decât un pas, și preoții politeismului nu întârziară să-l facă.

Ne-apărat că Junona cea atot puternică și atot știutoare ținea prea bine minte câte nasteri se întâmplă pe zi și noapte, de ore-ce lua act de dînsele prin mijlocirea *Ilitiei*. Cu toate acestea, registrele dumnezeesci nu erau la dispozițiunea nimărui pe pământ, și ómenii trebuiau să scie și dinșii ceea ce scia Junona. Preoții dar — căci mulțime de instituțiuni, cărora spiritul cel practic al Romanilor le-a dat un caracter civil, la început nu erau decât privilegiul exclusiv al preoților — preoții se vedură siliți să țină și dinșii o statistică ore-care despre numărul celor născuți, ca și de al celor răposați.

Dar regulata păstrare a «actelor stărei civile» nu e lucru ușor chiar în zilele noastre. Ş'apoi religiunea, care pretutindeni s'a silită să aibă în mâinile sale orî-ce instituţiuni sociale, nu se îndura să dea un caracter profan acestei statistice atît de importante.

Atunci printr'o dibăcie foarte desă întrebuinţată, ridicară un templu dinelor Junona-Ilitia, merită să serve dreptă cancelarie de înregistrare nascerilor pe cari divinităţile le avea sub a loră ocrotire. Acestă deposită, această arhivă sfinţită nu avea însă registre de conţinut şi de păstrat, ci monede de aramă, de cele întrebuinţate în primele timpuri ale vechi Rome. Căci, la nascerea fie-cărui copil, ca şi la mórtea fie-cărei persoane, — părintele de familie depunea în templu o monedă de acestea, ca să serve dreptă documentă constatoră de actele nascerii făcute cu ajutorul Junonei Lucine. Câte monede se afla depuse într'o lună, saă într'ună ană, atăfia copii se nascură în Roma: statistică primitivă, ce e dreptă, dar ușoră şi plină de câştig! Iar fiindă-că, în chipul acesta se da Junonei o nouă atribuţiune, apoi i se dete şi ună nouă titlu, ca protectore a nascerilor se numea *Lucina*; ba ca protectore a statisticei prin monede se numi şi *Moneda*. Ceî ce voră să consulte texturile, potă găsi în această privinţă mulţime de amănunte în Cicerone, Ovidiu, Titu Liviu, Plutarchă, Valeriu Maximă, Macrobiu şi Solină; eă unulă le trecă, celă puţină aici, spre a nu obosi pre cetitoră.

Iată dar în resumată originea monedelor date în memoria nascerii copilului. Datina dar avă dela începută ună caracteră religiosă, însă ună scopă profană în realitate, căci sub formă făţişă ţinea loculă «registreloră de stare civilă» şi înlesnia posibilitatea unei statistice mai multă saă mai puţină regulate, care constata mişcarea populaţiunii şi numărulă locuitoriloră.

Când instituțiunea trecu din mâna preoților într'a censorilor, darea monedelor rămase ca obicei, ca deprindere și cu atât mai mult cu cât nici o lege scrisă nu veni s'o desființeze, de ore-ce nu prin legi scrise fusese înființată. Și astă-fel se păstră până la ivirea creștinismului, când noua dogmă, neputând'o șterge cu desevîrșire, se mulțami s'o supuie — ca pre tôte riturile și datinele păgâne — unei prefaceri de formă, unor schimbări numai superficiale.

În periodul martirilor și persecuțiilor, adepții noiei religiuni urgisite erau nevoiți să se stringă pe furiș, în adâncă nopți tăcere, prin case retrase, prin pivnițe boltite, prin scorburi depărtate. Aici își făceau rugăciunile, aici îndeplineau sfintele taine, aici botează pre noii-născuți sau pre noii-converțiți.

Era dar lucru firesc ca datina împărțirii monedelor de botez să fie păstrată. Căci pe de o parte servia a constata numărul celor ce îmbrățișau creștinismul prin primirea botezului, adecă progresele noiei dogme; pe de alta, da acestui act înfățișarea unei pioșe ceremonii, la care «*maturii*» noului botezat dobândeau un dar în valorea curentă, cu care puteau trăi de aji până mâne, ei cari erau isgoniți din afaceri, răstigniți pe cruce, aruncați în mijlocul fiarelor sălbatice sau arși de vii pe piețele publice.

În alu doilea periodu sôrta își schimbă pasul. Sub împăratul Constantin cel mare, creștinismul, din prigonic cum era, deveni prigonitor. Góna în contra păgânătății fu totu atât de amarnică din parte-î, căci pe lângă pofta de răsbunarea atâtor suferințe mai era și năzuința de a sterpi un inamic pe jumătate surpatu, care nu mai trăia decât prin obiceiuri și prin credințe domestice.

Acestu trist și sângerosu capitolu e de domeniul istoriei religioșe. Faptul neîndoios e că creștinismul ar fi ștersu

cu desevirşire ori-ce amintiri, ori ce superstiţiuni, ori-ce instituţiuni păgâne. O îndoită pedecă îi stete însă în potrivă : întâi că toate deveniseră o a doua fire a lumii romane, şi apoi că nu se găsiu altele mai potrivite care să le înlocuiască. În această situaţiune, creştinismul nu putu decât să le prenoască, să le schimbe forma şi une-ori înţelesul.

Câtă despre preoţi, erau şi ei ca preoţii tuturor religiunilor. Dacă printre dînşii s'au găsit bărbaţi cu talent, oratori, filosofi şi scriitori de valoare, apoi marea-le majoritate nu erau nici mai sfinţi, nici mai desinteresaţi decât pontificii, sacrificatorii şi augurii politeismului. Astă-fel, în ducerea monedelor la biserică găsiu şi ei o nimerită ocaziune de a face averi. Obiceiul dar fu manţinut. A-lă fi combătut era fără nici un folos. Şi, ca să nu samene întocmai cu cel păgănesc, avură priceperea de a-lă despărţi în două.

1. La botez, mărturiile remaseră numai pentru asistenţi şi li se dete greşita însemnare de pomană. Cele destinate preoţilor sau comunităţii religioase, adecă detronatei Junone Monede, fură înlocuite cu o plată în numerar, ceva mai mare decât o simplă monedă de aramă şi dată personală servitorilor altarului.

2. Câtă despre înmormintări, biserică găsi că cea mai bună statistică e tragerea clopotului, care era în stare să vestească tuturor încetarea din viaţă a ómenilor. Astă-fel, afară de «*ortul popei*» se mai adause şi «*ortul clopotului*,» ală cărui glas de aramă se însărcina să fie locul registrelor scrise negru pe alb.

Resumându dar faptele, le putem înşirui în modul acesta :

La început, *mărturiile de botez*, fură simple monede de aramă, duse la templu în chipul unei declaraţiuni de nascere ; sub creştinism serviră ca mijloc de control pentru

numărul noilor creștinați, iar în urmă ca daruri de po-mană, pe când ați începă a-și reluă adevărata-le însemnare, acea de a fi nisce documente genealogice în sînul familiilor, ceea ce e unŭ progresŭ raționalŭ și moralisatorŭ.

Aceste diferite transformări aŭ fostŭ firesci și neapărate. Unŭ lucru însă a rămasŭ stătornicŭ în totŭ timpul: numele; căci, în totŭ timpul existenței lorŭ, *mărturiile* aŭ avutŭ înțelesul de «*dovadă*» capabilă de-a constată fie nas-cerea fie botezarea individului.

În sfîrșitŭ, o altă particularitate demnă de observatŭ e tăria, cu care li s'a păstratŭ caracterulŭ religiosŭ chiar atunci, când, ca ați bună-óră, legile civile le facŭ prisos-itóre și fără de folosŭ (1).

---

(1) G. Dem. Teodorescu, «Archeologia literară» în «Convorbiri literare» an. XI. Iași 1877. p. 305—310.

XV.

SCHIMBAREA NUMELUI.

Dacă unŭ copilŭ e atacatŭ și maltrătatŭ de vre-unŭ spiritŭ necuratŭ saŭ e cuprinsŭ de vre-o bôlă grea și nu se pôte de grabă mântui de dinsa, româncele din *Bucovina* îndătinéză a-î schimba numele de botezŭ și a-î da altŭ nume, creșëndŭ că prin acêsta atâtŭ spiritulŭ celŭ răŭ câtŭ și bôla se depărtéză dela dînsulŭ și se însănătoșéză.

Procedura acestei schimbări de nume e următórea :

Unulŭ dintre căsași iea pre copilulŭ bolnăviciosŭ și-lŭ dă unei vecine saŭ altei femeii din satŭ.

Femeea, luândŭ copilulŭ, se duce cu dînsulŭ până la unŭ locŭ, *îi schimbă numele* de botezŭ, se întórcce apoi îndărêptŭ șil-ŭ dă mamei sale șicêndu i că i-lŭ dăruiesce, tot-odată îi spune și cum se chêmă, adecă numele ce i l'a datŭ ea.

Mama copiluluiŭ dintru începutŭ se face că nu voesce a-lŭ primi, șicêndŭ că ei nu-î trebuescŭ astŭ-felŭ de copii, saŭ că are prea mulți; mai pe urmă însă totuși îlŭ primesce, și din minutulŭ acela apoi nici ea nici cei-lalți căseni nu-lŭ numescŭ mai multŭ după numele seŭ de botezŭ, ci după numele care i l'a datŭ femeea cea străină.

În alte părți, totu din *Bocoviua*, dacă unele femei n'aŭ norocŭ de copii, dacă le totu moru, atunci ca nu cum-va și celu nou-născutu să le móră, îndătinéză de a-î vinde.

Vinđarea acésta se face astu-felŭ :

Femeea respectivă, dacă bună óră nu are norocŭ de fete, caută pre o femeie care a avutŭ mai multe fete și pre tóte le-a crescutŭ mari.

Femeea aceea vine la feréstă și întrebă :

—N'aveți cum-va vre o copilă?

—Ba avemŭ!— răspunde cea de casă,— dar nu avemŭ norocŭ să trăéscă!

—Vindeți-mi-o dară mie că eu, mulțămită Domnului, am norocŭ destulŭ!

—Bine! . . . și-o vîndu bucurósă . . . câtu mi-î da pe dînsa?

—Cátu ceri?

—Dă . . . ce să-ți spunŭ! . . . cam multŭ, căci dóră-î bujorŭ de copilă, nu alta! . . .

—Atâta potŭ să-ți daŭ pe dînsa, mai multŭ nu! . . .

—Adă banii încóce!

Femeea cea străină întinde acuma prin feréstră unŭ pușorŭ saŭ vr'o câți-va cruceri.

Mama copilei iea banii prin ferestă și totu prin acésta îi dă copila.

Străina, luândŭ copila în brațe, încunjură cu dînsa casa și apoi întră prin ușă în năuntru. Intrândŭ în casă ăice:

—Nu mi-ți primi de masŭ, căci sunt străină și de departe, și nu sciŭ în cotro să mai apucŭ . . . și apoi mai am și copila acésta cu mine și nu sunt în stare ca să mergŭ mai departe cu dînsa . . .

—Ba te-omŭ primi, de ce nu!—răspunde mama copilei . . . poftimŭ treci mai aprópe.

Femneea pune copila pe patŭ seŭ jos, dacă e mai mă-

rișoră; iar ea se așează pe o laiță sau pe unŭ scaunŭ ca să ședă, simulându că ar fi foarte ostenită de drumŭ.

—Da cum se numesce mititica?— Întrébă acum mama copilei.

Femeea îi spune numele ce i l'a datŭ.

Cu acesta se mântuesce apoi totă procedura vîndării și schimbării numelui, și atâtŭ străina câtŭ și mama copilei credŭ că copila astŭ-felŭ vîndută trebuie să trăească.

În orașulŭ Câmpulungŭ numele copilului celui bolnavŭ se schimbă astŭ-felŭ:

Mama sau și unŭ nēmŭ de aprópe alŭ copilului stă cu acesta în casă lângă una din ferești, iar celŭ ce voesce să-lŭ cumpere stă afară totŭ la feréstra aceea.

Celŭ din casă ȃice, pronunțându numele schimbatŭ alŭ copilului:

—Iacă aici ai pe N. ȃi-lŭ vîndŭ cu atăȃia și atăȃia crucerii!

Celŭ de-afară, dându-i crucerii ceruȃi, iea copilulŭ pe feréstră în braȃe, și-lŭ duce pe ușă îndērptŭ în casă.

Astŭ-felŭ se repeșesce procedura acésta de trei ori după oaltă (1).

Totŭ așă se schimbă numele copiilorŭ și în Vicovulŭ de sus precum și în alte comune din districtulŭ Rădăuȃului, cu acea deosebire numai că Româniŭ din comunele ultime sunt de părere că copilulŭ vîndutŭ rămâne după dreptŭ celui ce l'a cumpăratŭ, și dacă părinȃii sęi voescŭ mai târȃiŭ ca copilulŭ vîndutŭ să fie iarășŭ alŭ lorŭ, trebuie să-lŭ rescumpere asemenea prin feréstră, căci la din contră, dacă nu-lŭ rescumpără, pe cea-laltă lume n'aŭ parte de dînsulŭ (2).

Datina schimbării numelui de botezŭ nu numai că esistă și în *Moldova*, ci ea trebuie să fie totŭ-dată și foarte veche

---

(1) Com. de V. Burduhosŭ, stud. gimn.

(2) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.

la Români din această țară, ca și în Bucovina, căci iată ce ne spune Pr. S. S. episcopul Melchisedec în privința ei:

«Despre acest fiu al Marelui Ștefan, *Bogdanul al doilea*, observăm că el mai avea și supranumele de *Vladu*. De aceea în o mulțime de urice ale [Marelui Ștefan el se amintesc cu amândouă aceste numiri. . . .

«Obiceiul de a avea două numiri unul din botez, altul adăos pe urmă din motive superstițioase, există și astăzi în poporul român. Când un copil zace de o bătă grea și îndelungată, mai ales însoțită de spasmi, mamele schimbă numele bolnavului, crezând că prin acesta ar ascunde oarecum copilul de spiritul cel rău, carele, după credința lor, produce bătă. Cu modul acesta copilul rămâne în totă viața cu două nume, unul cel din botez, altul cel superstițios.

«In căsătoria de față poate că numele de *Vladu* să se fi adăosit lui *Bogdanul cel mic* spre a-l deosebi de *Bogdanul cel mare*, și a continuat uneori a se numi astă-fel și după mărtașa fratelui mai mare Bogdan (1) :

«De nu-i trăiesc copiii, — scrie domnișora El. Sevastos, cu privire totu la Români din *Moldova*, — pe copilul ce i-a mai rămas îl vinde pe ferăstră unui norocos la copii, sau strânge petice dela nouă case neprimenite de face rochiță copilului ca să trăească (2).

Cu privire la Români din *Țara-Românească* d-l G. I. Ionénu scrie următoarele :

«Ca un copil să trăească, îl cumpără vre-o familie dela părinți (3).»

---

(1) «Biserica ortodoxă» an VI. București 1882. p. 690—691.

(2) Călătorii, p. 45.— Vezi și Ioan Créngă, *Serieri, Povești*. Iași 1890, p. 149: «Totu Ștanu mă chemă; dar dela o bătă ce am avut când eram mic mi-am schimbatu numele din *Ștanu* în *Ipate*, și de atunci am rămasu cu două nume.»

(3) Ionénu, op. cit. p. 12.

În *Transilvania* și *Ungaria*, și anume în comitatul Solnocu-Doboca și alu Satmarului, numele de botez al unu copilu se schimbă mai cu sémă atunci, când copilul respectivu capătă *amețelă*, *îmbătăciune* sau *stropsală* dela celu Necuratū adecă dela Draculū.

Schimbându-i numele de botez cu unū altū nume noū, se crede că Draculū îl perde din vederi și nu scie în veci mai multū merge la dînsulū (1).

De multe ori însă îndătinéză Româniū a schimba numele de botez alū copiilorū sei nu numai din cauza vre unei bóle grele, ci, după cum am arătatū în capitolulū XII, și din cauza că nu le convine numele, care l'a datū preotulū, sau pentru că nu sunt în stare să-lū rostéscă cum se cade (2).

În casulū acesta, credū ei, că copiii, căroro li s'a schimbatū numele, vorū cresce mai ușorū și nu se vorū bolnăvi așa de lesne

În *Macedonia*, când într'o familie nu trăescū copiii, ci morū de mici, este asemenea datină, ca și în cele mai multe părți din Dacia Traiană, să se iea copiii și să se arunce pe feréstră în brațele cui-va, și apoi mamele lorū se facū că-i cumpără cu 5 sau 10 parale, aducându-i în casă, nu pe feréstră, pe unde s'aū scosū, ci prin o alta sau pe ușă (3).

---

(1) Com. de d-lū Elia Popū, învățătorū în Șomeuta-mare și Aurelū Chinteanu, stud. gimn. «Se întemplă că numele celū d'intăiū se schimbă la copiii cari aū amețelă sau și alte bóle, cređendu-se că după acésta îlū lasă bóla.»

(2) Pretutindene usitatū. D-lū Ioanū Popovici, invēț. în Opațița în Banatū, ne scrie: «Pe la noi încă se schimbă numele de botez alū copiilorū și alū fetelorū din cauza următoarelorū: Unii părinți, când li se botéză copiii, spunū móșei ca să spună nașulū cum să pună numele la prunculū ce se botéză. Dacă nașulū și preotulū adoptéză propunerea, bine, părinții sunt bucuoși; iar dacă nașulū e capriciosū și preotulū unū bigotū sau încăpăținatū, punū nume nepotrivite cu dorința părințilorū și cu equitatea timpului. Și ce urméză de aice? Supărarea părințilorū se duce până într'acolo, că ei schimbă cu totulū numele de botez alū copiilorū și-i strigă după cum le vine lorū mai bine la socotélă.»

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorū, în op. cit. p. 50.

Din această datină se vede că și la Români din Macedonia trebuie să existe schimbarea numelui cu scopul ca să le trăească copiii nou-născuți.

Numele cele mai usitate, cu deosebire la Români din Bucovina, cari se dau copiilor din cauză de bătă, sunt mai ales de acelea cari nu se află prin cărțile bisericesti și în special nume da fiere sălbatice, precum pentru băeți: *Lupu* dim. *Lupușoru*, *Ursu* dim. *Ursulică*, *Ursache*; iar pentru copile: *Lupă* și *Ursă* (1).

Cum că întru adevăr numele acestea sunt cele mai usitate se poate foarte lesne cunoște încă și din următoarele nume de familie, cari s'au format de la cuv. *Lupă*, *lupă*, și *ursă*, *ursă* și cari asemenea sunt foarte răspândite în Bucovina: *Lupu*, *Lupană*, *Lupăi*, *Lupulesei* dela *Lupuleasa* soția lui *Lupu*, de es. Nicu *Lupulesei*, *Lupanca*, *Lupașcu* presc. *Pașcu*, dela care *Pașcanu* dim. *Pășcănelu*, orașul din Moldova *Pașcani* și *Pașcău*; *Lupascenu*, *Lupuscenu*, *Lupescu*; *Lupa*, *Lupă* de es. *Toaderu* a Lupii. *Ursu*, *Ursaca*, *Ursachi*, *Ursenu*, *Ursulică*, *Ursulică* și *Ursulenu*.

Români din munții apuseni ai *Transilvaniei*, adică *Moșii*, cred despre Ursă, ca și Români din Bucovina, că călcându pre cine-va pre șele e scutit de bătă și că pre celu cu numele de Ursă nu l'ar pute găsi mărtea. De aceea la Moși și la Crișeni numele de *Ursu*, *Grozavu*, *Lupu*, *Gura-Lupului*, *Poravu* etc. înlocuesc numele de botez Petru, Ioană Niculae etc. (2)

---

(1) Com. de mai mulți Români și Românce din Bucovina și Moldova. D-lu V. Turturenu, preot, ne serie între altele și acestea: «Părinții schimbă numele, dacă copilul e bolnăvicios și ca să nu mără îi dau altu nume. Ca să nu mără copiii se vindu pe căți-va bani unuia, căruia îi trăescă copiii, care are parte de dinși, prin ferestra casei, la care ocaziune se dau cu deosibire numele: *Lupu*, *Lupa*, *Ursu*, *Ursa* etc. etc.

(2) T. Frăncu și G. Candrea, op. cit. p. 147.

Numele înșirate mai sus le dau Români și de aceea, de ore-ce ei cred că, precum nu se atinge nici o bătă sau alte rele de fiarele selbatice, așa să nu se apropie și atingă nemică și de cel cu numele schimbat, și precum se înfioră animalele nerăpitoare [la vederea celor răpitoare, așa să se înfioreze și să se înfricoșeze toate spiritele necurate precum și toate bătăle de cel cu numele schimbat; în fine, precum nu urmăresce un animal domestic sau nerăpitor pre unul răpitor și nu-i dă în cale, totu așa și spiritul necurat sau bătă să nu urmărească pre cel cu numele schimbat, și să nu-i vie în cale, nici să deie în urma lui sau a numelui său, nici să-i strice, nici să-l afle în vre-un fel ore-și care; ci să-l părdă din vedere și să nu-l mai afle nici când, fie chiar și după mărte.

Numele ce le capătă în chipul sus arătat le rămân apoi pentru totă viața, așa că mulți înși, și mai ales femeile, numai la ziua onomastică țin numele primit la botez, alți din contră nici atunci, ci abia la mărte li se scie numele cel adevărat, și ei o facă acesta mai mult numai de frica spiritelor celor necurate, ca nu cum-va *acestea să le strice*.

XVI.

C U M Ă T R I A.

În cele mai multe părți locuite de Români este datină că în ziua, în care se botează copilul nou-născut, părinții acestuia, de bucurie că au căpătat un nou făt, să dea un prânz, o masă. Și de orice masa acesta se da mai mult în onoarea cumătrilor mari, de-aceia se numesce ea mai pretutindene în Bucovina și Moldova *cumătrie*.

Cumătria se face în unele părți din Bucovina ziua și anume nemijlocit după botez, sau mai bine după ce s'au în-tors cumătri cu copilul dela botez, în care casă se numesce ea și *botejune*; în altele în aceeași zi seara, și iarăși în altele, precum bună-ora în ținutul Dornei, dacă copilul se botează Vineri, cumătria se face Sâmbătă seara, iar dacă se botează Sâmbăta, atunci se face Duminecă seara; mai pe scurt când le vine părinților copilului mai bine la socotelă.

În timpul acela, când moșa cu copilul și cu cumătri pleacă la botez, tatăl copilului său și altul de orice din casă, se duce prin sat și poftesce pre cei mai de aproape înnemuriți precum și pre vecini la cumătrie.

Totû în timpulû acela nepóta, dacă este deplinû restaurată, iar de nu, o altă femeie, care ține loculû de bucătărișă, prepară bucatele trebuincioșe pentru cumătrie.

După ce s'au întorsû cumătrii cu copilulû și cu mōșă dela botezû și au cinstitû fie-care pe rîndû câte unû paharû de bētură, după cum s'a arētatû mai sus în capitolulû XII, și după ce s'au adunatû acum și toți cei poștiți, bucătărișă, saû cine este, începe a aduce bucatele și a le pune pe masă, iar gospodariulû și gospodina de casă a pofti pre ôspeși ca să se așeze la masă.

Bucatele cele mai usitate la acēstă ocașiune sunt, în țile de fruptû: *zēmă*, *sarmale*, *friptură* și *plăcinte*, în țile de postû: *borșû de pesce*, *gălusce*, *pesce* și *vērđare*.

Cum s'a pusû sorbitura, toți cei adunați, afară de cei de casă și de mōșă, se așeză la masă, și anume în cele mai multe părți bărbații de-o parte, iar femeile de cea-laltă parte a mesei.

După ce s'au așezatû cu toții și mai cu sēmă cumătri și nēmurile acestora, tatălû copilului, luândû unû paharû, închină la cumătru saû cumătra mare; iar dacă sunt mai mulți cumătri, apoi la celû mai vērstnicû dintre dînșii, ȓicēndû :

— Nănașule saû cumătre! bine ați venitû la noi cu sănătate!

— Bine v'amû aflatû cu sănătate! — rēspunde cumătru, — bine și norocû să dea Dumneđeû peste totû loculû, și mai alesû noulû nostru finușû!

— Să trăiți!... Precum ați ajunsû de l'ați creștinatû, așa să ajungeți să-lû și cununați!

— Dă Dómne!

Apoi, închinândû și cinstindû toți, câți se află la masă, unulû după altulû câte unû paharû de bētură și *dându-lû fie-care de bine*, anume ca copilulû botezatû să fie curatû, începû a ospēta din bucatele puse și a se petrece câtû se pōte de bine.

Când se punû însă *sarmalele* saû *găluscele* pe masă, atunci

móşa aprinde lumina de botezú; dacă sunt două, le aprinde pe amêndouă, le pune alătura într'o cofiță și dimpreună cu acésta le pune pe masă. Iar când le pune pe masă ȃice :

Bună vremea la Dumnia-vóstră
Cinstiți meseni și gospodari,
Dar mai alesú la cumătri își mari!
Iată că v'aducú lumini frumóse,
Strălucite, luminóse,
Inaintea Dumnilor-vóstre,
    Să ședă,
    Să ardă,
Să vă vedeți de voioși,
    De bucuroși
    Și de frumoși;
    Să le priviți,
    Să cinstiți
    Și să vă veseliți;
    La ele să cătați,
    Să ospetați
    Și să vă bucurați!

După acésta ica móşa copilulú dela nepótă și infășindu-lú și împodobindu-lú, dacă e vara, frumosú cu florí, se duce cu dinsulú iarăși de naintea cumătrilorú mari și închinându-lú acestora ȃice:

Bună vremea la Dumnia-vóstră,
Cinstiți meseni și gospodari,
Dar mai cu de-alesú
La Dumnia-vóstră, cumătri mari!
Bine v'am găsitú sănătoși
    Și voioși!
Iată v'aducú unú finú alú Dumniavóstră,
Dela nânași *pocinocă*,
Dela Dumneȃeú norocú!

Poftimŭ, cumătră mare,
Dăruesce finului Dumi-tale
Ce te trage inima,
Ce-î voi, ce ți-a plăcea !

Cumătra mare răspunde :

Mulțămimŭ, moșică dragă !
Mulțămimŭ că l'ai adusŭ
Și 'naintea mea l'ai pusŭ ;
Ian să-lŭ vŭdŭ câtŭ îi de mare,
De istețŭ și de frumosŭ,
De voinicŭ și sănĕtosŭ !

După acĕsta cumătra mare iea peste masă copilulŭ din brațele mŭșei, îlŭ sărută pe frunte, și-lŭ dă apoi altei cumătre, și totŭ așa una dela alta, iar cea de pe urmă cumătrului mare, acesta la alŭ doilea cumătru ; și totŭ așa până ce se părĕndĕză toți ōspeții, câți se află la masă ; și fie-care cumătru și cumătră, respective ōspe, începĕndŭ dela cumătra mare, care l'a luatŭ întăia-și dată în brațe, dă copilului câte unŭ darŭ bănescŭ după puțină dela 50 cr. până la 1 saŭ 2 fl. Iar când îi daŭ darulŭ ȕicŭ :

Poftimŭ, moșică dragă,
Dela noi cam puțintelŭ,
Dela Dumneȕeŭ mai multŭ !

După ce s'aŭ părĕndatŭ în chipulŭ arătatŭ, îlŭ daŭ iarăși mŭșei îndĕrĕptŭ.

În unele locuri este datină ca darurile pentru copilŭ să se adune abia după ce cumătrii mari dimpreună cu cei-alalți ōspeți aŭ mâncatŭ și bĕutŭ de ajunsŭ. Atunci mŭșa pune copilulŭ nou-botezatŭ saŭ pe masă de 'naintea ōspeților saŭ pe brațele cumătrilorŭ, iar aceștia, ținĕndu-lŭ pe brațe, îi punŭ pe pieptŭ 1 fl. până la 2 fl. adică câtŭ potŭ. Cei-alalți ōspeți,

câți se află la masă, asemenea îi dăruescă câte ce-va, fie-care după putere, și după cum îl trage inima ȳicându:

Dela noi pocinocă,
De la Dumneȳeă norocă!

Saă:

Dela noi pușintelă
Dela Dumneȳeă mai multă!

După ce a dată acuma fie-care, câtă a avută să dee, mōșă iea și légă baniă adunați în tulpanulă, cu care a fostă copilulă învilită; apoi, luândă și pre copilă de pe masă saă din brașele cumătriloră, unde a stată totă timpulă câtă a durată adunarea baniloră, și ȳicându cătră cumătri mari:

Cum ați ajunsă de-ați botezată,
Așa să ajungeți să cununați
Și iarăși să botezați!

ilă duce și-lă dă dimpreună cu baniă mamei sale.

Mama copiluluiă numără, cum pōte, toți baniă câți s'aă strinsă, și apoi spuindă câți sunt de toți, mulțămese cumătriloră și mōșei precum și celoră-lalți óspeți pentru ajutorulă primită.

După ce s'aă strinsă darurile pentru copilă și s'aă dată mamei acestuia, mōșă iea ună talgeră pe care se află o plăcintă și-lă pune pe masă.

Acēsta însemnă ca óspeți să mai dee câte ună dară bănescă.

Óspeți nu se pună de pricină. Ei aruncă și pe talgerulă acesta câte vr'ō câți-va cruceri.

Baniă aceștia sunt meniși pentru mōșă, care îi și stringe, cum a dată fie-care câtă a avută să dee (1).

În *Frătăușulă-vechiă*, districtulă Rădăușului, când vină *plă-*

---

(1) Dict. de Catrina Racolța, Romăncă din Calafindescă, sată în districtulă Siretiului.

cintele, atunci se aprind luminele de botez, cari le-au fostu strinsu mai nainte de acésta nepóta, și așezându-se într'o colifță se punu pe masă. Totu atunci cumătrulü saü cumătra mare, dacä noü-botezatulü e bäiatü, strigă:

— «Ne trebuie ciobanü la oi!» iar dacä e copilä: «ne trebuie o gânscăriță!»

La auđulü acestorü cuvinte, móșa, dacä noü-botezatulü e bäiatü, ilü invălesce într'unü cojocü cu perii întorși, îi pune unü tulpanü pe capü, și așa ilü dä apoi cumătrulü, care, luându-lü și puindu-i în tulpanü 1—3 fl., ilü dä bărbatulü saü femeii de lângă dînsulü, acésta altei femeii, și totü așa merge copilulü din mână în mână, până ce ajunge iarăși la cumătrulü mare, și fie-care îi dărucesc cäte 10 saü mai mulți crucerü, adecä care câtü póte și voesce.

După ce a dăruitü fie-care, câtü a avutü să dăruescă, daü copilulü dimpreună cu darurile móșei.

Móșa, mulțămindü cumătrilorü mari precum și celorü-lalți meseni pentru darurile primite, iea atätü copilulü câtü și banii dimpreună cu luminele aprinse și le dä nepótei.

Nepóta, mulțămindü așișderea tuturora, pune copilulü lângă sine, strînge banii, cariü sunt legați în tulpanü, iar luminele le întörce móșă, care din noü le pune pe masă ca să ardă.

După acésta pune móșa o franzolă pe unü talgerü și o dä cumătrulü.

Cumătrulü, luändü talgerulü, implântă vr'o căți-va crucerü în franzolă. Totü așa facü și cei-lalți óspeți pe rëndü.

Dändü toți, câtü aü avutü să dee, iea cumătrulü iarăși talgerulü, pune pe dînsulü două pahare pline de bētură și le închină apoi móșei.

Móșa, luändü talgerulü cu banii și cu paharele, mulțămesce tuturora pentru darü, dä apoi unü paharü bucătăriței, în-

chină ea la unŭ cumătru, iar bucătărița la altŭ cumătru, și apoi cinstescŭ amândouă de bine bēutura din paharŭ.

Banii adunați în franzolă sunt meniți pentru mōșă, care-i și stringe.

Sfârșindu-se și acēsta, cumătrulŭ mare taie plăcintele puse mai înainte de acēsta pe masă, și puindu-le pe *sahane* le împărtesce pe la óspeți.

Sfârșindŭ de mâncatŭ și plăcintele, stingŭ luminele de botezŭ, se scolă dela masă și, luându-și fie-care rēmasŭ bunŭ, se ducŭ cu toții pe acasă, căci cu acēsta se încheie cumătria (1).

În *Bosancă*, districtulŭ Sucevei, după ce aŭ statŭ óspeții 2—3 óre la masă, cumătrulŭ saŭ cumătra mare, luândŭ unŭ talgerŭ, dăruiesce noŭ-născutului pruncŭ, pe care i l'a datŭ mōșa în brațe, 1—3 fl. cari îi aruncă în talgerŭ, apoi toți cei lalți îlŭ imiteză, dăruindŭ și ei câte 20—30 cr., pe cari asemenea îi aruncă în talgerŭ.

Sfârșindŭ de datŭ fie-carele ce l'a trasŭ inima ca să dee, pune cumătrulŭ mare talgerulŭ cu banii strînși pe peptulŭ copilului și astŭ-felŭ îlŭ predă mamei sale, dicēndŭ:

—Poftimŭ cumătra, grijiți și păstrați, să aibă finuța nóstră de salbă și cercei. Dela noi puținŭ, dela Dumneđeu mai multŭ, însutitŭ și înmiitŭ!

—Mulțămimŭ, cumătre, mulțămimŭ! — respundŭ cei de casă.

De unde v'ați cheltuitŭ,
Dumneđeu să v'implinēscă

Insutitŭ

Și 'nmiitŭ!

Să trăiți,

Să sporiți

Totŭ din finŭ

În finŭ!

---

(1) Dict. de Zamfira Ignătóiei.

Cum ați ajunsă să-î botezați,
S'ajungeți să-î cununați!

— Amină!... De Dumnezeu! — răspundă cumătri.
Apoi aducându mōșa o *pupăzdă*, adecă unū colacū lungă-
rețū anume spre acestū scopū făcutū, țice cătră cumătra mare :

Poltimū, gospodari cinstiți,
Cum stați aici și cinstiți,
Totū așa bine-voiți
Și'n pungă mâna băgați,
Părale albe cătați ;
Și de mērunte n'aflați,
Chiar și întregi să luați,
In pupăză le'nplătați
Și moșichei i le dați
S'aibă și ea în istū anū
Macarū de unū peștimanū
Și moșoiulū de-unū caftanū,
Că așteptă mai de-unū anū.
Fiți bunī, fiți bunī și'nplătați,
Nici decum să n'asteptați,
Ca să fiți prea multū rugați,
Că și mōșa, de trăesce,
Fie-cărui trebuesce;
Ați la unulū mâni la altulū,
Și totū așa la'ntregū satulū !

Acēsta și multe altele înșirându-le mōșa, fie-carele înplântă
câte vr'o căfi-va cruceri în pupăză. Iar după ce s'au pă-
rēndatū cu toți și mōșa și-a strinsū banii, se dau mîncă-
rile cele din urmă, și iarăși începū a ospēta, a cinsti și a
se veseli, ca și la începutū, până ce sosesc timpulū ca să
se scōle dela masă și să se ducă fie-care pe acasă (1).

In satulū *Balacēna*, districtulū Suceviī, cum s'au iutorsū
cumătri și cu mōșa dela botezū și s'au adunatū toți cei ce

---

(1) Com. de d-lū G. Tomoiagă.

aũ fostũ poftiți la cumãtrie, mofa pune pe masã întâi mai multe șipurĩ de rachiũ. Dupã acẽsta așezã mãncãrile și anume, întâi: rãcituri, dacã e și de fruptũ, iar dacã e de postũ, apoi totũ cãte unũ blidũ de recituri, dar de pesce, și unul de rasolũ. Sfãrșindũ toți oșpeții de mãncatũ din acelea, strĩnge mofa blidele de pe masã și pune altele cu *zẽmã de gãind*, iar în postũ *borșũ cu pesce* și rasolũ cu sfeclẽ. În fine vinũ plãcintele saũ vãrđãrile și dimpreunã cu dĩnsele friptura saũ pesce prãjitũ.

Cãnd pune mofa plãcintele, atunci nãnașulũ cere dela dĩnsa ca sã-i aducã copilulũ noũ-botezatũ.

Mofa iea copilulũ, ilũ învãlesce într'o *bondițã* (pieptãrașũ); și viindũ cu dĩnsulũ de 'nainte nãnașulũ dicese, în casũ cãnd copilulũ începe a plãnge, cã strigã sã-i dea oĩ, ca sã aibã din ce-și face altã bondițã mai frumosã și mai cãldurosã.

Nãnașulũ promite finulũ saũ o oie saũ o mieluțã. Dupã acẽsta pune pe pieptulũ copilulũ 1 fl. saũ, care are putere, și mai multũ. Afarã de acẽsta îi mai promite încã și o vițicã saũ o vacã cu lapte, pe care i-o și dã mai pe urmã.

Dupã acẽsta iea mofa copilulũ dela nãnașũ și-lũ pune pe masã de 'nainte celorũ-lalți oșpeți. Pune pe pieptulũ lui unũ *tãlgerelũ de cãrã* fãcutũ în formã de cruce, iar cei ce se aflã la masã punũ în acestũ tãlgerelũ cãte 20-40 cr., dicescũ unulũ cã-i dã de cioreci saũ ișari, altulũ de pãlarie, dacã e bãiatũ, de catrințã, tulpanũ etc. dacã e fetițã.

Iea apoi cumãtrulũ mare o plãcintã și o bucatã de gãinã de pe masã, înfige în plãcintã unũ *puișorũ* (10 cr.) saũ și mai multũ și o dã apoi mofei.

Mofa, luãndũ plãcinta și jucãndũ cu dĩnsa în mãnã, se duce pe la cei-lalți oșpeți și fie-care îi dãrucesce, dupã împrejurãri și putere, cãte mai mulți cruceri.

Sfãrșindu-se și acẽsta iea mofa copilulũ și-lũ dã mamei sale

dimpreună cu banii adunați; apoi începe a cinsti pre óspeți de buna crescerea și norocirea pruncului (1).

În *Fundulă-Moldovei*, districtul Cămpulungului, unde se face *cumătria* sau *botejunea* abia la o săptămână sau două după botez, adecă abia după ce s'a însănătoșat și rădicat nepóta din pat, sosindú ziua hotărítă, tatăl copilului se duce pe la cei ce voescú să iea parte la cumătrie, și fără a-i cinsti cu vre-o béntură óre-și care, îi poftesce ȓicéndú:

Poftimú să faceți unú bine
Să veniți pâna la mine,
Că facú astăđi botejune !

Cei poftiți, dar mai cu sémă femeile, gátindu-se, ieaú cu sine oué, câte unú blidú de brânđă sau făină de grăú, iérna câte vr'o câte-va tuióre de cânepă, iar vara câte-o legătură de lână, și apoi se ducú la botejune. Ajungéndú la starea locului, daú cele aduse femeii de casă, ȓicéndú:

— Poftimú de sănétatea saú de sufletulú lui N. N.!

Nepóta, luándú dárurile aduse și strîngéndu-le, mulțámesc fie-căreia indeosebí pentru dínsele.

După ce s'aú adunatú acuma, se punú cu toți la masă și anume nânașulú, adecă cumătrulú celú mare, pe-o ladă saú pe unú scaunú înaltú, iar cei-lalți óspeți în două rînduri în prejurulú mesei.

Sfîrșindú-se unú rîndú saú două de bucate, mama saú tata iea pre copilulú noú-botezatú și se duce cu dínsulú de 'nainte nânașulú, anume ca să-i deé unú darú óre-și care.

Nânașulú precum și toți cei-lalți, cari se află la masă, începú acum a da câte unú darú copilului și anume în mâna celui ce-lú ține în brațe, ȓicéndú:

— Poftimú de curea, pălărie, cușmă etc. dacá e báiatú, de tulpanú, mărgele etc. dacá e copilá.

---

(1) Com. de Mich. Jemna, stud. gimn.

Aici trebuie să observăm că Românii din Fundul-Moldovei au datina de-a aduna daruri în timpul cumătriei numai pentru copiii ómenilor celorú sërmanî, nici când însă și pentru a celorú avuți, ca în alte părți ale Bucovinei.

După ce s'au adunatú baniî pentru copilú și după ce i-au înmânuatú părinților, iea nânașulú unú mălaiú și înlântă într'insulú vr'o câți-va crucerî. După dînsulú înlântă și ceilalți óspeți pe rîndú câte unulú saú mai mulți crucerî de jurú împrejurulú mălaiulú, pe care îlú daú apoi dimpreună cu baniî móșei, pentru care s'au strînsú.

După adunarea banilorú mai staú, mai ospetéză și mai cinstescú puținú, istorisindú în același timpú diferite istorióre și cîntîndú diferite cîntece de bucurie saú de jale, după cum e fie-care dispusú, și apoi luîndu-și rêmăsú bunú se duce fie-care pe acasă (1).

În *ținutulú Dornei* este datină ca darurile menite pentru copilú să se dea înainte de masă.

Móșa din acestú ținutú, când vede că bucatele sunt gata, înfașă copilulú, după ce l'a înfașatú îlú stîrnesce ca să plîngă, și apoi îlú pune pe masă d'inaintea cumătrulú, respective a cumătrei mari, dîcîndú că-i trebuie bani de ciobote, opinci etc. și de aceea plînge.

Fie-care dintre cei de față, începîndú dela cumătrulú mare, punú baniî lângă dînsulú, dîcîndú unii, că îi daú pentru pâne și pentru sare, iar alții :

Eú daú pentru sănătate,
Că-i mai bună dintre tóte!

Nânașulú trebuie numai decát să dea ceva, căci d móșa îlú înfrică, că-i duce băiatulú, adică finulú acasă.,
Baniî îi strînge mama copilulú.

---

(1) Diet. de Faraschiva Lehacjü-Leușténü.

După aceea, puindu-se bucatele pe masă, începă a se os-
peta și a se veseli, a grătulă, a cinsti și a bea atât în să-
nătatea copilului nou-născut și a părinților săi cât și în
sănătatea cumătrilor mari, a mōșei, precum și a celorl-
alți oșpeți căți se mai află la masă (1).

Gratularea cea mai îndătinată, care se rostese de astă dată
cumătrilor mari, și mai cu sēmă din partea oșpeților adu-
nați, e cea următoare:

Cumătre (său cumătră) mare!
Precum ai ajunsă să botezi,
Așa să ajungă să și cunună,
Să ai totă fină de fină
Să-ți fie voia deplină!

În cele mai multe părți ale *Bucovinei* este datină de a se
închina și a bea cu paharul, decă cumătra mare, când îi
vine de astă dată rîndul, voindu a da petreceră ună aeră
câtă se pōte de veselă, luându paharul ȃice:

Dragu-mi-ă paharul plin
Și badea nu prea bētrănă.
Dragu-mi-ă paharul ras
Și bădița nu prea grasă!

Bărbatul, căruia i s'au adresat aceste cuvinte, voindu a
constrînge pre cumătra mare ca să bea întregă paharul, ȃice:

În fundul paharului
Sănătatea omului,
Decă cine nu bea de dușcă,
Acela mōre de pușcă!

Și cumătra cea mare mai bine bea întregă paharul decă
să mōră de o mōrte așa de rea.

În ȃinutul Săliște din *Transilvania* au o sēmă de inși

---

(1) Com. de d-lă Vasile Diacă.

latină de-a rosti, precum la mesele cele mari dela nunți, așa și la această ocasiune, următoarele versuri :

Ce frumósă adunare,
Totú de cei ce scurgú pahare.
Decí celú ce bea să trăiască,
Celú ce nu bea să plesnescă.
Celú ce bea e unú omú bunú,
Celú ce nu bea e nebunú.
Celú ce bea e omú voinicú,
Celú ce nu bea e calicú.
Celú ce bea e omú voiosú,
Celú ce nu bea-í ticălosú.
Celú ce vinulú nu va bea,
Nici în raiú nu va întra,
Că și sântulú Petru dice :
Beți vinulú să nu se strice ! (1)

În părțile dela munte, unde adese-orí se întrebuintéază *plosce* în locú de șipurí, ne avêndú destule pahare la îndemână, beau și din ploscă. Decí celú ce a primitú plosca dice :

Cuí i voia să nu móră,
Pue plosca subsuóră.
Cuí i voia să trăescă,
Plosca să n'o părăsescă !

Multú, puținú, e pretutindene cunoscutú că Românulú, până ce nu-í închină și cinsti tu mai întâi, până atunci nu voesce să bea, căci dice elú : trebuie să scie omulú din ce mână a beutú, din bună saú rea. Dreptú aceea, dacă aí închinatú la dînsulú și n'aí gustatú măcarú câtú de puținú, nu primesce paharulú, ci dice :

Nu mi-í vina,
Nu 'ntindú mâna ;
Când mi-í vina
Totú-deauna !

(1) Com. de d-lú B. Iosofú.

O sémă de Români, cari sunt mai avuți, facu adese-orî cumătrie cu lăutari, de cum-va aceea nu pică în vre-unu postu, și cu deosebire în săptămâna mare. Iar dacă din înțemplantare nu potu căpeta lăutari, se mulțămesc și numai câte c'unu cimpoesu sau flueraru, să aibă numai cine le cânta.

O astu-felū de cumătrie cu lăutari, la care de regulă iea parte și preotulū dimpreună cu dascălulū, dintre cari celū dintăiū stă în fruntea, iar celū de-alū doilea în cornulū mesei, se numesce *cumătrie grasă* sau *cumătrie în genunchi*, va să dică până la genunchi de plină.

Cumătriile în genunchi, cari se facu de regulă după ce s'a însănătoșatū cum se cade nepota, duréză cu multū mai lungū decât cele de rîndū și voia cea bună e cu multū mai animată (1). În timpulū mesei cântă nu numai lăutarii ci adese-orî și óspeții diferite cântece, iar după ce s'a sculatū dela masă prîndū a și juca.

Unulū dintre cântecele usitate la acéstă ocasiune, și mai alesū în timpulū mesei, e și celū următorū:

Lelea albă ca omētulū
Se iubesce cu cumătrulū,
Da cumătra să nu scie,
Vorbă 'n casă să nu fie.
Lelea albă cum e cașulū
Se iubesce cu nânașulū,
Da nânașa să nu scie
Lungă vorbă să nu fie.
Brădănașū cu vîrfulū verde,
Cumătra sprîncene negre,
Cine-o vede mintea-și pierde (2).

(1) «Dacă în decursulū unei cumătrii, — ne scrie d-lū Ionică alū lui Iordachē Isacū din Mahala, — se 'ntemplantă prea mare chefū, dacă óspeții sunt de-o potrivă peste fire bine dispuși, e unū semnū că copilulū, pentru care se face cumătria, nu va trăi lungū timpū.»

(2) Din Crasna, dict. de Marióra Bărbută.

Altă cântecă, care asemenea se cântă în decursul mesei
dela cumătrie, sună astă-felū:

Frunđă verde de-alămăe,
Dragă mi-î cumătra mie,
Da cumătru și mai tare,
Că i numele mai mare,
Da cumătra să nu scie
Lungă vorbă să nu fic (1).

In fine alū treilea cântecă sună așa :

Dragu-mi-î câmpulū cu florī
Și cumătrulū une-orī.
Dragu-mi-î câmpulū cu érbă
Și cumătra câte-odată.
Când ningeă și viscolia
Cumătru la noī venia.
Acuma-î caldū și frumosū,
Cumătru la noī n'a fostū.
Și-amă multū e caldū și bine,
Cumătru la noī nu vine.
Frunđă verde pipigioiū,
Poftimū cumătre la noī,
Că noī suntemū bucuroși
De cumătrii cei frumoși.

Ba, la cumetriile cele grase, când veselia și voia cea bună
a ajunsū la culme, nu o dată auđi și pre tatălū copilului
adresându-se atătū cătră nevasta sa câtū și cătră cumătrii
cei mari și dicëndū:

Să trăescū și eū și tu,
Și cumătru selécū,
Și vițelulū de sub vacă
Și cumătra, că mi-î dragă!

---

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Sau așa :

Isvorașu cu apă rece,
De-ar da Dumnezeu să sece
Să rămâie numai tină
Să dau mâna
Cu vecina.
Cu vecina
Nu-mi da mână
Cu cumătra totu-da-una!

La cumătrie, după cum amu amintitu și mai sus, ieau parte numai bărbați și neveste, adecă numai cei căsătoriți. Decă, dacă anume sau numai din întâmplare întră și vre unu fecioru în casă, unde se ține cumătria, atunci móșa, cum dă cu ochii de dinsulu, îi iea și ascunde cușma, anume ca să pótă dormi copilulu și să ajungă, ca să pórté și elu cușmă sau pělărie.

Precum mai nainte, în decursulu mesei și mai după aceea în decursulu joculu, îndătinéză de-a cânta diferite cântece, totu așa îndătinéză și după ce s'a sfirșitu cumătria și anume când cumătrii își ieau rămasu bunu și voescu să se pornescă spre casă.

Așa cumătra mare, când își iea rămasu bunu dela cei de casă, cântă :

Frunză verde lemnú de nucă,
Mi-a venitú vremea de ducă ;
Mi-a fostú vremea mai de multú,
Dar' eú nu m'am priceputú!

Sau :

Cântă cuculú pe butucú,
Vine vremea să mă ducú.
Sara bună, eú mă ducú
Nu vă facú nici unú buclucú!
Sara bună eú vă lasú,
Nu vă facú nici unú năcazú!

Sara bună nu de *tătū*, (1)
Că mai am gândū să vē vēdū!

Sau:

Vreme-mi-ī de mersū acasă,
Holereuța nu mē lasă.
Sara bună nu de tătū
C'am de gândū să vē mai vēdū!

Sau:

Sara bună mi-ași lua,
Nu mē'ndurū de Dumnia-ta,
Cumătriță, draga mea!
Sara bună eū mē ducū.
Mulțămimū, gură de cucū.
Sara bună, nu de tătū,
Că am gândū să te mai vēdū!

Mama copilului, care voesce ca cumătrii, respective cumătra, să mai stea ca să mai petrécă împreună și să se mai veseléscă, țice:

Cumătră, ciréș'amară
Fă-mī cu ochiū pân'afară.
Cumătră, ciréșă dulce,
Fă-mī cu ochiū când te-ī duce! (2)

Cumătra, nu numai că-ī face cu ochiulū, dar luându-și din nou séra bună, dă numai decât să se pornéscă.

Mama copilului urméză:

Dragu-mi-ī, boerī, dé voi,
C'ași venitū până la noi,
Și mi-ī dragū de Dumnia-vóstră,
C'ași venitū la casa nóstră,
Da de-acum mai dragī mi-ți fi
Că și mai desū mi-ți veni!

(1) *Tătū* = totū, se aude fórte adeseori în Bucovina atătū în vorba de tóte țilele, câtū și în poesia poporană.

(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

În sfârșit, vădându mama copilului că cumătrii nu glumesc, ei voru numai decât să plece spre casă, iea unû șipû de rachiû și petrecându-î până la pôrtă, cântă:

Cumătrița mea cea dragă,
Mi-a trecutû acum de șagă.
Cumătră, cumătră hëi,
Când audû de sara bună
Mi se uscă limba 'n gură!

Dacă între cei ce-și ieaû rămasû bunû se află și vre-o nevastă străină, fără părinți, frați și surori, atunci numai ce-oveți și pre aceea rădicându-și vócea și cântându:

Voî nu vë prea fuduliți
Și la min' încă veniți,
Că voî prea bine mă sciți
Că eû îsû fără părinți;
Și veniți în sêrbători,
Că eû îsû făr' de surori;
Și voî totû nu mă uitați,
Că eû îsû cea făr' de frați (1).

Ajunși la pôrtă mai beaû încă câte unû rîndû sau douë de pahare și apoi se despărțesc, întorcându-se căsașii în casă, iar cei-alalți ducându-se fie-carele pe la locuințele lor.

În unele părți ale *Moldovei* câte-va țile după botezû, unû prietenû alû casei umblă cu o garafă cu rachiû, întră în fie-care casă, țice câte-va vorbe de cinste pentru gazdă, apoi umplëndû paharulû îlû închină fie-căruia dintre gospodari și-î poftesce pe sară la cumătrie. De obicinuitû vorbele ce se țicu la asemenea împrejurări, sunt de felulû următorû:

— Jupânulû nânașû și jupânesa nânașă, împreună cu ai lorû cumătri, se închină la cinstita fața Domnia-vóstră ca la unû mândru codru verde și vë poftesce să osteniți de sară

---

(1) Din Gălinesci, districtulû Rădăuțului.

până la gazda dumilorŭ-sale, că li s'a născutŭ pruncŭ tînărŭ și frumosŭ și de mare veselie s'a umplutŭ casa lorŭ. Tare se vorŭ supăra cinstiții nănași și întréga cinstita adunare dacă veți da greșŭ la acésta.

Gazda răspunde prin câte-va vorbe, arătândŭ că nu va lipsi dela adunare și înapoindŭ paharul ca să-lŭ îndulcéscă, trimisulŭ îlŭ iea iarăși și, dicéndŭ: «*mulțămimă*», îlŭ dă *de dușcă*, iar poftitorulŭ adauge: «*să vă fie de bine.*»

Odată cu amurgulŭ serii începŭ a se aduna unulŭ câte unulŭ cei poftiți la cumătrie, bărbații cu femeile lorŭ, căci și în Moldova numai gospodarii se poftescŭ la asemenea petreceri.

Sosindŭ la casa de cumătrie, bărbații se strîngŭ grămadă de-o parte și femeile de altă parte, fie-care cétă vorbindŭ de ale sale.

În vremile de demultŭ bărbații vorbiaŭ de cumpenele resbóielorŭ, de vitejiile Domnilorŭ și ale boerilorŭ; fie-care își spunea povestea întéplărilorŭ sale în bătăliile cu Turcii, cu Tătarii, cu Ungurii saŭ cu Litfa. Astăzi grăescŭ despre nevoile lorŭ, despre jidovulŭ crișmarŭ, despre ciocoii, iar cei din părțile muntóse mai multŭ despre întéplările cu dihania de ursŭ.

— Umblamŭ — dice unulŭ — după o găină sêlbatică ce de multă vreme o auđisemŭ codcodocindŭ prin *smidă* (1), când la capétulŭ plaiului, colo, scii, dreptŭ bradulŭ celŭ pîrlitŭ . . . he! he! răspunde altulŭ ce stă cu ochii țintă la povestitorŭ. . . numai iacă o dihanie cătu-mi-ți-i mamila stătea în cărare par că-mi aținea calea; aprindŭ într'însa, că Dómne îndămână-mi mai venia, și chitescŭ dreptŭ în frunte încât nici n'a mai mișcatŭ. Era unŭ ursŭ bîrzŭ țintatŭ în frunte; pare-mi

---

(1) Smida e o pădure de brađi arși, în care aŭ crescutŭ tufe noue.

se că tocmai acela, care mai astă primăvară mî-a luatŭ unŭ cîrlanŭ de m'a durutŭ în sufletŭ,— scii cîrlanulŭ celŭ *țertinŭ*.

— Dar dumi-tale țî-a mersŭ bine — rîpunde unŭ altulŭ — că în locŭ de o zêmă de găină, te-ai alesŭ cu o piele de ursŭ, dar mie mi s'a sfetitŭ mai rîu: era despre sêră și mē dusesemŭ să-mi aducŭ boii; scoborŭ pe *sghiabi* (1), cînd la capêtulŭ *tarniței* (2) iacă dihania de ursŭ; după ce-mi supsesc boulŭ, îlŭ movilise, și acum ședea nepēsătorŭ de-asupra pe *partamuri* (3); așa m'am aprinsŭ de mînie, vîdîndu-mi boulŭ perdutŭ, încât mi-am țisŭ în mine: de acum totŭ una mi-e, orî eŭ, orî elŭ; punŭ mîna pe o țîșitură și strigîndŭ înfricoșatŭ, ca să-î ieau apa dela mîră, am și repețitŭ într'însulŭ. N'a statŭ dihania de pricină, ci a rupt' o de fugă. — Ești și omŭ fiorosŭ — adaugă rîdîndŭ unŭ altulŭ. — Ba nu, bre, — rîspunde iarăși altulŭ — da era ursŭ de cei furnicoși, care fuge de-și scôte ochii cînd vede omŭ.

La aceste vorbe daŭ cu toții unŭ hohotŭ de rîsŭ, și altora li se taie pofta să mai povestescă vitejii cu urșii.

În vremea acêsta între femeii, ca dela gîgăitulŭ gîscelorŭ nu se mai înțelege nimicŭ, vorbescŭ tôte de odată, chicotescŭ și rîdŭ cu hohotŭ.

Așa merge rînduială, pînă cînd gazda saŭ nînașa poftesce la masă, în cîpulŭ cîreia se așeză nînașulŭ și nînașa și apoi totŭ pîrechii, bărbatŭ și femeie, după cum sunt de frunțași, pînă se încheie masa. Mînîncă, beaŭ și se veselescŭ mai multe ceasuri, glumindŭ și rîdîndŭ asupra jidanului din satŭ saŭ despre vre-unŭ prostaticŭ ce s'a pribegitŭ la masă.

---

(1) *Sghiabulŭ* este o cîrare prin valea dintre doi munți.

(2) *Tarnița* este unŭ drumŭ bătutŭ de oi saŭ de vite prin unŭ locŭ greu de umblatŭ.

(3) *Partamuri* se numescŭ bucățile dintr'o vită ruptă de ursŭ, pe care acesta le face grîmadă și apoi se sue de-asupra lorŭ, faptă ce se numesce «a movi i».

Pe la slirșitulū mesei se dregū paharele cele dulci, întâi drege nânașulū și pune ceva măi multū în paharū măi făgăduindū copilului acolo în fața tuturorū o vițică; apoi începū ceilalți a pune banī în pahare după puterile lorū.

Cu acești banī își scóte gazda cheltuelele mesei și une-orī măi prisosesce ceva.

După ce se slirșescū paharele dulci óspeții începū a se rădica dela masă.

În tótă vremea câtū ține masa, doi balauri negri ca dosulū ceaunului cântă unulū din scripcă și altulū din cobză felurite cântece de țeră cum și altele vechi împămēntenite, precum sērbesca, corābiasca și rusesca. Din când în când câte unū óspe chefăluitū întinde unū paharū de vinū scripcarului orī cobzarului, đicēndū-ī:

—Bea, balaure, co ți-lū tornū în capū!

Țiganulū se scólă, închină și elū, dar' cine bagă în sémă închinăciunea țigānescă?

După rădicarea mesei stă totū temeulū cântecelorū și a jocurilorū. Flăcăii amețiți saltă legānatū, cântă din gură, glumescū, prujescū și chiue, bātēndū cu picioarele de rēsună pāmintulū. Acum își deschidū dragostele totū mersulū lorū; prin inimile femeilorū trecū când segețile iubirei, când ale temutului. Unele cântă în pilda altora:

Nu sciū țese, nu sciū cósă,
Dar nu-mī pasă, că-sū frumósă.

Cāntecū mestecatū cu laudă și batjocură, pe care nici o femeie de țeră nu-lū primesce cu mulțămire, celū puținū în ochii lumii.

Este în sufletulū Românului unū fondū însemnatū de în-tristare, care se revarsă prin versulū duiosū și tristū alū cântecului sēu și prin vorbele ce đice la cântare. Acestū su-

fletă a presurată note triste chiar și în cântecele menite pentru veselie. Iar *Doina* este culmea tuturor; ea închide într'însa inima întregă, are ceva a sufletului singuratic și jalnic, pe care nu-l poate zugrăvi nici un cuvânt în limba grăită, afară poate de *dorul*, care se apropie întru câtă-va prin mulțimea întrebunțărilor lui. Până la acest cântec toți sunt veseli, sorbind unu din bucuria altuia, dar de îndată ce se aud sunetele străbătătoare ale doinei, se lasă de mână și de după gât și fie-care se ascunde în adâncurile jalnice ale sufletului său. Țigani lăutari au ghicit aceste însușiri ale Românului, de aceea pentru a scăpa de batjocurile și șăgile dupăcite ce pornesc din veselia sburdalnică, ei încep un cântec de *inimă albastră*, care pune pe gânduri până și pe cei mai zurbagii; iar unii, cei mai cu foc, încep să strige lăutarilor că au nemerit'o, «*căci par'că le iea cu că-ușulă dela inimă.*»

Sfârșindu-se astă-fel de cântece și îndesându cocoșul cântărilor sale, oșpeții încep a se imprăști, în vreme ce unii mai slabi dorm duși unde i-a apucat vremea (1).

În județul Sucevii precum și în alte județe din partea de sus a *Moldovei*, cumătria se face sau nemijlocit după botezul nou-născutului copil sau la vr'o câte-va zile după aceea, când atât părinții copilului cât și nănașii săi invită pre rudeniile lor cele mai de aproape ca să iee parte la dinsa.

După ce s'au adunat toți cei invitați și după ce s'au așezat la masă, moșa, înfășind copilul în scutecele cele mai frumoase ce le are, se duce cu dînsul la cumătrii cei mari, adecă la nănașii săi, cari stau în capul mesei; și prezentându-l lor, dice:

---

(1) A. Lambrior, «Obiceiuri și credințe la Români.» în «Convorbiri lit.» an. IX, Iași 1.875, p. 2—5.

Din găoză din rogoză
O ieșitū istū fētū frumosū,
Și cere scufă și salbă
Să se ducă 'n lumea albă,
Cere calū de călărie
Și o stea la pălărie
Ca să trecă de pustie;
Și mai cere unū calū brézū,
Că-î feciorū de omū vitézū.
Dă-î măicuț' unū oborocū,
Ca să-și cate de norocū,
Și mai dăi măicuț'o sită
Ca să-și cate de ursită;
Și mai fă maic' o plăcintă
S'o mâncămū până la nuntă.
Ca grăulū N. N. să crească
Și 'ntru mulți ani să trăescă!

După rostirea acestei *wărri*, fie-care mesanū scóte și dă câte unū darū bănescū pentru copilū și anume mai întâi nânașii sēi, apoi rudele și vecinii.

Mai pe urmă, și anume după ce aū statū cu toții unū restimpū bunū la masă, după ce fie-care a gustatū din bucatele aduse și puse pe masă și a cinstitū câtū a voitū și i-a plăcutū, móșa iea o pâne saū unū mălaiū, merge cu dînsulū mai întâi la cumătrii cei mari apoi la fie-care óspe în deosebī și, făcēndū diferite glume, cere ca să-ī dee și ei câte unū darū pentru ostenélă ce-a avut'o.

Și fiindū că așa-ī datina din moși-strămoși, nime nu se pune de pricină, ci fie-care scóte câte vr'o câți-va bani, câtū îi lasă inima, și-ī împlântă în mălaiū.

Cu adunarea acestorū bani se încheie apoi cumătria, se scólă cu toții dela masă, și luāndu'sī rēmasū bunū dela parinții copilului, căruia îi dorescū viață îndelungată și ne-

pătă, minte sănătoasă, fericire și toate cele bune, plăcă fie care mulțămitu spre locuința sa (1).

În *Țera-Românească* (2) și în *Transilvania* se dă asemenea pretutindene după botezuri câte un prânz mai mare sau mai mic, după cum e și starea părinților pruncului. Cu acea ocaziune se fac apoi, ca și în Bucovina, unele prezente parte în bani parte în naturale. Pe unele locuri banii se aruncă sau în scaldă sau în lăgănul pruncului.

Dela cei prezenți precum și dela aceia, cari vin mai târziu în casa pruncului, se *iea somn*, adică se taie nițelul pământului sau se pune câte un bănuț la pernă (3).

În părțile *Oraviței*, din *Banat*, se face asemenea după botezuri un prânz, la care ieșesc nașul, moșa, sau alte nemeuri, cari venind rîg de sănătatea nou-născutului, aducându-l daruri, cu care ocaziune dicu: «Ești da puțin, Dumnezeu să dea mai mult, și multe, noroc și fericire!» (4)

În alte părți din *Banat*, după botezarea unui copil, tatăl acestuia, dacă e cu dare de mână, pregătește un prânz

---

(1) Dict. de mai multe Române din satele Mălini și Rădășeni. Vezi și «Gazeta sătenui», foia cunoștințelor trebuincioase agriculturului și poporului, an. III. Rîmnicu-Săratu, 1886 p. 187.

(2) «Lumina pentru toți» an. III. București 1888. p. 473: «După botezuri, nașul merge acasă la părinții noului-născut, unde se face masa, la care vin rudele și prietenii atât ai nașului cât și ai părinților pruncului și dau, câte un dar pruncului.»

(3) Com. de d-lu Georgescu inv. în Secadate. — «Gazeta Transilvaniei», an. LV. Brașov 1892. No. 207: «Afara de botezului realu, se mai fac — în Ilva mare — și așa numitele «botejuni.» Atunci gazda casei vestesce pe aceia, pre cari îi doresce să-i aibă la botejune, care în casul acesta este un ospet de prietini. Cei chemați se intrunesc la casa chemătorului, care îi ospetă bine. Atunci fie-care oște își ține de datorie să cinstescă gazdei o vișea, una ori mai multe oi, bucate, ba și bani. Acei oșteși, cari cinstesc o vișea, un mînz o vaca (nu și cei cari cinstesc oi, capre, bucate, bani) intră în cumătrie cu gazda casei. Acesta, la casu de nevoe, la cumătri alergă mai întâi după sfatu și ajutoru.»

(4) Aur. Jana, «Credințe la nasceri», în «Familia» an. 1889 p. 483.

mare, numitū *gostie*, la care pe lângă nași și mōșă, mai chēmă încă și pre bărbatulū mōșei, apoi pre vecini, prieteni și rudeni; une-ori aducū chiar și lăutari.

După ce aū prânditū și s'aū veselitū cu toții, fie-care óspe, înainte de a-și lua ȃiua bună și a se porni spre casă, caută și scóte vre-o câți-va bani, care câtū se 'ndură și după cum îi e și puterea, și puindu-î la capulū miculū botezatū, ȃice:

— Eū îți daū puținū, Dumneȃeū să-ți dea mai multū!

Rostindū cuvintele acestea, dă mâna cu cei de casă și, luându-și rēmasū bunū dela dînșii, se pornesce în cotro s'a îndreptatū.

Nemijlocitū însă înainte de pornire, *găzdóia* casei dă nașulū saū nașei ca darū o maramă frumósă, iar mōșei o *pogace*, pe care sunt grămădite cārnuri fripte, aluaturī fine, iar deasupra ca la 8 — 10 *rifi* de pānză fină, alū cārei mijlocū vine dreptū de-asupra pogacei și a aluaturilorū, iar capetele se tragū (tārie) pe jos. Pogacea și pānza acēsta trebuie s'o ducă mōșa pānă la sine acasă ținēndu-o mai sus decāt umērulū, alătura cu capulū, iar capetele pānzei lāsāndu-le să se tārie după dinsa ca unū șlepū după o dómnă, anume ca cine va întâlni-o pe drumū, să stea loculū, să-î admire darulū și să pótă ȃice: «mare și frumosū darū i-aū datū!»

Cu acēsta apoi, petrecuți fiindū nașii și mōșa de cātră pārinții copilulū și de lăutari pānă la unū locū, une-ori chiar și pānă acasă, se gată gostia saū actulū botezării.

Cei mai sēraci, dacā nu potū în ȃiua botezării da și ei unū prāndū ca cei bogati, hotārēscū a-lū da pe altă Duminecă saū sērbătóre, une-ori chiar și la 2—3 sēptēmāni. Atunci facū și ei o mică *gostie*, dar totū-deauna mai pe sērăcie și mai cu puținū sgomotū (1).

---

(1) Com. de d-lū I. Popovici.

În *Ungaria* asemenea e datină de-a se da unŭ *ospëțŭ* în onórea cumătrilorŭ mari și a móșei, dar mai cu sémă numai după botezulŭ unui *pruncă* (băiatŭ).

În decursulŭ ospëțului acestuia, care, cu puține abateri, se face mai totŭ așa ca și în cele-lalte părți locuite de Români, nepóta e dătóre să spele mânilé móșei, ceea ce se face așa: tórnă apă curată într'unŭ blidŭ, și apoi, luând cu mânelé séle apă de-aceea, spală cu dinsa mânilé móșei; iar după ce i le-a spëlatŭ îi dá o ștergură nouă ca să se ștérgă. Atátŭ ștergura acésta, câtŭ și o năframă, asemenea nouă, care i-o dá mai pe urmă, rămânŭ ale móșei ca darŭ pentru ostenéla sa precum și pentru mâncarea ce i-a preparat'o și i-a adus'o, câtŭ timpŭ a fostŭ bolnavă.

Spëlarea mânilorŭ móșei de către nepóta sa trebuie în ori ce casŭ să se întëple în vieța acésta, căci dacă nu se întëplă, atunci móșa în cea-laltă lume e tótă până în cóte *sângiósă*.

Dacă nepóta a neglijatŭ în decursulŭ vieții sale actulŭ acesta alŭ spëlării, și s'a întëplatŭ să móră, atunci móșa se duce la dinsa până a nu se înmormínta, și némurile ei o spală pe mâni și o ștergŭ cu pânza ce se află pe fața repausatei (1).

În fine în *Macedonia* după botezŭ se pune masă la mar-tori, și în timpulŭ mesei se aduce unŭ vasŭ cu vinŭ, la fie-care óspe care aruncă în năuntru bănișori saŭ parale, menite a se cósé pe scufița copilului. Cele-lalte formalități se facŭ ca și la Români din Dacia-Traiană, fără nici o deosebire (2).

---

(1) Com. de d-lŭ Elia Popŭ, invěțătorŭ în Șomcuta-mare.

(2) Bolintínenu, Călătorii la Români din Macedonia, p. 88—89.—Veđi și Burada, Obiceirile la nascerea copiilorŭ, în op. cit., p. 46.

XVII.

SCĂLDĂCIUNEA.

În decursul cumătriei său nemijlocit după acesta urmază de regulă *Scăldăciunea*, numită altmintrelea și *scăldușă* sau *scăldușcă*; adecă copilul nou-născut se scaldă de către *cumătrii mari*, nașii copilului, cari l'au ținut la botez.

În cele mai multe locuri din *Bucovina* însă este datină de a se scălda copilul de către cumetrii cei mari abia a doua sau chiar a treia zi după botez, și acesta din cauză ca să nu se ștergă prea de grabă *mirulă* de pe dînsul, ci să doarmă cel puțin o noapte în mir (1).

În acele locuri, unde se scaldă a doua sau a treia zi, mai există încă și acea credință că pe copilul botezat nu e nimăru iertat să pue mîna, pînă ce nu-l scaldă nănașa sa (2).

---

(1) Com. de mai mulți inși precum și de d-lă V. Turturénă, protă: «*Scăldăciunea*, numită altmintrelea *scăldușcă*, se face totă-deauna a doua zi după botez, pentru că la botez pruncul se miruesce și de-aceea în aceea zi nu se cade a scălda sau a spăla copilul, căci se spală mirul de pe dînsul.»

(2) În Stroesci, com. de d-lă I. Berariu, paroch și exarch.

Scăldăciunea se face în cele mai multe părți din *Bucovina* astă-felū:

A doua și după botezū saū cumătrie, coea când se apropie sórele spre amiași, se adună la casa nepótei mai multe femeī dimpreună cu cumătra saū cumătrulū mare, adecă cu celū ce a ținutū copilulū la botezū.

Dacă celū ce a ținutū copilulū la botezū e bărbatū, vine de regulă dimpreună cu soșia sa, dar nu aduce nici unū darū, dacă e femeie, atunci aceea vine de regulă fără de bărbatulū seū, dar aduce cu sine și de astă dată, ca și mai nainte la botezū, pelincī, fașă, unū tulpănașū, unū brăū, o perinușă, tóte acestea nouē (1).

În *Boianū*, dstrictulū Cernăuțului, și în Vicovulū-de-sus, districtulū Rădăuțului, nașa aduce de regulă finulū seū de astă dată ca darū: o fașă, unū *scutecū* și o bucată de pânză nouă ca de vr'o 3—4 coși de lungă pentru pelincī, precum și o *căpătușcă* (2) albă și una cu florī (3).

În *Fundulū-Moldovei*, districtulū Câmpulungului, dacă nașulū copilului e femeie, când merge *să scalde copilulū de mirū*, duce următóarele daruri: o păreche de dăsăguși, unū sculū de *lână albă* orī *lae*, apoi *scutece*, o *fașă* și unū *tulpănașū* de legatū capulū copilului, cari sunt puse într'o traistă nouă și câtū se póte de frumósă. Pe lângă acestea mai duce încă și o *ólă nouă*.

Obiectele prime sunt menite pentru înfășarea copilului, iar óia de încălditū scăldătórea într'insa.

Dacă celū ce a botezatū e bărbatū, tóte lucrurile acestea le duce nevasta sa, care scaldă totū-odată și copilulū. Dacă n'are soșie, le duce o soră saū altă femeie. Iar dacă e sēr-

(1) În Calanfindesci și Frătăuțului-vechiū.

(2) *Căpătușcă* = basmă.

(3) Com. de d-lū V. Turturénū, preotū.

mană, și n'are lucruri de acestea în casa sa, trebuie să le cumpere dela alții, căci de dusă, fie avută ori s'ermană, fie-care trebuie să le ducă (1)

După ce s'au adunată acum toate femeile, câte au avută să se adune, căci bărbații, afară de cumătrul mare, mai nicăiri în Bucovina nu e datină ca să iea parte la *Scăldăciune*, mōșa prepară scăldătōrea (scăldușca), adecă tōrnă apă curată și ne 'ncepută în ōla cea nouă, care a adus'o cumătra cea mare, respective soția cumătrului mare, anume spre acestu scopū de acasă și care însemnă *ca copilulū să aibă glasū ca și ōla cea nouă când se cumpără din târgū*, și apoi o pune la focū ca să se încăldescă. In același timpū pune în ōla cu apă încă și următōrele plante sau semințe de plante, precum: *busuiocū*, câte-va *fire de grăū*, *mărariū*, *mintă*, *romăniță*, câte-va *botiū* (botie) sau *măgăliū de macū*, *semînță de cânepă*, precum și una sau mai multe pene de ori și ce felū de pasere.

Busuioculū îlū pune de aceea ca nou-născutulū, și mai alesū dacā e copilā, să fie atrăgētōre și iubitā ca busuioculū;

Firele de grăū, ca să aibă *cinstea grăului*; și precum e grăulū celū mai alesū și mai căutatū dintre tōte pānele albe, așa să fie și copilulū mai alesū, mai căutatū și mai vędutū dintre toți ōmenii;

Mărariulū, să fie plăcutū ca mărariulū în bucate;

Minta și romănița, ca să crească ușorū și să fie sănētosū;

Botiile de macū, ca să pōtā ușorū și bine dormi;

Sămînța de cânepă, ca să crească iute ca cânepa; iar

Penele, ca să fie ușorū ca pana, precum și pentru aceea ca tōte să le pricēpā și învețe ușorū, și totū așa să trăescā în lume.

Totū așa facū și mōșele romānce din *Macedonia*; acelea

(1) Dict. de Paraschiva Lehaciū — Leuștēnū.

încă pună în scaldătore, după ce s'a botezată copilulă, *busuioacă*, ca să fie *mușatū* (frumosū), *paradzi* (parale) de argintū ca să fie avutū, și *sare* ca *să aibă hare* (să fie plăcutū) (1).

După ce s'a încălđitū scaldătoreă astū-felū preparată, o iea dela focū și o tórănă într'o vānuță saū covățică, numită altmintrelea în unele părți atātū din Bucovina cātū și din Moldova alghie dem. *alghiufă* (2), în care mai pune încă și o lécă de *aghiasmă*, puținū *lapte dulce*, o bucățică de *zaharū* precum și unulū saū douē *ouē*.

Apa sfințită saū aghiasma însémnă ca copilulū să fie ca acēsta de curatū;

Laptele dulce, ca să fie albū și frumosū ca laptele, precum și pentru aceea ca să-i fie viēța dulce ca laptele, să trăescă bine în lume;

Zaharulū, mai alesū dacā e copilă, anume ca să fie lumei dulce ca acesta; iar *ouēle*, cari rēmānū întregi până a doua ăi, când le sparge mama copilului și așa sparte le pune apoi în scaldătore, însemnăzā ca să fie curatū, plinū și sānētosū ca oulū.

Mai totū aceste obiecte îndātinēzā a le pune în *scaldușă* și Romāncele, respective mōșele, din unele părți ale *Moldovei* precum bună oră cele din județul Sucēva (3).

În *Țera-Romānēscă*, când se scaldă copilulū pentru prima oră dela botezū, i se pune în scaldătore o bucată de pāne și una de slānină de porcū, anume *ca copilulū să crească ca pānea în coptorū și să se îngrașe ca unū purcelū*. I se mai pune încă și o córdă de vióră ca în viața lui să cānte frumosū (4).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorū, publ. în op. cit., p. 41.

(2) Dict. de Anița Pletosū, Romāncă din Rādășeni, județul Sucēva.

(3) Dict. de An. Pletosū din comuna Rādășeni: «*Scaldătoreă*, numită altmintrelea *scaldușă*, o face mōșa din apă ne'ncepută. După ce o pune în *alghiufă* și-o *stēmpērd*, pune într'insa grāū, zaharū și pene, ca să fie ușorū ca pana.»

(4) Ionēnu, op. cit., p. 27 și 28.

Iea apoi totu mōşa copilulū şi-lū viră în scăldătore. După ce l'a vîritū, cumătra, respective cumătrulū mare, naşulū copilulū, iea lumina de botezū, o aprinde şi apropiindu-se de vasulū, în care se află copilulū, *pică* (picură) dintr'insa în scăldătore în forma crucei câte de trei ori în fie-care locū şi anume : întăi la capū, apoi la piciore, după aceea în partea dréptă şi pe urmă în cea stângă.

Dacă sunt doi saū şi mai mulţi cumătri, atunci picură fie-care pe rëndū, aruncândū în acelaşi timpū câte unulū saū şi mai mulţi florini în scăldătore.

Vinū apoi pe rëndū tōte femeile câte se află de faţă şi stropindū copilulū cu puţină apă, aruncă şi ele în scăldătore câte vr'o câţi-va crucerī saū puişori, după cum sunt de avute.

Banii aceştia, cari sunt meniţi pentru mōşă (1), însemnéză ca copilulū să fie *bănosă* şi *norocosă* câtū va trăi.

Iar luminele le punū pe masă, unde le lasă să arđă până mai pe urmă.

După acésta cumătra mare scaldă singură copilulū. Dacă sunt mai multe cumătre ilū scaldă fie-care pe rëndū. Iar dacă naşulū copilulū e bărbatū, atunci ilū scaldă nevasta sa, în lipsa acesteia mōşa saū şi altă femeie. Totuşi şi nănaşulū trebuie să tōrne măcarū o lécă de apă pe copilū (2).

După ce l'a scăldatū şi spelatū cum se cade, iea cumătra cea mare *crijma*, în care a fostū pusū după ce s'a scosū din botezū, o mōie în scălduşcă şi şterge cu dinsa copilulū mai întăi pe la tōte încheeturile, unde a fostū unsū cu

---

(1) Datina Rom. din Calafindesci, Ilişesci, Frătăuţulū-vechiū şi Sucóva.— Veđi şi Or. Dlujanschi, Din viaţa pop. rom., în «Albina Carpaţilor» an. IV. Sibiiū 1879, p. 76.

(2) În Calafindesci, dict. de C. Racolţa;— în Frătăuţulū-vechiū, dict. de Zamfira Ignătóiei; apoi în Ilişesci.

miră, apoi în gură ca să nu-i pută, pe subsuori ca să nu asude și la urechi ca să audă bine (1).

Nespălându-l cumătra cum se cade cu *crijma*, în gură, subsuori și în urechi, se crede că copilului, câtă trăesce, îi pute din gură, asudă foarte tare și nu aude bine (2).

În Boianu și Mahala, districtul Cernăușului, dreptul de a scălda pre celălalt botezat în tîia ora după botez îl are numai nănașa. Alte femei și cu deosebire mama copilului nu se cuvine nici decum să-l scalde de miru, pentru că după credința Românilor din aceste două comune ar fi un mare păcat când l'ar scălda altă femeie, și nu nănașa-sa.

Dreptu aceea nănașa, după ce atăt ea cât și cei-lalți meseni cari voescu, au aruncat mai întâi câte unul sau mai mulți crucerii în scaldătore, moie cornul crijmei în scaldă și picură copilul cu dinsa în gură de trei ori anume ca să nu se prindă de dinsul nici un rău, apoi picură cu lumina de botez, care arde în totu timpul scaldării, în scaldușcă câte trei picușuri: la capu, la picioare și la ambele mâni în forma crucii. După acesta, scaldându-l și spălându-l cum se cuvine, iea *tripliculă* (3) și busuiocul, care a fost legat la lumina de botez, precum și crijma, ale cărei cornuri le indoesce la un locu, și prindendu-le pe toate acestea la olaltă, le moie în scaldă și șterge cu dinsele pe copilul scaldat la urechi, la mâni, subsuori, în *stinghiuri* (4) precum și la toate cele-lalte încheeturi ale corpului.

După ce l'a scaldat și ștersu în chipul cum s'a arătat, îl scote din scaldătore, prindendu-l cu mânele de ambele

---

(1) În Fundul-Moldovei întrebunțeză Românele în locu de *crijmă* spre scopul acesta ori și ce felu de pânză curată. Com. Par. Lehaciū -- Leuștenu.

(2) În Fundul-Moldovei, com. de d-lu P. L. Leuștenu.

(3) *Triplie* se numesce unu seulișoru de ață răsucită de colore albă, roșie și albastră.

(4) *Stinghiuri* se numesc încheeturile de sus ale picioareloru.

umere ale obrazului anume ca să crească înalt și drept și să-i fie grumașul lung, apoi aruncându-l pe scutece și pelinci, ca să fie sprinten, îl înfașă, îl strânge de nas și-i face de trei ori cruce peste corp. După acesta îl pune pe o perină curată și-l acopere cu crijma, dacă e băiat, așa ca fața să-i rămâie descoperită, iar dacă e copilă o acopere și pe față, anume ca să fie rușinosă.

Astă-fel acoperit și 'n locul unde l'a pus îl lasă să stea până după scoterea și aruncarea scăldătoarei, în care s'a scăldat (1).

În Poiana-Ștampii, districtul Dornei, sfârșind nănașa copilului de scăldat și scoțându-l din scăldătoare, îl înfașă în pelințele și scutecele ce le-a adus anume spre acest scop de acasă sau în pânza și brăul, care l'a adus la botez, și după aceea îl duce și-l dă mâne-sa dîcîndu:

Poftim ține-l !
Să fie voios,
Sănătos
Și frumos ;
Lucrător,
Ascultător
Și 'ndurător ;
Să trăiească
Și să crească ;
Să fie harnic, foc,
Să aibă multă noroc.
Iar' dumnia-ta cumătră,
Ca o mamă adevărată,
Să trăiești
Să poți să-l crești,
Și să-l povățuești !

Iar dacă e copilă dîce :

---

(1) Com. de d-lă V. Turturén și Ionică ală lui Iordachi Isac.

Poftimū ține-o!
Să fie voiósă,
Sănětósă
Și frumósă;
Lucrătóre,
Ascultătóre
Și 'ndurătóre;
Să trăiescă
Și să crească;
Să fie harnică, focú,
Și să aibă multú norocú;
Iar dumnia-ta, cumătră,
Ca o mam' adevărată,
Să trăesci
Să poți s'o cresci
Și s'o povățuesci.

Mama copilului, primindu-lú, sărută mâna cumătrei, dacă
acésta e mai bătrână decât dinsa și mulțamesce, ȓicându:

Mulțămimú, cumătră,
Că l'ai botezatú
Și l'ai creștinatú. . .
Dumneȓeu țî-ajute! . . . (1)

În Frătăuțulu-vechiú, după ce-lú scóte din scăldătóre, îlú
așeză pe lâna unui pieptarú, anume ca să fie îmbrăcatú ca
óia, și apoi îlú pune alătorea cu maica sa (2), iar în Fun-
dulú-Moldovei, după ce-lú încinge cu fașa, sub care pune
50 cr. saú 1 fl. îlú ica în brațe și lumina de botezú în mână,
apoi sărutându-lú atâtú pre dînsulú câtú și lumina, îlú duce
la mama sa și dându-i-lú acesteia ȓice:

-- Poftimú de sufletulú meú!

Iar dacă nu l'a botezatú femeea, ce i-lú dá, ci bărbatulú
ei saú altulú cine-va, ȓice:

(1) Dict. de mai multe Românce de locú din Poiana-Ștampii.

(2) Dict. de Zamfira Ignătóiei.

— Poftimū de sufletulū bărbatului meu, saū de sufletulū lui N. care l'a botezatū!

Mama copilului, primindu-lū, îi sărută mâna și-i mulțamește (1).

În fine în *Macedonia*, unde scăldușca e asemenea usitată a doua și după botezū, cum a scăldatū nânașa copilulū, cum l'a pusū în scutici de lână, lucrate în casă și țesute la amêndouă capetele cu roșu, și cum l'a înfășatū cu șitōre, de care se anină unū inelū de aurū ori de argintū, îlū ia în brațe și ducêndu-se cu elū la maica sa șice:

«*Nună dela mine hilinū (fină), dela Dumneșeă creștinū!*» (2)

După ce a predatū acum cumătra mare copilulū maicei sele, mōșa scoțêndū baniī, cari i-aū aruncatū mai nainte cumătrii precum și cei-lalți meseni din scăldătōre, ia covățica saū vânuța cu scăldușca, în care a fostū scăldatū copilulū ca să o scōtă afară. În același timpū cumătra saū soșia cumătrului mare, luândū lumina de botezū aprinsă într'o mână, iar unū șipū de rachiū fiertū cu miere precum și unū paharū în cea-laltă mână, merge în urma ei, iar cele-lalte femei, cāte se mai află la scăldăciune prinșêndu-se de mână și formândū unū felū de danșu se ducū cu tōtele în urma lorū petrecêndu-le până la o apă mergêtōre, dacā se află vre-o atarē prin apropiere, saū în grădinița cu straturile, însă de regulă în pomêtū, unde este, și anume totū jucêndū, cântândū (3) și strigândū:

(1) Dict. de Paraschiva Lehaciu-Leuștênū.

(2) Burada. Obiceiurile la nascerea copiilorū, în op. cit. p. 42 și 48.

(3) Datina Româncelorū din cele mai multe comune din Bucovina precum din Boianū și Mahala com. de d-lū Ionică alū lui Iordachi Isacū și V. Turturênū: «Mai nainte de a prezentă copilulū nânașului saū nânașii, mōșa scōte și varsă scăldătōrea într'unū locū curatū sub unū pomū saū o tufă etc. Femeile mergū tōte împreună cu mōșa și cu nânașa cu lumina de botezū aprinsă.» — Din Vicovulū-de-sus și Voitinulū com. de d-lū Dumitru Cârdeiu, agricultorū: «Femeile mergū cu scăldușca afară cântândū și jucândū ca să jōce și elū bine, și o tōrnă apoi la unū pomū ca să creșcă ca pomul de mare.»

Hopa, hopa,
C'a ȕisū popa
Să jucămū
Și să cântămū,
Să ne 'nvățămū
Bine 'n lume să făcemū,
De răū să ne apărămū,
Să nu facemū nici când răū,
Să fie lui Dumneȕeū
    Neplăcută
    Și uritū;
Să făcemū numai frumosū
Să placă și lui Christosū,
Să facemū numai plăcutū
Să placă Duhului sfîntū,
Și să facemū numai bine
Să placă la orî și cine (1).

Saū așa:

Hop, leliță cu sumanū,
Cu trei ace 'n peștimanū:
    Unū pișcă,
    Unū mișcă;
Unū 'mpunge, unū scôte,
Unū strigă că nu pôte;
    Unū face
    Cum îi place (2).

Cum aū eșitū din casă afară cântă:

Ușoru-î cu flóre 'n gâță,
Greū e cu copilū la țîță.
Mai bine cu flóre 'n față
Decât cu copilū în brațe,
Că eū flóre n'am purtatū,
Cu copilū m'am deșteptatū (3).

---

(1) Din Crasna, dict. de Anița Ursachi.

(2) Din Mahala, com. de d-lū Ionică alū lui Iordachi Isaacū, agricultorū.

(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Ajungându în pomëtü se oprescü la unü mërü saü përü saü și la altü pomü verde, sănëtosü și frumosü care se află la unü locü curatü (unde nu-sü pomü la o răchită saü la unü socü, iar în grădina cu florile la unü trandafirü etc.) și acolo apoi tórñă scăldătórea la trupina pomului respectivü anume ca copilulü să crëscă, să 'nflorëscă și să rodëscă ca pomulü; iar la locü curatü de aceea, pentru că acësta e cea dintâi scăldătóre de când s'a miruitü, și mirulü e sfintü, apoi și pentru aceea că în scăldătóre se află și aghiasmă. Iar când o tórñă ñice:

Să crëscă mare ca pomulü și să fie sănëtosü (sănëtósă) ca ñinsulü!

Totü așa facü cu apa din scăldătórea acësta și Român-
cele din *Macedonia*, acelea încă o aruncă la locü curatü, cu
acea deosebire numai că ele de obiceiü n'o ducü s'o verse
mai departe în afară de streșina casei, ca nu cumva să se
verse peste *albele* saü *hărăsitele* (ursitele) despre cari am vor-
bitü mai sus (1).

Cum a aruncatü scăldătórea móșa prăvale covățica, adecă
o întórce cu gura în jos și, punëdu-se pe ñinsa să ședă,
ñice:

S'a resturnatü covata,
Să trăëscă nepóta;
Și s'a resturnatü de-odată
Să mai facă înc'o fată,
S'a resturnatü pe-unü piciorü
Să mai facă și-unü feciorü (2).

Cumătra mare, ñimpreună cu cele-lalte temeï puindu-se
și stândü rötă ñmprejurulü móșei începü asemenea a cânta
și a ñice:

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorü, în op. cit. p. 41.

(2) Din Mahala, com. de d-lü Ionică alü lui Iordachi Isacü.

Jócă mōşa pe covată
Să mai aibă câte-o fată,
Jócă mōşa pe ştiubeiū
Să mai aibă nepoţei (1).
Să trăescă nepotulū
Să mai facă şi altulū,
Să trăescă nepóta
Să mai facă şi alta.
Nepotulū dac'a trăi,
Noi bine ne-omū veseli
Cu fete şi cu feciori,
Că de-acestea ne-a fostū dorū.
Să jucămū, s' ne veselimū,
Totū de-acestea ne gătimū.
Şi nepotulū să trăescă
De-acestea să ne gătéscă! (2).

Apoi încunjurândū pomulū şi jucândū atâtū în prejurulū
lui câtū şi alū mōşei, care şéde şi acum pe covată, chiue:

Dragulū mamii sugătorū
Să trăesci, să crescī uşorū,
Să fii tatiū de bunū sporū
Şi mamii de ajutorū
De pe vatră pe cuptiorū!

Dacă celū scăldatū e copilă:

Draga māmuchiū păpuşă
Să trăesci, s'ajungī mătuşă,
Să fii bună jucăuşă
Cu gunoiulū după uşă! (3)

După a treia încunjurare şi anume după ce aū sfirşitū de
chiuitū următórea chiuitură:

---

(1) Mōşa atâtū pre copiii ce-ī moşesce, câtū şi pre părinţii acestora îi numesce *nepotū-ă*.

(2) Din Stroesci, com. de d-lū I. Berariū.

(3) Com. de d-lū G. Tomoiagă, cant. bis.

U, iu, iu nânașă mare,
Iea și suflă 'n lumînare,
Dór' a arde și mai tare
Să svêrlimū cea scăldătóre
'N grădina cu florile
Să strîngemū nurorile ! (1)

încetéză de jucatū, cumătra stinge lumina, iar una dintre femeii ie nisce bețe și începe a scormoli cu dinsele, ca și când ar ara spre semnū ca celū noū-născutū să aibă norocū la arătură, își face apoi barbă spre semnū ca celū noū-născutū să fie preotū, în fine umblă cu nisce ciucălăi în mână spre semnū ca celū noū-născutū să fie avutū (2).

În *Boianū* și *Mahala*, dacă noū-născutulū e *băiatū*, facū o mulțime de șăgi cu lucruri bărbătești, precum : cosescū, adună, căpițescū, îmblătescū etc., iar dacă e *fată* facū lucruri femeesci, precum e și ocupațiunea femeilorū, adecă péptănă, scarmănă unū cojocū, torcū, cöse cusuturi și multe alte mai facū (3).

Apoi sculându-se móșa de pe covată le provócă să sară peste acésta, anume ca să aibă și ele câte-o fată sau feciorū, dicëndū :

Haï, săriți peste covată
S'aveți și voi câte-o fată,
Dar săriți cam nălțișorū
S'aveți și câte-unū feciorū.

Nevestele, cari dorescū să aibă copii, începū acum a sări una după alta peste covată, făcëndū și de astă dată o mulțime de glume (4).

---

(1) Din Valea-Putnei, com. de V. Tocariū.

(2) Com. de d-lū G. Tomoiagă.

(3) Com. de d-lū V. Turturénū.

(4) Com. de d-lū V. Turturénū.

În *Sucéva* din contră, întorcându mōşa covăḥica saū vānuḥa, fie-care femeie, mai alesū cele tinere în locū sǎ sarǎ, se punū sǎ ḡedǎ pe vānuḥǎ; acēsta însemnézǎ cǎ în curēndū o va învrednici Dumneḡeḯ şi pre dīnsa cu unū astū-felū de odorū (1).

Am amintitū mai sus cǎ la *Scǎldǎciune* ieau parte numai femeile şi cu deosebire cele mai de aprōpe înemurite cu nepōta dimpreunǎ cu cumǎtra mare, şi numai *limpede* acestea iesū cu scǎldǎtōrea şi se ducū cu dīnsa ca s'o arunce la unū locū curatū. Bǎrbaḥii nu aū datinǎ de a lua parte la scǎldǎciune, cu atātū mai puḡinū la scōtērea scǎldǎtōrei. Şi dacǎ naḡulū copilului e bǎrbatū, atunci în loculū lui iese cu scǎldǎtōrea numai soḡia sa cu mōşa şi cu cele-lalte femeī, iar elū rēmāne în casǎ. Decī dacǎ se 'ntēmplǎ sǎ se amestece printre femeī şi vre-unū bǎrbatū, atunci vai de capulū lui ce mai facū cu dīnsulū. Mai întāi începū a-ḡi bate jocū de dīnsulū, cāntāndu-i diferite cāntece sarcastice, precum :

Frunḡǎ verde de alunǎ,
Catū la dēlū, dēlulū rēsună,
Leliḡa pe gǎrl' adunǎ.
Ce sǎ facū sǎ mē 'ntǎlnescū,
Douē vorbe sǎ-ī vorbescū,
Inima sǎ-mī rēcōrescū.
Ia m'oiū da *dipe* unū corciū
Şi m'oiū trage 'ncetū pe josū
Ca s'o prindū şi s'o sǎrutū,
C'alta nu-mī trebe mai multū,
Cǎ-ī lucru nepriceputū ! (2)

Apoi de ar fi orī şi cātū de voinicū, femeile întǎritate începū a-lū trage în colo şi 'n cōce, a-lū lua în totū chipulū peste piciorū, astū-felū cǎ bǎrbatulū, scǎpatū cu mare greū

---

(1) Or. Dljanschi, în op. cit. p. 75.

(2) Din Crasna, dict. de Aniḡa Ursachi.

dintre dînsele, își face cruce și nu mai are curagiū altă dată a se mai viri la acéstă întemplantare printre femeī, ba elū învață și pre alții ca să se ferescă de dînsele, cu ocașiunea ducerii și aruncării scălduscei (1).

Iar, după ce s'au săturatū acum de jucatū și de făcutū diferite comedii, iea cumătra mare și pulū celū cu rachiū, îlū pune pe unū *sahanū*, umple unū paharū și închină mai întâi la mōșă, bea puținū rachiū dintr'însulū, iar restulū îlū aruncă pe pomulū la a căruī rădēcină a aruncatū scăldătōrea. După acēsta, luândū mōșa paharulū închină la una dintre femeile de față, aceea la alta, și totū așa una la alta pe rēndū până ce aū ajunsū la cea din urmă. Dacă sunt douē sau mai multe cumătre mari, atunci cinstesce fie-care atâtea rēndurī de pahare de bine, câte cumătre sunt. Iar când a ajunsū rēndulū la cea din urmă, și după ce a bēutū și acēsta, se prindū iarăși de mână și începū din nou a juca și a cânta:

Frunđă verde de omētū,
Beū holercă și mă 'mbētū
La cumătru prin pomētū.
Ași mai bé și-o țir 'de bere.
Că cumătru-ī cu putere! (2)

După ce aū luatū în capū, sau cum spune proverbulū, după ce aū prinsū ciocărlanulū de cōdă:

De-ași putē cânta ca cucu
Nu m'ași mai strica cu lucru.
D'asa cântū ca ciocărlanu,
Prăpădescū vremea cu anu! (3)

Sau astū-felū:

---

(1) In Bosancē și alte sate, com. de G. Tomoiagă.

(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

(3) Din Crasna, dict. de An. Ursachi.

U, iu, iu,
Și buhuhu,
Pân' la anu
Și altu!
Pân' la anu
Și ciobanu! (1).

După ce a cinstit tóte, femeile *înfloresc* pre móșa cu diferite flori, dacă e vară, iar dacă e érnă, o *înfloresc* numai cu unul sau mai multe fire de busuioc uscat. In același timp își pun și lor cîte un fir de busuioc la ureche. Une-orî, în timp de vară, nu numai că o *înfloresc*, ci voind a face mai mult haz și voe bună, prind a o urzica pe mâni, pe picioare, mai pe scurt pe unde apucă, astu-fel că unele móșe, fiind nerăbdătoare și țifnóse, prind a plânge de usturime și ciudă. Apoi încep iarăși a juca, a chiui și a face diferite comedii. Pe urmă, ținându-se de mână, móșa cu șipul și cu paharul într'o mână, iar cu covățica în alta și cumătra mare cu lumina aprinsă mergendu înainte, se întorc totu jucându și făcendu chef pînă în pragul ușei (2).

In satele de peste Prut și anume în Boian și Mahala, după ce a aruncat scaldătórea și a sărit peste covată, și după ce a făcut diferite șegi și a cântat mai multe cantece glumețe, nevestele de față ieau pre móșă și o pun în covățică și astu-lel o duc apoi pe sus pînă în casă, unde dicu celor de față că móșa a voit să fugă cu ciobacă, iar ele, alergându după dînsa a prins'o și-a adus'o în casă.

Móșa, cum a intrat în casă, se duce, petrecută fiind de o mulțime de glume, risete, dreptu la copil, unde l'a fost pus și lăsat cumătra cea mare înainte de a scóte scaldătórea.

---

(1) Din Frătăuțulu-vechiu și Calafindesci.

(2) In Calafindesci, diet. de C. Racolța.

afară, îl ia cu perină cu totu în brațe și ducându-lu dimpreună cu lumina cea de botezū aprinsă, îl dă nânașulu sau nânașei séle, adecă celui ce l'a ținutu la botezū, ȓicându:

Cinstite cumătre mare!
Poftimū unū ciobanū la oi,
Că pe deluri și pe văi
Tótă vara le-ar purta
Și le-ar pasce și 'nturna;
Pe delulū cu florile
Elū ar pasce oile,
Pe valea cu carpenele
Ar înturna caprele.
Caprele-sū iuți de piciorū
Dar și elū e sprinteniorū.
Ciobănașu-i mititelū,
Dar' fiindū că-i ușurelū,
De piciorū îi bunū și elū,
Măcarū că e mititelū.

Iar când îl pune pe mâna cumătrulu ȓice:

Cinstite cumătre mare!
Poftimū că finulū celū mare
Cere numa o óie mare,
Iară celū maī mititelū
Cere-o vacă cu vițelū.
Vre-a mânca lapte și elū!

Nânașulū, luându copilulū în brațe și puindū de-asupra crijmei pe pieptū 1—2 sau și maī mulți florini, după cum e și starea sa materială, ȓice:

Poftimū, mósă, de-unū purcelū,
Să aibă parte de elū!

Banii aceștia rămânū ca darū pentru finū.

Mósă mulțamindū nânașulu pentru darulū primitū, îl ia iarăși în brațe, și de astă dată îl duce și-lū dă mamei sale, adecă nepótei, cu banii și cu lumină de botezū cu totū,

urându-î în același timp să trăescă până ce-lă va vedé mare și pusă în cale.

Nepóta, adecă mama copilului, luându-lă și mulțămindă nânașului pentru dară, iar móșei pentru ostenéla sa, o cinstesce cu ună paharū de rachiū.

Móșa, primindă și cinstindă paharulū de bine, și ne mai avéndū de o cam dată altū oficiū de împlinitū, se duce și se așeză și ea la masă în rëndū cu cele-lalte femeī (1).

În *Crasna*, la întórcere, ducéndū pre móșă asemenea pe covățică, ca și cele din Boianū și Mahala, îi cântă următorulū cântecū până ce ajungū la pragulū ușei și daū să între în casă :

Lelița secerătóre,
Seceră vara la sóre,
Durere de mijlocū n'are,
O pusū secerea 'n pămîntū
Și se sue 'n délū la vântū
Ca să-î trecă de urítū (2).

Ajungéndū la pragulū ușei gospodarulū de casă le iese cu o lumină aprinsă înainte și le întrébă pe unde aū călătoritū și ce aū făcutū.

Femeile răspundū că aū fostū de aū turnatū scăldătórea la trupina unui arbore a nume ca copilulū, care s'a scăldatū într'insa, să créscă și să rodéscă ca arborele respectivū în bine și în abundență, și precum arborele își lătesce ramurile sale, așa să se lătescă și înmulțéscă și seminția nou-născutului copilū.

După acésta, lăsândū móșa covățica în tindă, întră cu tótele în casă și se așeză după masă. Cumătra mare punc lumina pe masă ca să ardă. Apoi destace crijmă dela lumină și îmbrobodesce pre nepotū cu dinsa, iar cordeluța saū

(1) Com. de d-lă Ionică alū lui Iordachi Isacū și V. Turturénu.

(2) Din *Crasna*, diet. de An. Ursachi.

bumbăcelul, cu care a fost crijma legată la lumină, lăgă copilul la grumază ca să nu se deóche. Iea după aceea și lumina și o dă nepótei, iar nepóta, primind'o o stinge și o strînge.

În *Frătăușul-vechiu*, cum s'aú înturnatú și-aú intratú în casă, ieau copilul de pe pieptarul, pe care a fost pusú înainte de a eși cu scăldătórea, îlú înfașă în obiectele cele noue cari le-a adusú cumătra mare la cumătrie, iar cele vechi le dă de-o parte. După ce l'a înfășatú îlú dă nepótei dîcendú:

Poftimú, cumătră, finulú
Cu pâne și cu sare,
Cu darulú sfinției sale.
Eú l'am scăldatú,
L'am spelatú,
L'am îmbrăcatú,
Și l'am înfrumusețatú.
Iar Dumnia-ta-lú ține
Și mi-lú cresce bine
Cu norocú și sănătate
Ca să aî dintr'insulú parte!

După ce i-a datú copilulú, móșa stînge luminele în *grindarú*.
Mama copilulú, primindu-lú, răspunde :

Mulțămimú, cumătră,
Cum aî ajunsú de l'aî botezatú
Și încreștinatú,
Așa s'ajungí să-lú și cununí.
Iar lumin'acésta
Cum aî făcut'o
Și-aî gătit'o,
Și-aî împodobit'o,
Așa s'o veđi și 'n ceea lume
De gătită
Și 'mpodobită! (1).

(1) Dict. de Zamfira Ignătóiei.

Așezându-se după acésta la masă, móșa cinstesce la cumătra saă cumătrulū mare, ȑicēndū :

Precum ai ajunsū
A-lū boteza,
Și-a-lū scālda,
Așa să ajungi
A-lū și cununa !

— Să dea Dumnezeu! — rēspunde cumătra. Apoi luāndū paharulū cinstesce la nepótă, nepóta la o femeie, femeia la gospodarulū de casă, iar acésta la cea mai bătrână și mai cu vaȑă dintre muerile presente, și totū așa până ce trece rēndulū pe la tóte. Apoi începū a mânca din bucatele ce sunt puse pe masă și a se veseli, a cāntă și a istorisi câte de tóte (1).

Cătră finea mesei vine *bucatărița* cu mâna dréptă legată, iar în mâna stāngă duce unū talgerū cu o bucățică de pâne și dānd'o cumătrii începe a se vāita că s'a friptū și s'o miluēscă mesenii, ca să se pótă vindeca, pentru a le puté face și alte dāți māncări și mai bune. Toți mesenii saă mai bine ȑisū mesenele punū în pâne cātū voescū și daū talgerulū cu crucerii înapoi. După acésta *masa se sparge* și fie-care se scólă și se duce acasă (2).

Cumătra mare își iea de regulă rēmasū bunū prin unū cāntecū.

În *Moldova*, județulū Sucéva, cumătra mare, sufulcāndu-și mānecele, picură mai întâi cu lumina de botezū în scāldătóre în crucișū, apoi îlū spală cu *sprîjinéla* (3) prin urechi ca să audă bine și să nu fie zoiosu și colbăitū, la nasū ca să fie în tótă vremea curatū și *sghicitū*, la gură ca să nu

---

(1) În Calafindesci, Bosanci și Ilișesci.

(2) Or. Dlujanski, în op. cit. p. 76.

(3) *Sprîjinéla* = crijmă.

pută, subsuori ca să nu se opărescă, pe palmi ca să nu asude, și în urmă la toate *încheetorile* mânelor și ale piciórelor ca să fie spornic și îndemánatic și la umblat.

După ce l'a scaldat și șters în chipul cum s'a arătat, tot cumătra mare îl scóte din scaldătóre, îl înfașă și începe cu *șitóre* (1) și apoi îl duce și dă, gata înfașat, maicii scele.

Móșa, care în tot timpul acesta a stat de o parte, ia acuma apă curată, tórnă nánașii pe mâni ca să se spele, și după ce s'a spelat îi dă un prosop ca să se ștérgă.

Cumătra mare, la réndul său, cum s'a șters, scóte un franc, care e menit pentru móșa, și-l pune pe alghiută.

Móșa, stringéndu francul, ia alghiúta cu scaldătórea și, fiind-că acesta e cu mir, o scóte afară și o aruncă la un loc curat (2).

În unele părți din *Banat*, unde este datină de a se boteza copiii mai cu sémă Duminica, nu se scaldă mai mult în ziua aceea, ci, ca și 'n cele mai multe comune din Bucovina, abia a doua zi după botez. A doua zi dimineță însă, scaldându-se, și fiind scaldătórea acesta cea dintâi după botejune, nu se duce și lepédă acolo unde s'a lepédat cele-lalte calde până la botez, ci, fiind prima scaldătóre după botejune *unsă*, adecă fiind copilul uns de preot cu mir sfințit de Archireu, se duce, ca și 'n Bucovina și Moldova, și se lepédă la rădęcina unui pom roditor, în loc curat, și tot așa se face și cu cele-lalte calde, câte doue în totă ziua, ce urméză în decurs de un an; acelea încă se duc și se lepédă tot la rădęcina acelu pom; sau cel puțin în apropierea lui (3).

(1) *Șitóre* = cingătóre, chingă.

(2) Dict. de An. Pletos din Rádășeni, și M. Nistor din Mălini.

(3) Com. de d-lu Ioan Popovic, invěțător în Opatiția.

În ținutul *Dornei* scaldăciunea se face totu-dauna în aceeași ȃi în care s'a scaldatŭ copilulŭ și anume nemijlocitŭ înainte de a se pune bucatele pe masă sau mai bine ȃisŭ înainte de începerea cumătriei.

Scaldătoreea o prepară mōșa din apă curată, adusă dintr'unŭ părău curatŭ, o încălȃdesce într'o ôlă nouă, asemenea curată, o pune într'o covățică curată, în care mai pune încă și *lapte dulce* precum și *apă sfințită* de preotŭ. Aceste obiecte se punŭ de aceea, ca copilulŭ să fie bunŭ, iutișorŭ, să crească de grabă și să dōrmă bine.

După acēsta face cruce asupra scaldătoreii și apoi bagă băiatulŭ în năuntru.

Când e acum băiatulŭ în scaldătore picură nânașa sau nânașulŭ, adecă celŭ ce l'a botezatŭ, cu lumina de botezŭ, în scaldătore și anume dela drēpta la capŭ, apoi din stânga la piciore, dela stânga la capŭ și pe urmă dela drēpta la piciore. Acēstă picurare se repeșesce de trei ori după olaltă. După ce a picuratŭ aruncă banŭ de argintŭ pentru mōșa în scaldătore.

Dacă celŭ ce l'a botezatŭ e bărbatŭ, atunci îlŭ scaldă mōșa, iar dacă e femeie, atunci îlŭ scaldă femeea respectivă, și totŭ ea îlŭ scōte, îlŭ înfașă și-lŭ pune pe masă, iar apa, în care a fostŭ copilulŭ scaldatŭ, n'o scotŭ în aceeași ȃi afară, ci o păstrēză până a doua ȃi diminēță, când apoi o scōte mōșa și o aruncă într'unŭ locŭ curatŭ.

Când pune nânașa copilulŭ pe masă, atunci toți cei adunați se află la masă.

După ce l'a pusŭ pe masă așterne unŭ tulpanŭ pe peptŭ și fie-care dă ca darŭ cāte ceva băiatulŭ, și anume îi punŭ pe peptŭ dela 50 cr. până la 2 fl. Cine n'are banŭ, dă și pânză. De multe ori însă, și anume cei mai avuți, dăruescŭ pruncului totŭ atunci cāte o *ôie* sau *vițică* pe care s'o ție și s'o crească în noroculŭ pruncului botezatŭ de dinșii.

În multe locuri vita dăruită se ține și se crește astă-felă că înmulțindu-se și vinzându prășila copilulă sau copila respectivă e în stare mai pe urmă să-și cumpere o falce și mai bine de pământ.

După ce a dată acum fie-care ce a avută să dea, iea mōșa copilulă dimpreună cu bani și-i dă nepōtei. Acēstă mulțămescă tuturoră pentru cele dăruite și primite.

Finindu-se și acēstă iea mōșa o bucată de pâne și mergēndū cu dīnsa la fie-care ōspe, începēndū dela cumătra sau cumătrulū mare, dīce :

Cine n'a da părăluța

I-a mușca măța mănuța?

Făcēndū acēstă fie-care înfige în pâne cāte unulū sau mai mulți crucerī. Bani aceștia sunt ai mōșei.

După ce a adunatū acum și mōșa partea sa se începe masa. Stăpānulū de casă cinstescă mai întāi la nānași sau cumătri și de acolo merge pe rēndū.

Astū-felū totū māncāndū, bēndū și veselindu-se stāu la masă ca la vr'o douē pānă la trei ōre. Apoi, mulțāmindū cu toșii gospodarulū și gospodinei de casă, se scōlă dela masă și pornindu-se mai întāi cumătra sau cumătrulū celū mare înainte, iar cei-lalți după dīnsulū, se duce fie-care la ale sale, dorindū încă odată însănētoșare grabnică nepōtei și crescere ușōră prunculū.

În fine mai e de observatū încă și aceea că dacā mōre copilulū îndată după ce a fostū botezatū, atunci nu se scaldă de felū nici nu se face cumătrie (1).

---

(1) Dict. de Măriuca Ursaca și Vasile Diacū din Dorna.

XVIII.

SCĂLDĂTÓREA NEPÓTEI.

La o săptămână după *Scăldăciune*, pe unele locuri cu multă mai înainte de acesta, iar în altele chiar și a treia și după nascere, scaldă mōșa pre nepótă.

Scăldătórea acesta se face astú-felú: se pune într'o căldare mare ca la 4 — 10 cofe de apă precum și diferite plante și anume: *mintă neárá*, *mărarú*, *romăniță bundă*, *gălbinele* de cele ce mirósă frumosú, *tămăiță*, *smeurică* (resedă), *sulcínă*, *nalbă*, *póla Sántă-Măriei*, *calapěrú*, *lemnulú Domnului*, *tóe* și *strohú de fěnú*. Atátú apa câtú și plantele acestea se 'ncălescú bine până ce iese tótă puterea dintr'insele, apoi se tórnă într'o vană mare în care se lasă până ce se stěmpěră. După aceea se scólă nepóta, se viră în vană și, stândú în picióre, mōșa o spală peste totú corpulú.

Nemijlocitú după acesta, ieșindú din vană, se îmbracă într'o cămeșă curată, se încinge bine și se îmbrobóde. Iar mōșa, luândú apă sfințită, i-o tórnă în vėrvulú capului și prinde și cu acesta a o spěla pe obrazú, pe mâni, pe picióre și pe peptú anume ca să fie curată, pentru că înainte de a se scálda

și spăla cu apă sfințită se consideră de *necurată* precum și pentru aceea ca să pótă face mâncare, să-î fie încuviințatú a umbla pe lângă casă și-a aduce apă dela fântână, pentru că până ce nu se scaldă nu-i este nici decum iertatú să prindă ceva în mână sau să iasă afară.

Sfârșindú móșa de scăldatú și de spălatú pre nepótă, începe acum acésta a spăla mânele móșei totú cu apă sfințită și anume de aceea pentru că și móșa, după ce a rădicatú copilulú, încă se ține de necurată. După ce a spălat' o îi dă, în locú de ștergariú, o păreche de mâneci de pânză nouă și subțire de fuiorú ca de doi coți de lungă, sau și de călți, după cum adecă e și nepóta de avută, puindu-le pe mâni, începéndú dela grumazú și până la vèrvulú degetelorú și cu acestea se șterge apoi móșa pe mâni (1).

Mánecele acestea, cari rêmânú móșei ca darú din partea nepótei, însémná ca ea să aibă în cea-laltă lume cu ce acoperi stropiturile de sânge cu cari a fostú stropită după ce a *strînsú pécatele femeii*, adecă după ce a rădicatú copilulú.

Dacă n'ar căpéta mânecele acestea, în cea-laltă lume s'ar vedé tótă improșcată cu sânge.

Móșa după ce s'a ștersú (2), împăturesce mânecele bine, le strînge și le pune de o parte. Iar mai pe urmă, după ce le-a dusú acasă, își face dintr'însele o cămeșă sau unú cămeșoiú.

Sfârșindú și acésta iea móșa copilulú nou-născutú, îlú desfașă și-lú petrece de trei orí, așa golú cum este, prin cămeșa, în care l'a născutú mă-sa, și anume băgéndu-lú prin póle și scoféndu-lú prin gură. Petrecerea acésta se face cu

---

(1) În Calafindesci dict. de Catrina Racolta și în Fundulú-Moldovei dict. de P. L. Leușténú.

(2) O sémă de móșe nu se ștergú în mânecele acestea, ci într'unú ștergarú sau altă pânzătură.

scopă ca copilul să nu capete *rèulă copiiloră* sau *Samca* nici să nu se umple de *rofî* (1).

După petrecerea copilului iea mōșa cămeșa și o spală în scăldătórea, în care s'a scăldatū nepóta, iar după acésta, luândū scăldătórea dimpreună cu tóte plantele ce aū fostū puse într'insa și scoțènd'o afară o aruncă într'unū locū retrasū pe unde nu umblă nici ómenii nici vitele, anume ca să nu calce într'insa și să se bolnăvescă (2).

O sémă de femeii lépédă la ocasiunea acésta și cămeșa, în care aū născutū, anume ca să nu capete copilulū *bólă luméscă* (3).

În unele localități din *Moldova*, județului Sucevii, unde este datină de a se scălda nepóta cam de comunū a treia, a opta sau a noua ȕi, punū în scăldătórea acesteia, dacă e iernă: *strohă de fènu*, *văsdóge* sau *bonce*, sing. *boncă*, *bozū* și *busuiocă*, iar dacă e véra: *cătușnică*, *româniță*, *mătura de grădină*, *bozū*, *ovésă*, *mălinū* și *vetrice* (4), precum și alte flori de câmpū, cari după ce se fierbū mai întâi într'unū ceonū, se lasă până ce se potolescū, și apoi nepóta se scaldă cu apă de acésta.

Scopulū punerii acestorū plante e, după cum spunū unele, ca nepóta să se întărescă și să se scóle mai de grabă (5).

După scăldare, nepóta dă mōșei, ca și 'n Bucovina, o bucată de pânză câtū ar puté face doué mâneci la o cămeșă dintr'insa. De acestū petecū de pânză se șterge apoi mōșa, după ce s'a spelatū mai întâi pe mâni. Dacă nepóta nu-î dă nemică, atunci mōșa, venindū mai pe urmă, se spală și se șterge de cămeșa nepótei, anume ca tótă necurățenia s'o

(1) Dict. de Paraschiva L. Leușténū.

(2) Dict. de P. L. Leușténū.

(3) Ionénu, op. cit. p. 9. — *Bólă-luméscă* = frențe = sifilitică.

(4) *Vetrica* e o plantă înaltă cu frunță mērunțică, flóre galbénă, care cresce pe prilóge și pe haturī.

(5) Com de A. Pletosū din Rădășeni, și M. Nistorū precum și alte Romănce din Mălinī.

dea de pe dînsa pe nepótă, precum și pentru aceea, ca să nu rămăie necurată pe cea-laltă lume.

Se mai dă móșei, totú la acéstă ocașiune, încă și unú căușú saú strachină plină cu făină și sare de-asupra. Dacă noulú-născutú este fată, se pune peste tóte unú fuiorú de cânepă, ca să aibă pěrú mare. Căușulú saú strachina plină însamnă ca copilulú să ție de grabă capulú în sus (1).

În *Țera-Românească* la trei ȝile după facere, móșa scaldă pre lehză în albia, în care móie și cămașa cu care a făcutú, frecându în același timpú corpulú lehuzei cu ea, ca să-í pěră petele de pe fațá (2).

O sémă de femeí, totú din *Țera-Românească*, și anume acelea carí aú născutú întâi băiatú, taie pólele cămeșei cu care a născutú și le daú la fete mari să trecă de nouě orí prin ele, ca să se mărite curéndú (3).

Unele femeí din *Bucovina* însă, dar mai cu sémă móșele din acéstă țéră, taie tivitura dela pólele cămeșei, în care a născutú nepóta, și o daú fetelorú mari ca să se încingă cu dînsa, cređéndú că fata, care se va încinge cu o atare tivitură asemenea se mărită de grabă

În *Banatú* de cum-va móșa împreună cu *nepóta de buricú* orí și numai una dintre ele voiesce ca respectiva nepótă să nu mai nască alți prunci, móșa nu multú după nascere, spală pre nepótă, o îmbracă în altă cămașă, iar cămașa pătată, dimpreună cu buriculú tăiatú alú nou-născutului pruncú precum și cu cuțitulú saú fórfecele cu care l'a tăiatú, le duce și le îngropă pre tóte la unú locú lângă *o moghilă*, unde se împreună trei hotare, sorocindu-le în același timpú ca numai

---

(1) «Șeđetőrea», an. I. Fălticeni 1892, p. 153.

(2) Ionénu, op. cit. p. 14.

(3) Ionénu, op. cit. p. 8.

atunci să mai nască nepoța N. altă pruncă, când se voră des-
gropa lucrurile îngropate de ea.

Murindu-î nepoței respective prunculă și voindă să aibă
acum altă pruncă, se duce la moghila din cestiune și desgrăpă
tote lucrurile îngropate acolo, în credință că prin acésta desface
vrăjitura făcută la îngroparea loră și că prin urmare va puté
iarăși căpéta altă pruncă. Și de cum-va lucrurile amintite nu
sunt putredite, e cu atâta mai sigură în desfacerea vrăjitu-
rei. Dar ea, ca să fie și mai sigură, nu se lasă numai cu
atâta, ci mai încercă încă și unele întorsături cu cămașa, ori
mănâncă vermulețul ce se află cam de comună în pola-
mida spinosă ce cresce véra în grău (1).

Totă în ziua aceea, în care s'a scăldat nepoța, scóte móșa
și paele și fénulă pe care a născută acésta, le duce într'ună
locă îndosită, pe unde nu umblă vite și ómenī, și acolo apoi
le aprinde și le arde. La locă deschisă însă nu le duce nici
când, pentru-că pe acolo lesne ar puté să calce ómenī și
vitele, și apoi, amésurată credinței poporului, s'ar bolnăvi,
ar tuși, căci și 'n paele acestea încă s'au strecurat pécate
de ale nevetei ce-a născută (2).

Totă așa facă și nevetele din *Moldova*. Acestea adecă cum
aă luată pre nepotă din pată și aă scăldat'o, îndată scotă
și patulă, în care a născută, ducă paele dintr'insulă într'ună
locă pe unde nu umblă nimene, le aprindă și 'n loculă loră
pună altele nouă (3).

În *Ungaria*, comitatulă Satmarului, cum se împlinescă trei
zile dela nascere, merge móșa la nepoța sa, iea *gozulă* din
pată, îlă scóte din casă și-lă duce în ogradă departe și a-
prindéndu-lă dice feteloră și fecioriloră de prin vecinī, pre
carī i-a chiămată cu puțină mai nainte de acésta:

(1) Com. de d-lă Ios. Olară.

(2) Dat. Rom. din Bucovina.

(3) Dict de M. Nistoră și alte Romănce din Mălină.

—Săriți câte de trei ori desculți și numai în *cămăși* peste acestu gozū aprinsū!

Fetele *buntuzuindū* foculū aprinsū și sārindū peste dīnsulū dīcū:

—Așa să umble feciorii după noi cum sarū scīnteile acestea! Iar feciorii făcēndū asemenea spunū:

—Așa să se bată fetele după noi, cum se batū scīnteile acestea de piciōrele nōstre!

După acēsta ducū în patū altū gozū nou, apoi se punū la masă și se ospetēzā.

Acesta se chiamă ospēțulū, când își plinesce mōșa serile.

Scurtū după acēsta spintecā mōșo câte-va haine mai moi și mai slabe, pre carī le-a adusū de acasă, face dintr'īnsele *fășū* și le duce spre a înfășa pro noulū sēu *nepotū* sau *ne-pótă*, căci astū-felū numesce ea pre copiii nou-nāscuți și *ri-dicați* de dīnsa (1).

În fine în acele locuri, unde nepōta se scaldă a treia și după nascere, totū într'acea și ia mōșa și *casa* sau *loculū*, în care s'a aflatū copilulū, care până atunci s'a păstratū într'o olă sau *sciobū*, pune într'īnsulū trei fire de piperū, trei de tāmāe, trei de usturoiū și-lū ingrōpă într'o *bortița* de regulă sub prispă cu gura în sus anume ca femeea, ce l'a avutū, să mai nască încă și alți copii. Dacă însă se ingrōpă cu gura în jos femeea nu mai are alți copii și atunci e pēcatulū mōșei, care l'a ingropatū astū-felū.

Firele cele de piperū precum și cele-lalte obiecte se 'ngrōpă dimpreună cu loculū de aceea, ca nemică rēu să nu se pōtă apropia de *loculū copūiorū* și pe urmă și de dīnșii.

În același locū, unde se ingrōpă *casa* și 'n același timpū când se 'ngrōpă, se aruncă în unele părți ale *Bucovinei*, pre-

---

(1) Com. de d-lū Elia Popū.

cum bună oră în Fundul-Moldovei, și scaldătorea în care s'a spălată întâia oră copilul nou-născut, și care de multe ori se păstrează până a treia zi în același vas, în care s'a păstrat și locul (1).

În alte părți, totu din *Bucovina*, este datină că îndată ce o femeie a născută locul, moșa îl stropesce cu aghiasmă, îl pune într'o oală și-l îngropă asemenea într'un loc scutit, de regulă în tindă după ușa. În casă însă nici când, căci se crede a fi păcat (2).

În *Moldova*, județul *Suceva*, locul după ce a eșit cu desvîrșire, se strînge întâiu într'o covată, iară după aceea se îngropă și se astupă bine cu lut după ușa tinzii sau într'o șură unde-va, anume ca să nu dea nisce câni de dinsul și să-l mănânce, căci dăndu și mîncându-l ar fi mare păcat, de ore-ce e sînge de creștin (3).

În *Țera-Românească* în locul, unde se îngropă casa, se pune și o para de argint, ca să aibă copilul, care a stat în acea casă, noroc la bani (4).

Cu scaldarea nepoței se sfîrșesce apoi și totu serviciul moșei, mai alesu dacă scaldarea acêsta a urmat după scaldăciune.

---

(1) Dict. de P. L. Leuștenu.

(2) Dict. de Mariuca Ursaca din Dorna.

(3) Dict. de M. Nistoru și alte Romance din Mălini.

(4) Ionenu, op. cit. p. 13.

XIX.

I N B I S E R I C I R E A .

Am amintitū mai sus (cap. VIII) că fie-care muere după născerea unui copilū e considerată de cătră poporū ca ne-curată și ca atare șese săptămâni sau patru-deci de zile nu-i este de felū iertatū a se depărta de lângă casă.

Implinindu-se cele șese săptămâni, cea dintâi cale, ce o face, e aceea că luându-și copilulū se duce cu dînsulū la biserică parte ca să i se cetască *rugăciunea de 40 de zile*, după care-i este apoi permisū de a merge ori unde ar voi, parte ca să i se *înbisericască* sau *înbisericizeze* copilulū nou-născutū, adecă să ia începutū de a intra în biserică.

Mai 'nainte de acēsta însă, cu o di sau două, e datină ca fie-care nepotă să se scalde și să se curățască. Iar în diminēța zilei, când voesce să plece la biserică, se spală și se îmbracă în hainele cele mai curate ce le are. Totū așa face ea de astă-dată și cu copilulū său, cu acea deosebire numai că acestuia îi pune sub fașă o bucățică de sare și una de pâne.

După ce s'a pregătitū în chipulū arētatū, ia copilulū în brațe,

saŭ dacă nu e în stare singură a-lŭ duce, îlŭ dă altei femei ca să i-lŭ ducă și așa se pornesce la biserică.

Ajungându la biserică nu intră îndată în năuntru, ci aș-
téptă la pragulŭ acesteia până ce iese preotulŭ din biseri-
că ca să-i cetéscă rugăciunea de 40 de zile.

Eșindŭ preotulŭ începe a-i ceti rugăciunea de 40 de zile,
în care timpŭ femeea stă cu copilulŭ în brațe în genunchi pe
pragulŭ bisericeii.

Sfârșindŭ rugăciunea prescrisă de cetitŭ iea preotulŭ co-
pilulŭ din brațele mamei sale, care acuma se scólă din ge-
nunchi, face cu dînsulŭ semnulŭ crucii înaintea ușelorŭ
bisericeii, dicëndŭ:

*«Inbisericéză-se robulŭ (róba) lui Dumneđeŭ N. în numele
Tatălui, și alŭ Fiului, și alŭ St. Duhŭ, acum și pururea și
în vecii vecilorŭ, aminŭ.»*

Apoi bágându-se cu dînsulŭ în biserică, dice:

*«Intra-va în casa ta, închina-se-va cătră biserica cea sfîntă
a ta.»*

După ce a intratŭ în biserică și anume când a ajunsŭ în
mijloculŭ acesteia, saŭ mai bine ăisŭ în despărțitura bărbă-
téscă:

*«Inbisericéză-se robulŭ lui Dumneđeŭ, . . . prin mijloculŭ
bisericeii te va lăuda.»*

În fine când ajunge de 'naintea ușelorŭ altarului:

«Inbisericéză-se robulŭ lui D-đeŭ!»

După acésta îlŭ închină pe la tóte icónele împărătesci și
apoi dacă copilulŭ e de parte bărbătésă, intră cu dînsulŭ
pe ușa de cătră amiađi și în altarŭ, unde îlŭ atinge cu ca-
pulŭ de tuspatru laturile mesei celei sfinte, și-lŭ scóte pe
ușa de cătră miađă-nópte în despărțitura bărbătésă, unde-lŭ
pune apoi saŭ de 'naintea ușelorŭ împărătesci saŭ de 'na-
întea tetrapodului. Dacă însă e de parte femeésă nu-lŭ ba-

gă de felu în altarū, ci îlū închină numai de 'naintea icónelorū împărătescī și apoi punēndu-lū în unulū din locurile mai sus indicate, se 'ntórce în altarū.

Totū așa se face înbisericirea și 'n județulu Suceviī din *Moldova*, cu acea deosebire numai că aici nici copilele nici băeții nu se bagă în altarū, ci se 'nchină numai pe la icóne, iar după ce s'aū închinatū îi duce preotulu în despărțitura femeescă și acolo îi pune înaintea icónei Maicii Domnului saū îi dă maicii séle în mână (1).

Mama copilului, după ce i s'a cetitū rugăciunea de 40 zile, întrândū și ea în urma preotului în biserică, în cele mai multe locuri ținēndu-se de epitrachirulū preotului, se duce până în mijloculū bisericeī și acolo așteptă până ce preotulū îi înbisericesce și închină copilulū pe la icóne. Iar după ce i l'a înbisericitū și l'a pusū acum jos se apropie de copilū, bate trei metane, sărută icóna de pe tetrapodū și după acésta îlū rădică de jos și se întórce cu dînsulū în despărțitura femeescă.

În multe locuri este datină ca nânașulū saū nașa copilului, dacă se află în biserică, să bată cele trei mētane, să rădice copilulū de jos și să-lū dea apoi mamei sale.

Mama, după ce a rădicatū copilulū saū l'a primitū din mânele nașului și s'a dusū cu dînsulū în despărțitura femeescă, sărută mâna tuturorū femeilorū celorū mai bătrâne decât dînsa, iar cu celea ce sunt de-o sémă cu dînsa se sărută în gură și abia după acésta se postéză într'unū locū, unde stă apoi până ce se sfîrșesce liturghia.

O sémă de femei, carī sunt ceva mai avute, plătescū înainte de acésta preotului o liturghie atâtū pentru sănătatea lorū câtū și a copilului nou-născutū.

---

(1) Dict. de An. Pletosū din Rădășeni.

La sfârșitul liturghiei copilul nou-născut și înbisericit se împărtășește cu sf. taină a comunicăturei. E însă de observat că la comunicătură nici când nu-l ține mama sa, ci în unele sate e datină de a-l ține nașul sau nașa, iar în altele de regulă unul dintre epitropii bisericei.

Tot aici trebuie să amintim că în unele comune *lumînările*, ce s'au întrebuițat la botez și cari au ars ne'ntrerupt prin tot decursul *cumătriei* precum și vr'o câte-va zile și nopți după acosta, nu le păstrează mai mult în casă, ci nepota, când se duce prima oră cu copilul la biserică, iea cu sine și lumînările acestea, pre cari după împărtășirea copilului le dăruiesce bisericei cu scopu ca să ardă la icóna *Maicii Domnului* sau la patronul copilului. Și mai cu sémă se observă acosta, când nou-născutul e copilă, cređendu-se că dacă lumînarea dela botez stă prea mult în casă ne-arsă, atunci și copila, după ce cresce mare, nu se pôte mărita de grabă, ci trebuie mulți ani să stea fată, pentru că și lumînarea ei dela botez a stătut prea mult ne-arsă (1).

Dacă mamei copilului i s'a cetit rugăciunea de 40 de zile înainte de ce s'au împlinit șese săptămâni dela nascere, sau dacă e cum-va bolnavă, atunci aduce copilul nou-născut la biserică altă femeie ca să se înbisericeze și să se împărtășească cu sfintele taine.

După ce s'a împărtășit copilul de astă-dată cu sfintele taine, nu se împărtășește mai mult până după alu șeptelea anu, afară de acosta mai e de observat încă și aceea că după ce s'au împărtășit spiritele cele necurate nu au mai mult putere de a-l cerceta pe acasă și a-i face vre-unu rău. Totuși ele și după acosta pot mult rău să-i facă, dacă nu se păzesce cum se cade de locurile acelea, unde spiritele cele necurate petrecu mai cu plăcere.

---

(1) Com. de d-lu G. Tomoiagă.

Dreptu aceea fie-care mamă luătoare de sémă caută ca copilul s'eu nici când să nu mâie sau să dormă, fie ziua fie noapte, pe haturî, în cornurile gardurilor, în unghere, pe sub soci, în case de mai mulți ani părăsite, prin cetăți dărâmate, în pivnițe, în rîpi, în lunci, pe părae, pe mobile de hotară, în păduri unde s'au întemplată vre-o mörte grabnică, ori s'a spânzuratü cine-va sau s'a înecatü, sau s'a junghiatü, sau a fostü ucisü de tâlharî, pentru că tôte locurile aceste după credința poporului sunt necurate, de öre ce spiritele cele necurate și rele petrecü și jöcă pe dinsele. Și mulți copii până la 7 ani, ba adese-ori chiar și ömenii în vîrstă, mîindü peste noapte sau dormindü pe asemenea locuri, s'au nenorocitü, sculändu-se din sänătoși, cum erau mai nainte, muți, gângăiți, schimosiți, ba chiar și nebuni (1).

Unele mame, cari sunt mai avute, după ce li s'a cetitü rugăciunea de 40 de zile și după ce s'au întorsü dela biserică acasă, de bucurie că au scăpatü dela așa numita «*cușcă*», adecă de oprirea ca să umble unde-va fără rugăciunea acésta, dau și puțină masă, însă numai în cerculü celü mai restrînsü familiarü.

În *Ungaria*, unde este datină a se ceti femeii, ce-a născutü rugăciunea de 40 de zile ca și în cele lalte țeri locuite de Români, mama copilului, când iese din bisercă spre a se întörce acasă, merge la icóna Maicii Domnului și ia dela acésta vr'o câte-va flori vestejite cu scopü ca să le pue în ciupă în credința că făcändü acésta copilulü va fi bunü, va dormi tötă ziua și nu va plänge mai nici când (2).

În *Macedonia*, luändü nepöta în ziua a 40-a dela nascere *ñiclu* (prunculü) cu dinsa, merge la biserică *ca s'li dä preftulü ifchii* (să-i dea preotulü binecuvîntare).

După ce a datü preotulü prunculü binecuvîntarea îndă-

(1) Com. de d-lü G. Tomoiagă.

(2) Com. de d-lü Elia Popü.

tinată maica-sa, întorcându-se cu dînsulă acasă trece pe la trei fîntîni și înmăie în tustrele turta cea frămîntată de unŭ copilŭ, a treia și după nascere, despre care am vorbitŭ măi sus și după ce vine acasă o mănâncă ca să-i vie lapte cu îmbelșugare pentru hrana copilului.

De ordinarŭ nepôta nu merge de a dreptulŭ acasă după ce iese dela biserică, ci se duce la nașa, care cele măi de multe ori pune parale și zahărŭ în sînulŭ copilului ca acesta să fie dulce la vorbă și bogatŭ.

Ce se atinge de împărtășire trebuie să observămŭ că în *Macedonia* este datină ca copilulŭ nou-născutŭ să se împărtășescă îndată după botezŭ și nu măi pe urmă în timpulŭ înbisericii, ca 'n țêrile române din cöce de Dunăre, și dacă în momentulŭ când i se daŭ sfintele taine, nu plînge, mōșa îlŭ pișcă de trupŭ sau îlŭ strînge de nasŭ ca să plîngă, de aceea fiindŭ că se crede că prin plînsŭ cere dela Dumneđeu să se creștînescă (1).

În fine trebuie să măi amintescŭ încă și aceea că o parte din credințele și datinele înșirate în capitollulŭ de față erau usitate și la o sêmă de popóre din anticitate.

Așa la *Grecii cei vechi* femeia nu eșia din casă pentru a se duce la Templu decât după 40 de țile dela nascere (2).

La *Iudei* muerea născetóre se consideră după nascerea unŭ fiu de necurată prin șapte, iar după nascerea unei fiice prin patru-spre-đece țile și era îndătorită în casulŭ dîntăi a nu se depărta de casă prin patru-đeci, iară în casulŭ alŭ doilea prin optŭ-đeci de țile. După decursulŭ acestora aducea la templu unŭ sacrificiŭ de curățire. Acéstă datină iudaică a trecutŭ măi pe urmă și în biserica creștină în formă de rugăciunea cea de curățire, ce se face la mueri la patru-đeci de țile după nascere (3).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, op. cit. p. 48—49.

(2) Censorinus, capit. 11.

(3) Isid. de Onciulŭ, Manualŭ de archeologia biblică. Cernăuți 1884, p. 150.

XX.

COLĂCIMEA.

În cele mai multe părți ale *Bucovinei* și *Moldovei* este datină ca părinții noilor născuți și încreștinați să ducă nănașilor, respective cumătrilor, colaci ca semn de recunoștință și mulțămită pentru că le-au ținut fiii la botez.

«A da și a primi colaci, — scrie V. Alecsandri, — este una din vechile datini ale țării. În toate împrejurările cele mai însemnate ale vieții omului, la *nascere*, la *botez*, la înmormântări, colacii nu lipsesc, și ieaș proporțiunii de mărime potrivită cu starea omului. — Când se nasce un copil și se botéză, părinții duc colaci nașului (1).»

Despre acei părinți, cari n'au dus nici nu au de gând să ducă colaci pentru fiii lor și mai cu sémă pentru cei ce au repausat, se crede că au foarte mare păcat și că pruncul mort nu e mai mult al părinților nici nu se rógă lui Dumnezeu pentru dînșii. Din contră, dacă părinții au dus nănașilor colaci pentru dînsul, atunci e fiul lor drept și se rógă pentru dînșii înainte lui Dumnezeu (2).

(1) Poesii pop. ale Rom. p. 101 — 102.

(2) Com. de d-lă G. Tomoiagă.

Dela *colaci* aceștia, cari în genere sunt făcuți din făină albă și curată de grâu și cari sunt cu multă mai mari decât cei de rëndu, se numesce datina acesta în cele mai multe părți ale Bucovinei *Colăcime*. Pe unele locuri însă se numesce și *cumătrie* din cauză că mai toți cei ce ieaș parte la dinsa sunt *încumătriți*.

Colăcimea se face în orî și care ți de peste anu. Cele mai multe orî însă facerea ei atârna dela voința și împrejurările sanitare și materiale ale nânașiloru. De comunu nânașii așteptă până ce au mai mulți fini și abia după aceea poftescă pre părinții acestora la colăcime, anume ca spesele să fie mai mici și mai ușorū de purtatū.

Unii cumătri facū colăcime a doua ți după Pasci, când în cele mai multe sate din Bucovina este datină de a se duce nu numai nêmurile cele mai de aprópe, ci și cumătrii unulu la altulu cu pască, alții în țiua hramulu bisericescū saū în altă sêrbătóre mare și iarășii alții îndătinéză a o face în țiua patronulu, mai pe scurtū fie-care când apucă și când îi vine mai lesne și mai bine la socotélă.

Pe lângă părinții finilorū din botezū și pe lângă finii din cununie, cari de regulă încă aducū colaci dacă cum-va n'au adusū mai nainte, se poftescū la colăcime de cătră cei ce o facū mai totū-deauna și alte persóne, și mai cu sémă nêmurile cele mai de aprópe și amicii cei mai intimi.

Finii din cununie vinū și aducū colaci totū-deauna singuri. Pentru cei din botezū, fiindū încă prea mici, vinū și aducū colaci părinții lorū. Toți cei-lalți însă, cari mai sunt poftiți, nu aducū nici unū darū.

Dacă copilulū botezatū trăesce, părinții acestuia, respective cumătrii nânașilorū sêi, ducū de regulă *patru colaci mari*, făcuți, după cum am mai spusū, din făină albă și curată de grâu (1).

---

(1) In Crasna, Calafindesci, Bosanci, Ilișesci și alte sate din Bucovina.

Pe alocurea obicinuescă a duce numai *doi colaci*, ba pe la orașe și prin unele sate din apropierea acestora, în locu de colaci, *nisce pupeze* lungărețe ca și *pomenele* (asemenea unu felu de colaci lungăreți) de cari ducă și dau câte 8—10 sau 12.

Toți colacii, cari se prepară pentru colăcime, se 'mpletescă de regulă în câte patru, șese sau optu *impletitură*, și uneori se facă, după cum am mai spusă, așa de mari că înainte de a-i *băga* ca să se cocolă e de lipsă să taie și să lărgescă gura cuptorului. Afară de acesta unii îi *înflorescă* încă și cu felurite flori, făcute asemenea din aluată, și apoi îi bagă în cuptoră ca să se cocolă.

Colacii aceștia însemneză ca viața pruncului nou-născută, să fie îndelungată, și precum e colaculă rotundă și deplină, așa și viața pruncului să fie rotundă și deplină. Și cu câtă *s'au nemerită* și ghicită colacii mai bine, cu câtă *au crescută* mai tare și s'au făcută mai rumeni și mai frumoși, cu atâta și bucuria celoră ce i-au făcută e mai mare, căci se crede că cu câtă reușescă colacii mai bine, cu atâta și viața fiului pentru care se ducă ei nănașiloră va fi mai fericită și îndestulată de tôte bunătățile (1).

Cine nu e în stare să facă și să ducă colaci, acela duce în loculă loră una sau două pătrări de grâu (2).

În ziua colăcimei și anume înainte de a se porni părinții cu colacii la cumătri se adună mai mulți dintre nămură la aceștia și împodobescă colacii cu felurite flori naturale, se înțelege dacă e vară, apoi pună printre dînșii turte dulci, smochine, strafide, o bucată de zahără, ba de unu timpă încoace chiar și zaharicale, precum și 2—4 oca de soponă, care

(1) Com. de d-lă G. Tomoiagă.

(2) În Crasna, com. de M. Bărbuță, în Fundulă-Moldovei, com. de P. L. Le-
istănu, și în Ilășeci com. de mai mulți inși.

însamnă ca finulǔ saũ fina sã fie curatã. Apoi tôte acestea dinpreunã cu colaciĩ, cari sunt așezaĩ unulǔ peste altulǔ, se acoperũ c'unũ șalũ, tistimelũ saũ tulpanũ frumosũ, ori cu o basmã frumósã de mătase, ori cu o nãframã frumosũ cusutã.

Pe alocurea cumãtrii mari îndãtinézã a spune înainte ce felũ de gustũ aũ și cam ce le-arũ plăcé sã le aducã, precum: materie de o rochie, o fațã de mindirũ, fețe de pernã saũ unũ brãũ de șamũ de încinsũ. Decĩ pãrinții fiilorũ botezaĩ de dînșii cumpërã și 'nvělescũ colaciĩ și cu de aceștea (1).

Obiectulũ cu care se acoperũ atãtũ colaciĩ câtũ și celelalte lucruri înșirate înseamnă ca finulũ saũ fina sã fie modestĩ (2).

În unele locuri, precum în *Mahala*, *Crasna*, *Bosanci*, *Ciocănesci*, *Cãrlibaba*, pe lângã colaci și unele din obiectele înșirate mai sus, mai ducũ încã și o huscã de sare, unũ tãlgerelũ nouũ, unũ paharũ și unũ șipũ cu rachiũ saũ cu vinũ, cari asemenea se punũ de-asupra colacilorũ și se învělescũ c'unũ șervetũ saũ c'unũ tulpanũ.

Dacã copilulũ botezatũ a muritũ înainte de ce aũ apucatũ pãrinții sãi a duce colaci pentru dînșulũ, atunci ducũ totũ-deauna fie-cãruĩ cumãtru numai *cãte trei colaci*, nici când cu soșũ, iar nãframa, șervetulũ, tulpanulũ, saũ ce este, ilũ punũ de regulã sub colaci anume ca aceștia sã fie descoperiți. Rare-ori se învělescũ, dar și atunci numai cu unũ *tulpanũ albũ*, care înseamnă nevinovãție. Totũ pentru copiii cei morți mai ducũ încã și unũ *pomișorũ*, pre care ilũ împodobescũ cu *luminele*, nucĩ, mere, pere, perje, turte dulci, covrigi și

---

(1) În Bosanci și Mahala, com. de G. Tomoiagã, apoi în Ciocănesci, com. de G. Burecutėnũ.

(2) Com. de d-lũ G. Tomoiagã.

pupeze făcute din făină de grâu, precum și ună șipă plină cu mursă sau o ulcicuță cu apă, care se dă de sufletul copilului repausat ca *să-și ude și răcorască sufletul în cealaltă lume* (1).

Pomul sau *pomișorul* acesta, încărcat așa de frumos, însemnează *pomul raiului*, pe care crede poporul că stă sufletul în cealaltă lume, pe care și-l închipuiesc când ca o păsărică când ca un om ce stă la umbra unui pom, crezându-se că fie-care suflet are pomul său (2).

Pomul se pune de regulă între cei trei colaci și așa se duce (3).

În unele locuri, precum bună oră în *Mahala*, *Bosanci* și *Stroesci*, dacă more finul, nânașul trebuie să-i ducă sălașul la mormintă, iar după înmormintare cumătrii îi dau la *pranicul* ce se face pentru sufletul repausatului un rănd de colaci sau pomene dimpreună cu un pom asemenea celui descris mai sus, precum și un șal sau tistimel. Iar nânașul, cum primesce pomul, îndată îl împărțese mai totu printre oșpeții ce stau la masă de sufletul finului repausat (4).

În fine mai e de însemnat și aceea că dacă a murit un copil, părinții săi nu așteptă până ce cumătrii i-or pofți la colăcime, ci când au ei timp și putere, atunci se ducă dinși cu colaci. În cazul acesta cumătrii, vrându nevrându, trebuie să facă colăcime. Și dacă li-i de petrecere, mai chiamă și pre alți cumătri și fin, dacă nu, petrecă numai cei ce au venit. În cazul acesta însă colăcimea nici când nu durează mai mult de 2—3 ore (5).

---

(1) În Crasna și Ilișesci.

(2) Com. de d-l G. Tomoiagă.

(3) În Crasna și Ilișesci.

(4) Com. de d-l I. Berar și G. Tomoiagă.

(5) Diet. de M. Bărbuță.

Pregătiți fiindu cu tóte cele necesare, după cum s'a arătatu mai sus, cum a sositu timpulú ca să plece, se îmbracă sərbătorește, ieaú colacií și pomulú, adecă fie-care ce are să ducă și se pornescú cu dinșii la cumătrii saú mai bine dișu la Colăcime.

Ajungendú la starea locului, cum aú intratú în casă, și aú datú *bună ziua* saú *bună séra*, închină colacií stăpânului saú stăpânei de casă prin o orație potrivită.

În casú ca aducătorulú colacilorú să nu fie oratorú bunú, atunci îi închină altulú în loculú lui, care e mai istețú și mai bunú de gură diicendú:

Bună ziua,
Bună ziua!
(Bună séra,
Bună séra!)
La d-ta, cumătre mare,
Și la d-ta cumătră mare!
Ne-arătămú cu colăcei,
Colăcei-sú mititei,
Dar mândri și frumúșei,
Că-sú făcuți din grăú frumosú
Ca și fața lui Christosú.
Colacií ni-sú mititei,
Dară voia nóstră-i mare
La fața domniei-tale
Și voia nóstră-i deplină
Și inima încă ni-i bună
Poftimú de întinde mâna,
Că ții vina!
Uită-te în sus și 'n jos
Și la fața lui Christosú.
Să lași inimă păgână,
Să iaí inimă română,
Să prinđi colacií în mână.
Uită-te 'n fundulú covățelei
Găsi-vei funia vițelei...

Cum ai ajunsă a boteza
S'ajungî a-lŭ și cununa! (1)

Sau așa:

Poftimŭ dela noi puținŭ
Dela Dumneșeŭ mai multŭ,
Că clŭ îi celŭ mai avutŭ!
Binevoiți și primiți,
De-altele vă pregătiți!
Că vrîndŭ bunulŭ Dumneșeŭ
Elă vieță 'ndelungată
Cu de tôte 'ndestulată
Și sănătate v'a da
S'ajungeți a-lŭ cununa! (2)

O variantă a orăției acesteia sună:

Bună vremea la dumnia-vóstră!
Am aușitŭ
Că-i Dumneșeŭ cu d-vóstră
Și-amŭ venitŭ
Și noi la dumnia-vóstră.
Ar fi fostŭ vremea mai de multŭ,
Dară finii dumnia-vóstră
Nu s'aŭ priceputŭ.
Dar amŭ vi se închină
Cu norocŭ și voie bună
Și cu nisce colăcei
Frumușei
Ca și fața lui Christosŭ,
Să vă fie de bunŭ folosŭ.
Colăcei-sŭ frumușei
Dar cam mititei,
Insă voia lorŭ li-i mare
Și de-orŭ trăi
Colăcei i-orŭ mări

---

(1) Din Valea-Putnei, com. de d-lŭ V. Tocariŭ.

(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

Și pe dumnia-vóstră v'orú multămi.
Pe lângă tóte aceste
Încă ce-va mai este,
Sub țolișorulú covățelei
Este funicica vițelei,
Vițelei celei peștițe;
Să trăiți
Să le-o dăruiți,
Să fie multămiți
Și dumnia-vóstră fericiți! (1)

Dacă copilulú pentru care s'au adusú colacii nu trăesce,
atunci în loculú orașiilorú de mai sus, se ține cea următóre:

Ne-arătămú cu colăcei,
Colăcei de grăú frumosú
Ca și fața lui Christosú.
Colăcei-sú cum í-a datú
Dumneđeú celú prea 'nduratú,
Dară voia nóstră-í mare
Cătră fața dumi-tale;
Voia nóstră íi deplină,
Că-í dămú din inimă bună.
Poftimú, cumătră, de-í primesce
Pentru numele lui Dumneđeú
Și de sufletulú lui N. (2)

În unele localități din *Moldova*, precum bună óră în comunele Rádășeni și Mălini din județulú Sucéva, plaiulú Muntele, este datină de a se închina cumătrilorú mari trei felurí de colaci și anume: *colaci de mortú*, *colaci de scăldătór e* și *colaci coperiți*.

Cei de mortú se 'nchină, ca și 'n unele părți ale Bucovinei, nemijlocitú după repausarea și înmormintarea copilulú de curêndú botezatú în decursulú prazniculú ce se dá pentru

---

(1) Din Vama, com. de d-lú Niculaí Lucanú, cantorú bisericescú.

(2) Din Poiana-Stampii, dict. de Petrea lui Serghie P. . .

sufletul detunctului și anume îndată după ce s'au dat colaci preotului funcționar.

Cei de scaldătoare, cari constau de regulă din opt oca de pâne și o garafă de vin sau rachiū, îi duce tatăl copilului dimpreună cu mōșa a treia și saū la o sēptēmână după botezū și închinându-i cumătrilorū dīce mōșa, care îi închină:

Bună vremea, cumătri mari!
Se 'nchină finii dumnia-vōstră
Cu colaci de grāū frumosū,
Fața Domnului Christosū!
Cum vedeți, colaci-sū mici,
Pentru că și fini-sū mici,
Dară voia lorū li-i mare
Asupra feții dumnia-vōstră!
Ei se rōgă să-i primiți,
Dară să nu bănuți,
Că dacă finii dumnia-vōstră
Orū crește mari și-orū trăi
Și colaci i-orū mai mari.
Voia dumnia-vōstr'orū împlini
Și dumnia-vōstră-ți cheltui.
Poftimū! . . . . să vē fie de bine!
Dar nu uitați nici de mine!

Colaci coperiți, se ducū în genere la jumătate de anū saū la unū anū. În ziua hotărītă pentru ducerea acestora iea opt oca de pâne, jumătate de oca de orezū, jumătate de oca de săpunū, jumătate de oca de zahărū, două păpuși de smochine, o litră de cōrne de mare, o garafă de vin sau rachiū, tōte acestea se punū într'unū panerū, se acoperū cu o *casencă* (1) saū cu unū *barizū*, din care causă se și numescū *colaci coperiți*, și apoi mai învitându încă și pre alți

---

(1) *Casenca* e unū felū de tistimelū de lână cu flori pe māriginī.

inși, cari asemenea au să ducă colaci, mergu cu toții la cumătri marî și cum ajungu dice mōșa :

Bună vremea cumătri marî !
Iacă se 'nchină finulū dumnia-vōstră
Cu colaci de grău frumosū,
Fața Domnului Christosū.
Dacă finulū dumnia-vōstră o trăitū
Și-o mai crescutū
Și colăceii s'au mai măritū,
Voia dumnia-vōstră o 'mplinitū,
Ca și dumnia-vōstră s'aveți de cheltuitū.
Poftimū primiți
Și să nu bănuiti,
Ci să vă grăbiți
Colaci să-i luați
Și să căutați
Că 'n fundulū covățelei
Este și funia vițelei ! (1).

Sau așa :

Bună vremea, cumătru mare !
Iacă se 'nchină finulū dumi-tale
Cu colăcei
Frumușei !
Colăceii-sū cam mititei,
De-abia-i ținu în mână de grei.
Da se rōgă cumătri dumnia-vōstră.
Cătră cinstita fața dumnia-vōstră,
Că după cum îsu ei ostenitori
Să nu liți bănuitori,
Ci să fiți binevoitori
Și de colaci primitori.
Poftimū, să vă fie de bine !
Și să vă 'ndurați a pune
In fundulū covățelei

---

(1) Dict. de Anița Pletosū, Romăncă din Rădășeni.

Funicica vițelei.
Da de-ar fi și-o cârlănică
Că nu-î trebuie funicică! (1).

În comuna *Broscești* și împrejurime ducerea colacilor se sărbătorește cu multă curățenie și duh plecat de cătră săteni.

Cei ce nu dau nașilor colaci de botez, când mor, se crede că sufletul lor e oprit la *vămile văzduhului*, sau pătinesce cine scie ce greutăți în lumea cea-laltă.

Cam același lucru se întâmplă și celor ce nu dau colacii de nuntă.

Dacă părinții unui copil nu pot da cumătrului colacii de botez, aceștia le lasă cu limbă de mörte să-și dea colacii. Se crede asemenea că și părinții copiilor, ce nu dau colacii de botez, suferă pe ceea lume din astă pricină.

Acestă obicei se sărbătorește cam în toate locurile din munții Moldovei Sâmbătă seara, sau Duminică, nu se ține în sémă însă adese-ori vremea.

Cumătrii sau finii ducă cumătrilor ori nașilor cam următoarele lucruri: doi, trei colaci mari, sau în locul colacilor se poate duce câte-va oca de făină de grâu, o bucată de zahăr, strafide, smochine, sopon, o păreche de ciobotele femeiesci, o casincă, ori un tulan, ș. a.

Lucrurile acestea se pun pe o masă, se acoperă și după ce vorba începe și găzdași își mântue pregătirile, unul din săteni descoperind colacii, chiamă pre cumătri ori pre nași și le închină colacii dicându:

Bună vremea,
Bună vremea,
Cumătre Ióne! (2).

(1) Diet. de Mariuca Nistor, Romăncă din Mălini.

(2) Aici se pune gradul de inrudire ce are închinătorul colacilor cu gazda.

Iacă se închină
Finiî dumnia-vóstră
Cu nisce colaci de grâu frumoși
Ca fața lui Christosú,
Și c'o buticică de vinú,
Să vă fie chiefulú deplinú;
Da-ți primi și de holercă
Să nu vă fie reű nemică,
Și-o băsmăluță de mătasă
Pentru fața dumnia-vóstră alésă.
Colăceii ísű cam mici,
Dar voia li e mare
Asupra feței dumnia-vóstră.
Se rógă să-î primiți
Și să nu bănuiiți,
Că de vorű trăi
Colacií vorű mări.
In dosulú colacilorű
Este funia vacilorű
Și căpěstrulú cailorű.
In dosulú colăceilorű
E funicica vițeilorű
Și coșărașulú mieilorű.
De nu credeți
Puneți mâna și vedeți,
Că eű dreptű nu spunű
De câtű odată in anű.

Unii închinători dicű următórea închinăciune :

Bună vremea,
Bună vremea,
Domnilorű cumătri mari!
Iacă séra a 'nseratű
Și noi colăcei c'aceștia
Nu amű închinatű;
Iată se arată cumătru d-vóstră
Și cu finiî dumnia-vóstră
Cu nisce colăcei

Mândri și frumoși
Ca fața lui Christosű,
Colăceii ísű mititei
Insă voia li e bună și mare
Asupra fețelorű domniei-vóstre.
Finiî și cumătrií de-orű trăi
Colăceii vorű maí mări
Și voia dumnia-vóstră vorű in-
deplini.

Dumnia-vóstră,
După cum ați fostu ostenitori
Și cheltuitori
Poftimū fiți bunī și primitori.
Poftimū de-asupra pe colăcci
O basmă mândră de șese lei.
La dumnia-lorū le-ar fi fostu
Vremea mai de multū,
Dar ei nu s'aū priceputū . .
Dumnia-lorū arū fi făcutū
Colaciī câtū de mari,
Da nu aū avutū
Grăū la hambariū.
Poftimū dumnia-vóstră
Colaciī îi primiți
Și la finī ceva dăruiți;
In dosulū colăceilorū
Coșărașulū mieilorū,
In dosulū colacilorū
Funicica vacilorū.
Poftimū că mai avemū
Unū butoiū cu vinū
Ca să vă fie chefulū deplinū.
Dar fie și de holerca

Să nu vă fie de rău nemică.
Vremea a fostu să aducă
Acestea mai de multū,
Dar nu s'aū priceputū,
C'aū trimesū carēle
In jos la Hârlăū
Și-a fostu drumulū răū;
A fostu drumulū grunzurosū
Și-aū picatū butile din carū jos,
Și-aū umplutū fundurile
Unghiurile
Și dógele
Prilógele,
Și cercurile
Bîlcurile;
A rămasū o buticică ológă
Dintr'unū fundū și-o dógă,
Am întinsū mâna
Și-am luatū și eū una,
Am venitū acasă la cumătri
Să o ducemū să cinstimū,
Să ne fie la toți chiefulū de-
plinū (1).

In împrejurimea Șomcutei-mari saū Chiorū, comitatulū Sarmarū in *Ungaria*, unde este asemenea datinā de a se duce cumătrilorū mari *colaci de nānași, se respundū* la masă prin o staroste astū-felū:

Cinstiți hoeri de cinste!
Este rēndū
Și cuvintū
Dela Dumneđeū celū sfintū
Întāia óră,
Și-a doua óră

Este rēndulū
Și cuvintulū
Maiciī
Precistiī
Și-a apostolilorū
Și-a tuturorū sfințilorū:

(1) «Șečetórea», an. I. Fălticeni, 1892, p. 36—38.

Iar a treia rëndü
 Este cuvîntü
 Dela gazdele de locü.
 Da-le-ar Dumneđeü norocü,
 Cinstiți cumătri mari
 Aî nănașilorü celorü mari...
 Scimü noi dreptü și-adevêratü
 Cum Dumneđeü a lăsatü.
 Că döră noi am avutü
 Nu tocmăi tare de multü
 O odraslă din trupulü nostru,
 Care 'n maica mănăstire
 Prin rostulü nănașilorü
 Și-a preotului de locü
 A primitü sfîntulü botezü.
 Dară una noi nu scimü
 Cu ce să le mulțămimü,
 Și-una nu ne pricepemü
 Ce o să le întorcemü?
 Intórcă-le Dumneđeü
 Cu mia
 Și cu suta!
 Dar și noi totü le răspundemü
 Doi colaci de grăü frumosü
 Ca pelița lui Christosü
 Și strigămü toți la Christosü!
 Să dea Dumneđeü norocü
 Și vieță la *porobocü*
 Și cu doi potilați lați
 Tocmai din târgü cumpêrați
 Din târgü dela Țiligradü;
 Nisce zadii de mătasă
 Să le pörte sănêtósă
 Cinstita gazdă de casă.
 Scimü dreptü și-adevêratü,
 Cum Dumneđeü a lăsatü,
 C'am avutü, din întêmplare,
 Și-o cinstită mósă mare,

Dumneđeü să nî-o trăescă
 Ca și de-acum să moșescă,
 Și la dînsa nu putemü
 Zólă să î-o întorcemü,
 Intórcă-î-o Dumneđeü.
 Dar noi totü îi răspundemü
 O pâne de grăü curatü,
 Cum Dumneđeü l'a lăsatü,
 Și-o zadie de mêtasă
 Ca s'o pörte sănătósă.
 Avut-am și-unü ceterășü
 Înaltuțü și drăgălașü,
 Fără de care
 N'am fi fost în stare
 Trêh'acêsta s'o făcemü,
 Și lui încă-î respundemü
 Cu colacü de grăü frumosü
 Ca pelița lui Christosü,
 Să strige și elü la Christosü
 Să dea Dumneđeü norocü
 Și crescere la porobocü.
 Iar scimü dreptü și-adevêratü,
 Cum Dumneđeü a lăsatü.
 C'am avutü și unü chemătorü.
 Omü voinicü și cu bunü sporü,
 Care pe toți ne-a chematü
 Și aici ne-a adunatü,
 Și pân' ce ne-a adunatü
 Sărit'a elü multe garduri,
 Trecut'a multe prilazuri,
 Îi răspundemü decî și lui
 Un colacü de grăü frumosü
 Ca pelița lui Christosü
 Să strige și elü norocü
 Și crescere la porobocü!
 Scimü dreptü și-adevêratü,
 Cum Dumneđeü a lăsatü,
 C'am avutü și unü socaciü

Fără pică de fundă la gaci, (1)
Care multă s'a mai trudită
Și multă pe mânuri s'a friptă
Totu puindă
Și luândă
Ólele dela focă . . .

Îi răspundem decă și lui
Ună colacă de grău frumosă
Ca pelița lui Christosă.
Să strige și elă la Christosă
Ca să dea multă norocă
Și crescere la porobocă! . . . (2)

Cumătrii, primindă colacii și prinđându-i în mână, în casă dacă trăescă finii, pentru cari li s'a adusă, mulțamescă din totă inima părinților, dorindă în același timpă finiloră vieță îndelungată, sănătate, norocă, fericire și mai alesă dacă sunt avuți, promițându-le în schimbă pentru colacii aduși ună vițelă, o vițică saă o juncă, ună mielă, o cărlană saă o óie etc.; mai pe scurtă ceea ce le dă mâna, ce potă, pre care în scurtă timpă o și trimită finului, căruia i s'a promisă (3).

De multe ori se întemplă că nănașii, ne-avendă copii proprii, testeză la ocasiunea acésta totă averea loră unuia saă altuia dintre finii botezați de dînșii, care apoi, după mórtea nănașiloră, o și capetă în stăpânire (4).

Dacă însă finulă, pentru care s'a adusă colacii, a murită, atunci dică: «*Dumnezeu primescă, sa fie de sufletulă lui N!*»

Atătă colacii câtă și pomișorii, cari s'a adusă pentru finii repausați, cum i-aă luată din mâna celoră ce i-aă adusă în cele mai multe locuri din *Bucovina* îi și împărțescă între toți óspeții adunați. Iar *luminile*, căci în casulă acesta se aducă și luminile dela boteză, le lasă să ardă până spre sfirșitulă. Iar când ajungă spre sfirșitulă iaă mcurile, ce mai rămână,

(1) *Gaci* cuv. germ.=ismene.

(2) Com. de d-lă Elia Popă, invățătoră în Șomeuta-mare.

(3) În Ciocănescă precum și în alte sate din munții Bucovinei. Veđi și V. Alecsandri, *Poesii pop.* p. 102.—«*Șeđetőrea*,» an. I. Fălticeni, 1892, p. 39: «Cumătrii ori nași, primindă colacii mulțamescă finiloră și tuturoră colăcariloră și le făgăduescă în fața tuturoră ori o juncă ori două trei oi și altele.»

(4) Din Stroescă, com. de d-lă I. Berariu.

și puindu-le sub masă le lasă acolo să ardă mai departe până ce se stingă singure de sine.

Unul dintre cei patru colaci, cari se aducă pentru finii cei vii, nânașii îl înțorec părinților cu scopul ca să-l dea finilor, iar dacă aceștia-să mărișori și au venit și ei dimpreună cu părinții lor la nânași, atunci li se dă lor colacul în mână.

În unele părți împărțirea acesta a colacilor și a pomilor urmază mai târziu și anume atunci când voescă cei ce i-au adus să se ducă pe acasă.

După ce s'au adunat acuma toți cei ce au avut să aducă colaci, după ce i-a închinat fie-care cum a știut, gospodarii de casă ia colacii aduși de pe masă și-i pun în altă loc, iar în locul lor pun pe masă diferite bucate, poftescă apoi atât pre cumătri cât și pre cei-lalți inși ce se mai află de față ca să ocupe loc la masă, și anume pre cei mai înaintați în vîrstă și mai cu vază în sat li pun să ședă în fruntea mesei, iar pre cei mai tineri împrejurul acesteia.

După ce s'au așezat cu toții cumătrul cel mare, stăpânul de casă, luându un pahar de rachi cinstescă la cel mai bătrân dintre oșpeți, acesta la cumătra mare, iar cumătra la cine o trage mai întâi inima, și tot așa cinstindu-se unul pre altul, bînd și ospetînd petrecă în voie bună cam dela vr'o două-trei ore de după amiază și până hătă târziu noaptea.

Dacă cumătrul mare, căruia i s'au adus colaci, e un om vesel și petrecetor, și dacă mai e încă și avut, atunci face colăcime și cu lăutari. În cazul acesta de multe ori, după ce s'au sculat dela masă, nu se duc îndată pe acasă, ci se apucă la joc, care nu odată durează chiar și până a două și dimineță. Ne fiind lăutari dîndămână se mulțimesc și numai cu un cîmpoiaș sau cu un fluerar, care scie bine dice din fluer sau din trișcă, să aibă numai după cine juca.

Câtă timp stau la masă, atențiunea loră nu e îndreptată numai la mâncare și băutură, din contră glumescă și istorisescă felă de felă de lucruri și întâmplări atâtă din sată câtă și de prin împrejurime.

Iar unii, după ce au prinsă o lécă în capă, începă a cânta și felurite cântece, precum:

Holercă cu secărea
Vai de mine cum te-ași bé,
N'are cine mă 'mbia.
Imbiia-m'a óre cine,
Că i-a fi milă de mine!

Sau astă-felă:

Holercuță, draga mea,
Pus'amă gândă că nu te-oi bé.
Unde vedă pe alții bëndă,
Vedă inima 'n mine-ardëndă!

Dacă vre-unulă a bătut cam mulțișoră și începe a-i fi răă, cei-lalți, observândă acésta, dică în glumă:

«*A prinsă ciocărlanulă de códă*» sau «*s'a uitată cam lacomă în fundulă paharului*» și de aceea «*s'a cam diochiată*», dar lasă că acușă îi va trece și nu i s'a mai întâmpla nemică!

După masă sau mai bine ăisă după închieră întregei petreceri dela *Colacime*, colăcarii, adecă părinții și finii, cari au adusă colaci, își iaă remasă bună dela găzdași și se pornescă apoi spre casă ducëndă fie-care cu sine veselia precum și ună cară de minciuni.

Cumătriloră și nănașiloră le pare bine de finii ce au, dacă au semne de bună gospodară, iar finii ducă cu ei mângăerea sufletescă că la *vămile vėzduhului* și pe cea-laltă lume nu voră fi supuși la munci ori opriți în drumulă lumei ferice de colaci de boteză ori de nuntă (1).

(1) Veđi și «*Șeđetőrea*» an. I. Fălticeni, 1892, p. 39.

XXI.

C R E S C E R E A .

Românca țarancă, de ar fi orî și câtû de bogată și de ar avé orî și câtû de mulți copii, ea nici pre unulû nu-lû dă pe mânele altei femeî ca să i-lû lăpteze și crească, nici când nu-și caută și năimesce *doică* sau *mamcă*, ci numai dacă-î incuviințeză sănătatea, îi nutresce și crește ea singură. Fiecare Româncă, avută orî sërmană,

Copilû dacă dobândesce
Cu lucru în mână-lû crește,
Ilû légănă cu piciorulû
Și din brău tórce fuiorulû.
Cu o mână îi dă țîță
Cu alta foculû ațîță (1).

De face de mîncare pentru bărbatulû sêu sau pentru lucrătorî, de caută de vite, de paserî sau de alte animale domestice, de lucră la cânepă sau țese pânza trebuitoré pentru îmbrăcămîntea familieî, de grijesce în casă sau pe afară, mai pe scurtû de-ar fi orî și cât de învăluită și ne-

---

(1) A. Panû, Povestea Vorb. t. II. Bucuresci p. 153.

căjită ea nici când nu uită de copilul său, ci amușu amușu alérgă la dinsul să vadă ce face, de nu plânge sau póte îi trebue ce-va, și după ce-lă caută și grijesce se apucă iară și de lucru.

Iar dacă se duce în câmpu la prășitū sau la seceratū, la adunatū fēnū sau la culesū cânepă, ea nu-și lasă copilul de țită acasă, ci-lă iea totū-deauna cu sine și ajungēndū la starea locului îndată caută o tufă sau îi face o colibuță de buruene, îlū pune acolo la umbră și se dă apoi la lucru și lucră din tóte resputerile. Iar când începe copilul a plânge alérgă la dinsul, îi dă de suptū, îlū desmiardă puținū și adormindu-lū se apucă din nou la lucru și lucră ne'ncetatū până ce apune sórele.

Și cu tóte că copiii Româncelorū țarance sunt așa ȓicēndū din momentul naserii lorū și până ce crescū mari espuși la o mulțime de neajunsuri și neîndămânări, cu tóte că fórte adese ori sunt expuși vēntului și recelei, ploii și arșiței sórelui, totuși experiența de tóte ȓilele ne arată că ei sunt îndecitū mai sănētoși și mai voinici de cât ai celorū, cari îi crescū cu cea mai mare băgare de sēmă și ferelă atâtū de umbră câtū și de sóre, după cum merge vorba.

Cunoscută ni-i încă și aceea, că partea cea mai mare a copiilor de țeranū sunt cu multū mai isteți și mai ajunși de capū la ori și ce învățatură, decât ai celorū dintr'o stare mai înaltă.

Dacă priceperea și de multe ori chiar și mijlócele unui țeranū ar ajunge până acolo ca să-și pórte copiii sēi la școlă, atunci fórte lesne amū avē ocasiune de a ne mândri cu unii dintre cei mai deștepți și culți bărbați.

Să sperămū însă că în curēndū îndemnulū și năzuința după învățatură va prinde rădēcini adânci și în sînulū poporului românū dela țeră.

Până atunci să ne întorcem iarăși la modulul creșterii copiilor de cătră Românele noastre.

Unu străinū, scriindū despre datinele și credințele Românilorū din *Transilvania*, spune în privința creșterii copiilorū următoarele:

«Trecendū în sfârșitū pentru femeea sirguincioasă cele șese *săptemâni de lehuzie*, ea iarăși iea partea activă în câmpū și în pădure, în casă și prin ogradă la *afacerile* bărbatului său, pe când sugătorulū adesea-orī rămâne ȃile întregi singurelū ca cuculū acasă, și adese-orī capătă abia séra de mâncare.

«Cu tóte acestea copilulū prosperéză, măcarū că adese-orī e luatū și dusū de cătră părinții săi cale de mai multe ȃile pe pășunile muntóse, unde nu o dată e destulū de expusū viforilorū cari nu arare orī chiar și n driculū verei vijie pe câmpiile cele înalte ale Carpațilorū; elū creșce și prosperéză asemenea florilorū de pe munții îngusteī sale patrii, de cătră tatălū și maica sa fórte puținū căutatū și îngrijitū ba chiar prea puținū băgatū în sémă. Despre o relație intimă între mamă și copilū nici vorbă nu póte fi la Români; de aceea în genere luatū, le și lipsescū lorū cântecele de légănū precum și cele de copii, cari ni le înfățișéză poesia poporală ale celorū-lalte națiuni prin adâncimea sentimentului și a intimității sale într'unū chipū atâtū de excelentū (1).»

Pe câte șire, mai pe atâtea neadevăruri, și mai alesū în ceea ce privesce relația și intimitatea dintre mamă și copilulū său sugătorū pe de o parte, iar pe de altă parte că Româniī n'arū avé mai de felū cântece de légănū!

Ce se atinge de intimitate am spusū chiar la începutulū

---

(1) D-r Heinrich v. Wlislöcki, *Aus dem Leben der Siebenbürgen Rumänen*. Hamburg 1889, p. 11.

acestui capitolu, și o mai repețesc încă o dată, că Românce adevărată numai rară când se despărțese bucurosă de copilul său sugător, și ea e totu-deauna cu gândul la dînsul ca să nu i se întempe vre o nenorocire.

Sunt, nu-î vorbă, și de acele mame cari nu-și prea bată capul cu copiii lor, dar numărul aceloră, după câtu știu eu, e foarte mic în comparare cu totalitatea Româncelor.

Ce se atinge de cântecele de lăganu, apoi acestea nu pe afară și cu atata mai puțin la lucrarea câmpului pot fi auzite; ci ele trebuie căutate în casă lângă lăganu, dela care și-au căpătăt și numirea. Insa acolo e cam greu a le asculta și mai greu a le aduna, pentru că cântecele ce le cantă Românce fiului său fiicei sale sunt mai mult nisce dorințe sau taine ale inimei seles, nisce acorduri duiose, cari nu prea bucurosă le descopere ea altora, cu atata mai puțin unui străin.

Au și Români destule și prea destule cântece de lăganu, dar precum pentru multe altele, așa și pentru acestea nime până acum nu s'a îngrijit să le dea publicității și pôte că nici nu i a datu nimeru până acum mâna de a se apropia de copilul ce abia a început să ațipescă și a constrînge pre maica acestuia ca să i le dicteze.

În șirele următoare însă noi ne vom convinge că și Români din tôte țerile încă au felurite cântece de lăganu.

Mai nainte însă de a reproduce unele dintre cântecele de lăganu, cari ni-să nouă cunoscute, să vedem cum și din ce este compus lăganul Româncelor? și ce felu de numiri mai are acesta la Români?

Lăganul Româncelor e în genere foarte simplu. El e compus din două scândurele mai lungi și două mai scurte în forma unei lădițe sau mai bine disu a unui secrieșu (copârșeu) ori coșu de căruță, care e așezat și întărit pe

două picióre (tălpî) semicercuale, pe cari se și légănă în colo și încóce. La fundü e de regulă mai îngustü, iar la gură mai largü și fără de acoperișü.

Se mai facü *légâne* încă și din nuele în forma unei coșerci (corfe) lungurețe. Dar și acestea încă aü tălpî semicercuale pe cari se légănă.

În unele părți din *Transilvania* légănele din urmă se acață cu nisce funii de grindă, și așa se légănă (1).

Româncele cele sermane întrebuintéză în locü de adevăratulü légănü adese-orî și o *covățică*, care în unele părți din *Bucovina* și *Moldova*, și mai alesü dela țeră, se numesce *alghiută*. Româncele mai inteligente precum și țerancele cele mai avute aü adoptatü de unü timpü în cóce légănulü usitatü la Germani.

O samá de Românce îndătinéză de a culca pre fiii lorü și'n patü. Însă acésta după credința poporului românü din *Transilvania* nu e bine, din contră e păcatü ca unü ângerü curatü să dórmă într'unü patü întinatü (2).

Asemenea nu e bine de a se pune unü copilü în légănulü altuia, *căci ieri crescutulü aceluï copilü* (3).

Scândurelele, din cari se compune unü légănü, sunt în genere de *bradü* saü de *paltinü*, iar nuelele de *alunü* saü și de *răchită*.

Din altü lemnü, afară de cele înșirate până aice, nu e bine să se facă légănulü. Dovadă despre acésta avemü următórea doină din *Transilvania*:

Frunďă verde săcărea,
Maică măiculița mea,
Când ai fostü cu mine grea,

---

(1) Com. de Romulü Simü, invățetóru în Orlatü.

(2) Com. de d-lü Rom. Simü.

(3) Ionénu, op. cit. p. 24.

Maică rău îți mai părea.
Dară dacă m'ai făcută
Ție bine ți-a părutū,
Mi-ai făcutū plaponū de lână,
Fașia de mătrăgună
Și lăgănū de magheranū
Să mă lăgănū de măganū (1).

În lăgănū se așterne de regulă unū păeriū micū umplutū
mai alesū cu fēnū sau cu pae de grāū sau de secară, și
la capū se pune o perinuță.

Fie-care mamă însă trebuie să iea fōrte bine séma ca pintre
fēnulū sau paele din păeriū să nu fie *neghină* sau vre-unū
spinū, căci acestea potū să-i fie nu numai de stricăciune, ci
și de augurū rău. De aceea ȃice unū cāntecū din Transilvania:

Maică, când m'ai lăgānatū,
Maică, rău m'ai blăstematū.
În lăgănū mi-ai pusū neghină
Să nu am în veci hodină,
Și sub periniță spinū
Să trăescū între străini (2).

Și acuma, după ce am vădutū cum și din ce-și facū Ro-
māniī lăgānū pentru copiiī lorū, și cum ilū îngrijescū, *să*
trecemū la cāntecele de lăgānū.

Am amintitū mai sus că Romāncele, când sunt fōrte în-
văluite și ocupate cu lucrulū, rare-orī îndātinēzā de a adormi
pre copiiī lorū cu cāntece. Nu totū așa facū ele și în ȃile
de sērbătōre când n'aū de lucru, sau serile când aū sfirșitū
totū lucrulū pe afară și când s'aū retrasū în casă. Atunci
nemijlocitū după ce i-aū scāldatū, înfășatū, li-aū datū de suptū

(1) Iuliu Moldovanū, Poesii pop. publ. în «Gazeta Transilvaniei» an. 1888.
No. 235.

(2) Iuliu Moldovanū, Chiuiturī pop. publ. în «Gazeta Transilvaniei» an. LI.
Brașovū 1888. No. 142.

și i-au culcat în légăn, încep a-i legăna și a-i adormi prin cântecele lor cele dulci și melodiöse, în cari cuvinte ca *nani-nani* și *liuliu-liuliu* resună ca o doiösă desmerdare.

Iată unul dintre cele mai frumoše cântece de légăn, prin care îndătinază *Românele din Moldova* a-și adormi *feciorașii lor*:

Nani-nani, copilaș,
 Dragulă mami fecioraș!
 Că mama te-a legăna
 Și mama te-a căuta
 Ca pe-o flóre drăgălașă,
 Ca pre-ună ângerelă în fașă.

Nani-nani cu mama,
 Că mama te-a descânta
 Să te faci ună vitěză mare

Ca Domnul Stefană celă Mare,
 Să fii verde la răsboiă,
 Să scapi țera de nevoi;

Nani-nani puiulă meă,
 Fericite-ar Dumneșeu!
 Să fii ôcheșă și frumosă
 Ca ună sóre luminosă,
 Fetele să te 'ndrăgescă
 Flori în calea ta să creșcă (1)!

Aria cea mai răspândită, pe care se cântă versurile aceștea, e cea următoare:

Cuvîntulă *nani*, cu care se începe cânteculă reprodușă precum și multe alte cântece de légăn ale Româniloră, ne

(1) V. Alecsandri, Poesii pop. ale Rom. p. 381.

(2) T. T. Burada, Almanachă musicală, an. II, 1876, Iași p. 72.

aduce aminte de cântecele de lăgănău saŭ *nenia* cu cari mamele romane adormiaŭ pre prunciŭ lorŭ (1).

Și mamele italiene încă îndătinéză, ca și Româncele nôstre, a legăna pre copiii lorŭ cu unŭ felŭ de *nani-nani*. Ele cântă următorea strofă:

Dormi, dormi, nel mio seno.
Il mio cuor culla sara,
Fa la nina, nana na (2).

Dacă sugătorulŭ e *fetișórá*, atunci mamele din unele părți ale *Moldovei* îlŭ adormŭ prin următorulŭ cântecŭ:

Nani, nani copiliță,
Draga mamei garofiță,
Că mama te-a legăna
Și pe tață te-a spēla
Cu apă dela isvóre
Ca să fii ruptă din sóre.
Nani, nani drăguliță,
Cresce-ai ca o garofiță,
Să fii naltă trestiórá,
Albă ca o lăcrămiórá,
Blândă ca o turturea
Și frumósă ca o stea (3).

Unŭ cântecŭ din *Bucovina*, care asemenea se'ncepe cu *Nani, nani*, și care se cântă atâtŭ băeșilorŭ câtŭ și copilelorŭ, sună așa:

Haida, nani,
Nani, nani,

| Puiulŭ mamiŭ;
| Puiulŭ mamiŭ

(1) Horatii epist. I, 1, 62; Carmen, 3, 28 16. — Phaedri, 3, prolog. 10.

(2) Apud. V. Alecsandri, Poesii pop. p. 382.

(3) V. Alecsandri, Poesii pop. ale Rom. p. 381.

Celū de curcă,
Eū te légănū
Tu te culcă;
Puiulū mamii
Celū de rață,
Eū te légănū
Tu te-așeză;
Puiulū mamii
Celū de domnū,
Eū te légănū
Tu adormi;
Eū te légănū

Linișorū,
Tu te culcă
Binișorū,
C'a veni domnulū
Cu somnulū
Să-mi adórmă
Puișorulū,
Și-a veni dómna
Cu perina
Să-mi adórmă
Duduca (1).

Altū cântecū, totū din *Bucovina*, care așîderea se 'ncepe cu *nani, nani*, sună precum urméză:

Nani, nani,
Dragulū mamii,
Nani, dragulū meū, și dormi,
Diminéța să te scoli
Să fii mamii de-ajutorū
De pe vatră pe cuptorū,
Tătuții de prășitorū.

Unele Românce din *Bucovina*, pe lângă cuvîntulū desmerdătorū *nani*, întrebuițeză fórte adese-orî în cântecele lorū de légănū încă și *cuv. liuliu*.

Iată unū astū-felū de cântecū, în care provinū amândouē cuvintele de mai sus:

Haida *liuliu*, puiule,
Puiule, puiuțule!
Haida *liuliu* cu mama,
Că mama te-a legăna

---

(1) Din comuna Balacéna, com. de M. Jemna, stud. gimn.

Și din gură ți-a cânta,
Ți-a cânta unū cântecelū
Scurticelū și frumușelū,
Dóră-i cresce măricelū
Și te-i face voinicelū.
Haida *liuliu, nani, nani*,
Liuliu, liuliu, puiulū mamiū,
Că mama ție ți-a dice
Unū cântecū mândru, duiosū,
Ca s'adormi să fii frumosū,
Părinților de folosū;
Haida *liuliu, bățelū*,
Dragulū mamiū mîțitelū,
Dóră-i cresce mărișorū,
Să fii mamiū de-ajutorū.
Haida nani, *palicașū* (1),
Dragulū mamiū ficiorașū,
Dóră-i cresce mai de grabă,
Să fii tatiū bunū de trebă! (2)

Unū altū cântecū de légănū, totū din *Bucovina*, și anume
din comuna *Crasna*, sună așa:

Haī *liuliuțū*, puiū de pesce,
Haī *liuliuțū* și-adormesce
Să te pótă mama cresce,
Să-i fii slujbă cu nădejde,
Să fii mamiū de-ajutorū
Și tātuții de bunū sporū;
Să fii mamiū iérna 'n casă,
Tātuții vara la cósă
Mână dréptă, de-ajutatū,
Orī-ce lucru de lucratū:

---

(1) *Palicașū* e unū cuvintū de desmerdare, însă *Româncea* cea dictatū cânteculū n'a sciutū să spue ce însemnéză.

(2) Din *Bălăcéna*, com. de *Mihaiū Jemna*.

De-adusă apă cu cofița,
De-aprinsă séra luminița (1).

O variantă a acestui cântec, culésă asemenea din Crasna, sună astŭ-félŭ:

Haï liuliuțŭ, dragulŭ mamii,
Puiulŭ mamii, scumpulŭ mamii!
Haï liuliuțŭ și-i dormi,
Dórá maï măruțŭ veï fi.
Haï liuliuțŭ și-adormesce,
Și-adormesce, puiŭ de pesce,
Dór te-ar puté mama cresce,
Să fiï mamii de-ajutorŭ
Și nenuțului de sporŭ,
Mămuții tale în casă
Iar nenuțului la cósă
De-adusă apă cu cofița,
Séra de deschisŭ portița! (2)

Altă variantă, totŭ din Crasna, sună precum urméză:

Dragulŭ mamii puiŭ de pesce,
Haida liuliŭ și-adormesce
Să te pótă mama cresce,
Să te créscă mărișorŭ
Sá fiï mamii de-ajutorŭ
Și tătuchiï de multŭ sporŭ,
Să scoï boii din ocolŭ
Pe Prianŭ și pe Bujorŭ
Și la jugŭ să mi-ï înjugi
Și la plugŭ să mi-te ducŭ.
Boii că mi-ï înjuga
Și cu tata că-ï ara
Grăŭ de vară-ï seména

---

(1) Dict. de M. Bărbuță.

(2) Dict. de M. Bărbuță.

Și-a da Dumneđeu și-a fi
Câtă băiatulă va trăi
Și colacii frumoși vomă face
C'asa băiatului place!

La ună băiată ce-va mai mărișorū:

Haide liuliū, lulișorū!
Dragulă mamii puișorū,
Dóră-î cresce mărișorū,
Să mi te vedū că grăesci
Să nu mă mai năcăjesci,
Că destulă pieptulă mi-ai suptū
Și țitele mi le-ai ruptū.
Fă-te mărișorū și cresci
Că totū dragulă mamii ești.
Și tu 'n câmpū că mi te-î duce,
Mama mâncare ți-a duce
Și după ce mi-î lucră
Îi sta puținū și-î mâncă
Și tata s'a hodini,
Câtă cu tine-a mai trăi,
Numai dacă-î ascultă
Cum a țice tătua.
Dumneđeū s'a bucură
Și ție hrană ți-a da:
Câtă îi fi și-î mai trăi
Nemică nu ți-a lipsi (1).

Altulū:

Dragulă mamii, Ionică,
Puișorū de rîndunică!
Haida liuliū și te culcă
Dór te-ar puté mama cresce
Să te dee la neveste! (2)

(1) Amëndoue cântecele acestea, culese din comuna Crasna, mi le-a comunicatū cumnatulă meu d-lū Sam. Petrescu, parochū și exarchū.

(2) Din Mahala, com. de d-lū Ionică alū lui Iordachi Isacū, agricultorū.

La o copilă:

Haide liuliù draga mamiî,
Draga mamiî, puica mamiî!
Haida liuliù de-mî adormî
Deminéța să te scoli
Să fii neniî de-ajutorû
Și mamiî lucru cu sporû.
Câte floriî aû fostû pe șesû
Fetele că le-aû culesû
Și le-aû strînsû în mănunchele
Și le-aû pusû în sînû la piele,
Și le-aû strînsû în mănunchiû mare
Pe la asfințitû de sóre
Și mi le-aû pusû subsuórâ
Ca copila să-mî adórmâ.
Și se va culcă cu sóre
Să-î parâ nóptea maî mare . . .
Și așa mî-a adormitû
Puiulû mamiî celû iubitû,
Că singurâ n'a sciutû
Noptița când a trecutû (1).

Altulû:

Draga mamiî copiliță,
Scumpa mamiî garofiță,
De-ar sci mama cui te cresce
Nu țî-ar maî trage nădejde! (2)

La unû copilû, a căruî mamă a muritû:

Haide liuliù, dragulû tatîi,
Căci amû nu-î țîța mamiî!
    Țîță rea și acrâ
    Amû te aplécâ
    Și mânâ străină
    Amû te alină! (3).

(1) Din Mahala, com. de d-lû Ionică alû lui Iordachi Isacû.

(2) Din Mahala, com. de d-lû Ionică alû lui Iordachi Isacû.

(3) Din Crașna, com. de d-lû Sam. Petrescu.

La unŭ copilŭ de fată mare:

Frunđă verde mărăciune,
Când iese fata la lume
N'asculte cine ce-î spune.
Dacă-î spune unŭ flăcău
Ea să-lŭ ție totŭ de rău.
S'asculte pe tatălŭ sĕu,
Tatălŭ sĕu n'o 'nvață rău,
Da o 'nvață totŭ de bine
Să nu jŏce 'n jocŭ cu nime.
Joculŭ cela nu-î curatŭ
Multe fete c'a 'nșelatŭ,
Gâțe gŏle n'aŭ purtatŭ,
Pe părinți i-aŭ rușinatŭ.
Când se 'ncepŭ hramurile
Ele plângŭ cu ȓilele.
Câtŭ îi vara de frumŏsă
Ele ședŭ la umbră 'n casă

Altulŭ:

Perișorŭ uscatŭ pe culme,
Câte fete sunt în lume
Nu-î nici una amărîtă
Ca fata cea 'ncluită
Și de lume despărțită.
Când flăcăii mergŭ la jocŭ
Ea pune scăldușca 'n focŭ,
Când flăcăii jŏcă rŏtă
Ea aplĕcă pe covată
Și totŭ plânge și oftĕză
Multe lacrămi mai vĕrsĕză
Și se primblă pe la pŏrtă
Pare că ar fi plouată,
Cu mânilे subsuŏră,
Cu focșorŭ la inimiŏră.

Și blastĕmă jocurile
Și tŏte petrecerile:
— Câte jocuri am jucatŭ
Lacrimi atâte-am vĕrsatŭ.
Bădișorŭ, ce mi-aŭ fostŭ dragŭ,
Să vii pân' la alŭ meŭ pragŭ,
Că tu dacă mi-î veni
Eŭ frumosŭ te-oŭ milui
C'o cojiță de mălaiŭ
Uscată de nouĕ aŭ,
C'o strachină de cenușă
De-asupra cu cărbunași
Să scii cum iubesci și lași
Cine iubescce și lasă
N'ar mai avĕ ticnă 'n casă,
Aibă mŏrte de cuțițŭ,
N'aibă locŭ nici în mormîntŭ (1).

Când flăcăii vinŭ pe-a casă
Ea atuncĭ scăldușca varsă.
Fetișŏră 'ncluită
Și de lume despărțită!
Cine mi te-a învățatŭ
Pe părinți de-aŭ rușinatŭ
Pe nĕmuri de-aŭ supĕratŭ?
— Măculița din celŭ satŭ
Pe la tŏte zorile,
Pe la stratŭ cu florile!
— Păseruică 'n cuiburele,
Copii micĭ în covățele,
Lĕgăna-î, puică, și tacĭ,
Că ți-aŭ fostŭ feciorii dragi.
Feciorii la jocŭ s'orŭ ducce,

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ lui Iordachi Isacŭ.

Iar tu-î suspina și-î plânge ;
Feciorii 'n jocu oru juca,
Tu-î plânge și-î legăna:
Haida liuliù dragulù mamiî
Dragulù mamiî, puiulù mamiî!
N'ar ajunge ðile bune
Celù ce te-a făcutù pre tine.
Elù îî dusù în cătănie,
Numaî vestea lui să-î vie,

Trupu-acolo să-î rămâie,
Și-atuncea elù să se 'nsóre
Când voiù fi eù fată mare,
Și-atuncea să se cunune
Când voiù eși eù la lume;
Cum mî-a legatù mânele
Și scurtatù drumurile
Scurte-i-se ðilele! (1)

Ca și Româncele din Bucovina și Moldova, totù așa adormù pre fiii și fiicele lorù și *Româncele din Transilvania, Banatù și Ungaria*, cu aceea deosebire numai că acestea adese-orî începù cântecele lorù cu cuvîntulù *abua* și *bua*, în locù de *nani* sau *liuliù*.

Iată unulù din *Transilvania*:

Bua, bua, cu mama,
Că mama te-a legăna
Și frumosù ți-a descântă:
Bua, bua, puiulù mamiî,
Dragulù mamiî frumușelù,
Până-î cresce măricelù (2).

Altulù, totù din Transilvania, și anume din Cohalmù:

Bua, bua, bua,
Puiu mamiî,
Dragù frumosù
Cresci luminosù,
Să fiî prea norocosù,
Să trăesci nepēcătosù ;

---

(1) Din Mahala, com. de d-lù Ionică alù lui Iordachi Isacù.

(2) Gazeta Transilvaniei, an. LIV. Brașovù 1891. No. 32, în «Foiletonù».

Pentru tine mă năcăjesc
Și 'n lume mă amăresc,
Să te cresc,
Să te măresc!

Ală treilea, totă de-acolo:

Bua, bua, bua,
Puișoră și-ală meă drăguț,
Fecioră fă-te mare mărișoră
Ca să-mă fiă de ajutoră
Și să-mă ieă boulă de cornă
Și la 'ntorsă și la ogoră;
Pentru tine mă căsnesc
Ca să te cresc,
Să te măresc;
Haide luică
De mi-lă culcă,
Și tu cióră
De mi-lă scólă,
Și tu pesce
De mi-lă cresce,
Și tu rață
De-lă resfață,
Și tu țarcă
De-lă îmbracă,
Numă mare să se facă,
Să crească,
Să 'mbetrănescă,
Pe lume să vecuască!... (1)

Iată unulă și din *Banată*:

Bua, bua, Ionașă,
Dragulă mamă copilașă.
Taci și dormi încetișoră
Sufletală meă puișoră;

(1) B. P. Hasdeu, *Dict. limb. ist. și pop. a Româniloră*, t. II, p. III. din *Adenda*.

Până ȕiua te-a trezi
Pe-alũ ei pieptũ te-ĩ odihni . . .
Bua, bua, pãunașũ,
Seumpulũ mamii ângerașũ (1).

Altulũ din *Ungaria* și anume din împrejurimea Șomcutei
mari, comitatulũ Satmarũ :

Abua-te cu mama,
Cã mama te-a legãna,
Cucã-te (2) tu pititelũ
Și te scõlã plugãrelũ.
Cucã-te tu și te-abuã
Și te scõlã mânii la ȕiuã.
Bãtut'ar fi Dumneȕeũ
Trĩmbele dela belcũ
Care m'am legãnatũ eũ,
Sã nu se legene nime,
Sã fie plãtitũ cu mine.
—Lãgãnã, lele, și tacĩ
Dacã ȕi-a plãcutũ sã-lũ faci! (3).

Ce se atinge de cuvintulũ *bua* alũ Romãncelorũ din Banatũ
și Ungaria, trebuie sã amintimũ aici, cã elũ, deși mai rarũ,
provine și în Bucovina și anume în dõue forme adicã *bua*
și *bõa*.

Unũ cãntecũ din satulũ *Bosancĩ*, districtulũ Suceviĩ, în
care provine acestũ cuvintũ, sunã așã :

Haĩ *bua*, maicã, *bua*,
Cã maica nu te-a lãsã,
Ci ea mi te-a legãnã
Și din gurã ȕi-a cãntã,

---

(1) Alexandru Onaciũ, «*Cununã*», novelã pop. publ. în «*Familia*» an. XI.
Buda-Pesta 1875. p. 74.

(2) *Cucã-te* = *culcã-te*. Totũ așã rostescũ verbulũ acesta și Romãncele din
Bucovina, cãnd voescũ sã-șĩ adõrmã copiii.

(3) Com. de d-lũ E. Popũ. invãțãtorũ în Șomcuta-mare.

Și ț-a cântă 'ncetișorū
Unū cântecū micū, scurtișorū
Și veî cresce mărișorū,
Ț-a cântă unū cântecelū,
Scurticelū și frumușelū,
Dóră-î cresce măricelū
Și te-î face voinicelū! (1)

Unū altū cântecū din orașulū Câmpulungū, în care provine cuvintul *bòa* se'ncepe astū-felū:

Haide luliu, și-a bòa,
Că mama te-a legână.

Se întêmplă adese-orî că dormindū unii copii ȕiua, când însereză, fugindu-le somnulū, nu potū să dórma. Decî mamele lorū, vedēndū că prin cântece de séma celorū arētate mai sus, nu potū de felū să-î adórma, și voidū în urmă și ele a dormi începū a cântă unū felū de cântece, prin cari provócă felurite vietăȕi ca să le vină întru ajutorū spre adormirea copiilorū, precum:

Vină raȕă
De-lū ica 'n braȕe,
Vină șȕiucă
De mi-lū culcă,
Vină somnū
De-lū adormi,
Vină pesce
De mi-lū cresce (2).

Maî totū prin aceste cuvinte își adormū copiii și Româncele din unele părȕi ale *Transilvaniei*:

Vină raȕă
Și-lū ia 'n braȕe,
Și tu gâscă

---

(1) Dict. de o Româncă din Bosanci.

(2) Din Siretū și Bălăcena.

De-î dă țîță.
Vină *dulcă*
Și mi-lă culcă,
Și tu somnă
De mi-lă adormă,
Și tu pesce
De mi-lă cresce! (1)

Iar o variată a cântecului acestuia, totă din Transilvania, sună așa:

Haidă rață
De-lă iea 'n brațe
Și tu mătă
De-î dă țîță,
Și tu *Luireă*
De mi-lă culcă,
Și tu somnă
De mi-lă adormă,
Și tu pesce
De mi-lă cresce,
Că copilulă
Trebuesce! (2)

Dacă din întemplantare tatălă copilului e înrolată la óste și se află departe de casă, atunci mama, adormindu-și copilulă, cântă:

Liuî, liuî, liuî, și iară liuî,
Liuî, liuî, liuî, că tată nu-î,
Că tatălă copilului
Pe drumulă Sibiului,
Și tatălă băiatului
Pe drumu 'mpăratului (3).

Nemijlocită însă după versurile acestea, mama întristată

---

(1) Com. de d-lă I. Georgescu, inv. în Secadate.

(2) Com. de d-lă Rom. Simu.

(3) Com. de d-lă I. Georgescu.

sburându-î gândul la bărbatul său, care se află cine scie unde, printre străini, pe când ea trebuie să stea singură acasă și să caute de toate cele trebuincioase, schimbă cântecul său cel dulce de mai nainte prin altul trist și cântă:

Cine n'are noroc, n'are,
De cum nasce până móre,
Nice eu nu am avut,
De când mama m'o făcut! (1)

Sunt o sémă de bărbați, cari uitându-și datoria de soț și părinte petrecu mai mult prin crișme decât pe acasă. Ba, nu destul atâta, când se întorc acasă se încep la cêrtă și chiar la bătae cu soțiile lor, neluându în considerațiune că aceste, pe lângă munca de pe lângă casă, mai au încă de a căuta și de copii.

Și cu toate acestea multe femei cari au avut nefericirea de a avé astu-fel de bărbați, fiind răbdătoare și ascultătoare în loc să se pună de pricină, își caută de treb, desmiardă și adormă pre micii și nevinovații lor copii ca și ori-care mamă fericită, cu acea deosebire numai că atari mame nu o dată sunt necesitate de a adormi pre copiii lor prin cântece de séma celui următor:

Puișor de rândunea
Mută-ți cuibul de-acolca,
Ca veni tátuța bată
Și-a găsi cuibul stricat
Și-o să ni-lu dee de cap!... (2)

Dacă trecem dela Români din Dacia traiană la cei din *Macedonia* vedem că și Româncele din acéstă țera încă își desmiardă și adormă copiii ca și surorile lor de din-cóce de Dunăre. Ba, ce e și mai bătător la ochi, mamele ma-

---

(1) Com. de d-lu I. Georgescu.

(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuța.

cedonene începă cântecele loră de légănă tocmai ca și cele din Dacia traiană cu cuvîntulă *nani*.

Iată ună cântecă și din acele părți:

Nani, nani, bunlu.
Nani, nani, ficiorlu,
Nani, nani, *hina* (1)
Nani, nani papa,
Că va jină tata
Va s' aducă *hitse* (2)
Și bilbitse (3)

Altulă, totă de acolo:

Nani, nani tu mănușă,
S'jină somnul dela ușă,
Ș'ni lia ficiorlu di gușă,
Ș'ni-l ducă tru grădină,
Să-lî cântă nă ghirăchină:
— Ghine mî ține nielu a nielu
S'ni-l bag iu voiu eă,
Tru grădină trandafil,
Sum trandafil și garofil.

Nani, nani în légănă,
Să vină somnulă dela ușă,
Să-mî iea ficiorulă de gătă,
Să mi-lă ducă în grădină,
Să-î cânte o *ghirăchină* (4):
— Bine-mî vine miculă meă
Să mi-lă pună unde vreă eă,
In grădină sub trandafiră,
Sub trandafiră și garofilă (5).

Sunt mulți copii din firea loră fôrte răi, cari, măcar că-să destulă de sănătoși și voinici și măcar că capăta tôte cele trebuincioșe la timpă, totuși plângă ne'ncetată dândă mai-celoră vecinică de lucru. Cu tôte acestea însă fie-care mamă, în timpulă scăldării, lăptării și a legănării copilulă seă, caută dacă-î e cu putință, a fi câtă se pôte de liniștită, voiósă și bine dispusă, ca să nu strice copilulă. Iar dacă împrejurările nu-î iértă a fi totă-deauna liniștită și bine dispusă,

(1) X̄̄va.

(2) hitse = smochine.

(3) Dr. Gustav Weigand, Die Sprache der Olympo-Walachen, etc. Leipzig 1888, p. 117.

(4) Ună felă de pasăre.

(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiiloră, in op. cit. p. 46.

atunci celū puținū se feresce în timpulū acesta a-și blăstema
copilulū, prea bine scindū că

. . Blăstēmulū de mumă
E rău ca ghiara de ciumă,

saū:

. . Blăstēmulū de mumă
Totū ca rana cea de ciumă,

pe când:

. . Blăstēmulū dela tată
În lume n'a fostū vr'odată.
Așa-i în Țera Românească,
Unde-i pânea voinicescă,
S'aibă să se pomenescă (1).

De aceea mamele, carī aū copii foarte răi, și voescū a avé
ficiă, mai de grabă fierbū băciulii de macū și sunculū acestora
le daū apoi de bēutū și-i scaldă într'insulū, decât să-i bla-
steme. Și copiii îmbētați fiindū de sunculū celū amețitorū dormū
duși.

Mama nerēbdătoare, care nu se pôte reținé de a-și blăstē-
mă copilulū, nu numai că nu-și ajută nemică prin acésta,
ci din contră pôte foarte multū să strice miculū și neprice-
putulū său sugētorū, căci după credința generală a popo-
rului blăstēmulū părintescū totū-deauna pică pe capulū fii-
lorū săi.

Dovadă despe acésta avemū și următorulū cântecū din
Bucovina, comuna Todiresci:

Maica mea, când m'o făcutū
Fórtē bine i-o părutū.
Dară ea, când m'o scaldatū,
Fórtē rău m'o blăstematū.

---

(1) D. Vulpianū, Poesia poporală pusă în musică, culegere din tóte țerile
române. Bucuresci 1886, p. 14 și 15.

Maică! cu blăstēmulū tēū,
Am ajunsū eū așa rēū!(1)

Altū cântecū din *Moldova*, județulū Sucēva, comuna Mă-
lini, sună așa:

Mama dinceputū
Când ea m'o făcutū,
Bine i-o părutū;
Când m'o legănatū
Ea m'o blăstēmatū,
Totū blăstēmū cu plānsū
De mine s'o prinsū.
Și când m'o scāldatū,
Ea că m'o scāldatū
Cu apă de iazū
Să fiū de năcazū,
Cu apă din ritū
Să fiū de uritū (2).

Iar o doină din *Transilvania*, care asemenea ne-arată
cātū de rēū e, când o mamă își blăstēmă fiiī, sună precum
urmēzā:

O mămucă, mama mea,
Vaī de inimiōra mea!
Vaī și de ȃilele mele,
Una-ī bună, ȃece-sū rele.
Fi-ȃi-a, mamă, și pēcatū,
Că amarū m'ai blăstēmatū.
Când, mamă, m'ai legănatū:
Să am casa cucului
Și odihna vēntului!
Fi-ȃi-a, mamă, și pēcatū,
Că pe când m'ai legănatū,
C'unū piciorū mē legānai,
Cu gura mē blăstēmai:

---

(1) Com. de Ioanū Avramū, stud. gimn.

(2) Dict. de M. Nistorū.

Să n'am cină cu-așezare
Nici odihnă la mâncare! (1)

Ba, ce este încă și mai mult, nici măcar în glumă, în rîs, nu este unei mame ertat, a-și blăstema copiii săi, dacă voesce ca aceia să fie fericiți, ne cum într'adins, căci ȳice o altă doină, totu din Transilvania:

Rău, maică, m'ai blăstematu
Vinerea pe nemăncat, u,
Maică cu blăstemu de focu,
Ca să n'am nici unu norocu.
Nu sciū cum m'ai blăstematu
Că de min' rău s'a legatu:
Orī în rîsu, orī într'adinsu,
Că de min' tare s'a prinsu! (2)

După ce au crescutu copiii mai mărișori, după ce au eșitu acuma din pelinci și au începutu a se tării dintr'unu locu într'altulu și-a gongăni, mamele lorū le facu cămeșuici precum și alte vesminte copilăresci cu cari îi îmbracă.

Româncele din Bucovina facu de o potrivă atâtu pentru băeți câtu și pentru copile cămeșuici (cămeșuțe). Cele din Transilvania însă facu pentru băeți cămeșuțe, iar pentru copile iuțe (3).

Prima cămeșuică, după credința Româncelorū din Bucovina, nu e bine să se facă din pânză nouă, ci dintr'o cămeșă veche ca să trăescă mai multu, și anume dacă e băiatu, dintr'o cămeșă bărbătescă, iar de e copilă din una femeescă.

După credința Româncelorū din Transilvania însă nu e bine de a se face nou-născutulu cămeșă din pânză nouă, din caasă că capetă rēulū copiilorū saū frasū. Totu după cre-

(1) Iuliū Bugnariū, Doine și hore pop. din jurul Năsēuduluī, în «Familia», n. XXII. Oradia-mare 1886, p. 43.

(2) V. Alesiu, Poesii pop. în «Convorbiri lit.», an. XXII. Bucuresci 1889, p. 919.

(3) Com. de d-lū I. Georgescu.

dința acestora nu e bine de a se acoperi copilul cu cârpa din capu pentru-că și 'n casulă acesta încă capetă *frasă* (1).

După credința Românceloră din *Țera-Românescă* din contră dacă unū copilū micū se ține acoperitū la fațā, făcendu-se marc, *va fi rușinosū* (2).

Și numai atunci, când se duce copilulū unde-va din casā, bună oră în ședetőre saū în altū locū, e bine de a se pune ce-va negru peste dînsulū ca *să nu se sperie* (3).

Româncele din *Țera-Românescă*, voindū ca copilulū lorū să trăescă, cea dintāi cămeșā o facū din pânză de căpētātū dela trei case (4). Dar prin gura celei dintāi cămeși, ce se va face unūi copilū, să se trecă de trei orī fōrfecele cu carī a fostū croitā, ca să fie copilulū tare ca fōrfecele (5).

Asemenea facū și Româncele din *Transilvania*. Acestea *fie-care cămeșā nouā* a unūi copilū, înainte de a se îmbrāca acesta cu dînsa, *o scutescū*. Lasă adecă unū cuțitū ca să cadā cu virvulū în josū printr'insa (6).

Totū așa facū și *Româncele din Macedonia*. Iată ce ne spune în privința acēsta D. Bolintinēnu: «Cea d'intāi cămeșā ce se pune unūi micū copilū, muma înainte trebue să trecă prin tr'insa unū fierū ore-care, ca copilulū să fie tare ca fierulū (7).»

Acoperēmîntulū de capū alū copiilorū de țîță se numesce de cătră Româncele din Bucovina *căiță* și *scufiță*, iar de cătră cele din Transilvania *că țā* și *gugiū*, și spre a feri pre copilū de diochī punū de regulā pe dînsulū unū semnū specialū,

(1) Com. de d-lū Rom. Simu.

(2) Ionēnu, op. cit. p. 18.

(3) Com. de d-lū Rom. Simu.

(4) Ionēnu, op. cit. p. 12.

(5) Ionēnu, op. cit. p. 20.

(6) W. Schmidt, Das Jahr etc. p. 27.

(7) Călătorii la Romāniī din Macedonia, p. 114.

o cordeluță roșie său unū bănuță, ca ómenii (1) și femeile, cari dióchie, vedéndü semnulü, să-și aducă aminte și să nu-lü dióche (2).

Afară de *cămeșă* și *căiță* mai întrebuițeză Româncele spre îmbrăcarea copiilorü sêi încă și multe alte îmbrăcăminte precum: *tulțânașe*, unū *brăușorü*, *colțunași*, etc.

Cele mai multe Românce însă credü că nu e bine să se încalțe unū copilü cu *ciorapii*, până nu împlinesce anulü, *căci va face mă-sa altulü curéndü* (3).

Asemenea nu e bine ca unū copilü, până nu împlinesce anulü să se îmbrace cu haine pe dosü, *căci i se întórce anusulü* (4).

Mai departe nu e bine în timpü de unū anü să apună sórele pe hainele copilului, că apoi capetă *spaimă*. In sfirșitü femeea să nu bată hainele unui copilü cu maiulü până la unū anü, *că se face copilulü batăușü* (5).

Acésta în privința îmbrăcămintelorü!

Să trecemü acum la alte datine și credințe.

Atâtü Româncele din *Bucovina* câtü și cele din *Moldova* și *Transilvania* credü și spunü că nu e bine a legăna légănulü golü, căci acésta aduce copilului mórte timpurie (6).

Asemenea nu e bine ca în légănulü copilului să se culce altulü cine-va, că-i iea somnulü (7).

Din contră când copilulü se scólă din albie, se dă josü și-și légănă covata, mama sa va mai face copii (8).

---

(1) Atâtü Româniü din Bucovina cât și cei din Transilvania numescü bărbații, spre deosebire de femei, și ómeni.

(2) Com. de I. Georgescu.

(3) Ionénu p. 21.

(4) Ionénu p. 25.

(5) Com. de d-lü Rom. Simu.

(6) W. Schmidt, Das Jahr, p. 26. «Șeqětórea» an. I. Fálticeni 1892. p. 126: «Când leginü albia copilului fără ca elü să fie în ea, copilulü móre.»

(7) «Șeqětórea». Fálticeni 1892. p. 52.

(8) «Șeqětórea». an. I. Fálticeni 1892. p. 172.

Când începe unŭ copilŭ întâia óră să mǎrgă în picióre, atunci Româncele din *Țera-Românescă* taie loculŭ de unde se ridică în sus de jurŭ împrejurŭ cu unŭ cercŭ anume ca să taie piedica copilului ca să pótă mergĕ ușorŭ (1).

În *Bucovina* din contră, când e copilulŭ acum așa de mărișorŭ că se trage pe jos, dar nu pôte încă îmbla, atunci voinďŭ să îmble mai de grabă, îlŭ iea unulŭ dintre căseni într'o Duminecă dediminéřă de mânuțe și-lŭ duce în picióre până la pragŭ. În același timpŭ iea și mă-sa unŭ fórfece într'o mână, iar în cea-laltă vr'o câte-va pene de găină și mergĕndŭ înaintea lui taie tóte penele.

Făcĕndŭ acésta credŭ și đicŭ că-i taie pĕdica și că din momentulŭ acela copilulŭ pôte mai de grabă și cu mai mare ușurință umblă.

Iar când îlŭ vĕdŭ prima óră că s'a sculatŭ și prinde a umblă singurŭ în picióre, esclamă: *pomŭ, pomŭ* sau *copăcelŭ, copăcelŭ*, ceea ce însemnéză: să créscă și să stea ca unŭ copăcelŭ dreptŭ în picióre (2).

În *Banatŭ*, când o Româncă vede că copilulŭ ei e acum destulŭ de mare și tare ca să pótă umbla în picióre, cu tóte acestea totŭ nu umblă, așteptă până ce vine o țigancă (cortoroșiță) la cerșitŭ. Atunci, cum întră țigancă în casă, una dintre femeile, ce se află de față, o iea cu vorba, iar mama copilului, ducĕndu-se în sobă și luândŭ de grabă *bătele* țigăncei, le bagă și le pune óre unde în casă đicĕndŭ:

— «Astea potŭ sta și în casă, nu numai în sobă (tindă)!»

Nemijlocitŭ după rostirea acestorŭ cuvinte o altă persónă iea copilulŭ, ce nu pôte umbla, în brațe, iese cu dĭnsulŭ în curte, îlŭ pune călare pe unŭ bĕřŭ de alŭ țigăncei, care asemenea l'a luatŭ cu dĭnsa când a eșitŭ afară, și astŭ-felŭ

(1) Ionénu p. 16.

(2) Com. de d-lŭ Ionică alŭ lui Iordachi Isacŭ și alți Români din Bucovina.

apoi ținându copilul de mânuțe ca să nu cadă ilu pörtă în colo și 'n cöce călare pe bëtü dicitödü :

—Cum este de umblätöre țiganca, așa să fie și N. de umblätörü!

După ce l'a purtatü în chipulü acesta de trei ori în colo și în cöce, se întörce cu copilulü în casă și pune bëtulü la loculü sëu de unde l'a luatü.

Despre töte acestea însă țiganca nimicü nu trebuie să scie, căci dacä scie, în zadarü le-a fostü tötä ostenéla, iar dacä nu scie se crede că copilulü, în urma acestei proceduri, în scurtü timpü va începe a umblä în piciöre (1).

În *Macedonia*, când copilulü începe a merge, mama sa îi cântä :

Bor, bor pi t' ubor
 Cu cămésa di fulior.
 Bor, bor pi t'urzică
 Cu cămésa burungică.

Când copilulü nu umblä în piciöre la timpü, i se légä degetulü celü mare dela piciorulü dreptü de degetulü dela piciorulü stängü cu unü firü de lână roșie, apoi se pune copilulü pe pragulü ușei cu unü piciorü de o parte, și cu cela-laltü de cea-laltä parte a pragului, și acolo pe pragü cu o secure i se taie firulü dreptü în jumétate; în acelu momentü o femeie prevestită de ceea ce trebuia să se facä vine și întrebä: *da ce faci acolo?* — *Tai frica copilului!* — i se raspunde.

În *Magarova* și în alte locuri mai este și acestü obiceiü: douë femei ieaü copilulü una de o mână și alta de cea-laltä mână și-lü ducü în mijloculü ogrădii, și acolo culegü o mână de surcele, și după ce le légä cu o sförä le pune în spatele copilului, apoi ilü duce la pragulü ușei, și acolo copilulü

(1) Com. de d-lü I. Popovici.

pune unŭ piciorŭ de o parte a pragului ŝi cela-laltŭ de cea-laltă parte, ŝi aŝa sub picioarele copilului o femeie începe a tăia cu unŭ toporŭ, atunci cea-laltă femeie o întrebă: *da ce faci acolo?* — *taŭ frica copilului!* — îi răspunde; acésta se face în trei Sâmbete diminéță, surcelele tăiate se aruncă în drumŭ, pentru ca copilulŭ să umble pe cale mai curéndŭ (1).

Când începe unŭ copilŭ întâia óră a vorbi ŝi ȕice *tată*, se crede că mă-sa va mai face unŭ băiatŭ, iar dacă ȕice *mamă*, va mai face o *fată* (2).

Când unŭ copilŭ nu póte de grabă vorbi, spunŭ Româncele din *Bucovina* că e bine a i se da de mâncatŭ pâne din traista unui cerșetorŭ. Dreptŭ aceea, când vine vre-unŭ cerșetorŭ ŝi se întemplă că are pâne la dînsulŭ, mama copilului, ce nu póte vorbi, se rógă să dea o bucăȕică ŝi copilului sêcŭ.

Cerșetorulŭ, luândŭ o bucăȕică de pâne ŝi dând'o copilului ȕice:

— Na-ȕi pâne dela moșulŭ ca mai de grabă să vorbesci! (3)

Româncele din *Banatŭ* din contră aŭ datină de a duce pre copiii lorŭ, cari *nu potŭ de grabă vorbi*, la biserică, ŝi acolo apoi rógă pre *crîșniculŭ* (4) bisericeŭ ca să iea restulŭ apê, ce o întrebuintézá preotulŭ la st. slujbă ŝi cuminicătură, ŝi să-lŭ tórne în *zvonișorulŭ* (5) cu care *zvonesce* (clopoșesce) elŭ în altarŭ la diferite acte, în decursulŭ st. liturghii.

Crîșniculŭ, sciindŭ prea bine care e cauza acestei cereri, nu se pune de pricină, ci cum se sfirșesce st. liturghie, iea apa din cestiune ŝi turnând'o în zvonișorŭ o dă cu acesta de trei óri de bêtŭ copilului, ȕicéndŭ:

---

(1) Burada, Obiceiurile la născerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 49—50.

(2) În Bucovina ŝi ȕera-Românescă. — Veȕi Ionénu, p. 16.

(3) Com. de d-lŭ Ionică alŭ lui Iordachi Isacŭ.

(4) *Crîșnicŭ* = sfătŭ = fêtŭ = palimarŭ.

(5) *Zvonișorŭ* = clopoșelŭ.

—Dómne! ajută fiului tău N., ca cum sună zvonul cu sunetul lui, așa să sune cu gura și glasul fiului tău N. și precum zvonese zvonșorul din altarul tău, așa să zvonască cu glasul său fiului tău N. și să i se deslege lui gura și limba și vorba, precum ai deslegat gura lui Zaharie preotul și a preamărit minunile tale, Dómne!

Făcându această se crede că i se deslégă copilului limba și începe apoi a vorbi (1).

Când un copil, care poate umbla în picioare, umblă *de-a bușile*, se crede că *vină rudele* (2).

Totdeauna trebuie de păzit *mâța*, precum și copiii din casă, dacă mai sunt, ca să nu trecă preste copilul nebotizat, pentru că trecându *mâța* preste *dînsul*, *copilul se spurcă*, iar dacă trecă cei-lalți copii până la botez precum și după acesta, copilul *închercese* și nu crește, și rămâne *titireză* ori ghibosă ori cu altă smintelă și pricină (3).

Tot așa cred și spun și Româncele din *Moldova* precum și cele din *Țera-Românească*, că dacă pășese cine-va preste un copil, respectivul copil numai crește (4).

Copilul, preste care ai pășit cum-va cu intențiune, spun Româncele din *Transilvania* că nu mai crește de loc, până când nu-lu despășesci (5).

Dacă trece cine-va preste un copil sau îl măsoră cu cotul, îi aduc prin această mörte ori cel puțin îl face să *închierescă* (6).

---

(1) Com. de d-lu I. Popovici.

(2) Ionenu, op. cit. p. 24.

(3) Com. de d-lu G. Tomoiagă.

(4) Ionenu, p. 25: «Nu e bine să pășescă peste vre-un copil, *căci nu va mai crește.*» — Sevastosu, Călătorii: «să nu pășesci copilul că nu mai crește.»

(5) Calendarul poporului pe anul comun 1889, an. IV. Sibiu p. 72.

(6) W. Schmidt, Das Jahr, p. 27.

Asemenea nu e bine să se dea cu vr'o mătură saŭ ghemŭ în vre unŭ copilŭ, căci și 'n casulŭ acesta nu mai cresce (1).

Copiii cei fórte înțelepți și deștepți, după credința Românilorŭ din *Bucovina* și *Transilvania*, nici când nu trăescŭ lungŭ timpŭ.

La unŭ copilŭ nu se 'ntăresce mólele capului, până nu va puté dice pétră (2).

Când unŭ copilŭ se lovesce la capŭ de ceva, să se tórne în acelŭ locŭ apă, *ca să nu ieasă cucuțu în capŭ* (3).

La copilulŭ care se va uita în oglindă mai nainte de a împlini anulŭ, spunŭ Româncele din Țera-Românescă, că-î iesŭ dinții anevoie (4), iar celea din *Macedonia*, până ce prunculŭ nu împlinesce trei ani, nu-lŭ lasă să se uite în oglindă din caasă că, după credința lorŭ, se îmbolnăvesce de bóla «*cade din afară*» (ducă-se pe pustii, epilepsie) (5).

Pe primii dinți, ce iesŭ unui copilŭ, să dea tatălŭ seŭ cu banŭ de argintŭ, apoi acei banŭ să-î dăruescă copilului *ca să nu-î mirósă gura vre-o dată* (6).

Când iesŭ pentru prima óră dinții la copii, Româncele din *Macedonia* punŭ la focŭ grău de ferbe, care apoi se împarte la rude saŭ vecini, luându-se mai întâi din elŭ vr'o două-șeci de bóbe, cări se înșiră pe o ață roșie și se légă la gâtulŭ copilului, pe care o pórtă așa până ce-î iesŭ patru dinți, apoi ața aceea se aruncă într'unŭ locŭ curatŭ (7).

Când unui copilŭ îi crescŭ dinții mai întâi în falca cea de josŭ e, după credința Româncelorŭ din *Bucovina*, unŭ

---

(1) Ionénu, op. cit. p. 26.

(2) Ionénu, op. cit. p. 21.

(3) Ionénu, op. cit. p. 22.

(4) Ionénu, op. cit. p. 25.

(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 45.

(6) Ionénu, op. cit. p. 21.

(7) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 49.

semnă că copilul respectiv are să trăească lungă timp, iar când îi iesă întâi în falca cea de sus, atunci se crede că are să móră de grabă.

Totă în Bucovina e datină ca mamele, când vedă celă dintăi dinte ieşitū, să đică: «*dinte noă în capū sănētosū!* (1)»

Când unū copilū dórme cu şeđutulū în sus, *cobesce a mórte*. Asemenea şi copiii carī plângū multū, *încă cobescū a mórte pentru ei saū vre-unū părinte alū lorū* (2).

Copilulū micū să nu i se taie unghiile până nu împlinesce anulū, căci spunū Românii din Ţera-Românescă că *se învoţa hoţū*, (3) iar cei din Moldova đicū că n'are cu ce se apēra de Necuratulū.

Copilulū micū să nu se pupe nici o dată la şeđutū, căci când se va face mare *va întórce dosulū la celū ce l'a pupatū* (4).

Nu-î bine ca mama să sărute pre copilū nici pe palmă, căci atunci se face tâlharū, nici la cēfă, căci se face rēū.

Când sărută copilulū la gātū, mama *macedonēncă* îi đice: «*Ńi ti başă dada tru guşă, să nu'ñi ti năireşci după uşă* = te sărută mama pe gātū, ca să nu te superi stândū după uşă (5).

Până la 40 de đile dela nascere, nepóta, după datina şi credinţa Româncelorū din *Macedonia*, trebuie să se ferescă de a se întórce cu spatele la copilū, căci dacă nu ar face una ca acēsta, atunci copilulū s'ar îmbolnăvi de *gălbenare* (6).

De multe ori mamele, după ce le-aū începutū copiii a umblă şi a pricepe nu numai că-î desmērdă şi drăgostescū,

---

(1) Diet. de maī multe Romānce din Bucovina.

(2) Ionēnu, op. cit. p. 24.

(3) Ionēnu, op. cit. p. 25. — «Şeđetőrea» an. I. Fălticeni 1892, p. 19: «Copiilorū micī să nu li se taie unghiile, că n'aū cu ce se apēra de Necuratulū.»

(4) Ionēnu, op. cit. p. 19.

(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorū, în op. cit. p. 46.

(6) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorū, în op. cit. p. 44.

ci totu-odată, avându timpū din trecutū, se și jŃcă cu dînșii. Atunci voindū a-ī face să rīdă pŃrtă degetele mânei drepte pe lângă dînșii, ca și când s'ar mișca vr'o vietate ceva și đicū:

Merge *bolea* pe-ici, pe-ici,
Și face hap-hap de ici!

Iar când rostescū cuvintele din urmă īi prinde cu degetele de unū picioruțū saū mânuțā și copiii rīdū.

Dacă mititeiī, cu cari se jŃcă, sunt copile atunci đicū așā :

Vine *bolea* pe pārete
Și mânānc'unū pumnū de fete.

Saū:

Merge *Caua* pe pārete
Și mânāncă șepte fete.

Saū:

Merge *Borza* pe pārete
Și mânānc' unū carū de fete.

Când desmērdā pre copiii cei frumoși saū le aratā vre-unū obiectū frumosū, atunci spunū cā ei saū obiectulū respectivū e *cicea*, adicā frumosū, plācutū.

Dacă unū copilū se apropie de vre-unū obiectū, de care ar putē sā se īmpiedice și sā pice saū vrea sā se sue īntr'unū locū, de unde lesne ar putē sā cadā și sā se sdruncineze, atunci Romāncele din Bucovina, făcēndu-lū atentū ca sā se ferēscā spunū: «*bāca!* — ferī cā-ī da *bāca*, — nu te sui, cā acuși īī da *bāca!*» saū «*hŃpa-ī da!*» adicā: iea sēma cā-ī pica, īī cādē jos!

Iar dacā a cādutū esclamā: *hŃpa!* ceea ce 'nsemnēzā cā copilulū n'a cādutū, ci ar fi sāritū. Acēsta se đice anume ca sā nu plāngā.

Neputēndu-lū prin acēstā simplā exclamare oprī dela plānsū, din causā cā prea rēū a cādutū și s'a pālītū, atunci ilū iea

de grabă în brațe și, vrëndu nevrëndu începe a-i arëta diferite jucării dóră-lũ face ca să tacă. Așa luându-ı o mânuță și arëtându-ı tóte degetele pe rëndũ, începëndũ dela celũ mare și sfirșindũ cu celũ micũ, ñice:

Iesta-ı ursũ,
Iesta-ı ursóicã,
Iesta-ı lupũ,
Iesta-ı lupóicã,
Iesta ı puũ de iepuróicã!

Saũ arëtândũ mai întâi între degetulũ celũ mare și celũ arëtãtorũ:

Aici șede-unũ iepurașũ,
Aesta-lũ grijesce,
Aesta tae lemne,
Aesta face focũ.
Aesta face plãcinte,
Aesta ñice: miaũ, miaũ, mãmucã,
Dã-mı și mie-o bucãțicã!

Saũ așa:

Iesta-ı iepurașũ
Iesta dórme dusũ,
Iesta-lũ fugãresce,
Iesta îlũ împușcã,
Iesta ñice: mĩa!
Unde-ı mama mea?
Cea cu códa latã
Vine să mẽ batã,
Cea cu códa lungã
Vine să mẽ 'mpungã!

Dupã ce a rostitũ versurile aceste întinde mâna spre dınsulũ ca și când ar voi să-lũ împungã, făcëndũ în același timpũ «*buuu!*»

Copilulũ fiindũ atentũ la celea ce i le aratã și spune mama sa, nu numai că uitã de plãnsũ și durerea cășunatã

prin căderea sa, ci totu-odată când rostesc mama sa cu vintele din urmă ale versurilor citate saū «*buuu*», începe a rîde și a spune mamei sale ca să mai facă încă odată așa.

Mama mai repeșesce de vr'o câte-va orî jucăriile de mai sus, apoi puindu-lu cu picioruțele pe căputa piciórelorū sale și țiindu-lu de mînuțe, ca să nu cadă, începe a-lu huțuța în sus și 'n jos și a dice:

Huța, huța,
Cu căruța
Pân' la lelea Măriuța,
Și-unde-a fi drumulū mai greū
Oū pune și calulū meū!

Saū:

Dura, dura cu căruța
Pân' la lelea Măriuța.
Măriuța nu-ī acasă,
Numai fata cea frumósă
Cu cercei de ghioccei,
Cu salbă de nouē lei!

Făcendū și acēsta și vedendū că copilulū a uitatū acuma cu totulū de plânsū, ilū pune iarăși jos și-și continuă trebile.

Când devinū copiii prea obraznici, când prindū a fi neascultători, atunci îi amenință cu *Babaua* (1), spaima copiilorū.

Aceeași căutare și purtare de grijă, și mai totū aceleași desmierdări și jucării, cari le aflămū la Româncele din *Bucovina* și despre cari am vorbitū până aici, le întîmpinămū și la Româncele din cele-lalte provincii locuite de Români.

Iată ce ni se spune în privința acēsta mai cu sémă despre Româncele din *Transilvania*:

---

(1) Sub. cuv. *Bóle*, *Catabóle*, *Cauđ*, *Borză* și *Babauđ* înțelegū Românii din *Bucovina* unū felū de ființe mitologice.

«Când sunt copiii ca de unu anu și jumătate, când prindă acum a umbla singuri în picioare, a rosti vorbe bine articulate și lesne de 'nțelesu, dela acésta vîrstă începîndu înainte jucăriile mamei sunt întocmite cu planu educativu pentru băiatu și totu odată instructivü.

«Copilulu ar totu fugi prin casă, de multe ori însă, fiindu udü pe jos, ori rece, mama ca să-lü ferescă de răcéla, ce l'ar puté bolnăvi, ori de oboséla prea mare împreunată cu multele trânté, ce le dă de pămîntü, îlü iea frumosü de jos, îlü pune pe genunchéle stângü, îlü ține cu mâna stângă la spate ca să nu cadă, iar cu drépta iea pe rëndü câte unü digetuțü de alü copilulu, începîndü dela celü mare, și dice :

Iesta la vițéi,
Iesta la purcei,
Iesta la găsce,
Iesta la rațe,
Iesta sfîrcü acasă!

și când dice «*sfîrcü acasă! sfîrcü*!» gâdele pe pruncü încetü pe la fóle; elü ride cu hohotü, uită a se cere jos și dice: «*fă mamă!*» semnü că-î place astă distracție instructivă pentru elü, că învață vorbe noué și încă cadențate, cum place urechiü copilulu.

«Ceî mai mulți copii de ai țéranilorü noștri, până la acéstă etate, cunoscü deja acéste patru animale, decî le face o deosebită plăcere auđindu-le exprimate numele și nevêđendu-le. Ba, de-î prunculü în laune rele, vrea chiar să vadă acéste animalcule și decî plângêndü dice numele unéia ori alteia: *țéi* (vițéi), *mamă!* *cei*, *ma-mamă!*» De-î în laune bune iar dice: «*mamă, țéi, fă țéi, mamă!*» Apoi încetü cu încetulu se obicinuesce urechia atâtü cu versurile acéstea, de ar vré să le totü audă, și de câte ori observă, că e desculțü, de i se vedü degetele, cercă singurü să đică punêndü mânuța

pe degetele picioruțelor: «*ței, cei, firă, firă, casă*»! Firesce că numai mai târziu, când e aproape de trei ani, scie întregu versurelul legatū de degetele picioarelor.

«Copilul e *plictisitū*. Mama-i cântă, dar nu-lū pōte scōte din plictisēlă. Atunci își iea refugiulū la altă distracție. Prinde cu degetulū celū mare și celū arētătorū dela mână drēptă piecăluța dosulū mânei băiatulū și trăgēnd'o în sus cu mână cu totū cântă:

—Pițigae, gae,

Ce duci în tigae?

—Unū piciorū de oīe!

—Cine ți l'a datū!

—Popa din Bârgăū

Țină-lū Dumneḑeū! (1)

«La vorbele «*Țină-lū Dumneḑeū*,» îi lasă mânăța în jos și-lū gādele frumosū la fōle, prin ce îi stārnesce risulū, și copilulū sare din plictisēlă, și rīdēndū ḑice: «fă, mamă!»

—Cum să facū, dragulū mamii?

—Fă popa!— Că din tōte cuvintele auḑite singurū cuvintulū *popă* i-a rēmasū în memorie, căci îlū mai auḑise.

«Mama rīde voiōsă, că a ținutū «*puiulū mamii*» ceva în minte și-i mai face odată, și iar odată, până se uresce, orī că o răpesce vre-o ocupațiune.

«Dar băiatulū are lecție: numai ce-lū veḑi singurū la degete numărāndu-le:» *gāce, rațe, firă, firă!* . . . orī: «*ței, cei, firă, firă!*» căci sfirulū nu-lū uită, numai nu-lū pōte esprima. Orī că cercă câte unū cuvintū din versurelulū alū doilea, numai îlū veḑi că cu drēpta își prinde pielea dosulū mânei stānge și ḑice: «*popa*» . . . «*popa*» . . . apoi se ciudesce că nu mai scie ḑice, decī întrēbă pe mama sa. Și mama,

---

(1) Atātū datina câtū și versurile acestea sunt usitate și 'n Bucovina.

de are timp, îi împlinesce voia, de nu are ilu mângâie, că «mintenaşu,» iar copilul consolată dice şi elă «naşu».

«E séră. Mama obosită de lucrul de peste ăi ar adormi, dar *puiulă mami* celă de doi ani a adormit, şi la ăi lui nu-î e somn, elă s'ar juca. De stînge mama sa lumina, elă se scâncesce, cere apă, saş se cere jos. Decî biata mamă iar aprinde lumînarea, gândindu-şi: cu de-a tária nu poţi face pe nime să dórma, nu mi-a fi nemică de voiă maî sta o lécă cu elă. Aprinde lumina, îi face totă ce scie, copilulă e voios, dar şi somnulă par' că fuge dela elă. Biată mamă se plictiscesce câtă a maî repetat; *ăsta la viţei* şi *Piţigaia-gaia* . . . Dar de-odată îi vine o idee nouă. Pe părete sunt două umbre: a ei şi a copilulă. Atrage atenţiunea copilulă, elă nu se sparie, apoi mama îşi preumblă degetele pe părete imitândă mersulă păinginelă şi dicëndă:

Merge gónga pe părete

Şi-apucă copilulă de ureche !

iar la vorbele «*de ureche*» ilă prinde cu degetele frumosă de ureche, firesce, nu să-lă dóră, căci cum ar face mama cu voia ceva durere la «*puiulă mami?*». Iar copilulă năbuşesce într'ună risă voiosă propriă etăţii lui copilărescî.

«Astă-felă se maî continuă şi astă jucărie ună bună scopotă, iar când vrea mama să o întrerupă, copilulă se scâncesce şi dice: «fă, reche, mamă!» Face şi *reche* mama, face şi cală şi *ţelă* şi «*popă gău*», până în urmă copilulă dórme dusă şi nu se maî deşteptă până a doua ăi, colo la prândă, când vorba cea dintâi e . . . . «*popă mamă!*»

«Mama îşi iea puşorulă în braţe, ilă sărută, ilă desmiardă pe braşulă stângă, ilă ţine aprópe de inimă, iar cu mâna dréptă descopere mămăliguţa de pe masă.

«Copilulă vedënd'o dice ridëndă voiosă «*ligă*». Iar mama póte óre să nu-î facă ună versurelă până-î caută lăptşorulă,

care-î călduțu lângă focu? Nu! Ea când își aude puișorul
șicîndu «*ligă*», de locu începe desmerdându-lu:

Mămăligă
Fiartă 'n glugă
Dă la slugă
Să nu fugă.

«Copilulu rîde voiosu, șice și elu după mama sa:

ligă
gugă.
dă sugă
nu fugă!

Mama rîde și-lu desmiardă cu dragoste, îi dă cu lingurița
mămăliguță cu lapte repeșindu-î versurelulu, iar elu după
fie-care îmbucătură repetéază, câtu putu ține în minte din elu.

«De aci în colo, de câte ori vede pe mama umblându de
dîra mîncării, totu-deauna îlă aușî șicîndu:

Ligă
fiartă gugă,
dă sugă
să nu fugă.

«Ba adesea jucându-se prin casă numai se trezesce reci-
tându-șî versulu favoritulu alu mămăligei.

«După ce se uresce, jucându-se pe jos, se cere în brațe.

«Mama, dacă numai o lasă necazurile, îi și împlinesce
cererea, îlă iea în brațe, îi pune degetulu pe frunte și șice:
«*aramă*,» iar copilulu repetéază «*aramă*», apoi îi pune de-
getulu pe masă și șice «*cataramă*», copilulu după ea «*ra-
mă*,» apoi îi pune degetulu pe buza de sus și șice «*bumbă*»;
cînd copilulu dă să repeteze «*bumbă*» trage degetulu peste
buza din jos și astu-felulu băiatulu respică «*brumbă*» și rîde
că elu, voindulu să șică *bumbă* a șisulu *brumbă* (1).

---

(1) Totu așa facu și Romăncele din Bucovina.

«Micuța mamiî e cea d'întâi la părinți.

«Ori-ce nume să-î fi pusă *popa*, când a botezat'o, nu-î destulă de potrivită pentru dragostea mamiî.

«Ea-î ȃdice: mică, dragă, scumpă. bună. Cu aceste nume se deșteptă micuța. Când o întrebă cine-va, coela când se apropie de anulă ală doilea, cum te chiamă, drăguță? Ea răspunde desmerdată: scumpă, dragă, bună.

«Mama varsă lacrimi de bucurie, când o aude astă-felă răspundă, și toți ai casei sunt voioși de istețimea micuței. Iar ea fugindă prin casă repetă: mică, dragă, scumpă, bună, dragă, mică, bună, scumpă!

«E séra. Toți sunt în casă. Așteptă cina. Tata șede pe ună scaună oră pe o laviță. Micuța umblă ca o rățucă dela unulă la altulă.

«Scaunele și lavițele ómeniloră noștri sunt multă mai suse'n picióre, decât să ajungă celă ce șede pe ele cu piciórele jos.

«Micuța s'ar urca la tată-său în brațe, merge lângă elă și i se sue pe picioră. Elă o prinde de mânuțe să nu-î cadă de pe picioră și o huțuță pe picioră cântându-î: «hinta, hinta!»

«Copilița încă cântă după tată-s'ó: «hinta, hinta!» ba de ó pune jos scâncesce și suindu-se iar pe piciorulă tatâne-său ȃdice: «face tata hinta!»

«Mama ó îngână:

Face tata hinta, hinta

Copila mână plăcinta!

«Copila aude, uită hinta, și strigă: «mama hinta cinta!»

«Ceî din casă rîdă, iar ea repeșesce: «hinta, cinta! (1)»

Așa-și cresce poporulă nostru copiii săi: cu cântece, desmerdări și diverse jucării până ce-î vede mari!

În fine merită a fi însemnată aici încă și aceea, că 'n *Bu-*

---

(1) Gazeta Transilvaniei, an. LIV. Brașovă 1891. No. 32, în «Foeletonă.»

covina copiii dela nascere și până la unū anū se numescū fără deosebire de genū *coa*, dem. *cocuță*.

Cele-lalte numiri ale copiilorū sunt, și anume pentru băieți: *băiatū* (mai adesū băietū), *băiețelū*, și când e mai mare *băietanū*; *băiețanū*, care e forte usitatū în Bucovina și ca nume de familie, apoi *băiețandru*; *copilū*, *copilașū*, și când e mai mare *copilandru*; *ficiorelū*, *ficioarășū*, *ficioruță*, și abia când a ajunsū în etate de peste 18 ani *ficiorū*, *ficiorū holteiū*, sau simplu *holteiū*; *june*, *junișanū*, *junișorū*, dela 18 ani în sus se mai numesc încă și *flăcăuașū*, *flăcăuandru*, și *flăcău* sau *flecău*: *pruncă*, *pruncuță*, *pruncușorū*, *prunculeță*; *fetū*.

Pentru copile: *băiată*, *băiețică*, se 'ntrebuințeză mai multū în Transilvania; *copilă*, *copiliță*, și după ce a crescutū mai mărișoră *copilandră*; *pruncă*, *pruncuță*, *pruncușoră*; *fetiță*, *fetuță*, *fetișoră*, după ce a crescutū mai mare *fetuică*, *fetișcană*, iar când i-a sositū timpulū de măritatū *fetă*, *fetă 'n flóre*, *fetă-mare*, și *fetocū* sau *fetoiū*, dacă e naltă și robustă.

Românii, după cum amū văđutū, aū multă dragoste pentru copiii lorū. De aceea când unū copilū e singurū la casa omului, elū este numitū *unicelulū*; când sunt doi, ei sunt chemați *ochii capului*; iar dacă móre vre-unulū dintre dînșii, părinții dicū plângendū, că *l'a îndrăgitū Dumnezeu* (1).

---

(1) V. Alecsandri, Poesii pop. p. 18.

XXII.

BÓLELE COPILORŪ.

Cele mai însemnate bóle, de cari suferū copiii de țiță, sunt după spusa poporului următóarele : *Diochiulū*, *plânsorile*, *rēulū copiilorū*, *césulū rēū cu spăriatū*, *roșăța saū rofile*, *aripele*, *bubele dulci*, *pērulū porculū*, *giunghiulū*, *plesnele*, *focurile*, *sochotele*, *rastulū*, *gâlbănarea* și *babitele*.

Dacă unū copilū a căpētātū vre-una din aceste bóle, mama sa caută tóte chipurile și mijlócele cum l'ar puté 'mai de grabă vindeca și scăpa de bóla ce l'a cuprinsū. In casulū însă când singură nu-și póte da rēndū saū nu este în stare ca să-lū vindece, atunci chiamă pre o babă sciutóre, care după credința poporului, cunosce mai bine chiar și decât orī-care medicū învățatū tóte bólele precum și tóte erburile cari de ce lécū sunt bune. Și dacă nici aceste babe sciutóre, cari se pricepū la vindecarea orī-cărei bóle și cari pe lângă diferite plante vindecătóre mai întrebuițéză pentru fie-care bóla în deosebī încă și câte unulū saū mai multe descântece, nu potū să-lū vindece pre celū bolnavū, atunci nimene nu mai e în stare să-lū vindece, fără numai Dumneđeū.

Așa crede poporul, și dintru ale sale e greu a-lu scóte. Incă multu timpu va mai trebui să trecă la mijlocu până ce se va puté aduce la cunoscința și pricepere, că cele mai multe dintre mijlócele ce le întrebuintéză elu spre vindecarea unei saũ altei bóle sunt basate numai pe tradițiune saũ închipuire, nici de cum însă mijlóce adevérate și binefăcétore.

În șirele urmátore noi vomu descrie fie-care dintre bólele înșirate mai sus și vom aréta totu-odatá și modulú cum se vindecă ele de cătră poporulú nostru. Vomú începe mai întâi cu

Diochiulú. Intre tóte bólele, câte s'aũ înșiratú mai sus, *Diochiulú*, numitú altmintrelea în Bucovina încá și *diochiare* saũ *diochitura*, ocupă loculú primú.

Tóte popórele vechi și moderne aũ cređutú și credú că privirea ochilorú are o putere magică și periculósă, care nu se póte înlátura decât numai cu nisce ceremonii particulare. Acéstá superștițiune se urcă în vremile vechi până la *Indieni*, cari numescú diochiulú *drichti-docha* (1).

Ea este răspânditá în *Scoția*, (2) *Britania*, *Francia*, *Portugalia*, *Spania*, *Polonia*, (3) și mai cu deosebire în *Italia*, unde Neapolitanii punú celú mai mare cređemintú în *jettatura*.

Pliniu (4) ne vorbesce de vrăjitorii *Iliriani* a cărorú privire amețea și putea să dea chiar mórtea.

Totú Pliniu, vorbindú despre diochiú, ăice: «E de însemnatú că acești ómení aũ câte doué pupile în fie-care ochiú.» (5)

---

(1) Chesnel, *Dict. des superstitions*, p. 664.

(2) Migne, II. 880.

(3) W. Schmidt, *op. cit.*, pagina 26—27. «Credința în ochiulú réu, ὀφθαλμός βραχάνος Plaut. *Conviv.* I. Quaest. 7., «*obliquus oculus*» la Horațiu, ep. I. 14, 37; italienește «*mal'occhio*»; portugalesce «*olho mau*»; spaniolesce «*mal ojo*»; englezese «*evil eye*» și polonesce «*uroki*» s'a răspânditú peste tótá lumea.

(4) *Hist. n.* VII. 16.

(5) *Hist. nat.* I. VII. 2.

Fiindă-că locuitorii Pontului aveau nise ochi mari melancolici ardenți și serioși dăduse ocaziune la mai mulți fiziologi din véculă clasicității ca să se ocupe mai în adinsă cu erórea cauzeloră pentru cari acestă poporă era așa de renumită pentru diochiare. Pliniu ne și amintese de ună anumită Filarchă, care astă-felă scrie despre ei: «după cum se scie, ei aă într'ună ochiă o pupilă gémănă, iar în cela-laltă icóna ună cală (1).»

Anticii credeaă asemenea că óre cari femeii din *Sciția* puteaă omorî cu privirea (2).

În tótă *Abisínia* se crede și astăđi în diochi, și când vre-o persónă de distincțiune vrea să bea, o slugă îi pune înaintea ochiloră o pânză ca să-lă apere de ochii rēi (3).

În *Peloponeză* de abia se nasce copilulă și móșa îi acopere capulă cu ună vélă și pune pe frunte puțină noroiă luată dintr'ună vasă, unde apa a stată multă timpă (4).

Arabi, *Turci* și *Israeliți* (5) aă și ei credința diochiului.

Ba credința acésta se întinde nu numai asupra copiiloră celoră frumoși, ci chiar și asupra semănăturiloră câmpului și a animaleloră, cari asemenea potă fi diochiate.

Romani, ca și *Români*, o credeaă acésta, după cum prea lesne putemă judeca din următorulă versă ală lui Virgiliū:

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

(Nu sciū ce ochiū mi-aă amețită mieluseii.) (6)

Spanioli însă aă mersă și mai departe. Abatele Migne

---

(1) Niculaū Densușianū, *Scrutări mitologice la Români*, în «*Familia*» an. IV, Pesta 1868, p. 223.

(2) Montaigne, I. 20.

(3) *Curios. théolog.* p. 147.

(4) Migne, II. 879.

(5) Laisnel, *Traditions et leg. du centre dela France*. I, 268.

(6) Asemenea și la Aul. Geliū în «*Noctes Atticæ*». IX, 4.

ne spune că unŭ spaniolŭ avea ochi atătŭ de ageri încât uitându-se fixŭ la ferestrele unei case îi spărgea gémurile (1).

Dar să ne întorcemŭ iarăși la *Români*. Aceștia credŭ că mai cu sémă unŭ copilŭ de țință nici unei bóle nu e așa de expusŭ ca *diochiului*. De e grăsuțŭ și frumușelŭ, de are ochi vioi și *nu e scumpŭ la rîsŭ*, cum se uită cine-va lungŭ la dînsulŭ, mai cu sémă însă o persónă *rea de ochi*, saŭ una cu *ochi albi*, saŭ una *cu sprîncene îmbinate*, și nu va ȃice îndată «*să nu-î fie de diochi*», stupindŭ în același timpŭ asupra lui, îndată se dióche. Asemenea dacă se miră cine-va de unŭ copilŭ, saŭ îlŭ laudă că e frumosŭ, bunŭ, istețŭ etc. încă se dióche (2).

Și dacă nu s'arŭ întrebuița imediatŭ diferite mijlóce, copilulŭ diochiatŭ lesne ar puté nu numai să se bolnăvescă, ci chiar să și mórá.

Dreptŭ aceea Româncele, sciindŭ prea bine că numai copiii cei din cale afară uriți și schilođi nu sunt expuși diochiului, pentru că la aceștia nime nu se uită uitându-se, pe când toți cei-lalți se potŭ fórte ușorŭ diochia, întrebuițeză din capulŭ locului, nemijlocitŭ după nascere, după cum amŭ vedŭtŭ mai sus în capitolele premergétóre și după cum vomŭ vedé și mai la vale, diferite preservative.

Așa fie-care mamă, când cine-va se uită prea lungŭ la copilulŭ seŭ. se rógă celui ce se uită ca să nu se mire, ci să-î spue ca să nu-î fie de diochi și să scuipe de trei ori spre dînsulŭ (3).

Româncele din unele părți ale *Transilvaniei*, după cum scrie W. Schmidt, voindŭ a apěrá pre copiii lorŭ de influ-

---

(1) Migne, II, 879, apud Djuvara, op. cit. 250—252.

(2) Veđi și W. Schmidt, op. cit. p. 26.

(3) In Bucovina și la Djuvara, op. cit. p. 251.

ența diocherii saŭ a lucra contra acesteia, pe lângă întrebuințarea mijlócelorŭ arătate mai sus, mai îndătinéză încă de a-î da pe unŭ timpŭ scurtŭ unei țigance saŭ unei femei recunoscute ca vrăjitóre spre lăptare (1).

Alte Românce, totŭ din Transilvania, și anume din comuna Gârbova-de-sus, punŭ pe cine-va ca să le scrie unŭ felŭ de cârticică numită *Numêrușŭ*, pe care copiii o pórta apoi ca amuletŭ la grumazŭ (2).

De multe ori însă nu numai privirea cea rea póte fi cauza diocherii, ci și alte împrejurări.

Așa Româncele din unele părți ale *Munteniei* nu arată pre copiii lorŭ cei mici în oglindă până nu împlinescŭ anulŭ, căci, după credința lorŭ, arătându-se, *se dióche singurŭ vè-đându-și chipulŭ* (3).

Alte Românce din contră nu sărută pre unŭ copilŭ micŭ, până nu împlinesce anulŭ, căci și din acéstă cauză încă se dióche lesne (4). Și iarăși altele nici când nu punŭ doi copii mici față în față, pentru că, după credința lorŭ, asemenea se dióche (5).

Dacă însă cu tótă precauțiunea și preservativele întrebuințate copilulŭ totuși *se deóche*, atunci nu le rămâne alta nemică de făcutŭ decât să caute cât mai de grabă ca să-lŭ vindece.

Mijlócele cele mai bune și mai folositoare contra diochiu-

---

(1) Op. cit. p. 26.

(2) Familia, an. XIX. p. 64: «De deochi singurŭ elŭ scia să apere pe copiii ómenilorŭ, prin aceea că le făcea *Numêrușulŭ*, la care singurŭ se pricepea în întregŭ ținutulŭ. Numêrușulŭ așa se face, că se scrie mai întâi aceea ce trebuie. După aceea hârtia se împătură frumosŭ, se punŭ trei fire de tãmăe și trei de piperiŭ, apoi cosându-se într'unŭ peticŭ curatŭ de pânză, s'acată de grumazii copilului, ca să-lŭ pórtte cum porți o salbă bună-órá. De *deochi* n'ai grijă câtŭ trăesci. . . »

(3) Ionénu, op. cit. p. 20.

(4) Ionénu, op. cit. p. 26. — Asemenea nu e bine să se pupe unŭ copilŭ la tâlpile piciórelorŭ, *căci va face pèducei*. Ionénu, p. 20.

(5) Com. de d-lŭ Ionică alŭ lui Iordachi Isacŭ.

lui sunt, după credința poporului, mai întâi *stîngerea cărbunilor*, iar după aceea *descântecul de diochi*.

Dreptu aceea nu e mai nici o Româncă, cu atât mai puțin o mōșă, care n'ar sci stînge cărbuni.

Deci ori-care mamă, care presupune că copilul ei e diochiatu, iea îndată nouă cărbuni aprinși și-i stînge într'unu paharu cu apă ne'ncepută. Dacă cărbunii sfârâe și svârcolindu-se se cufundă în apă, e unu semn că copilul a fostu diochiatu. De aceea mama iea apa, în care s'aũ stinsu astu-felũ cărbunii și care e bună de lécũ, și o parte dintr'insa o dă copilului bolnavu de bėutu, iar cu cea-laltă parte ilũ spală pe tēple, pe pieptu și pe capũ. Dacă copilul n'a fostu diochiatu, atunci cărbunii plutescũ de asupra apei. În casulũ acesta copilul trebuie sã fie de altă bōlă bolnavu și prin urmare trebuie sã caute alte mijlōce de vindecare.

Datina de a stînge cărbuni se găsesce și la *Francezi* (1) și arc asemenea obârșie pãgãnã, ca și credința în diochere.

Euripidũ (2) și Atheneũ (3) ne spunũ cã *Grecii* făceau apă ilustratã (cum amũ đice aiasma lorũ), cufundãndũ în apă ordinarã de bėutu unũ tãciune luatũ de pe rugulũ, pe care arsesse victima sacrificatã đeilorũ (4).

Ne ajutãndu-i copilului bolnavu *stîngerea cărbunilor*, cu tōte cã de pe cufundarea acestora prea bine se pōte sci cã e diochiatu, atunci *ũ descãntã de diochi* (5).

---

(1) Laisnel, I. 83. — Despre *stîngerea cărbunilor* sã se vadã mai pe largũ *S. Fl. Marianũ*, Descãntece poporane romãne. Sucēva 1886, p. 249.

(2) Herc. fur. V. 928.

(3) Lib. IX, cap. 18.

(4) Djuvara, op. cit. p. 250—252.

(5) Veđi și Schmidt, op. cit. p. 26—27: «Dacã insã cu tōtã precauțiunea acēsta totuși se diōche saũ aratã urmãrile unei cãutãturĩ rele, saũ nu se cunoscũ cauzele indisponerei sale, atunci se intrebuintēzã unũ felũ de descãntece proprii, carĩ se rostescũ, ținēndũ în același timpũ de-asupra capului copilului cu mãna drēptã unũ cuțitũ saũ unũ fōrfece.»

Numărul descântecelor de diochi e foarte mare. Colecțiuni întregi s'arū pute face dintr'insele. Cu toate acestea însă noi în șirele următoare vom reproduce numai trei și anume: unul din Bucovina, iar cele-lalte două din Transilvania, creștându că pentru studiul de față și acestea vorū fi de ajunsū.

Descântecul din Bucovina sună precum urmază:

De-ī diochiată *Maria* (1)
De față mare
Curată,
Necurată,
Cu ochii de *vîrgolacū* (2)
Plesnescă-ī țitele,
Să-ī curgă sângele,
Să se mire dihania,
Cum s'o miratū ea de *Maria*.
De-ī diochiată *Maria*
De femeie curată,
Necurată,
Cu ochii de *vîrgolacū*,
Plesnescă-ī țitele,
Să-ī curgă laptele,
Să se mire dihania,
Cum s'o miratū de *Maria*.
De-ī diochiată *Maria*
De omū curatū,
Necuratū,
Cu ochi de *vîrgolacū*,
Plesnescă-ī bōșele,
Să-ī curgă sângele,
Să se mire dihania,
Cum s'o miratū de *Maria*.
De-ī diochiată *Maria*

De câmpū mândru înfloritū,
Florile să-ī pice,
Iarba-ī se usuce,
Să se mire dihania,
Cum s'a miratū de *Maria*.
De-ī diochiată *Maria*
De codru mare nfrunțitū,
Codrului frunza să-ī pice,
Copacii i se usuce,
Să se mire dihania,
Cum s'a miratū de *Maria*.
De-ī diochiată *Maria*
De apă curată,
Necurată,
Să-ī sece isvōrele,
Să-ī pēră vițele,
Să se mire dihania,
Cum s'a miratū de *Maria*.
Da *Maria* să rămăc
Curată,
Luminată,
Ca argintulū strecuratū,
Ca Dumneșeū ce-o dat'o,
Ca maică-sa ce-o făcut'o,
Ca sōrele în seninū.
Aminū (3).

(1) Aici se pune numele copilului diochiatū.

(2) In cele mai multe părți ale Bucovinei ființei mitologice, despre care se crede că mănăncă luna, i se țice *Vîrcolacū* în locū de *Vîrgolacū*.

(3) Acestū descântecū e dictatū de Domnica Popescu, Romăncă din orașelul Ciudeiū, din districtul Storojinețului.

Românele din unele părți ale *Transilvaniei*, când vedu că copiii lor sunt *deochiați*, îi lingă de trei ori pe frunte și ȃicū:

Fugă deochi
Dintre ochi
Ca volbura peste cale
Și ca vântulă preste mare !
Fugă deochi
Dintre ochi
Din tēplele capului,
Din fața obrazului
Și din sgārciulă nasului,
Din baerele inimei,
Din capū,
De după capū,
Din 99 de mādulări,
Din 99 de încheetură.
De va fi deochiată
De bărbatū,
Să-î crepe bōșele,
Să-î curgă sângele.
De va fi deochiată
De nevastă cu băiatū,
Să-î crăpe țitele,
Să-î curgă laptele.
De va fi deochiată
De fată mare,

Să-î cadă pērulū
Ca fuiorulū.
De va fi deochiată
De vre-unū băiatū,
Să-î crepe pulpele,
Să-î curgă sângele.
De va fi deochiată
De strigoii
Saū strigōică,
Să mănānce fierulū
Și oțelulū.
Acestū deochiată
Să rēmāe curatū
Și lumatū
Ca D-ȃeū, ce l'o lāsātū.
Să-î fie de vorba mea
Și de graiulū meū,
Mai multū dela D-ȃeū !
Cum va plāti
Acelū ceȃ ȃice
De cu dragū
Si de grabū,
Așa-î va trece de curēndū ! (1)

Altū descāntecū, totū din *Transilvania*, sună așa :

Deochiulū e iute ca vântulū
Negrulū și greū ca pāmīntulū.
Doi ochi rēi că te-aū vȃȃutū,
Doi ochi rēi te-aū deochiatū,

(1) Com. de d-lū Rom. Simu, invȃțătorū în Orlatū. — Veȃi descānteculū acesta, cu puține abateri, și la W. Schmidt, op. cit. p. 37.

Trei ochi buni ți-au ajutat
Tatăl, Fiul și Duchul sfânt.
Dela mine ești născut
Dela mine-ți fie lécul! (1)

Plânsorile. Dacă copilul de țiță al unei femei atât de ziua cât și noaptea nu poate de fel să dormi, dacă plânge și se vaetă ne'ncetat fără ca să-l dóră ceva, se crede că cineva din nebăgare de sémă sau din réutate, însă mai ales că o altă femeie, care asemenea are copil mic, *i-a luat somnul*, sau i-a trimis un fel de morbu, care în cele mai multe părți ale *Bucovinei* și *Moldovei* se numesce *Plânsor*, sing. *plânsóre*, iar în ținutul Dornei precum și 'n unele părți ale Transilvaniei *Plânsu rău* (2).

Luarea somnului, după credința poporului din Bucovina, se poate face în mai multe chipuri și anume:

Femeea, care voesce a lua somnul, se duce la o casă unde se află un copil de țiță și fură o pelincă sau alt lucru de al copilului aceluia, sau vară de sub feréstră unde scie că dórme copilul respectiv, dicéndu:

— Eú nu ieaú copilul, ci somnul și odihna lui!

Rostindú cuvintele acestea apucă obiectul furatú, se duce cu dînsul acasă și-l pune în légánul copilului sêu.

Fácéndú acésta, cugetă femeea că copilului, de unde a furatú ea obiectele sus amintite, *i-a luat somnul*. Iar despre copil, din minutul în care i s'a luat somnul în chipul arétatú, se crede că nu pote mai mult de fel să dormi, cum a dormitú mai nainte, ci *că plânge mereú noué*

---

(1) Com. de Rom. Simu. — Alte descânteca de deochi să se vadă la S. Fl. Marianú, Descântece.

(2) «Ungaria,» revistă socială-știentiică-literară, Clujú 1892. No. 9. p. 378: «Sub *plânsu rău* se înțelege mai alesú morbul copiilor, cari nu dormú, ci incomodéză pe părinți cu plânsu continuu, mai alesú noaptea. Se crede și aceea, că copiii respectiví arú fi săgetați de nisce ómeni cu ochi réi.»

nopti după olaltă, și dacă nu i se desface pôte să și móră. Din contră copilul, pentru care s'a luat somnul, dórme fórte bine

Femeea, căreia îi plânge tare copilul de fiță, mai ales în însă serile, și voesce ca să nu mai plângă, pândesce unde se află la o casă cu copii mici séra lumină, și cum a zărit lumina, ia copilul în brațe și pânc și sare într'o mână, și așa se duce apoi pe furiș ca să n'o vadă nimeni în dreptul luminei dela casa respectivă, și cum ajunge, aruncându spre lumină pânea și sarea, rostesce următoarele cuvinte:

Bună vremea focușorū
Arđetorū,
Și 'ncălditorū!
Am venitū să-mi încăldescū
Mânuțele
Și picioruțele
Fetei mele N.
(Feciorului meu N.);
Să iea cina
Și hodina
Dela casa,
Dela masa
Lui N. N.
Și dela toți căsenii
S'o daū fetei mele N.
(S'o daū feciorului meu N.).

Prin rostirea acestorū cuvinte crede ea că a luat somnul dela copiii, unde a ars lumina (1).

De multe ori însă se 'ntemplă că femeea, ală cărei copil plânge, nu voesce să se ducă ea singură ca să ia somnul, ci trimite pre o altă femeie, mai ales în însă pre o babă bētrână, o vrăjitóre, care nu se teme a face cui-va rău. Deci vră-

---

(1) Dict. de Maranda Nastasi, Româncă din Siretiū.

jitórea respectivă, luându copilul în brațe, o bucățică de mămăligă precum și trei surcele într'o mână, se duce după ce a asfințitú sórele, unde vede că arde lumina în casă și ajungêndú rostescce de trei orî după olaltă cuvintele:

Focule,

Focșorule!

Na-ți somnulú fiului meu,

Dă-mi somnulú fiului têu!

și aruncă pe rêndú, după fie-care rostire, o surcică și câte o bucățică de mămăligă spre casă.

După ce a făcutú acésta se 'ntórce cu copilulú acasă și culcându-lú se ȃice că îndată aȃipesce și dórme cu multú mai bine, de cum a dormitú mai nainte. Iar despre aceia, dela carî s'a luatú somnulú, se crede și se ȃice că din momentulú acela nu potú mai multú de felú dormi saú numai fórte puținú și încă și atunci rêu (1).

Din cauza celorú înșirate până aici apoi nu e nici de cum bine, după credinȃa Româncelorú, ca séra și nóptea din casa, unde dórme unú copilú de țîță, să se vadă lumină pe feréstră saú pe aiurea afară, căci ómenii cei rêuțacioși și cu deosebire vrăjitórele, cărora nu le e nimicú sfântú în lume, vêđêndú lumina saú zarea de focú, începú a vrăji pre copilú, iar copilulú vrăjitú de cătră o atare femeie fără de inimă, îndată capetă *Plânsorî*, și atâta ce plânge până ce se bolnăvesce (2).

Dreptú aceea, cum însereză, e bine ca să se astupe tóte ferestrele, unde e copilú de țîță în casă, că apoi nime nu póte nimicú să-î facă (3).

(1) Dict. de M. Bărbuță din Crasna.

(2) Dict. de M. Nastasi precum și alte Românce din Bucovina.

(3) In Bucovina și Moldova, veđi «Șeđetórea», an. I. Fălțiceni 1892, p. 52: «Unde-î copilú micú în casă, trebuie nóptea astupate ferestrele, ca să nu fure cine-vă somnulú, copilului.»

Maî departe credû şi spunû Româncele din Bucovina că din casa, unde se află unû copilû micû, *nu e bine să dea focû*, fiindû-că *prin acêsta pôte să i se fure somnulû*, şi dacâ se şi dâ, atunci să se arunce înderëptû peste pragû unû cărbune din partea celui ce iea foculû, anume spre a înturna somnulû copilului nou-născutû (1).

Totû aşa credû şi spunû şi *Româncele din Moldova*.

«Când iei focû dela casa cu copii,— scrie d-şora Sevastos,— dai apoi unû cărbune peste pragû, ca *să nu iei somnulû copiilorû* (2).»

✓ Iar când vine cine-va în casâ, unde se află unû copilû de ţiţă, fie bărbatû saû nevestâ, tinëru saû bătrânû, trebuie numai decât *să lase somnulû copilului*, adecâ o *baerd*, saû orî şi ce dela sine. Făcëndû acêsta, se crede că copilului nu i se 'ntêmplâ nimicû, din contrâ dacâ nu-î lasâ nimicû, fôrte lesne pôte chiar şi pe nevrute respectivulû să-î iea somnulû (3).

«Când te duci la o casâ cu copilû în légănû,— scrie d-ra Sevastos cu privire la Româniî din Moldova,— îi dai somnû din câte-va fire de brâu, din blanâ saû o codiţă ceva, în sfârşitû din ceea ce ai, đicëndû:

— «Să dormâ bine ca mine, să crească mare şi grasû ca mine!

«Iar de eşti slabû đici :

— «Să fii grasû, nu ca mine! (4)

Ce se atinge de *Trimiterea plânsorilorû*, apoi acêsta se face astû-felû :

Femeea, alû cărei copilû n'are somnû, când vede întâiaşi datâ unde-va luminâ séra, se 'ntôrce într'acolo cu copilulû şi đice :

---

(1) Com. de d-lû G. Tomoiagâ.

(2) Călëtorii, p. 46.

(3) Cred. Rom. din Bucovina şi Transilvania com. de d-lû Rom. Simu.

(4) Călëtorii, p. 46.

Dragulū mamiī puișorū,
Iată colo unū focșorū!
Deci grăbesce
Și pornesce
De-ți încăldește
Picioruțele
Și mânuțele
Și-ți las'acolo:
PlânsoriIe,
StrânsoriIe,
Durerile
Și tóte chinurile.
Și neodihna,
Și-ți ie de-acolo
Odihna
Și crescerea
Și te 'ntórce acasă
Sănētosū
Și voiosū!

După rostirea acestorū cuvinte aruncă de trei orī pâne și sare în partea aceea, unde a vēđutū lumină!(1)

Alte Românce, precum bună óră cele din Boianū, dacă are vre-unū copilū *plânsóre*, adecă dacă plânge neconținut și nu voesce nicī să sugă nicī să dórma, ieaū pe la înserate o bucățică de pâne, iesū cu dînsa și cu copilulū bolnavū afară, caută în tóte părțile prin satū și cum zărescū unde-va focū arđendū, îndată începū a purta bucățica cea de pâne imprejurulū capului și a đice:

Ionică (2), dragulū meū!
Nu fi tu așa de răū,
Mergī la foculū celū de colo
Și te vîră pe feréstă
Și te du până la vatră

---

(1) Diet. de M. Nastasi.

(2) Adică după cum e numele copilului bolnavū.

Și-ți încălzește
Mănuțele
Și tălpuțele,
Și lépădă
Necina,
Nehodina,
Și-ți ie somnulū, ce-ți lipsesce
Și spre casă te pornesce,
Și vin'a casă
Și șeđi la masă,
Și *cinesce*,
Și hodinesce,
Și somnulū mi ți-lū plinesce! (1)

În chipulū arĕtatū, după credința Româncelorū din Bucovina, se *iea somnulū dela copîr* și *li se trimite plânsorî*.

Dar precum în contra altorū bóle, așa și în contra plânsorilorū și spre recâștigarea somnului întrebuintĕză diferite mijlóce și descântece.

Așa unele mame, voindū a recâștiga somnulū copiilorū sĕi, ieă pae din bârlogulū unde dormū purcei și le punū în légănū, altele fură ceva dintre lucrurile copilului, despre a cărui mamă presupunū ele că ar fi luatū somnulū, și puindu-le în légănulū copiilorū sĕi credū că aceștia încetĕză de plânsū, dormū cĕ și mai nainte și se restaurĕză vedĕndū cu ochiî (2), și iarăși altele îi scaldă în strohū saū cu *somnorósă* (3).

Unele din contra cumpĕră o ulcică nouă, se ducū cu dînsa și aducū apă neîncepută dela trei fântâni, mai cu sĕmă dela fântănele, cari aū ciutură, ca cu atâta scótĕrea apeî să fie

---

(1) Dict. de Maria Rabulașca, Româncă din Boianū, și com. de d-lū V. Turturĕnu.

(2) Datina și credința Românilorū din Bucovina.

(3) Sevastos, Călĕtorii p. 48: «De copilulū nu dórme, scaldă-lū cu strohū saū cu somnorósă și-i fă de *plânsorî*.»

mai îndămânată și mai lesnicioasă. Mergându și întorcându-se cu apa acésta nu vorbescú cu nime nici unú cuvîntelú, nici nu se uită înapoi, căci dacă se uită, credú ele, că apa aceea nu e de nici unú folosú.

După ce sosescú cu ulcica plină de apă acasă, spală copilulú cu dînsa pe frunte, pe tîmple, pe mîni etc., îi dau vr'o cîte-va picături să bea, iar cu restulú ce rîmîne se ducú mai cu sémă la o casă unde e copilú micú, pe a cărui mamă aú prepusú că a luatú somnulú dela copilulú lorú și aici, sosindú în dreptulú unei ferești, unde dórme copilulú acesteia, aruncă apa rîmasă în ulcică în crucișú asupra ferestrei. Se apropie apoi de feréstră, sgîndăresce încetú ca să nu o audă nici s'o vadă cine-va o lécă de tencuélă de pe părete dîcîndú:

— Eú nu iaú copilulú, ci somnulú și odihna acestuia!

După ce a luatú tencuiala se 'ntórce, bîgîndú de sémă ca să nu o vadă nime, acasă și pune tencuélă sub așternutulú copilului în légănú.

Prin acéstă procedură cugetă mama copilului că și-a ajunsú scopulú, că copilulú s'eú iar are să dórma bine și liniștitú ca și mai înainte.

Multe femei, de și aú prepusú pre cine-va că acela ar fi luatú somnulú copiilorú s'eí, saú le-ar fi trimesú plânsori, totuși nu vorú să-lú ia dela copiii acelora îndērëptú, ci mai de grabă luândú copilulú cu plânsori în brațe, iaú o bucățică de pîne și una de sare în mînă, se 'ntorcú cu fața cătră pădure, dacă e vre-o pădure prin apropiere, de nu, apoi chiar și numai cătră unú arbore, și dîcú:

Bună vremea pădure!

Dumnia-ta aí fete

Și eú am feciori,

Haí ne-omú încuseri

Și ne-omú nemuri.

Iea dela feciorulū meu
Plânsorile,
Strînsorile,
Intînsorile,
Durerile
Și tôte chinurile,
Și neodihna,
Și dă odihna
Și crescerea
Copacilorū tîi
Feciorulū meu!

Sau astŭ-felŭ :

Bună vremea,
Bună vremea,
Mamă călătore !
Haï să ne 'ncuscrimŭ !
Să ne nemurimŭ.
Tu aï fată,
Eŭ feciorŭ.
Na-ți plânsorile
Și strînsorile
Și 'ntînsorile,
Pociturile
Și răhniturile,
Durerile
Și tôte chinurile
Feciorulū meu
Cu pâne și cu sare.
Iar tu dă cina
Și hodihna
Fetei tale,
Feciorulū meu !

Dacă copilulŭ bolnavŭ de plânsori e fată, atunci ȕicŭ așă :

Tu aï feciorŭ
Eŭ am fată etc.

Din pânea și sarea, cu care încunjură copilulŭ când des

cântă, aruncă totu câte o bucățică asupra pădurii sau asupra arborelui spre care descântă (1).

Unele femei în locu de pâne și sare ieau trei surcele și o bucățică de mămăligă într'o mână, iar copilul bolnavu de plânsori în brațe și eșindū după asfințitulū sórelui cu dînsulū afară se îndreptă cu fața spre pădure, iar cu spațele întorsū spre casă și apoi cuvinteză :

Mama, mama pădurii !
Na-ți somnulū fiului meu
Și dă-mi somnulū fiului tēu !

Aceste cuvinte le rostesc de trei ori și la fie-care rostire aruncă câte o surcică și câte o bucățică de mămăligă peste capū spre casă. Făcendū acēsta credū că copilulū capēta somnū (2).

În Stroesci, districtulū Suceviī, când are unū copilū plânsori și nu pôte de felū dormi, *i se strigă somnulū de regulă dela pădure*, nici când însă dela vre-o casă, căci se crede a fi mare păcatū, dacă i se strigă dela casă. Iar dela pădure i se strigă astū-felū :

Mama saū și altă femeie descântătoare iea pre copilulū, ce suferă de plânsori, în brațe, precum și nouē cărbuni stinși în mâna dréptă, iese apoi pe la sfințitulū sórelui, atâtū cu copilulū câtū și cu cărbunii afară și întorcendū-se cu fața spre pădure dīce :

Hu, hu, hure,
De pădure,
Cea mai mare
Și mai tare
Preste tóte pădurile :

---

(1) Dict. de M. Nastasi.

(2) Dict. de M. Bărbuță.

Hu, hu, hure,
De pădure,
Na-ți plânsorile
Și 'ntinsorile,
Durerile
Și suferințele
Copilului N. în sémă.
Să se ducă plânsorile
Și întinsorile,
Durerile
Și suferințele
Copilului N.
Iar tu dă liniștea
Și hodina
Fetei tale
Copilului N.
Ce-î de Dumneđeũ născutũ.
Și făcutũ,
Să dórnmă, să hodinéscă,
Nimicũ réũ să nu gândească!

Pe când rostese cuvintele acestea svêrle cărbunii spre pădure.

După acésta, întorcându-se cu copilulũ în casă, nu vorbește nimicũ. Altă femeie însă, care se află în casă, cum o vede că intră în năuntru, întreabă: «Ce faceți?»; Iar ea respunde:

Ce să facũ? ia facũ și eũ
Ce-a rënduitũ Dumneđeũ.
Să dórnmă, să hodinéscă,
Nemică să nu gândească,
Să dórnmă ușorũ ca mielulũ,
Să se 'ngrașe ca purcelulũ!

După acésta, puindũ copilulũ în légânũ, țicũ amêndouê împreună:

Dă, Dómne, așa să fie!
Aistü copilü să se culce,
Să dórmă, să hodinéscă,
Nemicü rău să nu gândéscă,

Că-î născutü

Și făcutü

In piele de lupü învăscutü! (1)

Româncele din orașele Siretiü și împrejurime, când li-sü copiii bolnavi de *plânsori*, îi iaü după apunerea sórelui în brațe și ducându-se cu dinșii în grădină rostescü de trei ori după olaltă versurile ce urméză:

Mama câmpului!

Și tu ai copilü

Și eü am copilü.

Alü meü mereü plänge,

Iar alü tēü nu plänge.

Din acéstă séră

Alü tēü să plângă

Și alü meü să tacă!

In fine unele luându asemenea copilulü în brațe, iar în mână trei baligi de calü și întorcându-se cu fața spre unü delü ȓicü:

Sórele după delü,

Plânsorile

Și strînsorile,

Pociturile

Și răhniturile

In baligă de calü!

In timpulü rostirei acestorü cuvinte învîrtescü cele trei baligi de calü împrejurulü capului și apoi le aruncă.

După acésta mergü, până nu sfinșesce sórele, totü cu copilulü în brațe la găinărie și ȓicü:

---

(1) Dict. de Anița Boca și com. de d-lü I. Beraru, exarchü și parochü.

Bună vremea,
Bună vremea,
Cucoșule!
Na-ți pâne și sare
Și iea dela copilulū meū
Plânsorile,
Strînsorile,
Și întinsorile,
Pociturile,
Răcniturile,
Durerile
Și tôte chinurile
Și neodihna,
Și dă odihna
Și somnulū
Nevestelorū tale
Copilulū meū!

Rostindū cuvintele acestea de trei orī după olaltă și totū de atâtea orī încunjurândū copilulū câte cu o bucățică de pâne și una de sare dela piciore la capū, după fie-care încunjurare le aruncă jos (1).

În *Țera-Românescă*, când unū copilū n'are somnū, mama lui iese afară cu vinū, sare și pâne, și ce casă va vedé întâi cu trei *ferestre*, aruncă cu acelū vinū, sare și pâne spre ele ȃicendū:

«Nesomnulū și neodihna copilulū meū C. să fie la voi și în casa vóstră, iar în casa nóstră și la copilulū meū C. să fie odihnă și somnū, și iată cu nesomnulū și neodihna din casa nóstră vė daū și pâne, sare și vinū! (2)»

În alte părți, totū din *Țera-Românescă*, muma, alū cărei copilū e bolnavū de plânsori, îlū iea pre acesta în brațe și o bucățică de mămăligă în mână, și apoi eșindū astū-

---

(1) Dict. de Maranda Nastasi.

(2) Ionénu, op. cit. p. 19.

felu în ogradă și întorcându-se cu fața spre pădure, ȳice de
trei ori după olaltă:

Mama pădurii!
Am trimesu unu semnũ la tine
Dela copilulũ meu,
Sã-ȳi dau strĩnsũ
Cu plãnsũ
Și sã-mi dai somnulũ
Și hodina fetiĩ tale,
Ca sã dõrmã ca butucu
Și sã tacã ca chiticu.
Cum dormũ paserile în păduri
Așa sã dõrmã copilulũ la mine !

Dupã fie-care rostire a cuvintelorũ acestora iea cãte o
bucãȳicã de mãmãligã, care a fostũ mai nainte, când a eșitũ
în ogradã, ruptã în trei pãrȳi, și o svirle spre pãdurea cãtrã
a cãrei mamã s'a adresatũ (1).

În *Moldova*, judeȳulũ Sucẽva, comuna Heciu, când copi-
lulũ plãnge nõptea și nu se põte odihni, adecã când e *strĩnsũ*
și are *plãnsorĩ*, atunci o babã care descãntã ori mama co-
pilulũ, dacã scie, îi face de plãnsorĩ așa: sãra, când asfin-
tesce sõrele, iea copilulũ în braȳe, iese cu dĩnsulũ din casã
și se duce în ogradã. Acolo se preparã de trei baligĩ de
calũ și întorcẽdu-se cãtrã asfinȳitũ, iea cãte una pe rëndũ
din aceste trei baligĩ, o ãnvirte de trei ori pe de-asupra
capulũ copilulũ ȳicẽndũ așa:

Sõrele dupã delũ,
Strĩnsulũ
Și plãnsulũ
Lui N. în baliga asta de calũ.

---

(1) Lupașcu, Medicina babelorũ, adunare de descãntece, reȳete de doftorĩ
și vrãjitorĩ bãbesci. Estrasũ din Analele Academiei romãne. Bucuresci 1890,
p. 45.

Ilă atinge cu dînsa peste frunte și o svîrle apoi cătră asfințitū.

Așa se face cu tóte cele trei baligî de calū.

Acestū descântecū se repetă în trei serî de-a rëndulū și copilulū i se face bine, scapă de plânsorî. Acestū descântecū se face la sóre.

Unele femeî rele la inimă, carî nu se gîndescū la pecatū, facū, tocmai ca și o sémă de Românce din Bucovina, la alte femeî cu copilū micū, orî la orî-ce altă casă chiar și fără de copilū. Astū-felū femeea, carc voesce să facă rēū, iea copilulū în brațe și trei boțurile de mămăligă, iese afară și se întórce cătră o casă în cotro vede lumina la feréstră, iea pe rëndū câte unulū din aceste trei boțușóre de mămăligă, întinde mâna cătră feréstra casei cu lumină đicēndū așa:

«Cutare! (numele copilulū) veđi luminița aceea?» - Totū ea rēspunde, «o vėdū, mamă!»

«Du-te acolo și-ți încălđesce mánuțele și tálpuțele, lasă-ți strînsulū și plânsulū, iea-ți somnulū și hodina și vinū la mama și te culcă, și dormi ca mielulū la óie!»

După rostirea acestorū cuvinte ilū atinge în frunte cu boțulū de mămăligă asvîrlindu-lū cătră casa aceea.

Așa se repetă de trei orî cu fie-care din acele trei boțurî de mămăligă în trei serî de-a rëndulū și copilulū se face bine.

Dar plânsorile fiindū trimise acolo la casa aceea, eî nu mai potū avé somnū și odihnă, nu potū dormi în noptile acelea. De aceea femeile dela țeră, carî aū copii micî, cum inseréză și aprindū lumînarea saū lampa, punū țolurî pe ferestre ca să nu se zăréscă lumina de afară spre a nu le trimete cine-va plânsorî, căci copilulū atunci tótă nóptea plânge și n'are somnū (1).

---

(1) «Șeđetőrea,» an. I, Fálticeni 1892, p. 121.

Românecele din unele părți ale *Transilvaniei* întrebuintează în contra *plânsurilor* saū a *plânsului rău*, după cum numescū ele morbulū acesta, următorulū descântecū :

Eși duhū rău
Din capulū sēū,
Din ósele sale,
Din ciolanele sale.
Ieși și te du !
In munții ceī pustii,
Unde cocoși negri
Nu cântă,
Unde mâți negri
Nu umblă,
Unde câni negri
Nu latră,
Și omū pămîntēnū nu este,
Eși și te du,
Că te-oiu blăstema
Cu 99 de cruci,

Cu 99 de vangheli.
Eși și te du
Pe părēulū celū rău,
C'acolo e lucru rău,
Acolo junghie,
Acolo prejunghie,
Acolo ameșesce,
Acolo țepenesce !
N. N. să saie,
Să resaie
Ca unū argintū curatū,
Ca unu strecuratū,
Ca D-đeū ce l'o datū !
Dela mine descânteculū
Și dela Dumneđeū léculū !

Dacă *plânsulū* s'a iscatū din causă că copilulū, care-lū are, ar fi fostū săgetatū de nisce ómenī cu ochii răi, atunci nemijlocitū după descânteculū de mai sus, rostescū ca adausū încă și pre celū următorū :

Eși săgetătură
Te-ajunge leșinătură !
Eși ciócă négră
Cu cușmă négră,
Cu N. N. n'ai trébă !
Dela mine descânteculū,
Dela Dumneđeū léculū !

In timpulū descântării copilulū morbosū se atinge pe capū în crucișū cu cociorva udată în apă.

Recăștigarea odihnei copilulū se crede a se esopera încă și prin înfundarea hornulū cu haine de ale sale ; la capū

i se pune sub perină câte o pétră. Hornul se astupă, când nu e foc (1).

Se pôte însă fórte lesne întêmpla ca unŭ copilŭ să n'aibă *somnŭ* și să plângă din altă causă, nu numai din causă că unŭ bărbatŭ saŭ o femeie óre-care i-ar fi luatŭ somnulŭ.

Așa cine scóte unŭ copilŭ afară din casă mai nainte de a se împlini 50 de zile dela nascerea lui și se va arêta cu dînsulŭ înaintea vitelorŭ, când acestea vinŭ saŭ se ducŭ la pășune, spunŭ și credŭ Româncele din *Țéra-Românescă*, că acelŭ copilŭ iea sbieretulŭ vitelorŭ și tótă nóptea nu dórme (2).

Deci dacă unŭ copilŭ și-a pierdutŭ în chipulŭ acesta somnulŭ și plânge nóptea, e bine ca séra să i se pună fașa de-a curmezișulŭ drumulŭ, ca vitele ce vinŭ dela pășune să trecă peste ea, și astŭ-felŭ încingêndŭ copilulŭ cu ea, *nu mai plânge*; saŭ să se iea *somnișorŭ* după tufe și să se lege la fașă, și *atunci nu mai plânge* (3), saŭ să i se țină scuteculŭ la stele, și a doua zi să-lŭ înfașe cu elŭ că apoi *î va veni somnŭ* (4).

Dacă unŭ copilŭ dela nascerea lui plânge continuŭ o săptămână, e unŭ semnŭ că *ilŭ bântue duhurile cele necurate* (5); prin urmare după credința Româncelorŭ din *Țéra-Românescă*, nu e bine ca unŭ copilŭ să se scótă din casă înainte de 40 de zile dela nascerea lui, căci scoțîndu-se *se lipesce Mama-pădurii dela dînsulŭ* (6).

În fine când cine-va ține séra vre-unŭ copilŭ în brațe, să nu-lŭ *aridice* în sus mai multŭ decât statura celui ce-lŭ

---

(1) «Ungaria,» revista cit. p. 378.

(2) Ionénu, p. 10.

(3) Ionénu, op. cit. p. 10 — 11.

(4) Ionénu, op. cit. p. 18.

(5) Ionénu, op. cit. p. 12.

(6) Ionénu, op. cit. p. 11.

ține, căci dacă îl ridică mai sus, atunci nepoța va plânge multă (1).

Făcându cele înșirate până aici crede fie-care Româncă, că copilul se trebuie numai decât să înceteze de plâns și să doarmă cu multă mai ușor și mai bine de cum a dormit înainte de acesta.

Tot aici cred că e locul cel mai potrivit de a aminti credința unor Români din *Bucovina* precum bună-ora a celor din Siretiu, cari spun că, atunci când plâng copiii cei mici prin somn, Maica Domnului îi amăgesce că au murit mamele lor, iar când ridă prin somn, atunci se bucură, căci Maica Domnului le spune că n'a murit, ci numai i-a amăgit.

Copiii cari ridă în somn, spun și cred Româncele din Țera-Românescă, că îi mângâie Maica Domnului (2).

Tot așa cred și Români din unele părți ale *Transilvaniei*. Iată ce ne scrie în privința acesta d-lă Rom. Simu: «Când plânge copilul mic prin somn se crede că de aceea plânge, pentru că i se arată Maica sântă și îi ȳice: «*móre mama ta*», și apoi întorce vorba și ȳice: «*iacă mama ta!*», după cari vorbe copilul începe a rîde.»

Ce se atinge de Români din *Macedonia*, la cari asemenea se află credința acesta, d-lă T. T. Burada ne spune următoarele:

«De se întemptă să ridă copilul prin somn, nu-i bine ca mama sau altă cine-va să se uite la el, căci se crede că atunci el vorbește cu ângerul care îi spune că: i-a murit tatăl lui, și el îi răspunde ridându că: puțin îi pasă, și dacă după ce a risu se întemptă de plânge, totu

(1) Ionénu, op. cit. p. 19.

(2) Ionénu, op. cit. p. 24.

prin somn, atunci se crede că ângerul îi spune că: i-a murit mama lui, și atunci copilul se mâhnesce, căci știe că mama îl iubesc cu mult mai mult decât tatăl. Și într-o adevăr femeia Macedonencă arată o iubire către copii, ce nu se poate descrie, în timp ce tata este departe de a o ajunge (1).»

În fine Românii din unele părți ale Transilvaniei spun și cred că copilul care plânge mult și e rău când e mic, când va fi mare va fi bun, iar copilul care e bun când e mic, se crede că, când va fi mare, va fi rău (2).

În *Macedonia* noul născut nu se culcă cu fața la lună până ce nu împlinesce un an, căci se crede că acesta îl slăbește.

Iar de se întemplă ca noul născut să plângă mult într-o zi, femeile zic că-l *luată de lună*, și pentru ca să nu mai plângă recurg la următorul mijloc superstițios: ieau un ou și-l sparg într-o strachină de lut, pe care o acoperă cu o cămașă de a noului născut, și o pun să stea astă-fel sub un trandafir o noapte întregă. Dacă oul dispăre, îl mănâncă mâțele sau alte dihanii, femeile zic că l-a mănăcut luna și nu mai are nimic cu noul născut, pe care apoi îl îmbracă cu acea cămașă și încetăză de a mai plânge. Dacă oul nu dispăre, femeile îl observă, și dacă le pare cum-va că găsesc mici schimbări, se consideră acesta ca o împăcare cu ea, când atunci cu toții se bucură, căci cămașa noului născut capătă putere de vindecare și e bună de lecă.

Când muma voescă ca copilul să nu mai fie ferit de lumina lunei, atunci îl scote în fața ei și îl promite zicându-i *ți-l dau slab și mic, s' mi-l dau gione mare* = ți-l

(1) Obiceiurile la născerea copiilor, în op. cit. p. 45—46.

(2) Com. de d-lu I. Georgescu.

daŭ slabŭ și micŭ, să mi-lŭ dai voinicŭ mare; — din momentulŭ acela copilulŭ nu se mai feresce de lumina lunei și nici se teme că va fi luatŭ de ea (1).

De și nu potŭ spune cu siguritate, totuși îmi vine a crede că în îmbinare cu credința acésta despre lună stă și următorulŭ fragmentŭ dintr'o poesie poporană din Bucovina, comuna Costâna, districtulŭ Suceviî, care mi l'a comunicatŭ profesorulŭ și colegulŭ meŭ d-lŭ V. Bumbacŭ:

Lună, lună,
Gărgăună,
Ce 'nserezî
In tôte serile,
Nu veđi
Cum șede Domnulŭ pe patŭ
Și mănâncă pâne de furatŭ
Și se rógă rugulŭ
Și se 'nchină cuculŭ,
Cere calŭ de călărie
Să purcédă la domnie,
Ș'a auđitŭ
C'a făcutŭ
Sora sa
Treî fețe
Logofețe:
Una o pieritŭ,
Una o muritŭ,
Una pe munți o fugitŭ.
Munți s'o cutremuratŭ,
Pietrile s'o despicatŭ,
In raiŭ o alergatŭ,
Raiulŭ s'o deschisŭ,
Maica Precista o în visŭ,
Dumneđeŭ o rîsŭ.

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 45.

Rëulü-Copiilorü. Sub «*rëulü-copiilorü*», numitü altmîntrelea și «*bóla*» saü «*rëutatea copiilorü*», înțelegü Româniî din cele mai multe părți ale *Bucovinei* acea *bóla*, ce constă dintr'unü felü de cârcei de stomachü, cari frămîntă pre copii în năuntru și-î sgârcesce une-orî așa de tare, până ce-î facü ghiemü și le ducü piciórele la gură. Alte orî copiii, ce sunt torturați de acéstă *bóla*, facü spume la gură, schimbă felü de felü de fețe, ba adese-orî se schimosescü, adecă li se sucesce vre-o mână, vr'unü piciorü, se 'ncrucîșeză, li se strîmbă fâlcile, li se slăbescü tóte nervele și rëmânü apoi, dacă se întëmplă să nu móră, astü-felü schimosiți pentru tótă vieța. Inșă cei mai mulți copii nu potü petrece și scăpa de acéstă *bóla* uricíosă, ci mai de grabă morü (1).

În *Muntenia* saü *Țëra-Românescă* morbulü descrișü mai sus, pe lângă «*bóla*» saü «*rëulü-copiilorü*» (2), se mai numesce încă și *apucatü*, *încleștatü*, *strînsü*, *strînsurd*, *strînsă-turä* și *încleștäturä*.

Când vre-unü pruncü se svîrcolesce și plânsulü îi este înăbușitü de dureri, atunci babele și móșele din *Muntenia* dicü că: «*e apucatü de inimă saü de rinichi*» (3).

Rëulü-copiilorü se capëtă, după credința Românilorü din *Bucovina*, mai întăi și 'ntăi din cauza spiritului necuratü și rëutáciosü numitü *Samca* saü *Avestița*, care tortureză pre copii până ce-î cuprinde rëulü acesta, apoi din spaimă mare, din lovire fără de veste peste mîni și degete, prin răcnetulü fără de veste asupra copiilorü, prin bătäe în somnü, prin sunetü de pușcă și de trăsnetü, prin căderea dintr'unü locü

---

(1) Marianü, Descântece, p. 194—203. Totü acolo să se vadă mai multe descântece de acéstă *bóla*.

(2) Hasdeü, Dict. limb. ist. și pop. a Rom. t. II, p. 1426.

(3) G. Dem. Teodorescu, Poesii pop., p. 362 și 363.

rău, prin opărire sau frigere la foc, prin plânsu îndelungat, precum și când zacă prea multu de altă bôlă (1).

Româncele din *Bucovina*, cari voescă a scăpa și vindeca pre copiii cuprinși de această bôlă răutăcioasă și periculoasă, ieau trei fire de *hacimă* și le descântă rostind pentru fie-care firu cuvintele următoare și împungându-le în același timp cu unu cuțit.

Deminéța m'am sculat, Pe față că m'am spălăt, Pe N. în brațe-am luat, Pe cale m'am mănecat. Pe cale frumósă, Pe cărare grasă Eă că m'am pornit Și m'am întâlnit Cu leul și cu leuóia, Cu ursul și cu ursóia, Cu lupul și cu lupóia, Cu *Samca* și cu *Samcúia* Și cum m'am tâlnit, În locu m'au oprit, Pe N. l'au smintit, Trupul i-o 'ncordat, Pieptul i-o 'nceștat, Spetele i le-o fărmat, Ceasú de mórte că i-o dat... Tu leule cu leóie, Tu ursule cu ursóie, Tu lupule cu lupóie, Și tu *Samcă* cu *Samcúie*, Pe N. în pace-lă lăsați

Și 'napoi vé înturnați, N. s'adórmă, Și să dórmă, Să se odihnéscă, Somnul să-și plinéscă, Fața să-ı rumenéscă, Mai mare să créscă, Să fie grosú Și sănétosú Și voiosú Ca Maica Domnului Când l'o născutú, Și ca maica sa Când l'o věđutú; Să nu rămăe rău de lécu Nicı cătú unú firú de macú În patru despicatú, În Mare aruncatú... Aminú, aminú, aminú, Ca sórele în seninú! Descânteculú dela mine, Léculú dela Dumneđeú Și dela Maica preacuratá!

După acésta iea o lécă de untú, ilú pune într'o tigăiță și descântându-lú și pe acesta rostesc cuvintele de mai sus

(1) Com. de d-lú G. Tomoiagă și alți Rom. din Bucovina.

asemenea de trei ori după olaltă. Apoi ducându firele de hacimă descântate mărunțel și punându-le în tigăița cu unt ca să se prăjescă, cum s'au prăjit bine, unge copilul cu amestecătura acésta peste tot corpul, dar mai ales pe față și pe piept.

Făcându acésta crede că copilului trebuie să-i înceteze durerile și să se vindice de «*rêulă*» de care e cuprins (1).

Românele din *Moldova* întrebunțază spre același scop următorul descântec, care se descântă de trei ori după olaltă într'o ți de secă, și mai ales Lunia până a nu răsări sórele :

M'am pornit
 La pădurea de fier
 Și-am găsit
 O pasere de fier,
 Și și-o lăcut
 Cuib de fier
 Și s'o ouat
 Ouă de fier,
 Și-o scos pu de fier
 Cu clonțulu de fier,
 Cu arip de fier,
 Cu pene de fier,
 Cu totul de fier.
 Și-o prins pu a cântă
 Și-a se vătă:
 —Va de dînșil
 Și de dînșil:
 Da ei ce-or mână
 Și ce-or bé,
 Că s'o veditu toți așa:
 Cu clonțulu de fier,
 Cu arip de fier,
 Cu pene de fier

Cu totul de fier!
 Da eu lor le-am dis:
 —Puilor de fier!
 Cu clonțulu de fier,
 Cu arip de fier,
 Cu pene de fier,
 Cu totul de fier.
 Ce stați de vă vătăți?
 La N. iute alergați
 Și ceasul rău îi luați
 Din piept
 De sub piept,
 Din spate
 De sub spate,
 Din inimă
 De sub inimă,
 Din toate ncheieturile
 Și din toate ciolanele,
 Că și eu voi ajuta,
 Ceasul cel rău l'oi lua
 Și 'n Marea-negră vi l'oi da,
 El acolo va aștepta
 Cu mese 'ntinse,

(1) Dict. de M. Bărbuță din Crasna.

Cu făclii aprinse,
Să vă vadă când îți bé
Și când îți mânca
Și-acolo-ți bé
Și-acolo-ți mânca

Pân'veți sătură,
Pe N. iară li-ți lăsă
Să rămâe curatū,
Luminatū,
Cum e de D-đeū lăsatū (1).

Unele Românce din *Muntenia*, scăldându pre copiii «*apucați*» în apă caldă și trăgându-i pre corpū cu untū prospētū rostescū următorulū descântecū «*de apucatū.*»

Eū m'am sculatū
Și-am plecatū
Pe cale,
Pe cărare,
Pe ulița mare.
La riulū lui Iordanū,
La fântâna lui Bogdanū,
Să mă spělū,
Să mă linciurescū,
De bólă
Să mă tāmăduescū.
Cum am pornitū,
Inainte mi-aū eșitū
Lupulū
Cu lupóica,
Ursulū
Cu ursóica,
Smeulū
Cu Smeóica,
Ginerele
Cu gineróica.
Eū fuga am datū,
După mine s'aū luatū;
Ușa am încuiatū
Dar pe ferést'aū întratū,
In gură m'aū apucatū:

Josū m'aū trîntitū,
Ósele mi le-aū sdrobitū,
Sângele mi l'aū sorbitū.
Am plânsū
Și m'am olicăitū.
Maica Precista m'a auđitū,
La mine a venitū
Și-așa mi-a grăitū:
—Fiule, ce te jelescī
Și ce te olicăescī!?
—Căci m'am sculatū
Și am plecatū
Pe cale,
Pe cărare,
Pe ulița mare
La riulū lui Iordanū,
La fântâna lui Bogdanū,
Să mă spělū,
Să mă linciurescū,
De bólă
Să mă tāmăduescū.
Cum am pornitū,
Inainte mī-aū eșitū
Lupulū
Cu lupóica,
Ursulū

(1) Diet. de Gafița a lui Nicolae Iacobū a Luchi, din comuna Mălini, județulū Sucéva.

Cu ursóica,
Smeulú
Cu smeóica,
Ginerele
Cu gineróica.
Eú fuga am datú,
După mine s'aú luatú;
Eú uş'am încuiatú
Pe ferést'aú întratú,

In gură m'aú apucatú
Jos m'aú trîntitú,
Ósele mi le-aú sdrobotitú,
Sângele mi l'aú sorbitú,
— Tací, fiule,
Nu te mai jeli,
Nu te mai olicăi,
Că eú mi te-oiú lecuí
Şi mi te-oiú tãmadui (1).

Alte Romãnce, totú din *Muntenia*, descântã «*de încleştatú*»
în urmãtorulú chipú :

A plecatú (cutare)
Pe cale,
Pe mare
La riulú luí Iordanú,
La fãntãna luí Bogdanú,
Sã se spele,
Sã se linciurésã,
De încleştatú
Sã se tãmaduésã.
Cum a plecatú,
Dupã elú s'aú luatú
Ursulú
Cu ursóica,
Lupulú
Cu lupóica,
Ginerele
Cu gineróica,
Smeulú
Cu smeóica.
Elú fug'a datú
In cas'a întratú,
Uşele
A încuiatú,
Ferestrele

A astupatú ;
Dar eí nu s'aú lãsatú,
Ci pe coşú aú întratú
Cu dinţil,
Cu undrelele,
Cu mãselele,
Cu zimţelele ;
La elú s'aú repeðitú,
De subţiorí l'aú smãcitú,
In pãmîntú l'aú trãntitú,
Ósele
I le-aú sdrobotitú,
Sângele
I l'aú sorbitú.
A plãnsú şi s'a olicãitú.
Maica Precista l'a aúðitú,
Pe scarã de argintú
S'a scoboritú,
La elú a venitú
Şi astú-felú i-a grãitú:
— Ce plãngí (cutare)
Ce te olicãescí ?
— Cum sã nu plãngú,
Sã nu mẽ olicãescú ?

(1) Teodorescu, Poesii pop. p. 362

Eû amû plecatû
Pe cale,
Pe mare
La riulû lui Iordanû
La fântâna lui Bogdanû,
Să mẽ spëlû,
Să mẽ linciurescû,
De bôlă
Să mẽ tãmaduescû.
După mine s'aũ luatû
Ursulû
Cu ursóica,
Lupulû
Cu lupóica,
Ginerele
Cu gineróica,
Smeulû
Cu smeóica,
Eû fuga am datû,
In cas'am intratû,
Ușele
Am încuiatû,
Ferestrele
Am astupatû.
Ei nu s'aũ lăsatû,
Ci pe coșû aũ intratû,
Cu dinții,

Cu undrelele,
Cu măselele,
Cu zimșelele
La mine s'aũ repeđitû,
De subsioriĩ m'aũ smăcitû,
In pãmintû m'aũ trântitû,
Ósele
Mi le-aũ sdrobotû,
Sângele
Mi l'aũ sorbitû !
—Nu mai plânge,
Nu te mai olicăi,
Că eũ te-oiũ tãmadui,
Cu mâna
Te-oiũ desmerdă,
Cu gura
Ți-oiũ descântă
Ca să rămăi curatû,
Luminatû,
Ca 'n Țiua maica ce-a faptû,
Ca stéua
Din cerû,
Ca róua
Din pãmintû.
Lécû
Și babeĩ colacû!

Descânteculû acesta se rostesc de trei ori după olaltă în timpul scãldatului. După ce s'a scãldatû și descântatû se oblojesce cu foi de *varđă*, se înfașe cu scutece calde și apoi se culcă ca să se înădușescă, adecă să asude bine (1).

Unii Români, pe lângă cele înșirate mai sus, îndătinéză de a pune să se cetescă copiilorû dela 1—7 ani, cari aũ *Reulû-copiilorû* saũ *Sameã*, rugăciunea contra *Samceĩ*, despre care

(1) Teodorescu, Poesii pop. p. 363.

am vorbită în cap. IV, și anume totă-d'a-una la trei sfârșituri de lună câte de trei ori după olaltă, iar copilul, căruia i se cetesce, trebuie totă-d'a-una să fie de față. Înainte de a se ceti se afumă copilul și casa cu tămâe.

Pe lângă rugăciunea acăsta mulți pună ca să li se cetescă și *visulă Maicii Domnului* (1), iară mulți totă spre acestă scopă pună sub căpătâiul copilului mică, dela nascerea lui și pâna la șese săptămâni împlinite, cartea care se numesce *Avestița*, sau mai bine ăisă rugăciunea în contra acesteia (2).

Ceasă răă cu spăriată. Sub *«ceasă răă cu spăriată»* înțelegă Românii din *Bucovina* acea bôlă, care sfarmă pre copiii cei mici în peptă și-i face să tremure, și din cauza căreia copii slăbescă așa de tare de gândescă că acuși-acuși aă să móră.

Mulți copii, după spusa Românceloră, se nască cu acestă bôlă, și de cum-va nu se descântă și vindecă înainte de ce se botéză, tótă vieța loră nu se mai potă vindeca, ci așa rămână până ce moră.

Din nascere capătă copiii bóla acăsta mai cu sémă atunci, când mamele loră, câtă timpă aă fostă îngreunate, aă fostă fórte răă supérate și 'nveninate, iară după ce aă născută aă dată copiiloră săi ăiță stricată de suptă.

După nascere însă capătă copiii bóla acăsta numai atunci, când cadă de unde-va sau când, după ce aă începută acuma a pricepe, strigă cine-va fórte tare asupra loră.

Ună astă-felă de copilă se numesce *schimbată*, pentru că i s'a schimbată și înrăutătită sângele.

Mai pe scurtă *«ceasulă răă cu spăriată»* e cu alte cu-

---

(1) Dict. de C. Tonigariă, Română din Fundulă-Moldovei, precum și alți Români din Bucovina.

(2) Hăseu, Dict. limb. rom., t. II, p. 1426.

vinte aceeași bôlă, care de cătră unii se numesce «rêulă-copiiloră.»

Descântătórea care voesce a vindeca pre unŭ copilŭ de acéstă bôlă rea se duce într'o ȓi desdeminétă, până a nu rêsări sórele, la unŭ pãriŭ saŭ la o fântână, unde e mai dindemână și de acolo aduce apă ne'ncepută, însă astŭfelŭ ca nime să nu o vadă saŭ s'o întâlnéscă și apoi s'o întrebe unde se duce și din cotro vine. După ce aduce apa în casă și o pune într'o ulcică, rostesce de trei saŭ de noué ori următóarele cuvinte:

Sub răchita răsădită
Șéde-o fată despletită
Cu ochiŭ boldiți
Cu dinții rînjiți,
In spete drepte tăindŭ,
Luŭ N. ceasŭ rêu trimițéndŭ,
Ceasŭ rêu cu spëriatŭ,
Ceasŭ rêu cu duhŭ necuratŭ.
—Fată despletită,
De sub cea răchită
Nu te boldi,
Nu te rînji!
Ci te ie pe cale,
Pe cărare
Și du-mi-te'n mare;
Acolo să locuesci,
Acolo să vețuesci,
De N. să te despărțesci,
Că acolo este
O mrénă galbénă
Cu códa géménă,
C'unŭ ochiŭ de focŭ
Și cu unulŭ de apă,
Și cu celŭ de apă
Stînge pe celŭ de focŭ.

Așa să se stîngă
Și ceasulŭ rêu,
Ceasulŭ greŭ,
Ceasulŭ cu spëriatŭ
Și cu duhŭ necuratŭ:
Din fața obrazului,
Din crieriŭ capului,
Din inimă
De sub inimă,
Din ficați .
De sub ficați,
Din carne
De sub carne,
Din ciolane
De sub ciolane,
Din tóte ciolănelele
Din tóte încheiturelele.
Să nu rămăe rêu de lécu
Ca unŭ firŭ de macŭ
In patru despicatŭ,
In mare aruncatŭ.
Descânteculŭ dela mine,
Léculŭ dela Dumneȓeŭ
Și dela Maica Precista.

După ce a descântatŭ apa, iea trei fire de usturoiŭ și descântându-le și pre acelea pe rëndŭ, rostindŭ la fie-care firŭ câte o dată versurile de mai sus, le împunge cu unŭ acŭ. Piséză apoi firele măruntelŭ și spëlândŭ copilulŭ pe față cu apa astŭ-felŭ descântatŭ îlŭ frécă cu usturoiŭ, în care pune și o țirucă de apă, pe trupŭ, iar restulŭ apei îlŭ varsă într'unŭ locŭ neumblatŭ, anume ca să nu calce nimeni pe dinsa, ca nu cum-va să se prindă bóla și de acela.

O sémă de descântătore icăŭ vr'o câté-va rămurele dintr'o mătură părăsită și mai alesŭ din una de cetină, punŭ copilulŭ o prostire pe capŭ și afumându-lŭ cu rămurelele aprinse rostescŭ cuvintele de mai sus de trei saŭ de nouă ori (1).

Altŭ descântecŭ de «*ceasŭ rěŭ cu spăriatŭ*» sună precum urméză:

O sinecatŭ
 Și-o mânecatŭ
 Sân-Pavelŭ și cu Sân-Petru,
 Pe caŭ bunŭ o 'ncălecatŭ,
 Arme bune și-o luatŭ
 Și-o pornitŭ
 Și s'o suitŭ
 În délurŭ
 Și 'n vîrvurŭ
 Butucŭ a fărma,
 Pietre-a rěsturna,
 Văi a tulbura.
 Sântă-Măria mare
 I-o vėđutŭ
 Și 'nainte le-o eșitŭ
 Și din gură i-o 'ntrebatŭ
 Și așa li-o cuvîntatŭ:
 — Sfinte Pavele

Și Sân-Petre!
 Ce-ați încălecatŭ
 Și-arme v'ați luatŭ,
 Ce v'ați pornitŭ
 Și v'ați suitŭ
 În délurŭ
 Și 'n vîrvurŭ
 Butucŭ a fărma,
 Pietre-a rěsturna,
 Văi a tulbura?
 — Sântă-Mărie mare!
 Noŭ mergemŭ
 Să cercămŭ
 Pe ceasŭ greŭ,
 Pe ceasŭ rěŭ,
 Pe ceasŭ rěŭ cu spăriatŭ
 Cu duhŭ necuratŭ
 Și împelițatŭ,

(1) Dict. de M. Bărbuță din Crasna.

Cu capul de dracū,
Cu ochi de lupóie,
Cu gură de smeóie!
— Sfinte Pavele
Și tu Sân-Petre!
Mergeți la Tóderū
De-lū aflați
Și-lū cercați
In clescele capului,
In fața obrazului,
In vinele grumazului,
In vederea ochilorū,
In stupușulū urechilorū,
In pieptū
Sub pieptū,
In inimă
Sub inimă,
In rărunchi
Sub rărunchi,
In șele
Sub șele,
In genunchi
Sub genunchi,
In glesne
Sub glesne,
In unghii
Sub unghii,
In ciolane
Sub ciolane,
In tóte ciolănelele,
In tóte 'ncheieturelele.
Curêndū,
Mai curêndū
Cătați,
Cercați,
Pe ceasū greū,
Pe ceasū rēū,
Pe ceasū rēū

Cu spăriatū de mamă,
Pe ceasū rēū
Cu spăriatū de tată,
Pe ceasū rēū
Cu spăriatū de străinū,
Pe ceasū rēū
Cu spăriatū de vecinū,
Pe ceasū rēū
Prin de diochi,
Pe ceasū rēū
Cu Samcă,
Pe ceasū rēū
Cu rēulū copiilorū.
Curêndū
Mai curêndū,
Cătați-lū,
Cercați-lū :
In clescele capului,
In fața obrazului,
In vinele grumazului,
In lumina ochilorū,
In stupușulū urechilorū,
In pieptū
Sub pieptū,
In inimă
Sub inimă,
In rărunchi
Sub rărunchi,
In șele
Sub șele,
In genunchi
Sub genunchi.
In glesne
Sub glesne,
In unghii
Sub unghii,
In ciolane
Sub ciolane,

In tóte ciolánelele,
 In tóte'ncheieturelele,
 Curêndũ,
 Maĩ curêndũ
 Pe cununile unghiilorũ
 Scoteti-lũ,
 Pe rãdęcina përulei
 Mãturați-lũ!
 Cu mãturile-lũ mãturați,
 Cu caii ilũ fãrmați,
 Peste mare-lũ dați.

Acolo sã locuêscã,
 Acolo sã vecuêscã!
 Iar Tóderũ sã rêmãe
 Curatũ,
 Luminatũ
 Ca argintulũ strecuratũ,
 Ca Dumneđeũ ce l'o datũ,
 Ca maica sa ce l'o fãcutũ,
 Ca sórele în seninã,
 Ca Maica Domnului, amin! (1)

In fine alũ treilea descãntecũ de «*cêsũ rëũ cu spëriatũ*» sunã așã:

Ceasũ rëũ cu spëriatũ,
 Ceasũ reũ cu duhũ necuratũ!
 Eũ te descãntũ
 De tóte relele,
 De tóte spaimeme,
 Și te întoreũ înapoi
 Din creștetulũ capului
 Din mëduva ciolanului,
 Din crieriĩ capului,
 Din fața obrazului,
 Din vinele grumazului,

Din stupeșulũ urechilorũ
 Pãnã 'n tãlpile piciórelorũ,
 Din inimã
 De sub inimã,
 Din rãrunchi
 De sub rãrunchi,
 Din unghiĩ
 De sub unghiĩ,
 Din tóte ciolanele
 Și din tóte încheieturile...

Descãntãtórea, când rostescce cuvintele acestea, afumã precelũ bolnavũ cu o bucãřicã de peticã, în care s'au ștersũ ouẽle roșii la Pasci (2).

Roșãța. Sub *roșãțã* sau *rofiũ* (sing. *rofië* rostitũ și *rocië*), înțelegũ Românii din Bucovina unũ felũ de hube roșii, cari se facũ numai la copiii cei mici pe fața și pe capũ. Rofiile sunt de douẽ feluri: *uscate* și *putrede*. *Uscate* se numescũ acelea, pe cari se formëzã o peliță uscatã, care cade apoi.

(1) Diet. de D. Popescu, Romãncã din Ciudeiu.

(2) Com. de Ștefanũ Bodnãrescu, stud. gimn.

în formă de solzi, iar *putrede* se numesc celea, cari nu prind peliță de felu, ci ne 'ncetat punoiază și curge dintr'însele un felu de apă amestecată cu punoiu.

Rofiile nu doru, ci numai ustură, din care causă apoi copiii devin nerăbdători, și mai alesu când isu mărișori și când încep a le sgăria și prin acésta a le face să se căteléscă și punoiază mai tare.

Rofiile la o sémă de copii se trecu cu desevêșire dela șése luni până la unu anu, iar la alții se înoesc până la șapte ani.

Mamele, cari voesc numai decât să vindece *roșata* sau *rofiile*, ieau într'o ți desdeminéță, până nu rêsare sórele, o cofă, o olă sau o ulcică și ducându-se la o móră ieau de acolo stropi ce cadu de pe roțile morii, îi aducă acasă și încăldindu-i puțin, spală cu dînșii pre copilul la locul cu roșéță. După ce l'au spelat pun restul în ulcică și-l duc de-lu aruncă iar în locul acela, de unde au luat mai înainte stropii. Inșă atâtu când se duc după stropi, câtu și atunci când îi aducă caută ca să nu le vadă nime, căci apoi nu sunt de nici unu lécu.

Altele din contră vindecă copiii de rofi cu *rouă de pe iarba*. Ieau adecă copilul cu rofi, se duc cu dînsul în grădină și udându unu peticu curat cu rouă, ștergă cu dînsul rofiile (1).

Și iarăși altele, dacă sciū că copiii lor s'au umplut de rofi din causa unei Românce, îi curățesc și vindecă cu *flori din Joia mare*, cu cari se 'nfloresc ouele, precum și cu petecele cu cari se ștergă ouele înflorite și cari se păstréză anume spre acestu scopu peste totu anul.

Florile bune pentru acestu scopu sunt: *sovêrvu*, *mêră acru* și *frunze de mêră acru*.

(1) Dict. de M. Bărbuță,

Piséză o créngă de mărü acru, o fierbü ca la o órá, după aceea frécă 1 — 2 frunđe de sovêrvü și 1 — 2 de frunđe de mărü acru, le punü pre tóte acestea în apă, le lasă ca de ađi și până mâne, și apoi cu apă de acésta, punéndo în scăldătórea copilului și anume în trei rénduri de scaldă, și scăldându copiii se curățescü (1).

Cu petecele, cu cari s'aú ștersü óuele, se afumă roșața. In același timpü rostescü următorulü descântecü:

A venitü omulü roșü
Poroșü,
Și-a luatü unü toporü roșü
Poroșü,
Și s'a dusü la pădurea roșă
Poroșă,
Cu strae roșe
Poroșe,
S'aducă lemne roșe
Poroșe,
Să facă focü roșü
Poroșü ;
S'a dusü apoi după pesce
Omulü roșü
Poroșü,
Și-a prinsü pesce roșü
Poroșü,
Și l'a adusü acasă roșü
Poroșü,
Și l'a curățitü omulü roșü
Poroșü,
Și l'a fiertü în borșü roșü
Poroșü,
Și l'a pusü în strachină roșă
Poroșă,

---

(1) Dict. de Paraschiva L. Leușténü.

Și-a luatū o lingură roșă
Poroșă,
Și-a poftitū roșala la masă:
— Pofitimū roșală la masă!
Iar pe N. mi-lū lasă
Curatū,
Luminatū
Ca de Maica Dmnlui lăsatū! (1)

Dacă copilulū e umplutū de rofiī din cauza unei țigance, atunci se pōte curăți cu *dohotū de mestécănă*. Bubele se ungu cu dohotū de acesta (2).

Cele mai multe mame însă nu întrebuițeză nici unū felū de mijlocū spre vindecarea rofiilorū, spunēndū că e cu multū mai bine dacă se lasă așa ca să se trecă ele singure de sine, pe când dacă cărcă să le vindece și nu sciū cum, lesne potū să se pue pe ochi și atunci copiii orbescū, saū pe crieri, și atunci bolândescū.

În fine spunū Româncele, că toți copiii, cari aū rofiī, după ce crescū mari se 'ngrașă și capētă o față fōrte frumōsă și rumenă.

Aripele. Când unū copilū se 'ncōrdă, bate din picioare și plânge fōrte multū, credū Româncele din Bucovina că a căpētātū morbulū numitū «*aripi*». Decī mama, care voesce să-și vindece copilulū de acestū morbū, iea, după ce l'a scosū din scăldătōre, unū fōrfece și cu acesta taie scăldătōrea, adecă apa în care l'a scăldatū, de trei ori în crucișū, țicēndū că-i tae *aripele*. Făcēndū acēsta crede și spune fie-care mamă că copilulū nu se încōrdă mai multū, ci, trecēndu-i morbulū se liniștesce, nu plânge mai multū și dōrme bine (3).

După credința Româncelorū din *Moldova* aripele se punū

(1) Com. de St. Bodnarescu, stud. gimn.

(2) Diet. de P. L. Leuștēnū.

(3) Com. de mai multe Românce din Bucovina

în șele, și de aceea se încordéză și plânge copilul așa de tare.

Deci mă-sa voiddă a i le scóte ilă pune cu pântecele pe palma stângă, iar cu drépta ilă spală și frécă pe spate cu lapte de țifă până ce-î iesă din piele nisce boțuri ca tullele de găină. După ce aș eșitū boțurile acestea îi încetéză tótă durerea (1).

Bubele dulci. Sub *bube dulci* înțelegū Români din Bucovina unū felū de bubuțe, cari se facū numai pe fața copiilorū celorū micī, măi alesū pe lângă gură saū nasū, dar cari nu dorū de felū, ei numai apătoșéză.

Româncele le vindecă parte prin descântece și parte prin întrebuintărea altorū mijlóce.

Românca, care voesce a vindeca *bubele dulci* prin descântare, tórnă vinarsū curatū într'unū paharū și mestecându-lū cu trei rămurele de mătură de mestécănū, rostesce următórele versurī:

Alesu- s'aū 9 frați
Din 9 tați
Cu 9 fărtați
Și plecară
Din pădurea mare
Pe cale,
Pe vale,
Cu 9 sape săpândū,
Cu 9 cuțite tăindū,
Cu 9 greble adunândū,
Cu 9 vorbe șoptindū:

—Unde porniți,
Unde grăbiți,
Voi 9 frați
Din 9 tați,
Cu 9 fărtați,
Cu 9 săpi săpândū,
Cu 9 cuțite tăindū,
Cu 9 greble adunândū,
Cu 9 vorbe șoptindū?
—Am plecatū la vale
.La mērulū din cale (2)

(1) Dict. de Ant. Pletosū din Rădășeni și M. Nistorū din Mălini.

(2) *Mērulū* din descânteculū acesta însemnéză *pomulū vieței*, la umbra căruia prosperéză ómenī și vite. Ceī 9 frați din 9 tați, însă dela aceeași mamă, sunt în totū casulū ființe rēutăcióse, de óre-ce ei neîncetătū se muncescū a tăia pomulū vieții. Ceī 9 fărtați, cari le staū mână de ajutorū la opera lorū de devastare, nu potū nimene alții să fie decât feluritele lorū puterī.

Rădęcina să i-o săpămü,
Scórța tótă să i-o rădemü,
Clómbele să le-adunămü,
Și nouë vorbe să spunemü
Ca să putređescă,
Să nu mai înfloréscă,
—Nu mergeți la vale,
Nu la mărulü din cale,
Că elü e umbra voinicilorü
Și zăcătórea vitelorü!
Voï 9 frați
Din 9 tați
Cu 9 fărtați

Inturnați!
Grăbiți la N.
La *bube dulci* a lui N.
Și le luați
Din crierii capuluï,
Din fața obrazuluï,
Din 99 mădulări
Și din 99 încheeturii!
N. să rămăe curatü,
Luminatü,
Cum e de Dumneđeü lasatü
Și de popa botezatü!

După rostirea acestorü cuvinte îmbie pre celü bolnavü de *bube dulci* să guste *aïu* (usturoiü) și să bea din vinarsulü descântatü. Apoi unge cu o alifie făcută din untură dela trei porci și cu oțetü din trei dughene *bubele dulci*.

Descântarea nici când să nu se facă când se măresce luna, căci în casulü acesta și *bubele dulci*, în locü să se vindece, mai tare se măresc (1).

Románcele din *Țéra-Románéscă*, cari voescü să vindece pre copiii lorü de *bubele dulci*, ieaü baligă de vacă, apoi pre copilulü ce suferé de *bube dulci*, se ducü cu elü la vatră, unde se face foculü, și luândü câte puțină din acea baligă atingü peste *bube* de trei orï și descântă astü-telü:

S'a sculatü sfînta Miercuri (2)
De diminéță
Și-a pusü masă
De mëtăsă,
Și pe tóte *bubele* le chemase,
Iar pe *bubele dulci* nu le chemase,

(1) Robert Prexl-Mühlach, Besprechungsformeln der Rumänen in Siebenbürgen, in Zeitschrift für Volkskunde. II. Band. I. Heft. Leipzig 1889, p. 36.
(2) Orï Vineri.

Și ele se mânia,
Rădăcina li se usca
Și în vîrfu se pomila (ofelia).

Apoi baliga descântată se lipesce la coșu.

Alte Românce, totu din *Țera-Românescă*, când descântă de *bubele dulci*, dicu așa :

Tôte bubele s'aũ juratũ
Că n'o mânca Miercurea (1) dulce,
Numai bubele dulci s'aũ juratũ
Și aũ mâncatũ.
De vîrfu să plece,
De rădăcină să sece.

Acestu descântecũ se face numai Miercurea și Vinerea pe nespelate (2).

Unele Românce din *Bucovina* fierbũ crengi de *měrũ dulce* și cu suculu ce iese dintr'insele spală apoi *bubele dulci*. Altele ieaũ fasole negre, le punũ pe vatră ca să ardă, apoi le piséză și cu pulbere de acẽsta presură apoi *bubele dulci*, cari în urma acẽsta se potolescũ și vindecă.

Pěrulu porculu. Sunt o sémă de copii pėroși pe spate. Intre acești perĩ, spunũ Româncele, că se află unũ felũ de pěrũ fõrte měrunțelũ și ghimposũ, care se numesce *pěrulu porculu* și care îi inghimpă pre copii așa de tare, că trebuie să se vaete și să plângă.

Deci ca să se mântuiască copilulu de acestũ pěrũ, mama sa trebuie înainte de a-lũ scãldã să-lũ ungã cu untũ și să-lũ frece c'o peticuță muiată în lapte de alũ sėũ, și atunci toți perii cei rėi se prindũ de peticã și pre copilũ nu-lũ inghimpã mai multũ.

---

(1) Ori Vinerea.

(2) Pr. Al. Popescu, Descãntece, publ. în «Țera-Nouã», an. II. Bucuresci 1886, p. 687.

Junghiulă. De multe ori pătimescū copiii cei mici și de *junghiuri*. Decī *Româncele din Țera-Românescă*, voindū a afla *junghiulă* la unū copilū, ieaū unū gălbenușū de ou prōspētū și-lū pōrtă pe totū corpulū lui, și unde se sparge, acolo credū ele că se află *junghiulă*; iar de nu se sparge nicăiri, e unū semnū că n'are *junghiū* (1).

Dacă copilulū are *junghiū*, atunci ieaū unū cuțitū găsitū, cu care se atinge copilulū crucișū peste loculū, unde este durerea și descântă astū-felū :

Fugī *junghiū*,
Că te 'mpungū! (2)
Du-te 'n padia fără iarbă,
In rovina fără apă.
Acolo e casa ta,
Acolo e masa ta,
Junghiū pripitū,
Junghiū grăbitū,
Junghiū cu țepă,
Junghiū cu cuțitū,
Junghiū pusū,
Junghiū prepusū,
Junghiulū *Ielelorū*,
Ielelorū-Șoimanelorū.

Junghiū dela mâna lui D-șeū,
Junghiū de 99 de feluri,
Ieși dela (cutare)
Din osū în carne,
Din carne 'n piele,
Din piele să piei;
Căci cuțitulū te-ajunge,
Te ajunge
Te'mpunge.
Să rămăe N. curatū,
Curatū strecuratū
Ca rōua din câmpū,
Ca stēua din cerū.

După ce aū rostitū cuvintele acestea înfigū cuțitulū în pămîntū și pre suferindū ilū mișcă puținū din acelu locū (3).

Româncele din Bucovina, cum se convingū că unū copilū are *junghiuri*, ieaū îndată *ața* (4) de cânepă de vară dintr'unū fuiorū, ce a fostū la crucea cu care umblă preotulū la *Bobotéză* pe la casele ómenilorū, și muind'o în *aghiasmă légă*

(1) Ionenu, op. cit. p. 20.

(2) Aceste două versuri se rostescū de trei ori.

(3) Pr. Al. Popescu, *Descantece*, publ. în «Țera-nouă» an. II. Bucuresci 1886, p. 691.

(4) *Ața* acéstă trebuie să fie întorsū tórsă.

cu dinsa loculū, unde are copilulū bolnavū junghiurile. După ce l'au legatū îlū alumă cu petica, în care s'au ștersū ouēle roșii, și apoi rostescū următorulū descântecū :

A eșitū cuconița
 Bosconița.
 Boi mândri a înjugatū
 Și la aratū a plecatū
 Cuconița
 Bosconița (1),
 Și-a aratū câtū a aratū
 Și cânep' a semēnatū
 Și apoi o a grăpatū
 Și-a crescutū cânepa mare,
 Cănepă mare, frumósă,
 Ca mētasa de alésă.
 Și-a trimesū cuconița
 Bosconița
 Douē-spre-đece fete
 Și-aū cules'o
 Și-aū uscat'o
 Și-aū adus'o
 Și-aū întins'o
 Și-aū pusū douē-spre-đece fete
 Și-o melițat'o
 Și-o strujit'o
 Și-o răgilat'o
 Și-o pieptānat'o

Și-o periat'o
 Și-o pus'o în furci,
 Și-o tors'o
 Douē-spre-đece fete
 Cu cuconița
 Bosconița
 Și-o reșchiet'o
 Și-o depēnat'o
 Și-o fiert'o
 Și-o urzit'o
 Și-o țesut'o
 Și-o ghilit'o
 Și-o croit'o,
 Și cămeșă o făcutū
 Și junghiurile o 'mbrăcatū
 Și apoi le-o blăstēmatū
 Și din gur'o cuvītatū :
 — O voi junghiuri mari,
 De capulū reilorū mari
 Să rămāneți
 Și să vē pierdeți!
 N. să fie curatū
 Și luminatū,
 Ca de Maica Domnului lāsātū! (2)

Plesnele. Acestea sunt nisce bubuțe albe, cari se facū pe limba copiilorū și cari neīncetatū se'nmulțescū și se cățelescū. Copiīi din cauza lorū nu potū nici sugē nici mīnca, și neīncetatū le curgū balele din gură.

Plesnele, după credința Romāncelorū din *Bucovina* și din *Moldova*, le capētă copiīi atunci, când mamele lorū le daū

(1) Aceste douē cuvinte se repeșescū după fie-care versū.

(2) Com. de St. Bodnarescu, stud. gimn.

fiță, fiindu despletite. Dreptu aceea fie care mamă, când dă copilului sēu de suptū, trebuie să fie măcar într'o cōdă împletită, nici când însă despletită și buhósă, căci îndată capetă copilulū *plesne*.

Mai capetă copiii plesne încă și atunci, când bagă pieptenele în gură. Din cauza acēsta apoi nici o mamă precaută nu dă copilului sēu pieptenele de pieptenatū ca să se jōce cu dīnsulū.

Romāncele din *Țera-Romānescă* spunū că nu e bine a se lăsa copiii cei mici a se juca cu pieptenii din causă că capetă *limbariță* (1).

Dacă din nebăgare de sēmă saū din altă causă óreși care a căpētatū vre-unū copilū *plesne*, atunci mama sa, voindū a-lū vindeca, iea trei bāliguțe de calū și pe copilū în brațe și întorcēndu-se cu fața spre sóre dice:

Sórele-lū daū de sus de pe delū,

Iar plesnele lui N. în baligă de calū!

Cuvintele acestea le rostesc de trei orī, adecă pentru fie-care bāliguță și după fie-care rostire scurge baliga și picură cāte o țiră de sucū dintr'insa copilului în gură, unde are plesne (2).

O sēmă de Romānce însă piséză petró acrá până ce se face ca pulberea de mărunțică, móie apoi o peticuță curată în apă, o întinge în petró pulverisată și frecă cu dīnsa copilulū în gură pe unde sunt plesne. După acēsta ieaū o lēcă de miere și ungu cu dīnsa pe unde l'aū frecatū cu peticuța.

Făcēndū acēsta spunū că *plesnele* îndată se trecū.

Iar dacă unū copilū, nu numai din cauza plesnelorū, ci

(1) Ionénu, op. cit. p. 23.

(2) Dict. de M. Bărbuța.

și așa îi *curgă bale din gură*, atunci după credința Românelor din *România*, e bine ca balele să se taie într'o Duminecă dimineță, că apoi nu voru curge mai multu (1).

Focurile se lecuesc cu cărbune viu, pisatū pe pragulū ușei și amestecatū cu smântână (2).

Sohotele. Dacă unū copilū a picatū în *sohote*, numite altmintrelea și *socote*, din a cărorū causă se usucă de numai pielea și ósele rămânū pe dînsulū, atunci unele Românce din *Bucovina*, precum bună óră cele din Mahala, îlū ieaū într'o Sâmbătă dimineță, îlū punū într'unū sacū deșertū, îlū ducū la unū vecinū și acolo îlū bagă apoi de trei óri după olaltă pe gura cuptorașului, unde facū femeile mâncare peste vară și totū de atâtea óri îlū scotū afară pe borta unde stă ceanulū.

Nevindicându-se în urma acestei procedurī, îlū punū asemenea într'o Sâmbătă dimineță într'unū sacū, în care mai nainte de acésta a fostū făină, și astū-felū îlū ducū apoi în ținterimū, unde puindu-lū pe mormîntulū unū copilū cunoscutū ȃicū:

Măi (Vasile) scumpulū meū!
Na-ți ție aici saculū tēū
Și mi-lū umple pe alū meū
Cu carne, sânge și cu seū!

E de'nsemnatū însă că atātū când îlū ducū la ținterimū, când rostescū versurile acestea, cât și atunci când se întorcū îndērēptū, nu le e iertatū să stea în drumū nici să vorbescă cu cine-va, căci dacă staū și vorbescū cu cine-va, tótă procedura acésta nu are nici unū efectū.

Neajutându-ī nici după acésta nemicū fierbū o scăfârlie

---

(1) Ionénu, op. cit. p. 20.

(2) Sevastos, Călătorii p. 69.

părăsită de calū și-lū scaldă în zéma ce iese din scăfărlia respectivă.

Făcendū acēsta credū că copilulū bolnavū trebuie numai decât să se vindece orī să móră: una din douē.

Voindū mama celui bolnavū numai decât să scie de-ī va trăi orī muri copilulū, iea douē ulcele deșerte și dându-le cui-va să aducă apă cu una dintre dînsele ȃice: «du-te cu amēndouē ulcelele acestea la fântānă și adă-mī într'una, în care vei voi tu, apă!»

În același timpū însă le menesce pre amēndouē ȃicēndū în gândulū sēū: «Dacă va aduce-o pe acēsta plină va trăi, iar dacă va aduce-o pe asta-laltă va muri.» Decī dacă din întēmplare trimisulū aduce apă în ulcica cea menită pentru viețā, copilulū trāesce, iar dacă aduce în cea-laltă atunci móre (1).

Rastulū. Dacă unū copilū capētă *rastū*, adecă dacă i se umflă folele, Romāncele din *Transilvania* când cocū pāne îndātinēzā de a-lū pune cu spatele pe pragulū casei și apoi scoțēndū douē pāni din coptorū le rumpū în douē și astūfelū, fie acelea orī și cât de ferbinți, le punū peste folele copilulū (2).

În *Țēra-Romānēscā*, dupā cum scrie d-lū Dim. P. Lupașcu, bóla acēsta se vindecā așa:

«Să se pue nouē ghiocēi în oțetū tare, să se pue la căldură pānā se vorū topi și să-ī dai în tótā deminéța pe nemāncate bolnavulū câte o lingurițā ca să bea.

«Harbuzū coptū cu tārāțe pe peticā și să-lū înfăși unde va fi rastulū.

«Să ieī jumētate de litru de lapte dulce, de doi banisă-punū (próspētū) prostū, să rađi în lapte, să amesteci fórte bine, să-lū puī la căldură trei ȃile și apoi, înainte de a mânca,

---

(1) Com. de Ionică alū lui Iordachi Isacū.

(2) Com. de d-lū B. Iosofū.

să ungi frunză de tutunū tare și să pui pe pânțece cătū rastulū de trei și patru ori; după care va porni diarea și vĕrsătură; în urmă va fi folositū (1).

În *Moldova* este datină ca copiii, cariî aū *rastū* (înflătură în pânțece) să se pună, când se gătesce pânza, cu pânțecele pe sululū de 'napoi și tăindu-se firele să se dică:

— «Tai natra să se taie *rastulū* lui N!» (2)

Gălbenarea. De se întēplă cum-va ca unū copilū să zacă de *gălbenare*, plur. *gălbenări*, atunci Româncele din *Macedonia* légă la gătulū lui unū firū de mĕtasă galbĕnă și unū altū firū de mĕtasă roșie și după ce staū pușinū astūfelū se pune pe ramura unū trandafirū ca să stea o nópte întregă; a doua și ia firulū celū roșu și se légă apoi la gătulū prunculū, iar celū galbĕnū se lasă pe trandafirū (3).

Babița, numită altmintrelea și *baghița*, *baighița* și *babghița*, pl. *babhiți* și *baghiți* sau *baighiți*, e unū felū de morbū pre care îlū capĕtă mai cu sĕmă copiii, cărora nu le-aū crescutū încă toți dinții.

Copiii ce pătinescū de acestū morbū, spunū Româncele, că li se umflă pânțecele, capĕtă dureri crâncene de stomachū și pântecare mare, din care causă apoi îngălbinescū și slăbescū așa de tare, că mulți și morū dacā nu sunt îngrijiți și vindecați de grabă.

Morbulū acesta se póte vindeca, după părerea celorū mai multe Românce, prin așa numitulū «*descântecū de babiți*».

Descântătórea, care voesce a vindeca pre copilulū ce pătinesce de acestū morbū, ia o ulcică nouă, tórnă într'insa apă ne'ncepută, apoi nouĕ petricele albe, crude, cu deosebire

---

(1) Medicina babelorū. Adunare de descânțece, rețete de doftorii și vrăjitorii băbesci. Estrasū din Analele Academiei române. Bucuresci 1890, p. 62.

(2) «Șeșătórea», an. I. Fălticeni 1892, p. 153.

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorū, în op. cit. p. 44.

sarea măteli, precum și malaiu mărunțelū sau pdsatū. După acēsta pune ulcica, astū-felū umplută, la focū ca să fērbă și anume: Lunī diminēța înainte de rēsăritulū sórelui, apoi totū în acea di, înainte de amēđi precum și înainte de apusulū sórelui.

Totū așa face ea Miercuri și Vineri.

După ce a fiertū apa dimpreună cu pietricelele și mălaiulū mărunțelū din ulcică, rēstórnă ulcica cu cele ce se află într'insa într'o strachină corespundētóre, care se ține apoi pe buriculū copilului bolnavū sau mai bine đisū de asupra buricului, ca acesta să nu se frigă de strachina înferbintată.

Mai nainte însă de a vērsa cele din ulcică în strachină caută și pune ca să aibă dindemână 9 linguri nouē, 9 fuse nouē, unū acū și unū cuđitū.

Deci cum a rēsturnatū ulcica, iea una dintre lingurile cele nouē, și muindu-i puținū virvulū în apa din strachină o ține în mâna stângă cu adâncitura în sus, móie apoi a doua lingură în zēma cea de pietricele din strachină și o ține puținelū deasupra celei dintăi ca să picure unū stropū de apă într'insa; și totū așa face ea și cu cele-lalte obiecte până ce le părăndēză pre tóte, rostindū în același timpū la fie-care muiare și ținere a obiectelorū mai sus înșirate următórele cuvinte:

Babghiță mânăciósă,
Babghiță puturósă,
Babghiță uriciósă,
Babghiță prin sete,
Babghiță prin fóme,
Babghiță prin arsură mare
Și prin diochiulū celū mare,
Ieși din N. nu-lū giunghia,
Nu-lū cârciá,
Nu-lū spăriá;

Nu-lă îngălbini,
Nu-lă vrăji,
Nu mi-lă slăbi.
Du-te de îngălbinesce
Și spărie și-mi vrăjesce
La ogorulă cu păsată,
La pâriulă cu pietrele,
La țiganulă cu linguriie,
La țiganulă cu fusele,
La țiganulă cu acele,
La țiganulă cu cuțitele.
Și te du de spărie
Și-mi vrăjesce,
Unde păsările nu umblă,
Unde cocoșul negru nu cântă,
Unde nu dă nime «điua bună».
N. să rămână curatū
Ca argintulă strecuratū,
Ca maica cea prea curată,
Care l'a lăsatū.

Sfârșindū de rostitū cuvintele acestea suflă de asupra strachinei în semnulă crucei și stupește jos.

După acesta iea apa din lingura primă, ce a ținut'o în mâna stângă cu adâncitura în sus, care s'a strînsū picurândū de pe cele 8 linguri, 9 fuse de pe acū și cuțitū, și o tórna copilului bolnavū de babați în gură.

În fine tustrele apele, cari le-a fiertū și descântatū într'o đi, dar cari nu le-a pututū întrebuița până într'unū stropū, le duce și le varsă îndată după descântătura a treia la o proptea de gardū.

Astū-felū cum s'a descrisū până aice, se repeșce descânteculă acesta Lunī, Miercurī și Vinerī din decursulū unei sêptemăni.

Dacă copilulă e morbosū de *babghîță*, ulcica rēsturnată cu gura în jos suge tótă apa din strachină, așa că rămâne pe

fundulū ei numai păsatulū și pietricelele cele albe, iar dacă ulcica nu suge apa, atunci e unū semnū că copilulū nu e bolnavū de babghiță, ci de altă bôlă, prin urmare trebuie a-lū căuta de bôla aceea, de care se presupune mai departe că ar fi bolnavū (1).

Altū descântecū de *babghiță* și a nume din *Țera-Românească* sună astū-felū:

O purcesū o baghiță căcăciôsă,
O baghiță mîncăciôsă,
O baghiță puturôsă,
Venită din sete, din fôme,
Saū din ostenelă:
Cu șepte lingurī le-oiū mēsură,
Cu cuțitulū le-oiū tăia,
Cu chiatra le-oiū închietri,
Prin chiatra moriī le-oiū dă
Și le-oiū mîntui;
Cu fusu le-oiū împunge
Din tôte încheeturelele,
Din tôte mădulările.
Să rămâie bolnavulū
Luminatū, curatū,
Precum Dumneđeū l'o lăsatū.

Descântătórea, care rostescce cuvintele acestea, pune într'o ólă nouă apă, puține crupe, puțină cenușă, farmă trei petricele mici, asemenea trei bucățele marmură și trei bucățele cremene; le pune pre tóte acestea la unū locū să fērbă la focū bine, și apoi le rēstórnă într'o strachină cu gura în jos, ținēnd'o așa pe pânteccele copilulū; și descântă cu 7 lingurī, unū cuțitū, unū fusū, cu care face cruce câtū descântă în

---

(1) Acestū descântecū culesū din comuna Șcheia de lângă orașulū Sucēva, mi l'a comunicatū d-lū P. Prelipcēnū, invēțătorū superiorū. — Altū descântecū de babiți cu multū mai lungū și totū-odată și mai completū decât acesta să se vadă în colecțiunea mea «Descantece pop. rom.» Sucēva 1886, p. 32-39.

trei rînduri; repetă descântecul în trei zile de secă, dîndu apă bolnavului să bea cîtă se va țină pe linguri, dela fiecare lingură cîte de trei ori cîtă s'a scurge, asemenea de pe cuțit și fusă (1).

---

(1) Dim. P. Lupașcu, Medicina babelorū. Adunare de descantece, rețete de doftorii și vrăjitorii băbești. Estrasă din Analele Academiei române. București 1890, p. 29.

XXIII.

M A S A M Ó Ţ E I.

A treia ȃi de Bobot z , ȃiua de opt  Ianuarie, în fie-care an , este cu mare nerăbdare a teptat  de nevestele din *DOBROGEA*, rom nce  i bulgarce.

 n ac st  ȃi t te nevestele aceleia i m  e, fără deosebire de v rst   i avere se adună după amia  -ȃi la mă lor   i petrec  at t  în on rea ei c t   i într'a lor  p n  ce se  ntunec  bine.

Mă în ȃiua de St. Ioan  cu un  pahar  de sticl  cioplită, în el  cu apă sfin it , cu un  m nunchi  compusă din foi ver i, din * ndru aim *  i mu cat  sau din altă fl re  i din busuioc  uscat , legate cu un  fir  de l n  ro ie se duce pe la t te *nep tele*  i stropindu-le cu m nunchiul  muiat , le  nvit . Pe l ng  nep te mai  nvit  ea încă  i alte neveste, prietene  i cunoscin e de ale ei să vină ca să-i vadă serbarea. B rba i nu  nvit  nici odată, căci fiind  serbarea ac sta exclusivă numai pentru femei, b rba ilor  nu li se cade să iea parte la  insa.

Clientele m  ei, cu tot  timpul  cel  r u, care nu odată

se află în această și în părțile Dobrogei, se adună într'un număr destul de mășor. Nu voru s'o lase cu inima mâhnită, sciindă prea bine că aș nevoe de dinsa tocmai când viața omenescă e în mai mare primejdie.

Masa e împodobită cu totu ce trebuie mâncării, înfrumusețată cu atâtea sticle pline cu vinișor de deosebite lețe, câte nepôte aș venitū la serbare, căci fie-care din ele aduce și câte un *ploconū* mamei mōșe, pe care ploconū îl încununază de obiceiū o sticlișoră de vinū.

Iată din ce se compune ploconul nepótelorū mōșei: din câte unū colacū, de ceva carne de porcū orī *trandafiri* din porculū tăiatū la Crăciunū, și câte o sticlă cu vinū mai mare saū mai mică, după cum dispune și aducétorea. Cele cu vii în genere aducū câte o sticlă mai mare.

În mijloculū mesei se află unū colacū mare, la mijlocū o lumīnare mare neaprinsă; acesta e colaculū mōșei făcutū de ea. Afară de acestea se mai împodobesce masa de regulă și cu o farfurie în care sunt puse o mulțime de frunđe de *mușcată*, de *indrușaimū* și de *rozetă* și pe fie-care frunđa se vede strălucindū câte o bucățică de hârtie poliită și lipitā cu miere care însemnază: ca mōșa să fie plăcutā nepótelorū séle ca albinelorū mierea dela florī.

Până a nu lua locū la masă nepótele, prietenele și cunoscințele invitate, fata (servitorea) mōșei vine și servesce, ducēndū la fie-care tava cu dulcēță și rachiulū preparatū de ea cu spirtū, zaharū, scorțișoră și șofranū.

Nepótele, prietenele și cunoscințele închină în sănătatea mamei mōșe.

Mōșa șede în capulū mesei și mulțămesce fie-căreia cu inima plină de emoțiune și fericire.

Împărțindu-se dulcēța și rachiulū, mama mōșa iea unū ciobū cu tāmâe aprinsă, aprinde lumīnarea cea neaprinsă,

din colaculă din mijloculă mesei, spune rugăciunea *Tatălă nostru* și tămăzează pe fie-care din nepóte și cunoscințe, cari acum își ieaă loculă la masă, apoi împarte florile poleite la fie-care câte una și tóte le înfigă în pěră.

Preotésa, care de regulă încă iea parte la acéstă serbare, căreia i se dă loculă de onóre în capulă mesei, își lipesce frunđa verde în frunte pentru cuvintulă că preotesele fiindă între mirene capulă legiă, trebuie să fie mai așezate, mai statornice, nu trebuescă să pórte flori la capă și nici îmbrăcăminte cu flori vii . . . .

Se aduce apoi *ciorbă* și se dă întâi în capulă mesei, unde se află preotésa.

Până a nu începe lingurile să lucreze din capulă celalaltulă mesei se aude iarăși «*Tatălă nostru*» recitată totă de mama móșă; fie-care își face cruce și începe să priméscă dela ea câte o bucată din colaculă din mijloculă mesei, pe care puțină mai nainte de acésta îlă tăiasă și acuma îlă împărțesce.

Din tóte părțile rîsete și vorbe. Unele spună că le-a cădută bucata de colacă cu mai multă *coltucă* și aă să nască ună *băiată*, altele că le-a venită bucata de colacă mai multă mijlocă și aă să facă o fată; iar celea cărora le-a cădută numai mijloculă, că n'aă să mai facă copii.

Se aducă apoi mai multe feluri de bucate și pe urmă friptura, cari tóte se pună la masă, începându totă dela preotésă.

După friptură trebuie să dea *bacșișulă*.

Móșă cu multă modestie și bucurie propune ca una dintre nepóte să reguleze darea bacșișului.

Una dintre nepóte și anume care e mai istéță și mai îndrăsnéță iea o farfurie pentru strîngerea bacșișului, pune într'insa ună pahară cu vină, ună picioră de găscă saă și de

altă pasere și anume friptu aprópe fără de carne, o bucată de pâne, sare, piperu și ardeiu și întinđendú farfuria în mijloculú mesei strigă móșei:

—Să fie móșa, la primejdie, iute ca ardeifulú!

Preotésa aruncă cea dintâi bacșișulú, pe urmă începú nepótele, fie-care câtú le lasă mâna.

Móșa, care și de astă dată se află în capulú mesei, stă în picióre, și la fie-care sunetú, ce s'audé'n farfurie, ȓice tare:

—Dă Dómné sporú și berechetú cutăreia și cutăreia, spunđú fie-căreia pe nume.

Unele dintre femeí, când aruncă bacșișulú strigă:

—Dela mine puținú dela Dumneđeú multú.

Iară altele, aruncândú pe rëndú banii, spunú:

—Atăȓia copii să facú, câȓi bani lasú în farfurie!

—Să-ȓi dea Dumneđeú!—rěspunde móșa.

Slirșindu-se bacșișulú, stringătórea presentă móșei talerulú cu banii strinși.

Móșa îi primesce mulȓamindu-í, mușcă din piciorulú de gâscă, iea din pâne, apoi luândú paharulú inchină în sănătatea nepótelorú, ȓicěndú:

—Dumneđeú să vă dea sănătate la tóte, sporú și berechetú! . . . .

—Să ajungemú și la anulú cu bucurie și cu inimă bună!

După acésta bea paharulú pe jumătate și-și pune banii strinși, legaȓi într'unú colȓú de basma, în sínú.

În timpulú mesei se aude din când în când îndemnulú móșei, care ȓice:

—Luaȓi, fetelorú! beȓi, mâncaȓi, căci dórá spre acésta aȓi venitú la mine!

Câte una din neveste, care e mai istéȓă și mai gluméȓă, dreptú rěspunsú la îndemnulú móșei, spune câte ceva să facă și pe cele-lalte să rídă, bună-órá:

—Fa! sciți voi ce să faceți, când vă veți duce acasă? De-ți vedé pe bărbații voștri că vă zimbescú, voi rídeți mai tare; de-í vedeți supěrați, că se uită rěu la voi, faceți-vě și mai supěrate și băgați-vě pe după sobă, că ei aú să vie după voi să vă facă inimă bună și așa scăpați de a vă mai bombăni.

Din tóte părțile se audú rísete, o dovadă că áuditorulú femeescú admiră pe nevasta, care a spusú acéstă glumă.

O *Mocancă*, căci în Dobrogea sunt mocance destule, vindú și ea a face puțină voe bună, díce:

—Apoi nu sciți, acum unú anú, cândú mă duceamú acasă totú de-aici dela mama móșa, întâlnii pe omulú meú; eú cum ilú věđui începuí să mătănăescú în stânga și în drepta ca și cum n'ași fi pututú merge; elú începu să rídă đicěndu-mi: «da bine mă femeie, nevestele đicú că nu beú, că ele nu se'mbată, dar věđú că și ele nu se lasă de bărbați... facú pasulú mai mare decât ei!...»

Dar eú atunci mai rěu mă făceamú că-sú bétă.....

—Așa sunt bărbații tragú spuza totú pe turta lorú și bieteles femeis totú rěu facú!— rěspunde una din altă parte.

După ce aú mâncatú și běutú de ajunsú, după ce s'a strinsú bacșișulú, mai petrecěndú încă puținú în glume și rísete, masa se ridică, se face locú largú în casă și cu tótele se pregătescú pentru jocú, îndemnându-se unele pe altele să începă.

Acum se póte vedé cum de o parte se prindú *bulgarcele* la jocú, de altă parte *románcele*, și iar de altă parte románce și bulgarce la unú locú, și începú a juca și a cânta diferite jocuri și cântece fie-care în limba sa și cum o ajunge mintea, numai singurá preotésa stă impunătóre de o parte pe patú saú în altú locú, privindú cum jócă oile din turma păstorită de soțulú seú.

Dacă timpul e nefavorabil, ceea ce foarte lesne se poate întâmpla în Dobrogea, și cimpoerul chemat nu poate să vie la timp ca să le cânte, atunci joca și cântă și singure, fără ore-și care lăutari până la un timp când apoi se despartesc, dicându ca să se vadă pe la anul pe această vreme cu bine, și apoi se duce fie-care a casă (1).

(1) Zoe Crețescu, Obiceiuri dobrogene, publ. în «Românul» an. XXXIV. București 1890, No. din ²⁴/₁₂ și ²³/₁₅ Februarie.

XXIV.

TUNDERA PĚRULUI.

La jumătate de an după nascerea unui copilú, în unele părți însă cu multú mai târziu și anume după ce a începutú acum copilulú a umblá, a pricepe și a vorbi, e datină de a i se reteza saú tunde pěrulú.

Acéstá datiná, numită *Tunderea* saú *retezarea pěrului*, se efectuesce în unele părți ale *Bucovinei*, precum bună órá în satulú *Crasna* din districtulú *Storojineșului*, de regulá în ziua onomasticá a copilului saú într'a tătâne-séu saú într'a mamei sale. Iar dacá nu este cu puțință în una dintre aceste trei zile onomastice, atunci și în altá zi, se cautá însă cu cea mai mare scrupulositate ca *retezarea* sá se întemple tot-deauna într'o *zi slobodá*, adicá într'o *Luni*, *Joi* saú *Sám-bătă*. *Marșea* nu se retézá nici într'unú chipú, pentru cá ziua acéstá după credința poporului e cu *năpaste*, și copilulú care s'ar reteza într'acéstá zi, tótá viața lui ar trebui sá tragá năpaste. *Miercurea* și *Vinerea* nu e bine de retezatú de aceea, pentru cá aceste doué zile sunt de secú. Decí părinții, voindú ca copilului lorú sá-i mérgá tóte în *pliná*,

trebuie să-lă rezeze într'o *đi deplină*, adică în una de fruptă, sau după cum spună Transilvănenii, într'o *đi de dulce*. Asemenea nu e bine a-lă rezeza *Dumineca* sau într'altă *đi de sərbătóre*, pentru că aceste *đile* sunt legate de biserică și de aceea e păcată.

În ajunulă *đilei* menite pentru tunsă sau rezezată, tatălă sau mama copilului, care are să fie rezezată, se duce și poftesce pre nașulă sau nașa sa ca să vie pe a doua *đi* să-și rezeze finulă, căci ei singuri nu se cade să-lă rezeze, pentru că dacă l'ară rezeza, după ce va cresce mare și se va căsători i-ar arde casa (1).

Dacă nașulă e împiedicată de a veni, póte să vie și soția lui, și din contră.

În casă însă când sunt amândoi împiedicați, póte veni și unulă străină ca să rezeze. Acesta se numesce apoi *ju-mătate de nașă*. În cazulă din urmă însă nănașulă adevărată mai totă-deauna se supără pe cumetrii săi: de ce s'aă grăbită așa de tare, și aă chiebată pre ună străină ca să tundă finulă? Din cauza acésta apoi cei mai mulți părinți chieamă pre ună străină la tunderea părului numai atunci, când nașulă sau nașa copilului aă murită în restimpulă dela boteză și până la tunderea acestuia.

În *điua tunderii*, părinții mai avuți daă și puțină masă, la care poftescă, pe lângă nănași, încă și unele dintre nemurile cele mai de aproape precum și vr'o doi trei megieși.

Deci după ce s'aă adunată acum toți cei poftiți, nănașulă sau nănașa așterne pieptariulă seă lângă o feréstră în dreptulă

---

(1) Com. de Ionică ală lui Iordachi Isacă din Mahala: «Se đice că dacă ună băiată a crescută mărișoră, încat e de lipsă ca să i se rezeze părulă de pe capă, nu se cade ca părinții să-lă rezeze, pentru că, când va figospodară îi va arde casa. Dreptă aceea părinții întâia oră îlă ducă la nănașulă seă ca să-lă rezeze, iar nănașulă după ce-lă retéză, îi dăruesce o óie, mielă etc. Nime nu retéză fără ca să-i dăruiescă ceva.»

sórelui, iea pre copilulú ce are să se reteze în brațe și dându-i unulú saú doi *puișorî* (ruscuțe) de argintú în mână ca să aibă cu ce se juca, îlú pune să ședă pe pieptarulú așternutú. Desvêlesce apoi douê fuióre de cânepă saú și de inú pre carî le-a adusú anume spre acestú scopú de acasă, și carî însemnéză ca să créscă pèrulú copilului ca și fuiórele acelea de lungú și i le pune dreptú pe crescetulú capului, așa ca unú capétú să-î spânzure pe cefă iar cela-laltú pe frunte, și după acésta prinde a-lú *reteza* în cruciși ca și preotulú după ce l'a botezatú și miruitú.

Tunderea saú retezarea acésta se face totú-d'a-una într'o òi luminósă, într'o òi cu sóre, nici când însă într'o òi nou-rată, anume ca tótă vieța celui ce se tunde să fie luminósă și norocósă. Dacă l'ar tunde într'o òi nourósă, atunci viața lui ar fi nourósă, tulbure și nefericită.

După ce l'a retezatú, stringe totú pèrulú și-lú dá finului seú în mână òicéndú: — Pofimú, fine, fine pèrulú acesta ca să ne poți mai pe urmă da sémă de ce-î, și la ce vei voi și dori ca să-ți mérgă mai bine să ne spuî ca să scimú și noi. Și precum nu putemú noi fără feréstră și fără sf. sóre, așa să nu pótă și ómenii cei de cinste și de omenie fără de dumnia-ta, și precum ni-î noué dragă lumina sórelui, așa să fii și dumnia-ta dragú tuturor!

După acésta mama copilului, luândú pèrulú din mânilé acestuia, îlú strînge într'unú locú anume ca atunci, când se va *spèria* copilulú saú va cãpèta altú *beteșugú*, să-lú pótă afuma cu o parte dintr'insulú, iar cea-laltă parte o păstrează până mai pe urmă, adecă până ce copilulú cresce mai mă-rișorú anume ca să-lú întrebe: de ce felú de vietate e pè-rulú acela? Și de ce felú de vită spune copilulú, la timpulú seú, că e pèrulú ce i-lú arată, de acelú felú de vită va avé mai mare parte și norocú.

Când aşeză nânaşul pe finul sǎu pe pieptarǔ îi pune dinainte şi o strachinǎ cu apǎ curatǎ neînceputǎ, în care mai tórnǎ încǎ şi puşinǎ aghiasmǎ. Strachina acésta o cum-pǎrǎ nânaşul şi o aduce anume spre acestǔ scopǔ cu sine, când vine sǎ-şǐ tundǎ finul. Iar dupǎ ce l'a tunsǔ, cu o parte de apǎ îlǔ spalǎ, o parte i-o dǎ ca s'o bea, iar restulǔ îlǔ duce şi-lǔ aruncǎ pre unǔ pomǔ verde, anume ca *sǎ-i mǎrgǎ noroculǔ ca din apǎ*. Când merge sǎ arunce apa, iea pre copilul în braţe iar strachina într'o mânǎ şi aşa se duce şi o aruncǎ. Atâtǔ strachina acésta câtǔ şi puşoriile ce i-a datǔ mai nainte precum şi fuiórele ce i le-a pusǔ pe capǔ rǐmǎnǔ finului ca darǔ din partea nânaşului sǎu.

Dupǎ ce aǔ aruncatǔ acum şi apa şi dupǎ ce s'a întorsǔ nânaşul cu finul sǎu în casǎ se punǔ toşǐ cei adunaşǐ la masǎ, unde ospǐtézá şi cinstescǔ unǔ timpǔ óreşǐ care, însǎ nu multǔ şi apoi sculǎndu-se, se ducǔ toşǐ, cáşǐ aǔ luatǔ parte la acestǔ actǔ, pe acasǎ.

Dacǎ se 'ntǐmplǎ sǎ mórǎ copilulǔ înainte de a-ǐ fi sositǔ timpulǔ ca sǎ fie retezatǔ, atunci vine nânaşul când e mortǔ, şi mǐsurǎndu-lǔ mai întǎi cu o aşǐsórá, îlǔ retézǎ în crucişǔ, apoi atâtǔ pǐrulǔ retezatǔ câtǔ şi aşǐsórá cu care a fostǔ mǐsuratǔ, scoşǐndǔ unǔ cuiǔ din pǎrete, le bagǎ în loculǔ acestuia şi bǎtǐndǔ cuiulǔ iar la loculǔ sǎu, rǐmǎnǔ apoi acolo pentru totǔ-d'a-una.

Acésta se face anume ca de cum-va copilulǔ a fostǔ cu norocǔ, sǎ nu se ducǎ noroculǔ cu dǐnsulǔ în pǎmǐntǔ, ci sǎ rǐmǎe în casa pǎrintéscǎ.

Dacǎ se 'ntǐmplǎ sǎ mórǎ înainte de *scǎlduşcǎ* (scǎldǎciune), atunci nânaşul, când îlǔ retézǎ îi pune bani pe pieptǔ ca şi la scǎlduşcǎ. Baniile aceştia îi ieaǔ apoi pǎrinşǐi şi-i întrebuinţézǎ pentru lucrurile cele trebuincióse la înmormǐntare (1).

---

(1) Dict. de Anişa Ursachi.

În *Fundulă-Moldovei* ca și în *Frătăușul vechiu*, copiii nou-născuți se tundă de regulă la jumătate de an.

Sosindu-și ziua menită pentru *tunderea părului*, mama copilului se duce la o femeie, fie aceea nănașa copilului sau alta străină, totuși una-și, și după ce a ajuns îi spune:

— Să vii să-mi tunzi băiatul tău copilă!

Dacă însă din întâmplare a venit tocmai atunci vre-o femeie la dânsă îi spune:

— Bine că ai venit! . . . fii bună și-mi tunde băiatul tău că acum are *ciupă* (sing. ciupă)!

— Ți l'oi tunde bucurată, de ce nu! — răspunde femeia.

Femeia invitată vine apoi într-o *Luni*, *Joi* sau *Sâmbătă*, și tunde fără multă ceremonie ciupă de păr a copilului, și după ce i-a tuns, strângându-i într-o hârtiuță, îi duce și-i îngropă la rădăcina unui pom a nume ca părul copilului tuns să crească ca pomul.

Dacă mama copilului e avută, cinstesce pe femeia ce i-a tuns copilul, dacă e sormană atunci numai îi mulțămese, iar cât pentru cinstiți o cinstesce mai pe urmă când are cu ce.

La vr'o câte-va săptămâni după tundere părinții copilului dimpreună cu mai mulți inși, nemişcați de aproape sau cunoscuți, se duc cu colaci la cei ce le-au tuns copilul și-i închină ca și adevăraților nănași ai copilului. Dacă nu au colaci făcuți, atunci duc: grâu, zahăr, rachiu, etc. Mai pe scurt duc colaci, pe cari îi învelesc de regulă cu un tulpan, ca și adevăraților cumătri la *colăcime*.

Femeia sau bărbatul, care a tuns copilul, dăruiesc la această ocaziune copilului tuns o vișcă, o oie sau un cârlan.

Se pună apoi cu toții la masă și ospătează, cinstesc și

se veselescă, căci gospodarul de casă sciindă că voră veni, s'a pregătită și cu puțină masă.

În fine mai e de însemnată încă și aceea că părinții copilului și cei ce le-aă tunsă copilul se numescă din ăiua tunderii începândă între olaltă cumătri, ca și când cei din urmă ară fi botezată copilulă celoră d'ântăi (1).

În unele părți ale *Transilvaniei* tundera părului, numită de comună *tunderea* sau *tăderea moșului*, se întemplă de regulă abia după împlinirea anului ală treilea dela nascere. Ea se sēvērșese totă-d'a-una într'ună chipă solemnă în prezența nēmuriloră și a celoră mai de aprăpe amiciă ai familiei. Și precum mai nainte, așa și la acēstă ocașiune mōșa jōcă ună rolă fōrte însemnată profēșindă din creșcerea părului copilului, ce are să se tundă, viitorulă acestuia. Așa spre esemplu, dacă perii căpului de dinainte ai copilului creșcă în forma de raze, se ăice că elă ar avē ună cuibă pe capă și că prin urmare va fi ună omă însemnată și înțeleptă; dacă are ună pără fōrte desă și mare însemneză, după credința poporului, că va fi voinică și tare, avută și norocită.

Cum și-a împlinită mōșa oficiulă sēu începe nașulă, după o cuvintare serbătorēscă, a tunde *moșii* copilului cu ună fōrfece noă, rumpe apoi deasupra căpului sēu o *turtă* dreptă în două, și pe când singură mănâncă o parte de turtă, pe atuncă copilulă trebuie să mănânce cea-laltă parte.

După acēstă copilulă capētă atătă din partea nașului cătă și din partea tuturoră celoră prezenți căte ună dară. Nașulă cam de comună îi dă ună dară mai însemnată, ceva care să-l rēmăe pentru tōtă vieța, de obiceiă o vită de o deosebită prăsilă. Apoi prin ună ospēșă veselă, la care nici când nu trebuie să lipsēscă musica și joculă, se închee acēstă

---

(1) Dict. de Par. Lehaciu — Leuștēnă.

și foarte însemnată pentru un copil român delat sat, și totu din acéstă și se numără copilul, căruia i s'a tunsu moșul, la copiii mai mărunți la ale căroru jocuri și alte veselii póte de acuma înainte să iea parte (1).

În *Moldova* nânașul sau nânașa tunde numai ciupii finului seș, pre carii îi aruncă apoi în ocolul vitelor anume ca să aibă norocul la vite. Totu atunci îi dă și un daru óreși care (2).

În *Țera-Româneșcă*, în ȝiua în care un copil împlinește anul, i se rupe *turta*, adecă: se pune o doniță în care e apă și în ea o sticlă cu vinu și bani de argintu. Copilul stându pe doniță, o persónă bêtână îi rupe o turtă în capu, apoi se scotu banii din doniță și se punu pe o tavă împreună cu buchetele de flori, după aceea se lasă copilul să se ducă singuru la acea tavă. De va pune mâna întâi pe flori, în vieță îi va plăcé florile și va fi iubitú ca ele; iar de va apuca întâi banii, va avé mare norocú de bani.

Turta ruptă se face mai multe bucățele și se împarte pe la asistenți pentru mâncare ca să póta și copilul să ajungă vârsta celui bêtânú.

În unele localități din *Țera-Româneșcă* se obicínuesce acéstă pâna la trei ani (3). În alte localități însă pâne la ȝece ani. Și 'n fie-care anú se face câte unú colacú sau o turtă care se rupe pe capul copilului la ȝiua naserii sale, și care o totú măresce cu o măsură mai mare (4).

Totu în *Țera-Româneșcă*, când se tunde unú copil în capu pentru prima óră, pèrulú lui nu se aruncă orí și unde arú fi ca să calce cine-va pe elú, ci se pune într'unú locú pă-

(1) Wlislöcki, op. cit. p. 13—14.—Slavici, Die Rumänen in Ungarn, Siebenbürgen und der Bukovina. Wien 1881, p. 167.

(2) Dict. de Anița Pletosú, Româneă din Rădășeni, județulu Sucéva.

(3) Ionénu, op. cit. p. 22.

(4) Com. de d-lú G. Lateșú, preotú în Rădășeni, județulu Sucéva.

zitū, căci altă-felū, după credința poporului românū din acele părți, când se va face mare va căpeta durere de capū (1).

În fine totū în *Țera-Românescă*, când copilulū împlinesce unū anū, i se pune în capū unū paharū cu vinū și d'asupra o *azimă*, pre care o rupe preste paharū, și din ea se dă copilului să mănânce muiată în vinulū din paharū. Acesta este semnū ca să ureze ani mulți, pânea fiindū în fie-care anū nutrimentulū omenirii (2).

La Româniī din *Macedonia* este datină, cum era în *Principate* (România) mai nainte la țeranī, a tăia copiilorū *moșulū* când ajungū într'o vîrstă de câți-va ani. Acestă tăiere de moșū se face cu ore-care ceremonie; alții în alte locuri frângū o *turtă* pe capulū copiilorū când sunt de unū anū (3).

Cea mai mare parte a datinelorū și credințelorū înșirate mai sus erau usitate și *la vechiū Romani*, cu acea simplă deosebire numai, că pe când la Romani ele se usiteză în timpulū de față la jumătate de anū, la unū anū saū și mai târziu, pe atunci la Romani erau totū-dea-una usitate într'a opta saū și a noua și după nascerea unui copilū, adecă în aceeași și, în care până și 'n ziua de *astăzi* biserica noastră ort. or. îndătinéză de a tunde pre copiii nou-născuți.

Intr'a opta saū a noua și după nascere, în care se lustra și curăția copilulū nou-născutū în înțelesū religiosū, și 'n care i se da numele, în aceeași și era datină de a se duce sacrificiū pentru deii de casă, a se închina și sânti capulū pruncului deilorū, și întru acestū semnū a i se tăia apoi perii din capū, saū a se tunde de totū. Totū într'acastă și prunculū, care pășia acum ca persónă în lume, se recomanda

---

(1) Ionenu, op. cit. p. 23.

(2) I. St. Negoescu, Credințe populare în «Lumina pentru toți». an. III, Bucuresci 1888, p. 473.

(3) Dim. Bolintinenu, Călătorii în Macedonia, p. 94.

unu geniu și i se făcea un prognostic, adică i se cerca din semne viitorul, spre care scop se invocau toate deitățile de sorțe precum: Parcele, Fata Scribunda, Carmentes și Fortuna (1).

Datina Românilor de astăzi de a-și tunde copiii abia la jumătate de an sau și mai târziu, după cum s'a arătat în șirele de mai sus, și nu nemijlocit după botez, cum îndătinăză biserică, sau după lustrare, cum îndătinăză Romanii, cred că vine de acolo că părul celor mai mulți copii nou-născuți e prea mic spre a se pute tunde, apoi și de aceea că Romanii din cele mai multe părți nu îndătinăză a umbla tunși, ca Romanii, ei cu plete lungi. Deci din timpul acela, când au început a-și lăsa plete, cred eu că au început a tunde pre copiii lor cu mult mai târziu, abia după ce le cresce acum părul mărișor, parte ca să aibă ce tunde și parte de aceea ca după ce i-au tuns o dată cum se cade, să crească mai des și mai frumos.

Tunderea părului, care e de origine orientală, se află de altmintrelea și la *Ruși* și mai ales la cei din părțile sudice.

Băiatul rus, al cărui cap până în momentul primei tunderi nu l'a atins nici un forfec și poate că nici un strop de apă, de ore-ce acesta, după credința Rușilor, i-ar fi adus numai ore-și care bătă, ei chiar și morțea, se pune pe un cojoc de-asupra mesei, și apoi pe când mama sa îl ține de subsuori, pe atunci tatăl său îi tunde părul.

Prin tunderea acesta se recunoște el tot odată ca o ființă bărbătească, pe când mai înainte se numera la genul amestecat.

---

(1) Marienescu, Cultul păgân și creștin, t. I, p. 308—309. — Preller, Röm. Myth. t. II, p. 210.

Și pe când tatălă sêu îl tunde, iar cei-lalți membri a familiei staū de fața la acestă ceremonie, pe atunci moșulū băiatulū adună într'unū tálgerașū baniū, ce servescū spre acoperirea speselorū mesei, care e îndătinată a se da la acestă ocașiune și care firesce că nici o dată nu pôte să lip-sescă (1).

Am amintitū mai sus că după *tunderea* unū copilū mama acestuia, stringēndu-ī pērulū tunsū, cu o parte îlū afumă când se sparie anume ca să-ī trecă de *spăriatū*, iar o parte îlū păstréză până ce a crescutū *măruțū* și pôte acuma distinge tóte lucrurile anume ca, arētându-i-lū, să vadă de ce va spune că este . . . . .

Deci după ce a ajunsū acum etatea aceea, în care pôte să distingă lucrurile unulū de altulū, mama copilulū saū că se duce cu dinsulū și cu pērulū păstratū la nānașulū sēu, saū că acesta vine la finulū sēu acasă și, arētându-ī pērulū, îlū întrébă đicēndū:

— De ce e pērulū acesta, fine?

Dacă copilulū rēspunde că e de cutare saū de cutare vită e semnū bunū, căci va avē norocū la vite, dacă đice că e de *cāne*, de *māța* saū de altă vietate necurată, e semnū rēu, căci atunci nu va fi gospodarū, iar dacă đice că e de omū, atunci e unū semnū că va fi fórtē cu minte și deșteptū la capū (2).

În cele mai multe părți atātū din *Bucovina*, câtū și din *Transilvania* este datina de a păstra, pe lângă pērū, încā și *buriculū copililorū* după ce acesta s'a uscatū, s'a desfăcutū de unde a fostū legatū și a căđutū jos, până ce crescū mari și începū a pricepe, în unele localități chiar și până după alū șeptelea anū dela điua naseriū.

(1) Illustrierte Chronik der Zeit, an. XX. Stuttgart 1891. No. 20, p. 626.

(2) Cred. și dat. Rom. din cele mai multe părți ale Bucovinei.

Deci de comună în aceeași țară, în care i se arată pământul, i se dă și buricul ca să-l desnăde. Și dacă *baiatulul*, căruia i se dă de desnodat, îl poate lesne desnăda, se crede că va fi isteț și priceput la orice și ce lucru; iar dacă e *copilă* că va ști asemenea orice și ce cose, țese, etc. că nimic nu-i va cădea greu, din contră dacă nu-l va putea de felul desnădă sau se va munci foarte mult, se crede că nu va fi prea ajuns de cap.

Unii îndătinăză a-i întreba, ca și despre pământ, de ce e buricul? și de ce felul de animal spune că e, de acela va avea mai mare parte și noroc în viață.

În unele părți din *Transilvania* buricul băieților se pune și se păstrează de regulă în grindă, iară al copilelor într'un loc mai îndosiat. După ce cresc copiii mari se ia din locul unde a fost pus, se găurește cu un fus atâta cât să se poată privi printr'insul, apoi se dă ca să se uite prin el, crezându-se că cel al cărui e buricul, la ce felul de lucru se va uita și-l va vedea, fie acela orice și ce va fi, îl va deprinde și înveța foarte ușor. (1)

În alte părți, totu din *Transilvania*, se crede că e bine a se da buricul copilului, când acesta începe și poate a se juca anume ca, jucându-se cu dînsul, să-l pădă ca să nu se știe ce s'a făcut cu el (2).

În *Țăra-Românească* buricul unui copil se păstrează până ce copilul respectiv se face mai mare, atunci se moie în apă și i se dă să se uite prin el, anume ca să se facă îndămănic, și să poată face totu ce va vedea (3).

(1) Com. de domnia I. Georgescu, Rom. Simu și B. Iosofu.

(2) Com. de d-lu I. Georgescu și Rom. Simu: «Dacă taie buricul la copil, partea ce-i taiată o pune în un loc de păstrare și după șapte ani îl ia și-l umflă și-l dă la copil sau fată ca să se uite prin el și apoi se naște din aze-l prunc sau pruncă o persoană ingenioasă.»

(3) Ionenu, op. cit. p. 12.

Totû în *Țera-Românească* este datină ca femeea, care face celû d'întâi copiliû, să se uite pe buriculû lui, și câte noduri va vedé pe elû, atâția copii va mai face (1).

Aceeași datină și credință există și la Româniî din Bucovina.

În *Banatû* mōșa, numită altmintrelea și «*babă de buricû*», după ce a tăiatû buriculû pruncului nou-născutû pe unû bēțû de cornû, anume ca micuțulû să fie mlădiosû și tare ca cornulû, îlû învêlesce într'unû peticû de pânză nou, curatû și ne mai purtatû, apoi dacă atătû ea câtû și nepōta sa, pe care o numesce de acum înainte «*nepōtă de buricû*,» voescû ca acēsta din urmă să mai nască și alți prunci, îlû duce și-lû îngropă la rădēcina unui mērû tēnērû și sănētosû saû, dacă nu se află nici unû mērû prin apropiere, la rădēcina unui goronû, sorocindû și bombānindû în același timpû la câți ani să mai nască nepōta sa altû pruncû.

Dacă nepōta nu voesce să aibă de grabă saû chiar de felû alți prunci, atunci mōșa iea buriculû precum și unēlta cu care l'a tăiatû și cămeșa, în care a născutû nepōta și ducēndu-le pre tōte aceste le îngropă la o moghilă, unde se împreună trei hotare, sorocindu-le ca atunci să mai nască nepōta, când se vorû desgropa aceste lucruri îngropate de dînsa (2).

În *Ungaria* din contră, dacă nepōta nu voesce să aibă de grabă prunci, mōșa, după ce a tăiatû buriculû copilului, îlû înodă în șapte locuri și imediatû după aceea îlû spală cu apă rece, în credință că, făcēndû acēsta, nepōta nu va mai nasce altû pruncû până după alû șēptelea anû, adecă până ce nu vorû trece atâția ani câte noduri a făcutû ea în buricû (3).

---

(1) Ionénu, op. cit. p. 11.

(2) Com. de d-lû Ios. Olariu și I. Popovici.

(3) Com. de d-lû Elia Popû.

În fine de și nu se ține de materia ce o tratăm, totuși cred că aici e locul să amintim încă și următoarea dătină, anume că la *Duminica ténără*, adică Duminica primă după luna nouă, se *îngădură urechile copiilor* mici spre a le pune cercei (1).

După trei luni i se dă pruncului de bătut, mai ales în unele părți din *Banat*, pentru prima oră dela nascere, apă petrecută printr'unu flueru său clarinetă, anume ca să capete și elu versulă acestorū instrumente.

După șese luni unele mame ducă prunci lorū la móră și acolo apoi îi punū în coșulū unde se pune grâulū său porumbulū de măcinatū, pentru ca și ei să fie liberi la vorbă cum e *chichirezulū* (2) dela móră (3).

---

(1) «Luminătorulū» an. X. Timișóra 1889. No. 65.

(2) *Chichirezulū* e o uneltă dela coșū, care atinge pētra înviritóre și face de pică grăunțele sub pētră.

(3) Com. de d-lū Ios. Olariu.

XXV.

ÎNȚĂRCAREA.

Cea mai mare parte de Românce îndătinază a da copiilor sîi de suptu unu anu și jumătate, unele însă și mai multu, adecă până aprópe la doi ani, iar altele, când sunt *grabite* de alți copii, când sunt *gróse*, le dau după împrejurări numai 7—9 luni, căci în casulu acesta fița nu-i bună.

În vechime Româncele din *Bucovina* dau de suptu în genere *doi ani fără o lună*, mai multu nu, pentru că dacă se împliniau doi ani, se considera ca unu păcatu (1).

Dacă copiii sunt de constituție slabă, iar mamele lor sănătoșe și tari, atunci de regulă îi lăptéză mai multu de unu anu, anume ca să prindă la putere, să fie voinici, iar dacă mamele lor sunt slăbănóge sau bolnăvicioșe, și din cauza acésta nu le vine lapte, atunci se înțelege că sunt constrinse a-i *înțarca* câtu se póte mai de grabă.

Româncele din unele părți ale *Transilvaniei* spunu că copilulu e bine să sugă două *Parisimă* (2).

(1) Com. de d-lu I. Berariu. parochu și exarcu.

(2) Com. de d-lu Rom. Simu.

Cele din *Banat* înțarcă pre copiii lor de regulă când le vine mai bine la socotélă, unele mai nainte de a se împlini anul, altele la unu an și jumătate, altele la doi ani și iarăși altele, din dragoste mare ce o au cătră dînșii, abia după 2—5 ani. Cele mai multe însă sunt de părere că unu copil trebuie să sugă doi ani încheiați, căci atunci cresce mai bine și se desvóltă regulatú atâtú în privința corporală câtú și în cea spirituală. Sugéndú unu copilú numai unu an sau ceva peste unu an, se alege *merșiarvú*, slabú, iar dacă se înțarcă mai de timpuriú se alege și mai slabú. Dar și când se înțarcă după 2—5 ani încă nu e bine, căci atunci, devenindú copilulú *iclenú*, mama sa nu-lú póte înșela cu una cu doué, ci multe apucături și înșeláciuni e necesitată să întrebuinteze, până ce-lú desbară și desvață de țítă (1).

Románcele din *Transilvania*, și anume cele din comitatulú Solnocú-Doboca, îndătinéză a înțarca pre copiii lorú cei mai tari de regulă când sunt de unu an, iar pre cei mai slăbiți după unu an și jumătate (2).

Cele din Ungaria și anume din comitatulú Satmarelú din contră sunt de părere că unu copilú e bine să se înțarce câtú mai iute, adecă cum prinde a mânca lapte, căci celú ce se înțarcă mai de timpuriú se face totú-deauna mai istețú, mai deșteptú la minte, deprinde tóte celea mai de grabă și mai ușorú, pe când dacă i se dá țítă până ce e mare, devine prostú, greú la capú și nu póte nimicú învăța. Ba, ce este încă mai multú, astú-felú de copii adese-orí devinú nu numai bolândi, ci rămânú chiar și muți (3):

(1) Com. de d-lú I. Popovici.

(2) Com. de d-lú Aur. Chinteanu.

(3) Com. de d-lú Elia Popú. — Totú așa spunú și o sémă de Románi din Bucovina.

Ce se atinge în specialu de ȃia și modulū înfărcării precum și de datinele și credințele ce sunt îmbinate cu acēsta, trebuie să notămū că Romāncele din cele mai multe părți ale *Bucovinei* nu îndătinēză nici când a-și înfărca copiii într'o ȃi de postū, ci numai în una de fructū; o excepțiune dela acēstā regulā generalā se ntemplā dōrā numai atunci, când sunt constrinse de împrejurări (1).

Totū așa facū și Romāncele din *Banatū*.

Acestea încă îndătinēză a-și înfărca copiii numai în ȃile de fructū și anume: saū în cășlegile Crăciunului, când îi potū momi cāte c'unū dărabū de cărnațū saū pe la Pasci când îi potū momi cu ouē roșii, saū în sfirșitū pe la Rusale când este lapte de ajunsū și felurite *pomoroge* precum: mere, pere, cireșe etc. cu cari se dedaū copiii și uitā de țită (2).

În unele părți ale *Transilvaniei* din contrā îndătinēză a-și înfărca de comunū într'o Vineri diminēța (3), iar în *Țera-Romānēscă Lunia* (4).

Sosindū ȃia menită pentru înfărcare unele mame din *Transilvania* mulgū totū laptele, cātū se aflā în țite și mestecāndu-lū cu făină de grāu, pregătescū o *cocă* dintr'insulū. Coca aceea apoi o daū copilului ca s'o mănānce în credință că māncānd'o, nu-și mai aduce nici când aminte de țită. Altele taie unū puiū și ungēndu-și țitele cu sângele acestuia amăgescū pre copii, spuindu-le că le-a māncatū cățelulū (5). Și iarășī altele îndătinēză a-și unge mai întâi țitele cu miere și apoi a le presura cu sare saū a-și băgā o perie în sinū astū-felū că voindū copilulū să se atingā de țită să-lū împungā

---

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță; — din Boianū și Vicovulū-de-sus, com. de d-lū V. Turturēnu.

(2) Com. de d-lū I. Popovici.

(3) Com. de d-lū Rom. Simu.

(4) Ionēnu, op. cit. p. 23.

(5) Com. de d-lū Rom. Simu.

și după aceea a-lu îmbia ca să sugă. În casulū întâi în-grețoșându-se, iar în casulū alū doilea spuindu-i mama că s'ar afla lupulū în sînū și acela îlū mușcă, se teme a se apropiã cu gurița de sînū, se înțelege de sine, dacã copilulū e acuma mărișorū, dacã a începutū a umblã și a vorbi (1).

Mai totū așa facū și Româncele din *Ungaria*. Acestea când voescū a-și înțarca copiii, își ungū țîțele cu funingene de pe hornū până ce se facū negre, apoi când copilulū, pre care vreaū să-lū înțarce, cere țîță, își desvêlescū pieptulū și ȃicū:

Bibi-i hîdã țîța,
C'a spurcat'o mãța!

Dacã nu se înțarcã cu acêsta, apoi punū în gura *space-lului* periuța cea de unsū firele pânzei și ȃicū:

Bibi! fugi de aici, nu umblã,
Cã-i lupo și te-a mîncã!

Iar dacã nici acêsta nu folosesce, atunci sdrobesce și pre-surã piperū pe țîță și astū-felū i-o dã apoi să sugă (2).

În fine unele întorcū cămeșa cu gura la spate, anume ca și copilulū să se întorcã dela suptū, dela țîță, saū fierbū unū ou și-lū punū pe pragulū tinȃei, apoi luândū copilulū și scoțendu-lū peste pragū afarã îi daū oulū și o bulcã în mînã ȃicêndū cã *acum e pe pãnea lui*. Fãcêndū acêsta credū cã copilulū se înțarcã fôrte lesne și cã în curêndū uitã țîța (3).

În *Țêra-Românescã* de Duminecã sêra se pune dupã ușa casei unū paharū cu vinū și cu unū covrigū. Lunī diminêța, când copilulū se scólã, se lasã să se ducã singurū să le ia de acolo, apoi i se dã să mănânce.

(1) Com. de d-lū Rom. Simu și I. Georgescu.

(2) Com. de d-lū Elia Popū.

(3) Dat. și Cred. Rom. din Bucovina.

Acésta se face ca să uite țîța curêndu și să n'o mai doréscă (1).

În *Moldova* fierbă ună ou și-lă pună după ușă și trimită apoi copilulă ca să-lă găsească (2).

În *Macedonia* când muma înțarcă copilulă iea o nucă, o despică în două jumetăți și în cója ei pune trei cărbuni aprinși pre cari îi stinge cu laptele din sînulă ei, alăturéză apoi acele două jumetăți de forméză nuca cum a fostă și așa o păstréză până ce nasce ună altă copilă, apoi a treia și dela nascere pune nuca pe focă, pentru ca să-i vie lapte în abundență (3).

În timpul înțarcării însă mama nu e bine ca să se depărteze pe mai multe zile de-acasă, pentru că pe de-o parte cei mai mulți copii tînjescă fôrte tare după țîța și dacă ar întrerupe dintr'o dată a le da de suptă fôrte lesne ară puté să se bolnăvescă, pe de altă parte, mai alesă când le vine fôrte multă lapte, pôte și loră fôrte ușoră să li se *mosorască* (4), adecă să li se *bolohănesca* țîțele și din cauza acésta să pătîmescă nu numai zile, ci chiar și sêptemâni întregi. Decî cele mai multe mame, una ca să nu li se *bolohănescă* țîțele, iar a doua ca să nu li se bolnăvescă copiii, îndătinéză a-i înțarca pe 'ncetulă, dându-le în ziua dintâi numai de trei ori, într'a doua de două ori și într'a treia o dată de suptă și 'n chipulă acesta îi facă pe 'ncetulă să uite țîța.

Și dacă cu tôte acestea unei femeî i se *bolohănesce pieptulă*, atunci ca să nu i se 'ntêemple nimică rău, întrebunțéză diferite mijlôce spre vindecare.

(1) Ionénu, op. cit. p. 23.

(2) Sevastos, Călătorii p. 48. — Dict. de An. Pletosă din Rădășeni: «Se còce ună ou și se pune după ușă, copilulă se duce și-lă iea.»

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiiloră, în op. cit. p. 50.

(4) Țîța se *mosoresce* (= *bolohănesce*) pe sub pele și se face *ghilotie* (se scòce).

Dacă nu stîrpesce de grabă fița, adecă dacă totu îi mai vine lapte, piséză usturoiū și dându-se apoi în dosulū hornulū frēcă cu usturoiulū pisatū câtū póte suferi atátu fițele cât și pieptulū, anume ca să *îndărăteze* (să stîrpească mai de grabă (1) iar laptele, ce-lū mulge din când în când, nu-lū aruncă jos, ci-lū îngropă anume ca să nu-lū lingă mâța ori cănele, că apoi *se spurcă fița* și nu are mai multū lapte pentru alți copii (2).

O sémă însă se afumă cu *putregaiū de răchită* asemenea ca să stîrpească laptele și să nu le ardă pieptulū. Și iarăși o sémă înferbintă o cremene în focū și aruncând'o într'o strachină, în care se află apă, se aburescū cu aburii ce iesū din apa încăldită (3).

În fine mai e de însemnatū încă și aceea că, după cre-
dința poporului din tóte provinciile locuite de Români, toți co-
piiī cei *întorși*, adecă toți aceia cari aū fostū odată înțărcați, dar
după vr'o câte-va zile sau sēptēmăni mamēle lorū, vedēndu-i că
prea tare tănjescū, sau din altă causă óre-și care le-aū datū
iarăși fița de suptū, după ce crescū mari, sunt fórtē rēi de
ochi așa, că în tótă viața lorū orū la cine se vorū uita,
fie omū sau vită, fie orī ce va fi, respectivulū îndată se
dióche și se bolnăvesce și cu nimicū alta nu se póte vin-
deca fără numai cu stîngerea de cărbuni și cu descântarea
de diochi. De aceea nu e bine nici o dată a *întórce* pre
unū copilū înțarcatū, adecă a-i da încă pe unū restimpū de
suptū, ci dacă l'a înțarcatū o dată, înțarcatū să rămână pentru
totū-dea-una (4).

---

(1) Com. de d-lū V. Turturēnu, M. Bărbuța și M. Nistorū.

(2) Dict. de M. Nistorū.

(3) Dict. de M. Bărbuța.

(4) Dict. de M. Bărbuța și alte Romānce din Bucovina. — Com. de d-lū V. Turturēnu: «*Cei întorși dela fița* aū puterea de a diochia chiar de mórte. Dacă însă își aducū aminte de acēstă însușire a lorū și dicū scuipāndū: *să*

nu fie deochi) diochiulū nu se prinde. La din contră omulū saū copilulū diochiatū se bolnăvesce de mórte, vita póte să-și rupă vre-unū piciorū saū să crape etc. Puterea de a diochia o aū de multe ori și cei neîntorși dela țifă, chiar părinții potū să dioche pre copiii lorū proprii. Contra diochiului e stingerea de cărbuni.» — Com. de d-nū Rom. Simu și I. Georgescu din Transilvania; dict. de M. Nistorū din Mălini, in Moldova: «*Cei întorși dela țifă totū ce vedū dioche.*»—Vedī și Ioanū Créngă, Scrieri t. I, Iași 1890, p. 217: «Dar nu se póte apropia nime de cerbū, căci este *solomonitū* și nici unū felū de aramă nu-lū prinde; însă elū, pe care l'a zări, nu mai scapă eu viétă. De aceea fuge lumea de dinsulū de-și scóte ochii; și nu numai atata, dar chiar când se uită la cine-va, fie omū saū ori-ce dihane a fi, pe locū rămâne mortū. Și ci-că o mulțime de ómeni și de sēlbătăcimī zacū fără suflare in pădurea lui, nu mai din astă pricină, se vede că este *solomonitū*, întorsū dela țifă, saū draculū scie ce mai are, de-ī așa de primejdiosū.» — Ionénu, óp. cit. p. 21: «Unū copilū să nu se întorcă dela țifă, adecă să-lū înțarce, apoi iar să-ī dea, căci acelū copilū va deochia lesne pe cine va pune ochii.» — «Gutinulū», an. I, Baia-mare 1889. No. 30. in «Foiță:» «Ómenii, cari deóche de comunū saū sunt *Strigoii* saū aū plecare de a fi strigoī. Afară de aceștia póte deochia omulū care la «*Cheruvimū* se uită la daruri apoi și acela care se înțarcă ca pruncū micū de douē ori.» — «Șezătórea», an. I. Fălticeni 1892, p. 15: «Bóla de diochī provine din mai multe cause, dar mai alesū din privirea a celorū *întorși dela țifă*. Iar *întorsū dela țifă* e acela, care fiindū înțarcatū odată, maica sa îi dă a doua óră țifă peste 3 saū 4 zile, când se inbolnăvesce.»

AD AUSŮ.

I.

CÂNTECE DE CUMĂTRIE.

1.

Sara bună.

(Din Lisaura, sătișorū în apropierea orașului Sucéva).

— Sara bună, fina mea!
— Mulțămescū, nânașule!
— Sara bună, nu de *tătă*,
Că am gândū să te mai vedū;
Sara bună, eū m'oiū duce,
Mulțămescū de gură dulce,
Gură dulce ca la tine
Nu-î în satū la noi la nime!

2.

Cumătrița.

(Din Fundulū-Moldovei, dict. de P. L. Leușténū).

— Cumătrița, hai la târgū,
Să vedū boii cum se vîndū!
— Cumătre de lângă Runcū,
Pas 'nainte că te-ajungū;
De-î vedé că zăbăvescū,
Fă-mi cu mâna că pornescū!

3.

Tătăișa.

(Din prejurul Năsăudului)

*Tătăișă și cumătră !
Lasă ușa descuiată
Și ferestra destupată
Să ne mai vedem odată.
Cumătră și tătaișă !
Nu-mi da hârbă cu *semachișă*,
Ci-mi dă hârbulă cu untulă,
C'acela mi-i sufletulă !*

4.

Lelea albă.

(Din Siretiu, dict. de Const. Nemeșu).

Lelea albă ca omătulă
Se iubesce cu cumătrulă,
Lelea albă cum îi cașulă
Se iubesce cu nânașulă,
Lelea albă ca vâtrariulă
Se iubesce cu jindariulă,
Lelea albă ca ciauñulă
Se iubesce cu jupâñulă.

II.

CANTECE DE LĂGANŪ.

1.

La unŭ băețelŭ.

(Din Stroesci, com. de d-lŭ I. Berariŭ, parochŭ și exarchŭ.)

Haida a, a, a, a, a, a,
Haida nani cu mama!
C'unŭ piciorŭ te-oiŭ legăna,
Țiță dulce că ți-oiŭ da
Și din gură ți-oiŭ cântă
Să dormi să te odihnesci,
Mare mărișorŭ să crești.
Culcă-te cu mămuța,
Țiță dulce ți-oiŭ mai da,
Tare bine te-oiŭ cătă,
Când îi crește mărișorŭ
Să fi mamii de-ajutorŭ,
Să-î duci plugulŭ la ogorŭ,
Și-î ară și-î semăna,
Mămuca s'a bucură!

2.

La ună băețelū.

(Din Berchișesci, com. de d-lū I. Berariū.)

Culcă-te, puiuțule,
Că dormū *tate* apele!
Culcă-te
Și-alină-te
In legănuțū
De păltănuțū,
Fașă dalbă de mētasă,
A mămuchiī puiū de casă.
Și-ți închide ochișorii
Să crească mamiī feciorii,
Că eū bine te-amū fășatū,
Te-amū culcatū, te-amū legănatū,
Dóră-ī crește mărișorū
Să-mī fiī scumpū și bunișorū,
Să fiī mamiī de-ajutorū!

3.

La unū băețelū.

(Din Tișeuțū, satū in districtulū Suceviī, com. de d-lū G. Mleșniță, învățatorū.)

Haīde liliu, dragulū mamiī,
Scumpulū mamiī, bunulū mamiī,
Haīde liuliu cu mama,
Că mama te-a legăna
Și din gură ți-a cânta,
Ț-a cânta încetișorū
Dóră-ī crește mărișorū,
Să fiī mamiī de-ajutorū.
Dragulū mamiī copilașū,
Tu ești alū meū îngerașū,

Cu tine mă zăbăvescū
Și lucrulū nu-lū mai gătescū.
Dragulū mamiī dormī în pace
Dóră lucrulū mi l'oiū face!

4.

La o copiliță.

(Din Șcheia, satū în apropierea Suceviī.)

Vine Domnulū cu somnulū
S'adormă puīșorulū,
Și Dómna cu perina
Să-mī adormă cocuța
Din sfințitū în rēsăritū
Cocuța mī-a hodinitū.
Mititică mī-am culcat'o,
Mărișóră mī-am sculat'o,
Că Domnulū mī-a hodinit'o
Și frumosū că mī-a crescut'o.
Maīca sa, când a vĕđut'o
Tare s'a mai bucuratū
La dīnsa că s'a plecatū
Și 'n brațe că mī-a luat'o
Și frumosū mī-a sărutat'o,
Pe slușnic'a mulțămit'o,
Cu mulți bani a dăruit'o,
Și cu blānde, dulcī cuvinte,
Iar mī-a pus'o ca să-ī cânte.
De lucra, de nu lucra,
Totū cinste slușniceī da.
Slușnica, când o cinstia,
Mai de parte-o legăna
Și-alte cântece-ī cânta
Să trăiescă cocuța!

5.

La o copilă.

(Din Fundul-Moldovei, dict. de P. I. Leușteanu.)

Tiucu, tiucu puiū de rață,
Vină la bădița 'n brațe.
Tiucu, tiucu puiū de curcă
Vină 'n brațe și te culcă.
Tiucu, tiucu, puiule,
Vină 'n toate ȱilele
N'ascultă minciunile!

6.

La gemeni.

(Din Stroesci, com. de d-lă I. Berariū.)

Are mama doi feciori,
De departe par' că-sū flori,
Iar de-aprōpe-aprōșorū
Mama are ajutorū.

7.

La unū șpuriū.

(Din Stroesci, com. de d-lă I. Berariū.)

Nani, nani cu mama,
Că mama te-a legăna,
Cu mâna te-a legăna,
Cu gura te-a blăstema.
Tare nu te-a blăstema

Pentru că nu-î vina ta,
Ci e vina altuia.
Și-să de vină mai multă eă,
C'am greșitū și-mi pare rău.
Tare rău am mai greșitū,
Că cinstea mî-am prăpăditū.
Când pe tine te-am făcutū
Tótă cinstea s'a trecutū.
Să te ardă foculū minte,
Că nu mî-ai fostū mai nainte
Să mă 'nveți ca unū părinte.
Acum ești, nu-mi trebuesci,
Că nemicū nu-mi folosesci!

ERORI DE TIPARŪ.

<i>Pag.</i>	<i>șirulŭ:</i>	<i>în locŭ de:</i>	<i>cețesce:</i>
18	7 de jos	însuși	însuși
19	13	streșină	streșina
20	1 de jos	umbă și cu	umbă cu
21	6 de jos	alvie	albie
25	2 de jos	moliftă	moliftă
34	3	sciutóre, aceea	sciutóre, și aceea
44	16	ien	iee
46	8 de jos	da	de
54	6 de jos	zahărŭ	zăharŭ
54	2 nota 2.	femea	femeea
55	10	femea	femeea
60	4 nota 1.	secotesce	socotesce
70	14	pe-aci de vină	pe-aci să devină
82	1 nota 4.	1882	1892.
83	17	zahărul	zăharulŭ
84	2 nota 2.	Somcuța-mare	Șomcuța-mare
90	4	cămășî	cămeși
90	3 nota 1.	funde	funte
91	1	medalionŭ saŭ medailio	nŭ rotundŭ saŭ
92	3 nota 2.	eim	ein
96	1 nota 1.	rostiri	restiri
97	16	saŭ pre	saŭ spre
99	6	hrană	hasnă
105	10	penra	pentru
105	22	dintr'ună	dintr'unŭ
112	17	desprea	despre
117	7 de jos	ca	că
135	8	cumetrele	cumătrele
136	9 și 13	zahărŭ	zăharŭ
149	4 nota 1.	primbă	primblă
153	3 de jos	saŭ	seŭ
176	15	la dinși,	la dinșiŭ a casă.

<i>Pag.</i>	<i>șirul;</i>	<i>in locu de:</i>	<i>cătesce:</i>
180	1 nota 3.	173	473
188	24 col. 2	invinsu	invisu
207	2 de jos	litura	literatura
209	4 de jos	Mihatcea	Mihalcea
211	14	Epoca romană.	Epoca română
227	7	da	de
241	18	indemăna	indămână
243	8 de jos	cumetriile	cumătriile
249	15	co	că
252	4 nota 3.	batejune	botejune
253	3	aducū	aduce
255	1 nota 1.	protū	preotū
256	1 nota 1.	Calanfindesci	Calafindesci
263	8 nota 3.	pomuil	pomulū
279	1 nota 1.	Racolta	Racolța
294	4	mătase	mētasă
299	3 și urm.	oca	ocă
326	8	variata	variantă
337	2 de jos	aducū	aduce
346	5 de jos	masă	nasū
350	nota 4.	16	13
367	8	orașele	orașulū
375	20	Și-a	C'a

CUPRINSULŪ.

	PAG.		PAG.
→ Precuvîntare.			
* I. Dorulŭ Româncei	1	— XIV. Mărturiile.	213
* II. In altă stare	10	— XV. Schimbarea numelui	222
* III. Sburătorulŭ	23	XVI. Cumătria	229
* IV. Samca saŭ Avestița	26	XVII. Scăldăciunea.	255
— V. Nascerea	37	— XVIII. Scăldătórea nepótei.	278
— VI. Perderea	73	— XIX. Inbisericirea.	285
— VII. Scăldătórea	81	— XX. Colăcimea.	291
— VIII. Slobódirea casei	121	— XXI. Crescerea.	308
IX. Rodiniŭ	135	— XXII. Bólele copiilorŭ	349
— X. Lăptarea	142	XXIII. Masa mósei	403
— XI. Ursitórele	149	XXIV. Tunderea pėrului.	409
— XII. Botezulŭ	161	XXV. Ințárcarea	422
XIII. Numele de botezŭ	199		

* A dausŭ : Căntece de cumătrie. — Căntece de légănŭ. — Erori de tiparŭ.

VERIFICAT
 2007

VERIFICAT
 1987

VERIFICAT
 1987

CUPRINSULUI

1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

